2031
9-89

11597

90-

2004

37778
891.99
Գ-89

ՍՐԲՈՅ ՀՕՐՆ ՄԵՐՈՅ

ԳՐԻԳՈՐԻ

ՆԱՐԵԿԱՑ ՎԱՆՈՒՑ ՎԱՆԱԿԱՆԻ

ՄԱՏԵԱՆ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԵԱՆ

ԳՐԱԴԱՐԱՆ

ՏՊԱԳՐԵԱԼ

Ի ՀԱՅՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՍՐԲՈՅ ԷՋՄԻԱԾՆԻ Տ. Տ.
ՆԵՐՍԷՍԻ ՍՐԲԱԶՆԱԿԱՏԱՐ ԿԱԹՈՒՂԻԿՈՍԻ
ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

1008
35964

Ի ՊԱՏՐԻԱՐՔՈՒԹԵԱՆ ՍՐԲՈՅ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ
ՏԵԱՌՆ ԿԻՐԱԿՈՍԻ ՍՐԲԱԶԱՆ
ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻ
ԵՒ
Ի ՊԱՏՐԻԱՐՔՈՒԹԵԱՆ ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼՍԻ
ՏԵԱՌՆ ՅԱԿՈԲԱՅ ԱՋԴԱՄԻՐ ՍՐԲԱԶԱՆ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻ

467

Ի ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ
ՅՕՐԹԱԳԻՒՂ
Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՊՕՂՈՍԻ ԱՐԱՊԵԱՆ ԱՊՈՒՉԵԽՑԻՈՅ
1850 — ՌՄՂԹ

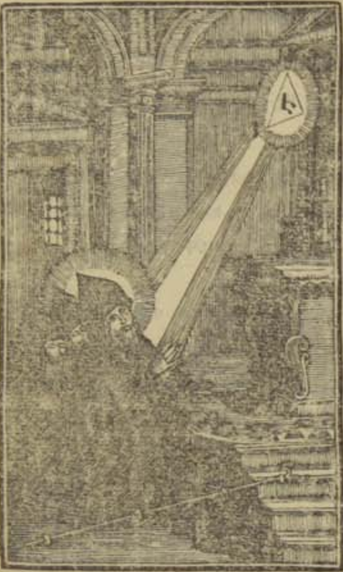

Ազդմամբ անեղին՝ արթնոյն Գրիգորի,
Մատեան հոգեշահ՝ բազմաց ընծայի։

ԳՐԻԳՈՐԻ

ՆԱՐԵԿԱՑ ՎԱՆԻՑ ՎԱՆԱԿԱՆԻ

ՄԱՏԵԱՆ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԵԱՆ

ԲԱՆ ԱՌԱՋԻՆ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ

ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. ՁԱՅՆ հառաչանաց հեծութեան սրտի՝ ողբոց աղաղակի քեզ վերընծայեմ, տեսողդ գաղտնեաց. և մատուցեալ եդեալ ՚ի հուր թախծութեան անձին տոչորման՝ զպտուղ ըղձից ճենճերոյ սասանեալ մտացս, բուրվառաւ կամացս առաքել առ քեզ։ Այլ հոտոտեսցիս հայեսցիս, գթած, քան ՚ի պատարագն բոլորապտուղ մատուցեալ ծխոյն բազմութեան։ Ընկալ զսակաւամասնեայ բանիցս յօդուած քեզ ՚ի հաճութիւն, և մի՛ ՚ի բարկութիւն. ելցէ ՚ի խորոց սատի զգայութեանց խորհրդակիր սենեկիս՝ վաղվաղակի ժամանել առ քեզ՝ կամաւորական նուէր բանական զոհիս, ողջակիզեալ զօրութեամբ ճարպոյ՝ որ յիմ է պարարութիւն։ Եւ ՚ի դնելս իմ ընդ քեզ դատ խառնեալ աղերսիւ, հզօր, մի՛ իբրև զհամբարձումն ձեռաց ամբարշտեալն Յակոբու, ըստ բողոքելոյն Եսայեայ, և զանիրաւութիւնն Բաբելոնի՝ տաղտկալի քեզ երևեսցի. զոր առակ

եօթնամեներորդի երկրորդի Սաղմոսին ազդէ. այլ իբր ըզբուրեալ խունկն հաճոյական ՚ի խորանին Սելովայ, զոր Դաւիթն կանգնեալ նորոգեաց տապանակին հանդստեան ՚ի գերութենէն դարձելոյ, որ ՚ի վերստին դիւտ կորուսելոյ հոգւոյ առակի, ընդունելի կամաց քոց լիցի։

Բ. Բայց քանզի ձայնդ աչաւոր դատաստանիդ հատուցման՝ ուժգինս հնչեցեալ ՚ի ձորն վրէժխնդրութե՛, կրկինս ինձ երկնէ մարտից յարուցմունս, այժմէն զուշակեալ չարժմունս յուզմանց ներհակականաց, որ յիմումս անձին ցուցանի, խռովութիւնս ամբոխից, հարեալք ընդ միմեանս զէն առ սուսեր՝ խորհրդոցն հոյլք, չարեացն ընդ բարիսն, և գերեալ զիս ՚ի մահ ըստ հին դիպուածոյն՝ որ նախ քան զչնորհին ժամանել առ իս. զոր ընտրեալն առաքելականացն դասուց Պօղոս՝ առօրինակեալ զՄովսէս, զՔրիստոսի փրկութ՛ին յաղթող ցուցանէ։ Սան զի թէ մերձ է օր տ՛ն, որպէս գիր ասէ, ՚ի հովիտն անձուկ ապարիսին Յովսափաթու և հեղեղատին Կեդրոնի, փոքր հանդիսարանացն իրաւանց ժամադրութ՛եց, որ կենցաղականաւ այսր յաւիտենիւ զհանդերձելոցն ինձ կերպարանեն, ապա ես յաւէտ մերձեցայ ՚ի վերայ իմ՝ արքայութիւնն աստուծոյ մարմին եղելոյ, մեծապէս գտեալ զիս առիթ վնասուց՝ բազմաց տոկոսեաց՝ զանազան մասանց յանդիմանողաց ճշմարտապատմից, քան զձեռին նորին վերակացումն անդ ուրեմն երբեմն ՚ի հարուածս Եգովմայեցւոց և Փղշտացւոց, և այլոց բարբարոս ազգաց։ Քանզի այն ընտրութիւն ամօք չափեցաւ, իսկ պատուհաս իմումս պարտուց առանց աւարտման ունի զհասման։ Ո՛հ, դուք և որոգայթ անճողոպրելի, ըստ մարգարէին և առաքելին. տագնապաւ մեծաւ. առ դուրս ինձ հասեալ՝ զամօթն մշտնջենաւոր աստէն գծագրել։ Ո՛ որ միայն քո է հրաշագործել պտուղս դեղոց ՚ի հնարս կենաց ամենավարան տարակուսանաց հոգւոց վտանգից, քաւիչ ամենայնի՝ գոլեալ ՚ի փառս անճառս անսահմանելի բարձրութեան, յաւիտեանս յաւիտենից։

ԲԱՆ · Բ

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Եւ արդ քանզի առ բարձրեալն աստուած յօղաւորական շրթամբք կարդաս, որ գործովք միայն գրաւի և ոչ ստեղծաբանութ՟ք կաշառի, որ յԵգիպտոս միշտ ունիս զպորտիդ դարձն, զի՞նչ օրինակ առ այս քեզ նմանագոյն և յարմարական աստանոր եդից՝ անձն իմ պարտաւոր, պատժակիցս կործանեցելոյն Սոդոմայ, ըմբերանեալ դատախազս Նինուէի, անարի բարբարոսս քան զտիկինն Հարաւային, վատթարագոյնս քան զՔանան, յամառեցեալս քան զԱմաղէկ, անբժշկականս քաղաք դրօշելոց, նշմար մնացեալ ապստամբութեան հինն Իսրայէլի, յիշատակարան պահեալ՝ ուխտազանցութ՟ն Յուդայ, կշտամբեալս դեր քան զծուր, տարամերժեալս քան զծայդան, խորդաբարոյս քան զԳալիլեա, աններելիս քան զանհաւանն Կափառնաում, պարսաւեցեալս իբր զՔորազին, բամբասեցեալս ընդ Բեթսայիթայ, անպարկեշտ ծաղկեցեալ ալքս Եփրեմի, աղու աղաւնիս միշտ յիմարութեամբ՝ այլ ոչ հանդարտութեամբ, 'ի կորեանց առիւծուց անձնական օձս եղեռնային, կերպս ձուոց քարբից լցեալ ժանտութեամբ, պատկերս վերջին հարուածոցն Երուսաղէմի, ըստ բանին տէրունի՝ և տեսանողացն ձայնի, տաղաւարս մերժեալ՝ հասեալ 'ի կործանումն, խորտակեալ դրացս փտահարան, և կրկին ծրդեալ շինուածս խոսուն, թողեալ ժառանգութիւնս յարմարական, մնացեալ տունս աստուածակերտ, ըստ բանից նախագրեցելոցն՝ Մովսէսի, Դաւթայ և Երեմիայի, յորկս բանական՝ ունողս բորոտութեան, հարուածեալ խրատու քերման, օրինիւ կազդուրեալ, օծեալ կաւովն՝ ողջական հե-

ղութ՟ն, անձարակ գտեալ յեր հնարից, քակտեալ փե-
ստին ձեռամբ շինողին, արտաքս ընկեցեալ իրաւացի հա-
տուցմամբ հրամանաւ հզօրին 'ի տեղի անսուրբ, հերքեալ
տարագրեալ խաւարացաւ մեծաւ՝ ամենայնիւ առանց խնայե-
լոյ, ծածկեալ դրամս յերկրի չարեօք, ըստ աւանդակորոյս
ժխտողին՝ որ յԱւետարանին ցուցանի։

Բ. Ո՛վ դու աստուած, աստուածդ հոգւոց և ամենայն
մարմնոց՝ ըստ դաւանելոյ աստուածաշնորհին, երկայնամիտ
և բազումողորմ՝ ըստ սրբոյն Յովհաննու ձայնին, շնորհեա
կատարել 'ի քոյդ հաճութիւն օրհնեալդ կամաց՝ զսկզբնա-
ւորեալ մատեան մաղթանաց՝ այսր ողբերգութեանս։ Եւ
ընդ լալով սերմանել բանիս 'ի նախընթաց չուս աստիճանաց
օթևանացս պատրաստութեան, 'ի կատարածն ժամանելոյ
հաւաքման հնձոցն, դարձեալ բերկրեցեալ լրութ՟ք քաւու-
թեան՝ պտղոյն երանութեան որայիցն բարութեան։ Ո՛հ
տացես ինձ արդանդ սրտի անորդի՝ իբր Խորայէլի, և աւինս
աչաց ցամաքեալս՝ ով ամենագութ։ Լուր բանական մաղ-
թողիս՝ հզօր և ողորմած, նախ քան երկնի, և երկին երկ-
րի, և նա ցորենոյ և գինւոյ և ձիթոյ, և նոքա Խորայէլի։ Եւ
երկնաւորացն աղերս որ առ քեզ՝ հոգւոյս ազդեսցէ, քան
թէ տարերաց ապականացուաց։ Դու ստեղծիչ՝ և ես կաւ,
բայց տարակուսելոյս 'ի մուտս մաղթանաց այսր հեծութ՟ն՝
կամս քաղցրութ՟ն՝ զօրանալ աստէն. զի մի 'ի բանալ վեր-
նայինն երկնի՝ անընտիր գտեալ կրթութեան վայելման լու-
սոյ, իբր զնիւթ մոմոյ պառեցայց ջնջեալ 'ի միջոյ։ Ոգի
զրկելոյս, ըստ մաղթանաց գոչման աստղին, և ոյժ թալկա-
ցելոյս, և կեանք մաշելոյս՝ մտացս խղճիւ, այլ ոչ տաժան-
մամբ կրից՝ աշխատութեամբ զքեզ խնդրելոյ, առ զաւանդ
մաղթանացս, և տուր զողորմութիւն քո շնորհացդ. ընկալ
զփոքրս 'ի տկարէս, և շնորհեա զմեծդ առ 'ի հզօրէդ. զօ-
րացո զբանս զղջման, առաքեալ 'ի մեզ հոգի 'ի բարձանց՝
աստուածաշունչ պատգամօքս 'ի սմա երգելոցս։ Պարգևեա
բարերար՝ զաւակն Եսայեայ, լուսաւորեալ առ Ճշմարտու-

թիւնն, մատուցանելով մաշու արժանոյս՝ ընդ պղնձոյս գոյ-
անարգս ձայնի՝ զոսկի քո շնորհի, ընդ անզգայութեան եր-
կաթոյս սնոտութեան գունոյս՝ պղինձ պճնելի, ցոյցք առա-
քինութեան, հրաշէկ Լիբանանու։ Ընդէ՞ր կարծրացուցանես
զսիրտ եղկելոյս՝ չերկնչել ՚ի քէն, անճառ և ահաւոր։ Մի՞
եղէց անպտուղ ՚ի փոքր վաստակոյս՝ իբր ապաջան սերմա-
նող անբերրի երկրի։ Մի՞ լիցի ինձ երկնել և ոչ ծնանել,
ողբալ և ոչ արտասուել, խորհել և ոչ հառաչել, ամպել և
ոչ անձրևել, ընթանալ և ոչ հասանել, ինձ ձայնել և քեզ ոչ
լսել, պաղատիլ և անտես մնալ, կողկողել և ոչ ողորմել, ա-
ղաչել և ոչ ինչ օգտել, զոհել և ոչ ձենձերել, զքեզ տե-
սանել և դատարկ ելանել։ Յո՞ր ինձ նախ քան զկարդալս
իմ առ քեզ՝ միայնդ հզօր. մի՛ զանվճար տանջանացն տոյժ՝
ընդ թուով աւուրց մեղօք կեցելոյս չարագործիս ինձ հա-
տուցանել։ Կեցո զիս գթած, լուր ինձ ողորմած, մարդա-
սիրեա ներող, խնայեա երկայնամիտ, պաշտպանեա ապա-
ւէն, բարերարեա հզօր, ազատեա ամենակալ, կենա-
գործեա նորոգող, վերականգնեա ահաւոր, լուսաւորեա
երկնային, բժշկեա հնարաւոր, քաւեա անքննին, պար-
գևատրեա առատ, շնորհազարդեա աննախանձ, հաշտեա
անախտակիր, ընկալ անոխակալ, սրբեա ՚ի պարտուց օրհ-
նեալ։ Եթէ յառեցից զաչս իմ, նայեցեալ ՚ի հայեցուածս
երկուց վտանգից յաւուր թշուառութեան, զգոյշ տեսից
փրկութիւն՝ յոյս և խնամակալ. եթէ նկատեալ դիտեցից
՚ի վեր յամենագրաւ ուղին սոսկալի, հրեշտակ քո խաղա-
ղութեան քաղցրութեամբ ինձ պատահեսցէ։ Ցո՛յց ինձ տէր
՚ի յելիցն աւուր շնչոյս արձակման՝ մաքրութեան ոգի լու-
սով ամբարձեալ ՚ի յերկնաւորացն երջանկաց՝ պարգևօք սի-
րոյ քոյ եկեալ հասեալ։ Ի յարդարոցն կատարելոց՝ կարեաց
ինձ կցորդ ժամանեցուսցես. զանակնկալն բարի՝ չարիս ՚ի
յուսահատութեանն աւուր շնորհեսցես։ Քա՛ւ լիցի քեզ,
բարերարեալ, որ փրկութիւնդ ես ամենայնի, եթէ ախ-
տացեալս քո ոչխարի՝ գազան դժնդակ տացես ուղեկից,

մեղօք մեռելոյս՝ անախտ կեանք, կործանելոյս պարտեօք՝ փրկութիւն։

Գ. Արդեօք մոռասցի՞ս զբարերարելդ՝ անկեալութիւն. անտեսեսցե՞ս զգթասիրելդ՝ խնամող. այլայլեսցե՞ս զմարդասիրելդ՝ անփոփոխ. ոչնչեսցես զկենդագործելդ՝ անվախճան. թողուցո՞ւս զողորմութիւնդ՝ երջանիկ պտուղ։ Աղաւաղեսցե՞ս զքաղցրուենդ բարեշնորհ ծաղիկդ. անպատուեսցե՞ս զնիւթ պանծանաց քում ձօխութեան. յեղանակեսցե՞ս զփառս հերաց քում բարձրութեան. ո՞չ պահեսցես զվայելչական զարդ պայծառութեան քում պսակի։ Եթէ ողորմածացն է երանութի՛, իսկ դու բնաւ իսկ արքայութի՛ լցեալ փափաքմամբ, ո՞չ զբոլորն պարգեւեսցես փրկութի՛. ո՞չ մատուցանիցես դեղ վիրացս, ո՞չ ապեղանիս խոցուածոյս, ո՞չ դարման տկարութեանս. ո՞չ ծագեսցես լոյս 'ի խաւարի յուսացելոյս 'ի քո զօրութիւնդ՝ կենաց պարգեւդ տիեզերաց, որ միայնդ ունիս փառս բնութեամբ իսկութեամբ և յարակայ մշտնջենաւորութեամբ, վկայեալ 'ի բնաւից, օրհնեալ և փառաւորեալ յերկիս յաւիտեանս, և անդր քան զպայման սահմանի իմանալեացն յաւիտենից. ամէն։

ԲԱՆ · Գ

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ
ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Տէր իմ տէր տուիչ պարգեւաց, բնաբուն բարի, ամենից տիրող հաւասարապէս, միայն արարիչ զբնաւս յոչէից, փառաւորեալ, անքննին, ահեղ, ահարկու, սոսկալի, հզօր, սաստիկ, անտանելի, անմերձենալի, անըմբռնելի, անիմանալի, անճառելի, անտեսանելի, անզննելի, անշօշա-

փելի, անորոնելի, անսկիզբն, անժամանակ, անշամանդաղ-
գիտութիւն, աներկեան տեսութիւն, ճշմարիտ էականու-
թիւն, բարձր և խոնարհ, օրհնաբանեալ գոյութի, անստուեր
ծագումն, ամենափայլ ճառագայթ, խոստովանեալ լոյս,
անտարակոյս վստահութի՛, անտարտամ հանգիստ, անյեղլի
կնիք, անսահմանելի տեսիլ, վկայեալ անուն, ճաշակ քաղց-
րութեան, բաժակ բերկրութեան, հաստիչ հոգւոց հաց,
օտար մթութեանց սէր, աներկբայ խոստումն, ծածկոյթ
ցանկալի, զգեստ անկապուտ, օթոց բաղձալի, զարդ փա-
ռաց, ձեռընկալու մեծ, ապաւէն գովեալ, աննուաղելի
շնորհ, անպակասելի գանձ, անապական անձրև, արփիացըն-
ցուղ ցօղ, ամենատեղաց դեղ, ձրի բժշկութիւն, կրկնաձիր
առողջութիւն, վեհագոյն խրախոյս, անպատիր կոչումն,
համօրէն աւետիս, սրբամեծար թագաւոր, աղքատասէր
պաշտպան, մշտահարուստ տուիչ, անխափան դիմեցումն,
աննահանջելի հրաման, անհամառօտ յոյս, երկար տեսողու-
թիւն, անզղջական տուր, ամենաբաշխ աջ, արդարակշիռ
ձեռն, անաչառատես ակն. մխիթարութեան ձայն, սփոփա-
նաց լուր, բերկրութեան բերումն, անուն կենդանի, նա-
խախնամող մատն, անգայթակղելի ելք, անխարդախ ըն-
թացք, կենդանարար կամք, աննենգելի խրատ, աննախանձ
պատիւ, լայնական հնարք, անձկական պայման, անդատա-
նելի հետք, աներևոյթ շաւիղ, անչափագիր պատկեր, ողքա-
նութիւն անսահման, աննմանական տիպ, անզուգական
գութ, ողորմութիւն բազմազեղ, խոնարհութիւն տօնելի,
համբոյր փրկական։ Նաև ևս քան զայս ազդմունք վայելչա-
կանք՝ աստուածութեանդ նուիրելիք. օրհնեալ, գովեալ,
բարեբանեալ, քարոզեալ, աւետարանեալ, հռչակեալ, հըռ-
չեցեալ, պատմեալ, անխաբելի կամօք աղաչեալ, և որ ինչ
առ մեզ բերին առ 'ի քէն հասմունք քաղցրութե, զոր հան-
դերձելոցն ճառից լուսաբանեն կերպաւորութիւնք. որով
զուարթ ցուցանիս 'ի փրկութիւնն իմ, երանութիւն, յոր 'ի
պարապատութենէ իմմէքէ ախորժ տենչանօք լցեալ. զի ոչ

իմոյս ինչ մնոտիապատուաստ փառաւորիս երգով , այլ զի պատճառ իմն ասցես զփոքրս աղերս՝ մեծիդ փրկանաց։

Բ․ Եւ քանզի առ ամենայն հասակ տնկեցեալ յերկրի ազգբանականաց՝ այս պատուէր նկարագրական նորոգ մատենի ողբոց նուագի , որ զամենեցուն ունի զկրից պատահմանց նշաւակեալ յիւրում պատկերի , իբր կցորդ մեծգիտականն կարեաց համայնից , առ բոլոր գումարս բազմահոլով տիեզերակոյտ քրիստոնէից , առ նախնի ժամն ժամանողաց , և առ երկրորդ կոչեցեալ չափու արբունն , առ որ 'ի կատարած աւուրն կալեալ՝ սակաւաձեռն ծերութեամբն , առ պարտաւորս և արդարս , առ ինքնարգոյ բարձրայօնն և ոչխալեալ անձնադատ գոռեալն , առ բարին և եղեռնագործս , առ նկունս և առ արիս , առ սորուկս և ներքոյանկեալս , առ սեպուհս և գերաշխարհիկս , միջակայնոց և պայազատաց , շինականաց և տոհմականաց , արուաց և իգաց , հրամայողաց և հնազանդելոց , գեր ելոց և նուաստից , վեհից և փոքունց , պատուականաց և ռամկաց , ձիավարժից և սոսկականաց , քաղաքականաց և գեղջկաց , արքայից գոռոզութեանց 'ի սանձս ահաւորին ըմբռնեցելոց , միայնացելոց՝ վերնականացն խօսակցաց , մաքրականաց տիրանուէր զգաստութեանց , քահանայական երջանկակրօն ընտրութեանց , այցելութեանց բարեզգեստից դիտողութեանց , աթոռակալութեանց նախադահից սրբանուէր տեսողութեանց . որոց ոմանց աղերս աղաչանաց , և ոմանց խրատ բարեաց առ դէմ աղօթից այսու մատենիւ մատակարարեցի , ձեռնարկեալ հոգւոյդ զօրութեամբ՝ կարգել ինձ մաղթանս բազմադիմիս , և ամենեցուն սոյն խնդրուածս՝ գթութեան մեծիդ յանդիման լինել սոսկ հանապազ։

Գ․ Եւ արասցես զայն ընթերցողացն 'ի սիրտս յստակս՝ բժշկութիւն հոգւոց և մաքրութիւն յանցանաց , թողութի պարտուց և արձակումն մեղաց կապանաց։ Եւ զլեցի բըղխումն արտասուաց սոսկ փարթելոյն , և պարգևեալ տացի 'ի ձեռն սորին ապաշաւ ըղձից։ Շնորհեսցի տէր և ինձ ընդ-

նոսին առ 'ի քէն զղջումն կամաց, և նոցա խմոլս ձայնիւ շունչս բարեհամբոյրս. Նուիրեսցի վասն իմ այսու մատենիւ պաղատանք նոցին, և բանիւս այսու հեծութիւնք նոցին ընդ իմ խնկեսցին։ Ընդ համբոյր ճաշակման այսր ողբերգութեան, շնորհ լուսոյ քոյ մտեալ բնակեսցէ։ Եթէ ելցեն ինձ բարեպարիշտք ընծայիլ սովաւ, ընկալ կենդանեօքն վասն քո, գթած, և զիս ընդ նոսին. եթէ ախտս ինչ սրբանուէրս կաթուածոց աչաց սովխմբ բերիցի, եղիցի 'ի քէն խնամակալ՝ և յիս անձրևեալ. եթէ գրեսցի և 'ի փրկութի կարգեսցի հաղորդելոցն յայս կիրս կենաց, արասցես կամաւ քո օրհնեալ՝ և ինձ համարեալ։ Եթէ հեծութիս ածահաճոյս 'ի ձեռն այսր բանի 'ի գաղտնեաց ուրուք յառաջ եկեսցէ, օգտեցայց քև բարձրեալ՝ և ես ընդ նմին. եթէ ձեռն մաքուր՝ խնկով հանդերձեալ առ քեզ համբարձցի, հասցէ միասցի ընդ իմս ձայնի և աղաչողացն աղերս յառաջ մատուցեալ։ Եթէ պաղատանս բազմադիմիս ընդ իմս երկնեսցի, լիցի և ինձ քև և վասն սորին կրկին նուիրեալ. եթէ յարդեսցի այս անձին բանի պատարագ՝ քեզ 'ի հաճութիւն, նախայլոցն ընդ իս քև ընծայեսցի։ Եթէ 'ի տրխբանաց ինչ ձանձրութէ որ նուաղեսցի, կանգնեսցի վերստին հաստատանաւ այս հառաչանաց՝ 'ի քեզ յուսացեալ. եթէ համբարտակն վտանգութեան մեղօք յատակի, այսու արձանօք պատկանեցելովք աջով քո պաշտպան՝ դարձեալ կառուսցի։ Եթէ յուսոյն ձգական սուսերքն յանցանաց հատեալ կորեսցի, կցեսցի դարձեալ միւսանգամ կամօք ամենակալիդ բարւոք պատուաստեալ. եթէ վանդ մահու անձնական ցաւոյ զոք պաշարեսցէ, գտցէ փրկութի սովաւ առ 'ի յոյս կենաց՝ յաղօթելն առ քեզ կեցուցիչ. եթէ տագնապաւ որ տարակուսի 'ի սիրտ խոցեսցի, քաղցրութի քո՝ սովաւ ապրեալ ողջասցի։ Եթէ անքաւելի կորստեամբ պարտեաց՝ յանդունդս որ խորոց իցէ ընկլուզեալ, եկեսցէ 'ի լոյս կարթիւ այս հնարից՝ քև պատսպարեալ. եթէ թըմբրութեամբ խարեալ խաւարին գործոց իցէ որ փոսեալ, զօ-

բայց ի անդրէն վասն քո՝ միայն ապաւէն՝ ՚ի քեզ ապաստան եղեալ։ Եթէ պահպանակն վտառահուէ զանձն ուրուք լքցէ, ընկալցի այսու միջնորդիւ ձեռն քո զնա՝ ամփոփեալ ՚ի նոյն հաստատութեան. եթէ ամայի ՚ի զգուշութենէ պահողացն ոք դեգերեսցի, ապաւեսցէ սովիմբ առ ՚ի նոյն դարձ նորոգողին։ Եթէ սարսուռ դիւային ջերման՝ դողութեամբ ինչ զոք խռովեսցէ, սթափեսցի ՚ի սոյն յայս նշան խոստովանեալ և երկրպագեալ խաչիդ խորհրդոյ. եթէ անօրէնութեան մրրիկ խորտակիչ հողմոյ յանկարծ բախեսցէ զհաստուածս մարմնոյ շինուածոյ մարդոյ յերկրային ծովուս, հանդարտեսցի անդրէն ղեկաւ այս Թևոյ ՚ի քեզ պատկանեալ։

Դ. Եւ արասցես լինել դեղ կենաց առ հնարս ցաւոց հոգւոց և մարմնոց քոց ստեղծուածոց՝ զայս կարգեալ սահման ողբոց մատենի սկզբնեցելոյ յանուն քո՝ բարձրեալ։ Զսկսեալս իմ դու կատարեա. եղիցի հոգի քո խառնեալ ՚ի սա. շունչ զօրութեան մեծիդ միասցի ՚ի քո ինձ շնորհեալ ստեղծաբանութիւնս. զի դու տաս զօրութիւն վհատեալ սրտից, և ընդունիս փառս յամենեցունց. ամէն։

ԲԱՆ. Դ

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ
ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Եւ քանզի սկիզբն կալայ խօսել ընդ քեզ՝ որ ՚ի ձեռն ունիս զշունչ կենդանութեան հոգւոյս բազմամեղի, յիրաւի սարսեալ դողացեալ տագնապաւ մեծաւ յաւէտ երկնչիմ. վասն զի ահաւոր և անտանելի և ՚ի սահմանէ բանի փախչելի յիշատակ անձողոպրելի անաչառ քո ատենի՝ ՚ի կշտամբութեան իմ պարտաւորի՝ արարիչ երկնի և երկրի։ Նա զի

և չիք իսկ բժշկութի՛ բազմավտանգ սաստկութեան վիրացս անողջանալի, խայթմանց խածուածոց մահաբերին բերանոյ ժանեաց՝ որուղղին զանձն իմ ՚ի կորուստ։ Մանաւանդ զի ոչ գոյ պատասխանի, ըստ առակողին, յաւուր պատերազմի, և ոչ բանիւ խրատանալի, և ոչ վերարկուաւ պատսպարելի, և ոչ դիմակօք կեղծաւորելի. ոչ առ երեսս բանիւք մատչելի, և ոչ կերպարանօք երբէք խաբելի, ոչ յօդուածովք բանից ստելի, ոչ արագմամբ ոտից փախչելի, ոչ Թիկանց դարձուցանելի, ոչ դիմաց ընդ երկիր մածուցանելի, ոչ բերանով ընդ հող հատանելի, ոչ ՚ի խորս երկրի զօղելի։ Քանզի մերկ են քեզ ծածկեալքն, և հրապարակեալ են աներևոյթքն. արդարութիւն իմ նուազեալ և իսպառ ոչնչացեալ. մեղանքն յայտնեցեալ և յաւէտ առաւելեալ. չարիքն իմ մնացական, և ես կորստական. իրաւանցն կշիռ պակասեալ և անիրաւութեն խիղճն զօրացեալ. բարեացն բերք հալեալ, և ախալմունքն արձանացեալ. աւանդն կորուսեալ, և դատակնիքն այժմէն գտեալ. մահուն մուրհակ գծեալ և աւետեացն կտակ եղծեալ։ Բարերարն տխրեցեալ, և բանսարկուն ուրախացեալ. հրեշտակաց գունդն Թաղծեալ, և սատանայ խնծղիւք պարեալ. վերինական զօրքն ողբացեալ, և ստորնայինքն բերկրեցեալ. սպանողին մԹերք լցեալ, և պահողին գանձն կապտեալ. օտարին կողմն կանգնեալ, և ստացողին պարգև մատնեալ. հատողին ձիր մոռացեալ, և կորուսչին հաղբքն պահեալ. երախտիք փրկչին հեգնեալ, և բելիար զուարԹացեալ. կենացն աղբիւր փակեալ, և գուռզին ժանտ ժանդիս ժամանեալ։

Բ. Եւ արդ ո՞չ ապաքէն ըղձալի էր, ըստ գրոյն կանխուէ նախաձայնելոյ, ոչ ստեղծանիլն երբէք յարգանդի և ոչ նրկարիլն ՚ի յորովայնի, ոչ ՚ի ծնունդ յառաջադայիլ և ոչ ՚ի լոյս կենաց հասանիլ, ոչ ՚ի Թիւս մարդկան գրիլ և ոչ ՚ի հասակ աճման ամբառնալ, ոչ ՚ի պատկեր գեղոյ զարդարիլ և ոչ բանիւ հանդերձաւորիլ, քան ընդ այսպիսեաց սաստկագունից և սարսափելեաց ըմբռնիլ պարտուց, զոր և

ոչ վխմաց կարծրութիւն բերէ, թող թէ մարմնոյ լուծականութիւն։

Գ. Նաւ արդ տուր բարերգութ՝ աղաչեմ զքեզ, տուր ինձ ողորմութիւն, որ զայսոսիկ դու ինքնին քեզէն քոյովդ բանիւ մեզ սահմանեցեր ասելով, թէ տուք զայդ նուէր յանուն փրկութեան ձերոյ աստուծոյ, և սուրբ եղերուք. զի զողորմութի՛ կամիմ, և ոչ զպատարագ։ Նա բարձրացիր վերստին խնկեալ այսր յիշատակաւ, որ ունիս զամենայն, և ՚ի քէն է ամենայն, և քեզ փառք յամենեցունց. ամէն։

ԲԱՆ. Ե

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Ն՞ի արդ ես երկրածինս մարդ՝ կենցաղականաւ անկայուն գոյիւ զբաղեալ, և յիմարութբ պատրողականաւ գինեաւս յիմարեալ, որ ամենայնիւ սնեմ, և ոչ միով իւիք ճշմարտեմ։ Քանզի որո՞վք դիմօք վերադրեցելովք նշանակօք աղարտեցելովք՝ յանդգնեցայց լինել յանդիման քում դատաստանիդ, ով իրաւադատ ահաւոր, անճառ, անպատում, հզօր աստուած բոլորից։ Քանզի դասեալ ստատին ՚ի սոյն զապերախտութիւն մեղուցեալ անձինս առ քումդ երախտիս, ցուցից զիրաւունս քո միշտ զօրացեալ և զանիրաւութիւնս իմ յաւէտ պարտաւորեալ։ Որ արարեր զիս ՚ի քո պատկեր պանծալի՝ ՚ի ձեռն վեհիդ տպաւորութեան, զակայս օժանդակելով։

Բ. Զարդարեցեր բանիւ, փայլեցուցեր փչմամբ, մտօք ճոխացուցեր, իմաստիւք աճեցուցեր, հանճարով հաստատեցեր, ՚ի չնչականացն որոշեցեր, հոգւով իմանալեաւ

խառնեցեր, լիշխանականին դոյլս պճնեցեր, ծնար հայրաբար, սնուցեր դայեկապէս, տածեր ստացողապէս, տնկեցեր զամբարիշտս 'ի քում գաւթի, ջրովն կենաց ոռոգեցեր, աւազանին ցօղով մաքրեցեր, կենացն փայտաւ արմատացուցեր, հացիւդ երկնայնով ջամբեցեր, աստուածային արեամբդ արբուցեր, անհպելիցն և անհասանելեացն ընտանեցուցեր, զաչս երկրեղէն 'ի քեզ համարձակեցեր, լուսով փառաց վերածածկեցեր, զհողանիւթ մատունս անմաքուր ձեռացս 'ի քեզ մատուցեր, զմոխիրս անարգ մահացու՝ իբր գնդոյլ լուսոյ յարդեցեր, զհայր քո հզօր ահաւոր օրհնեալ՝ մարդասիրապէս և անարժանիս իմոյ անձին կնքեցեր։ Ոչ կիզեր զբերանս լցեալ նանրութեամբ՝ 'ի ժառանգակիցն կարդալ զքեզ, ոչ կշտամբեցեր զյանդգնեալս 'ի քո կցորդութիւն, ոչ ստուերացուցեր զտեսիլ աչացս 'ի քում ան- նարկութիւն, ոչ արգելանաւ կապանաց ընդ մահապարտացն տարագրեցեր, ոչ խորտակեցեր զդաստակ բազկիս՝ որ անմաքրապէս առ քեզ համբառնայր, ոչ մանրեցեր զոստս իմոց մատանցս 'ի շօշափելն զբանդ կենաց, ոչ պատեցին զինեւ մառախուղք 'ի ձօնելն զքեզ՝ ահաւոր, ոչ փշրեցեր զպարս ատամանցս յըմբռնելն զքեզ՝ անսահմանելի, ոչ գնացեր բարկութ խստորնակ՝ խստորնակի ընդ քեզ հետեւողս, իբր ընդ վրիպեալ տուննի Իսրայէլի, ոչ խայտառակեցեր 'ի հարսնարանին զանարժանս քում պարերգութեան, ոչ 'ի գձուձ հանդերձին տեսիլ զանօրինեալս յանդիմանեցեր, ոչ կապանօք ձեռացս և ոտից յարտաքին խաւարն հալածեցեր։

Գ. Օ՛ այս ամենայն մասունս բարեաց և զներելոյդ երկայնմտութիւն ընկալեալ 'ի քէն՝ բարերար, օրհնեալ և յամենայնի միշտ երկայնամիտ, փոխադրեցի վնասակարս պարտեաց՝ անթիւս և բազմօրինակ անօրէնութիւնս, մարմնականաց և անձնականաց՝ ամենակիր բազմածուփ խորհրդոց յուզմանց երկրաքարշութեանց։ Օ՛ այսուիկ քեզ, աստուած իմ և տէր, ընդ այսքանեաց բարեաց փոխարինեցի․ զայս քեզ յանձէն հատուցի չարիս, ըստ մոլախանն

յանդիմանութեանն առակի, մոռացեալ զխստութիւն և սիրողս յիմարութեան։ Զայսց բարեաց երախտեաց կաճառս՝ ընդունայնութեան գնացիք՝ չարաչար ունայնացուցի · զայս լուսաւորութիւն շնորհաց անճառից 'ի բարձրելոյդ խնամոց բարդեցեալ՝ մրրկաւն խելագարութեան ցնդեցի։ Եւ թէպէտ բազում անգամ ծանուցար կարկամամբ ձեռին քո այցելութեան ձգել զիս առ քեզ, ոչ հաւանեցայ ըստ մարգարէին որ զԻսրայէլէ ամբաստանուն. և թէպէտ խոստացայ դաշնաւորեցի քեզ հաճոյանալ, և ոչ ընդ այսմ սահմանաւ ուխտիւ փակեցայ, այլ դարձեալ ըզնոյն նիւթեցի չարիս, անդստին յոճ՛ն առաջին մատեայ, փշոյն մեղաց հերկեցի զանդաստան սրտիս յորոմանն արդիւնաւորութիւն։ Եւ ես ելանեն առածք աստուածարեալ սուրբ մարգարէին · քանզի մնացեր ոյնէն խաղողոյ, և ես ընդ այնորիկ փուշ շառաւիղեցի · դարձայ յանախորժ դառնութիւն պտղոյ՝ այգիս օտարացեալ · բուռն հարի զանհաստատ հողմոյ, որովք միշտ տատանեալ այսր անդր տարաբերիմ · ըստ ձայնի երանելոյն Յոբայ ընդ ճանապարհ իմն անդարձ գնացի · 'ի վերայ աւազոյ շինուածս յիմարութեան կառուցի։ Այնատարր հետովք խաբեցայ կենացն անձկալեաց հաստել · փակեցի ինձէն զելիցն ուղղորութիւն. բացի կամաւ զկորստեան խորխորատն։ Խցի զպատուհան լռելեայս իմոց առ բանիդ կենաց ընդունելութիւն . կափուցի զաչաց հոգւոյս հայեցուած առ 'ի զկենացն դեղ նկատել։ Ոչ ընդոստեայ 'ի թմբրութեանց լքմանէ մտացս 'ի պատգամ փողոյդ ահաւորութեան . ոչ զգաստացայ 'ի բողոք գուժի հրաւիրողական աւուրն ընտրութեան . ոչ երբէք զարթեայ 'ի նիրհմանէ քնոյն մահացուի, որ 'ի կորուստն կարապետէ։ Ոչ ետու հանգիստ քոյ հոգւոյդ 'ի մարմնեղէնս տաղաւարի · ոչ ընդ բնութիւն շնչոյս խառնեցի զմահն շնորհաց քումդ պարգևի . իմոյս ձեռօք կոչեցի կորուստ, ըստ առակողին, զհոգիս կենդանի մահացուցանել։

Դ · Եւ զի՞նչ է ինձ սակաւս եւ նուաղագոյնս յօդել սահմանս կսկծելիս չափաբերականս, մինչ անցեալ է ըստ քանակութիւն եւ վրիպեալ ըստ բժշկութիւն։ Արդ քո է ընձեռել կեանս հոգւոյ մեռելոյս, եւ անոխակալութեամբ մատչել առ այցելութիւն դատապարտելոյս որդի աստուծոյ կենդանւոյ · քեզ փառք յաւիտեանս · ամէն։

ԲԱՆ · Զ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՑԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա · ԵՒՍԿ արդ զի՞նչ բարւոք գոյ առ այս, կամ ո՞ր օգուտ ինձ առ սոյն սահման ընթացից ձայնիս հեծութեան՝ լքանել, եւ ոչ զամբարեալ չարաւ մահացու վիրիս՝ խարանաւ բանիս արտաքս հերքել, եւ կամ զծանրութիւն սրտիս մթերեալ ցաւոյս հոգեկան խիթոյս, իբր տաղտկացուցանողական հնարաւորութե՛ք, մատնամուխ զզուանօք փսխել։

Բ · Եւ քանզի ոչ գտայ արժանի պարծելոյ 'ի փառս ընդ սրբոցն դաս, որոց լի են բերանք նոցա ծաղու, եւ շրթունք իւրեանց ցնծութեամբ, ըստ առակողին եւ սաղմոսողին, 'ի կարգն երկրորդ դիմեցից՝ զնմանին իմ յիշատակել համայն աստանօր. թէպէտ առ իմում թերութեան բարուց անբարեաց՝ եւ նոքա յաղթականք իցեն, իբր ապաշաւեալն քան զանապաշխարին։ Չոնելի եղէ Մանասէ առ իմոց պարտուցս առաւելութիւն. պատուեցաւ եւ փարիսեցին առ դժնէիս ամբարշտութիւն. գովեցաւ անառակ որդին առ անդարձիս ուխտազանցութիւն. յիշատակեցաւ կեղծաւորութիւն որդւոյն Ամասեայ առ անշնորհութիւն ապախտաւորիս. օրհնաբանեալ եղեւ աւազակն, որ դատախազն է

անհաւատից . պատուեցաւ և կինն պոռնիկ՝ սկզբնամայրն ապաշաւողաց։ Ոչ պակաս քան զՓարաւոն զառեղծուած պտուխ իմ խստացուցի . ըստ օրինակի խոլութեան մրրկաց ծովու ծփեցայ . ոչ այնքան սաստեցի և պատկառեցի ՚ի սաստկութենէ քումդ հրամանի , որքան ալիք ծովուն յեզերացն։ Ընդ թիւս չափուց կշռութեան առ իմս գործոց՝ և աւազոյն կոյտ սահմանեցաւ . պակասեաց անբաւիցն չիղջք առ համբարս իմոցս անօրէնութեանց։

Գ. Օ՛ի թէպէտ և յոյժ բազում են մանունքն ՚ի յափունս ջրոյն համահաւաքեալք , այլ ուրոյնք և առանձնականք ՚ի ծննդոց աճելութենէ . իսկ մեղանք իմոյս յանցանաց՝ անթիւք . զորս անհնար է առնուլ ՚ի միտ։ Ոմն և ծնունդք իւր , ոմն և շառաւիղք իւր , ոմն և բիծք իւր , ոմն և արկածք իւր , ոմն և փուշք իւր , ոմն և արմատք իւր , ոմն և հաստուածք իւր , ոմն և պտուղք իւր , ոմն և նշխարք իւր , ոմն և ճիւղք իւր , ոմն և ոստք իւր , ոմն և արմկունք իւր , ոմն և ճիրանք իւր , ոմն և մատունք իւր , ոմն և խլրտմունք իւր , ոմն և զօրութիւնք իւր , ոմն և ազդմունք իւր , ոմն և նշմարանք իւր , ոմն և տիպք իւր , ոմն և մնացուածք իւր , ոմն և ստուերք իւր , ոմն և մթութիւնք իւր , ոմն և յարձակմունք իւր , ոմն և հնարք իւր , ոմն և պատիրք իւր , ոմն և դիտմունք իւր , ոմն և դիմեցմունք իւր , ոմն և չափք իւր , ոմն և խորք իւր , ոմն և դարշութիւնք իւր , ոմն և կայծակունք իւր , ոմն և կիրք իւր , ոմն և մթերք իւր , ոմն և գանձք իւր , ոմն և ցնցուղք իւր , ոմն և աղբերք իւր , ոմն և գիւտք իւր , ոմն և շանթք իւր , ոմն և հրդեհմունք իւր , ոմն և պատկառանք իւր , ոմն և վիհք իւր , ոմն և անդունդք իւր , ոմն և բորբոքմունք իւր , ոմն և աղջութիւնք իւր , ոմն և ամպրոպք իւր , ոմն և կայլակք իւր , ոմն և հոսմունք իւր , ոմն և հեղեղք իւր , ոմն և սառնամանիք իւր , ոմն և դրունք իւր , ոմն և շաւիղք իւր։ Նոյն և տապ իւր , հրատն և գոլորշիք իւր , հալոցն ճարպքն և ճենճերմունք իւր , օշինդրն և դառ-

նութիւն իւր, կործանիչն և հնազանդեալք իւր, բռնաւորն և յելուզակք իւր, գողն և սպառազէնք իւր, աւազակապետն և գումարտակք իւր, գազանն և կորիւնք իւր, խածանողն և ծակոտուածք իւր, ապականագործն և նմանիք իւր։

Դ. Արդ այսոքիկ պէտք են գլխաւորութեանց ապականողաց ոգւոց համայնից, դասեալք ընդ իւրեամբք նուաճութիւնք մասանց՝ իւրաքանչիւրոք 'ի սոցանէ բիւրք բիւրուց և հազարք հազարաց. իսկ զհամայնիցս թիւ նա միայն զօրէ իմանալ, որ զառ 'ի մէնջ չէութի՛ն գրեալ՝ իբր զէութի՛ գործոց տեսանէ։ Նա արդ եթէ ոք զանձն ոչ խաբեսցէ, և առ երեսս ոչ կերպարանեսցի, և կեղծաւորաբար ոչ անհաւատեսցէ, և մարդ զինքն ծանիցէ, և հասարակաց բնութեամբ վարեսցի, և երկրածին զանձն դիտեսցէ, և 'ի չափու իւրում կանոնին կայցէ, իմասցի ծանիցէ զնախաթիւ մասունս արկածից վերագրելոց, թէ ոչ ընդունայն ինչ գրեցի և կամ զբնաւ խկութիւնն սահմանեցի, որ 'ի մերս բնութեան պտուտկի ազգի ազգի վրիպականութիւն. այլ 'ի բիւրուցն արդասեաց չարեաց չափ մի երևեցուցի, զի նոքօք և զայլսն իմաստասիրեսջիք, թէպէտ և ոչ բաւանդակապէս։

ԲԱՆ. Է

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. ԵՒ զի մի զփրկութեանն վստահութիւն իսպառ կտրեցից, և ապաղէն եղեալ մատնեցայց այսքանեաց աներեւութից ընդդիմամարտից, որք ոչ այլ ինչ են՝ քան թէ ընտանիք թշնամիք ինքնածին բուսեալք զօր վերադրեալքդ-

35064

սահմանեցին՝ զորքանութիւն պատկերին ձեւոյ եդեալ ա-
հարկուս , ցուցից առ սմին բազմաբոյլ բանութեան մարտ-
կացդ՝ զօրեղ ախոյեանս աստուածականս՝ ամենայաղթողս
և անպարտելիս , թէ և կսկծելիս կիրս և դժուարակութ
պտուղս ծառոց անհասանելեաց , և անկոխ ճանապարհաց
երկ.ք և տաժանմունք։ Քանզի զայն ամենայն գունդս
չարութեան բանսարկուին զօրաց՝ սակաւ մի արտօսր կաթ-
ուածոց աչաց , իբր զճճիս զեռունս բազմոտանիս խխայ-
թից երկրի ոկար խլրտմանց՝ անկեալ 'ի վերայ ծորումն
ձիթոյ կամ դոյզն դեղ ինչ սատակչական , ցամաքեցուցա-
նէ . և դոյզն մի հառաչումն սրտի հեծութեան ելեալ 'ի
յոգւոյ , իբր շնչումն հարաւային ջերմութեան խառնեալ
յարեւու , զսառնամանեաց սաստկութիւն հալէ . քանզի
ըստ միումդ նմանութեան հեշտածինք են , և ըստ միւսումդ
դիմադրութեան դիւրամեռք։

Բ . Այլ ես ոչ երբէք կասեցից դատել զդատապարտ-
եալս՝ բանից կսկծմամբ , պարտել զպարտաւորեալս՝ իբր
զխստակար անփրկանաւոր անհամոզելի . վասն զի զոմանս
սատակեալ 'ի յիմոց նետիցս , ոմանց զօրութիւն տամ
կենդանանալ առ հոգւոյս կորուստ։ Տունկս դառնատեան ,
որ զդարչութիւն անառակ վարուց ծաղկեցի . բարունակս
ապականաբեր և մահողկուզեան , որ զկոլատեան գինին
երկնեցի . Քանանու զաւակս՝ և ոչ Յուդայի , ըստ ասից
մեծին Դանիէլի . որդիս դեհենին , և ոչ արքայութեան .
ժառանգս դժոխոց , և ոչ փառացն փափաքելեաց . նիւթս
տանջանացն , և ոչ հանդստեանն։ Ապերախտս առ երախ-
տաւորդ , ապաշնորհս առ բազմապարգեւդ , միշտ մեղուց-
եալս առ երկայնամիտդ , դառնացուցիչս քաղցրութեան
բարերարիդ , ծառայս չար և վատ , ըստ տէրունեան յան-
դիմանութեանն , իմաստունս զչարիս գործել ըստ Եսայեայ
Նախասացութեանն , ժիրս առ ժանդագործութիւնս զազ-
րութեան։ Փոյթս առ 'ի բարկացուցանել զտէրն , մշտա-
շարժս առ դիւտս սատանայականս , հանապազորդեան վիշտս

ստացողին, թոյլ առ բարեացն թուիչս, ծոյլ առ երանութիւնն ընտրութեան, դանդաղս առ դիտմունս խոստացելոցն, անարիս առ կարիս պիտանեացն և օգտակարացն, պաշտօնեայս տիրադրուժ երախտամոռացս:

Գ. Վայ անձինս մեղաւորի, զի զարարիչն իմ բարկացուցի. վայ որդւոյս կորստեան, որ զկենդանութեանն ձիր մոռացայ. վայ պարտապանիս անհամար բիւրուց քանքարաց՝ որ ոչ գոյ հատուցանել. վայ բեռնակրիս ծանրութե̃ մեղաց դժնէից, որ չունիմ դառնալ առ հանգստարարն. վայ փաստակարիս տէրունեան պարտուցն, որ չէք հնար յանդիման լինել հզօրին. վայ եղէգնախառն կիզանողականս նիւթոյ, որ տոչորելոց եմ ՚ի գեհենին. վայ ինձ առ այս յիշատակ, զի նետք բարկութեանն աստուծոյ այրեցելովք են գործեալ. վայ յիմարութեանս, որ ոչ մտաւեցի զծածկեցելոցն յայտնութեան հանդէս. վայ ամբարշտիս, զի միշտ անդադար ոստայնս չարեաց կկեցի. վայ զմարմինս պարարողի կերակուր որդանցն անմահից, կոտողացն թունաւորաց զի՞նչ համբերեցից. վայ ինձ առ այրումն մահուն բաժակի, որպէս զյաւիտենականն տուժեցայց. վայ ինձ առ ելս անարժան հոգւոյս յեղկելի մարմնոյս, երբ դատաւորին ճշմարտի յանդիմանեցայց. վայ ինձ առ նուազութի իւղոյն լապտերաց, զի անարծարծելի է աղօտանալն. վայ ինձ առ ձեպ տագնապի ահին սպակուցման, յորժամ առագաստին մուտն փակեսցի. վայ ինձ առ ձայնին ահաւորութիւն դողացուցչաց և սարսափելեացն բանից՝ երկնաւոր թագաւորին վճռաւ կնքելոյն, թէ ոչ գիտեմ զքեզ:

ԲԱՆ · Բ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Եւ արդ զի՞նչ գործեսցես անձն իմ կորուսեալ,
կամ ո՞ւր թաքիցես, կամ զիա՞րդ ապրեսցիս, կամ ո՞րպէս
ելցես ՚ի մեղաց բանդէ։ Քանզի բազում են պարտիքդ և
անթիւ հատուցմունքն, սաստիկ կշտամբանքն և անվախ-
ճան նախատինքն. անողորմ են հրեշտակքն և անկաշառ
դատաւորն, հզօր ատեանն և անաչառ բեմն; քստմնելի
սպառնալիքն և անողորմ հատուցմունքն, ահարկու հրա-
մանն և մերկապարանոց յանդիմանութիւնքն. հրեղէն են
գետքն և անանցանելի են փոսքն, թանձրամած խաւարն
և արտաքոյ այցելութեան մառախուղն. ապականութեան
է գուբն և մշտնջենաւոր է տագնապն, ամենադրաւ տար-
տարոսն և անզերծ սահմանքն։ Եւ արդ արդարև քեզ
են զանձեալ դաւինքս այսոքիկ դժնդակք և տարժանելի
օթևանք անըմբերելեացդ պատուհասից, ով անարժան
անձն իմ մեղաւոր, չարագործ, պոռնիկ, բազմաբիծ, և
սահման անդաստանի բնաւին անմաքրութեան։ Ահա զար-
դիւնս գործոց ձեռաց քոց ժառանգեսցես՝ թիւրեալդ ՚ի
յուղղութեանց և զառածեալդ ՚ի մաքրութեանց, տա-
րագրեալդ յարդարութեանց և ՚ի կարգաց պարկեշտուե՟ց,
ունայնդ ՚ի լիութեանց հոգեպարգև հարստութեանց, նա-
խանձարկու բարերարին և ամենակալ թագաւորին։

Բ. Եւ քանզի կառուցեր քեզ անել արգելան և ան-
փոխելի որոգայթ, խոստովանեալ քեզէն զանբժշկականդ
քո վէր և զանօրինակդ հարուած, վկայելով զանձինդ ըղ-
պարտականդ մահու զանբուժելիդ բեկութիւն, ով չարդ
՚ի բարեաց, ով դառնութիւնդ ՚ի քաղցրութեանց, ով

քսուարդ 'ի լուսազարմից , որ կապտեալդ 'ի պճնելոց , որ դարովեալդ 'ի գովելոց , որ անբարիշտդ 'ի բարեպաշտից , որ չնչականդ 'ի բանականաց , որ անմիտդ 'ի մտաւորաց , որ անհանճարդ յիմաստնոց , որ անմաքուրդ յընտրելոց , որ մահացուդ 'ի կենդանեաց , որ խոտերականդ 'ի սրբոց , որ արբշիռդ 'ի պարկեշտից , որ կեղծաւորդ յարդարոց , որ անպիտանդ 'ի պիտանեաց , որ անարգդ 'ի փառաւորաց , որ նըւաղդ յառաւելունց , որ գերիդ 'ի գերագունից , որ նուաստագոյնդ 'ի վեհից , որ աղքատդ յընչեղաց , որ անարժանդ 'ի փրկութեանց , որ տնանկդ 'ի բարձրութե՛նց և 'ի հոգևոր հարստութեանց , և հատուածեալդ յօրհնելոց։

ԲԱՆ · Թ

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Ի՞Ի արդ զի՛նչ արժանաւոր բառ .քեզ բանբասանս շարադրեցից 'ի կտակ մաղթանաց մատենիս այսր ողբերգութեան , որ անձն իմ թշուառ , ամենապատկառ և առ պատասխանիս բանից անբարբառ , անպիտան աստուծոյ և սրբոցն մասնակցութեան։ Օ՜ի եթէ զի՛ մի ծովուց 'ի յորդութիւն դեղոյ հեղեղեցից , և զդաշտս ապարխօք բազմօք սահմանեալ՝ 'ի տարածումն լայնութե՛ն քարտենի չափեցից , և զպուրակս յոքունց անտառաց շամբից եղեգանց 'ի հատուածս գոյութեան գրչաց կազմեցից , և ոչ զթիւ մի 'ի բարդելոցն անօրէնութեանց զօրեցից ընդ գրով սահմանի գրաւել։ ՙՆա՝ զի թէ զմայրս Լիբանանու 'ի մի լուծ կշռոց զօդեցից , և կամ զլեառն արարատեան 'ի կշռ ամբարձման նժարի միոյ արդարութեան միջնորդ կայցու-

ցից, ոչ հաւասարէ այնր հարթութեամբ համազուգակցել։

Բ · Ո՛ստս ամբարձուղէջ՝ ստուերաստեղն՝ տերևալից՝ ունայն 'ի պտղոց, նմանակից յաւէտ հարազատ այնր թզենւոյ՝ զոր տէրն գօսացոյց · քանզի սաղարթօք փարթից, այս է՝ արտաքին դիմօք բարեշուք կերպից՝ իբր պսակախմբք պաճուճեալ, բազմականայն գոս բաղձալի · իսկ եթէ մերձեցցի անկողն խուզել զխնդրելին, գտցէ զքեզ ունայն 'ի բարեաց և զարշելի 'ի գեղեցկութեանց, ծաղր տեսողաց և նշաւակութիւնք նախատողաց։ Ո՜վ եթէ ապաժաման յանգգոյշ ժամուն հերապանծ տունկն պտղակրոյս անկենդան, որ դոյզն պատկերին է անպտղասաստից, եկն ընդ անիծիւք, և կամ երկիր ռռոգեալ ցօղով, և ոչ բազմապատիկ զաւանդս արդասեաց երկրագործութեան տածողացն մատուցանէ՝ լքեալ մռանի, իսկ դու՝ ով անձն իմ եղկելի, սահման բանաւոր և տունկ կենդանի՝ և ոչ 'ի ժամու իւրում պտղաւոր · իբր ոչ զնոյն կրեսցես պատիժ նախնում առակիդ։ Ա՛ռն զի զհամայնն ընկալար 'ի քեզ անպակաս յառաւելութեանց, սկզբնաւորեալ 'ի մարդն առաջին և մինչև 'ի սպառումն ծննդոց նորին, զբերս գործոց նանրութեանց և զգիտոս նորոգս՝ ատելիս և անախորժելիս հաստողին զքեզ աստուծոյ։

Գ · Նա վասն զի եդի զքեզ նպատակ հանդէպ երեսաց տեսութե՛ մտացս՝ անձն իմ անպիտան, վիմօք ձգելոց արձանաց բանից, իբր զանընդել դադան վայրենի՝ անողորմաբար զքեզ քարկոծել։ Որ թէպէտ և ոչ պատահիմ անւանիլ արդար, սակայն յառաջնումն պատասխանւոյ՝ իբր ընդ ստախի ումեմն՝ ընդ անձին յօժարամիտ կամօք ոգորիմ, բստ իմաստութե՛ն բանի · և զշոյզս մտաց խորհրդոցս գաղտնեաց իբր զգլխաւորեալ յանդաւորութիւն չարութեան գործոց խոստովանեալ, քեզ տարածեցից՝ աստուած իմ և տէր։ Ո՜վ որով չափով չափեցից զանձինս սոդոմայք, 'ի քոցդ աննուազ գթութեանց այսրէն չափեցայց՝ ընկալեալ զշնորհս յաճախագոյնս ընդ մեծագունիցս պարտեաց։ Նա-

որքան վիրացն հարուածք անբժշկականք և անհնարաւորք ճարակեցյին, այնքանեօք չափովք կրկին առ սմին և իմաստք արուեստից բարձրեալ բժշկիդ բարեհաչակեալ լուսաւորեսցին. և 'ի պարտուցն առաւելութիւն, նոյնքան փոխատուիդ առատատրութիւն բարեբանեալ միշտ պսակեսցի, ըստ խնկաւորդ քում առակի: Ի քո է փրկութիւն, և 'ի քէն է քաւութիւն, և աջովդ քո նորոգութիւն, և մատամբ քո զօրեղութիւն, և 'ի հրամանաց քոց արդարութիւն, և յողորմութեանց քոց ազատութիւն, և յերեսաց քոց լուսաւորութիւն, և 'ի դիմաց քոց զուարճութի՛ւն, և հոգւովդ քո բարութի՛ւն, և օծմամբ իւղոյ քոյ սփոփութիւն, և ցօղով շնորհի քոյ՝ զուարթութիւն. և դու տաս մխիթարութիւն, և մռայլացուցանես զվհատութի՛ւն, և բառնաս զխաւար վշտաց, և զհեծութիւն ողբոց 'ի ծաղր փոխես: Եւ քեզ վայել է օրհնութիւն գովութեամբ հանդերձ յերկինս, և յազգս հարցն և 'ի ծնունդս նոցա, և յաւիտենից յաւիտեանս. ամէն:

ԲԱՆ · Ժ

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՆ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ
ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Ե՛ւ արդ քանզի միապէս մասնէ կորստեան և զղջումին ուժգնապէս և մեղանչելն մոլեգնաբար. զի թէ և օտարացեղ իմն են 'ի միմեանց այլայլութի՛ւք նմանութեցն, սակայն զկերպարանս երկաքանչիւրոցն առ միմեանս եդեալ, զմի և զնոյն վհատութեան ծնունդս արտադրեն: Ի մինն զհզօրին ձեռն իբր ապիկար թերահաւատէ, իսկ միւսն ըստ նմանութե՛ն քառոտանեաց պաճարեզինաց յանդգայս եղեալ.

զլուսոյն առաստաղն խզէ · վասն որոյ ընդ առաջնումն միշտ փաղաքշեալ՝ հանապազ խնդայ սատանայ, իսկ երկրորդաւն՝ ըստ նմանութեան լափլիզող դժոխորովայն գազանի՝ իբր կերակրով արեամբ պարարի։

Ե · Եւ արդ իբր զգանեալ բազմահարուածեան հեծանաւ և յափն մահու ժամանեալ, դոյզն ինչ դարձումն շըն-չոյ ընկալեալ և յոգի կենդանի եկեալ կազդուրեցայց, պատսպարեցայց, կանգնեցայց, յարեայց յանկենդանական կորստենէ, օժանդակեալ Քրիստոսի ձեռամբն՝ որ գթածն է յամենայնի · 'ի բարերար յերկնաւոր հօրէն՝ փրկութեան և բժշկութե՛ն պտուղ ընձեռեալ ինձ մեղուցելոյս, ախտա-ցելոյս և մահացելոյս։ Եւ սկզբնաւոր ողբերգութեան այսր աղերսանաց՝ զհաւատոյն շինուած կառուցից · քանզի և ոմն 'ի նախնեացն սոքիմբք զինեալ, փոխեցաւ իսկոյն յան-մահականն վիճակ վերին · զապաշխարութե՛ն դեղ ընկալեալ, ապաշաւանաց թոշակաւն զգլաւականն անեղծութեան սաղէն ժառանգեաց, 'ի վեր քան զորոց առաքեալ ընդ նմին ցուցանէ, որք զհանդէսն մրցանակին յերկրի կատարեալ, ապագայիցն և երկնաւորացն յուսոյ հաւատացին, և անտե-սիցն ձոխութեամբ փարթամացան։ Իսկ զխրախոյս տէրունի պաշտօնելի բանին յիշեալ առ սմին, զի ամենայն ինչ հնարա-ւոր է այնմ որ հաւատայն, է զի և զչափն ընտրականացն բարեմասնութեան աստուծոյ հաճելեացն զննեալ աստա-նոր, զայս պատկեր բանի ընկալայք նախնի գահերէց առ 'ի սրբութեանցն մուտ սովիմք հանդերձել · առանց որոյ և ոչ տէրն փառաց զիւրն առ մեզ հրաշագործեաց զօրութիւն, եթէ ոչ նախ ըծակից խնդրեաց բարերարութեանն իւրոյ զհաւատոն մեր · ուստի և կեանս ընձեռել զօրէ ինքնիշխան բաւականութ՟ առընթեր գոլով աստուծոյ · քանզի հաւատք քո կեցուցին զքեզ, օրհնաբանեալն տ՟յ բերան վկայեաց։ Քանզի արդարև սեա՛ն տեսութիւն և կատարեալ իմաս-տութիւն և առ աստուած ընտանութիւն և բարձրելոյն ծանօթութ՛ի՝ հաւատոյ մասն՝ երջանիկ և ընտրեալ անուն,

որ յարաձգեալ մնայ անվթար և անփակելի, պատուակից գոլով սիրոյ և յուսոյ։ Ո՜ ի եթէ փոքու սերմանի գոյի հատի մանանխոյ չափոյ նուաստի հաւատք զգերանց մեծութիւն փոխէ զօրեղապէս ՚ի սիրտս ծովու, ապա յիրաւի ընկալայք զայն սկզբնաշաւիղ առաջնորդ կենաց՝ աներկմիտ պաշտօն առ Ա՟ծ, որ զապառնիսն և զծածկեալսն առանց երկբայութեան ՚ի հոգւոյն աչս տեսանէ, Երրորդութեանն փառաւորելի անուամբն պատուեալս հաւատք՝ ընդ սիրոյն դասեալ և յուսոյ։ Ո՜ ի թէ և զերիսն հատուածս առանձնաւորականս ՚ի մի և ՚ի նոյն խորհուրդ գիտեսցես, յաւէտ մեծասցիս նոքօք ՚ի յԱ՟ծ. քանզի թէ հաւատաս ՚ի նա, և սիրես. որով և յուսաս աներևութից պարգևաց նորին։ Նմա փառք յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ · ԺԱ

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Եւ արդ ես յետինս դաւանողացս՝ ունայն ՚ի բարեաց, նայեցեալ խորհրդով մտացս ՚ի սկզբնաւորն իմ եղելութ՛ի ՚ի ձեռն ձեռին ստացողին իմոյ յանէից յուսով հաւատամ Յ՟սի Ք՟սի առնել զոր կամի։ Քանզի հաւատացի, վասն որոյ և խօսեցայ խրատեալ Պօղոսիւ, ուսեալ ՚ի Դաւթայ, թէ և արդ կենդանի մաղթանք նոցա այց ինձ արասցէ. որպէս հաւատովք ճանաչել զնա, և զզօրութ՛ի յարութ՛ն նորա, ըստ առաքելոյ, և զհաղորդութ՛ի չարչարանաց նորա, և որ զկնի բերին ասացեալքն։ Կցորդ է սմին յոյժ նմանաւորիս՝ հաւատալն խիկապէս և ՚ի նորոգս այս փոխադրութիւն, որ ՚ի մեղացն ՚ի քաւութիւն, և ՚ի չարագործութէ

յարդարութիւն, և յանմաքրութենէ ՚ի սրբութի՛ն, և յանքաւելեայս պարտեաց մահու յանցանաց՝ յանդատապարտ երանութիւն, և ՚ի ծառայական կապանացս յերկնաւորն ազատութիւն։ Քանզի զիա՞րդ ոչ արդեօք չքնաղ քան զբան՝ և ՚ի մթութենէ երկևանութե՛ խաւարի զտեալ՝ և աստուծով օժանդակեալ և օգնեալ սիրտ մեղաւորի, որ ընդ մարմնապէս ծիծաղելն՝ առ նմին հեծէ հոգեպէս։ Որ թէպէտ և յամբարձմանէ բարձրութեան գերագունիցն կայից՝ ստորասուզեալ ծանրութեամբ յանդնդային վհին խորխորատ գբոյն կործանման, նորագիւտ մեղօքն անջրելեօք, ունի և նշխար նշուլից՝ փրկութեան կենաց հըպաւոր, իբր կայծակն լուսոյ պահեցեալ ՚ի միտս և յոգի, որպէս զհուրն նշանաւոր և զարմանաւոր թանձրամած՝ հրաշիւք մակարդեալ վեհին հրամանի ՚ի յատակս ներքինս նիրհեալ ջրհորոյն։ Ուստի և մեղուցելոյն խապառ թաղծելոյ, և ակնկալութիւն բարւոյն բարձելոյ, և համարձակութիւն շնորհին լքելոյ, յուսալ վերստին անդրէն միւսանգամ նախապարգևեյն փառազարդութեանց դարձեալ հասանել. քանզի և յաստուածուստ անդուստ հանդերձի և այս՝ ներգործիլ առ սոյնս. վասն զի սա զտուողին զօրութիւն ամենահնար աւետարանէ։ Զոր խունկ հաճութեան մեծապէս հոտոտի աստուած, քան յամենայն բուրումն անուշից, և քան ՚ի խառնեալն երբեմն աղացմամբ ՚ի սպաս խորանին, որ է կերպարան անձանց խոնարհից զիջեալ բեկութեամբ՝ առ ՚ի միութիւն նոյն նմանութեան։ Իսկ որում հարցեալ փրկչին ամենից՝ ցուցանս ախտացելոյս տեսանելեօք, հաւատա՞ք ասելով առ այդ թէ կարող եմ առնել ձեզ զայդ, ոչ պարգևեաց աչաց նոցա լոյս, եթէ ոչ նախ զհաւատոցն գրաւ ընկալաւ։ Քանզի զի՞նչ քան զմեռելութիւն քառօրեայն դիոյ առ կենդանութիւն մեզ անյուսագոյն, առ որ կանանցն ժամանելոց ՚ի յոյս սպարչին հաւատոցն հանդերձանօք, անյապաղաբար զփառացն աստուծոյ տեսին զհանդէս՝ ՚ի յեղբօրն կենդանութիւն։

Բ. Իսկ աստատին անկապուտ շնորհին մնացելոյ զկնի մեղանացն՝ հզօրագոյն են վկայք։ Նախ Ենովք, զկնի Ահարոն, յետ նորա Դաւիթ, դարձեալ և Պետրոս. ընդ որս և փոքրն Եղիազար, որ 'ի մեծէն աստուծոյ ողորմեալ՝ մեծագունիւքն վկայեցաւ։ Աւելորդ է առ այս և բանն առակի անառակ որդւոյն. Թողում զպոռնիկն՝ որ 'ի տեառնէ գովեցաւ, և զմաքսաւորն՝ որ 'ի բարեգործէն յիշատակեցաւ, և զաւազակն երջանիկ՝ որ յարձակումն վերջին շնչոյն հաւատովքն պսակեցաւ, և զոր անքաւելին են պարտիք՝ զհաղորդեալքն սպանման մահու արարչին. առ որս և գլխաւորն ընտրելոց Պօղոս, որ երբեմն նախնին էր անօրինաց։ Յորոց ոմանք ծանօթութեամբ օրինին գլորեալք անդրէն կանգնեցան բիւրապատկեան գերազանցութ̃բ քան զնախակրօնիցն առաւելութիւն։ Իսկ որ նախ քան զօրինակին տուչութիւն՝ զաւանդն պահեալ հայրենի մերձաւորագոյն գոլ պատուիրանի սկզբնաւորին զաւանդուն, որ և զնախնւոյն պարտիս ինքեան վարկուցեալ, զնորայսն իւրովքն տուժեաց կրից տաժանմամբ, ոչ քաւեցաւ միայն ծածկեալ 'ի յերկրի, այլ չարչարելեան մարմնով՝ բանականաց բնութեան կենաց կարապետ՝ յաղթող զօրապէս բռնութեան մահու փոխեցաւ։ Իսկ ոմանք 'ի բուսոյ տհաս հասակին չարութ̃ն յերկարաձգեալ, 'ի կատարեալ տիս ժամանակին ոչ 'ի բարձրուե̃ն կայից հոսեցան, քան թէ 'ի ստորնականաց թըշուառուե̃ց դժնէից կենացս 'ի կամարն երկնից համբարձան։ Իսկ թէ այն ժամանեաց կանխաւ՝ զօրացեալ 'ի չարեացն դարձ, որ մինչև յոսկեղէն նիւթ յեղանակեալ հողոյ գոյութեան, և պատկերն արքունի 'ի պատիւ կերպիս մերոյ նկարեալ արքունականն քանդակուածով, անկորուստ և անփոխադիր և յաղթող դաւաճանութե̃ զմերս ենթադրեալ բնութիւն, ապա առաւել յուսալի է այժմ մերկապարանոց լուսաւորութ̃ի անքօղ և անվերարկու՝ տերամբ Քրիստոսի ուխտեալ. որով և միշտ հաստատեալ պահի 'ի մեզ բանն տէրունի, ըստ մարգարէին ձայնի, ուխտ խաղաղութեան և

կնիք հաստատութեան առ հաշտարար միջնորդ՝ երկնային անմահ կենդանի և մշտնջենաւոր բարեխօս։ Ապա ուրեմն ըստ այսու կանոնի ճշմարտագունի, և անփոխադրելի սահմանի, և արարչաւանդ պայմանի, համբուրեմ հաւատոց շրթամբք զպատկեր բանիս, և ակն ունիմ փառացն շ̃որհի. քանզի արդարև յարդարացուցանելն զմեզ աստուծոյ՝ ոչ որ զօրէ դատապարտ առնել, ըստ առաքելական բանին սահմանի։

Գ. Այլ յայս անստուերագիր վստահութի՛ ապաստան, կամ կործանեալս՝ կանգուն, թշուառացեալս՝ յաղթող, վրիպեալս՝ 'ի դարձն կենդանական, ամենաթշուառ չարագործս՝ 'ի յոյսն, մահու մատնեցեալս՝ 'ի կեանսն, ընդ ապականութեամբ վաճառեալս՝ 'ի ձիրն, դժոխային գործովք գրաւեալս՝ 'ի լոյսն, տորնաւէր անանձնակենցաղս՝ յերկինս, կրկին գայթակղեալս՝ 'ի վերստին փրկութիւնն, մեղօք կապեցեալս՝ 'ի հանգստեանն խոստումն, անբժշկական վիրօք վարանեալս՝ 'ի դեղն անմահացուցիչ, տամբակեալս վայրագութեամբ՝ 'ի սանձն հանդարտութեան, արայեալս վարատական՝ 'ի կոչումն, ապառում դժնդակս՝ 'ի հեզութիւնն, ընդդիմաբան լուտացողս՝ 'ի ներումն։ Ի Քրիստոս Յիսուս և 'ի Հայր նորին հզօր և ահաւոր, յանուն և 'ի կամս բարերարութեան Հոգւոյն ճշմարտի. որհնաբանեալ խոկութեանն և մի աստուածութեանն՝ զօրութիւն և արքայութիւն, մեծութիւն և փառք յաւիտեանս. ամէն։

վուն յորդութի, և գլխոց լերանց վերադրէ։ Այլ շնչեսցէ օդ քո քաղցրութեան իբր առ Նոյին, և որ զերկինս հալէ զօրութիւն, ցամաքեցուցանել զհիղջս ջրակոյտս բազմակոհակս՝ և երկրակործան խմոցս պարտեաց և լեռնակարկառ բարձրութեան մեղացս ամբարձելոց։ Նա համառօտեալ զբան քո հզօր՝ ամենակար հնարաւորութեամբ հակիրճ հատուցմամբ, արասցես ահա ես քաւութեան, ըստ մարգարէին, առ երկարաձիգս անօրէնութիւն. և ներելով իմ յամառութեան, ով երկայնամիտ ողորմած օրհնեալ, թողցես միանգամայն, բարեգործեսցես խնայէս, հատցես բոլորովին զանվճարելի պարտուցս զարժանահատոյց տոկոսեացս տոյժս տարժանակիրս։ Նա զի և չիք իսկ առ քեզ ցասումն սրտի, և կամ բորբոքումն բարկութեան, որպէս ոչ կրին նենգութիւնք և կամ նշմարանք մթութեան. քանզի կեանք են ՚ի կամաց քոց և լոյս, և ոչ արարեր զմահ և ոչ խնդաս ընդ կորուստ մարդոյ ըստ Դաւթի և Սողոմոնի։

Դ. Եթէ մարդկան կարգեցեր զայս կէտ սահմանի մեծի պայմանի՝ ՚ի բարեվճանկդ քո կանոնաց՝ ոչ փոխարինել անդրէն չարի չար, այլ եօթանասնիցս եօթն թողուլ անդուստ ՚ի յաւուր զիւրաքանչիւր մեղանաց զպարտս. և այդ բան առ մեզ, որ մինչ ՚ի բնութեն ունիմք բնաւորաբար ուղերձեալ զբիծս չարեաց անհամար բիւրուց նորոգ յայտնելոց, որք օրինաւորին երեկին յանդաստան սահմանի ամենաբոյս փշածին բնութենս, ըստ անսուտ քո վկայութեն, որ թէ միտք մարդոյ ՚ի խնամս չարի են արձանացեալ ՚ի մանկութէ։ Զի որ զկատարեալ մաքրութիւն ունէր աւետարանիչն կենացդ բանի Յովհաննէս, և զինքն ընդ հասարակաց բնութեն լծակցեալ, հաստատեաց զճշմարտութի քո առ իմս սուտ յոյժ արդարացեալ. թէ ասեմք, ասէ, մեղս ինչ մեք չունել, սուտ առնեմք զնա։ Եւ արդ կատարե՛լ է բան քո խնկեալ, և ՚ի դըլուխ եղեալ անպակաս ՚ի ստուգութէ առ իմս մոլորութի և դժընդակ անիրաւութի։ Վ՛որոյ խնայեա յիս ողորմութբ, քաղցրութ ճաշակաց աղբիւր, միայն օրհնեալդ յամ յաւիտենից. ամէն

ԲԱՆ · ԺԹ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Տէր արդ դու միայն աստուած երկնաւոր՝ բարձրեալ, բարեգործ. քո է զօրութիւն, քո ներողութիւն, քո բժշկութիւն, քո առատութի՛, քո են պարգեւք, քո միայնոյ են ձիրք ձրի, քո քաւութիւն, քո պաշտպանութիւն, քո հնարք անիմանալիք, քո արուեստք անգտանելիք, քո չափք անչափելիք, դու սկիզբն եւ դու կատարած։ Քանզի ոչ երբէք ստուերացուցանէ զլոյս ողորմութե՛ քո՝ խաւար սըրտմտութեան. վասն զի ոչ ես գրաւեալ ընդ մասամբք ախտից՝ 'ի վերդ քան զբան։ Պատկեր անպարագիր անդր քան զըքանութիւն կշռութեան, անչափ լայնութիւն փառաց, անտարրափակ ընդարձակութիւն հաստու զօրութեան, անամփոփելի առաւելութիւն բացարձակութեան, անտկարանալի բարերարութիւն գթութեան։ Դու դարձուցանես, ըստ մարգարէին, յայգ զստուերս մահու. որ լինէր կամաւ 'ի տարտարոսն ներքին արգելականացն բանտի, յորում եւ մաղթանացն դուռն էր աղխեալ, եւ գերեալ անտի զմթերից կապուտ վտարանդելոցն հոգւոց, սուսերբ հրամանի յաղթական բանիդ զկապ սատակման մահուն խզեցեր, եւ զմեղացն կարծիս ցրուեցեր։ Դարձ առ իս՝ որ զընդամ զընդանաւ վհի տղմասիդ գբոյս յերկաթս մեղաց, վիրաւորեալ խոցմամբ սլաքաց բանսարկուին նետից։

Բ. Տէր դու յամենայնի տէրդ բարերար, լոյսդ 'ի մէջ խաւարի, օրհնութեանդ գանձ, ողորմած, գթած, մարդասէր, կարող, զօրաւոր, անպատում, անքննին, անձառ, բաւական ըստ սրբոյն Յակոբայ, անհնարիցդ ամենից դիւրա-

պատրաստ հնարաւորութիւն, հուր ծախիչ զխոտիս մեղաց, ճաճանչ կիզանող ընդ հանրական թափանցանցութեան խորհրդոյ մեծի, յիշեա զիս յողորմութեան քո, օրհնեալ, և մի յիրաւունս քո. ՚ի ներողութեան քո, և մի ՚ի հատուցման. յերկայնմտութեան քան ՚ի հաւասարութեան։ Եթէ կշռեսցես զմեղանաց խմոր ծանրութիւն, ընդ քաղցրութեան քո և մի ընդ արդարութեան. զի առ սակ նախնումն՝ յոյժ է նուազեալ, իսկ ՚ի ներհակ վերջնոյս՝ յաւէտ ծանրակիր։

Գ. Արդ մատիր առ իս, բարութիւն, որպէս յունկանն բժշկութիւն հակառակ քո համբարձելոյն. բարձ ՚ի մեղուցելոյս զհողմ մահու խռովութեան, զի հանգիցէ յիս ամենակալ հոգիդ խաղաղութեան։ Եւ քեզ փառք յամենայնի, յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

ԲԱՆ · ԺԷ

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ
ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Արդ աղաչեմ զխնամակալդ փանդաւորաց տաժանելեաց կրից թաղծութեանց հոգւոց փշտացելոց, մի յաւելուր հեծութեանս ցաւ, մի խոցեր զվիրաւորեալս, մի դատապարտեր զպատժեալս, մի տանջեր զչարչարեալս, մի գաներ զհարուածեալս, մի գլորեր զանկեալս, մի կործաներ զդայթակղեալս, մի մերժեր զհեռացեալս, մի տարագրեր զհալածեալս, մի ամաչեցուցաներ զպատկառեալս, մի կրշտամբեր զհարթուցեալս, մի խորտակեր զբեկեալս, մի խռովեցուցաներ զամբոխեալս, մի ալէկոծեր զբքայեալս, մի սասանեցուցաներ զդղրդեալս, մի շփոթեր զմրրկեալս, մի կեղեքեր զգիշատեալս, մի ջաղջախեր զբեկեալս, մի դօշեր

զմորմոքեալս, մի՛ կուրացուցանէր զխաւարեալս, մի՛ զար-
հուրեցուցանէր զապշեալս, մի՛ խորովէր զխարշատեալս, մի՛
մահացուցանէր զհիւանդս, մի՛ բեռանց ծանրութե՛ն մատ-
ներ զտկարս։ Մ՛ի անուր յաւելուր կարկամեալ թիկանցս,
մի՛ կրկնակի ողբումն դառն հեծութեանս, մի՛ ուժգնապէս
վարեսցիս առ հողս, մի՛ սատակապէս առ մոխիրս, մի՛ անա-
չառապէս առ ստեղծուածս, մի՛ ահարկութբ առ փոշիս։
Մ՛ի ընդ հարկանիր խստութբ մեծդ ընդ փոքուս, լոյդ
ընդ ստորնականիս, բնութեամբ բարիդ ընդ 'ի բնէ չարիս,
ողկոյզդ օրհնութեան ընդ պտղոյս անիծից, քաղցրութիւնդ
խնկապէս ընդ համայն դառնութեանս, փառաւորեալդ ան-
փոփոխ ընդ ամենևին անարգիս, կենացդ նշխար ընդ կաւոյս
զանգուածոյ, տէրդ տերանց ընդ տղմիս երկրայնոյ, անուազ
լիութիւնդ ընդ չքաւոր սորկիս, անկապուտ ճոխութիւնդ
ընդ անպատսպար տառապելոյս, անկարօտ բարութի՛դ ընդ
ամենաթշուառ աղքատիս։ Քանզի ո՞վ ոք հասեալ յա-
ռաւօտ՝ և 'ի ծագման լուսոյն խիթայ մթանալ, և կամ ըն-
թերակաց կենաց՝ մահանալ, կամ ազատութեան՝ և պար-
տաւորիլ, կամ շնորհաց՝ և դատապարտիլ, կամ փրկութե՛ն՝
և մեռանիլ, կամ նորոգման՝ և եղծանիլ, կամ օրհնութեան՝
և տարագրիլ, կամ բժշկութեան՝ և վիրաւորիլ, կամ լուն՝
և նուազիլ, կամ յաճախութեան հացի՝ և քաղցնուլ, կամ
գետոց հոսանաց՝ և պապքիլ, կամ մայրենի գթոց՝ և նեն-
գիլ, կամ խնամոց աստուածեան աջոյդ՝ և զզուիլ։

Բ. Նա արդ ընդ ախտացեալոյն սատակապէս մարմնոյն բո-
րոտութբ հոգւոյս վտանգաւ և ես պաղատիմ, տէր եթէ
կամիս, կարող ես զիս սրբել։ Ընդ աչացաւացն նեղելոց
մշտագիշերին խարխափանօք՝ մեծական ձայնիւ հառա-
չեմ. ոչ որդի անուանեմ Դաւթի, այլ ծնունդ էիդ այ
դաւանեմ. ոչ միայն ռաբբի կոչեմ, որ վարդապետացն է
պատիւ կարծողական զխկն գիտելոյ, այլ տէր երկնի և
երկրի հաւատամ։ Ոչ ձեռինդ միայն ձգմամբ հպաւորու-
թեան, ով բարերգութ աստուած մերձաւոր, այլ 'ի բացեայ

գոլով միջոցաւ մեծաւ՝ ակն ունիմ զօրել քո բանիդ առ իմ բժշկութիւն։ Ոչ թէ ինչ խորոց կասկածանաց միջոցի բանի, որ երկմտութեանն կարծի նշանակ, 'ի մէջ արկանեմ կամելոյն և ողորմութեան, այլ կամիս ոչ բարեգութ, և կարես ոչ զարարիչ. աստ բանիւդ, և բժշկեցայց։ Ընդ հարիւրապետին հաւատոց և ես լծակցեմ. ոչ մինչ անձուկ միայն բացակայութեամբ հեռի լինելով խորան 'ի խորանէ հաւատամ ազդել քոյ կարողութեանդ առ յարութիւն և բժըշկութիւն, այլ 'ի վերինն երկնի բազմելով և 'ի ստորինս երկրի բովանդակ, առ հրաշիցն սքանչելութիւն ոչ ունիմ հաստուցանել։

Գ. Շնորհեա ինձ, որպէս դատակնիք բանին քո վճռեաց առ պոռնկին ընդունելութիւն, հնգից հարիւրոց դենարաց պարտուց շնորհաբաշխութիւն՝ աստուած բարութեանց և տէր երանութեանց, որ յաճախն ընձեռել՝ բազում փառաւորիս, և 'ի շատն մատուցանել՝ նուէրն չափ սիրոյս, և յառաւելն ողորմել՝ կրկին բարգաւաճիս, և յայսքան բարիս իրաւամբք գովիս, և ամենայնի տէր գոլով հաւասարորդճանաչիս, և որ զբոլորն ունիս՝ ընդ մերուսն կշռիս, և անճառելեաւդ ձրիւ մերայնովքս վճարիս, և ընդ երկրաւորիս զանվախճանն պարտ վարկանիս, և մեծագրեալ քո զմերն՝ վեհս գոհաբանիս, և 'ի սակաւուն տուչութիւն դոյզն փառաւորիլ ոչ ամբարտաւանիս։ Նա և ինձ զնոյն գթութիւն ունողիս զգործս անհամար պարտուց. զի և 'ի ճառս երախտեաց քումդ պարգևաց՝ նորին իսկ սակով սիրելն կարգեսցի. և քեզ փառք յամենայնի. ամէն։

ԲԱՆ · ԺԸ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Արդ ես ծնունդս մեղաց, որդիս մահացու երկանց, արդարև անսահման բիւրուց քանքարաց տուժից դող հատուցանող ՚ի միում աւուր։ Այլ ոչ թէ առ փոքրկութիւն մարդկային մտաց հայցեմ ներութիւն, այլ առ աննուաղ լիութիւն փրկչիդ Յիսուսի Քրիստոսի պաղատիմ մարդասիրութիւն. որ չէի երբեմն՝ և ստեղծեր, չմաղթեցի՝ և դու արարեր, չև ես եկեալ ՚ի լոյս՝ և տեսեր, ոչ յայտնեցեալ իմ՝ և գթացար, ոչ կարդացեալ՝ և խնամարկեցեր, ոչ համբարձեալ ձեռն՝ և նայեցար, ոչ պաղատեալ՝ և ողորմեցար, ոչ կերպացեալ ձայնիս՝ և լուար, ոչ հեծեծեալ՝ և ունկնդրեցեր, գիտելով զարդեան դիպուածոյս՝ և չանտեսեցեր, նախահայեցող աչօք նկատեալ զպատժապարտիս չարագործութիւն՝ և յօրինեցեր։ Իսկ արդ զքո արարեալս և զքև փրկեալս և զայսքանեաց խնամոց յանձանձեալս մի իսպառ կորուսցէ մեղացն հարուած գիւտք բանսարկուին, մի յաղթեսցէ յամառութեանս իմոյ մառախուղ՝ ներողութեան քո լուսոյ, մի սրտիս կարծրութիւն՝ երկայնամիտ բարութեանդ, մի մահացու մսեղիս՝ ամենակատարդ լրութեան, մի տկարութիւնս նիւթոյ՝ անպարտելիդ բարձրութեան։

Բ. Ահա կարկառեմ զկարկամեալ բազուկս հոգւոյս յանուն քո, հզօր, արասցես ողջ իբրև զառաջինն մինչ ՚ի դրախտին փափկութեան զպտուղն կենաց կթէի։ Կաշկանդեալ գօսացեալ ՚ի կոր կործանմամբ ընդ կնոջն տագնապելոյ՝ կայ անուղղելի հոգւոյս թշուառութիւն, ընդ երկիր պշուցեալ մեղացն կքմամբ՝ սատանայական բուռն կապանօք, զի մի զերկնայնոյդ ընկալցի զողջոյն. խոնարհեաց առ իս, միայն

ողորմած, զի բարձրացուցես զփայտս խոնարհ բանաւոր անկեալ, և զչորացեալս ծաղկեցուցես 'ի բարի կրօնս վայելչութեան, ըստ աստուածաբանութեան սուրբ մարգարէին։ Որպէս զ'ի ծնէ կոյրն անլուսաւոր՝ չունիմ տեսարան, որով զատեղծչին նկատեալ զկերպ մաղթեցից, հզօր բարեգութ, միայն դու պաշտպան անհնարկեալ խնամովք անճառ քոյ սիրոյ՝ 'ի շնչական խօսուն քո անօթս, յանէից գոյացութիւն լուսոյ հաստեսցես։ Ընդ երկոտասնամեայ չարեօք չարչարեալ վշտագին կնոջն տանջեցելոյ՝ գեռովք մեղանաց արեան հեղեղիւ. հայեաց 'ի բարձանց անմատոյց լուսովդ պարածածկեալ, ուր ոչ է քղանցք ձեռաստեղծական վերարկուի ձորձոյ, այլ տարածումն հրաշից ամենայն ուրեք զօրացեալ։ Ոչ օծութեամբ իւղով՝ պատժապարտս ընդ մեղաւորին մատուցեալ առ կենդանաձիր ոտից գարշապարդ՝ զկաթիլս աչացս վարսիւք հերացս ընծայեցուցանեմ, այլ զամբիծ հաւատս ամբարձմամբ բազկացս ստոյգ դաւանմամբ հոգւոյ ողջունիւ շրթանց կափուցմամբ զերկիր համբուրեմ, խառնեալ հեծութիւն աղերսս արտասուաց՝ բժշկութիւն հոգւոյս աղերսեմ։ Սառնեալ մեղանօք հոգւոյս գոյութիւն լուծեալ մեղկութեամբ, և յերկուց կայից միայնակողմամբ անհաստատ հետովք, զընթացից գործին՝ նահանջմամբ չարին՝ զհետևականն բարձողութիւն շինուածոյ մարմնոյս՝ առ եւս ծառոյն կենսառիթ պտղոյն խափանեցելոյ, պատսպարեսցես անդրէն վերստին, միայն. հնարաւորդ առ 'ի փրկութի։ Ո՛ փառաբանարան հաստուածոյ կերպիս 'ի քէն եղելոյ՝ ամրափակ խզմամբ համրացոյց արգել հողմ բանսարկուին. հոգիդ քո ազդեալ մեծդ ողորմութեամբ, ըստ յաւետարանին բժշկեցելոյ, հրաշափառապէս բարեգործեսցես բանդ կենդանի՝ ինձ խօսողութիւն անսայթաքելի։ Ընկեալ կամ չարեօք 'ի մահիճս ախտից ընկողնոց մեղաց՝ դի կենդանի և խօսուն մեռեալ, կարեկցեալ խմուս թշուառութեան՝ ողբականօք քքուանաց ձայնից, ով բարերար որդի աստուծոյ, օրհնաբանեալ աչացդ

ցօղով վերականգնեսցես 'ի կենդանութիւն, իբր զսիրելն 'ի յանշնչական մեռելութենէ։ Զոյգ դառնացողս 'ի գբ· մեղաց կամ տարակուսեալ, ձեռն մատուցեալ՝ արև անստուեր որդի բարձրելոյ, հանցես զիս 'ի լոյս քումդ նշուլից։ Ընդ աղիողորմ թշուառութեան կականման ձայնի այրւոյն 'ի Նային մօր միամօրին, տատանմամբ մատանց, կոծմամբ կրծից, հոսմամբ արտասուաց, տուայտանօք տխրութեան դիմացն, և ես պաղատիմ վերջին հեծութիւս, տուր յուսահատելոյս զքաջալերութիւն մխիթարութեան գթած քո բանիդ, ասելով և ինձ զոմեալդ բարի ստեղծիչ աշխարհի, թէ մի լար գերի բազմաց ողբալի. որով ընդ պատանւոյն կենդանացելոյ 'ի վշտացելոյ ծնողին սփոփանս՝ զամենապարտ ոգիս ընկալայց 'ի քէն ընդ նմին կրկին նորոգեալ։ Ընդ այսակիր անզգայելոյն դիւալլուկ և քարակոչկոճ՝ հեղձամղձուկ եղկելի անձանցն, քստմնելի դխախալիւ հերացն, վայրեներես բանդագուշելոցն, 'ի քէն ողորմեալ փրկիչ բոլորից, իբրև զնոսին առ քեզ դիմեցից. հեղքեալ մերժեսցես զգունդս չարացն ապականողաց 'ի քո խորանէս, զի ժամանեալ հոգիդ քո բարի այսրէն հանգիցէ, լցեալ զմարմինս մաքրութեամբ շնչոյս՝ զգեցմամբ անդամոցս, զգաստ արասցես զխելագարեալս ամենաթշուառ։ Ընդ զերեցեալ դժոխաբնակաց վտարանդելոցն հոգւոց արգելեալ կամ 'ի վտանգի. զճառագայթ ողորմութեան փառաց քոց ծագեալ՝ լոյսդ իմ անձկութեան, 'ի կապանաց օձտողին զերծեալ զիս ապրեցուսցես։ Դառնորդայթ աներեւութերակ վրիպակ արահետ գարշութեամբ մեղացս ջրդողեցեալ ոգւոյս կերպարան կայ 'ի տագնապի. զծածկեցեալն 'ի տեսողութեանց զչարագործին նիւթիցն այտուցմունս, քո ինքնաւորդ զօրեղութիւ որդի Այ, գթածաբար առողջացուսցես։ Ո բազմազան տարազս ցեղիցն զանազանից ախտաւորութեանց մահացուցանողաց իւրականօք կորստեան բերիւք, դժնդակարմատն շառաւեղօք հաստատեցելովք 'ի յանդաստանի անօրէն մարմնոյս, տարա-

կորզեսցես 'ի ձեռն ձեռինդ ամենակալի, որ արօրադրեալ միշտ՝ և մշակես զսահմանս հոգւոց առ բանիդ կենաց արդիւնաւորութիւն։

Գ. Այլ քանզի անցաւ ըստ նմանութիւն օրինակութեանց յանցուածոցս վէր, ըստ ճարակողն քաղցկեղի; առ բնաւ անդամս մասնաւորեալ զախտին տարածումն, չիք ապեղանի իբր խորայէլի առ անչափունի խարանացն մատուցանել. 'ի խարըխաց բարձիցս մինչև ցափն կառուցման լրութե՛ն անդամոցս չէ առողջութիւն, այլ ամենեին անբժշկութիւն։ Իսկ դու՝ ողորմած բարերար օրհնեալ և երկայնամիտ թագաւոր անմահ, լուր պաղատանացս արդահատութեան սրտիս վըտանգի, որ կարդամս առ քեզ տէր 'ի նեղութեան։

ԲԱՆ . ԺԹ

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՆ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. ՀԱՅԵԱՑ ամենահայեաց տեսութիւն կենաց բարութեան յուսոյ 'ի մեծաբարբառ աղաղակ ցաւագնեալ անձին հեծեծանաց։ Ո՛նհաս մեծութիւն, անուն ահաւոր, բարբառ կենդանի, լոյս ցանկալի, ճաշակ ախորժելի, կոչումն պաշտելի, բարութիւն խոստովանելի, ազդումն խընկելի, խնկութիւն դաւանելի, էութիւն փառաւորելի, գոյութիւն օրհնաբանելի, տէր Յիսուս ընդ հօր քում գովեալ և երկրպագեալ, և ընդ հոգւոյդ սրբոյ բարձրացեալ և գերաձայնեալ, որ միայն մարմնացար վասն մեր ըստ մեզ, զի արասցես զմեզ վասն քո ըստ քեզ, լոյս ամենայնի, յամենայնի ողորմած, հզօր, երկնային, և այժմ զլուծեալ և զխորտակեալ հողանիւթ անօթս՝ աստուածօրէն հրաշակերտութեամբ,

աղաչեմ գթած, Նորոգ հաստատեա։ Ո՜ քոյին պատկերս մեղօք հնացեալս՝ 'ի քրայս հալոցաց կայծակամբ բանիդ, պաղատիմ առ քեզ, վերստին ձուլեա։ Ո՜ խախտեալ շինուածս քումդ հանգստեան խորանի մարմնոյս՝ պահպանաւ հոգւոյս, մաղթեմ բարերար, 'ի բնակութի՛ քեզ մաքրագործեա։ Մ՛ի հատուցաներ չարեացն իմ գործոց զնոյն փոխարութիւն։ Ա՛րբեալ եմ ըստ մարգարէին բանի՝ և ոչ 'ի գինւոյ. թափեա զմրուրս անօրէնութեան թմբրութե՛ն մահու բաժակիս՝ ազատարար հրամանաւդ ամենակեցոյց, զի մի Դ.ՔՈՅԴ քամեցից 'ի վերջին աւուր յետնում հատուցմանն։

Բ. Արդար ես յիրաւունս քո, և յաղթող 'ի դատաստանի. եթէ մահու մատնես, ճշմարիտ են գործք քո. եթէ դատապարտես՝ աստուստ սկսեալ զտանջողական կշտամբութիւն, ստոյգ են հատուցմունք քո. եթէ յանդունդս խորոց սուզեսցես, թէ զկենդանութիւն շարժմանս բարձցես, թէ զբանիս զօրութիւն ունայնացուսցես, թէ զաչացս պատուհանս ստուերացուսցես, թէ զկենացն ճաշակ 'ի քեզ ինքն ամփոփեսցես, թէ զհասարակաց կերակրոյս դարմանս բարձցես, թէ զաւուրցս հարստութիւն համառօտեսցես, թէ ընդ իջման քաղցրութեան ցօղոյ՝ և հուր տեղասցես, թէ 'ի լռութենէ բանի քոյ սովեցուսցես, թէ զականջացս դրունս խցցես, թէ զշնորհիդ ձիր կորեսցես, թէ զպետին յատակի ոտիցս սասանեցուսցես, թէ յանձկալի երեսաց լուսոյդ քոյ հանցես, թէ 'ի համօրէն աշխարհէ աստի հերքեսցես, թէ փայլատակմամբք հրոյ պակուսցես, թէ անբժշկական ցաւօք դատեսցես, թէ դիւաց չարաց մատնեսցես, թէ գազանաց ժանեօք մանրեսցես, թէ հողմով ցամաքն հոսեսցես, և թէ այլ ինչ նորոգ արարած տանջանարանաց կազմեսցես՝ չար քան զտարտարոսն և սաստիկ քան զգեհենն, թունաւորագոյն քան զորդունսն, տարակուսելի քան զխաւարն, երկիւղագին քան զխորխորատն, ողորմելի քան զմերկութիւնն, վկայեմ անձամբ անձին՝ յոյժ պարտապան գոլ սոցա։

Գ. Եւ քանզի յաւէտ տպաւորագոյն են նմանութիւնք փոխաբերութեանցն առ ազգակցութիւն մեղանացն՝ իբր պատկերակիցք միատեսակք զուգաշաւիղք նշանակիչք այսր խորհրդոյ, արդ կարեւոր է խոստովանել և յանդիմանել զերեսացն ծածկոյթս առ ծանօթութիւն խնդրողին։ Որպէս՝ զի ոչ ջերմին սիրով առ ընկերին կարիս մատուցայ, յիրաւի 'ի նախնումն վտանգին տառապեալ սատնում։ Եւ զի ոչ զցանկականն խրոխտականութի սանձեցի, յարժանի կրեմ եղկելիս զանգովանալի զկիզումն։ Եւ քանզի ոչ սիրեցի զլուսոյ աւետիս, արդար հատուցմամբ 'ի մթութիւն ըմբռնողական միգին կորստեան վրիպեալ դանդաչեմ։ Եւ զի ոչ խորեցի զմանունս փոքունցն յանցանաց, իբր անմնասակարք վարկանելով, պատկանապէս, 'ի խածանողականացն զազիրն զեռնոց խթեալ խոցոտիմ։ Եւ զի ոչ ձեռն կարկառի առ կիրս վտանգաւորին՝ այց առնել նմին, 'ի դէպ իսկ ըստ գծագրութեան այսր օրինակի ապականութեանն գրոյ նուիրեալ մատնիմ։

Դ. Եւ արդ ոչ յաստուածուստ ամենաբարի գանձուցդ չարիս, և ոչ 'ի լուսոյդ նշուղից խաւար, և ոչ յապաւինութենէդ գայթակղութիւն, այլ ես ինձէն կորստեան որդիս գտի զայսոսիկ. մեղանք անօրէնութեան իմոյ գանձելոյն նիւթեցին զայսքանեաց բարկութեան մթերս հոգւոյ. ինխանին մոլորութեան հնազանդեալ, թողի զտեղի քո նորա, ըստ գրոյն խրատու յանդիմանութեն։ Եւ քանզի յայտնեցաւ յետուստ զաղտնեաց առականաց մարմնոյս անդամոց, և արկաւ զերեսօք կերպիս անվայելուչ ստուեր ամօթոյ, ըստ մարգարէին առակի, տգեղս ցուցեալ զիս ամենեւին իբր մերկացեալ խայտառակեցելոյ պոռնկի, ծագեա յիս զլոյս քաւութեան՝ արքայ երկնաւոր. զի թօթափեալ զմեղաց փոշիս, ըստ աւետեաց ձայնին դարձելոյն 'ի Բաբելոնէ, նստայց վերստին կանգնեալ 'ի հողոյ, և 'ի հաստատութիւն յուսոյ հիմնացեալ անսասանելի, ըստ եսայեան բանին, զգեցեալ զզօրութիւն բազկի կարութեան նախնում մաք-

բութեանն, վասն մեծութեան փառաց քաղցրութեան ամենապարգեւ քո աստուածութեանդ · օրհնեալ յաւիտեանս · ամէն։

ԲԱՆ · Ի

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՄԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա · Տէր տէր անոխակալ և երկայնամիտ, ներող, բարեգութ, հզօր, ողորմած. ահա ճշմարտութեամբ են գործք քո, և խոստովանեալ դատաստանք քո · վկայեալ են ընտրութիւնք քո՝ տեսողդ ծածկութից։ Ընդ երից երջանկաց մանկանցն՝ որք կիզանողական բոցովն փորձեցան և ոչ վնասեցան ՚ի Բաբելոնի, զնոյն թախծութեան զերգն հառաչեմ, մեղայ, անօրինեցայ, յանցեայ, ապստամբեցայ, և պատուիրանաց քոց ոչ անսացի։ Եւ քանզի մաքուր գոլով ՚ի վնասուց նոքա, և զայս խոստովանութիւն գոչէին, իսկ ես ընդ նոցայն՝ նովին աղերսիւ ձայնակցեալ ամին ողբոց երգունն, և այլ յաւելից՝ ամենապարտս մահու։ Ընդ Դանիէլի երանեալ և սուրբ մեծ մարգարէի, որ ՚ի քում հարազատութեան ազգականութենէ տանն Յուդայի՝ շառաւիղ ընտրեալ, զնորայն առեալ ընդունական և նուիրական բանից պաղատանս, խմոր պատժականութեան գոչմամբ հեծութեան և այլ կրկնեցից։ Ի մէջ գիտութեան՝ անպատշաճականս գնացի, զարտուղի սխալեալ դժնդակապէս. այս է ամենայնիւ ամենայն իրօք մեղանչելն։ Ըստ սահման կշռութեան կամաց քոց արտաքս վարեցի. որ է հաւաստի կերպարան բանի անօրէնութեան։ Ընդ խորին չափոց չարութեան գործոց լրումն յաճախութեան նիւթեցի. որ է ճշգրիտ պատկեր յանցաւորութեան։ Աղաչա-

ցար, և ոչ զարհուրեցայ · արգահատեցեր, և ոչ երբէք լուայ · որ է ապստամբութեան յայտնի նշանակ։ Քեզ ագարութի՛ հանդերձեցեր, բարերար, և ինձ ամօթ և պատկառանս պատրաստեցեր · քեզ փառս վայելչականս, և ինձ նախատինս յարմարաւորս · քեզ քաղցրութեան յիշատակ, և ինձ մաղձ քացախեալ 'ի կատարածի · քեզ բարեբանութի՛ անլռելի, և ինձ ձայնս ողբոց աղաղակի · քեզ օրհնութի՛ս երգոց խնկելի, և ինձ մերժումն տարագրութե՛ · քեզ իրաւունս բազմարժանիս, և ինձ պատասխանատուութիւնս ամենավարանս · քեզ բարձրութիւնս անճառ գովեստից, և ինձ զաճիւն լիզելոյ պատիժ ձաղանաց։

Բ · Նա արդ ընկալար դու բարեաց ընտրութեանց անկշիռ սահման՝ զքոյոց ախորժականաց կնդրկաց պտղոց վերառեալ ըստ քեզ, և ես զիմոյս ատէն առ ամին պարաւանս յոգունս կրկնակի բարդեալ ինձ ըստ իս։ Իսկ եթէ անպարտոյն մաղթանաց այս էր յանձնառութիւն, իսկ ինձ զո՞րս հիւսեցից չարս և տողս բանից դսրովականաց, որ քան զամենայն դժնեայս յաւէտ վրիպեցայ։ Մոլորեցայ անառակ ընթացիւք 'ի միտս վայրենիս · յանդգնեցայ չլթամբք խօսից 'ի բանս երկրաւորս · զակատեցայ անկասելի 'ի պատկառելեացն գործոց։ Փքացայ, վերացայ, որ յետ սակաւ մի ժամանակի 'ի հող մահու եմ իջանելոց · դոռոզացայ, բարձրացայ, որ և ոչ զդրաւական հոգւոյս տուրևառութե՛ շնչոյս ունիմ 'ի ձեռ ին։ Ամբարտաւանեցայ փոշիս շնչաւոր, ամպարհաւաճեցայ կաւս ձայնաւոր, հպարտացայ հողս անարգութեան, 'ի վեր ամբարձայ մոխիրս մերժելի, բազուկ կառուցի բաժակս մանրելի։ Տարածեցայ առաւել իբր վէհ, և դարձեալ իբր զհեղքեալ առ իս ինքն ամփոփեցայ։ Նարկութենն բոցով ցոլացայ տիղմս բանաւոր, իբր զանմեռ ոք մեծամտեցի, որ ընդ քառատանեաց մահու եմ փակեալ։ Գիրկս արկի կենցաղոյս սիրոյ, և 'ի քեզ թիկունս փոխանակ դիմաց դարձուցի · 'ի թուլչս մնաց ընդ խաւար խորհրդոց սլացայ · զանարատ հոգիս մարմնոյս փափկութի՛ յաւէտ

վտանգի · զզօրութիւն աջական կողմանս տկար արարի · անհե-
կանաց սկայից ուժգնութի՛ տալով յաղթեցի։ Օ՜ քեզ իսկ
տեսի հոգացեալ վասն իմ, զոր չէ աստ գրել, և ոչ պատ-
կառեցի · իբրև զհաւ վայրենի սրացայ, ըստ ովսէեան բանին
առ Եփրեմ, 'ի նախնին իմ սովորութի։ Յաղօթարանն վայրի
ընդ պատուիրանս այսր կենցաղոյս շրջանակեցայ · ոչ կացուցի
յոտին զերկվար մտացս երասանաւ բանին։ Ընդ հին չա-
րութեանցն նորոգ ինքնաստեղծութիւնս գտի · անուրս ըստ
Յոբայ ծանունս և անտանելիս իմէն ինձ սաստկացուցի ·
առիգած անկարկատելի, ըստ Երեմիայի, զանձն իմ արարի ·
իբր զվիժած անգրելի կոչման, ըստ առակարկուին, 'ի մարդ-
կանէ համարոյ եղծայ · իբր զհանդերձս ինչ ապարահից,
ըստ եսայեան բանին, զազրացայ · որպէս զթրծեալ աման
խեցեղէն փշրեցայ անարծարծելի · ըստ բամբասանացն Եդո-
մայ 'ի մարգարէէն զչորրորդ չափն անօրէնութեան սաստակ-
ման ինձ պատրաստեցի։ Եւ զի՞նչ ստութիւն առ այս՝ և
զայս յաւելուլ ընդ այս · քանզի զվրանն իսկ դիւանուէր
Մողոքայ առի ինձ այսրէն՝ առ դժոխոցն ժառանգութիւն,
լքեալ զերկնայինն յեղանակաւ իմն օրինակի նմանակիր
ձևակերպութե՛, որպէս առակ պատկերի աստեղն Ռեփանայ
Բաբելականի՝ յիսրայէլ պատուեցեալ ցուցաւ 'ի Սինայ։

Գ · Իսկ արդ զի 'ի նախնի շնորհին համարձակութենէ
դարձեալ փոխեցայ, զրկեցայ, ելայ, հեռացայ, բաժանեցայ
և անպատուաստելի կորեցայ, արդ ընկալ զիս տէր վերստին
կերպարանեալ 'ի պատկեր հոգւոյ, զանարժանս կենաց իբր
զմահապարտ, իբր զչարագործ, իբր զպատկառեալ, իբր
զկոխան եղեալ բանսարկուին, որպէս զանբժշկելի ման-
րեցեալ, որպէս զհասեալ յատակս մահու, որպէս զդար-
չեցեալ, որպէս զխոտան գտեալ քո կոչմանդ, որպէս միան-
գամայն 'ի կորուստ վարեալ, որպէս դեգերեալ, որպէս վա-
նեցեալ, որպէս տարակուսեալ, որպէս թշուառացեալ, որպ՟
վհատեալ, որպէս կործանեալ, որպէս խորտակեալ, որպէս
բեկեալ, որպէս զթախծեալ, որպէս յոգի տրտմեցեալ,

որպէս թշնամանեալ։ Իսկ դարձեալ ակնարկելով քո՝ գթած, մարդասէր, հզօր, ՚ի յաղերս բանից՝ որպէս զղջացեալ, որպէս խոստովանեալ, որպէս ՚ի յոյս քո դիմեցեալ, որպէս ապաշխարեալ։ Որ կշռես, գրես և մեծ համարիս զհառաչ հոգւոյ և զաղաղումն շնչոյ հեծութեան, զկաթիլ շրթանց, զպատարագ լեզուի և զխորհրդականութիւն երեսաց, զկամս խորհրդոց և զյօժարութիւն խորութեան սրտից։ Որ փրկութիւն ես անձանց, և տեսող ոչ գործեցելոց, և ստեղծիչ բոլորից, և բժիշկ վիրաց աներևութից, պաշտպան յուսացելոց, և բարեխնամող տէր ամենեցուն։ Նոյն քեզ փառք յամենայնի, յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ · ԻԱ

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. ԵՒ քանզի ես ինձէն անձամբ իմով ինքնագրաւ ՚ի մահ՝ ոչ կացի երբէք ՚ի յոյս մարդոյ, և ոչ սիրտ բանականի ստացայ, ըստ գրոյն, և քանզի ոչ փոփոխեցայ ՚ի նախակարգելոցդ, և ոչ ընդ բարւոք ուղին ընթացայ, ընդէ՞ր ոչ զխոտորնական հետոցն խաւարայնոց զդէմս ցուցից ՚ի սահման կարգի այսր ընթերցուածոյ։ Առ որս ածեալ յարմարեալ առ սոյն զկերպարան տեսակի բանիդ երեսաց, ըստ վերադոյնդ նշանակելոյ անփոխադրելի պահելով, խոստովանեցայց վերստին դարձեալ աստանօր զմնացեալ չարութեանցն զբիծս, զոր յաջորդաւդ է իմանալ։

Բ. Օտար ժանտագործս արժանապատիժս՝ անձեցուն արարի գնացիւք անաստուածութեան զգունդն Բելիարայ։ Նկարաւս կայթից և ցոյցս վազից խաղալկացն դիւաց դար-

չելեալ ճարտար խաբողաց ծուլութիւնս իմոյ շնորհեցի։ Գտանս զաղտնիս և խոցուածս անյայտս 'ի կործանեցելոցն դաւճանց ընկալայ։ Ոչ հերքեցի զվանեալսն խաչիւն Քրիստոսի, քան թէ անդրէն առաւել կրկին խել զօրացուցի։ Այսան իմոյ հիքոյս անօրէնութեան անունդ Յիսուսի հայհոյի 'ի մէջ այսականաց, որպէս վասն Իսրայէլի 'ի մէջ հեթանոսաց։ Հարուածս հարուածոց վնասակարս ապականութեանց ժանգոյ և թիթռոյ և այլոց կերչաց վատնողաց զծաղիկ հոգւոյս, ըստ սրբոյն Յովելեայ հրաշական ողբոցն, որ 'ի ցոյց երկրի վասն Իսրայէլի՝ յառակս հինից և չարաց հոգւոց, յիս ինքն անկեցի. սերմանել զնոսա պատրաստեցայ, քան թէ սատակել։ Ոխերս կուտեալ հաւաքեցի անձին իմում մարտիկս մահաղէնս. կշտամբիչս ինձ դոյացուցի անիրաւս և անպատկառելիս. ներհակս ինձ զօրացուցի ապառումն և անկառուելիս. դառինս ինձ առի մասունս ընդ քաղցրաւենեացն ճաշակաց, առ ստացողն միշտ նենգաւորս, և առ բանսարկուն յաւէտ հաւատարիմս։ Աւաղ աղէտից, միշտ վտանգիս, խաւար ամօթոյս, մութ պատկառանացս. զխորդ և առ բանիս յանդիմանութիւն համարձակեցայց. մեծ-է ձայնս դուժի, և անբերելի բողոքս աղաղակի։ Քանզի թէ զհոգիս էր զիս տեսանել, ողերս և նուաղս և ամենեւին ներդևեալս, ցաւովք հեծութեանս 'ի վերջինս վարեալ վարանումն, և մրճոտեալ աղտեղեալ դունով զազրութե իբր զպաշտօնատար մեհենի. վասն զի նոյն է ապաս տանել ձուլեալ պատկերի, և մեղաց ախտի։ Արդ ես դնացի ընդ այս ճանապարհ կորստեան հետոց խաւարի. եւու զբաժինն քո ցանկալի յանապատ անկոխ, ըստ մարգարէին որ առ քահանայսն Իսրայէլի ամբաստանութեան։

Գ. Ես զխորդ ասացից անձին իմում մարդ՝ գրեալս ընդ անմարդիս. և իբր անուանեցայց բանական՝ անբանիցն յիմարութեան կցորդեալ. և որպէս կոչեցայց տեսանողական՝ մթացուցեալ զլոյսս որ յիս. և ընդէր համբաւեցայց զգայական՝ զիմաստիցս դրունս փակեալ. կամ որո՞վք յուցայց

տպաւորութիւն նկարագրութեան աներծին շնորհի՝ անձամբ ինձէն հոգի մահացեալ. նա և ոչ շարժողական և կամ շնչական ունիմ անուանել, թող թէ հոգեկան կամ մտաց ընդունական. անպիտանս 'ի թիւս անօթոց, անարգս 'ի քարինս որմոց, արհամարհեալս 'ի կարգս կոչեցելոց, փոտթարս 'ի յազգս հրաւիրելոց, արհաւրօք մահու պակուցեալս, անխրախուսելի 'ի բոլորեցունց՝ ցաւովք և տանջանօքն Երուսաղէմի ըստ Երեմիայի բանին խրատեցեալ, պակասեալ աւուրցս 'ի հեծութէ, և ընթացք ամացս 'ի հառաչմանէ, ըստ նուագարանաց երգողին։ Իբր ասուի 'ի ցեցոյ և փայտ 'ի յորդանէ, ըստ իմաստնոցն բանի, 'ի խիթմանէ սրտիս հալեցայ. իբր զոստայն սարդից մաշեցայ, ըստ սաղմոսողին, և խոտան գտայ. իբր զամպ առաւօտեայ և զցօղ վաղորդայնի, ըստ մարգարէութեանն ձայնի, սպառեցայ։ Այլ ոչ 'ի մարդդք ունիմ զյոյս, եթէ անիծեալ 'ի տեսանողէն անյուսադրելի վհատիմ, այլ 'ի քեզ՝ տէր իմ ոգեսէր, որ ընկղմեալ 'ի բոյդ գթութեանց բարեաց անբաւից, և 'ի բեւեռելոյն ժամու 'ի խաչին մաղթեցեր մեծդ ողորմութեան առ հայր քո բարձրեալ՝ քո չարչարողացն։ Արդ շնորհեա ինձ յոյս քաւութեան, կեանք և ապաւէն, և 'ի տուր շնչոյս թշուառի՝ առից զոգիդ քո բարի։ Եւ քեզ ընդ հօր հոգւովդ սրբով՝ զօրութիւն, յաղթութի՛, մեծութի՛ և փառք յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ · ԻԲ

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ
ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. ԴԱՐՁԵԱԼ այլաբանեցից 'ի նոյն շարունակ բարդեալ զկշտամբանացս եղանակ դարձեալ անձինս, ածեալ մա-

տուցեալ կրկին կացուցեալ նովին պատկերաւ ՚ի նոյն պայմանի. Թերեւս գրեսցէ ինձ ամենագէտն զայս յանդիմանութեան դատակնիք կնքեցուցանողական բանի ճշմարիտ խոստովանութիւն համայնից գործոց գաղտնութեանց չարեաց։

Բ. Այլ ոմն ձիս խօսնական կարծրերախ սանձակոտոր արձակերասան, յոլանակս անհամբոյր վայրենական եւ անկրթական, երինջս աւողական անուղղական եւ անվարժական։ Մարդս մոլեգնական տարագրական եւ կորստական, մանուկս մեղանչական անխրատական եւ վարատական, տնտեսս մահապարտական տարտամական եւ անգործական, բանականս անասնական գազանական եւ անմաքրական։ Չիթենիս ամայական անպտղական եւ կործանական, մարմինս հոգւոյս իմ Թախծողական դատողական եւ տանջողական, խոցեալս անբժշկական անխնամական եւ անկանգնական։ Ոսկի շարս կայսերական՝ արդվատնական եւ անգտական, ծառայս սխալական փախստական եւ Թշուառական։

Գ. Ահա ես ինքն ինձէն կամաւորապէս անձնամատն եւ մարմնակործան, հոգեկորոյս եւ միշտ մտախաբ, կամակոր խիկ եւ սրտաբեկ, ուշամոռաց եւ հանճարազրաւ, զգայազերկ եւ իմաստապատ, յայրատատես եւ եղեռնալուր։ Նա աստուստ եւ անդուստ բնաւիւք բորբոքմամբք մահաբեր երկամբք վնասեալ, ոչ միով իւիք տեսութ̃բ ՚ի գործ ընտրութեան քեզ պիտանացուս, տէրդ բոլորից. ողբամ զորովայնն, որ երկնեացն զիս. աշխարեմ զստինսն, որ դիեցուցին. ընդէ՞ր ոչ մաղձ մակարդեալ ընդ կաթինն ձգեցի, եւ զիա՞րդ ոչ դառնութիւն ինչ ընդ քաղցրութ̃ն ջամբեալ մատուցաւ։ Օ՜ի եթէ ես ինձէն անձին իմում դժնեայ դատախազ համբարձայ այսքանեօք բանիւք, եւ ունիմ տակաւին զսուր բարկութեանս անխոնարհելի, ո՜վ որք ՚ի յերկրածնաց աստի զիս ողբեսցէ. զամենայն խայտառակեցից, զբնաւ էութիս դատեալ տուժեցից, զհամօրէն զվնասակարացն զգունդդանեցից, զխոցողացն զինուորութեանց դատախազեցից, զգայականացն զլխաւորութիւնս կշտամբեցից։ Մեղայ

ամենայնիւ յամենայնի, ողորմեա գթած. ոչ նոր ինչ գտեր յիս զյանցանաց պարտեաց մառախուղ, այլ նոյն եմ յաւէտ նովին պատահմամբ պարտաւորութեան, անկցելի ձորձով սխալեալ առաջի քոյ՝ անփոփոխելի, և դու միայն իսկապէս գթած օրհնեալ մարդասէր, ընդ աջմէ իմոյս փրկութեան կանխեալ ներութեամբ անայլայլելի։

Դ. Արդ մատո, խնամակալ, հզօր, երկնաւոր, բարի, ամենից հատուիչ յոչէից, զբանիդ զօրութեան իմաստից կայծակն ՚ի գործի ազդման լեզուիս շարժութե՛, առիթ մաքրութեան յամենուստ զգայականաց գոյաւորութեանց յիս մասնաւորելոց՝ քո ձեռակերտից, առքօք առ ՚ի քէն եղելովք և բժշկելովք կրկին հանդերձանօք, անպակաս ձայնիւ, անհատ բարբառով, քեզ վերընծայել գոհաբանութիւն ՚ի փառս մեծութեան հօրդ քոյ ա̃յ մերոյ, յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ · ԻԳ

ՎԵՐՍՏԻՆ ՑԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Տէր ա̃ծ ամենայնի, զօրաւոր յամենայնի, անպարագիր և անվայրափակ տեղի ամենեցուն. բոլոր խոկու̃ հուպ յամենեսին, անուրեք վայրից, և չիք սահման առանց քոյ։ Ոչ երևեալ երբէք, և ոչ տեսականութի առանց քո ծագման լուսաւոր։ փառք ահաւորութե, անուն անհասութե, կոչումն մեծութեան, ձայն անբաւութեան, խորութիւն անքննութեան, անմատչելի հեռաւոր, և անընդմիջելի մերձաւոր, տեսող հեծութե, նկատիչ թշուառութե, մօտակաց թախծութեան, ամենաբուժ հնար անճարութեան, հայր գթութեանց, ծագող ողորմութեան, ա̃ծ մխիթարութեան։

Բ. Հայեաց տէր ողորմութ̃ 'ի պատկեր վշտաց դառնութեան բազմավտանգ կրից կարեաց, զոր հանդէպ քո տարածանեմ. կցորդակից լեր բժշկապէս, և մի 'ի խոյզ ընտրութեան կոչեր դատաւորաբար։ Որդարև մեծ է վտանգ տարակուսանաց ցաւոց այսր վարանման, յորժամ լցեալ մարմինն մեղօք գլուեալ, և անձն 'ի գործոց չարեաց ոչ մեկուսացեալ, գործնականացն գործի սովորութ̃ն կարեաց կապեալ, զանգուածն հանդերձանաց մահացու կրիւք շաղախեալ, զգայութիւն սրտին իմաստից խեթիւ խոցոտեալ. ակնկալութիւն բարեացն բնաւին բարձեալ, և 'ի բանականութեանն ընդ անասունս դասակարգեալ, և զազիր գարշութիւն ընդ գոյութեանն շարամանեալ, և տեսականացն ողջ երով իմանալիքն վերաւորեալ, և 'ի սաստկութենէ յանցանացն յիշատակի յաւէտ յուսահատեալ, և տագնապաւ նախագործելոցն միշտ տարակուսեալ, և յատակութ̃ի աղերսին խապառ պղտորեալ, և խղճիւ մտացն յուզմանց կրկին ձենձերեալ, և ձեռն 'ի մաճի գործոյն զյետնոցն հետազօտեալ, և կերպ 'ի յառաջ դիմեալ՝ ոտք 'ի վերջ կոյս յետահարեալ, և գիտութեամբ էիցն՝ 'ի չէիցն միշտ խաբեցեալ, և 'ի մտացն մարտ՝ 'ի փոքունցն յաղթահարեալ, և 'ի թառանչ սրտին հագագին դուռն հրդեհեալ, և խոնաւ զօրութիւն քմացն ամենայն ուրեք տոչորեալ, և անարև միգով յամենայն մասանց պարփակեալ, և լայնութ̃ի ակնկալութ̃են ամենևին խապառ ամփոփեալ, և անբերբերեայն տօժ 'ի զգալեան տպաւորեալ, և եղկութիւն կորըստեանն 'ի յուշ անդ եկեալ, և դատակնիք հատուցմանն 'ի դիւանի մտացն գրեցեալ, և բարերարին ակն 'ի ցասուն̃ իմն երևեցեալ, և լոյս բնութեամբ՝ զակուածոյ հողոյս զայրացեալ, և ահաւորութիւն էին ընդ փոքրկութ̃ի բնութեանս ընդ հարեալ, և միշտ որոտմամբ բանից բանաւոր մոխրոյս բարկացեալ, և իրաւանցն վճռօք զարժանիս մահու կոչկոճեալ, և որ իմն է տաղանդ՝ յանառակս ատեն կորուսեալ, և պատուական իրին ստացուած իբրև անարգ

յերկրի թաղեալ, և տաժանմանց արգասիք ծուլութեանն մթով ծածկեալ, և իբրև զ՚ի բաց բարձեալ նշմարան ճրրագի չերևեալ, և պատասխանարան լեզուիս՝ յիրաւանցն օտար՝ կարկեցեալ, և անհամբոյր շրթանցս դրութիւն օրինաւոր դատմամբ պապանձեալ, և յուզմունք մտացս՝ ՚ի զանազան մասունս ցնդեալ, և զկեանն ՚ի վերայ օգտին ոչ ինչ գիտացեալ, և ՚ի կշռութիւն բարւոյն ընտրութեն յիմար երևեալ, և ընթացք ելիցն նհանջմամբ չարին խափանեալ, և վառարան իւղոյն աճիւնովս հնոցի լցեալ, և անուանս գիր ՚ի կենաց մատենէն եղծեալ, և կշտամբանք ընդ երանութեան անդ արձանացեալ։

Գ. Եթէ զինուոր տեսանեմ, մահու ակն ունիմ. եթէ պատգամաւոր, խստութեան. եթէ մատենագէտ, մուրհակի կորստեան. եթէ օրինաւոր, անիծից. եթէ աւետարանական, փոշւոյ ոտիցն թօթափման. եթէ բարեկրօն, յանդիմանութեան. եթէ առաքեալ, կսկծման։ Եթէ ջրոյն ընտրութեն փորձիմ, խորտակիմ. եթէ դեղ ինչ դատման ձգեմ, սատակիմ։ Եթէ բերս նկատեմ բարութեան, ՚ի կարծեաց չարեացս փախնում. եթէ ձեռն համբարձեալ, կորանամ. եթէ փոքր ինչ խրտուիլ, սարսեմ. եթէ սակաւ մի թնդիւն, ընդոստիմ. եթէ ՚ի խրախճանս ըմպելեաց հրաւիրիմ, դողամ. եթէ մեծիդ յանդիման լինիմ, սարսափեմ. եթէ ՚ի հարցումն բանի կոչիմ, կարկիմ. եթէ իրաւամբք քննիմ, համրանամ։ Արդ այսքան ամենաթշուառ և ողորմագին տարակուսանացս ՚ի վերայ միմեանց բարդելոց, որք զըստորև զգայականաց սրտիս գոյութեն ՚ի ներքուստ անտուստ անբժշկական ցաւօք՝ աներևակի նետիւք խոցոտեալ, անարտաքերելի մշտակիր յարամնաց հանապազամուխ բևեռեալ աստուստ ընդ հոգւոյս, լցեալ շարաւով կրկին հարուածով, վտանգ սատակման մահու գուշակեն։ Թարախ մթերից պատեալ զերկաթով դաղմնեացս ծածուկք աղդեն ինձ տագնապս՝ վէրս պահեալս անխնամարկելիս ընդ եւս շնչոյ տուրևառութեան. յորոց նեղութեանց չարաչար ճնշեալ

աղաղակ ձայնիս, խառնեալ արտասուօք՝ կոծկողագին Թախծանօք հոգւոյ, բարեգործիդ հնարաւորութեան յերկրաստեղծիցս նահատակաց ընդ իմ մաղթողաց, վերջին հեծութեամբս և ես ընդ նոսին արտասուօք ողբոց ամենեքումբք նուիրողօք՝ զաղերսանս ըղձիցս 'ի ստորնայնոցս աստի յերկինս առաքեմ։ Շնորհեա տէր անդորրութ՛ի կենաց հանգստեան ողորմելի վաստակեցելոյս 'ի յընդունայն երկրագործունս, համայնդ յամենայնում, ամէն ստացեալ քեզ փառս

ԲԱՆ · ԺԴ

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ . ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա· Ո՞Ւ արդ ո՞րոց խնդրոց արժանաւոր վարկանելով զիս մատչիմ աղերսել, արքայութեա՞նն յորմէ վրիպեցայ, եթէ փառա՞ցդ վայելչութեան յորմէ զրկեցայ, թէ կենա՞ցդ անմահականաց յորմէ հերքեցայ, թէ ընդ հրեշտա՞կսն պարակցութեան յորմէ տրոհեցայ, թէ ընդ արդա՞րսն մանկցութեան յորոց ձեղքեցայ, թէ ո՞ւռ որթոյն կենդանւոյ յորմէ քանցեցայ, թէ ո՞ստ տնկոյն բերկրութեան յորմէ գօսացայ, թէ ծաղի՞կ փառացն շնորհի յորմէ թափեցայ, թէ պանծանա՞ցն ժառանգաւոր յորմէ կորացայ, թէ հայրենի՞ ծոցոյն հարազատ յորմէ ընկեցայ, եթէ զգեստո՞ւն լուսոյ պարծիմ յորմէ մերկացայ, եթէ 'ի ստացո՞ղ դարձին յուսացայց յորմէ խորթացայ, եթէ 'ի լուսո՞յն խղձս դիմեցից յորմէ մեկնեցայ, եթէ Յիսուսի՞ յոսկերսն յօդիմ յորմէ մերժեցայ, եթէ 'ի Թեւ՞ս նորա մերձիմ յորմէ օտարացայ, եթէ յապաւէ՞նն ապաստանեցայց յորմէ խեթացայ, եթէ 'ի փրկութեա՞նն նորոգութիւն յորմէ մահացայ, եթէ 'ի

զգաստութեա՞նն զուարթութիւն յորմէ ես լքայ, եթէ 'ի կանո՞նն կենացն ուխտի յորմէ փոխեցայ, եթէ 'ի սահմա՞նն հաստադրական յորմէ սահեցայ, եթէ յանշա՞րժ վիմին պընդութիւն յորմէ սասանեցայ, եթէ 'ի շա՞րս գումարտակին յորմէ հոսեցայ, եթէ 'ի քաղա՞քն անդրանկաց շինիմ յորմէ գերեցայ, եթէ հանապազորդեան հացի՞ն աղօթեմ զոր ոչ վաստակեցայ, եթէ փոխադրութի՞ւն երկանցն խնդրեմ յոր ոչ քրտնեցայ, թէ պարգևօ՞քն պսակեցայց յոր չհանդխացայ, թէ արձա՞ն ինձ կենաց գրեցից յորմէ ջնջեցայ, թէ զերախտեա՞ցդ ձիր յիշեցից զոր միշտ մոռացայ։

Բ. Ո՜հ հատաւ և կամ խզեցաւ լար կենաց յուսոյն, տիրեցայ 'ի բորոտութեցն գարշութենէ համայն ախտացեալ, ամենայնիւ սպառեալ զմարմինս ապականութիւնն շրջապատեալ՝ մեռոյց զիս։ Դոյզն պալար փայլունակ տղեղ ընացեալ, մնացուած ինչ պահեալ նախունակ երկդիմի կերպին, որ զկրկին անմաքրութիւնն նշանակէ, պարծանացն նշոյլ ամենևին ինձ շիջաւ, փրկութիւնն մատնեցաւ, բարին ստուերացաւ, ելք կենացն բնաւին փակեցաւ, մխիթարութիւնն բարձաւ, դատաստանին ատեան մերձեցաւ, թոյնք մահուն ինձ արծարծեցաւ, սպանեալն կրկին ինձ կենդանացաւ, լատին դադարք վիմօք խցաւ, շաւիղն յուսոյն կուրացաւ, շնորհին ծածկոյթ յինէն մերկացաւ, փառացն վայելչութի՛ ստուերացաւ, հանճարն առաջնորդական խափանեցաւ, կշտամբանացն փուշ բազմացաւ, անօրէնութեանն ուղէշ ծաղկեցաւ, բոց գեհենին ինձ բորբոքեցաւ, ծառայութեանն լուծ սաստկացաւ, ստրկութեանն կապ զօրացաւ, ունողն յարկին կառուցման ահա անկաւ, բարձրութեանն վտահարան կործանեցաւ, ընտանութեանն միաւորութիւն անջրպետեցաւ, սրբութեանն սիրող հոգին աստուծոյ տրտմեցաւ։

Գ. Ո՛ւ քանզի զվերջինն համբուրեցի դառնութիւն, տանջանս՝ խէթս՝ տխրութիւնս, վիշտս հոգեկանս, ցաւս անխնամարկելիս, տարակոյս անյուսադրելիս, ամօթանս

անպարուրելիս, խայտառականս անվերարկելիս, պատկառանս անհամարձակելիս, փախուստս անդառնալիս, հալածանս անմարդասիրելիս, երկայն ուղեւորութեան ապաձեռն անթոշակութիւնս, իսկ դու փրկութիւն զօրութիւն և օգնութիւն, ողորմութիւն լուսաւորութիւն քաւութիւն և անմահութիւն տէր Յ՜ս Ք՜ս, որդի ա՜յ կենդանւոյ, արարիչ երկնի և երկրի, որ ընձեռես ջուր պապակելոցն ՚ի ծարաւուտ վայրս անապատի, օրհնեալ, բարեգութ, հզօր, մարդասէր, երկայնամիտ, խնամակալ, հնարաւոր, այցելու, պաշտպան աննախանձ, պահապան յաղթող, կեանք անկորուստ, միջնորդ երկնային, լիութիւն աննուազ, երանութիւն տօնելի, ձեռն ձգեալ սիրոյ ողորմութեան քոյ աջոյ՝ ընկալ և մատուցեալ և սրբեալ զիս զամենապարտս՝ բանդ կենդանի՝ առ հաւասարապատիւ քո հօրի, զի քեւ վերստին հաշտեալ յիս դարձցի։ Նա ՚ի ձեռն քո իւրոյն կամօք մաքուր նուիրեալ, զօրեղն ինքնութեամբ զիս հօր ընծայեալ, անդէն առ նմին նովիմբ միշտ ՚ի քեզ շնչոյս ողջունիւ կապեալ ընդ շնորհիդ՝ ՚ի քեզ միանալ անբաժանելի։ Ան որոյ քեզ ընդ հօր քում հոգւովդ սրբով՝ երրեակ անձնաւորութեանդ ՚ի միում բնութեան և ՚ի մի աստուածութեան փառք, և ՚ի ստեղծականաց էից գոհաբանութիւն յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

ԲԱՆ · ԻԵ

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Բ՛ԱՅՑ քանզի ՚ի վերայ այսքանեաց գերութեանց ամենաթշուառ վտանգաւորիս մի զմիով եւ և եւս առնելոյ,

զոր զկերպարանս անցիցն 'ի մանկէ վերաձառեալքդ նա-
խագրեցին. ուստի և փոխեալ զեղանակ բանիս՝ այլ ոչ զեղ-
կութիւն աղէտին։

Բ. Այն զի ծով է ինձ ծփանաց կենցաղոյս բերմունք յոյժ նմանագոյն. յորում կոհակք բազմօք անթիւ դիմեցմանց տատանեալ հոգիս 'ի յայսմ աշխարհի մարմնոյս շինուածով իբր 'ի նաւակի։ Ո՜ր Եսայիաս մարգարէ զյանկարծադէպ կատարածն որ 'ի պարսկականն հինից՝ Երուսաղէմի և Սամարիայ կործանմանն, նմանութեամբ այսր օրինակի կերպաւորեցոյց. որ և առ իմս հոգևորական խորտակումն զուգաձայնել՝ ոչ է սխալական։ Քանզի մինչդեռ չուէի ես յանհոգութեան անտարակոյս վստահութեամբ, դոյզն կասկած արկածից 'ի միտ բերելով առ խորոց փոքր միջոցին, որ 'ի մէջ հանգստեանն և աշխատութեանն, իբր այն թէ հասեալ իցէ, ձմեռն յամարայնի բքաբեր հողմով ժամանեալ երեքալեանն դիմակցութբ, ամբոխեաց զհանդարտութիւնն։ Ուստի նաւն 'ի բախմանէ վայրենի ալեացն խորտակեցաւ։ Թևոցն ձեռնարկութի քայքայեցաւ, կայմն ամբարձման՝ 'ի կայից իւրոց խլեցաւ, առագաստին թռչաման յանկարկառելի ծուէնս պատառեցաւ, շինուածոյն շուք անզարդեցաւ, առասանք ձգողականացն խզեցաւ, տեսարան գլխոյն դիտակի խոնարհեցաւ, ապաւանդակին պարան կտրեցաւ, ապաւինութիւն խարսխին լուծաւ, լուծք առուարք ամոլիցն կցորդութեան բաժանեցան, սամիք ուղղչացն հեռոց գալարեցան, լաստ հիմանն հաստատանի ընկղմեցաւ, ձեկացն կառուցմունք անդրէն սուզան, չուոյն յարմարութիւնք պակասեցան, ողնափայտին պատսպարան խելոյն բեկաւ, կապարանք զլստին հաստուածոյ յօշատեցաւ, գօգք ամփոփման ծոցոյն կազմածոյ անարգեցան, խելք շրթանցն եզերաց խախտեալ ստնեաւ, պաղպաջունք բազմականացն անկեալ բարձաւ, վանդակապատին փայելչութիւն յատակեցաւ, դահաւորակին հանգստարանն չփոթեցաւ, մածմունք տախտակաշարք 'ի միաբանութեանց միմեանց անջա-

տեցան, հեղձուք պնդման բեւեռացն քարշեցան։ Արգասիք իրին յիշատակարան ողբոց ինձ նմանեցաւ։ Նաւուղիղն հանդէպ նաւին դեգերեալ ողբայ, ձեռն ՚ի ծնօտի եդեալ՝ արտասուաց գետս իջուցանէ։ Նշմարք սակաւ մնացուածոյն՝ ՚ի ծայրից ծփմանց ազդելոյ ծովուն, իբր խողխողեալ բանաւոր, ողորմագին թախծանօք հեծէ։ Սան զի թէ զբարի նաւապետն երկնաւորօքն զօրօք յաշխարհիս ծովու առ ՚ի զխորտակեալս իմ տապան իմանալի գոյութեանս առցէ աշխարհել բանիս յարմարութիւն, ոչ ինչ վրիպեսցէ ՚ի տուգութենէ։ Քանզի արդարև ելաց բարեգութն տէր յառակ մարդկութեանս զթաղեալ ազգակիցն, ելաց առ նմին և զԵրուսաղէմ մոլեալ և զՅուդաս մոլեգնեալ, յորոց երկուցն կորեաւ վտանգութիւն յօրինակ նմանութեան աղարտեալ նաւի. իսկ միւսն հասեալ յատակս անդնդոց՝ առասան յուսոյն ձեռամբ ունողին յանքոյթն արտաբերեաց խաղաղութիւն։

Գ. Արդ իցէ՞ թէ յաւելից հայել զբազմախորտակելի տապանակ մարմնոյս իմոյ նորոգեալ։ Իցէ՞ արդեօք տեսանել զփշրեալս նաւ ողբալի հոգւոյս ողջացեալ։ Իցէ՞ արդեօք տեսանել զբաժանեցեալս միջոցաւ մեծաւ՝ միաւորին կցեալ։ Իցէ՞ արդեօք տեսանել զյոգնաթախիծ սիրտ վհատացելոյս բերկրեցեալ։ Արդ իցէ՞ ակն ունել նայել զյաւէտ խաթարեալ կերպարան բնութեանս կրկին հանդերձեալ։ Իցէ՞ արդեօք թէ տեսից զքակտեալ տաղաւար թշուառացելումս միւսանգամ կանգնեցեալ։ Իցէ՞ արդեօք յուսալի նայել զատարամերժեալ դերիս ազատեալ։ Ապաքէն գուցէ՞ ակն ունել զանկեալս ՚ի շնորհէդ լուսոյ դարձեալ կազդուրեալ։ Արդեօք տեսի՞ց զվայելչութի՛ ընտանիդ քո պայծառութե յողորմութիւն ինձ երևեցեալ։ Եթէ տեսի՞ց երբէք զամենատիրուր կերպարան հոգւոյս իմոյ ժպտեցեալ։ Արդեօք լուսո՞յ ընդ ձայնի գուժիս աւետեաց համբաւ ինձ առաքեցեալ։ Արդեօք տեսի՞ց զբիւրակործան վնասեցեալս անօթ կազմեցեալ։ Իցէ՞ թէ տեսցեն պատուհանք աչացս

իմաստից զմուրհակ պարտուցս իմոց պատառեալ։ Եթէ յայտնեսցի՞ որն իմ անձկութեան շնորհին քաւութեն բարւոք ինձ ծագեալ։ Արդեօք մտի՞ց 'ի խրախճանութիւն խորանին լուսոյ քեւ առաջնորդեալ։ Իցէ՞ թէ կենդանի լինիցին ոսկերքս, ըստ Եզեկիէլի, ցամաքեալքս 'ի կենդանութեանց եկաւորութե՞ ազդողական շնչոյս զօրացեալ։ Իցէ՞ թէ յաւելից հայել 'ի տաճար սուրբ քո, աղաղակաւն մարգարէին 'ի պորտոյ կիտին, հերքեալս 'ի լուսոյ որ կամ առաջի քո ամաչեցեալ։ Եթէ լինիցի՞ խաւարամուտնս մթացելոյ ծագման առաւօտ։ Եթէ հասցէ՞ տեսանել զտագնապեալս մշտասառոյց յեղանակս գարնանն մօտ։ Եթէ տեսից զցօղ անձրեւոյն կանաչացուցանողն հոգւոյ ինձ արօտ։ Եթէ իցէ՞ արդեօք նկատել զգազանաբեկ հերքելի ոչխարս վերստին կամաց գթութեան քո հօտ։

Դ. Եւ քանզի ըստ բանին Յոբայ շուրջ պատեալ են չարեացն հնարք ընդ որ ոչ կարացից անցանել. իսկ եթէ լոյս ողորմութեան բարերար կամաց քոց ցուցցի, գթութեան քոյ դուռն բացցի, ճառագայթ փառաց քոց ծաւալեսցի, խնամք ձեռին քոյ յայտնեսցի, արեգակնդ կենաց օր տարածեսցի, առաւօտիդ ըղձալի տեսիլ մերկասցի, առատութիւն քաղցրութեան քոյ աղբերասցի, վտակ արարչիդ կողից հոսեսցի, ծորումն անապակ սիրոյ քոյ հեղցի, ծագումն աւետեաց շնորհի քոյ երեւեսցի, պարգեւիդ քո ծառ ծաղկեսցի, մասունք օրհնեալ մարմնոյդ բաշխեսցի, համառօտեալն ակնկալութիւն հանդիպեսցի, հաստատեալ ձայն ողջունի քոյ տէր լուիցի, հեռացեալդ խաղաղութիւն մերձեսցի. յայսոսիկ յաւէտ սովին սահմանաւ երանականաւ հաւատ ընկալեալ յուսոյ հաստատնոյ, ապաւինեալ 'ի հոգիդ քո սուրբ, որ ընդ հօր քում պաշտի ձայնիւ քաղցրութեան ընդ քեզ փառաւորեալ 'ի լոյս անմատոյց, որով կեանք եւ երանութիւն քաւութեամբ հանդերձ ընծայեալ ինձ մեղապարտիս. յաւանդ անկորուստ ընդ իս պահելով առ հաւատչեայ ճշմարիտ յիշատակի, 'ի ձիր անեղծութեան անուամբդ

անճառելեաւ ահաւորութեան հզօրի սրբոյ միայնոյ և անքննելի տէրութեան երրեակ անձնաւորութեանդ՝ որ եդյիսկութեան յէութեան և յարակայութիւն բարձրութ՛ն քաղցրութեամբ ողորմութ՟ք և մարդասիրութեամբ պսակեալ հանդերձեալ և թագաւորեալ։ Այո առ ամենեսին ամենայնիւ յամենայնի կարող ես, գթած. և քեզ վայելէ փառք յայսմ յաւիտենի և 'ի հանդերձեալ մշտնջենաւորութիւն յայտնութեան աւուրն մեծի, յաւիտեանս. ամէն

ԲԱՆ · ԻԶ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Լ՟Ի արդ սուգապէս և խլաւաբար, ընդ որս ոյք բառ ձայնից կողկողանացն և զբանիցն յարմարութիւն հանդերձեն, 'ի նոյն գիր բերեալ զաւարտմունս տանցն, որովք առաւել սաստիկ մորմոքեալ ձմլեցուցանեն զաղէտս կարեացն սրտին ըղձից առ արտասուացն բղխմունս. ուստի և բազմեալ խմ 'ի գլուխս պարու ակմբից դասու այնր երախանոյ՝ որք զլալեացն յեղանակեն բանաստեղծութիւն, և ես ընդ նոսին նոցին հեծութեամբ աւաղական ձայնարկութեամբ զանձինս տարածանեմ զվշտակրութիւն, որ ոչ բնաւին մեռեալ աշխարհի, և ոչ խկապէս կենդանի ում, ոչ ջերմ տոկ և ոչ ցուրտ յատուկ, բառ առակի աւետարանչին գըրեալ 'ի յայտնութեանն. երիցս առելի երրեակ տէրութ՛ն և ամենատես արարչութեանն։ Նա այս են պատկանեալ թախծականացն կերպարութիւնք, կրկին ողորմելի այսու երևեցեալ՝ որ 'ի մի գիծ սահմանեալ կացուցանեն զթշուառութեանցն զօրինակ, այսպիսի կցորդութ՟ք շաղկապեալք

Բ. Պարտուցն ժխտեալ տաղանդացն՝ ձեպով մեծաւ 'ի տուժի, ես ապիկար մատնեալ անարժան գործովքս յիրաւի, վատնիչ արքունի գանձուց կրկնադատ և անթափելի, պատասխանատու մեծին ըմբռնեալ անհրաժարելի, բիւր քանքարոյ խնդիր՝ ես չունիմ կշիռ մի ունկի։ Անբարեխօս կապեալ 'ի պահեստ դառն արգելանի, հեծումն և վաստակ ցաւոց ճաշակեալ յաննշոյլ բանտի, անապաւէն տանջեալ անթօշակ կամ ողորմելի. այլ յեղանակ ինձ ողբականաց աստուստ կնքեցի, փոխատրեցի սովին բարբառով կոծ կրակծելի, կարգադրեցի շրջաբերութեամբ 'ի նոյն պայմանի, անհատական թիւ խորհրդական երկեակ տամնեկի։ Աղքատութեանն հնոց յամենուստ մասանց մրրկի, անպատսպար թշուառ վտանգեալ սրտիւ 'ի գրաւի, տարակուսեալ հոգւով ապաշնորհ այր 'ի վրիպակի, անխնամելի հայցմամբ դատաստանն յինէն պահանջի։ Մեղաց և մահու զինուք զգայարան գաղտնեացս խոցի, անփրկելի մատնեալ բռնութեան չարեացս գերի, սուր սուսերաւ սաստից գոյութիւն բնութեանս յօշատի։ Յիշատակաւ բեմին ատենին 'ի դատաստանի, անծագելի մռայլ չարատես աչացս երևի, անձեռնկալ կապեալ եղկելիս 'ի տարակուսի, ահարկութ՛ի դիմաց պատկերի վերնոյն տեսանի։ Յոյժ անարև և անլերարկու 'ի տարտարոսի, անապաւէն մոլար մորմոքեալ 'ի հուր գեհենի, անյայտնելի կորուստ կործանեալ 'ի մեղաց վհի։ Ահա զոր ունիմ արծաթ անպիտան ոչ երբէք յարգի, և ոչ ընդունի. և կամ համբարի 'ի գանձ տէրունի, հայցուած պղտոր և ձեռն անմաքուր աննուիրելի։ Այլ բեկեալ սրտիւ մատանց տատանմամբ յոյս առեալ դարձի, զդէմս 'ի յերկիր եդեալ պաղատիմ մօրդ Յ՛ի, բարեխօսեա մաղթեա քաւութ՛ի ինձ մեղաւորի՝ դու զօրաւոր փրկանակ կենաց խսկուհի երկնի, քեզ օրհնութիւնք ձայնից և բուրմունք խնկոց 'ի յերկրի, և անուշից իւղոց մատուցումն յամենայնի։

Գ. Արդ յաւացեալ ողբոցս հիւսուած այլ մասն յաւելի, բարերարին շնորհաց արտասուաց պտուղ մատուցի.

զկորստեան խորս չափելով զորքանն երբէք ոչ գտի, մասնաւորօք բանիւք 'ի հանդէս նորին ջանացի, զմտաց արագեալ զթևս յերևոյթ իրին ոչ հասի, զուշին պարտութի յանվթարկելեացն բաժակ բարկութեան 'ի ձեռն իմ առի, զտարտամութիւն տարակուսանացս իբր ճաշակումն մահու արբի. և այժմ զյանցեցն յաճախութիւն ողորմելի ձայնիւ յերգ արկի։ Ներևոյթ կրակարան տապոյ բորբոքմամբ մեծաւ անզովանալի, անտեսական իմն քրայս հալոցաց սաստիկ եռացմամբ անշիջանելի, սլաքս նետից պատկանեալ դեղովք 'ի շտեմարան խորութեան սրտի, խիթք ցաւոց խոցոտման մահու 'ի գնացս երակաց գոյութեան լերդի, կիրք երկանց անճարակ ճեպոյ 'ի պատուած աղեացս անելանելի. անզօրելի դեղոց ջերմութիւն 'ի յերիկամանց մասունս երկակի, անհնարաւոր դառնութիւն մաղձի 'ի նախադուռըն իմոյս կոկորդի։ Նուաղս ձայնից լքուցանողաց 'ի փողս շնչոյս խոշորս հնչի, բազմահատուած էութիւն բնութեա ներհակք միմեանց 'ի պատերազմի, երկչոտութեամբ կարծեաց վարանեալ ամենայնիւ կայ 'ի վտանգի. հարազատաց դաւաճանութիւն անհաշտելի 'ի կոտորուածի, ոչ մեռեալ և ոչ կենդանի թաղեալ 'ի մեղաց զարշութե տղմի, կասկածաւոր պատժապարտութեամբ վերակնարկելով քեզ բարերարի, յանակնկալս կենաց վհէ արտաբերել 'ի լոյս անձկալի։

Դ. Նոյն ինքն որ զայս բան տպաւորեաց՝ ընդ երջանկացըն պսակեսցի, ակնարկելով քո ողորմութեան անպատիցըն հաղորդեսցի, վասն զենման աստուծոյ բանիդ՝ բարեգործեալ քև կենդանասցի. օրհնութիւն գովեալ քո շըրթանց 'ի գլուխ բաշխողի այսր մատենի, հաստատեսցի ըղձականութիւն սողոմոնեան բանիս առակի, նկարագրեա հոգւով քո բարձրեալ 'ի նորոգումն անեղծանելի. զի դու միայն ես երկայնամիտ ներող, քեզ փառք յամենայնի. ամէն։

ԲԱՆ · Ի։

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. ԵՒ քանզի ընդ ողբաձայնիցն բանաստեղծութեանց վերընծայելոց զգրութիւն թղթոյս յարմարեցի կական և հեծութիւն, հառաչանք կողկողագինք, դառնութեան լալումն և արտասուաց երգ, դարձեալ սկսայց զճառ պաղատանացս խոստովանօրէն զզջականաբար զգաղտնածածուկն յայտնաբարբառ․ զի անդրադարձութեամբ սկզբնամբքն և վերջաւորօքն բառիւք, զնոյն համաձևութիւն 'ի մի թախանձ նմին մաղթանաց հոգեկեցոյցն խոնարհութեան աստանօր եդից։

Բ. Մ՝եղայ մեծիդ բարերարութեանդ՝ անարգս մեղայ,
մեղայ ծագմանդ ճառագայթից՝ խաւարս մեղայ,
մեղայ շնորհացդ անբաւ երախտեաց՝ արդարև մեղայ,
մեղայ սիրոյդ վերնումդ գթութեանդ՝ յայտնապէս մեղայ,
մեղայ ստացողիդ յոչէութենէ՝ ստուգապէս մեղայ,
մեղայ գերունակ գոգոյդ գրկանաց՝ անբաւս մեղայ,
մեղայ աննուազ լուսոյդ փայլմանդ՝ նենգողս մեղայ,
մեղայ ճաշակման անճառդ կենաց՝ բազումս մեղայ,
մեղայ անհաս պարգևացդ ձրից՝ հանապազ մեղայ,
մեղայ գովեալ մարմնոյդ աստուծոյ՝ մահու չափ մեղայ,
մեղայ պաշտելի արեան արարչիդ՝ խիկապէս մեղայ։
Ահա արդարև օրհնեալ է հաստուած բանի յուսադրական սրտի այսր մեղայի, սոյն սա պատուելի աւանդ, անմոռաց պատուէր, հայրենեացն տուր, նախահարցն օրէն, համայնից թոշակ, անհերքելի բան, զօրաւոր պատասխանի, կենդանութեան կամուրջ, ախորժելի վերնոյն, սիրելի սրբոց,

անխզելի կապ , հրաշալի բարբառ , անշրջելի պատճառ , բաղձալի աղերս , փափաքելի սեղան , սրտաբեկ հնչումն , անհնարից ճարակ , կարծրութեան վանիչ , աստուածապաշտից սահման , հեթանոսաց գիրք , վաղնջուց կանոն , քրիստոնէից հարազատ արարչութեանն յաղթող , անջրպետ հզօր , խորոց ահաւոր , արուեստ բարձրութեան , խորութ՛ի անչափ , հիացման տեսիլ , խորհուրդ կնքեալ , ընդ որ չիք ումեք անցանել , եթէ ոչ անըմբռնելի մտաց արագման զսա ծանիցէ : Զայն բարեպատեհ հրաշաւորական , որ ոչ յիշատակեցաւ 'ի վերջին դատակնիք դասուն լքելոյ . գուցէ առ Նմին խզեալ համառօտ զվրիժակն իրաւանց մահուն հասելոյ , յորմէ ընտրութիւնն ապագործ եղեալ , զսահմանն յաւիտենական քակտեսցէ : Օ արդ փառաց մեծութեան , որով նոյն ինքն աստուածութիւնն պսակեալ բարգաւաճի : Քանզի ո՞վ ոք դիմեալ կալաւ զեղջերաց սեղանոյ այսր սրբութեան , և ոչ առ ժամայն պրծեալ 'ի պատժոց անարատ դատաւ : Իսկ եթէ Աքար զարմեան , և Սաւուղ կիսեան , և Յուդա սիմոնեան , ասելով զսոյն ոչ արդարացան , և ես վըկայեմ իրաւամբք խոստովանեալ զայս պայման բանի , զի ակամայից բռնադատելոց ոչ է կատարեալ սէր , ուստի և ոչ բովանդակապէս փրկութ՛ի : Իսկ ես կամաւ համբուրեմ դարձեալ կրկնելով զերջանիկ բանիդ զմկրտու՛ե հարազատս :

Գ . Մ՛եղայ երախտեացդ մոռացութ՛ե՝ վերստին մեղայ , մեղայ մարմնոյ ձեռն հոգի հարեալ՝ յիմարս մեղայ , մեղայ առ կենանդ դրժողութեան՝ իսկ և իսկ մեղայ , մեղայ բանիդ ապախտ առնելոյ՝ չարաչար մեղայ , մեղայ 'ի յօր սատակման ինձէն ստիպեալ՝ վատթարս մեղայ , մեղայ պարտականս անկենդան մահուն՝ ձաղելիս մեղայ , մեղա՛յ անպատկառս քո բարձրութ՛ե՝ տաղտկալիս մեղայ , Վերջին ինձ կրկին աշխար հոգևոր՝ զի 'ի կորուստ և 'ի կործանումն ինձ երևեցաւ , զի անդարձս վարատեցայ , զի որդիս թշնամի դրեցայ , զի 'ի բարձանցն երկնից ընկեցայ , զի փուշս վարուց դիզի : Նու և ես առ սմին ողբք աղաղակի ,

զի անձամբ զանձն անարգեցի, զի բագին կորուսչին գտայ։ Ա՛յլ իմն կսկիծ դժնդակ սրտի, զի զիս ունին առ որ չեմ, զարտաքնայարդար բաժակս անմաքուր, զբաւեալ ոմն գարշունակ, զոյն պարծանօք պաճուճեալս, զլոյս 'ի մառայլ շրջեալ, զգերանակիր ակնս՝ թշուառացեալ, զջահս փառաց՝ շիջեալ, զամենայնիւս յամենայնի ամենայն իրօք վնասակարըս, առ տնօրինականն տէրունականս, առ յայտնութիւնն աստուածայինս, առ երեւմունն արարչագիրս, առ խոնարհութիւն սարսափելիս, առ այն զոր տեսի աչօք իսկ իմովք, առ որ մեծ է պատասխանատուութիւնս քան առ համօրէն աւետարանին զարմանս, հիացմունս, հոգս հաղորդականս, անդաճմունս անհնարաւորս, թուականութիւնս մտաց անբարդելիս, եղմունս անկատարս, իջմունս անհաստատս, յուսահատութիւնս յարմարականս, յանդիմանութիւնս պատշաճականս, ձաղանս պատեհագոյնս, նզովս իրաւացիս, անէծս արժանահատոյցս։ Ա՛րդ այսքիկ են մեղաւորիս իմ կշտամբութիւնք, և ինքնահարուած տանջանաւորութիւն։

Դ. Ա՛ւ քանզի կարող ես զայս ամենայն զպարտս թողուլ, և զխայթուածս մահու բժշկել, տէր ողորմութեանց, ա՛ծ բոլորից, Քրիստոս թագաւոր բարձրեալ հօր որդի, ստեղծիչ գթած բարերար, օրհնեալ առատ հարուստ, ահաւոր հզօր ողորմած, տեսուչ ձեռնկալ հասնիչ, ապրեցուցիչ դարմանիչ կեցուցիչ, երկայնամիտ անոխակալ ապաւէն, բժիշկ գովեալ երկնաւոր, անճառ լոյս կեանք, յարութիւն նորոգութիւն քաւութիւն. եթէ հայցեսցես մարդասիրութեամբ, ըստ որում քոյդ են սովորութիւնք, նայեցեալ 'ի քեզ կողկողիմ և ես. եթէ լուիցես, հառաչեմ. եթէ ունկն մատուցանիցես, պաղատիմ. եթէ անսայցես, աղերսեմ. եթէ ներեսցես, աղաչեմ. եթէ առ իս դառնայցես, գոչեմ։ Ապա եթէ անտես առնիցես, կործանիմ. իսկ եթէ առ ոտն հարկանիցես, լամ. եթէ զոգեպահն ոչ ընծայեսցես, մեռանիմ. ապա եթէ ահարկու դէմս ցուցանիցես, սատակիմ. իսկ եթէ սաստեսցես, դողամ. եթէ խեթիւ տեսանես,

սոսկամ. ապա եթէ սաստկանաս, սարսափեմ. եթէ հալածես, հեծեմ. իսկ եթէ ընդ վայր հարկանիցես, հերքիմ. եթէ զբոց վհատութեանս ոչ առցես, տագնապիմ. եթէ խստանաս, փախնում. ապա եթէ սպառնաս, ընկճիմ։ Իսկ եթէ քննես, բարկոծիմ. ապա եթէ ուժգին ակնարկես, սուզանիմ. եթէ ոչ անխայեսցես, մերժիմ. եթէ կոչեսցես, խիթամ. իսկ եթէ աչս յառեսցես, ամաչեմ. եթէ ձայն տացես, երկնչիմ։ Օ բարեայն պարգև մատնեալ, զերանութիւնն թողեալ, զշնորհն լքեալ, զուխտն ցրեալ, զաւանդն կենաց մոռացեալ, զհամարձակութեանն վստահութիւն կորուսեալ, զառեղծիչդ ևիցս բարկացուցեալ, զանձնաութիւն շնորհին ընդոտնեալ, զպատուոյն պատկեր այլայլեալ։ Իսկ եթէ առ այս խեղդ մահու հեծութեն ցաւոյ մարդասիրեալ՝ առ իս ժամանեցուցես, տէր Յիսուս Քս զազդեալն գիր ընանիլ 'ի յիս, եթէ բժշկութիւն դադարեցուցանէ զմեղս մեծամեծս, որով ամենառատ քաղցրութեամբ պատուատեալ 'ի քեզ, զքոյդ կերպարան լուսոյ նկարեալ յոգի՝ վերստին գտեալ պնդեցայց քաւեալ, և ստեղծեալ կրկին 'ի փրկութիւն անմահից կենացն անախտականաց. և քեզ ընդ հօր հոգւովդ որքով փառք յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ · ԺԸ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ
ԱՆ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ
ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Զի արդ զո՞ր յայտնեցից, և յաղագս ո՞յց նշանակեցից, և վասն որպիսեա՞ց ճառեցից, և զո՞րքան ծածկեալս մերկացուցից, և կամ վասն որո՞ց խոստովանեցայց. զներ-

կայիցս՝ զոր արդէն ունիմ, թէ զանցելոցն՝ զոր մթերեցի. զապագայիցն՝ յորոց կասկածեմ, թէ զբազմաստահ շարժութեանցն՝ յորոց դողեցայ . զփառքն ինձ համարեալ՝ որ է աստուծոյ մեծ դրեցեալ, թէ զանկերպագրելին չյիշատակելի . զնուազն՝ որ է առաւել, թէ զթեթևագոյնսն՝ որ են ծանունք . զհոգեկանացն կրից կորուսչաց, թէ զմարմնականաց ախտից սպանողաց . զառ դրունս հեշտականացն, թէ զծայրակատար վնասակարութեանցն . զաներևութիցն, թէ զտեսականացն . զառ ձեռն հպաւորութիւն, թէ զառ նոյն ինքն շունչ հեռաւորութիւն . զլայնակա՞նն դիւրին խածմունս, թէ զերկարաւորն նեղաձգութիւն . զխորութեա՞նն զանչափութի, թէ զամենածախն յայտնատեսիլ . զյոգնագըլուխն պոռնկութիւն, թէ զառողջութեանն անբժշկութի . զպարարու՞մն չափին մարմնոյս, թէ զամլին բարւոյն հոգւոյս . զխնամոյն հանդիմանալ յոչ ախորժելիսն աստուծոյ, թէ զբռնադատութեանն տուամբ ձգելն 'ի նոյն մոլեգնութիւն . զառ 'ի մա՞հն մեղաց, թէ զընդունայնութե՞ն կարծեաց:

Բ. Արդարև որպէս կամաւ խեղագար զերծեալ 'ի ձորձոյ, զառակմանցս տեսիլ յանդիմանեցի, զընդդէմն գործեալ իմաստնոյն, որ թէ համձարեղքն վերարկեսցեն զամօթս իւրեանց, ստարացեալս 'ի կրօնից, հեռացեալս 'ի կարգաց, 'ի սրբութեան անսուրբ, 'ի կուսութեան անմաքուր, յարդարութեան ամբարիշտ, 'ի բարեպաշտութեան վնասապարտ, բերանովս մերձ առ ստացողն և հեռի երիկամամբքս, շրթամբքս պատուամատոյց, ըստ մարգարէին, այլ ոչ եթէ սրտիւս: Իսկ եթէ պարտ է զքստմնելին ասել աստանօր, չար քան զտանջանսն յանդգնութիւն, իբր զուր իմն պաշտօնատարս աստուծոյ, 'ի միտս անկայունս երկեակ ճանապարհաւ մահու վարանեալս՝ ջանամ և ոչ ինչ օգտիմ, պնդիմ և ոչ հասանեմ, փութամ և ոչ ժամանեմ, անձկամ և ո՛չ տեսանեմ, փափաքեմ և ոչ հանդիպիմ, կարօտիմ և ոչ պատահիմ, ունիմ զամենայն երկրի, և եմ պատգամաւոր աղօթանուէր ամենայն աշխարհի: Այլ թող զբազումս

զայսոսիկ, բարերար, և մի՛ ունիցիս. դիւրինք են քեզ զասին եղծանել, քան ինձ տաժանաւորս աջով նկարել. վասն այնորիկ գրեցի առանց խնայելոյ, զի դու առատապէս ջնջեսցես, օրհնեալ, որ վասն մեր մեղաւորացս երկայնամիտ անուանեցար, ըստ մաղթանաց բանի հեծութեան սրտի Եզրի երջանկի, յոյժ ներեալ անձն և ձանձրացեալ ոգի բանին յիշատակաւ, որ զայն պատմէ. յամենայն կրից մահացուցանողաց փտանգեալ, անկեալ 'ի վիհ գարշութեան մեղաց անդնդականաց ապականութեանց. քանզի չհաւատամ, թէ լսես խակ ինձ, ըստ Յոբայ ձայնին։ Արդ ես ինձէն ինքնագրով անձնադատ գերի՝ կամաւորապէս մատն եղեալ բռնութեանս, արգելի փակեցի կնքեցի առ յինէն յամենայն մասանց զկենացն հնար, զի 'ի փրկութիւն մեղօք կապելոյս կրկին մեծացելս գոլեալ։

Գ. Եւ քանզի 'ի մարգարէէն բարւոք խրատեալ փորձ դիցուք, մաղթել ընդ նմին հոգւով. քո երգեալ՝ յուսով հաստատնով 'ի քեզ ապաստանեալ. առէք ընդ ձեզ բանս, ասէ Ովսէէ, և դարձարուք առ տէր աստուած ձեր, և ասացէք ցնա, կարող ես թողուլ զմեղս. զի ընդունիցիք զբարիս, և վայելեսցեն 'ի բարութեան անձինք ձեր։ Ահա ած խօսեցաւ, և մի է որ ոչ լուիցէ. նոյն ինքն վկայեաց, և մի է որ ոչ հաւատասցէ։ Արդ այսօրիկ վճիռ պաշտելի, նուիրեալ պայման, սահման նոյնագոյ, կենաց աւետիս, կէտ տէրունի, դուռն բարութեան, սփոփանաց հրաւէր, ճշգրիտ պատկեր, անստգիւտ գանձ, անմոռաց յիշատակ։ Այսու առ սոյն և ես հաւատ ընկալեալ, աստուստ վկայեմ սմին՝ ընդ մարգարէին, կարող ես յամենայնի թողուլ զմեղսն բազմաբեղունս. և ես զօրացիս կրկին բարձրացեալ՝ առ ամենաթշուառ կործանեալ հոգիս։ Յամենայնի իշխես, ամի բաւես, ամենայն ուրեք հասանես, ամենից բնութեանց յաղթես, զամենայն կարծրութիւն փշրես. զամենայն ընդդիմահար վանես, զամենայն խստութիւն վատնես, զմ սրացեալ ընդ ոտնես, զամենայն դառինս անուշես, զամենայն

դժուարամբերելիս քաղցրացուցանես, զամենայն զպարտս շնորհես, զամենայն յանցանս թողուս։ Կարող ես, զօրաւոր, հզօր, հնարաւոր, ամենարուեստ, զամենեցուն զմեղս ընկղմել և չքացուցանել բառնալ 'ի միջոյ, իբր զճաճանչ փոքու կայծական սահմանեալ 'ի չափ ոչէից՝ անկեալ ընկլուզեալ կորուսեալ 'ի տիեզերատարածն ծովու։

Դ. Որդ բանիւ մաղթանաց վերծանողացն այսմ մատենի, ողորմեա վասն խաչի չարչարանաց մահու որդւոյ քոյ, հայր գթութեան։ Սկիզբն առաքողի ողբերգութեն ձայնի այսմ արտօսրածին նուագի, որ զայս դեղ փրկութեան կենաց մեզ յարմարեցոյց, եղիցի բժշկեալ յանուն քո հզօր։ Որ հետս ելից խոստովանութեան մեզ նկատեցոյց այսու պայմանաւ պատշաճականաւ, լիցի անարատ յիւրոցն պարտեաց։ Որ զհպարտութեանն թեւս հարթել մեզ վարդապետեաց 'ի սոյն կանոնի կենաց պատգամի, եղիցի զերծեալ 'ի չար կապանաց մահու արկածից սկզբնականաց վերջնոց և միջնոց, Երրորդութեամբդ բարեգործեալ, 'ի նորոգութի լուսաւորութե. ընդ որում և մեք գրեցուք երջանիկ գրոեալ ընդ սմին։

Ընդգրկմամբս գրեաց այս նուագ աղօթից, և գիւտարար ջերմեռանդնայ ախտաւորութեանց Աստուծոյ փարատիչ։

Ե. Որդ այսքանեացս անբաւից հրաշից հանդերձիչ հայր ամենաստեղծ՝ անունդ ահաւոր, ձայն սարսափելի, կոչումն ընտանի, բան համբուրելի, ազդումն սքանչելի, հրաման սոսկալի, էութիւն անքննելի, գոյութիւն անճառելի, խորութիւն անբաւելի, զօրութիւն անզննելի, կամք ամենաբարի, տէրութիւն անսահմանելի, մեծութիւն անչափելի, բարձրութիւն անբովանդակելի, որքանութիւն անկշռելի, առաւելութիւն անհասանելի, պատճառ որդւոյ հայրութեամբ, այլ ոչ նախադրութեամբ. քեւ և 'ի ձեռն քոյդ անպարագիր զօրութեանդ սաստեա տագնապող և դիւա-

կան տենդիս ջերմութեան , որ սպրդեալ մուծաւ ընդ մեղաց , զի փախիցէ 'ի մարդոյ՝ զարհուրեալ 'ի սխրալի և յանբաւելի արեան վտակի գառինդ երկնաւորի , որով սըրսկեալ միանգամ 'ի մշտնջենաւորս համայն մաքրեցաք։

Զ. Եւ արդ յայսց պատկառելի խոնարհութենէ արարչակերտս խորհրդոյ , ամաչեսցէ սատանայ 'ի գործս չարեաց իւրոցն հրեշտակաց . տանջեսցի և հալածեսցի , հեռացեալ և արտաքս առաքեալ 'ի շինուածոյ խորանէ քում բնակութեան յարտաքին խաւարն։ Եւ ջնջեալ մաքրեա զարտասուս ողբոյս 'ի դիմաց մերոց , և զհառաչումն ձայնիս հեծութեան 'ի սրտից մերոց։ Եւ յիշատակաւ հարման հեղուսիցն քումնանուշ տաժանատեսիլ ոգեպահանջից , որով պնդեցաւ միածինդ քո յաշտարակ խաչին , ցաւեսցի չարին։ Եւ 'ի կողահերձ այրասուր սլաքէ ուժգին բախմանէ , որով զվէրն մեծ ընկալաւ , խայտառ սատակեսցի սկզբնարար մահուն։ Եւ զի խոնարհեցոյց զգովեալն գլուխ յաւանդել զոգին 'ի ծոց քո բարձրեալ , ապստամբութիւն անբարի բարուցն բելիարոյ 'ի կոր կործանեսցի , ամենայնիւ հերքեալ 'ի կորուստ։ Եւ զի զօղեալ ծածկեցաւ անմահն խկութիւն յորովայնի երկրի , այսու ամբարձեալն հպարտութիւն կարծեալ գոռոզէն 'ի յատակս մահու դժոխոց մթին ստուերին յառեալ դիտեսցէ . և յիշեսցէ զառաջին հարուածն անըժշկական , որով մահացաւ դիմամարտութիւն թիւնից վիշապին կենարարն կրիւք ամենազօրին։ Ան զի 'ի փառս քո , հայր ողորմութեան , իբր 'ի գովեստ որդւոյ քոյ հոգւովդ սրբով զայս խոստովանիմ . քանզի ոչ պիտակ ինչ սակ զօրութեանն ունի զմիւսմէն առ մի խորհրդականն խորութեան , այլ զանկիզբն բանդ անձնաւոր ընդ անժամանակդ հօր փառաւորեմք։ Եւ քեզ միայնոյ սուրբ Երրորդութեդ , հաւասարապատիւ տէրութեանդ , համաբուն անբաժին ինքնութեանդ՝ օրհնաբանութիւն , գոհութիւն , զօրեղութի և անճառ վայելչութիւն մեծութեան , բարեվիճակ հարթութեան , զուգակշիռ հաւասարութեն յաւիտեանս . ամէն։

ԲԱ՛Ն · ԻԹ

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Եւ արդ դու միայն սկիզբն բարեաց, գթութիւն անճառ, որդի բարձրեալ միոյ աստուծոյ, որ զողջոյն զօրն թողութեան ցուցեր փրկարան, և ոչ կորստեան դատապարտարան, յեղանակեալ ինձ զաւուրն չար առ մեծ աւետիս ակնկալութեան։ Բժիշկ ախտացելոյս, հովիւ մոլորեալ ոչխարիս, տէր ապաւինեալ ծառայիս, գինի անապակ մեծ տրտմեցելոյս, սպեղանեաց դեղ վիրաւորեցելոյս, ազատութիւն մեղօք գրաւելոյս, օրհնութիւն բարեաց մերժելոյս, կնիք շնորհաց խոտելոյս, օծումն կոչման կապտելոյս, կանգնումն վերստին կործանեցելոյս, պատսպարան հզօր գլորեցելոյս, օժանդակ վեհ գայթակղեցելոյս, դուռն բարձրութեան տարակուսելոյս, սանդուխք երանութեան եղկելոյս, ճանապարհ շաւղաց մոլորելոյս, թագաւոր ներող պարտելոյս, քաղցր յուսադրութիւն լքելոյս, ձեռնկալ կենաց հերքելոյս, մեծդ միայն և ամենառատ, որ զլիութիւն բարեաց սահմանեալ հեղուս անչափ յաճախութեամբ քան զոր խնդրեմք և իմանամք, ըստ Պօղոսի գոհաբանութեանն։ Քանզի լինուց յիսնից և թուոց երից և չորեակ տասանց ՚ի վաղորդայնէ տունջեանն առ մուտս արևուն, անդուստ առ նմին յաւէտ կարկառմամբ իսկ և իսկ ՚ի սոյն անարգել սրտիւ, ՚ի վեր է քան զաղերսանաց ակնկալութիւն մարդկան, բարեգործել միմեանց շնորհատրութիւն. իսկ առ իմս թշուառութեան և անարգութեան զքոյդ եղեալ փառս, ամենակարող զօրութիւն ահեղ, բոլորից աստուած, օրհնեալ տէր Քրիստոս, որո՞վք սահմանեցի կշռութեամբ չափոյ հաս-

տալով ընդ հողոյս հաւաստութիւն կցորդեալ։ Վասնզի մնաս յայտնի անբաւ և անհետազօտելի, ամենևին բարի անմասն բարկութեն խաւարի, ուստի յոյժ նուազ են քում մեծութեան աստեղացն թիւք, զորս գոյացուցեալ յոչէից յորջորջմամբ անուանց կնքեցեր, և կամ հիւթ երկրի՝ ՚ի յօդս հեղեալ, զոր ՚ի չգոյից հաստեալ տարածումն յատակի կառուցեր, քան ինձ նախագրեալ համարդ սակաւութեան, որովք քեզ նմանիլ վարդապետեցեր։

Բ․ Ո՛հ ծածկեցայ և ընկղմեցայ ՚ի քոյդ լոյս կամաց երկայնմտութեան՝ հանուրց չարութիւն, իբր դոյզն մասն ՚ի տապ արևու, և որպէս ատոմս իսկ կիզք բնութեանց զհասարակաց բարուց ցուցանէ։ Վասնզի ո՛վ որ ՚ի մարդկանէ մեղաւ, և ոչ զղջացաւ․ ո՛վ որ զազրացաւ, և ոչ ամաչեաց․ ո՛վ որ գարշեցաւ, և ոչ պատկառեաց․ ո՛վ որ սխալեաց, և ոչ ապաշաւեաց․ ո՛վ որ կործանեցաւ, և ոչ հեծեծեաց․ ո՛վ որ գայթակղեցաւ, և ոչ սորջացաւ․ ո՛վ որ պարտեցաւ, և ոչ ինքեամբ ըմբերանեցաւ․ ո՛վ որ պատրեցաւ, և ոչ յոգւոց եղաւ․ ո՛վ որ ճաշակեաց լեղի, և ոչ դառնացաւ․ ո՛վ որ անկաւ ՚ի բարձրութենէ, և ոչ ընդոստեաւ․ ո՛վ որ կորոյս մեծութիւն, և ոչ աշխարեաց․ ո՛վ որ զրկեցաւ յերանութենէ, և ոչ ելաց․ ո՛վ որ կապտեցաւ ՚ի շնորհէ փառաց, և ոչ ողբաց․ ո՛վ որ գտաւ ինքեան վնասակար, և ոչ սգաւ․ ո՛վ որ մերժեցաւ յերեսացն Աստուծոյ, և ոչ հառաչեաց․ ո՛վ որ լուաւ զԱստուծոյ սպառնալիսն, և ոչ սոսկացաւ․ ո՛վ որ ընդ մի չարեացն՝ հազարս չաւաղեաց․ ո՛վ որ մերկացեալ յաւուրս ձմերայնոյ, և ոչ զոփացաւ․ ո՛վ որ անօրինեցաւ, և ոչ քարամբք զմիտսն կոծեաց․ ո՛վ որ ետես զտարուկն յիւրում մեծութեան, և ոչ զկծեցաւ․ ո՛վ որ կատարեաց չարիս, և ոչ զինքն իսկ նզովեաց․ ո՛վ որ ախտացաւ, և ոչ զանձն դարմեաց․ ո՛վ որ յանօթալեացն գործեաց, և ոչ զիւրն մարմին ծաղեաց․ ո՛վ որ ՚ի պատկառելիսն հայեցաւ, և ոչ զօրն իւր անիծեաց․ ո՛վ որ զգործեցեալսն յիշեաց, և ո՛չ տապացաւ․ ո՛վ որ զգաղտնիսն մտաբերեաց,

և ոչ խորտակեցաւ · ո՛վ որ զծածուկսն նկատեաց, և ոչ մահ կորստեան խնդրեաց · ո՛վ որ զաներևոյթսն կերպաւորեաց, և ոչ կրկին յերկիր կորացաւ · ո՛վ որ ընդ մեղացն հեշտուե՛ բոց անշէջ հնոցի ոչ խառնեցաւ · ո՛վ որ զխաստակարան բընութեանն, և ոչ պապակեցաւ · ո՛վ որ զկամաւ ներգործեալսն, և ոչ սատակման ինքեան աղօթեաց · ո՛վ որ զանձառելսն, և ոչ խառնեցաւ · ո՛վ որ զանկրելիսն էութեանն, և ոչ թախծեցաւ · ո՛վ որ զմեծամեծսն, և ոչ մաշեցաւ · ո՛վ որ զանբծութեանն ապականարարսն, և ոչ տոչորեցաւ · ո՛վ որ զտարագրութեանն պատճառ յանցմունս, և ոչ տագնապեցաւ · ո՛վ որ զերեսացն աղտեղի տեսիլ, և ոչ բարկութեան վերնոյն զանձն պարտ վարկաւ · ո՛վ որ զմի 'ի կարևորացն մեղաց յաչս կերպացոյց, և ոչ զինուք մահու խոցեցաւ · ո՛վ որ զխայտառականացն, և ոչ վայս վհատութեան ընդ հեծութիւնս ձայնին հիւսեաց · ո՛վ որ յարքայական գահոյիցն տնանկացաւ, և ոչ կարկամեալ 'ի վայր գլորեցաւ, ո՛վ որ ընդ պսակին պերճութեան հող 'ի գլուխ եղեալ, և ոչ կրկին չարչարեալ յոգի մահացաւ · ո՛վ որ ընդ պայծառ պատմուճանին քրձազգած եղեալ, և ոչ տխրեցաւ ։ Ո՛վ որ զկեանս իւր կորոյս, և ոչ արեան արտասուս երկնեաց · ո՛վ որ ընդ արկանելեաց լուսոյ խաւար զգեցաւ, և ոչ նուաղեցաւ · ո՛վ որ 'ի վերայ սգոյ սիրելւոյ ոչ թառամեցաւ ։ Ո՛հա այս կերպարանք ճշգրտագոյնք պարտաւորիս յանդիմանութե՛, տխուր դէմ, քաղեալ ճաճանչ, ցամաքեալ խոնաւութիւն, երկիթացեալ շուրթն, անշքեալ տիպ, տրտմեցեալ ոգի, այլայլեալ ձայն, կրկնեալ պարանոց ։ Նա զի թէ որ զխակուին խոկ նշանակեացէ, ոչ անօրինէ, անամբարտաւան միտ, անհպարտ սիրտ, անխնդրող պարգևի թշուառ, անաղերսալի պաքեալ, ինքնակշտամբելի դեգերեալ, իրաւամերժ սոլեալ, արդարալուկ քաղցեալ, պատշաճագատ հարուածեալ, ինքնամխայ մահապարտեալ, արժանապէս հանեալ, անձնանէծ եղկելի ։ Նա զայս թարգմանեալ ցուցանէ արդարագործ փարիսեցին կշտամբեալ, և մեղապարտ մաքսաւորն բարեհամբաւեալ ։

Գ. Եւ արդ եթէ զչարիսն՝ հնարաւորութիւն բանսարկուին գտողին զմեզ գայթակղեալս, զնորին ՚ի մեզ սերմանիս առ օրն համարեսցի, զինչ ոչ զբարիսն տնկեալս ՚ի մեզ հոգւոյ արութիւնս ՚ի խնամակալութենէ կամաց կեցուցչիդ ձեռօն գրեսցես, տէր բարեգութ, հզօր և յաղթող, քաւիչ մեղուցելոց, կարող յամենայնի առ ամենայն փրկութիւն։ Եթէ զանդունդս առ երկինս փոխես, և կամ զխաւար մթութեան ՚ի լոյս հաստես, եթէ զդառնութիւն լեղւոյ ՚ի մանանայի քաղցրութիւն կազմես, և կամ զկոծ սատակութեան վիճաց ՚ի պարս դասու բերկրութեան հարսանեաց կարգես, դիւրինք և հնարաւորք են քեզ այսոքիկ. և ես քան զսոսին բաւես առ նոսին տիրեալ համայնից ահաւորապէս. և քեզ փառք յաւիտենից յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ Լ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀԱՍԿՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ
ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Եւ արդ ճշմարտեսցի բան քո, ողորմած բոլորից աստուած, ներող և օրհնեալ, ՚ի բազմագթելին դարձաւորութիւն աւուրն պատկերի զղջման մեղաւորին. Թէ և առ յետին խոկ շունչն իցէ ընտրութիւն, և կամ ՚ի մէջ չարութեանն փոխադրութիւն։ Մանաւանդ զի դժնեայ կցորդս այս անձնիշխանական՝ միշտ մարտիկ, խաբող շողոքորթ, յարեալ ՚ի ստութիւն, ըստ առակողին արածող հողմոց, դժուարունելի հաստողին փախչող, գերեալ որսողին մոլեկան մարմնոյս, ներհակ տնկակից, յոգնապատճառեան ամենախարան, զոր քո է գիտել զքանեայն յաճախութիւն։ Եւ զկնի մեղանացն, ողորմագինս իմն ողբարկութիս վհա-

տոկանս տաժանակոծս բազմաւաղէլլս , քո առաջի տէր գթարկութիւնս գրեալս արտասուօք , թառանչս թշուառութեանց կարգելոց անբաւս չար վտանգից մեղսատագնապ պատկառեցելոյն։

Բ. Եւ զի մի կրկնաբանութիւնս ՚ի շատախօսութիւն կրթեսցի , առաւել քան զոյն այսու ողբալի , քանզի ոչ երբէք համարձակի խնդրել իւր զարքայութիւն , այլ զտանջանացն թեթեւութիւն . ոչ ընդ կենդանեացն ՚ի լոյս , քան թէ ընդ գերեզմանականացն զգայական շնչովն ՚ի խաւար . ոչ ընդ ամբարձեալսն , այլ ընդ բեկեալսն և ընդ խորտակեալսն։ Ի հանդստեան իւրում փառաւորեալ , ՚ի խրախութեն ինքեան տրտմեցեալ . դիմօք ժպտեալ , և մտօք խոցեալ . կերպ ՚ի ծաղր , և աչք ՚ի յողբումն . երեսք զփոփանս ձևացուցանէ , և արտասուքն զդառնութիւն սրտին ճշմարտէ։ Ըմպանակք երկու յերկոսին ձեռսն , մինն արեամբ և միւսն կաթամբ . երկու բուրանոցք կայծակնաւորք , մինն խնկով և միւսն ճենճերիւ . սկաւառակք կրկին կրաւորականք համոց , մինն քաղցու և միւսն դառնութեամբ . բաժակք զոյգ առ երկուս բերմունս , մինն արտօսր և միւսն ծծումբ . տաշտք կրեցեալք ՚ի ծայրս մտանց , մինն գինի և միւսն լեղի . դրունք տեսանելեաց ներհակաց , մինն ՚ի լոյս և միւսն ՚ի վրիպումն . խառնութք հալոցականաց հակառակութեց , մինն արծարծէ և միւսն շիջուցանէ . հայեցուածք դիմաց երկուց , մինն դոյզն ողորմանօք և միւսն անխնայելի բարկութեամբ . համբարձումն երկակի բազկաց , մին ՚ի հարուածս և մին ՚ի մերժումն . դէմք կրկնակի կերպից , մինն տխրեալ և միւսն ցասուցեալ . կշռամբանք ընդ միոյ երկու , մինն սատեացս և միւսն ապաշխարեացն . ապաւինութիւնք կարծողականք , մինն դոնէ և միւսն թերևս . ՚ի մի բերան երկակի բարբառ , մինն եղկութիւն և միւսն խռովութիւն . երկուս ազդմունս ՚ի միում սրտի , մինն կեղակարծ յուսոյ և միւսն ճշգրիտ կորստեան . ամպ լըթագոյն ահագնատեսիլ կրկին տեղացմանց , մինն նետս և միւսն քարինս . որոտումն ահեղ

երկոցունց բերմանց, մինն կարկուտ և միւսն հրայան. յայգցաւագին երկուց վտանգից, մինն լալոյ և միւսն մահու. առաւօտ սգոյ երկուց բողոքմանց, մինն սաստից և միւսն սպառնալեաց. արեգակունք երկու 'ի յերկուց ծայրից, մինն խաւարի և միւսն կիզման։

Գ. Եթէ հարուածոց աջ կառուցանի, ինքեան վարկանի. և թէ ձեռն պարգևաձիր, ոչ իւր այն ունի։ Ի պարծանս ուրուք կորանայ, յամբարձումն գլխոյ ընկճի, 'ի չարեացն յիշատակ հեծէ, 'ի ճառս մաքրոց պատկառէ, 'ի պատմութիւնս հանդերձելոցն երերի։ Եթէ օրհնի յումեքէ յայտնի, 'ի ծածուկ զանձն անիծանէ. եթէ գովեստ յումեքէ լսէ, պարսաւանօք զինքն կշտամբէ. եթէ գովեսցի սաստկապէս, ինքեամբ ինքեան վկայէ. եթէ ձաղեսցի ուժգին, սակաւ համարեսցի առաւել պարտուցն գրեսցէ. եթէ ըղձումն մահու ինքեան լիցի, այո ասէ, և դարձեալ կրկնէ. եթէ որոգայթ մահու ճայթեսցէ յերկնէ, հազիւ զգէմն համբառնայցէ։ Օ խորոց խրատանցն մատեան խիթեալ, զպատասխանութեանն յոյս լքուցեալ, զհամարձակութեանն ընթացս փակեալ։ Եւ եթէ ոչ էր անփրկանաւոր կորուստ գերելոյն, զկորովին երթալ ոչ ինչ դանդաղէր։ Որդարև վայ մեղաւորին՝ որ տարակուսեալ կայցէ 'ի վերայ երկուց ճանապարհաց, ըստ հոգելից բանի իմաստնոյն։

Դ. Եւ արդ զինչ ոչ ողորմեսցիս, բարեգութ, այսքանեացս ձայնարկութեանց կոծկողագինս հեծեծանաց, որ անուամբս այսու մեծացար, թէ ողորմած եմ ես տէր։ Եհա առ չարութիւն գերւոյս բարութիւն քո, առ մահապարտիս դառնութիւն քաղցրութիւն քո, առ կորուսելոյս յայտնութիւն ճառագայթ քո, առ յանդգնելոյս մոլութիւն ողորմութիւն քո, առ խակութ'ի վնասակարիս հեզութ'ի քո, առ կործանելոյս այցելութ'ի աջ քո, առ ընկղմելոյս վերբերութ'ի ձեռն քո, առ բժշկութիւն անողջանալի խոցուածոյս մասն քո, առ պակուցելոյս պաշտպանութիւն ոգի քո, առ ապախ-

տաւորիս իմ վստահութիւն երկայնմտութեան քո, առ օծումն ամենադժնէիս զօրութիւն քո, առ մեղաւորիս քաւութիւն հրաման քո, առ փախուցելոյս ապաւինութիւն ոտք քո, առ սրացելոյս պատսպարութիւն բազուկ քո, առ մերժելոյս առաջնորդութիւն լոյս քո, առ տարակուսելոյս հնարաւորութիւն հանճար քո, առ անիծելոյս կրկին ստացումն օրհնութիւն քո, առ վհատելոյս քաջալերութիւն խրախոյս քո, առ վշտագնելոյս մխիթարութիւն բաժակ քո, առ նեղելոյս ընդարձակութիւն կամք քո, առ ատեցելոյս կոչումն սէր քո, առ հաստատումն սասանեցելոյս բան քո, առ հոգւով վիրաւորելոյս կաթուած արեան քո, առ աներևոյթ մթերս ցաւոցս ակնարկութիւն քո, առ յուսահատելոյս անդրէն ընտրութեան իշխանութիւն քո, առ պատուաստումն կորեցելոյս կցորդութիւն քո, առ խաւարաւ մահու ծածկելոյս նշոյլ կենաց քոց, առ խռովեցելոյս իմ հանդարտութիւն խաղաղութիւն քոյ, առ վայրագութիւն օտարացելոյս ողջոյն քո, առ մոլորելոյս դարձաւորութիւն ձայն քո։ Զի դու տիրես ամի գթութեամբ, և չիք 'ի քեզ մասն ինչ խաւարի. և ոչ է բարութիւն առանց քո, և քեզ վայելէ փառք յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ ԼԱ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. ԵՒ արդ քանզի բազմացուցի պայմանաւ քինիս զազէտ տագնապի հեծութեան ձայնիս մեծ հառաչանացս անափոփելի խոյս վտանգի. զի դու ողորմած սկզբնահայրդ խոստովանութեան անյայտ ծածկութից որդի աստուծոյ կենդանւոյ տէր Յիսուս Քրիստոս, քաղցրութեամբ նայեցիս

քուեր։ Արդարեւ կարող ես, ճշմարտապէս բաւական ես, եթէ կամիս՝ հնարաւոր ես. կամիս առաւելապէս, որպէս եւ կարես։ Հարստանաս մեծապէս ընդ տալն քան եթէ ընդ առնուլն, բազմանան քեզ գանձք 'ի ցրուելն քան 'ի ժողովելն, յաճախեն ստացուածք քո 'ի սփռելն քան 'ի ճշդելն, կուտին քեզ համբարք 'ի տարածանելն քան 'ի շտեմարանելն։ Հաւատամ այսմ ամենայնի՝ գտանել քեւ ելք փրկուե. հաւատամ անարգս ընդ պատուականին, յուսամ ընդ Աբրահամու եւ ընդ Անանիայի. զի մինն բանիդ քո հաւատոյ եւ միւսն քահանայապետին բարբառոյ անսայ։ Սան որոյ եւ ինձ 'ի խորին ծերութեան անհամար որդւոց հայր հաստատեցաւ, զաւանցեալն եւ զամուլն արգանդ Սառայի՝ անդաստան պտղածին արդեան օրհնութեան բազում ժողովրդոց մարգարէից սրբոց եւ թագաւորաց ընտրելոց հայել յուսացաւ։ Իսկ միւսն զանհանդերձելի երկիր որովայնին սենեկի եօթնեակ զաւակօք բարդաւաճեցոյց, որ է թիւ մի անբաւութեան զընաւն նշանակելոյ զէութիւն, ածութեանն յարակայութեան սահման անհետազօտելի, եւ աւազանին նորածին որդւոց անհատ յորդութիւն։ Այս թիւ պանծալի, որում ոչ է կէտ կցորդի եւ ոչ սպառուած վախճանի, այլ կոյս ոմն է ուրոյն ընտրութեամբ նուիրեալ յաւէտ անճառ վիճակաւ համայն յաւիտենիւ, դժուարաթարգմանելի մերոց իմաստից։

Բ. Արդ համարեա յարդարութիւն անյուսալի փրկութե հոգւոյս զամենավարան ձայն կողկողանաց սրտիս հեծութեան, ընդ նախագրելոյն երջանկաց եդեալ եւ դասեալ զայս դաւանութիւն փոքր հաւատոց իմոյս խնդրուածոց. զի կեցից եւ ես առ նոքօք բերկրեալ ընդ նոսին, բուռն հարեալ քան զիմոց գործոց գ.քոյդ շնորհաց։ Մանաւանդ զի կրկին բարձունք են եւ փառաւորք եւ քան զչափ կշռութե բանի գերագոյնք, իմումս խռովութեան հաշտարանք եւ հզօրապէս քաւարանք, եւ կարծեաց թերութեան մտաց ոլոցեալք. ընդ արեան քո ահաւորի եւ ըստ մարմնոյ ծնօղ

քո խնկելի. պարք առաքելոցն, դասք մարգարէիցն, գունդք մարտիրոսացն՝ ձիաւորեալքն հետեւակ սպառազէն արիութեամբ մերկամարտիկն մրցութեամբ, գումարք միանձանց, բոյլք բանականաց ընտրելոց, ժողովք բարեկրօնից, հոյլք հոգեղինաց յերկրէ երկնաւորաց, զինուորութիւնք վերնականաց ընդ մեզ կցորդելոց, աւանդք երախայրեաց, մատուցմունք զուարակաց, լուցմունք ղամբարաց, բուրմունք խնկոց իւղոց հանդերձանօք, յաղթանակք փրկական նշանաց, կառուցմունք խորանաց աստուածաբնակաց, ձեռք քահանայից շնորհիւ կատարելոց։ Ո՜ շարժումն անձին յիշատակ աստուծոյ, առ փոփոխումն դարշապարի, առ կարկառումն աջոյ եւ ամբարձումն բազկի, առ բարիս գոհութի, եւ առ գթել աղաչանք, առ բանս ընտանիս, առ խօսս հասարակաց, առ ձայնս բնաւորականս, առ գործոց յաջողուածս, առ առաքինութեան ջերմութիւնս, որ 'ի տունջեան եւ 'ի գիշերի՝ ընթացմունս օգտակարաց հոգեւորաց՝ քեւ առաջնորդեալք. 'ի նիրհել եւ 'ի զարթնուլ, 'ի պատերազմի ազգաց, 'ի մարտս դիւաց, 'ի հակառակութիւնս հերձուածողաց, առ փոքունս, առ մեծամեծս, առ ձգումն ըմպելեաց եւ ճաշակումն կերակրոց, եւ որ ինչ միանգամ 'ի կիրս մեր կերպանան, եթէ հեշտականս եթէ տատամնելիս. վասն ոմանց աղօթս՝ մնալ 'ի նոսին, եւ յաղագս ոմանց՝ զի զերծ արասցես սքանչելապէս հնարիւք անճառիւք. հաւատացեալ յամենեցունց, թէ բաւական ես յամենայնի, կաթնաբոյծ հասակաց, տիոց պատանեաց, մտաց վայրենեաց, ըմբռնումն...

Գ. Ո՛րդ դու տացար զամենեսեան, եւ քո են ամենեքեան, եւ ողորմեսցիս ամենեցուն՝ միայն բարեգութ. զի թէ եւ մեղիցեն, քո են. վասն զի 'ի քում համարի են. քանզի գիտեն զզօրութիւն քո, ըստ առակողին մաղթանաց։ Արում

և ես կցորդիմ թշուառս բանիւ մկայեալ սորին յանցաւորապէս. յանդգնիմ ասել, թէ որ կարդայ զքեզ գովեալս, ծանուցեալ զքեզ թէ իցես, թէ և եօթամբք լցէ վարակեալ կրկնապատիկ պատուհասութեամբ, առ այս օրինակ կիրթ ձեռնարկութեան, զիարդ ոչ քո լցէ: Յորս է տեսանել 'ի մէջ արջնատես ալուռուց` ապխտականիչ երամս ալուէնեաց, 'ի մէջ խորխորականաց ձիոց անմաքրից` որոշս հանդարտաքարս, 'ի թիւ շանց գազանականաց գառինս նուիրելիս, հեզութիւն 'ի խստութեան, կատարելութիւն 'ի թերութեան, խոնարհութիւն յամպարհաւաճութե՛, ճշմարտութիւն 'ի ստութեան, միամտութիւն 'ի մանկութե՛, անբծութիւն յայլամտութեան, բարօրութիւն 'ի չարութե՛, պարկեշտութիւն 'ի լկտութեան, ողորմութիւն յանգթութեան, ապաշխարանք յանյուսութեան, քաղցրութիւն 'ի բարկութեան, հաշտութիւն 'ի թշնամութեան, անոխութի՛ 'ի խածանողութեան, քաջալերութիւն 'ի լլկութեան, օրհնութիւն 'ի նեղաձգութե՛: Յոր ոչ բաւականացայ երբէք 'ի գտանել ճշգրտապէս, թէ ով յերկրածնաց ասոր կանխեսցէ ժառանգել զքեզ, որ միայն անաչառաբար կշտամբես իրաւամբք զարդարութի` առ ամբարիշտ մաքուրն և առ պոռնիկ զգլջացեալն. առ ամենեսին բարեգործ` միայն թագաւոր օրհնեալ 'ի բարձունս և յամ յաւիտեանս. ամէն:

ԲԱՆ · ԼԲ

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀԱԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. ԶԻ արդ ես յետնեալս 'ի նախադրութեանց արժանաւորաց գրեալ լինէին ընդ պարտաւորին պատժոց, հայցեմ

զողորմութիւն ընդ ամենեցուն մաղթանաց․ ընդ նկունս և անհամարձակս, ընդ տկարս և փոքրկունս, ընդ ընկեցիկս և արհամարհեալս, ընդ տարագրեալս և առ քեզ դարձեալս, ընդ երկուացեալս և ճշմարտեալս, ընդ կործանեալս և յարուցեալս, ընդ ընկճեալս և հաստատեալս, ընդ գլորեալս և կանգնեցեալս, ընդ մերժեալս և ընկալեալս, ընդ ատեցեալս և կոչեցեալս, ընդ ապշեալս և զգաստացեալս, ընդ անառակեալս և զղջեալս, ընդ հեռացեալս և մերձեցեալս, ընդ հեղքեալս և սիրեցեալս, ընդ պատկառեալս և զուարթացեալս, ընդ ամաչեցեալս և խնդամտեալս։ Այլ ես պատմեմ աստանօր դարձեալ՝ ոչ զմեղսն Երուսաղէմի, ըստ մարգարէին հրամանատուութեանն որ առ ժողովուրդն նախնի, և կամ տանն Յակոբու զանօրէնութիւնս նորա, այլ իմոյս ժամանեցից յայտնութեան․ քանզի աւաղ ընդ աղէտրս մահու յարելով ըստ մարգարէին, յանդիմանեցից զիս ինքն ինձէն իմովս ձայնիւ ըստ Սաղմոսողին․ որպէս զի յանձնառական յայսմ համայնապատում խոստովանութե՛ ոչ կարօտացեալ կրկնակին, միանգամայն իսպառ սրբեցայց օրհնեալ հրամանաւ էիդ։

Բ․ Եւ արդ կրկնելով ծունր բարեբարիդ քաղցրութե՛, տարածեալ զանձն իմ առաջի, զ'ի մահ գլորմանն ցուցից կերպարան․ որ 'ի հող խոնարհեալ մածայ ընդ երկրի, և ընդ անցաւորս այս կենցաղ կորստեան՝ անամական գետնաքարշութեան սողնոյ սահեցմամբ՝ կամօք բեւեռեցայ։ Այլ 'ի քեզ տէր յուսացեալ՝ իբր 'ի հաստարան կենաց զաւազան 'ի յարմատոյն Դաւթի ընծիւղեալ մարմնով անճառ շաղկապմամբ յանեղ աստուածութիւնդ, կանգնեցայց անդրէն կիսայր՝ պատկառեալ 'ի քոցդ երախտեաց 'ի վայր կորացեալ դիմօք, աչօք 'ի բարձունս յառեալ ողորմագին տեսութեամբ 'ի քեզ մերձ 'ի հեծութիւն, բնաւին ողորմութի՛, բոլորովին քաղցրութիւն, զլիճ լուսոյ արտասուօք լցեալ՝ պաղատանս յուսոյ առաջի մեծիդ վերընծայեցից։ Տուր ամենառատ աննուազ երկայնմտութե՛դ քո դառնացուցչիս,

միայն դու 'ի յամենայնի սահման փրկութեան, աստուած բոլորից, անճառ մեծութիւն, անբովանդակելի բնութիւն, անքննելի խոկութիւն, հզօր զօրութիւն, կարող բարերարութիւն, անպակաս լրութիւն, անճառ ժառանգութիւն, վայելչական վիճակ, առատ պատրաստութիւն, անստուեր իմաստութիւն, տենչալի տուրք, անձկալի ձիր, բաղձալի բերկրութիւն, անտխուր հանգիստ, անտարակոյս գիւտ, անկապուտ կեանք, անծախելի ստացուած, անփոխանորդելի բարձրութիւն, ամենարուեստ բժիշկ, անսասանելի հաստատութիւն, դարձուցիչ մոլորելոց, գտիչ կորուսելոց, յոյս ապաւինելոց, լոյս խաւարելոց, քաւիչ մեղուցելոց, ծածկարանդ փախուցելոց, անդորրիչ խռովեցելոց, փրկուի՛դ մահացելոց, արձակիչդ կապելոց, ազատիչդ մատնելոց, պատսպարանդ սահեցելոց, վճռակիցդ գայթակղելոց, երկայնմտութիւն տարակուսելոց, լուսոյ տեսակ, ցնծութ՛ն ցոյցք, օրհնութեան անձրև, հոգի երեսաց, զօրութիւն դիմաց, հովանի գլխոյ, շարժարան շրթանց, ազդումն բանի, կառավար անձին, բարձումն բազկի, ձգումն ձեռին, երասանակալդ սրտի, ընտանի անուն, մերձաւոր ձայն, կցորդութիւն հարազատ, խնամածութ՛ի հայրենի, խոստովանեալ անուն, պաշտեցեալ պատկեր, անպարագիր տիպ, երկրպագեալ տէրութիւն, բարեբանեալ յիշատակ, խնդութեան մուտք, անվրէպ շաւիղ, փառաց դուռն, ճշմարտութ՛ն ճանապարհ, երկնաճեմ սանդուղք։ Եւ այլ բազմութիւն բանից գովեստից անհամար կարգաց և տանց անբաւից, զոր ոչ բերէ բերան երկրածին, և ոչ տանի գործի մարմնեղէն, և ոչ կըշռեն խղճք հոգեղէնք։

Գ. Եւ քեզ հայր ամենայն ակն տեսողի, աստուածդ ամենայնի. նայեա 'ի պաղատանս հառաչման ձայնի քոյոց ծառայից, և եթէ յաղախնաց ոք աղաչեսցէ։ Եւ ընկալ գցօղ ողբերգութ՛ն լալոյ արտասուաց աչացս ցանկալւի՝ յանարատ ոստ մարդեղութեան քոյ, Քրիստոս, և օրինակաւ խորհրդոյ հերաց կնոջն յանցաւորի՝ զառ քեզ դարձն

և զգուանութիւն, և համբուրիւ շրթանցս առ ճաշակ փրկութեան կենացդ հաղորդութեան՝ համաշնչապէս զանքակ միութիւն. և զնոյն գթութիւն նորին ողորմութեամբ ընկալեալ 'ի քէն, բարերար, գրաւականեսցես զմեծդ պարգև ընդ փոքու հաւատոցս. և 'ի ձեռն գթութեան սիրոյ քոյ առ քո անձկալի անունդ խոստովանեալ ծառայիս, դարձցին ձմերունք հողմոյն խստութեան 'ի յօդ հանդարտութեան, և մրրկին սաստկութիւն 'ի սիկ ախորժութեան, և կարծիք երկիւղին 'ի մեծ վստահութիւն, և պատուհաս պատժոյն յերանութեան պատահումն, և վտանգք թախծանացն 'ի հոգևոր խրախճանութիւն, և ալէկոծութիւն ծփանացն 'ի խոր խաղաղութիւն, և զեկացն թևարկմունք յանքոյթ նաւահանգիստն, և բեռք բեռանցս մեղաց փոխարկեսցի 'ի թռչակ շնորհացդ։ Եւ յայսքանեացս ամենից բիւրուց բարութեանցս 'ի քէն եղելոց՝ մեծասցի անուն հզօրիդ խնկեալ և խոստովանեալ, ամաչեսցէ բանսարկուն չարեաց՝ հերքեալ և հալածեցեալ, ունայնասցին մուրհակք մեղացս, խզեսցին հաղբքն, ոչնչեսցին որոգայթքն, կապտեսցին կապանքն, վանեսցի վիհն, վերասցին վնասքն, պարսեսցին պատրանքն, ջրեսցին մեղքն, պատառեսցին պարտիքն, խորտակեսցի լուծն, քակտեսցին քեղիքն։ Եւ ընդ մառայլ մթութե՛ն չարեացն յանցանաց և դիւացն բանակաց պաշարողաց՝ արև փառաց քոց ժամանեսցէ կեցուցանել փրկել և լուսաւորել, յաջմէ և յահեկէ, 'ի դիմաց և 'ի թիկանց. և եղիցի նշոյլ առաւօտու հոգւոյ գարնայնոյ ընդ ակնկալութեան սպասողացն քումդ երևման։ Ո՛վ դու ես բարերար առ ամենեսին, և հնարաւոր են քեզ ամենայնք. և ամենեցուն զկեալն կամիս և զփրկութիւնն բաղձաս։

Դ. Ով ամենապարգև ձեռն Յիսուսի Քրիստոսի, և առ իս դարձցիս կարկառմամբ շնորհի աջոյդ քո սրբոյ բնակեալ միացեալ, և ոչ հեռացեալ յանձկութեան սրտէ սիրոյ անեկլս. և աներծական քո նկարագիր՝ նշխար պանծալի լուսոյ քրիստոնէական փրկաւէտ կոչմանս՝ ընդ իս պահեսցի,

միջնորդեալ ընդ քեզ 'ի մատեան յաւիտեան կտակաւդ կենաց հոգւոյդ աւետեաց երկնից յօրինողիդ։ Եւ քեզ միայնոյ պատճառիդ, և միոյդ 'ի միոյ պատճառէ, և ունողիդ զպատճառ միոյ, երրեակ անձնաւորութեանդ և միոյ բնութեանդ փայլեն փառք յերկնաւորացն վեհից, 'ի սրբոցն դասուց, յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

ԲԱՆ · ԼԳ

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Արդ զյաղթութիւն պաշտաման բանիս 'ի խայրեաց հոգւոյս քեզ նուիրելոյ, օրհնեալ բարեգութ, կցորդելով ընդ խնկազգեստիցն զուգաժամանապէս խառնեսցես 'ի յանուշութիւն կազմութեան իւղոյն Մարիամու կնոջ բարեպաշտի։ Յոր հաւասարեալ նոյնութեամբ ընդ երջանիկ պոռնկացն 'ի քէն ընկալելոցն յաւէտահրաշ յարգանօք, պարարեսցիս մեծապէս խմոյս բանիւ նուաստիւ, ընկալեալ յանհաս և 'ի բարեբանեալդ գլուխ բարձրելոյդ, անկշտամբելի 'ի բամբասանաց Սաղմոսին, մի օծցէ զտերև ոստոց դաղաւթան իւղ մեղաւորին։ Այլ արասցես զօրանալ կրկին յաճախութեամբ բուրման խոստովանութեան այսր մատենի 'ի բազում ազգեալ, համափիռ ամենատարած և աշխարհալիր տանն տեսակաւ, ըստ օրինակի համեմատութեան նոցայն յիշատակի։ Քանզի դու նոյն տէր զգաստացուցիչ նախնի չարախորհից կանանց մեղաւորաց, որոց առակեալ զմարդարէին կերպարան՝ քում ճշմարտատիպ պատկերի յեղանակեցեր, անտուստ առ սոսին անճառ ներգործութեամբ 'ի յիս վերաբերեալ զծայրագոյն շնորհին

կատարումն։ Ընդ անսահման գարունն կերակրոյ զբազմահամբար պտուղ ցորենոյդ կենացդ հացի, ընդ ապականացու արծաթոյն՝ զպղծունականդ պատկեր, ընդ յիմարարար թմբրութեան գինւոյն՝ զբաժակդ արեան արարչիդ, ընդ իւղոյն աւելոյ 'ի յայրատ կնոջէն հնոյ ժողովրդեանն՝ զօծումն շնորհին առ ի դարձելոյ, ընդ զերծման գլխաշուք կտաւոյն՝ զանապականութեան վերարկուն, ապարանջանին պճնուք՝ զթոլիչս բարեմասնութեան, օրինին և աւետարանին՝ համդերձ գործնական առաքինութեամբն, ընդ ունկանն գնդի վայելչականն զարդու՝ զանտուեր յիշատակ տէրունականդ ձայնի, ընդ քայուս պերճութեան լանջացն՝ զյոգնահաւաք աւանդս ուղղութեան քոյինակրօն ըծոյդ քաղցրութեան։

Բ. Բայց զի՞ է յայտնի ինձ պարծել, և ոչ վերստին 'ի սոյն պատկառել։ Այլ յայլ օրինակ փոխեալ զմտեան մաղթանաց այսր ողբերգութեան, որ ինչ ինձ է յարմարաւոր, ամենայնիւ հատուցից զպատիժ պարտուցս իմոց մեղանաց, 'ի մարգարէիցն տառից բերեալ համառօտ՝ 'ի սոյն յարկմուծից սատուկ դատախազ. ընդ ողբոց նոցին ըծակցեալ, քան թէ ընդ բերկրումն նոցա պարել. յորս հառաչանս, ձայնս հեծութեան, բողոքս բարկութեան, նախատինս խորտակման, լալումն կարեւոր։ Այլ մեծիդ աստուծոյ գթութիւն ամենաժամանն՝ կանուխ ազդեցաւ յիմ յուսատրութիւն, առ որս՝ զզջմունս, խոստովանութիւնս, աւետիս, պարգեւս, լուսոյ երեւմունս, խրախոյս աստուածայինս, փառաց ժառանգութիւնս, հրաշից յայտնութիւնս, սքանչելեաց տեսութիւնս. յորոց ոմանք յոյս ընձեռեն, և ոմանք վհատութիւն բազում մատուցանեն. յորս ես կամաւ կործանեալ՝ կորստեանն վիճակեցայ։ Ո՜հ եթէ զգեստ այ զվարագուրին պատրուակ ասաց Եզեկիէլ, յորում արար ժողովուրդն կուռս կարկատունս, որով պոռնկել առէ 'ի նոսա, իսկ որքան պատիժ անմաքրութեանս եղիցի զատուած զգեցողիս ներքոյ և արտաքոյ։ Ո՜ արմանամ, թէ զի՞արդ ոչ կիզում. հիանամ,

թէ ի՞բր ոչ այրիմ. ափշիմ, թէ ո՞րպէս չյափշտակիմ՝ տանջեալ, լքեալ, չարչարեալ, ջաղխեալ, մանրեալ, խորտակեալ, կորեալ, բաժանեալ 'ի յօրինակէ ժանեաց կորուսչին, ըստ գրոյն։ Այլ այս միայն է պահեցեալ ինձ նշոյլ յիշատակի փրկութեան՝ յուսոյ, զի քրիստոսեան աւետարանն կեանս է ամենեւին, 'ի կերպարանաց պատկերի բանին ծանուցեալ. որով առ մեղանան դարձն, առ պարտեան շնորհն, առ եղծումըն նորոգութիւնն, առ անօրէնութիւնն քաւութիւնն, առ վէրն բժշկութիւնն, առ վտանգն անդորրութիւնն, առ պատիժն ներումն, առ պատերազմն հանդարտանալն, առ հուրն անձրեւն, առ պատուհասն պարգեւն, առ ակնկալութի սատակմանն՝ ձիրն, առ գործարան մահուն՝ կենացն ազատութիւն։

Գ. Նա՛ եւ զի՞նչ է ինձ զայսքանեաց յիշմանց 'ի թիւ արկանել, եւ ոչ զանձառելեան աստանօր դասել։ Յիշատակաւ հօրն բարձրելոյ՝ յորդին կցորդութիւն, յանուն միածնին՝ առ հայրն ընտանութիւն, սոցին ակնարկութեամբ ընդ հոգւոյն հաղորդութիւն. խաչին փրկանք, բանին սփոփութի, բարւոք վարձ կամացս առ կշռութիւն գիտողին, աւազանն կենդանարար՝ հաշտութեանն միջնորդութի, եւ այլք ամենայնք անթիւք բարիք 'ի բարերարէն բարդեցեալք, ազատք 'ի հարկէ, արձակք 'ի լծոյ, իշխանականք եւ ոչ իշխեցեալք։ Այսքիկ են, որ ինձ 'ի մէջ դառնութեանս մահու՝ կեանս անտարակոյս աւետարանեն. քանզի եթէ ոչ զայսոսիկ ունէի, կանխաւ արդեօք կորուսեալ էի խակ եւ խակ ըստ բանի երգողին։ Ոչ փոքրկութեամբ որդւոյ զհայր փառաւորեմ, ոչ նուաստութեամբ հոգւոյ զորդի նախադասեմ. համափառ ունիմ զերեսեան՝ եւ նոյն արարչութք։ Քանզի եւ 'ի դէմս հոգւոյն սրբոյ այս են աղաչանք, նախընծայ սկզբան պատարագին՝ յորում գառնդ երկնաւոր զենանի, զայս աղօթեցի։

Աղօթք, որ նախ քան զպատարագն մատուցանի։

Դ. Ամենակալ բարերար մարդասէր ա̃ծ բոլորից, յօրինող
երևութից և աներևութից, փրկող և հաստատող, խնամող
և խաղաղարար, Հօր Հզօր Հոգի, հայցեմք բազկատարած
մաղթանաց գոչմամբ հեծութեան յանդիման եղեալ քեզ
աղաչաւորիդ։ Մատչիմք մեծաւ դողութ̃ սաստիկ երկիւղիւ
մատուցանել նախ զբանականս զայս պատարագ քում ան-
զննին զօրութեանդ, իբր աթոռակցի փառակցի և արար-
չակցի Հայրենի անկապուտ պատուոյդ, և քննողի ծածկուն
խորոց խորհրդոց ամենակատար կամաց Հօրդ Էմմանուէլի՝
զքեզ առաքչի, փրկչի և կենդանատուի և արարչի ա̃մի։
Ի ձեռն քո ծանուցաւ մեզ երրեակ անձնաւորութիւն միա-
նական ա̃ծութեանդ, յորոց մի և դու ճանաչիս անհաս։
Քև և 'ի ձեռն քո առաջինքն նահապետական տոհմին շա-
ռաւիղք՝ տեսանողք անուանակոչեալք, զանցեալսն և
զգալոցսն, զեղեալսն և զոչ գոյացեալսն անստուերաբար
բարբառով բանի վերապատմեցին։ Ոգի ա̃յ քարոզեալ զքեզ
Մովսէսի, որ 'ի գնալն քո 'ի վերայ ջրոցն, անպարագիր զօ-
րութիւն, ահեղ շրջարկութ̃ տածողականաւ՝ թևապարփակ
պաշտպանողօրէն զթասիրեալ 'ի ծնունդս նորոգս՝ զաւազա-
նին խորհուրդ ծանուցեր։ Յոր կերպարան օրինակութե̃՝
նախ քան զկառուցանել զլոյծդ մածուած վերջնում վա-
րագուրիդ՝ յօրինեցեր, կարող տիրապէս, զբովանդակ բնութ̃ն
ամենից բնաւից բոլորից գոյից ա̃մ էից յանէից։ Քև տեղ-
ծանին 'ի նորոգութիւն յարութեան ա̃մ եղեալքս առ 'ի քէն
յայնմ ժամանակի, որ է օր վերջին այսմ կենցաղի, և օր ա-
ռաջին երկրին կենդանեաց։ Քեզ հնազանդեցաւ միութ̃
կամացն որպէս Հօրն իւրում ազգակիցն քո, էակիցն Հօր
անդրանիկն որդի մերում կերպիւ. զքեզ աւետարանեաց
ճշմարիտ ա̃ծ հաւասար և համագոյ Հօր իւր հզօրի, և զառ
'ի քեզ հայհոյութիւն անքաւելի քարոզեաց, և իբր զա̃ծա-
մարտիցն զքո հեստեալցն չարաբանական բերանս կարկեաց,

և զիւրն շնորհեաց արդարն և անարատն գառին ամենայնի, որ վասն մեղաց մերոց մատնեցաւ, և յարեաւ վասն զմեզ արդարացուցանելոյ։ Նմա փառք ՚ի ձեռն քո, և քեզ բարեբանութիւն ընդ Հօր ամենակալի, յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

Դարձեալ կրկնեսցի ՚ի նոյն կարգ բանի, մինչև վստահութիւնն լուսոյ հրաշապէս յայտնեսցի ազդեալ, աւետարանել վերստին զկրկին խաղաղութիւն։

Ե. Աղաչեմք և աղերսեմք արտասուալից հառաչմամբ յամենայն անձնէ զփառաւորեալ արարչութիւնդ անեղծ և անստեղծ անժամանակ հոգւոյդ գթածի որ բարեխօսդ ես վասն մեր յանմռունչ հեծութիւնս առ ողորմածդ Հայր. որ զսուրբսն պահես, և զմեղուցեալսն մաքրես և տաճարս կազմես կենդանի և կեցուցիչ կամաց բարձրելոյդ Հօր։ Ազատեա զմեզ յամենայն անմաքուր գործոց, որ ոչ է հաճոյ քումդ բնակութեան. և մի՛ շիջցին առ ՚ի մէնջ լուսոյդ շնորհաց փայլմունք ՚ի տեսականացս աչաց իմաստից. վասն զի զքեզ ուսաք միանալ ՚ի մեզ ՚ի ձեռն աղօթից, և ընտիր վարուց խնկելոյ։ Նաև քանզի մինդ յԵրրորդութենէդ պատարագի, և միւսդ ընդունի՝ հաճեալ ընդ մեզ հաշտարար արեամբ անդրանկի իւրոյ, իսկ դու ընկալցիս զմեր պաղատանս, և յարդարեսցես զմեզ օթևանս պատուականս ամ պատրաստութեամբ ՚ի վայելումն ճաշակման երկնաւոր գառինդ, առանց պատժոց դատապարտութեան ընդունել զայս անմահացուցիչ մանանայս կենաց նորոյ փրկութեան։ Նահալեսցի ՚ի հրոյս յայսմանէ գայթագղութիւնս մեր, որպէս մարգարէին կենդանախարոյկ կայծակամբն ՚ի ձեռն ունելեացն մատուցման. զի յամենայնի քոյդ քարոզեսցի գթութիւն, որպէս որդւոյդ աստուծոյ՝ Հօր քաղցրութի. որ զանառակ որդին մերձեցոյց ՚ի հայրենի ժառանգութիւնն, և զպոռնիկսն յառաջեցոյց յերկնային արքայութիւնն արդարոցն երանութեան։ Այո այո և ես մի եմ ՚ի նոցանէ. և զիս

ընկալ ընդ նոսին իբր մարդասիրութեան կարօտեալ մեծի, շնորհօք քո ապրեալ, զարեամբ Քրիստոսի ստացեալս։ Ով յայսմ ամենայնի՝ յամենայնի ծանիցի քո աստուածութիւնդ ընդ Հօր փառաւորեալ համապատուաբար ՚ի մի կամս և ՚ի մի իշխանութիւն զօրութեան. զի քո է գթութիւն և կարողութիւն և մարդասիրութիւն, զօրութիւն և փառք յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

ԲԱՆ · ԼԴ

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՆ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Արդ առ այսօրիկ թշուառացեալ շնչոյս իմոյ իղձք, և առ քեզ դաւանութիւնք յարմարականք, որ բովանդակես բանիւ զամենայն՝ աստուած, զոր ՚ի նախնիսն ձայնեալ և յերկրորդումն ցուցից։ Իսկ յանդիմանութիւնս գրաբանականս՝ ՚ի կոյտս բազմութեան ազգաց, և թարգմանութիւնս ժողովրդոց, զայս արդահատութիւնս մաղթողականս նուիրեցի, զոր ներքնաշարեալքդ սահմանադրեն գոհաբանութիւք։

Ի հանդիսարանս խօսից առանձին բանս մաղթանաց, որով հոգին աստուծոյ հաշտեալ հաճանի յօգնականութիւնս։

Բ. Աղաչեմ զանփոփոխելի տէրութիւն ամենազօր հոգւոյդ հզօրի, առաքեա զցօղ քաղցրութեան քոյ, և բարեգործեա ՚ի յանձին և ՚ի յիշխանական ազդման զգայութեան զամենալից շնորհս բազմապարգև քո ողորմութեան։ Եւ հերկեա զբանական անդաստան մարմնեղէն կարծրացեալ սրտիս յընդունակութիւն արդասեաց հոգևոր սերմանց։

-բում ամենիմաստ էութեդ խոստովանիմք զամենայն պարգեւս 'ի մեզ ծագկեալ և աճեցեալ. որ ձեռնադրես առաքեալս, լցուցանես մարգարէս, ուսուցանես վարդապետս, բարբառեցուցանես համերս, և բանաս զփակեալ ականջս խլից. որպէս ազգակիցն քո էակիցն հօր անդրանիկին որդի քոյին գործակցութեամբ ներգործելով զայս ամենայն, քարոզեաց զքեզ ած հաւասարակից էութեանդ հօր։ Շնորհեա և ինձ մեղաւորիս խօսել համարձակութբ զկենդանարար խորհուրդ աւետեաց աւետարանիդ, հետեւել արագաթռիչ ընթացիւք մտաց ընդ անհուն ասպարէզս քոյինաշունչ կտակարանաց։ Եւ 'ի մատչել իմ 'ի գլուխ հանգիսի մեկնութեան բանի՝ նախաժամանեսցէ առ իս զթութիւն քո, խօսելով յիս զարժանն և զպիտանին և զհաճոյսն քո 'ի ժամանակի, 'ի փառս և 'ի գովեստ աստուածութեանդ քո, և 'ի լրութիւն շինութեան կաթուղիկէ եկեղեցւոյ։ Եւ կարկառեա 'ի վերայ իմ զամենամերձ աջ քո, և զօրացո զիս շնորհօք գթութեանդ քո. փարատեա 'ի մտաց իմոց զմէգ մթութեան մոռացութեան, ապաքինեալ ընդ նմին զխաւար մեղաց, ամբառնալ ուշիւ իմաստիցս՝ 'ի կենցաղոյս երկրէ 'ի բարձունս։ Լուսաւորեա 'ի յիս վերստին զծագումն անստուեր հրաշից գիտութե աստուածութեան քոյ, հզօր, արժանի լինել առնել և ուսուցանել յօրինակ բարեաց ածասէր լսողաց։ Եւ քեզ՝ ամենայն փառք յամենայնի, ընդ հօր ամենակալի և ընդ որդւոյդ միածնի և բարերարի, այժմ և յանվախճան յաւիտեանս. ամէն։ Իսկ զհաւատոյ սահման բանի ընտրութեան շնորհի կենաց կանոնի առ համագոյ սուրբ Երրորդութեանն՝ զայս վարդապետեցի, զոր շաւիղ կարգիդ վերանկարէ։

Երրորդութիւն անպայմանական Նորոգ ստեղծարանութեան ազդեալ յաստուծոյ, յոր ինչ 'ի Նիկիոյն սահմանեցաւ հաւատ։

Գ. Խոստովանիմք և դաւանեմք, պաշտեմք և երկրպագեմք զզուգափառ միութիւն ամենասուրբ Երրորդութեն,

աստուածութիւն անճառ, միշտ բարի, նոյնագոյ, հաւասարապատիւ, անհաս իմաստից թևոց սլացման, 'ի վեր քան զօրինակ և անդր քան զնմանութիւն, գերազանց գոլով սահմանի անպարագիր բացարձակութեամբ, յառաջ քան զհիմն յաւիտեանցս անտարրափակ էութեանց ստեղծականացս կարգաց, օրհնաբանութեամբ անթարգմանելեաւ ամենահարուստ մեծութեամբ յաւէտ պսակեալ, հաստիչ ժամանակաց և որ 'ի ժամանակի են կերպաւորեալք, ինքն պատճառ հանդերձից և յարմարապէս յօրինիչ տեսականաց և աներևութից։ Ոչ անուամբ չափեալ և ոչ յորջորջմամբ նշանակեալ, ոչ որակութեամբ նմանեալ և ոչ քանակութ՟բ կշռեցեալ, ոչ օրինակաւ ձևացեալ և ոչ որպիսութեամբ ծանուցեալ, ոչ 'ի թերութենէ տարածեալ և ոչ 'ի լրմանէ ամփոփեալ, ոչ ուրեք երբէքի գրաւեալ և ոչ 'ի տեղւոջ վայրի երևեալ։

Դ. Հայր գթութեանց՝ ունող ամենայնի, և աստուած հանուրց որ յերկնի և որ յերկրի, բաց 'ի բանէն միայնոյ՝ որով զամենայն ինչ ունի. ստեղծիչ և տուիչ շնչոց ամենից, բաց 'ի հոգւոյն խակակցէ որով զհամայնն կազմեաց։

Ե. Մ՛ինն յերջանկափառ համազօր ահաւորութենէ երիցըն անձնաւորութեանց խոնարհեալ 'ի վերուստ՝ անտուստ 'ի ստորինս, որ էրն իսկ 'ի բնէ անբաժ 'ի ներքնոցս՝ անկապուտ մնալով փառացն աթոռոյ, և անկարօտ դիմացն ծնողին իւրոյ, մտեալ 'ի սենեակ կուսին արգանդի պարզաբար, և եղեալ անտի յօդաւորաբար մարմին էապէս անորոշելի, անթերի մարդկութեամբն և անպակաս աստուածութ՟բն։ Մ՛ի որդի հօրն միայնոյ և միածին անդրանիկ աստուածամայր տիրածին կուսին, արարիչն յեղականուածն մարդ եղով ճշմարիտ սկզբնածին. ահա ոչ զկնի եղելոց երկրատեղծիցս՝ նմանութեան, այլ նոր և չքնաղ, թագաւորաց վեհափառ, որ ոչ ցուցաւ 'ի դարս, և ոչ գոյացաւ 'ի ժամանակս, անդրանիկ ըստ Ադամողին, քան զա՟մ թագաւորս երկրի. անապական խառնութեամբ կերպացեալ զմերս 'ի

մարմնի, ըստ օրինի հոգւոյ ընդ մարմնոյ, և ոսկւոյ ընդ հրոյ, և կամ յայտնապէս իսկ ասել՝ լուսոյ ընդ օդոյ, ոչ փոփոխեալ և ոչ անջատեալ։ Նոյն ինքն եկեալ կամաւորութեամբ 'ի խաչն մահու, իբր զգառն անարատ 'ի սպանդ վարեցաւ, և հանդերձեաց զօրէն ինքնիշխանութե՟ զարարածոց իւրոց փրկութիւն. չարչարեալ իսկութեամբ կենդանեօք՝ եղաւ 'ի շիրմի անորոշելի յաստուածութենէն. եռօրեայ թաղմամբն 'ի դժոխս՝ սանդարամետականացն վհատելոցն բանտարգելեացն քարոզեալ ցուցաւ Նորոգումն և լոյս։ Նա աւարտեալ զանօրինականացն զփրկանաւորն զանուանութ՟ի, աստուածապէս վերակենդանեցաւ. և կառավարեալ 'ի թիւս հողմոց՝ ելեալ 'ի Քրովբէս ամպով անքննութեան ծածկեցաւ. համբարձեալ դեր 'ի վերոյ ամենայն երկնի, նստաւ ձոխութեամբ յաթոռն իւրական սկզբնաժառանգ հօրն հաւասարութեան, յորմէ և բնաւ իսկ ոչ մեկուսացաւ, անկորուստ առեցելոյն և աննուազ սեպհականօքն։ Որով և եկեսցէ 'ի դատաստան հատուցման, քննել զծածկեալն կշռութեամբ չափոյ արդար իրաւանց. որում սպասեմք և յոր աղօթեմք, հաւատացեալք յամենայնի՝ ամենայնիւ ամենակալ տէրութեան Նորա. որ արդարև մինն է միայն 'ի միայնոյն՝ 'ի միոյն փառակցութ՟ի յաւիտեան երկրպագեալ։

Զ. Նարեբանեմք միշտ և օրհնեմք ընդ որդւոյ և ընդ հօր և զհոգի էութեան նորին, ամենազօր, ճշմարիտ, կատարեալ և սուրբ, որ յանէից գոյացոյց զբոլոր եղեալքս ամենայն, ինքնագործ համիշխան երկուցն ես ընդ նմին աներբ և անսահման թագաւորութեան. որ ինչ պատճառն առաջին և բանն աչաւոր նորին ինքնութե՟, նոյն ինքն և հոգին բարձրացեալ։ Նարի ինքնակալ, ամենից բաշխիչ զհօրն պարգևս 'ի գումէտ անուան փառաց միածնին. որ ազդեաց յօրէնսն, շնչեաց 'ի մարգարէսն, փչմամբ ազդակցին տպաւորեցաւ յառաքեալսն, կերպիւ աղաւնւոյ ցուցաւ 'ի Յորդանան 'ի մեծութիւն փառաց եկելոյն, փայլեաց 'ի գիրս աւանդականաց, արար հանճարեղս, զօրացոյց իմաստունս, լցոյց վար-

դապետս, օծ արքայութիւնս, օժանդակեաց թագաւորս, ետ վերակացուս, հրամանատրեաց փրկութիւնս, շնորհեաց ձիրս, հանդերձաւորեաց քաւութ̃իս, զմկրտեալս 'ի մահն Քրիստոսի՝ 'ի բնակութիւն իւր մաքրազարդեաց. զոր հայր և որդի, զնոյն և հոգին ներգործեաց, և ինքն է աստուած խնկեալ տիրապէս ամենայն յամենայնի։

Է. Քանզի ոչ նախաթուելոյն յԵրրորդութեանն որ մեծ ինչ քան զմիւսն, և կամ զկնի անուանիլն նուաստագոյն առ նմանն, և կամ 'ի մինն ասելով խառնակութ̃ի գոլ դիմացն, և կամ յերիցն տրոհումն ուրոյնութ̃ի եւ կամացն։ Քանզի անմեծար հայր ամենայնիւ, եթէ ոչ զբանն ունիցի ինքեան զօրութիւն. որպէս ոչ գոլով ընդ նմա հոգւոյն՝ անհագագումն և անկենդան և առ ամենայն հրաման նուազեալ։ Իսկ բանն եթէ ոչ անուամբ հօրն ծանիցի, որբ ումն և կամ լքեալ և կամ 'ի մահացու է ումեմնէ ոչէր։ Որպէս և հոգին եթէ ոչ 'ի պատճառէն նշանակեսցի, ապաշուք ումն թափառեալ՝ իբր զշունչ ինչ անդասելի։ Այլ եթէ որ հակաճառական բանիւ յաւակնի կապտել զհայր 'ի յիւրմէ բանէն, որ թէ էր երբեմն յորժամ և չէր, և անբանութեանն բամբասանօք պատուել վարկանի զվեհին մեծութիւն, և կամ տրկութ̃ի տացէ բղխողին՝ ոչ բնաւորաբար գոլով հոգեոր, որով այլ իմն գոյութիւն օտար մուծանել և կամ ամբոխումն ինչ այլայլական յանարատ պատիւ միութեան սուրբ Երրորդութեանն, զայնպիսին քարամբք պարսից հաւատոյ բանից, իբր զդժնդակ դևս դիմամարտիկս գազանականս, հերքեալ 'ի միջոյ 'ի բաց հալածեմք, եդեալ 'ի նզովս զնոյնս ընդ նոսին՝ փակեմք ընդդէմ նոցին զկենացն մուտ եկեղեցականս դաւթի։ Աստի զսուրբ Երրորդութիւնն փառաւորելով 'ի նոյն տէրութիւն միակցորդ հաւասարութ̃ե, զուգաձայն սրբաբանութեամբ, հանգունատիպ հարթութեամբ, օրհնեալ և փառաւորեալ յերկնի և յերկրի. 'ի ժողովս անդրակացն, և յազգս երկրածնացս բանականաց, յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

Ը. Մ՛որդ զայս գոչումն ծածուկ խորհրդոց կերպաւորելոց յայամ մատենի՝ ամենալուր ականջաց մեծիդ աստուծոյ ընծայեցուցի. սովիմբ ապաւաղինեալ, և ապա մօտ ՚ի հանդէսն։ Այլ ոչ եթէ կարօտեալ իմոյս ինչ ձայնի այսու մեծանաս, որ մինչև ստեղծեալ էր քո զամենայն՝ նախ քան զլինելն երկնի փառաբանչօքն անմահից և երկրաստեղծս բանաւորօք, դու քեզէն ՚ի քումդ լրութեան փառաւորեալ իսկ էիր. այլ զի զմերժեալս զիս յարդեացես, անճառ քաղցրութիւն, ճաշակել դքեզ բանիւ հաղորդութեամբ։ Իսկ զի՞նչ պարտ իցէ ըստ արքունական հրամանիդ կենաց կանոնիդ առնել Ադոնայի տէր, և զհրամայեալ պատուէրդ ոչ առնել. որ ինձէն իսկ զիս զասկեղէն տախտակս խօսուն՝ նուիրեալ քումդ պատգամի, զգրեալս մատամբդ աստուծոյ՝ եղծի, որ և խորտակելն է իրաւացի. և ես տխրատեսակ մրով զերկրորդն նմանութիւն առեալ հայթայթեմ։ Այլ արդ քանզի բազմօք պաղատեցայ գրուածօք խանդաղատականօք, որ ոչ է գրեալ ՚ի յայս կարգ ձայնի, լուր, բարեգութ, ըստ ամին բանի այնմ ամի։ Յղեցի և այս աղերս բարբառոյ հայցման աղօթից յօդեալ ընդ նոսին. թերևս ՚ի մաքրոց և ՚ի կամարարից այս նուէր հացի պանից բաղարջուց իւղով զանգելոց ՚ի սեղան փառացդ քոյ մատիցէ։

Թ. Այլ դու բարերար և յամենայնի մարդասէր Ք՞ոդ մի՝ աստուծոյ միոյ, հզօր և ամենակալ, որ յաղթես գթութեամբ իմսամոց քաղցրութեան քո, ոչ հասարակականաց միայն մարդկութեանս իմոց դոյակցաց, առ որս յայտ է ամբոխութիւն և բիւրամանեայ հակառակութիւն, այլ և հրեշտակացն անախտականութեան, նաև և ես քան զայս՝ որբանելոյն անարատութեան. յորոց մի էր և Եղիաս, որոյ ցոյցք խստութեանն ՚ի Քորեբ լերինն նշանակեցաւ յերիս օրինակս, ՚ի շարժումն մեծ, ՚ի հողմն ուժգին, ՚ի հուրն կիզանողական. իսկ քոյդ հեզութիւն երկայնմտութեանն՝ ՚ի հանդարտութիւն մեղմութեան օդոյն քաղցրութեան. քանզի կամաց ողորմութեանց դու միայն ես, ըստ

գրեցելումն։ Վասն զի թէ և հաճոյք դատն մերասերքս առաքինութեամբն յեղանակեալ յայլ նմանութիւն վեր-նայլն, սակայն երկրածինք են և նոքա, ընտրեալք 'ի մարդ-կանէ. իսկ դու ոչ ունիս չափանալ խոկութեամբ բարիդ, յամենայնի օրհնեալդ, ամենեւին փրկութիւնդ, ամենայնիւ հանգիստդ, համայնից անդորրութիւնդ, համօրէն ախտա-ցելոց դեղ առողջութեան, աղբիւր ջրոյ կենդանւոյ ըստ Երեմիայ։ Դարձ առ իս և ողորմեա ինձ, որ այնքան ծա-րաւես պարքս անկարօտդ աստուած իմում փրկութեան, մինչ զի զուարթնոյն երկնից անմահից օրհնաբանողաց բան իմն ընծայեցեր մարդկօրէն փրկական քահանայապէս և քաջապետաբար՝ անեղծական յարակայութեամբ մշտըն-ջենաւոր պաղատանս օրհնեալդ. քո գթութեան 'ի մերոց դիմաց կենդանականաց ժամն իմ լքելոյս հաշտութե՛ն մաղ-թել, ողորմեա Երուսաղէմի. որ է լուսաւոր խորհուրդ յայց ելանելոյ մեծիդ յայտնութե՛ն առ հրեշտակականն Թափուր տեղի ատրանկելոց 'ի ձեռն մարդկան՝ քո կցորդութ՛ք ա-ւետարանեալ առակաւ այսր օրինակականս, Երուսաղէմի։

Ժ. Արդարև լուար բարեգութ, անսացեր Թագաւոր, ունկնդրեցեր կեանք և յոյս, 'ի միտ առեր երկնաւոր, յար-գեցեր հզօր, նկատեցեր ծածկագէտ, տեսեր խնամակալ, կարեկցեցեր անպատում, խոնարհեցար միշտ բարձրեալ, նուաստացար ահաւոր, յայտնեցար անճառ, ամփոփեցար անսահման, քանակեցար անքննին, մածար ճառագայթ, մարդացար անմարմին, շօշափեցար անքանակ, կերպաւորե-ցար անորակ, լցեր խիկապէս զաղաչողացն բաղձանս։ Դու իսկ եղեր Թշուառացելոյս ինձ՝ ձայնիւ զուարթնոցն՝ բարի բարեխօս, միջնորդ կենդանի, պատարագ անմահ, սպանդ անխախճան, նուէր մաքրութեան, ողջակէզ անծախ, բա-ժակ անսպառ։ Ահա ողորմած, մարդասէր, օրհնեալ, միշտ կատարեցես առ մեղուցելոյս զբարերարութիւն կամաց քոց կենդանատուաց, գովեալ երկայնամիտ. և քեզ փայլէ փառք յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ · ԼԵ

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Եւ արդ, տէր զօրութեանց, մեծութիւն ահեղ, անտարակոյս տեսութի՛, կամք ամենընդարձակ, առատութիւն անպակաս, ո՛վ որ զօրեցեր տանել հանդիսիւ պարերգութեամբ 'ի միոյ կաթուածոյ ցօղոյ քումդ բարուե՛, որ ցանկ դեգերիս պատրաստել պատճառս հնարից խնամ փրկութեան։ Եւ զոր մեծն է գրեցից պատմել յապառնին. քանզի ոչ անուանեցար հրեշտակասէր, և որ զպետութիւնս նոցունց հաստատեցեր. այլ և զերկինս զամբարլոք նոցին զմատանց քոց գործ, ոչ գրեցեր երբէք սիրել զնոսա. այլ առեր 'ի պատիւ մեծաց գոլեալից առաջին դասեալ զմարդասիրութիւնն։ Վասն որոյ կրկին մեծացուցեր քեզ անուն անճառ 'ի խորհուրդս սակաւիս. զերկնայինս լուսակերպիցն կոչեցեր զնոսին սպասաւորս և գլխաւորս յառուկ մատակարարութեանց. իսկ զառօրեայսն ծնունդս մահկանացուաց տիրական և աստուածական պաշտելի անուամբդ պերճացուցեր։ Մնացեալ վերստին ըստ առհման կշռութեան չափոյ, լայնեցեր քեզ կտակս գրոց ճառից անբաւից զանապակ ծորմանն ծայրագունին վերնում բարութեանն։ Եւս և 'ի մարդանալդ քո միդ յետութենէն, ոմանց վասն խնքեանց և կիսոց վասն այլոց զեղեր առատուէ՛ զուարս կենաց, արուեստս բազմօրինակս, սքանչելիս աստուածագործս, նշանս ճշմարտատեսիլս։ Որպէս զի թէ անդամալուծին պակասելոյն 'ի հաւատոցն՝ հոգաբարձացն առաջարկութեամբ զցոյցս յուսոյն՝ գթացեալ ողորմեցար, և ո՛րչափ զօրեցեր առնել բան քո ամենակար առ ախտալից մարմնոյս մաքրուե՛ աղաղակողիս հառաչման.

քանզի արդարև մեծ են չափք հրաշից, քան զանմաքրեալս հոգի սուրբ հատանել, զլուացեալս պատկեր անտիրելի աղտոյ ներգործել. նա զի և երկրորդս առաւելութեամբ յաւազանին շնորհ յաճախեաց՝ զփառսն հայրենի բարձրացուցանէ։

Բ. Դու ես տէր որ սրբես զմեզ, որպէս ընտրեցելոյն քոյ նախատպաւորեցեր Մովսէսի. դու ես, որ 'ի մեղս և յանօրէնութիւնս վերակացու եղեր տոհմին Յակոբայ, մինչ յեգիպտացւոցն երկրի ընդ խաւարն հեթանոսաց ընտանենային։ Դու ես, որ օրէնսդէտ առնես զմեղաւորսն 'ի ճանապարհի, ըստ բանի երգողին Դաւթայ. դու ես որ փոխատրես զքարեղէն սրտից կարծրութիւն 'ի լոյծ կակղութեան մարմնոյ գթութեան բանի ընդունելութեան։ Դու ես, որ բաւես ընձեռել սիրտ այլ, և ճանապարհ մի՝ երկրնչել 'ի քէն զբովանդակ կենացն սահման. դու ես, որ տաս զերկիւղ քո 'ի միտս խստութեան առ քեզ ուշ ունել հաւատովք, ըստ մարգարէին ձայնի։

Գ. Օրհնեալ քո շրթանցդ զաշխարհաստեղծ բերանոյդ զաստուածեղէն անձրևացդ զկենցուցանողդ կաթուած մատո լսելեաց դրանց բացարան, որով զօձին խորամանկութիւն բանսարկուին թիւնից բարձցես և բժշկեսցես։ Ամենակալդ ձեռօք զխօսականացս շարժողական գործի ըմբռնեալ՝ ազդեա զօրութիւն ձայնի, որ տաս բնաւից ընտրութիւն բանի. զի դաստիարակեալ զպատշաճականն՝ մի յանդգնաբար խօսելով իբր զնախնին լքայց 'ի յուսոյդ, և անբաւութեան մատնեցայց վանեալ յոլսողէն։ Լուսաւորեա վերստին զխաւարեցեալ հոգւոյս աչս կենդանաբուղխ աջոյդ կարկառմամբ, զի մի համարձակութեանն շիջեալ լապտեր շնչմամբ վիշապին՝ 'ի ներքոյ գրուանին սառնածածկեսցայց։ Բարձ զանօրէնութիւնս իմ, տէր, և ընկեա 'ի խորս ծովու. որ է փոքր առակ մեծութեան քումդ անբաւութեան, ըստ մարգարէին, զիմս ընկղմել չարութիւն։ Կանգնեա կործանեալս անձին նշան վստահութեան, զի մի

յուսահատութեանն կործող կառուցեալ զծածկեցելոցն բողոքեսցէ։ Բայց, հզօր և գթած, զբժշկարանիդ կենաց մարգապետարան, զի զառ ՚ի ներքոյն մշակութեան կորուսչին սերմանց՝ մանկաղաւ կամացդ հուպ առ արմատս խուզեալ հնձեսցես։ Դէմ եդեալ հետևել առ քեզ բոլորիցդ ած՝ պետրոսեան օրինակութեամբն, ՚ի կենցաղիս ծովու մեղանացս ալեաց ընկլուզայ. մատո ժամանեա զաջդ կեցուցիչ յօգնականութիւն ինձ սասանեցելոյս։ Ընդ Քանանուհւոյն ձայնի ՚ի խորոց սրտիս պաղատիմ, տոլեցելոյս ապականապատ կաղկանձողական ամենաթշուառ վտանգաւորիս, ապրուստ կերակրոյ փշրանաց հացի ՚ի բազմագեղդ քո սեղանոյ մանաւորեսցես։ Սրա փրկուի՞ նիւթոյ խորանիս որդւոյս դառնութե, որ եկիր խնդրել և կեցուցանել զիս զկորուսեալս։ Զի քո է մեծութիւն, յաղթութիւն և զօրութի, և դու ես բաւութիւն և բժշկութի, նորոգութիւն և երանութի, և քեզ վայելէ փառք և երկրպագութի յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ · ԼԶ

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ
ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Ի՛ քանզի անթիւ են յաճախեցեալ և գերազանցութեամբ միշտ տուեալ փրկանաւորդ արդասիք շնորհաց առ պարտուցս իմոց առաւելութիւն, չարչարանացդ հանդէս և յանձնառութիւն։ Զարդ ամփոփիչ ամենից հոգւոց գոյից արարիչ ՚ի գործարանի մահուն նշանի խաչին հեղուսեր, զի զձեռնարկութիւնն իմ ընդդիմութեան կամաց քոց լքցես։ Զընթացողականդ ըծակցութիւն երկոցունց ուխտիցդ կեցուցողաց՝ յանարգելութեանս պատճառ՝

'ի պատժարանի փայտին մածուցեր, զի զփախուցեալս վայրագութ՛ի թշուառացելոյս դրաւականեսցես գթածաբար։

Բ. Որ դօսանալ ձեռաց կափողացն հրամայեցեր օրհնել զագաթանդ, որ զթզենեայն տունկ առժամայն չորացուցեր, զի և զառ ի ներելոյդ օրինակ կանխաւ աւետարանեսցես։ Որ զանողացն ապիրատութե զխոստովանեալդ աստուած սպառնացար, որ զարուեստն մթայուցեր, զի մահացելոյս անձին բարութ՛ի հանդստեամբ հանդերձ զործեսցես։ Որ զհայհոյչացն հնարաւոր չարաբանութ՛ի կապտեցեր, որ զլուանին պատկեր երանգաւ արեան գունեցեր, զի զանհամարձակ լեզուս 'ի գովեստ քեզ զօրացուսցես։ Որ նախատողացն մոլեգնութեան սաստեցեր, որ զտարերս սասանեցեր, զի զթշուառացեալս գլուխ գթութեանդ օծմամբ խաղեսցես։ Որ 'ի մոլորեցուցիչն կարդալ զքեզ ածապանիցն՝ զօղուած ծնօտիցն բաժանեցեր քակտեալ 'ի միմեանց, որ զկարծրութիւն վիմացն հերձեր, զի զանունակս բարեաց հոգիս՝ 'ի բերմանէ ընդունայնութեան ողորմութեամբ հանդարտեցուսցես։ Որ զպահապանացն սուրս ընդերաց խուրեանց մատուցեր, որ զորովայն օձին սահեցման հողոյ մատնեցեր, զի զտառապեալս մարմնոյ ոսկերս իբր 'ի գանձարանի պահեալ, կենաց յարութե արժանացուսցես։ Որ 'ի կնքելն զշիրմին փականս կենդանակիր քո գերեզմանին՝ անդրէն յորսայսեալս զնոսին յանդունդս երկրի սուզեցեր, զի 'ի տապանակի անձինս զնշխար լուսոյդ հանդուսցես։ Որ 'ի համբաւելն զքեզ կորուսեալ, և իբր զերկրաւոր մարմին գողացեալ, համայնաջինջ և ամենապարտ զսերմըն ծննդոցն կրճատեցեր, զի զիս զանարժանս յիշատակի ընտրութեան բարեաց՝ անկորուստ և անմոռանալի ընդ փըրկեցելոցն հաղորդեսցես։ Որ յարծաթոյն կրկնակապէն կաշառանձութիւն, որ 'ի գանձարանէ հօր քում նուիրաց քեզ գրաւ մատնութեան և անարգութեան մատնաւորեցին զուրացողացն մոլեգնելոց, ըստ հին հարուածոց հանգոյն Մովսէսու՝ 'ի յարձան քարի յեղանակեցեր, զի զիս

զմխիթարեալս 'ի հաստատութեանց եւ ընդ իշխանութք մահու վաճառեալս՝ արեամբ քո փրկեալ, 'ի հաստատութի վիմիդ կառուցես։ Օրհնեալ կրկին, օրհնեալ վերստին, յամենայնի միշտ օրհնաբանեալ՝ յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

ԲԱՆ · ԼԷ։

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Արդ այդ գումարտակ վերադասեցեալ բարեհնորհութեան քոյդ պարգեւաց առ իմս երախտիս, ով ամենագութ բարերար գոլեալ եւ ամենազօր, թէ եւ սակաւք շարադրեցան աստանօր եղեալ, այլ սքանչելագոյնք են եւ իշխանականք ինքնակալութեանց, որդիք զօրութեանց, ծնունդք վեհից, մեծափառք, լուսանորոգք եւ հրաշապատիւք. յաղթողական վերամբարձութեամբ դրօշիւք հաչակեալք ըստ գլխոց գլխոց պսակապաճոյճ գեղազարդելոց, բերեալ ընդ ինքեանս անթիւ պետութիւնս օրհնաբանողաց, համբոյրս հեզս երջանիկս եւ խաղաղականս աստուածային հարազատութեանց այնոցիկ նահանգաց, զորոց մարգարէն մաղթեաց ասելով, զարթո տէր զզօրութիւնս քո, եւ եկ կեցուցանել զմեզ. ոյք յոյժ զօրեն հալածել զմեզս, եւ զանյուսութեանն կարկուտ հալել եւ փախուցանել, քան թէ նախամարտիկն զինուորութիւն երկնային պարուն զգիշերափարն խաւարասէր սկզբնանիրհակ բարուցն ծյ։ Քանզի եւ զբնաւն այսքանեացս ձրից որ 'ի բարձրելոյն ինձ անձրեւեցաւ տկարիս, թշնամւոյս եւ ապախտաւոր ծառայիս, անճառ է ասել. իսկ եթէ համարձակեսցի ոք զօրել խօսել, զսակաւս 'ի բազմացն քան թէ զխկութի համանգամայնիցն. առ

այսոսիկ զառաջին նիւթն յիշելով յորմէ հաստեցաւ, իբր զտկար ոք նկուն 'ի զօրութենէ մեծէ հեղքեալ պարտեցի։

Բ. Այլ թէպէտ և այսպէս գրեցի, և դարձեալ զնոյն վկայեմ առ թերի խակութիւն հոգոյս՝ և կատարելութիւն հաստողիդ, և առ բարիսն իմ չարժանութիւն, սակայն ամենալոյս աննախանձ և բազմազեղուն գովեալ արարչութեդ զօրեղութեան վանեալ են կարծրութիւնք արտաքերութե սրտի բանսարկուին. որ քարին առակաւ՝ յուսահատն վհատութեան, սպառմամբ խոպանացման աղբերացս երկուց, որ 'ի զգայականս Եդեմայ բղխել պատրաստեալ տնկոցն, զի ոռոգեալ ծաղկեսցի նոքաւ՝ որ 'ի յիս բարեգործութեան կենսատունկն դրախտ, ահա մի ցամաքութեամբ արտաւացս՝ աղանդահնար պատրանօք՝ չարաչար խորամանկեացէ վերստին հանել 'ի փափկութենէ նախնում վիճակին։ Իսկ յորժամ կացցէ աստուած համբարձեալ հրաշիւք արուեստից 'ի մէջ աստուածոց հաշտարանացն խաղաղութբ, բարձեալ ընդ ինքեան զշնորհացն կտակ, առ որ ամենայն վնասակարութիւնք խարդախութեանց և կարձմտութիւնք սրտնեղութեանց իբր ընդ վիմեղէն լերին պնդութեան բախեցեալ ցնդին, ջրոյ օրինակաւ սակաւու հեղեալ, և կամ հողոյ խորտակմամբ փշրեալ։

Գ. Արդ չև իմ կշտամբանքս՝ ըստ ձայնին Յոբայ՝ 'ի մարդկանէ իցեն, այլ յամենատես աչաց վերին հրամանիդ, մտեալ ընդ խղճիս տագնապ երկիւղիս, տոկմամբ սասանեալ յամենայն կարծեաց. ապաւինիմ և արդ անձամբ բեկելով 'ի յոյս հաստատութեան կենդանի աներծ. զի ողորմութբ նայեցեալ 'ի յիս իբր 'ի պարտաւոր կորստեան պատժոյ, առաջի բարերարութեան երկնայնոյդ յանդիման եղեալ ապաձեռն անթոշակութբ ; զքոյդ երախտիս անպատում փառաց բերելով ընդ իս՝ յուշ քեզ արկանեմ. որ ոչ մոռացմամբ զբաղեալ նիրհես, և ոչ թարթափմամբ աչաց ընդմիջեալ՝ զհեծութիւն կրից անտեսես։ Հեռացո յինէն, աղաչեմ զքեզ, խաչիւդ լուսոյ զխեղդ վտանգիս, հոգար-

կութեամբ տրտմութեանդ՝ զտարակուսելի տխրութիւնս, փշանիւթ պսակաւն՝ զբողբոջ մեղացս, զարկուածով գանին՝ զհարուած մահուս, ապտակին յիշմամբ՝ զկարիս ամօթոյս, թշնամանօք թքոյն՝ զանդոսնելի գարշութիւնս, լեղւոյն ճաշակմամբ՝ զհոգւոյս դառնութիւն։ Ահա քո են այս ամ բարութիւնք անբովանդակելիք՝ աստուծոյ միոյ միածին որդի. առ որովք զչարութիւնս իմ յիշատակեալ՝ զամենօրհնեալ անուն քո կարդամ բարձր աղաղակաւ իմանալեացս պաղատանօք։ Տես 'ի խոստովանութիւն զղջման պարտուէ ամաչեցելոյս, և տուր ողորմութիւն որդւոյս սատակման մահուն անմահի. զի 'ի բազմութե՛ն խոցս մեղաց՝ վերստին կրկնեալ նովին աճեցմամբ առաւելութեամբ՝ քո ողորմութիւնդ աւետարանեսցի, հռչակեալ հնչմամբ ահաւորութեան յերկնի և յերկրի։ Եւ քեզ ընդ հօր հոգւովդ սրբով փառք յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ · ԼԶ

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. ԲԱՅՑ արդ որպէս երբեմն յայլ ընթերցուածի որ 'ի սկզբնաւորականացն կարգի՝ զմեղանացն զխաւարային ծնունդս գլխաւորացն օրինացն մարմնականացն անդամոց գրեցի, յորոց ախտեցայ ժառանգս մահու, նոյնպէս և յայսմ սահման ընտրութեան բանի զլուսածնելոցն զազատարարն օրէնս հոգւոյն կենաց որ 'ի տէր Յ՛ս՝ յիշատակեցից նուազս յոքունց, իբր յանբաւ բազմունց ծովու կաթիլ մի առեալ։

Բ. Բանք են արդարև կայսերականք ոմանք 'ի բարձրութեանն գահի բազմեալք, թռչական շնորհաց լցեալք

և հաստատեալք։ Թագաւորն և սիրեցեալք իւր, արքայն և պատուաւորք իւր, պսակեալն և իշխանականք իւր, բարեհռչակեալն և հնչմունք իւր, յաղթողականն և փողք իւր, զօրաւորն և մարտիկք իւր, գովեցեալն և փառք իւր, փեսայն և պարաւորք իւր, դշխոյն և օրիորդք իւր, փեսաւէրն և հանդերձանք իւր, ազատութիւնն և շնորհք իւր, այցելութիւնն և ձեռն իւր, խոստումն և քաւութի՛ իւր, պահպանութիւնն և աջ իւր, պարգեւն և զարդ իւր, նշանն կենաց և ամրութիւն իւր, կնիքն և նկարագիր իւր, ամպն և հովանի իւր, արուեստն և հրաշք իւր, հոգին և անեղծութիւն իւր, բանն և կատարած իւր, ուխտադրութիւնն և լրումն իւր, զօրութիւնն և հրամանք իւր, լուացարանն և սքանչելիք իւր, մանանայն և անապականութիւն իւր, վէմն կենդանի և վտակք իւր, սիւնն հրոյ և ճառագայթ իւր, որոտումն և ազդմունք իւր, յոյսն վերին և փրկութի՛ իւր, ծառն օրհնութեան և պտուղք իւր, բարունակն և բարութիւնք իւր։ Իսկ զի մի՛ զբնաւն ասելով յամենայնէն վրիպեցայց, իբր յարեգակնէ այլայլեալ աչաց տկարութի՛, 'ի շատն ասել լռեցից և 'ի սակաւն ժամանեցից, բաւականացեալ ամէնապիկար կարիւ։

Գ. Բայց աւաղ յաւէտ աստանօր թշուառացելումս եղկելի անձինս, քանզի կարգ բանիս բերէ ինձ խառնել ընդ ձայն աւետեացս բողոք գուժիս. վասն զի ընդ այսոսիկ առընթեր սորին գայ արդարութիւնն և կշիռքն, վճիռն և հատուցմունքն, քննութիւնն և լոյսն, յանդիմանութիւնն և ղամբարքն, մերկութիւնն և պատկառանքն, յայտնութի՛ն և ամօթն, ամբիծն և վաստակքն, թիւրեալն և պատիժքն։

Դ. Դարձեալ վերստին աշխար կրկին եղկելոյս, քանզի գայ հասանէ առ հասկ հասակիս անհնարին բարկութեամբ մանգաղն առ հունձսն, դատաւորն առ ատեանն, հզօրն առ բեմն, սպառնացեալն առ կորուստն, բազուկն առ դատաստանն, գաւազան խրատուն առ հարուածն, սպառազինութի՛ն առ նախանձն, հովիւն առ ընտրութիւնն։ Քանզի բանն

զոր խօսեցար ընդ իս, նա դատի զդատապարտեալս 'ի վերջնումն աւուր հատուցմանն։ Ա՛յլ կանխեա, բարեգութ, նախընծայ քաղցրութեամբ առ նուաղ հեծութիւն վարանական երկիւղիս, և զօրութիւն ընձեռեա ձեռամբդ օրհնութեան 'ի յետին տագնապիս առաջինդ քո օգնութեամբ մխիթարել, բժշկել, քաւել և կենագործել։ Եւ քեզ փառք յամենայնի յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

ԲԱՆ · ԼԹ

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԷՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ
ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Ե՛Ւ քանզի զկերպարանն առաջին լքի 'ի վնասակարին թելադրութենէ, խմոյս ծուլութք կորուսեալ խապառ, ցուցից արդ այժմուս զհնոյն յիս տեսակ. ողորմելի հեծութեամբ թախծեալ 'ի հոգի, անաչառ խայտառականօք հրապարակաւ 'ի յեկեղեցիս բազմութեան ազգաց վերապատմեցից բարձր ձայնիւ, բարբառով մեծաւ աղաղակելով։

Բ. Մ՝ատեանս շնչական բարդեալ 'ի յինքեան ներքոյ և արտաքոյ ողբս և վայս և ձայնս, ըստ տումարի տեսլեանն Եզեկիէլի, քաղաքս անպատուար և անմահարձան, յարկս ունայն 'ի դռնափակաց ամրութեանց, աղս տեսակաւ այլ ոչ համեղութեամբ, ջուրս աղտաղտին անախորժելի ծարաւեաց արբման, գետինս անօգուտ հերկագործութեան, սահմանս լքեալ հեղեղավայրս կնիւնոյ, խոպանացեալ և տատասկաբեր անդաստանս, աստուածախնամ երկիրս անձնաւոր՝ որ բանսարկուին պատրանաց մշակեցայ, և զընծիւղ փայտս պտղաբերոյս, հատանելի ծառս ունայնաբերոյս, կրկնամեռ խոսուն տունկս անյոյս, ամենաշէջ ճրագարանս անլոյս.

Որդ վերստին առ սոյն բերելով զայս նմանութիւն աւաղականաց, բազմօք կրկնեցից. որ ամօթոյն դառն պատուհաս պահեալ կայ հերոյս, կրծումն ատամանց և անհատ լալումն աչաց եղկելոյս, հայրական ցասումն անապուժելի՝ դառնութեան որդւոյս, ապականութիւնն աններողելի՝ մեղուցեալ մարմնոյս, նոր կշտամբութիւն դատողին չարեաց՝ ախտացեալ հոգւոյս, տարտամ տագնապի տարակուսանաց՝ ելից գերելոյս, զոր երկնային զօրքն մատուցանեն թշուառացելոյս, 'ի խրձունս որոմանցն վկայելով՝ վտանգեցելոյս, 'ի ձայն ահարկու զանբժշկութիւնն ազդել լքելոյս։

Գ. Ահա արդարև երգս կատակերգութեան քնարահար պոռնկի, յածեալ և կոծեալ քաջ հնչեցուցեալ ողբս ողորմելիս և զկծեցուցիչս, բստ առակաւոր բանին Եսայեայ՝ որ 'ի պատգամին Տեառն. Օ՜ւ թէ նա զդիպուածն փոքր ունցից ապառնեացն 'ի մօտոյ ինն տպաւորեալ, բողբոջէր գիմակս դիմակս կերպից կերպից աւաղականաց, բստ կոծողացն կաքաւելոյ, իսկ առ ի ծրչափս և ծրպլխս ձայնս մրմնջեցից վհատեցուցիչս. որ դալտեանն տեառն սպասեալ առանց վրիպանաց, մնացի անպատրաստ և անհանդերձելի։ Որդ եթէ զդատաստանացն ահաւորութիւն կրկնեցից, բազմացուցից ինձ աշխար. ապա եթէ զփորձն խոկութեանն ցուցից, յաճախէ ինձ երկիւղ. իսկ եթէ զկերպարանացն տեսիլ գրեցից, առաւելուն ինձ հառաչմունք, զի կանխանկատեալ զայնս և ոչ անագան ապաշաւեցի։ Այլ խնայեացիս, գթած, մարդասէր, հզօր, բարերար, ամենապարգև Քրիստոս Թագաւոր, օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ · Խ

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ՈՂԲԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. ԱՄԵՆԱԿԱԼ աստուած բարերար ստեղծիչ բոլորից՝ լուր հառաչանաց ձայնիս վտանգի, և յերկիւղէ տագնապի ապագայիցն կարծեաց փրկեա կարող զօրութեք զերծեալ 'ի պարտեաց. քանզի բաւական ես յամենայնի առ ամենայն հնարս զօրանալ անքաւ մեծութեամբ և իմաստութեամբ անսահմանելեաւ։

Բ. Եւ քանզի ուշիւ մտացս տեսեալ 'ի հեռուստ զհանդերձելոցն հանդէս ահաւորափայլ, նկատեմ ինձէն աստանօր կանխաւ զոխն լուսոյ սրբոցն յուսոյ, զօրն խաւարի պատժապարտիս պատուհասի. ուստի ոչ զօրէ ոք յելիցս առ պատսպարան փախստեան. ոչ անդունդք խորոց, ոչ վիհք վհից, ոչ բարձրութիւնք լերանց, ոչ անձաւք քարանց, ոչ կարծրութիւնք արձանաց, ոչ ծերպք ծակաց, ոչ փապարք փոսից, ոչ սորք հեղեղաց, ոչ բաւիղք խորշից, ոչ շտեմարանք յարկաց, ոչ ծածկութիւնք սենեկաց, ոչ եմակք հողտաց, ոչ ծործորք դժուարաց, ոչ վերադրութիւնք բլրոց, ոչ արձակմունք շնչոց, ոչ անքաւութիւնք ծովուց, ոչ սահանք յորձանաց, ոչ հեռաւորութիւնք եզերաց, ոչ ողբմունք ձայնից, ոչ հեղեղք արտասուաց, ոչ տատանմունք մատանց, ոչ համբարձմունք ձեռաց, ոչ պաղատանք շրթանց։

Գ. Այսոցիկ ստացութեանց մասանց անձողոպրելեաց դու ես, տէր Քրիստոս, հնարք և դադարք դիւրութեան և անդորրութեան փրկութեան ամենամերձս հոգւոյ, արգահատեա 'ի յանձերծ վտանգիցս շրջադրութի՝ միայն քաղցր առ ամենեսեան. խղճեա սուսերաւ յաղթական կենաղէն

խաչիդ զցանցս վարմիս, որ յամենայն կայից պաշարեն 'ի մահ զգերիս, եւ հան 'ի յանդորր զոտս սասանեալ թիւր ընթացողիս. Բժշկեա զհրատապ ջերմնական տոչորումն մղձկեալ սրտիս, մերժեա զգիւտային չարահնարութեանս շշուկ քո պարտաւորիս, հալածեա զյուսահատ անձկութե հոգւոյս մթութիւն չարի կենակցիս, ցրուեա զծխամած թանձրութիւն բանութեան մեղացս երեւոյթ մտելոյս 'ի յիս, կորո զզազիր թխատիպ կրիցս ապականութեանս կարիս. Նորոգեա զպատկեր լուսոյ պաշտեցեալ փառաց մեծութե անուան հզօրիդ յոգիս, զօրացո զշնորհիդ փայլումն 'ի դեղ գիմացս եւ 'ի կերպարան տեսութեան մտացս հողեղինիս, յարմար յերկիւղմամբ կացո յարդարեալ՝ որ զքոյդ բերէ նկատումն՝ նշուլազարդ մաքրութեամբ զտեալ զմռայլս մեղաւորիս, աստուածային կենդանի անեղծ երկնաւոր լուսով քո ծածկեալ յօրինակս երիս. Զի դու միայն ես օրհնեալ ընդ հօր 'ի գովեստ հոգւոյդ սրբոյ յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն.

ԲԱՆ · ԽԱ

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ
ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. ՈՐԴԻ աստուծոյ կենդանւոյ օրհնեալ յամենայնի, հօրդ ահաւորի անքննելի ծնունդ, որ տկարանայ առ 'ի բէն եւ ոչինչ. որ 'ի ծագել անստուեր նշուլից ողորմութեան քոյ փառաց՝ հալին մեղք, հալածին դեւք, ջնջին յանցանք, խզին կապանք, խորտակին շղթայք, կենդանանածնին մահացեալք, բժշկին հարուածք, ողջանան վէրք, բառնին ապականութիւնք, տեղի տան տխրութիւնք, նահանջին հեծու-

թիւնք, փախուստ խաւարին, մեկնիչ մեգին, մերժիչ մառա-խուղն, փարատիչ մթայլն, սպառիչ աղջամուղջն, վերմնաց մութն, դնայ գիշերին, տարագրիչ տագնապին, չքանան չա-րիքն, հալածին յուսահատութիւնքն, և թագաւորէ ձեռն քո ամենակալ, քաւիչդ ամենայնի։

Բ. Որ ոչ եկիր կորուսանել զմարդկան ոգիս, այլ կեցու-ցանել. թող ինձ զանթիւ չարիսն իմ բազում ողորմութբդ, զի դու միայն ես յերկնի անճառ, և յերկրի անզննին, 'ի տարր գոյի, և յեզրս ծագաց աշխարհի, սկիզբն ամենայնի և յամենայնի ամենայն լրմամբ, օրհնեալ 'ի բարձունս, և քեզ ընդ հօր և հոգւոյդ սրբոյ փառք յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ . ԽԲ

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀՆԱՐՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀԱՅՑՄԱՆ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Տէր աստուած զթութեան, փրկութեան և ողոր-մութեան, քաւութեան և նորոգութեան, բժշկութեան և առողջութեան, լուսաւորութեան և կենդանութեան, յա-րութեան և անմահութեան, յիշեա զիս յորժամ գայցես արքայութեամբ քո՝ ահաւոր, հզօր, բարերար և ամենաս-տեղծ, կենդանի, գովեալ, ամենակատար, մերձ 'ի հեծութի համայն եղելոց։ Ընդ խաչեցելոյն ընդ քեզ պաղատիմ, որ ոչ ըմբռնեալ վասն քո և ոչ կապեցեալ, ոչ կախեալ և ոչ բևեռեալ, ոչ կափեալ յանուն մեծիդ և ոչ անարգեալ, ոչ ըկեալ և ոչ նշկահեալ, ոչ խորտակեալ և ոչ մահացեալ, և արքայութեանն արդարոց մասին անձկալեաց լուսոյ ար-ժանի ցուցեալ, խրաւանքք ուխտի երդմնականաւ ամենիւն

ազդեալ զանփոփոխութիւն բարեացն տուելոց, փառաւորեցեր առ յոյս փրկութեան իսպառ լքելոյս։

Բ. Օրհնեալ օրհնեալ և դարձեալ օրհնեալ, և զիս ընկալեալ նովին հաւատովք կանգնեա 'ի կործանմանէս, բարերար. բժշկեա 'ի հիւանդութեանցս ախտից, ողորմած. յեղերաց մահուս դարձո զիս 'ի կեանս, կենդանութիւն. քո եմ և ես, կեցո ընդ նմին, ապաւինութիւն. անձամբ մեռելոյս կենդանական շունչ ընծայեցո, յարութիւն, կեանք, անմահութիւն, անպակաս բարութիւն, անսպառ շնորհ, անփոփոխ ներողութիւն, աջ ամենազօր, ձեռն ամէնիշխան, մատն ամենամերձ։ Կամեաց տէր և փրկեցայց, ակնարկեա միայն գթութեամբ՝ և արդարացայց, ասա բանիւ՝ և վաղվաղակի անարատ գտայց, մոռասջիր զթիւս չարեացն՝ և անդստին համարձակեցայց, առատաձեռնեա՝ և արդէն 'ի քեզ իսկ պատուաստեցայց. փառաւորեալդ յամենայնի յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ · ԽԳ

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. ԲԺՇԿԱԿԱՆ կրթականութեան ամենափորձ հնարաւորութեամբ պատճառ կենաց անախտականաց, թագաւոր զօրաւոր երկնաւոր՝ տէր Յիսուս Քրիստոս. աստուած ամենեցուն, խնամալեաց և տեսականաց. ահա դու 'ի յիս ըստ մարգարէին՝ որ ընդ ասելոյն՝ նոր կցորդութեան, առ որ բարեզարդ դաշամբ այս բանի ընդ քեզ միութեան, լուսաւորեցայց կրկին ողջացեալ շնչով և մարմնով, ամենայնիւ կարող և անվանելի։

Բ. Որ ոչ կարօտանաս սպեղանեաց առ պատրաստութիւն պատանաց հոգեկան վիրաց, ոչ ժամանակի, ոչ միջնորդի, ոչ աւուրց երկարաձգութեան, ոչ փոփոխս մատուցանելոյ, ոչ հատման, ոչ խարման, ոչ սրագործութեան, ըստ երկրաւորս դեղատուութեան, առ որս միշտ է վրիպութիւն և ամենախատալ տարակուսութիւն։ Այլ քեզ արարչիդ հոգւոց և մարմնոց ամենայն ինչ լուսաւորեալ է, ա̃մ ինչ առաջի է, ա̃մ ինչ գրեալ է, ամենայն ինչ դիւրին է, համայնն հնարաւոր է, իմաստն գլխաւորեալ է, խոստումն լցեալ է, կամելն կատարեալ է, քո կտակն աւետարան է, քո վճիռն ազատութիւն է, քո մատեանն շնորհ է։ Ոչ փակեալ ես ընդ օրինօք, ոչ պարունակեալ ես ընդ կանոնաւ, ոչ արգելեալ ընդ նուազութեամբ, ոչ խոնարհեալ ընդ հնազանդութեամբ, ոչ պարագրեալ ընդ փոքրկութեամբ. ոչ չափեալ ես ընդ սահմանաւ, ոչ վրիպեալ 'ի բարկութենէ, ոչ այլայեալ ինչ 'ի ցասմանէ, ոչ սխալեալ 'ի խստութենէ, ոչ ամբոխեալ 'ի խռովութենէ, ոչ դղրդեալ յանգիտութենէ, ոչ փոփոխեալ յողորմութենէ, ոչ պակասեալ 'ի բարձրութենէ, ոչ լքեալ յայցելութենէ, ոչ տկարացեալ 'ի փրկութենէ։ Դու սկիզբն և լրումն ամենայնի, և 'ի քէն է ամենայն. և քեզ փառք և երկրպագութիւն յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ · ԽԴ

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ
ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. ԱՍՏՈՒԱԾ անսահման, ծնունդ աստուծոյ հարազատ անթարգմանելի, արարիչ բնաւին եղելոց, Քրիստոս թագաւոր, լոյս 'ի խաւարի պտոյց մթացելոց. ընդ մեզ լրմամբ

և ընդ առաքչիդ խոկուք, մերայնովս գրքոյինոդ ծանուցանող հրաշապէս։ Հայր քո օրհնեալ երկնաւոր անձամբ՝ որ առաքեաց զքեզ 'ի վերուստ, ում փառակիցդ ես արարչութեամբ. այնքան հոգացաւ փրկութեան իմոյ տարագրեալ գերւոյ, մինչև զքեզ իսկ մատնեաց մարդկան։ Իսկ դու կարող գոլով 'ի վեր քան զմիտս, զանտեսանելն աւարտեալ խորհուրդ՝ հաճեցար ընդ պարտացելումս զմահուն ճաշակել բաժակ անմեղի մարդկութբ և անպակաս ամօթբ։ Եւ հոգւոյդ սուրբ կենդանարար՝ որպէս քո և հօր քոյ խոկակից, և համապատիւ էութեամբ ծնողիդ և ծնիցելոյդ։ Մ՛ի Երրորդութի կատարեալ 'ի դիմաց երից անորոշելի հաստատոյ, անսկիզբն և անժամանակ, բնաւին բարերար, համայն կենդանարար, բոլորից խաղաղարար, ստեղծիչ գոյից և յօրինիչ ամենից, անքակութբ և միով բնութբ փառաւորեալ։

Բ. Իսկ եթէ հայրն գթած երկնաւոր հզօր՝ մին յէութենէ՝ վասն մահապարտիս յանցանաց մատոյց զմիայնակ ծնունդդ յանքննին ծոցոյն, ոչ անխայեալ յորդիդ 'ի համապատւիդ և 'ի սիրելիդ, այլ կամաւ նուիրեաց մահու չարչարողացն զինու, ըստ մարգարէութեանն Զաքարիայ. վասն զի զարթնուլ սրոյն 'ի վերայ հովուին, և հարկանիլ նոյն ինքն հօտապետին, և ցրուիլ ոչխարացն հօտին, որպէս օրինակն նուրբ նախագրին և ուխտադրութիւն խորանին և նուիրումն արեան սպանդին և առակ խորհրդոյ աբրահամեան պատարագին, զփրկութիւն թշուառացելոյս 'ի կամաց կեցուցչիդ յառաջագոյն նկարագրէր. և արդ հի՛մ տրտմիս անձն իմ կործանեալ՝ ոչ յաստուածուստ հնարաւորութեանց, այլ 'ի քումդ ինքնագործ հակամիտութե՛ց. կամ ընդէ՞ր զիս խռովես՝ յուսահատութեամբ սատանայականաւ զմիտս հարեալ. յուսա յաստուած, խոստովան լեր նմա, և նա հոգա վասն քո, ըստ դաւթեան սաղմոսին, և այլ մարգարէի կենսախրախոյն բանին։

Գ. Իսկ յեղանակ խնամարկելոյ հաստողին 'ի վեր է քան զամենայն կշռութեան մտաց հրեշտակաց և երկրականաց.

և եթէ բիւրս կրկնեսցի , ոչ լինի չափեալ . քանզի անբովանդակելոյն և բարերարին է անձառելի։ Նա զի ումն օրհնեալ զոմն օրհնաբանեալ յերրորդական համագոյութենէն առաքեաց . իսկ նա ՚ի հաճութ՛ի կամաց առաքչին մեռաւ . և միւսն ահաւոր՝ ՚ի յերկուցն հաւանութիւն՝ մեծաջան բաղձանօք մաղթէ։ Իսկ համաբարբառ միակամութեանն ցուցակ՝ առ ՚ի զնոյն բարի ներգործել , որպէս հոգին կենդանեացն և բանն բանականին , պայծառութիւն փառացն և կերպարան էութեանն։ Որ կեանս փոյթ , առ ողորմութ՛ին սթափ , առ ձեռնկալութիւնն պատրաստ , առ փրկութիւնն կազմ , առ առատութիւնն յորդ , առ յաճախութիւնն զեղուն , առ անբաւութիւնն լի , առ աննուազութիւնն փարթամ , առ երկայնմտութիւնն ճոխ , առ անհասութ՛ին բարձրեալ . մի Երրորդութիւն կատարեալ ՚ի յանձանց երից , օրհնեալ յաւիտեանս . ամէն։

ԲԱՆ · ԽԵ

ՎԵՐՍՏԻՆ ՑԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀԱՍԿՈՂԻ ԱՆ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ
ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Մի արդ յոյս բարեաց տնկեալ ՚ի սրտի՝ անձն իմ կործանեալ , և դօտեաւն հաւատոց պնդեալ զերկկամանցդ երկակի մասունս՝ զկրկնապղտոր խորհրդոցդ զցանկականիդ գործարան , խոստովան լեր բարերարին աստուծոյ՝ զմտացդ իբրև զգործոց , զխորհրդոցդ իբրև զլրութեանց , զանտեսիցն իբրև զյայտնեցելոց , զսրտիդ ծածկութից իբրև ըզբարբառումն ձայնից , զակնարկութեանցդ իբրև զարդիւնականաց մեղանաց , զպղծել շրթանցդ իբրև ՚ի գլուխ եկելոց չարեաց , զոտիցդ հետոց իբրև զպատուիրա-

նաւն աստուծոյ վաղողաց, զձեռացդ ձգումն առ ցասումն իբրև 'ի հեղումն արեան գործողի, զծխացելն բնաւին իբրև զկամաւորական լքումն շնորհի, զերդմնականն՝ որ թէ 'ի հանդէպս թէ 'ի տարադէպս՝ իբր զգործակցութիւն խաբողին, զամբարտաւանութիւնն իբր զհին կործանիչ նախաստեղծին բարձրութեան, զպատին նեղութիւն իբրև զթերութիւն հաւատոց, զմեղկութիւնն իբրև զպարտութի զօրաւորին պնդութեան, զպատուհջն առ վտանգս կրից՝ իբր զուրացութիւն ուխտին որ առ տէրն, զապարասանութիւնն իբր զթոռն իմն անդթութեանն, զամբարհաւաճութիւնն իբր ոչխարք առ վեհսն գռռողութիւն, զհպարտութիւնն իբր զկամակոր հարազատ գտողին չարեաց, զակամայից ընդ կամաւորաց, զբռնացելոցն ընդ հաւանականացն, զեկամուտից ընդ բնաւորականացն, զանօրէնութիւնս ընդ ապաստուածութեն, զփոքունս ընդ սատակացուցից, զնուազունս ընդ յոլովից, զանճառելս խմոց իբր զճառելեաց գիտողին, զանդրելոց մտաւոցն իբր զնկարելոց տեսողին 'ի յարձան մագնեսոյս վիմի, զթեթևացուցից առ խոյս մնաց իբր զատուար ծանրութիւն բեռանց, զխնդիր չափոյ ծածկելոցն իբր զճշդոյլ պահանջումն սատերին սակի 'ի բերանոյ կիտին կորիւնի չորեքդրամեան կշռութեամբն, զանդնդականացն գործոց իբր 'ի յականջս աստուծոյ արագ ժամանելոց: Ո՜ այսուիկ յաճախեա կուտեա կրկին յանձնառութեամբ, վերստին պատմեալ աստանօր մեծաւ հեծութք զչէոցն իբր զեղելոց, ընծայեալ աստուծոյ զպարտութիւն վանեցեալ անձինդ. զի ընկալցիս 'ի փոխատուէն զշնորհօք թողութիւն պարտուց մեղաւորին, զոր տէրն արդարայոյց և հրաշափառապէս հռչակեաց, ամենապատիկ ներբողիւ կրկնեալ զգովեստ զղջմանն քան զպարաւանս մեղացն:

Բ. Նարդեա և գրեա անձինդ մեղապարտի բամբասանս յորունս գրոյն խոհերս բազմամասնեայս, անձն իմ կրչտամբեալ յոքնախիթանց բանիւ. զչարութիւնն, զանօրէ-

նութիւնն, զվիճազութիւնն, զառ 'ի մարտին հանդիսէ փախուստ, զպարտութիւնն, զմոլեգնութիւնն, զամբարշտութիւնն, զապշութիւնն, զթմբրութիւնն, զքունն արթնական, զառ 'ի յընթացսն զնիրհումն, զխորհուրդն օտարոտի, զբանիցն նանրութիւն, զգայթութեանն հաճութիւն, զյամենայն 'ի նմին, զփափագելն աստուծոյ առելեացն, զաներկիւղութիւնն, զանսաստութիւնն, զանհամթութին, զթերութիւնն, զթիւրութիւնն, զլուծութիւնն, զճչդուին, զանկապ արձակումն, զծիծաղականն, զվրնջողականն, զկատակերգականն, զգայթագղականն, զպատրողականն, զանդէպ քաջութիւնն, զանյարմար մարտն, զառանց օրինի արփունն, զխեղդմունս հոգւոյն, զտատանողականն զերկչոտութիւնս, զբազմատեղնեան ձիւղն զբաժնեստականս, զանպատկառ փարսքմունս, զգժութիւնս, զգժդմնութիւնս, զանդատ ատելութիւնս, զմարմանջմունս դիւրըմբռնողականս, զփոքունցն զանկշռութիւնս, զխոստմանցն գրժողութիւնս, զուխտիցն մոռացութիւնս, զնմանեացն այլակերպութիւն, զկեղծեացն քողարկութիւն, զփառամոլութեանն մոլութիւն, զյօնիցն յաւակնութիւն, զապիրատութիւնս, զինքնասիրութիւնս, զնախադասիցն տենչութիւն, զհատուցանելն եղեռնականացն, զնոցինն զանշահ աղձատանս, զվայրապար բերմունս, զընթացակցութին խորամանկութեան բանսարկուին, զբանին սերմնակաթութիւն, զվաճառումն կենացն ընդ գնոց սատակմանն, զկորուստ աւանդիցն, զհայրենեացն ծախս, զկապարանն ձգողական, զփոկոյ լծոյ կրնչոց անխզելի ըմբռնմամբ զանօրէնութիւնս, զյարաթամթաւ ողմարնակութիւնս, զլքումն լուացն, զընթադրութիւնս անկարծիցն, զկնի դարձին անոյն դարձ դաժանական, զնորոգ մտացն, զօտար խորհրդոյն, զանկայուն կամացն, զհաչման հագագին, զէութիւն չնչոյն, զեւն քան զաստման կանոնացն դրութեան՝ զեշխանականին զամենափիւռ բացարձակուին, և զոր չէ ձառելի և կամ գրելի և կամ պատմելի և կամ յերեւս դիմաց բերելի.

Գ. Դու արդ զիա՞րդ բժշկեսցիս, անձն իմ եղկելի, 'ի յայսքանեաց տիգաց խոցոտեալ, բարձեալ թողեալ այր մի տարագիր անողջանալի, ըստ մարգարէին. քանզի մի 'ի վերագրելոցդ բաւականապէս զօրէ սատակման, թող թէ այսքան դասք սպանողաց դժնէից դաշնաց շուրջ պաշարողաց։ Մանաւանդ զի ոչ այսու և եթ նմանագրութեամբ կշռի տարտացեց տարժանեցելոյս, այլ զոր օրինակ անթիւ բազմութիւն կայտառաց կարձաց խայթողականաց՝ 'ի սառրին մառուխս ծայրից տանոցն զօրհասական թոյնս բերելոց, և յաման մաշկեղէն արկեալ ամփոփէ զեղլցն շաւիղ կապարանին շրջափակութ̃, ցուցանի արտաքուստ բարիոք, իսկ 'ի ներքուստ համբարք չարի և պահեստ կորստեան և կոյտ կսկծման և գործօնեայք սատակման և մշակք մահու։ Արդ այսպիսի են ամբարեալքն քո անօրէնութեան տաժանեաց թշուառաքիրոն թոշակք, անձն իմ պարտական կրկին սատակման. որ կամաւորաբար ընկալար 'ի քեզ, զոր թշնամին սերմանեաց 'ի վերայ ցորենոյն՝ յագարակի աշխարհիս. ով այր անմաքուր՝ ամբարիշտ և ծոյլ, բնաւին առեցեալ, սիրողդ մոայցդ ախորժմամբ զլցեալն ամենայն անառակութ̃, և զոր առաքեալ ցուցանէ զթիւս բանիցն սարսափելեացն կշտամբողաց, սաստուստ սկսեալ մինչև 'ի կատար կանոնի այնր պայմանի, և որ հասեալ են, աւաղ, յաստուծոյ իրաւանցն վերայ, եթէ որք զայսպիսին գործեն և կամ կամակից են, արժանի են մահու։ Արդ ես ինձէն զիս ինքն պարտ վարկայ կրկին հատուցման կորստեան սատակման 'ի մահ դատապարտութե. այլ անխայեա յիս ողորմութեամբ՝ բարեգութ, կենդանի, հզօր, կամարար, կարող, հնարաւոր, օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ · ԽԶ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Արդ մխիթարեալս ես յաւէտ ամենապատիժ, միշտ դժնեայ վայրենաբարոյ անձամբ անձին մահու կշտամբիչ, արածողս զերամակս զազիրս վայրագասունս՝ խոզից արօտականաց դարշութեան մեղաց նախատ վարձկանութեանց, հովիւս տածողական զհօրանս ուլուցն ամայաբնակաց 'ի վրանս հովուայն, ըստ երգոյն երգոց առխ առակին. որ ոչ խոկ ծանեայ զիս երբէք գիտել, թէ յով և յոյր պատկեր և վասն ոյր գոյացայ։

Բ. Նա 'ի յոստ տանողականս կրողաց երկուց միակցորդ խորհրդականաց, ըստ ձեւոյ հրեշտակի կառուցար, իբր 'ի թռիչս թեւոց կրկնաբարձ բազկաց վերատանողաց յաշխարհըն հայրենական հայել, ով յիմար, զիա՞րդ քեզէն կորացար յերկիր, զատեցաս միշտ հոգացեալ դիպուածս, ընդ ցիռս անապատականս համարեցար։ Իբր զծիրադ բազմաբերանեան 'ի յաշտանակի մարմնոյդ հաստեցաւ գլխոյդ բոլորութիւն, զի և այսու 'ի յօրինակէն շնորհէ մի՛ օտարասցիս զանձ տեսանել, և զիմացականացն իմաստասիրել։ Բանականութեն յարգանօք կրկին ձոխացար, զի զյաղթանակ բարեմանութեանն որ առ քեզ եղեն՝ անարգել լրբուով խոտեցիր։ Ձեռինդ հաստամամբ յարմարատեան մատանցդ շառաւեղօք՝ զգործնականացն տնօրինել զանտեսութիւն, իբր կցորդ համացեղութեամբ ամենաբաշխ աջոյն աստուծոյ՝ աստուած կոչեցար։ Երից հարիւրոց և տասանց վեցից յօդիւք շաղկապեցար, յարեալ 'ի քեզ ընդ նմին 'ի նոյն և պատշաճական մասունս չափոց ապրողականաց հինգ զգայութեանց,

զի մի և երևելիդ՝ նիւթականութիւն քումդ տեսութեան՝ մտացդ դիտման անդատ եղիցի · զի ոմանք ստուարք են և զօրաւորք, և այլք փոքունք են և պիտանիք, կէսք կարծրակերպք և ազդողականք, են և գողորականք և պատուականագոյնք, դարձեալ կարևորք և պատկառելիք։ Իսկ Թարգմանութիւնք սոցին տեսութեան 'ի քեզ են նկարեալ իբր յարձանի անջնջականի անձն իմ եղկելի · որպէս զի և տարր ժամանակաց և շարունակ հետևման աւուրցն առ պսակ ամին, իբր կանոնաւ իւիք սահմանեալ մասամբքդ՝ անխախալ և անայլայլելի պահեսցի։

Գ · Դարձեալ այլ օրինակ հոգևորական, որ զմիւրոյն յօդուած շաղկապէ 'ի մի առ եկեղեցի, քև խորհրդածի · իբր զի առանց բնաւից զուգամանութեան կապակցել լծով համանականաւ զմեծն ընդ փոքուն, միաւորեալ է հաստածոյն անպատութեն յանուն Քրիստոսի ժողովելոցն · որպէս 'ի հաւատումն և 'ի նուազութիւն միոյ յանդամոցս անարգացս պատուասատելոցս 'ի մարմնի, կրճատեալ իմն է յօրինուած կազմութեան մարմնոյ քում սենեկի զգայականի, և շիջեալ է բնութեն պատկերին յանարգ փոփոխութի։ Նաև արդ այսպիսեօք, և ես բազմօք անզուգական հրաշակերտութ՟ եղական պատկեր աստուծոյ՝ կշտամբեալ իսպառ ոգի իմ դերդ · և թէպէտ յառաջին նմանութէն կողոպտեալ գտար պատուիրանին յանցաւորութեամբ 'ի դրախտին կենաց, այլ աւազանին լուսազարդ շնորհիւն զհոգւոյն փչումն առեալ, և նմանութիւն ես կերպարանին · և արդ ընդէ՞ր կորուսեր զփառսն եւ՛նուէրս, իբր նախաստեղծն երբեմն զմիածին Երկրածնին յԱդ՟ 'ի դրախտանի · ընդէ՞ր փակեցեր քեզէն քեզ զեդեմն, և զերբեկեցն դուռն աղխեցեր · ընդէ՞ր խառնեցեր ընդ չքոյն մաքրութեան զախտ արատաւորացդ տարժանութեան · ընդէ՞ր զլուացեալ զձորձ վերարկուին զարշելի գործովք զաղբացուցեր · հիմ զեղեալ հանդերձին մեղաց պատմուճան սնոտի փառօք քեզ արկեր · ընդէ՞ր զամենայնդ ոտից սրբութիւն ճանապարհաւն ժանդից աղ-

տեղեր. ընդէ՞ր կրկնեցեր խրատադատին զուխտազանցութի՛ւն հին պատուիրանին. ընդէ՞ր մերժեցար 'ի պտղոյն շնորհաց, իբր զԱդամ 'ի ծառոյն կենաց. ընդէ՞ր նենգեցեր քեզէն քո կամաւ զանստուեր յուսոյն յարակայութիւն. ընդէ՞ր պատկառանք անհամարձակելիք քոյին դիմացդ նպաստեցեր. ընդէ՞ր զլինեցար ընդդէմ քո ներհակ, ով ընդունարան խելագարութեան. ընդէ՞ր որսացար 'ի ծուղակ մահու՝ թողեալ զարահետն փառահութեան. ընդէ՞ր կարթիւ պատրանաց ածար հաղորդ մարմնոյ կենդանարարին։ Այլ վերստին յուսացեալ 'ի նա կարդա նմա ապաւինելոյս, քաւիչ նորոգիչ փրկիչ կեցուցիչ և կենդանարար, ողորմած խնամող մարդասէր և անոխակալ բազմագութ, օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ · ԽԷ

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Եւ արդ զի՞նչ գոյ աւել ամաչեցելոյս յերեսաց մեծիդ աչաւորութենէ, բայց եթէ համրանալ և հող 'ի բերան եղեալ լռել 'ի սրտի, ըստ մարգարէութեանն խրատու, ահա 'ի բարւոյն կարկառեալ 'ի յոյս։ Իսկ եթէ զ[illegible]կանս շարժողութեան շրթանցս բացից, բռնադատ[illegible] խօսել կամեցեալ, դարձեալ զնոյն ձայն կրկնակական եղ[illegible]րդութե՛ն լալեաց բազմութեան խէթ մնացս յառաջադրէ։

Բ. Եւ արդ ողբակից մեծ մեղաւորին անօրինելոյ կամաւ 'ի մահ՝ զնորին զոչումն երկրորդեցից և ես ընդ նմին. մեղայ տէր մեղայ, և անօրէնութեանց իմոց ինձէն վկայեմ. Հիւսեալ ընդ նմին զբանս յիսներորդի սաղմոսին, անթիւս

գրեմ զպարտուցս սակ անձինս մեղաց՝ քան զհեւղ երկրի հողմահոս փոշւոյ ընդ օդս ամենայն տարածեցելոյ։

Գ․ Մ՛եղայ յերկինս և առաջի քո, ընդ անառակ որդւոյն պատկառեցելոյ հայրենի գթոյդ վերստին դարձեալ թախանձ արկանեմ․ զողորմելին ձայն աղերսանաց արտօսրածին ողբովք գոչման 'ի տխուր դէմս մատուցեալ առաջի քո տարածանեմ, հայր գթութեանց, աստուած բոլորից, չեմ արժանի կոչիլ և ոչ բնաւին առ այս անուանիլ, ոչ միայն որդի, այլ և անպիտան ապարան վարձկանի։ Ընկալ զամեայս տարագրական, պարտական ինաստւց․ և գցաւ քաղցրոյ լկանաց ներղոյս նուաղեցելոյս՝ կենաց քո հայցից բժշկեսցես։ Եր ընդ առաջ քո ողորմութեամբդ 'ի սկզբնաւորս ապաւինութեան․ զգեցո, գթած և անոխակալ, անօրինեալս մեղապարտի զնախակապուտ հանդերձին ծածկոյթ․ աւանդակորոյս ձեռ այս ապտեղեալ մեզօք՝ զկնիք մատանւոյն համարձակութեան ամենառատ կամօք մատուսցես․ զդարշապարացս թշուառութիւն մերկութեան ոտիցս՝ պատպարութեամբ աւետարանական ամրակերպարկու օղիցս կօշկաց 'ի յօձին թիւնից միշտ ամրացուսցես։ Զզուարակդ պարարակի եզինդ երկնայնոյ, որ է միածին որդի քո օրհնեալ խնկապէս մարդասիրութբ, կարօտեցոյս բարեաց նուիրեա․ որ մատուցեալ միշտ և անպակաս մնայ 'ի լրութեան, յարակայ զենեալ 'ի սպանդարանի անթիւ սեղանոց անապառութեամբ, բոլոր յամենեսին և բնաւ յամենայնում, էութեամբ յերկինս և խկութբ 'ի ստորինս, աննուազ մարդկութեամբ և անե [illegible] ստուածութեամբ․ փշրեալ և բաշխի 'ի մասունս [illegible] հա...., զի զհամայնն հաւաքեսցէ առ 'ի նոյն մարմին իւրում գլխոյ․ քեզ փառք ընդ նմին, հայր ողորմութեան, յաւիտեանս․ ամէն։

ԲԱՆ · ԽԲ

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԸՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. ԲԱՐՁՐԵԱԼ, հզօր, անսկիզբն, անեղ, անբովանդակելի, աննիրհելի ական 'նկատող, ծնող անքննելին փառաց միածնիդ. խրատացուցես զիմս ողորմութիւն հերքեցելոյս ընդունելութեան առ երկնայինս եւ առ երկրաւորս։ Զոնես զկէտս կորուսելոյս վերնականացն պարերգութեամբ, աւետարանես բանիւդ օրհնութեան զկենդանութիւն իմ մահացելոյս, զբարեբաստութիւն կամացդ յայտնես գոլեալ բոլորից գոյից եղելոց, ստացիր անուն քեզ անձառ եւ ինձ թշուառիս նորոգ փրկութիւն, կորուսցես զգիր մուրհակի մեղուցելոյս ամբաստանութեան, զմի հոգւոյս մահու ջնջեսցես կայլակօք արեան որդւոյդ սիրելւոյ, վստահութիւն փրկութեան բարեաց արեամբ Ք՛ի քո նկարեսցես, ցոյց զլուսանչելիս քո բարեգթութեանդ 'ի ճաշ հարսանեաց քում հարազատի։ Մի՛ փակեսցես դիմելոյս առ քեզ զառագաստ սրահի կենացդ յարկի, մի՛ տրոհեսցես 'ի բազմականացդ եւ 'ի բարեացդ քո զրկեսցես, մի՛ պահեսցես 'ի գանձարանիդ զնիւթեալ իմ պարտուցս անօրէնութիւն. մի՛ կնքեսցես 'ի քսակ բարեացդ զգազրութ՛եց իմոց [illegible]թի. մի՛ երկարս ինձ զկէր մեղացս 'ի յախտալից մարմին [illegible]կեսցես, մի՛ զփութ՛ի նեխութեան ցաւոցս ինձ տնկակից մահու մնացուսցես, այլ բարձ բանիւ քոյդ ողորմութեան զժանտութիւնն ապականարար, որպէս զի զատեալ 'ի հիւծմանց ախտից՝ առողջութեն պատրաստեցայց. Հնարաւորես, գթութեանցդ հայր, մեծ խայթուածոյս զօրեղ սպեղանիս, կարեօր կործանմանս՝ բարի այցելութիւն. Օ՛ն քո եմ, տէր ոգեւորէ,

թէ և առ մի նուազ բիւրս մեղիցեմ, բայց ոչ գրեցայց համայն մեղուցեալ, տուիչ կենաց իմոց բարերար, 'ի շնորհ պարգևաց կենաց քոց ապաւինեալ. զի ճանաչելդ զքեզ բովանդակ արդարութիւն է, և գիտել զզօրութիւնդ քո՛ արմատ անմահութե՛ն, որպէս և կանխաւ իսկ գրեաց իմաստունն. և դարձեալ՝ տիրելդ քո, ասէ, ամենեցուն, խնայել տայ քեզ յամենայն. և դարձեալ, մօտ է քեզ յորժամ և կամիս կարող գտանել։

Բ. Ես սողմնի յուսոյ աղերսանք խնդրոյս առեալ տիպ. քանզի ոչ այլ ոք բազմամեղ որքան զնա լինձ զուգաչափիղ. երբեմն որդի, ապա ատելի. երբեմն միջնորդ խաղաղութեան աստուծոյ ժողովրդեանն, և յետոյ խորոց որոշման բազում խռովութեան. երբեմն օրէնք կենաց կացեալ, և յետոյ մուրհակ մահու հաստատեալ. զերկնաւորին պաշտօն ընդունեալ, և զօտարին անուն ծանուցեալ։ Անպատճառօյտող, անկարօտ զրկող, անսովելի դող, գրգեալ տրտնջող, փափկացեալ փախստական, սեղանանենդ սարտուցեալ, անպատասխանի մնասապարտ, քաղցրանոյց հայհոյիչ, գաւակ հայրատեաց, կտակարանացն մատնիչ, Մովսէսի չարախօս, մոռացող երախտեացն, իմաստուն սխալական, ամենագէտ յանցաւոր, ամօթապարտ զղջացեալ, տարակուսեալ աշխատող, աղաչաւոր կռապաշտեալ, յամրային դարձաւոր, կաղակարծ ընկալեալ, կասկածաւոր հաշտութիւն, յապայս ջնջատակ, յերկբայս փրկութիւն, չաւատալի գիւտ, 'ի մաս[illegible] մնացուած. սարդաւանեալ գերի, կիսակտուր պրծեալ, կամաւոր անձ[illegible]ան, տմարդի յղփացեալ, բազմավրէպ հանճարեղ. Ն[illegible]ցս բանից երկեակ որոշմանց՝ ամենայն ուրեք բան[illegible]ալ ողբոց և ձաղանաց, մեծ պարսաւ և փոքր գովեստ՝ իբր 'ի վերայ ինքնագրաւ կորստականի, երգիծանութիւն խառնեալ ընդ աշխար. բան նորա թելադիր բարդաւաճութեան ամենայն հասակի, և խոտորումն նորին 'ի շրթունս բնաւից թառանչ թախծութեան ողորմելիս իմն ազդեալ։

Գ. Օ՜ զարմանամ, վհատիմ տարակուսեալ ապշութեամբ. զի թէ նա այնքան գթեաց, ինձ զի՞նչ պատահեսցէ. զի՞րդ անկաւ ամբարձեալն, զի՞րդ սասանեցաւ հաստատեալն, զի՞րդ կործանեցաւ կառուցեալն, իբր օտարացաւ ծանուցեալն, զի՞րդ զակատեցաւ զաւակն [illegible]ութեան, զի՞րդ սրացաւ մերձաւորն, զի՞րդ աղօտացաւ փայլեցեալն, զի՞րդ պատանդեցաւ ազատեալն, զի՞րդ անօրինեցաւ ուսուցիչն, զի՞րդ նուաղեցաւ հռչակեալն, զի՞րդ անարգեցաւ փառաւորն, զի՞րդ փոքրկացաւ մեծատունն, զի՞րդ ամբարշտեցաւ բարեպաշտն, զի՞րդ ամբարհաւաճեցաւ ընտրողն, զի՞րդ ունայնացաւ պատուաւորն, զի՞րդ կորեաց զուխտն որ ընդ բարձրելոյն։ Պատկառեմ ասել, թէ և ընդ սանդարամետականսն կապեցաւ. զի՞ կայր նորա և կռոց, ուստի՞ սէրն ընդ պատկերաց, վասն է՞ր կամքն ընդ խորանաց. զի՞րդ ոչ յիշեցաւ յանդիմանութիւն Սամուէլի առ Սաւուղ եղեալ, հմայք, ասէ, մեղք են, և ցաւս և աշխատութիւն ածէ թերափ 'ի վերայ. զի՞րդ ոչ հայրենի յանդիմանութիւն, կուռք, ասէ, հեթանոսաց դեւք և անշունչք են, և նման նոցա լիցին պաշտօնեայք նոցա։ Տէր միայն ածէր զնոսա, Մովսէս նախագրեալ յառաջաձայն ձաղանօք սաստիկս իմն ամբաստանէ, ոչ էր ընդ նոսա ասէ աստուած օտարոտի, զոր ոչ ճանաչէին հարք նոցա։ Ո՞ւր է մահամատոյց այլազնեայ արձանն Փոգովրայ, ո՞ւր տգեղն և անպանծալին Սիդոնացւոց իգական ամենանզով ձուլածոյն, ո՞ւր կանացի կերպին աչագրելին խայտառակութիւն զազիր տեսակին, որով ամօթոյ մարտրէքն զանանօրէն դիմեցուին անխտրապէս զանուն չարութեան անժուժկալ դիւին անամօթաբար [illegible] ալ մոլէին Տարրաւ զէութիւն բարեբաստութեանն 'ի կղխնին որոց 'ի կորուստ, յաղթեաց մեծութիւնն իմաստիցն առաւելութեան, գերեաց գոռոզութիւնն, յիմարեցոյց փափկութիւն, վանեաց արծաթն ծառայեցուցիչ, յոգի դատեցաւ զայն տանելի հին զէնն կործանողին, 'ի դրկացն աստուծոյ հանեալ 'ի յոյս սատամբակլին գթեցոյց, մեռոյց մեղկութիւնն,

հանդերձ և որ 'ի նմա են անբաւութիւնք, ոչ բարձրացար յօրինմամբ այսքանեօք վէհիւք՝ որչափ առ իմս կարեկցութիւն, յասելն քո սուրբ մարգարէիւն՝ քաղցրութենց յուսոյ բարութիւն, ո՞վ է աստուած երբև զիս կարող թողուլ մինչ զմեղս և ջնջել զանօրէնութիւնս։ Նա արդ խնկեալ են բանք քո, ողորմած, և խոստովանեալ բարերարութիւնք, փառաւորեալ խորք խորհրդոյդ, և երկրպագեալ զեղմունք շնորհացդ։

Բ. Արդարև ոչ ոք բաւէ յէլցս թարգմանել խօսիւք նիւթական լեզուի 'ի մասանց այտի քումդ գթութեանց զոր առ իս ցուցեր, յօրինիչ. քանզի և մեծ իսկ է զօրութ՛ի զննացեալն անդրէն նորոգել ըստ առաջնումն պայծառութեան, քան յանդոյից ստեղծագործել։ Նա զի ոչ է քո տկարութիւն, որ զօրութիւնդ ես ամենայնի, առ որ բան քո միայն ազդեալ՝ զլրութիւն գործոյն գլխաւորէ, ահա յարիցես փառաւոր լինել, բարեգործ, 'ի ստացուածս այս կրկին անյուսալի փրկութեանս. զի իրաւամբք ուխտի բարձրացի՝ հաստատուն եղեալ մեծապէս օրհնաբան աւետեաց քո ձայն 'ի քաւելոյդ շնորհ ծանուցեալ, ողորմութեան լուսովդ ուղերձեալ, քան 'ի ճանապարհ ստեղծանելոյն։ Օ՛ ի առմինն արարիչ միայն ճանաչիս, իսկ առ միւսն՝ առաջնով կոչմամբն և երախտաւոր. ընդ կերպացուցանելոյն և քաւիչ, ընդ նորոգելոյն և բարերար, ընդ հաստելոյն և ողորմած, ընդ կազմելոյն և հնարաւոր, ընդ յօրինելոյն և հեզ, ընդ նկարելոյն ամ[illegible]րզօր, ընդ առաջնորդելոյն և [illegible], ընդ տածելոյն հովի[illegible] դարմանելոյն խնամիչ, [illegible] ողջ պահելոյն բժիշկ, ըն[illegible]ըութենն զօրավար, ընդ անպարտութենն թագաւոր, [illegible] արարչութեանն քաղցր, ընդ ամենատուր պարգևացն առատ, ընդ մինչ անսալոյն ներող. ընդ ոչ բարկանալոյն անոխակալ, ընդ կարեացս վշտակցելոյ ծածկագէտ, ընդ յանձանձելոյ գթոյն ապաւէն, ընդ դերունակ գործոյն աստուած, ընդ անսպառ բարութեանն՝ օրհնեալ յամենայնի։

Գ. Արդ որպէս ստեղծեր մինչ ոչն իսկ էի, և ծանուցար ինձ գոյացուցիչ, և այժմ զհոգի մաղթողիս մարմնոյս տաղաւարաւ յարդարեա անդրէն վերստին յանարատութիւն մաքուր սրբութեան նախնի լինելութեանն. զի բազմացի առաւել աճեցուն եղեալ յաճախ տուչութ'ի անսահմանելի քոյդ սքանչելեաց նորոգ ներկայիս, քան զանցելոց հնոցն ստուերականաց։ Նա ընդ ճառելոյս զթիւս մեղացս՝ որքան մտացս թէև ընթանայ զանբերելին յիշատակել, արդարացայց յանուն քո հզօր. և 'ի պատմելս ինձէն զանձին իմոյ բիծ, և դու թողցես զամբարշտութիւն բազում մեղանաց խոստովանելոյս, հզօր, ծածկատես, ամենափրկիչ. զի մի ծայրագոյն լրութեամբ աւերեացս, դարձեալ նախնումն կարօտացայց՝ երանելով սաղմոսին զշնորհօք փրկեալն մկրտութեամբն. և փշովք մեղաց յոգի խոցոտեալ, ձեռն քո մխեցի յիս առաւելապէս այժմէն վերստին, ծանրս առնելով զբեռն պարտեացս քան զքաղցրութիւն պարգևացդ, այլ ազատեա զիս օրհնաբանեալ հոգւովդ որով, աղաչեմ զքեզ՝ տէր ամենայնի, յօրինաց մեղացն և մահու։ Քաւիցի, թէ անկցի ընդ տկարութեամբ սահմանաւ ճշմարտութեանդ ծագումն իբրև զգրոյն օրինակ. քանզի ուր քաւութիւն է թագաւորեալ՝ վտարեալ են մեղք, և 'ի խրախոյս կենդանի բանիդ՝ ոչ է յուսահատութիւն, և ամբարձեալ քոյոցդ շնորհաց՝ հալածեալ են պարտիքն, և մերձ գոլով ձեռինդ աստուծոյ՝ ոչ գոյ անհնարութիւն, այլ ամենեին լուսաւորութիւն, բովանդակապէս [illegible]րութիւն, անպարտելի կարողութիւն։ Քո է փրկու[illegible] կենդանութիւն, նորոգութիւն, ողորմութիւն, մ[illegible]ն և քաղցրութիւն, արքայութիւն, անեղծութիւն և փառք յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ · Ծ

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Իսկ արդ, քանզի որպէս ոչ է առանց Քրիստոսի այլ ոգւոց փրկութիւն, եւ ոչ առանց տեսման աչաց՝ առ լոյս զուարճութիւն, եւ կամ առանց արուեստին նշուլից արեւու երբէք քաղցրութիւն, այսպէս եւ ոչ առանց խոստովանութեան ծածկութից եւ աղօտանաց անձին՝ քաւութիւն։ Զի զի՞նչ օգուտ քեզ է մաքրութիւնդ, եթէ ընդ փարիսեցւոյն դատեսցիս, եւ կամ զի՞նչ վնասեսցէ զիս պարտիքս, եթէ ընդ մաքսաւորին գովեսցայց, եւ կամ ո՞ւր ասի պարսաւեալ մարգարէն Յովէլ՝ երիցս կրկնելով զանձինն եղկութի, եւ կամ զի՞ գուցէ սրբոյն դատաստան առ ՚ի յիշատակ աւուրն մեծի, եւ կամ ե՞րբ արդեօք անմաքուր իմացի շրթամբք Եսայի՝ հեծին ՚ի գործոց տանն Իսրայէլի, եւ զիա՞րդ ած պարտաւոր պաշտի ադամեան մարմնովն՝ իմոյս կարեկցեալ յանցաւորապէս առ հայր աղօթել, եւ կամ յո՞րս թարգմանի առած առակին, թէ սիրտ իմաստնոյն ՚ի տան սգոյ, եւ սիրտ անմտին ՚ի տան ուրախութեան։ Զի որ զսխալելն Ադամայ անձին իւրում ոչ գրեսցէ, եւ զմեղս ամենից ինքեան ոչ համարեսցի, իբր երգա[illegible] արքայից զհարցն, կորոյս զիւրն արդարութիւն՝ ո[illegible]ախտակիր գոլ բնութենս. եւ ոչ բերկրի սիրտ առ զուարթութիւն երեւաց աւետեօք յուսոյն, ըստ առացելոյն, եթէ ոչ յառաքելոյն Քրիստոսի ուսեալ՝ ամենայնիւ ահա ըստ աստուծոյ տրտմեցի։

Բ. Արդ ըղձալի է ինձ յաւէտ աստանօր խրատն հին՝ նորոգ ընկալեալ՝ հոգեոր հանճարեղին, զոր տէրն իսկ երկրորդեաց, երթալ նստել ոչ յառաջին բարձին հպարտից

ընդ ամբարշտացն նախրախորհուրդ ժողովելոց, ուստի Դաւիթ և Երեմիա ուխտին կանոնի սահման հաստատեալ հրաժարեցուցին, այլ ընդ զղջացեալն սրտիւ պատկառեալսն մեղօք՝ և 'ի դատաստանաց մեծին պակուցեալ ահիւ հատուցմանն, յետնոցն հաւասարեալ աստէն 'ի յերկրի կամաւ խոնարհութեան, ուստի բարձրեալն աստուած պարարեալ բերկրի. որով ընդ նախադասեալսն 'ի բազմականսն երանութեան համարձակեցայց, թէ ես և թէ նա հետևեալ սոլիմք։ Ո՛ւ որ զերծեալ 'ի բամբասանաց բանի մարգարէին, որ 'ի վէսս ոմանս ակնարկի. մի՛ յիս, սաէ, մերձենար. մաքուր եմ, և ո՞վ զիս տեսանիցէ։ Ա՛յլ զանկշիռն խոնարհութիւն երջանկին Դաւթի ինձ նպաստ առեալ ասել ընդ նմին, ես իբրև զանասուն համարեցայ հերքեալ 'ի բդգայութենէ, և հասին չարիք ինձ շուրջանակի. և նեխեցան և փտեցան վէրք իմ 'ի յանզգամիս անբժշկութիւն, և զայլոց ոմանց ընտրելոց 'ի յԱսորեստանի՝ զկամաւորն կշտամբութիւն մեղապարտութեան անձանցն անարատից. ընդ որս և զԵզրի մեծի քահանայի զասելն՝ ես ինձէն առեալ բարբառիմ, թէ և ոչ զերեսս բաւական իցեմ համբառնալ 'ի վեր առ քեզ աստուած։

Գ. Ո՛րդ ես ճշգրիտ պատկեր ամենայն երկրի՝ զիմս խառնեալ ընդ նոցին պարտիս, և 'ի նոցայոցն զառ իս դառնութիւն կրկին առաւելեալ, նոքօք հեծեծեցից. թէպէտ և չէ ինչ պիտոյ դարչութեան գունոյ՝ դարձեալ ողերուիս։ Ահա արդ մեղայ, զի անմտութեամբ գործեցի զոչ հաճոյսն քո բազմօք սխալեալ յանցաւորութեա[illegible]. Նայեա յիս, գթած, որպէս երբեմն յուրացութե[illegible]մբ նեալ Պետրոս, զի յոյժ ունայնացայ։ Զօրաւորեա [illegible]ողորմութենդ քո ճառագայթ, ամենևին բարերարութիւն. զի ընկալեալ զօրհնութիւն քո, տէր, արդարացայց կեցից և մաքուր եղէց յանտեղծիցն քո իմոց ըկողաց։ Չունիմ համարձակութի զմեղապարտ ձեռինս հատուցեալ առ քեզ տարածանել, մինչև մատուսցես զօրհնեալդ քո զաջ 'ի նորոգութիւն դա-

տապարտելոյս։ Որդ յաղթեա վերստին խմամ յամառութեան քոյին հեզութեամբդ առ իս ժամանեալ մարդասիրապէս. և զամենայնն յամենայնի ամենայնիւ քո կարողութեամբդ՝ զառաջին չարիսն միջնովքն և վերջնականօքն թող ինձ, հնարաւոր անհասից Ք՟ս Թագաւոր լուսոյն արդարոց։

Դ. Զեմ արժանի յիշել զանուն քո օրհնեալ, զի վնասակար եմ բարեգործիդ մահու հարուածոց առ կնիքն, առ շնորհն, առ փչումն, առ պարգևն, առ աւանդն, առ ձիրն, առ անունն, առ որդեգրութ՟ին, առ պատիւն արքայական, առ պատկերն, առ դրոշմն, առ օծումն, առ ճոխութիւնն, առ համարձակութիւնն, առ ընտանութիւնն, առ կեանսն, առ լոյսն, առ երանութիւնն, առ յոյսն, առ փառսն, առ անխոնարհելի բարձրութիւնն, առ պսակն անկապտելի, առ խոստմունսն ծածկեցելոցն, որ քև տէր Քրիստոս, բազմօք աւետարանեցաւ ինձ յամառելոյս իժիս և քարբիս՝ ունկնախից և լսելափակ անլուր ականջացս. որ միշտ յառաւելութեան քումդ բարութեան յոքնապատիկ յաւէտ քան զոյն չարիքն իմ յաճախեալ, խապառ կործանեցին, մերժեալ 'ի կենաց ընդ մահ կապեցին, ծառայ կարգեալ ապականութ՟ե։ Եւ արդ դու միայն իրաւակշիռ և ճշմարտադատ բարերար՝ օրհնեալդ 'ի գթութեան, մեղայ քեզ անօրինեցայ անիրաւեցայ. վասն որոյ և եղծայ զեղծայ յանցեայ ամբարշտեցայ. և ոչ լուայ խոստովանեալ և երկրպագեալ գովեալ քո բանիդ, որ դու իսկ երևեցար անճառելեաւ քո սիրովդ, զոր գրելն իսկ մեծ է, և նշանակելն սարսափելի։ Քեզ արդարութիւն [illegible]սաս և մշտնջենաւոր գովութիւն, և ինձ պատկառել[illegible]քէն, խնամակալ, քաւութիւն և ողորմութիւն և բժշկութիւն, օգնութիւն և պահպանութ՟ի սրտի և ոգւոյ. բարեբանեալդ յամենայնի յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ · ԾԱ

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Ո՞ւ արդ առ երկրածի՞ն ոք պաղատեցայ այս մահացու ամենապատիր, եթէ ընդունայն է աղաղակելն. առ մահկանացո՞ւ բանական, եթէ սուտ իցէ փրկութիւնն առ յուսոյն վստահութիւն. առ մա՞րդ ոք եղծական, եթէ ընդ տկարութեան բանին և նանիր է զօրութիւնն. առ իշխա՞նս երկրաւոր գահից, եթէ անցաւոր է ընդ ինքեանս և իւրեանցն բարութիւն. առ եղբա՞յր ոք հարազատ, եթէ կարօտ է կամելոյն առ անձինն անդորրութիւն. առ հա՞յրն իմ երկրաւոր, եթէ պակասեալ են խնամականքն ընդ աւուրց նըւազութեանն. առ մա՞յրն իմ որ երկնեաց, եթէ կասեցան գթութիւնքն ընդ նահանջել կենդանութեանն. առ թագաւորութի՞ւնս աշխարհի արդեօք, որք զմահացուցանելն միշտ արուեստաւորեն քան զկենագործելն. այլ առ քեզ բարերար աստուած օրհնեալ 'ի բարձունս, որ կենդանի ես և զկենդանութիւն տաս ամենայնի, որ և յետ վախճանին զօրես անեղծապէս նորոգել:

Բ. Որ եթէ փախնումք 'ի քէն, դու զկնի ընթանաս. եթէ տկարանամք, զօրացուցանես. եթէ վրիպիմք, շաւիղ դիւրութեան ուղղես. եթէ պատկառիմք, քաջալերես. եթէ ախտանամք յանձն և 'ի մարմին, բժշկես. եթէ յարշանամք մեղօք, մաքրես. եթէ ստեմք, քո ճշմարտութեամբդ արդարացուցանես. եթէ յանդունդս ներքինս սուզեալ գլորիցիմք, յերկինս ցուցանես. եթէ 'ի կամաց մերոց ոչ դառնամք, դու դարձուցանես. եթէ մեղանչեմք, ողբաս. եթէ արդարանամք, ժպտիս. եթէ օտարանամք, սգաս. եթէ մերձենամք, տօնես. եթէ տամք, ընդունիս. եթէ յամրանամք,

երկայնմտես . եթէ մեք ժխտեմք , դու առատապէս շնորհեալ ընծեռես . եթէ լքանիմք , տրտմիս . եթէ արիանամք , խնդաս ։

Գ . Որպէս հարիւրորդ երկրորդ սաղմոսն օրհնաբան հրաշաւորական զվհատելոյս զսիրտ սփոփէ , և մեծ յոյս կենաց աւետարանէ առ փրկութեանն հանդէս . որ յաղթականն է դիւաց և տարակոյս բանսարկուին . որ իբր զխաչին տէրունի նշան բարեբաղդ պանծալի սքանչելափառ , անխոնարհելի բարձրութեամբ լուսոյ և անպարտելի վերնոյն զօրութեամբ կանգնեալ է ախոյեան անվանական և անշարժական ամենայնիւ յաւիտենական ընդդէմ անբարի բարուց բռնութեն Բելիարայ , որ ունի յինքեան զանձս հոգևոր օգտից դիտողաց մտաց ընծայեալս զպարտումն մահու և զլուծումն մեղաց , և յոյս կրկին յերկուս յաւիտեանս , և զնորոգումն խոստման անեղծութեան արդարոցն , կանոնս բարեհրաւէրս և կենդանատուրս գրեալս հոգւոյն աստուծոյ . որպէս ամ խոկ երգ Սաղմոսացն մաքուր սրտից է տեսանելի կտակ կենաց մարդկան նկարեալ ։

Դ . Օ՜ի եթէ 'ի նախնումն տկար կերպարանն զայս աւետիս և վստահութիւն ընդգոդեալ ունէր՝ կործանման մահու նախաժամն մեծ աւետագիր և կեանս երկնակրօնս վերնակենցաղս միշտ անճառելիս , և այն՝ ջնջական գիրն և յեղանակաւոր օրինակն , և պաշտօնն դատապարտիչ վհատութեան յանցաւորացն , և խափանելի կտակն երկրային , և տկար հաշտարարութիւն միջնորդացն , և թերութի բանից մաղթողացն ։ Այլ զի թէ Մանասէի փրկութիւնն խոստովանելի է նուաստ վկայեալ յետ այնքանեաց մեղանաց անբժշկականաց , որ արեամբն արդարոց ելից զնուիրեալն մեծի Թագաւորին հրաշանուն , քաղաք հայրենի , ըստ մարգարէագիր անսուտ պատմութեանն . որ և զմեծն խոկ տեսանողաց բազմերախտիս ձեռնկալութեան խնամողօրէնն պաշտպանութեան նախնակերտ յարկին տեսչութե , մանկավարժ ինքեան և նախնի , մեքենայիւ մահու սղոցեալ , 'ի

յերկուս մասունս խզեալ դժնդակ տանջանօք մաշեաց, իբր խորհրդով ապառամբութեան զյուսոյն փրկանակ կորեալ։ Ա՛ռ որով զչար յաւելուածն մոլեգնական՝ գքրէական մերնամարտութիւնն 'ի բարձրեալն յանդգնութիւն. քանզի ոչ պատկառեաց երբէք զստեղծողին պատիւ և զանուն յիւրաբնակ խորանէն մերժել. հալածեալ զաստուածոյ հոգին, Բելիարայ զանձն դաւանեաց։ Քանզի զնոյն տաճար տիրական խնկարկութեան հաստողին սահման՝ հռչակաւորն երկրի տեսարան՝ զսարսափելին ազանց սրբարան, ուր տեսիլք հրեշտակականք և աստուածային հրամանք յաղթողականք լուսաւորապէս յայտնութեամբ ազդեալ երևէին, զայն վայր երկնանման ահաւոր սքանչելատես՝ Քրեանց ումեմն քառադիմակի նախանձարկու պատկերի աներածոյն անապատի պաշտօնէատեղ գարշելի և դիւաձեննձեր զոհարան պատրաստեալ կազմեաց։ Օ՛րհնեալ զարքայն երկնաւոր 'ի յարքայականն կայից, զամենահարուստն՝ ունայն 'ի ստացուածոց իւրոց, զտանուտէրն՝ անհանգիստ և թափառական տատանեալ, Բէեղզեբուղայ ձեռաւն նկարեալ, և զանունն ահեղ փառանդի արարեալ. գերի տարեալ զաւանդ գոլելոյն, ողբալի զողորմածին մասն նուազեցուցեալ. աղուեսուն փոքու ապարանք զորահն լուսոյ կարգեալ, և բնաւից ունողին և ոչ գլխոյն տաղաւար յիւրայոցն եղեալ. հատեալ զցանկ հզօրին, բախտից հմայից զսեղանն մեծախորհրդարեանն սրսկման երևեցուցեալ։ Լայնեալ հետս բազում ընթացելոց 'ի դայթակղութիւն, հովիւ կորստեան հօտին սատակման, մոլորութեան բուռն վարդապետ, և այն՝ գիտութեամբ կրօնիցն օրինաց, հայր ունելով զմեծն Եզեկիա զնմանակիցն Դաւթի։

Ե. Այնքան ստացեալ դամունս չարեաց, որ և զաստուածոյ պատիւն որ զարքայութեանն փառս ընծայեաց նմա, հայհոյեալ և թշնամանեալ, և զաղօթկերացն բազմութիւն սուսերաւ մահու խողխողեալ։ Ընտանի դաւաճան, մերձաւոր վանիչ, հարազատ սատակիչ, կցորդակից սպանող։

Եւ աստուած ոչ գոյր դառնալ, զի ուրացեալ էր զնա. զԱբրահամ ոչ էր յիշել, զի խորթացեալ էր ՚ի նմանէ. Իսահակաւ ոչ էր աղօթել, զի նզովեալ էր ՚ի նմանէ. Իսրայէլիւ ոչ էր պարծել, զի տարագիր էր անուան կոչմանն մեծախորհուրդն շնորհի. զգութեան երգ ոչ էր նուագել, զի կշտամբիչ էր նորին. ՚ի քաւարանն ոչ էր մերձենալ, զի պղծեալ էր զնա. ՚ի տապանակն աստուածագիծ ոչ էր ապաւինել, զի ընդ գարշութեան ձուլածոյին էր փոխանակեալ. առ Մովսէս ոչ էր կարդալ. զի անքաւելի էր պարտիքն որ առ նա. առ Ահարոն ոչ գոյր աղաչել, զի վնասապարտ էր առ նա. առ մերձաւոր մարգարէիցն գունդ ոչ էր դիմել, զի սպանող էր նոցա։ Եւ նորա քաւութիւն մեղաց, և արքայութիւն թագաւորութեան վերստին պարգևեալ տուաւ. զի քեզ, բարերար, բազմացուցես կարգեսցես գովեստս անճառս և անլռելիս ՚ի յազգս տոհմից և ՚ի դարս ժամանակաց, և զդուռն յուսոյն մօտից անփակելի պահեսցես ՚ի փառս քոյդ բարձրութեան և ՚ի փրկութիւն դատապարտելոյս, անմահութե՛նց պարգևաց տուիչ Քրիստոս, գովեալ յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ · ԾԲ

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀԱՅՑՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ
ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. ՕՐՀՆԵԱԼ տիրաբար ՚ի քում էութեան, անսահմանելի և անփոխադրելի իսկապէս բարի, պաշտօն խնկելի, և երջանկութիւն խոստովանելի ամենայն երկրի, երկայն յուսոյ ամենապատրաստ տեսութիւն, գթած ողորմած, որ ոչ պահես ոխս բազմութեան ամաց մեղանաց քթթել մի

ական, որ հրաշալորս զարմանալիս գեր քան զամենայն ազինս նախնեացն անսահման առաւելութեամբ կրկին ընդ միոյ հաճեցար հեղուլ զողորմութեան վերնահոս վտակս ամենախնկալորս 'ի շնորհաբաշխութեանս նորում. Եւ զանտուստ զմուտս լուսարանի պատուհանին անձկութե՛ նշուլից աղօտականաց, չափով գիտութեանցն ըստ Սողոմոնի, և իւր խոկ նմին և ինձ ընդ նորին բացեր ընդարձակեցեր թշուառացելումս զառագաստն անջրպետարան եղիցն ողորմութեան ձրի պարգևացն աստուածականաց. զոր ընդ մէջ իմն մասնաւորօք աւետաւոր յիշատակաց և 'ի հնումն զայսր տպաւորութիւն օրինակաւ նկարագրէր, զդարձարուքն առ իս և ես դառնամ առ ձեզ. և յորժամ դարձցիս և հաստաչեսցես, յայնժամ կեցցես: ՝Նա զի և զաղջամղջին սևութի գունոյն փոխարկել 'ի ձեան պայծառութիւն, և զարանցն արեամբ ներկելոցն յեղանակել 'ի պատահումն գեղման, ըստ Եսայեայ և Զաքարիայ, և 'ի մէջ բարկութենն դարձեալ զոգ զողորմութիւն. քանզի անապատանալ քաղաքացն խարայելի և դարձեալ բնակիլ, և ճանապարհացն ամայի լինել 'ի չգոյէ մարդկան և անդրէն հետևիլ, և լքանիլ 'ի սովոյն ոգւով և դարձեալ զօրանալ ձեռամբ, և գնալ աստուծոյ 'ի տեղի իւր զայրացմամբ և դառնալ ողորմութեամբ, ըստ ներողութե՛ զելոն, և 'ի մէջ սաստիցն սպառնալեացն կրկին պաշտպանութիւն, և 'ի սրտին խռովութեան յուզումն խնամոց գթութեան:

Բ. Այս մարգարէիցն ձայն խնկելի, որ զօրհնեալդ քո գալստեան զազատարարդ հրաման կանխաւ ազդէին, և զոր չէ բանիւ նիւթեղէն լեզուի ընդ միտ արկանել վասն անբաւութե՛, փոքունք են և նուազունք օրինակք և նմանութիւնք, հինք և ժամանակաւորք առ աւետեացդ քո յայտնութիւն և խաչիդ փրկագործութիւն: Որ յամենայն վայրի կառուցեր զխորանն վկայութեան արեան քո ուխտի, որք մեծաբարբառ միշտ աղաղակեն քան զդատակնիք մահուն Հաբելի զյաղթանակ բարեաց քումդ հանդիսի,

կեանս կրկնիս և անմահականս շնորհաց, մկրտութեան, յարութեան, նորոգութեան, առ քեզ ընտանութեան, ընդ հոգւոյդ սրբոյ միութեան, քաւութեան, ազատութեան, լուսաւորութեան, մշտնջենաւոր մաքրութեան, խնկապէս երանութեան, ընդ վերնայնոցն կցորդութեան, անկապուտ փառաց, 'ի շրթունս մեր ձայնիւ բարձրելոյն հաշտեցուցիչ բանից աղաչանք։ Եւ զոր ահաւորն է ասել, կարգեմ աստանօր յիշատակ եղեալ մեծին երախտեաց, աստուած իմ լինել ընտրութեամբ շնորհին, և ընդ հաստողին միանալ տէրունի մարմնոյդ ճաշակմամբ, և ընդ լուսոյդ կենաց խառնութեամբ զոր կատարումն երջանիկ խոստմանն, ըստ Պօղոսի բանին, ոչ ունէր օրէնն։ Այլ դու, փրկութիւն, եկիր հայրենիդ քո հարստութեամբ, արարեր և կատարեցեր զլուսոյն յերկարաձգութիւն, որ առ քեզ պահեալ անհամառօտելի, քաւիչ ամենայնի։ Եւ քեզ փառք ընդ հօր քում 'ի զուգեալ բարեբանութեան հոգւոյդ քո սրբոյ, յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

ԲԱՆ . ԾԳ

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Տէր տէր զօրութեանց, բոլորից գոյից թագաւոր, օրհնաբանեալ ողորմութիւն, աստուած ամենեցուն, որ յաղթես սահմանի լայնատարած ընդարձակութեան, և անբաւութեանց դու ես ուրբանութիւն. մինչ զի կարծրն քեզ հաստատուն է, և լոյծն քեզ պնդակազմ, և չիք քո իր անհնարաւորական, յաղթող զօրութիւն անհեղ. հուրն ցօղխիտ է զովական, և անձրևն բոց կիզանողական։ Ո քարն

բուես ցուցանել կերպարան աղդման, և զբանականն դնես անխօս և անշունչ արձան։ Օ՛ պարտուորն ողջքեալ պատուական առնես, և զկարծեցեալն մաքուր՝ խրաւամբք քըննեալ դատիս։ Օ՛ մատուցեալն 'ի մահ՝ բերկրութեամբ բարեաց արձակես, և զամաչեցեալն՝ զուարթ տեսութե՛ օծեալ դարձուցանես։ Կանգնես զմատնեալն հաղբից գլորման, և զասանեալն՝ 'ի վստահութիւն վկմից հաստատես։ Օ՛ սխտացեալն բազմահառաչ՝ երջանիկ կարգես, և զյաուաջատեալն դարձեալ անդրէն 'ի յետս նահանջես։ Նոյորժամ սպառին առ 'ի մէնջ բարիքն, զառաւել զարմանալիսն յայնժամ ներգործես. քանզի վասն քո գխտես թողուլ զմեղս և ջնջել զանօրէնութիւնս, և քաւիչ լինել անիրաւութեանց և զմեղս մեր ոչ յիշատակել, ըստ Եսայեայ և Երեմիայ։

Բ· Նայլ առ շնորհ նորոգ փրկութեանս բազմօք գոհաբանութեամբ հետևեալ, 'ի յաճախութի՛ անբաւիցն լըեալ առ սմին խոկոյն կարկեցայ. քանզի կրկնեալ զլուսոյ անըսպառ բարխդ, որ 'ի քէն առ իմ յամառս թշուառութիւն, քոյին աղերսիւ առ քեզ մաղթեցից, յարմարեալ դարձեալ 'ի նիւթս բանիս զտառ ողբերգութե՛ այսր մատենի. լցից թախծութեամբք և հեծեծանօք։ Նայլ առեալ խառնեցից 'ի տուողից հաճութիւն ընդ ցաւոցն զդեղն, ընդ վհատութեանն զխրախոյսն, ընդ յուսահատութեանն զյիշատակդ անուան հաստողիդ, ընդ տխրութեանս զփոփանդ, ընդ խմումս դառնութեան զքաղցրութիւն կենարարիդ, ընդ պատիժ օրինին զշնորհն, ընդ պարտս անիծիցն զազատարար օրհնութիդ, ընդ մարմնոյ մահուն զամենայնիւ նորոգութիդ։

Գ· Հաւատամ հզօրիդ բանի, ուստի վկայեմ. լուր լռութեան սրտիս, տէր յիսուս, որ հնչումն է առ քեզ մեծութեան ձայնի երկար գոչելոյ։ Որ մարմնակից և պատկերակից մեր եղեալ, և քահանայապետապէս անօրինակդ զօրինակին խորտակեալ զլուծ, ընդ զենման մահու անասնոցն՝ բարեբանեալ մարմնոյդ նուիրմամբ, անմահապէս միշտ մա-

տուցանիս, և աննուաղաբար քաւութիւն շնորհես, ոչ սակաւամեղիցն միայն, այլ և որոց հատեալ է անկալութիւն առ երս կենաց։ Զի որքան զօրէ մարմնոց անդամոց առ մերս կենդանութիւն, թէ և բիւրուց ամաց ունիցի յերկարաձգութիւն, յորժամ աստուածդ բոլորեցուն վասն սորին կամաւ և յօժարութեամբ զենումն ընկալեալ, մահու համբերես բաշխեալ 'ի քաւութիւն։ Զի ոչ եթէ մարդկութեանդ աղբիւր պարտականն գոյ մահու յօրըստօրէ կատարիլն, այլ կամօք քովք՝ հոգւոյդ գործակցութեամբ՝ 'ի հաճութիւն հօր և 'ի մեր հաշտութի՛ ցանկ մատուցանիս։ Իսկ եթէ ամենիցդ աստուած անքննելի՝ խոնարհ վասն իմ առ իմ փրկութիւն, 'ի դէմս իմ, իբր թէ ընդ քոյդ էութեան ես իցեմ մարմնով պարունակողիդ կցորդ միացեալ. և դու, բարերար, յաղագս իմ 'ի յիմս կերպի փոխանակեալ ընդ իմում պարտեաց, և մահ ընկալեալ անպարտդ զմահապարտիս մեղաց պատուհաս, և 'ի յիմ անուն յանցաւորապէս, որպէս թէ կամաւ ընդ քեզ ես կրիցեմ, բաղումս մեռեալ և մեղս կենդանի. ոչ ուրացողացն ձեռօք, այլ դաւանողացն հաւատովք աստուածապէս նուիրեալ և 'ի մասունս անհատս բաշխեալ։

Դ. Ո՛ւէր ումն ողոքաւոր՝ չաւատալեացն պաշտօնատար. մեծ ինձ և անկշռելի առ սմին դատէր անյարմարադիր անձին յուսադիր, Հաւատամ զվասս և զերջանկութիւն, քան թէ մարտիրոսութեամբ իսկ՝ թող թէ ուղղութեամբ իմս թշուառութեան յանցաւոր մարմնիս վախճան ընդունել։ Իսկ զանձառութիւն խորհրդոյս այսու դիտեցի. դաւանէր իսկոյն, որ զի և մարդոցն անձինք առանց նուիրման այսր յիշատակի չև են իսկապէս կատարեալք իսպառ, եթէ ոչ ընդ այս հրաշակերտութիւն մեծութե՛ հոգւով խառնեսցին։ Ապա թէ մեղաւորիս մասին կրկին մատուցար բաժին ասելով՝ յուսայր, իբրև այն թէ ես ինքն եղեր ձրիմարտի, գրաւեալ զիմս դաժանութիւն ընդ քում համեղութեան, պատարագեալ քոյինանիւթ զանգուածոյ նշխարաւդ կենաց

լուսոյ։ Ա՛յսու ամենայնիւ 'ի վերնատանն նախանուէր բարեշնորհութեան՝ անհնարաւոր ախտիցն ճարակ՝ զմարմին և զարիւն իւր բաշխեաց 'ի քաւութիւն, 'ի վեր կարծեցուցանէր քան զնահատակի վկայեցելոյ արեամբ կատարմամբ. յուսոյս օրինակ յարգաւորութեամբ գրել զիս 'ի փառս, այսմ փրկանօք հաւատալի երևեցուցանէր, քան թէ քաւելոյ և ողորմելոյ և շնորհելոյ, որչափ աստուածականիդ առ մարդ զօրութիւն, և տիրական աստուածախառն մարմնոյն կամաւորական նուիրումն առ անմահական սպանդին մատուցումն, և անմահն առ մահկանացուս, լոյսն ահաւոր առ ստուերայինս, յաւիտենականն քան զանցաւորս, բարձրեալն քան զերկրաւորս, անստեղծն քան զեղականս, բարին խնկութեամբ քան զթիւրեալս բնութեամբ, մանաւանդ զի իւր է կամելն, և իւր կենագործելն, օրհնութեան առիթ քան զանիծիցս պատճառ։

Ե. Արդ տուր խոցելոյս 'ի սիրտ և յոգի, աղաչեմ գթած, զառ 'ի յերկնուստ ընծայեալ զդեղդ կենաց, մատիր քաղցրութեամբ առ ախտացեալս մեզօք, քաւեա 'ի պարտեաց՝ ամենակատար բաւականութիւն։ Իսկ առ 'ի յինէն այս է ճշմարիտ և անխաբելի կերպարան բանի, որ զի հաստիչդ ամենից 'ի սուրբս բնակես. և ըստ տարագուսերմանն և հնձելն է խրատացի, ըստ ճշմարիտ բանին Պօղոսի, և աչացաւացն 'ի տապ արևու ոչ է զօրութիւն։ Ա՛յլ դու, բարերար հաստիչ յոչէից, յորդես յաւէտ խնկապէս համայն և զդաւանելն զքեզ՝ բաւական առ կենդանութի. և ոչ ես ընդ սահմանաւ փակեալ օրինի, այլ յաղթես՝ մանաւանդ թէ խզես զկապ կանոնի, և դու միայն մնաս պայման աւետեաց համօրէն յանցաւորաց տարակուսելոյ։ Ա՛ւ քեզ ընդ հօր՝ հոգւովդ սրբով փառք և իշխանութիւն յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ · ԾԴ

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀԱՍԿՈՂԷ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Եւ արդ յամենայնի առ ամենայն ակնկալութիւն քո է ողորմութիւն, սկզբնալոյսդ աչաց տեսանելեաց և սրտի իմաստից Յիսուս. քո է բարերարութիւն, կեանք և անմահութիւն։ Դարձ առ իս գթութեամբ, և հանդերձեցես դառնալ առ քեզ ինձ կրկին բերկրութ՟բ. զի առանց քոյ կամաց ոչ ունիմ լինել նորոգ փոփոխեալ. և եթէ ոչ կամք քո գթասցին, ոչ զօրեմ փրկիլ մահու պարտականս. և եթէ ոչ կառավարդ յարդարեսցես պատրաստել ինձ հետս ճանապարհի՝ որ առ քեզ բերէ, վիհ է ինձ խորոց յաջմէ և յահեկէ։

Բ. Ահա ոչ պարծիմ ամենայն իրօք նախատեալս, ոչ պանծամ դսրովեալս, ոչ խրոխտանամ լքեալս, ոչ մեծաբանեմ պապանձեալս, ոչ ըմբոստանամ ձաղեալս, ոչ երջանկանամ եղկելիս, ոչ արդարանամ ամբարիշտս։ Զի ոչ երբէք հարթ ընթանայ երիվար առանց սանձահարի, և ոչ նաւ համբառնայ հանդէպ առանց ուղղչի, և ոչ արօր կշխռ ինչ գործէ առանց մաճակալի, և ոչ երկուորեակք լծոյն ՚ի ճահ ճեմեսցին առանց եզողի, ոչ ամպ վերաչուէ առանց հողմոյ, ոչ աստեղք ցնդին և կամ գումարին առանց ժամանակին, ոչ արեգակն փոխաբերեալ ուր շրջանակի առանց տարրական օդոյ, և ոչ ես նօքոք հանդերձ առանց բարեգործիդ հրամանաց ակնարկութեան։ Զի դու միայն ես տուիչ կենաց բանականաց և խնամիչ կարգաց հոլովման արարածոց, և ՚ի քէն է ինձ փրկութիւն, ըստ Սաղմոսողին, և դու ձայնես բարբառ խնդալից աւետեաց հնչման յականջս

ըելութեան ամենայն հասակի, Եկայք 'ի հանգիստ իմ բնաւին աշխատեալք, և ես մաքրեցից զձեզ 'ի պարտեաց։ Իսկ զի՞նչ օգուտ 'ի լուացմանէն, եթէ կրկնակի զաղտացայց. և կամ ո՞ր օգուտ 'ի ճաշակմանէն, եթէ գեհենին մատնեցայց։ Իւ կամ զխա՞րդ յԱբրահամ պարծեցայց խորթացեալս 'ի գործոց նորին որդիս գարշութեան հօր ամովրհացւոց, և մօր քետացւոց կամ քանանացւոց, ըստ մարգարէին որ առ իս յանկաւոր ձայնի. ժառանգս մերժելի Եթովպացի և ոչ սեննեկին Սառայի, ըստ տեսանողին առ իս ասածի, եղբայրս Համինի և կամ Գոմորայ, համբակս անլուաց և անաղելի՝ խակակուռ պտղոյն խակութեան Սոդոյ և Սղոզերայ, ըստ Եզեկիէլի կրկնանախատն կշտամբութեան։

Գ. Իւ քանզի 'ի ծուխս բազմախտանգս ալէտանջ հողմոյ սաստկապէս զզուեալ ուժգին լկանօք խպառ տագնապմամբ 'ի ծովին, փոխեալ ընկեցեալ 'ի վտակն վայրենական ողողից. առ որս զմտաւնս ձեռացս այսր անդր տարաբերեալ, իբր 'ի հոսմանց բռնութեանց գարնանազայր գետոց, արտաձգեալ յակամայ ընթացս ողորմագին գլորման, ջրակուլ ողեսպառ պղտորութեամբ, դաժանահոտ սկախառն մամռարմատ խառնախուռն մահաբեր երկամբք վանեալ, ըստ որոց յուղխիցն հեղեղիցին հեղձուցեալ։ Այուառակս և ես եղկելիս՝ խօսին և ոչ իմանամ, գոչեն և ոչ ինչ լսեմ, բարբառին, և ոչ զարթնանամ, հնչեն և ոչ փոխադրիմ, փողեն և ոչ դումարիմ, վիրաւորիմ և ոչ ես զգամ, կորոյն գարշութեան նմանեալ Թափուր յազդմանէ բարեաց իմաստից։ Արդարև չար առաւել յաւէտ խստապէս քան զօրինակդ ճշմարտութիւնս, ատելի և մեղադրելի, և առենին Քրիստոսի արժանապէս մատնելի։

Դ. Իւ քանզի անդառնալի ուղւոյն յիշատակ ատեացս պարտեաց զայս կտակ Թողի որոց ընթեռնուն, խնդրս բանիւ առ աստուած կարդալ համապարզորդութեամբ, այս կացցէ սահման յանձնառական խոստովանութեան մշտնջենաւոր ձայնարկու առաջի քո, ամենակալ. զոր գիրդ ընդ մարմնոյս

և բանդ ընդ հոգւոյս զանսահմանելիդ միշտ թախանձեսցէ, իբր յանեղծական մաղթողէ ընկալեալ աղերս 'ի յիմոյս ձայնէ՛, բարեգութ, մարդասէր, օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ · ԾԵ

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Եւ վասն զի սլացեալ ոգւոյս թեւօք 'ի թիւս անբաւելից ծննդոց մարդկան՝ եդի 'ի կշիռս իմանալեացս մտաց, ոչ գտի համեմատ զոք ինձ պարտաւոր. և առ այս գիտութեան Սաղմոսին զբանն 'ի յերգ ինձ առի դառն կշտամբութեան գաւազանաւոր գործավար. ո՞վ յարիցէ ընդ իս 'ի չարիս հաւասարել յանօրէնութիւնս։ Եւ քանզի այս բառ ամէն մասին կնքեցաւ և ճշմարտեցաւ առ այլս մահու, և ես վկայեմ կրկին հաստատեալ. առ այսր իրաւունս գրեմ՝ ինձ միայնոյ զեղծանիլ իսպառ, քան իմոյս բանիւ բազմաց տարագրիլ. թերեւս առլիմք առ այսու արդեօք և ինձ շնորհեսցես, շնորհողիս զպարտիս իմոց։

Բ. Եւ արդ զի՞նչ քեզ աղերս հաճոյական 'ի յայսմ և 'ի սոյն, և ծուխ անուշից ընդունելի խնկոց մատուցից գոլեալ թագաւոր երկնաւոր Քրիստոս, եթէ ոչ զառ 'ի յինէն անիծեալսն օրհնել մաղթեմ, զկապեալսն արձակել, ազատել զդատապարտեալսն, բարեգործել զնզովեալսն, պսակել զթշնամանեալսն, սփոփել զտրտմեցեալսն, դարմանել զխորտակեալսն, խնամել զաւարտուցեալսն, պատսպարել զնենգեալսն, զվիրաւորեալսն 'ի մարմին՝ յոգի բժշկել։ Եթէ օրհնութեան բանիւ առ որ մատուցայ, լուիցես. իսկ եթէ անիծիւք, մի՛ հայեսցիս ընդունել, գթած։ Ես տառապեալս

ամենաթշուառ 'ի վերջին սպասաւորութեան մաղթանաց այսր մատենի 'ի բովանդակ մտաց շնորհեցի իմոյն` փակեալ առ 'ի քէն զանիծիցն դժնդակ ըղձիցն չարաշուք ձայն · և դժնէից նենգողացն իմոյ` ընդ բարկան 'ի բոլոր սրտէ հաշտութեան արդահատեցի, վասն որոց և ծուխ պաղատանաց կրկնեցի · որչափ դու ինձ ահա յայց եղեալ առաւել ողորմեցիս ըստ քոյդ մեծութեան, գովեալ խնամակալ, կեանքդ` մահացուիս, հզօրդ` տկարիս, ամենակարդ վարանելոյս, իմաստութեանդ աղբիւր` յիմարիս և թմբրեցելոյս։ Քանզի յաւէտ սխալեալ անկայ իբրև զողողակ մթային ոչ ընդելական 'ի հաղբս մահու անզգայապէս, չիմացայ զկորուստն, չզգացի զորոգայթն, չտեսի զըմբռնող որսոյն ծածուկ մեքենայս, չկարծեցի զխաբումն կերպարանաց կեղծաւոր վարմին, չնկատեցի զգայթակղութիւնն շուրջանակի, չշօշափեցի զպատանդիչ զցանցարկ կարթին, ժամանեցին ինձ չարիք; և ես ոչ կարացի ճանաչել, ըստ Սաղմոսողին։

Գ · Քանզի և որպէս իմաստակի ումեմն արտաքնոյ բարբոք թուեցաւ, չար ասել զմահ առ չիմանալոյն պատճառի, և ես վկայեմ իմովս բանիւ · քանզի իբր զանզգայ պաճարս անասնոց մեռանիմք և ոչ զարհուրիմք, կորնչիմք և ոչ հիանամք, թաղեցեալ լինիմք և ոչ խոնարհիմք, տարագրիմք և ոչ տագնապիմք, եղծանիմք և ոչ զղջանամք, մաշիմք և ոչ մտաւեմք, պակասիմք և ոչ պատրաստիմք, դնամք և ոչ զգուշանամք, դեղիմք և ոչ ևս զգամք։ Իսկ հանդիստ ասել երջանկին Յոբայ զվախճան մարդոյ, և ես խոստովանիմ զսոյն ընդ սրբոյն, եթէ ոչ ունէր զբեռն աշխատութե՛ն մահացուգործոց բառնձնեալ։ Մ`անաւանդ զի որոգայթն դաղտնի և հնարադիրն աներևակի, տարր ժամանակիս յանէից, անցեալն անյայտ և ապառնին կարծողական, ես անհամբեր և բնութիւն թերահաւատ, ոտք անհաստատք և մտք ցնդեալք, կիրք հարկաւորք և բարք անժուժկալք, մարմին մեղսամակարդ և յօժարութիւն երկրասէր, դիմամարտութիւն ոնկակից և խառնութիւն ներհակական, բնակու-

և պատահարք ամենագրաւք, միտք չարախնամք և տենչմունք բարկացուցիչք, կեանք տարօրեայք և զբաղք սակաւաւորք, խաբմունք յիմարութեն և խաղալիք տղայականք, աշխատութիւնք ընդունայնք և վայելմունք երազականք, համբաւք ոչնչից և պաճուճանք հողմոց, նմանութիւնք ստուերաց և կերպարանք ծիծաղելիք: Քանզի իբրև եկն եհաս պատուիրանն, ըստ Պօղոսեան բանին, անպատրաստ գտեալ զիս ինքեան, մեղքն կենդանացան յանդիմանեալ յարդարունեցն, և ես մահացայ կենացն և կենդանացայ կորստեանն:

Դ. Գողացան օտարք, չարին գունդք, զստացուածս սրտից իմաստից, ըստ գրոյն կանխաբանութե. որով եկն եհաս խոկոյն աստանօր իմաստութե ինձ նուաղանալ, ըստ առակողին, և առաւելուլ ոչ բարւոյ ցանկութիւն: Աչ յառեցի զակն ոգւոյս 'ի գլուխն իմ կենաց Քրիստոս, որով ընդ ուղիղն հետևեցայց: Քանզի կամելով ուժգինս ընթանալ՝ ընկլայ սատակապէս, յանչափին ձգտիլ՝ իմոյն ոչ հասի, 'ի մեծագոյնն ամբառնալ՝ աստուստ գլորեցայ, յերկնային ուղղոյն անդնդոց մատնեցայ, 'ի զգուշանալն առաւել՝ յաւէտ վնասեցայ, յանպատառ պահիլ՝ մանր խորտակեցայ, կարծելով ընդ ահեակն մերձիլ՝ յաջն գթեցի, 'ի զերկրորդն խուզել՝ զնախնին կորուսի, 'ի խնդիր սակաւուն՝ 'ի կարևորացն զրկեցայ, 'ի յուխտին պահել՝ դաշինն դրժեցի, առ սովորութեանն կարիլ՝ կորուսիչս գտի, 'ի փոքունցն փախուցեալ՝ մեծամեծացն մատնեցայ, զոր ես ինքն ինձէն ստեղծեալ՝ չարաչար դատախազ անձին կարգեցի: Յորոց փրկել զմատնեալ գերիս դու միայն զօրեսցես, կենաց մատուցեալ զընծայեալս մահու զհոգիս. զի դու միայն, տէր Յիսուս, Ճանաչիս բարերար, անհասման փառօք ընդ Հօր և Հոգւոյդ սրբոյ օրհնեալ յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն:

ԲԱՆ · ԾԱ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ
ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Իսկ զաւիթն մահու գիպուածս դժոխարմատ ծառոյս դառնութեան պտուղք, ընտանիք թշնամիք, հարազատք հակառակք, և որդիք դաւաճանողք, ստորագրեցելովք մատամբքդ նշանակեցից՝ գրեալ յանուանէ, որ են այսոքիկ։

Բ. Սիրտս նենգախորհուրդ, բերանս չարախօս, աչս յայրատատես, ականջս վրիպալուր, ձեռնս մահաձիգ, երիկամունքս անփորձ, ոտնս մոլորաշաւիղ, ընթացքս աներկիւղ, հետք խոտորնակ, շունչք ծխախառն, գնացք խաւարային, գոյութիւն լերդի վիմական, խորհուրդ ծորեալ, կամք անկայուն, չար անփոփոխ, բարեմասնութիւն սասանեալ, անձն տարագիր, աւանդ վաճառեալ։ Գազան վիրաւոր, թռչուն նետահար, փախստական քարայլէժ, ըմբռնեցեալ մասապարտ, աւազակ ծովակուր։ Զինուոր նենգաւոր, մարտիկ անպատրաստ, ապառազէն անժուժկալ, մշակ հեղգացեալ։ Աղօթական անխրախոյս, բեմական ստորնաքարշ, քահանայ անկնդրուկ, օրինական աննուէր։ Դպիր կշտամբեալ, իմաստակ խելագար, ճարտասան անճոռնի։ Կերպ անպատկառ, դէմք անամօթ, երեսք լղրշեալ, գոյն անհամբոյր, տիպ տմարդի, գեղ ծանակեալ։ Խորտիկ խանգարեալ, ճաշակ գարշեցեալ, այգի գաղձնաւոր, որթ որդնահար, պարտէզ փշաբեր, հասկ ուռճահալ, մեղր ՚ի մկանց ճարակեալ, անպատսպար անկեալ։ Անապարծ յուսահատ, անհամոզելի նզով, անհաշտական բաժանեալ, ունայնաբան շաղակրատ, պաճարամիտ գոռոզ, անամօթէն ապիրատ, դժոխային

ագահ, աներասան յանդուգն։ Մոլեգնութի՛ անսաստուած, ձեռնաձգութիւն սպանող, տատասկայան երկրագործ, երջանկութիւն եղկելի, մեծութիւն վատթարեալ, վայելչութիւն անչքեալ, կարողութիւն տկարացեալ, բարձրութիւն խոնարհեալ, փառաւորութիւն ընդոտնեալ, պատուիրանազանցութիւն յարակայ, սխալանք ինքնակամ։ Սատակարար կամակոր, խորհրդակից նենգաւոր, բարեկամ հատուածեալ, հազարապետ դողամիտ, մերձաւոր կծծի, բաշխօղ ժլատ, վերատեսուչ կարկամ, ոգի անախտակիր, իղձք անսէր, բարք առեցող, աղիք անգթականք, գնացք անխոհեմ, աներևոյթք վնասեալք, ծածուկք անիծեալք, դիպուածք թշնամանեալք։ Վաճառական վատնիչ, շահարար շուայտեալ, պաշտօնեայ արբեցող, գանձուց ոստիկան երկմիտ, պատգամաւոր բանսարկու, դռնապան քնէած, աղքատ հպարտ, մեծատուն ժխտող։ Դիւանապետ անօրէն, պահապան մատնիչ, բնակակից չարախօս, սուրհանդակ անժաման, թղթաբեր պարտաւոր, առաքեալ խռովարար, միջնորդ անիմաստ։ Աբբայ արտալած, թագաւոր թարմատար, կայսր ոգէկործան, իշխան տիրադաւ, զօրաւար զրկող, դատաւոր ակնառու, ռամիկ ինքնագործ։ Նախատողի ծաղր, սիրելոյ աշխար, բանպրի գորով, յանդիմանչի դատախազութիւն։ Քանզի և ՚ի վեհագոյնիցդ կողմանց էր ուրեք արդեօք զի էի, իսկ ՚ի վատթարականացդ մասանց եկն երբեմն եհաս զի եղէ։ Արդ այսքան վնասակարութիւնք խարդախութեանց յաճախագունից, յորոց յոմանց խաբեցայ իբրև զյիմար, և յոմանց տիրեցայ իբրև զտկար՝ կամաւ մատնեալ զիս ինքն մահու։

Գ. Արդ զի՞ս ՚ի վերագրելոցդ մասանց քեզ առելեայ և իմ կորուսչայ ՚ի սպաս պաշտաման քեզ ընծայեցից, զո՞րպիսիս ապականութեամբ պարագրեալս ամենասուրբդ քո մեծութեան հանդէպ կացուցից, և կամ ո՞րքանեօք երկայնմտութեամբք համբերեսցես այսքանեաց պարտուց, ո՞րքան ներես, ո՞րպէս լռեսցես, զիա՞րդ իսկ անսայցես, իբր ոչ

մատնեցես հարուածոց գանից. զարժանիս սատակման մահու։ Արդ այսորիկ աննշոյլ մթութեանց հոգւոյ խաւարի ողորմութեամբ լուսոյ քո պատահեցես բժշկել, քաւել և կենագործել, զօրեղութիւն անըլթարելի. և քեզ փառք յամենայնի. ամէն։

ԲԱՆ · ՁԷ։

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՄԿՈՂԻ
ԱՆ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ
ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. ՔՐԻՍՏՈՍ աստուած անուն ահաւոր, մեծութեան տեսակ, անքննելին բարձրութեան պատկեր, անսահման զօրութիւն, կերպարան փրկութեան լուսոյ, պաշտպան կենաց, դուռն արքայութեան վերնում հանգստեանն, ճանապարհ հանդարտութեան, ապաւինութիւն նորոգ և անտխրական երանութեան, ամենակալ ինքնիշխանութ՚ի բոլոր էականութեան, օրհնութեան կոչումն, աւետեաց ձայն, բերկրութեան բարբառ, անմահութեան դեղ, որդի անճառ աստուծոյ միոյ. որ ինձ անհնարինն է, քեզ դիւրին է. որ ինձ անհասն է, քեզ սահմանեալ է. որ ինձ անանցն է, քեզ հպաւոր է. որ եղկելոյս ինձ ծածկեցեալն է, քումդ երանութեան մերձաւոր է. որ ինձ անկարելին է, քեզ կատարեալ է. որ ինձ անկշռելին է, քումդ անճառութեան չափեալ է. որ ինձ յուսահատութեանն է, քեզ սփոփանաց է. որ ինձ անբժշկականն է, քեզ անվտանգելի է. որ ինձ հեծութեանն է, քեզ խնդութեան է. որ ինձ ծանունք են, քեզ թեթեւագոյնք են. որ ինձ եղծեալն է, քումդ զօրեղութեան գրեցեալ է. որ ինձ կորուսեալն է; քեզ ըմբռնեալ է. որ ինձ անճառն է, քեզ համարեալ է. որ ինձ

մայլն է, քեզ ճառագայթ է. որ ինձ անթիւն է, օրհնեալդ
քում ձեռին բովանդակեալ է. որ ինձ սոսկալին է, քեզ հեշ-
տալի է. որ ինձ փախչելին է, քեզ վանելի է. որ ինձ անմա-
տոյցն է, քեզ դիւրահերքելի է. որ ինձ մահաբերն է,
քումդ էականութե՛ զօրութե՛ ընդ ոչ գոյսն համարեալ է։

Բ. Ա՛յլ դու, ողորմած աստուած բոլորից տէր Յիսուս
Քրիստոս, և այժմ զօրես առ ելիցն հնար՝ եթէ գթասցիս.
վասն անուան փառաց մեծութեան հօր քո օրհնելոյ, վասն
կամաց գթութեան ոգւոյդ քո սրբոյ, տես 'ի տաժանաւորս
կրից յանդիմանական յայտնութիւն, և 'ի խորոց սրտի ինք-
նամատոյց դատախազութիւն. նայեա 'ի բնութեանս ան-
նապատաղ խակութիւն, և պարգևեա բժշկութիւն վիրացս
և հնարաւորութիւն կորստեանս, զերծումն բազմամասնեայ
մահուս և շաւիղ կենաց ապականելոյս, նորոգութիւն եղծ-
մանս և մուտք յուսոյ ամբարշտելոյս։ Եթէ ես զաննմանն
ինձ կամս ցուցի, որչափ առաւել դու զբնաւորական քո
զընտանի բարերարութիւնդ. եթէ 'ի փշոց պտուղ ընծայ-
եցայ քաղցրութեան, որչափ առաւել 'ի ծառոյդ կենաց՝
ճաշակ անմահութեան. եթէ ես խմոյ ատելեաց ողորմու-
թիւն մաղթեցի, դու քոյոյս զխո՞րդ ոչ կրկին մատուցես,
հզօր, յաննուազդ առատութենէ։

Գ. Ո՛րդ տես 'ի քոյդ մեծութիւն, բարձրեալ, նայեցեալ
'ի յիմս փոքրկութիւն. ընկալ զսակաւ խոստովանութիս ան-
համար մեղացս, որ զբնաւն համայն տեսանես. և որպէս
զլլխմին գթել ոչ գրեցեր, և զաւազոյս փոքու սասանել մի
համարեսցիս. և իբրև զԴաւթին՝ ընդ մեղայն ասել՝ խոցոյն
անցուցեր զպատիժ պարտուցն, և առ իմ ձայնիս հեծութի
զնոյն գործեսցես, երկայնմտութի. որ տաս ամենեցուն առա-
տապէս անաչառութբ որպէս յաղթող բարի բազմախնամ,
և ոչ նախատես զյետնեալ սորուկս որպէս ողորմած և ամե-
նատեղծ. տացիր վերստին, և մի կորուսանիր զբուծեալս
արեամբ քո, գթած։ Ո՛ ի քո է փրկութիւն, և 'ի քէն է
քաւութի, և քեզ վայելէ փառք յամի յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ · ԾԲ

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱԻԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. ՕՐՀՆԵԱԼ տէր Յիսուս ընդ Հօր, 'ի կամս հաճութեան Հոգւոյդ քո սրբոյ. և օրհնեալք ամենայն առ 'ի յօրհնելոյդ օրհնեցան. օրհնեալ միայն որդի օրհնելոյ. չիք իմ թագաւոր իշխեցող շնչոյս բաց 'ի քէն, Տ՛ր: Այս է օրհնութ՛ի Յակոբայ՝ առ Եսայի, յորժամ բարձից զմեղս նորա:

Բ. Արդ ողորմեաց ինձ, տէր բարեգութ, ըստ նախնինդ քո սովորութեան, և օրհնեա զանօթս քո բանականս, ըստ ձայնին Դաւթի և ըստ Մովսէսի. զի բանիւդ քո փրկութե ժամանեալ, հասից քաւութե օրհնեալ առ 'ի քէն: Աստուածապէս ինձ հրաշագործեա, ողորմած արքայ երկնաւոր, որպէս անկելոյն 'ի բազմաժամանակեայ մահճացն խշտիս, ժողովելոցն 'ի սրահին Բեթհեզդայ: Յորոց մի էր և կրկին թերահաւատն՝ երից տասանց և ութի միոյ ամօք ախտացեալ յօդիցն լուծմամբ, որում ոչ անխայեցեր զբժշկութեն ձեռնտուութիւն, իբր գիտելով՝ զանբոյժ չարութիւնն՝ որ նիւթեացն քեզ յաւուր մատնութեան դառն գիշերին տիրամատնութեան՝ երախտաւորին, մեծին և բարերարին: Որ թէպէտ և կանխաւ իմն զգուշացուցեր, թէ մի մեղանչեր, զի մի կրկնեսցին կրկին քեզ չարիք, ոչինչ վերջացաւ լինել ձեռներէց սկզբնաւոր անհամբուրելի դառնացն զքեզ 'ի խաչին: Եւ դու այնպիսւոյ անյարիր ջատուկ մահու ծնդեցեալ չարաշուք առն ողորմեցար, անճառ բարութիւն, սխրալի մարդասիրութիւն, սքանչելի ներողութիւն, սոսկալի երկայնմտութիւն, անբաւելի քաղցրութ՛ի, փառաւորելի հեզութիւն: Որ միշտ յաղթես 'ի գթութենէ

և ոչ թշնամանիս, պարտիս յողորմութենէ և ոչ պարսաւիս, բանադատիս 'ի մարդասիրութենէ և ոչ անգոսնիս, հարկիս 'ի բարութէ, և ոչ հայհոյիս, սովիս 'ի սիրոյ և ոչ բամբասիս։ Պաղատիս դարձին իմ առ քեզ և ոչ ձանձրանաս, արագես զկնի ապերասանիս և ոչ լքանիս, ձայնես չլսողիս և ոչ սրտմտիս, փութաս մեղկեալս և ոչ խափանիս։ Առ չարս ես բարի, առ ամենապարտս ես ներող, առ մեղաւորս ես քաւիչ, առ խաւարեալս ես լոյս, առ մահացեալս ես կեանք։

Գ. Այս են գիրք ամենայն հոգեշունչ օգտակարութե՛ն, որ յաճախս ծնանին երկնաւոր պտուղս անճառս և զարմանալիս։ Ասա և ինձ թշուառացելումս, օրհնեալ ամենապարգև, արի առ զմահիճս խշտացդ մեղաց 'ի վայր կործանմանդ, և հեռացեալ ժամանեա յանդորր հանգիստ անաշխատ կենաց։ Խզեսցես ամենակարող սուսերաւ բանիդ հրամանի զերկզաւնդեալ մահագդեստ պարփակութիւն դժոխազնեայ կապանացս, և լոյծ ինձ զհանդոյցս խեղդողականս ոգէպահանջ սատակութեանս, առաքելով զարժանաւորս մահու յաղատութիւնն վերին անանց բերկրութեանն, կենսաբեր և ա՛ծային քո բանիւդ։ Մի տակաւ տակաւ ազդեսցես, և մի օր 'ի յօր յերկարաձգեսցես, զի մի առուար ծանրութիւն բեռանցս մեղաց տիրեսցէ թիկանցս ազդերաց, և կործանեալ զիս կորացուսցէ հայել 'ի դժոխս, և ուժգնակի գոռող բռնութեամբ անպարապ հոգևորական զինուն արարեալ՝ մահու ծառայեցուսցէ։ Այլ օգնեա ինձ, բարի վշտակից հեծութեան կարեացս մահու երկանց, առեալ յինէն զփայտ սատակմանն, որպէս երբեմն յուսոյ պահակին. որով կառուցես զվայելչականն յաղթանակի արի զօրութեանն, պնդապէս հաւատով յուսոյն կարծրութեան ընդ քեզ բևեռել անսայթաքելի։ Եւ քեզ ընդ հօր հոգւովդ սրբով փառք և իշխանութիւն յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ · ԾԹ

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. ՀԱՒԱՏԱՄ և վկայեմ մտաց գիտութեամբ՝ 'ի քէն ազդեցեալ ոգւոյս իմաստիւ ուշիւս տեսման, զի ըղձալի են քեզ, բարերար, աղաչանք մեղաւորաց քան զխնդրուածս արդարոց։ Զի մինն զպարտութիւն անձինն յայտնեալ՝ շնորհիդ քո սպասէ, առ որ ծանուցեալ զընութեանս չափ, և մեծ կշտամբիչ ասողին համբարձեալ ինքնագոր մարտակից նմին իսկ ինքեան և դառն դսրովիչ և ծածկատես դատախազ։ Իսկ միւսն յարդիւնս բարեացն իւրոց նայելով, յանձին հաւեալ ձեռն վստահութեան, մոռանայ զսահման բնութեանն, և պարգևաց քան ողորմութեան դիտեալ ակն ունի։ Վասն որոյ առ մինն անթիւ են առեղծուածք ճառից, որ զողորմութեանցդ քո բողոք բարբառոյ ազդէ. իսկ առ միւսն լռեալ են քոյդ, անքննին ահաւոր և ամենախնամ, ամաչեմ ասել՝ թէ և երկրաւորիս գործոց պատմութիւն զքոյդ յառաջեալ։ Արդ արի տէր, և մի զօրացի քան զքոյդ աջ հողեղինի. մի կշռեսցին ողորմութիւնք քո ընդ ջանից մարդկան։

Բ. Նա արդ առողջքն անդամօք անկարօտ են բժշկուէ, և տեսանողականքն աչօք չունին պէտս առաջնորդի, և փարթամքն ընչիւք ոչ դեգերին առ դուրս լիոցն, և ամենայնիւ յղփացեալքն ոչ սպասեն փշրանաց սեղանոյ հացի, և սուրբքն վարուք ապէնիազ են ողորմութեան։ Նա արդ ինձ զթացիս ողորմել, բարձրեալ երկնաւոր հզօր, ամենաողխուր վարանեցելոյս։ Քանզի թէ էի իբրև զՅօբ, ասէի զանձն իմ իբրև զնա արդար և անարատ. թէ էի իբրև

զՄովսէս , առէր վստահութեամբ զնորայն , ծանիցէ տէր զայնոսիկ որ իւրն են . թէ էր իբրև զԴաւիթ , առէր՝ արարի զիրաւունս և զարդարութիւն , և դարձեալ զմեծն քան զբնութիւն մարմնոյ , զմեղս թէ տեսանէի ՚ի սրտի իմում , մի՛ լուիցէ ինձ տէր . թէ էր իբրև զԵղիա , առէր զանձն իմ այր աստուծոյ . թէ էր իբրև զԵրեմիայ , զքոյդ ճշմարտութիւն յանձն օրինակէի . թէ էր իբրև զԵզեկիա , պարծէի զբարւոքն և զիրաւացին՝ գնացի առաջի քո արդարութեամբ . թէ էր իբրև զՊօղոս , առէր զիս բնակարան աղդարան և ընդունարան աստուծոյ բանին։ Այլ ես անօրէնս ՚ի մէջ գիտութեան օրինացն , ոչ միայն չունիմ զանձն իմ քեզ ընծայել յարգանօք բանից իբրև զնոսա , և զբնաւին չարս որպէս զբարիսն զայնոսիկ առաջի քո յիշատակել , այլ և ոչ զամենուստ գոյից զբարեհաճական անուանդ հզօր ամբարշտեալս լեզուաւ գովել։ Իսկ դու առ ամենայն հնարս զօրաւոր՝ մատո ինձ ոգի փրկութեան , աջ պաշտպանու՟ն , ձեռ՟ն այցելութեան , հրաման բարութեան , լոյս ողորմու՟ն , բան նորոգութեան , պատճառ քաւութեան , գաւազան կենաց օգնութեան։ Զի դու ես յոյս ապաւինութեան , տէր Յիսուս Քրիստոս , օրհնեալ ընդ հօր հոգւովդ սրբով յաւիտեանս յաւիտենից . ամէն։

ԲԱՆ · Լ

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՄԿՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ
ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. ԵՒ արդ որպէս զի ոչ վայելէ օրհնաբանութիւն ՚ի բերան մեղաւորի՝ ՚ի ճշմարիտն առակէ կանխաւ իսկ ուսայ , զիա՞րդ յաւելից կրկնել զնոյն գովութիւն աղաչաւոր

բազմապատկեա, որ հանապազ ընդունիմ անէծս 'ի սաղմոսիս բարեբաստութեան։ Ո՛ իբր երգեցից ինձ վտանգս և արձանացուցից նախատինս, և 'ի մերկութեանս գրկի փուշս ընդ շուշանաց ժողովեցից. զիա՞րդ ընդ Դաւթի համարձակեցայց ասել, թէ զատամունս մեղաւորաց փշրեսցես. զիա՞րդ դարձեալ, թէ մի՛ անօրէնք բնակեսցեն առաջի աչաց քոց. զիա՞րդ, թէ դատ արա ինձ տէր ըստ արդարութեան քո, ըստ ամբծութեան իմոյ որ յիս. զիա՞րդ, թէ կատարեսցին չարիք 'ի վերայ մեղաւորաց. զիա՞րդ, թէ խորտակեսցին բազուկք մեղաւորի և չարի, և զայն որ գնի. զիա՞րդ, թէ տեղասցէ 'ի վերայ մեղաւորաց որոգայթ հուր և ծծումբ. զիա՞րդ, թէ սատակէ տէր զշրթունս նենգաւորս և զլեզուս մեծաբանս. զիա՞րդ, թէ փորձեցեր զսիրտ իմ և ոչ գտեր անիրաւութիւն. զիա՞րդ զյաջորդն սմին, թէ ես պահեցի զճանապարհս խստս. զիա՞րդ զևան, թէ ես արդարութեամբ երևեցայց երեսաց քոց, զիա՞րդ, թէ և ես եղէց ամբիծ ընդ նմա. զիա՞րդ զմիւսն, թէ հատուսցէ ինձ տէր ըստ արդարութեան իմում և ըստ սրբութեան ձեռաց իմոց. զիա՞րդ անձամբ ինձէն զատուն իմ ծանակեցից՝ ասել ընդ սրբոյն, թէ լուացայց սրբութեամբ զձեռս իմ. զիա՞րդ 'ի մէջ նանրութեան զամբարշտացն աթոռս բամբասեցից. զիա՞րդ զերջանկին պարծանս թշուառացեալս կերպաւորեցից, թէ դատ արա ինձ տէր՝ զի ես յանբծութեն իմում գնացի. զիա՞րդ օտարս 'ի բարեաց՝ զխոտղիդ փառնեաց արգահատեցից, թէ մի՛ համարիր ընդ ամբարիշտս զանձն իմ. զիա՞րդ ես ինքն զոլով զայլս անիծեցից, թէ տուր նոցա տէր զգործս նոցա, և 'ի կարգ բանիցն համարձակեցայց։

Բ. · Քանզի թէ զյետինս բանիցն առաջնովքն աստանօր եդից, կրկին ծանրանան ինձ ցաւք և յաճախեսցեն դառնութիւնք։ Բայց 'ի շեղջերոցն արտասուաց՝ դոյզն մի չափեալ, բաւականացայց հանապազորդեան յանդիմանութե սաղմոսարանին ընտանի ձայնիւն, որ զպարտաւորեալս միշտ կշտամբէ. առ որս և սպառնած քառասներորդի իններորդի

հատուածի բանի յանդիմանողի զնա գարշեցուցեալ, հանա֊
պազ խայտառակէ. խցեալ զբերանս 'ի փառաբանութէ, եղ֊
կելի զանձն իմ ցուցանէ, անձայն ձայնիւն դատախազեալ,
յակնկալութէ կենաց լքանէ, միանգամայն և վէրս մահու
ինձ իբր 'ի պատիժ առաքէ։ Քանզի թէ չար է անէծս
առնուլ յօտարէ, ապա անձամբ զանձն անիծանել կրկին
չարաչար. իսկ եթէ չառնուլ նախատինս 'ի մերձաւորաց
օրէնք են, ապա 'ի տեառնէն հայել զայսոսիկ, կրից որեան
տաժանմունք, վիշտք աղէտից և խէթք մտաց։ Բայց թէ առ
խոնարհութեան անձին իւրում մատնեսցի, ջնեալ և կըշ֊
տամբեալ անիծիւք 'ի լեզուէ իւրմէ, 'ի խոստովանեալ և
յամէնիշխան շրթանց բերանոյ վերնոյն օրհնեսցի. զի ծըր֊
գրեալ թարգմանեաց զդարձն իւր առ նա՝ զհետս կե֊
նաց ոչ լքանելով. սահմանաւն սիրոյ զպարտեացն արմատ
կրծատեաց, ոչ տիրեալ 'ի խարդաւանաց չարաբանողաց.
ոչխար հօտին Քրիստոսի գտաւ բժշկեալ՝ դիմելով 'ի յաղն
բուժիչ աղեացն արկածից։ Բայց ես անբանական բարոյից
է՝ ասուն կենդանեաց 'ի մէջ գալարոց ծաղկածին վայրից
կենաձիր բանից թմբրութեամբ մտաց 'ի յարօտս մահու֊
ճարակել։

Գ. Եւ արդ քանզի իմ է առակս վերջին կշտամբողա֊
կան, և առ իս ակնարկէ զդիպուածոյն չար պատահմունս,
որ ինձէն անձին նիւթեցի միշտ զեղմունս կիզանողականս
հրոյ տոչորման, հոսեալ 'ի յերկնուստ զգոյլ գագաթանս
իմաստնարանի բազմակնի. Քանզի զիա՞րդ 'ի յարդիւնս
ինձ օգտից սաղմոսն եկեսցէ, յորժամ անպտուղ 'ի բազ֊
մերդութենէն լինիցիմ, ոչ նուագել հոգւով, ըստ թելադ֊
րելոյն Պօղոսի. զիա՞րդ ընդ մարգարէին ես զոէբունին խառ֊
նեցից մեծս մեղաւորաց՝ նկունս պիտանեաց, ասել ընդ
սրբոյն, թէ 'ի բաց կացէք յինէն ամենեքեան որ գործէք
զանօրէնութիւն. զիա՞րդ ոչ ունելով 'ի բազմացն պատուի֊
րանաց կատարեալ՝ շնորհին և օրինին՝ բարբառեցայց զեր֊
ջանիկին, որ նախ ինքն արար զոր մեզ կանոնեաց, թէ, Քանզի

ծառայս քո պահեցի զայս, և որ զհետոն գան ասացեալքն. զիա՞րդ թափուրս 'ի լրութենէ իմաստից կենաց ընդ երկուղածս տեառն օրհնեցից · զիա՞րդ ընդ մեծին մաղթանաց զիմս յօդեցից, թէ զմին խնդրեցի 'ի տեառնէ՝ զտեսիլ վայելչութեան նորա և զհրամանատարութ՛ի տաճարի նորա. զիա՞րդ 'ի հրաժարելն ինձ ձեռնամխեցից, յորժամ լսեմ, թէ ուղղոց վայելէ օրհնութիւն · զիա՞րդ շրթամբք իմովք զանձն իմ անիծից՝ ասելով զկնի յոլովից առեալն, թէ երեսք տեառն 'ի վերայ չարագործաց՝ սատակել զյիշատակս նոցա յերկրէ · զիա՞րդ զմիւսն դարձեալ, թէ չարք փաղփաղակի սատակեսցին · զիա՞րդ զկերպարանայն իմ նմանութիւն, թէ բազումք ամբարշտաց խորտակեսցին · զիա՞րդ սպառակման ինձ պաղատեցայց, թէ ահա մեղաւորք կորիցեն · զիա՞րդ զբազմայածեան լեզուս 'ի յօրհնեալն բանմխեցից, թէ ասացի պահել զճանապարհս իմ, զի մի մեղայց լեզուաւ իմով · զիա՞րդ փշովք մեղաց հեղձեալս զանարատին պարծեցայց, թէ այլ զիս յանբծութեան իմում ընկալար · զիա՞րդ ես մեղաւոր և կրկին պատժաւոր զհանգուցակիցսն դսրովեցից ապրել 'ի նոցունց, թէ 'ի մարդոյ մեղաւորէ նենգաւորէ փրկեա զիս աստուած։

Դ · Զիա՞րդ իբր ոչ կռապաշտեալ անպատկառապէս պերճացայց ունայն պանծանօք ասել ընդ Դաւթի, մի թէ մոռացեա՞լ իցէ մեր զանուն աստուծոյ, կամ ձգեալ զձեռս 'ի մաղթանս օտար աստուածոց · քանզի որ 'ի մեղս պաշտութ՛ե խոնարհեցի, առաջի կայ նորին կառուցեալ առեալ 'ի պաշտօն յանուանակոչանացն ախտարծարծիցն պոռնկապատիր պատկերացն կերպարան՝ Աստարտայ և Քամովսայ և Մեղքոմայ արուարձանի և Թարահատոյ Թարմատարի, ընդ զազրատեացն կանացեաց՝ իշանդամիցն պատկառանք՝ անվերարկու ծանակութիւք։ Ի՞բր ոչ պատկառեցից տուիմբ ասել ընդ նահատակին, որ զայս դիմադրութիւն առ բարին ունէր միշտ, թէ վասն քո մեռանիմք զօրհանապաղ, և որ 'ի կարգին է, որին ասեմս։ Ի՞բր յիմարս յարս և վատթարս

առել ժպրհիմ, թէ բերան իմ պատմեսցէ զիմաստութիւն
և սիրտս զհանճար. իբր մարդելոյզ կերպարանաւոր՝ զմար-
դահաճոյիցն ոսկերս ցրուել մաղթեցից. իբր զկրկին երկ-
րորդեալսն մեծանունն բարութիւնս, թէ հաճոյ եղէց ա-
ռաջի տեառն յերկրին կենդանեաց։ Ո՜ իա՞րդ ունողս ան-
բաւից մեղաց զարդարոյն առեալ կարդացից, թէ ոչ մեղք
իմ և ոչ յանցանք, առանց մեղաց ընթացայ և ուղիղ եղէ.
զիա՞րդ զիս ինքն մատնեցից կորստեան յասելն զայս բան,
թէ մի ողորմիր գործողացն զանօրէնութիւն, զիա՞րդ, թէ
որպէս հալի մոմ առաջի հրոյ, այնպէս և մեղաւորք յերե-
սաց աստուծոյ. զիա՞րդ գրգեալս ապախանացու փափկութ՝
սահմանեցից զաննմանն ինձ բան, թէ խոնարհեցուցի պա-
հօք զանձն իմ, և զազգակիցս նորին ընդ նոյն, թէ ես 'ի
նեղել նոցա քուրձ զգենուի, և իբրև զսգաւոր և զտրտում
խոնարհ առնէի։ Ո՞րպէս հանդարտեցից զնմանեալն իմ պա-
տիժ մինչ յիշատակել, թէ սակայն մրուր բարկութեանն
աստուծոյ ոչ սպառեցի, և արբցեն 'ի նմանէ ամենայն մե-
ղաւորք երկրի. իբրև զեան առ սմին, թէ զամենայն եղ-
ջիւրս մեղաւորաց փշրեցես։ Ո՜ իա՞րդ զապերախտութ՛ին
Յակոբայ 'ի ձառ առեալ հեգնեցից, որ ընդ առուերին բզ-
ճշմարտութիւնն ընկալեալ, մոռացայ ընդ նոսին նոցին
թերութեամբ զերախտիսն Քրիստոսի աստուածայնովքն
արուեստիւք խաչին փրկանօք, քան նոքա զզօրաւորութ՛ին
Մովսէսի ցպոյն սքանչելեօք, որ զօրինակն նկարագրէր տէ-
րունական տնտեսութ՛ենն։ Ո՜ իա՞րդ զյարուցելոցն 'ի վերայ
դիւաց զաղէտս ցուցից, իբր նոքա զօտարացեղից խուժա-
դուժ ազգացն ասելով, թէ սրկլին զգլխակունս բարեացն որ
'ի մեզ՝ կուր փառակարացն Թռչնոց, այս է՝ այսոցն օդա-
նոց. ո՞րպէս զանկեալ զսերմն բանին 'ի ճանապարհին, և
զմխաբանեալ զկամս ընդ չարին՝ սուրբ անուանեցից. իբրև
զնմանակիցն առ 'ի նոյն շաւիղ չարին պատերազմի՝ գուպար
գաղտնամարտ մնացս օտարոց, զոր ես զօրացուցի գոր-
ծակցել հնարից բանսարկուին։ Եւ ոչ ունիմ աղերսել,

թէ մի՛ լուեր և մի՛ դադարեր, աստուած. և խորհեցան 'ի վերայ սրբոց քոց և ասացին, զոր 'ի կարգէ սաղմոսս է աղօթել։ Քանզի յոյժ պատեհագոյն է առնուլ զայսոսիկ 'ի վերայ բանութեան մոլեկան դիւաց միշտ ճակատելոց առ ներկայիս խռովութիւն, և ընդ նոսին նոցին մշակաց։

Ե. Յորոց դու, տէր Քրիստոս որդի բարձրեալ մեծիդ աստուծոյ, պահեսցես և ամրացուսցես, երկնային զօրուդ շրջափակութեամբ՝ յամենայն ընթացից խաբողին հողմոց խաչիւդ լուսոյ զմեզ պաշտպանեալ. որ զի թէ և դոցին յիս անօրէնութիւնք բազմօրինակք, այլ ոչ հայհոյութիւնք։ Որ ոչ հանդեար 'ի կորուստ նմանեացն խնոց ամբարշտելոց, այլ ամենազօրով թախանձմամբ ընդ եղծման ջրողոյն զագրագործաց կրկին փչուցար, տաղտկալի զմահու նոցա դիպուածն քեզ գրեցեր, առնլով զզարմանալին լողաց բան, ածեալ զմտաւ ոչ ևս յաւելից անիծանել զերկիր վասն գործոց մարդկան։ Նա մխիթարիս մեծ իմն պարարեալ ընդկեանս անմաքրից և պարտաւորաց սատակման. որ երբեմն առակաւ դդմենւոյն զանխայելն 'ի կործանելեան ցուցեր, ողորմած, և առ այլ ումեմն նեղեցար սաստիկ վտանգեալ ընդ յամրանալ անձրևին առ ուրացողացն դարման։ Նմանելիս ցուցեր բարութեան տեսակս յիշատակաց տօնելիս՝ 'ի վերջին աւուրս. քև 'ի ձեռն առաքելոցն քոց՝ ողջոյն հաստատակաց անհամբուրիցն հեռաւորաց քաղցրաճաշակս հրամայեցեր։ Նա և յիս ցօղեա կենդանի զհայրենի դըթութեանցդ զտէր, զի և ես փրկեցայց քաւեալ ամենառատ քո այցելութեամբդ։ Նա քեզ ընդ հօր հոգւովդ սրբով փառք յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ · ԻԶ

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Եւ ընդէ՞ր է ինձ բնաւն որ 'ի սաղմոսին այնպիսեաց բանիցն 'ի կիր արկանել, որ 'ի նախատինս միանգամայն և 'ի նզովս ինձ յարակային, հանապազ երգել իմովս տաւղօք. Քանզի զի՞արդ արդեօք զշուք երջանկին ինձ դատապարտելոյս նմանեցուցից ասելով ընդ նմին, թէ ոչ մերձեցաւ առ իս թիւրեալն սրտիւ։ Զի՞արդ զկարգադրութիւնս տանցն 'ի յայտնանէ զկնի թուելոցն զարհուրեցուցչաց ընդակից կայից կանոնաց օրինաւորին՝ զինուորին և թագաւորին և մարմնական հրամանատուին, որք և երկնայնոցն են համբուրելիք ասելով, ոչ յուսահատ եղէց 'ի կենաց պատմողս աւետեաց և նորոյս աշակերտ անման յամենուստ բարեկարգութեանց։ Զի՞արդ ըստ իրաւախորհ արդարոյն, ընդդէմ մեղաւորացն մահու զինեցայց առակաւ առաւօտին 'ի սկիզբն արթնութեանն միշտ պատրաստական լինելոյ, որ և ոչ զանդամս մարմնոյս գանեալ խրատեցի. զի՞արդ մասնակցեալ մեծին արութեան՝ սատակեցից 'ի քաղաքի տեառն զանօրինեալսն, որ և ոչ զբուսեալ բիծս հոգւոյս իմոյ մեռուցի։ Զի՞արդ ստեցից դրողին չեյայտնելոցն, թէ զմոխիր որպէս հաց կերայ. զի՞արդ, որ ոչ միացուցի յիմոցս կրից կաթիլ մի պղտոր ընդ յատակ արտօսր աղբերց երգողին՝ ասեմ ընդ նմին, թէ զըմպելիս իմ արտասուօք խառնեցի, և արտասուօք իմովք զանկողինս իմ թացի։ Զո՞րս ինձ գրեցից մեղօք մահացեալս, յորժամ սիրողն աստուծոյ 'ի բոլոր սրտէ զյանցմունս նախնեացն իւր վարկանիցի, թէ մեղաք մեք ընդ հարս մեր՝ անօրինեցաք և

յանցեալք, և որ 'ի փախձանին յանդի սաղմոս խրատամբք առ իս, քան առ Իսրայէլ։ Որո՞վք յարդեցայց դատիլ ընդ բարեան, յորժամ մարդկային հնարից այս դեղ պատուեցաւ՝ որ ոչ յիս գտաւ, 'ի գարշութենէ կերակրոց 'ի մահ սովեցեալք և յաճախութենէ ճգանց 'ի հոգւոց նուաղեալք, ըստ խորութեան ինքնորէն կրօնից հրէից և հեթանոսաց. Օ խա՞րդ արդարութիւն իմ միոյ յաւիտեանս, զոր ոչ ընաւ իսկ կատարեցի։

Բ. Նու զի մի տաղտկացայց յամեալ 'ի բանիս, 'ի համառօտել զայն փութացայց. Օ ի՞նչ ունիմ ասել 'ի տեղի բանիցն՝ զոր աստուածաշունչ ձայնն նուագեաց օրհներգոյն Դաւթի, թէ բոլորով սրտիւ իմով խնդրեցի զքեզ. զի՞արդ ընդ այն զմեծն քան զայս, թէ յամենայն ճանապարհէ չարեաց արգելի զոտս իմ. Իբր ընդ եդեալս և զայն մատուցից, թէ 'ի սրտի իմում թաքուցի զբանս քո, որպէս զի մի մեղայց քեզ։ Որպէս զունայնութեանցս իբր զկրութեց ճաշեցից ընդ պարս մաքրոց, թէ 'ի պատուիրանաց քոց իմացեալ, ատեցի զամենայն ճանապարհս չարաց. Օ խա՞րդ զհեզոյն ճշմարտութիւն իմում սուտութեանս մշտնջենական երդմնահարութի կարգեցից՝ ուխտեալ ընդ հաւատարմին, երդուայ զոր հաստատեցի պահել զդատաստանս արդարութեան քոյ. Օ խա՞րդ ինձ հրեշտակ մահադոյժ անհրաժեշտ վճռի՝ զբանին պատգամ կրկնեցից, թէ հեռի է 'ի մեղաւորաց փրկութիւն։ Օ խա՞րդ չարս իսկապէս՝ զբարեացն գրեցից՝ որք 'ի տեառնէ առնուն զնոյն հատուցումն՝ զայս տուն յեղյեղել, թէ բարի առնէ տէր ուղղոց սրտից. Օ խա՞րդ զհամառօտն փոխատրութիւն անաչառութեան՝ վրիպեցելոյս ինձ սահմանեցից, թէ զթիւրեալսն յափշտակութեամբ տանի ընդ այնոսիկ, որ գործեն զանօրէնութի։ Օ խա՞րդ զաստուածազգեստին պանծանս ամաչեցելոյս ինձ պատուաստեցից՝ ասել զնորայսն, թէ տէր ոչ բարձրացաւ սիրտ իմ և ոչ զբօսան աչք իմ, և որ յետ այլին պատմին ասացեալքն։ Օ խա՞րդ զանճառն քան զմարմին բան՝ 'ի ցոյց

առից քաջալերութե՛ վհատելոց ես զանձ գեհենին, տեսել ընդ օծեալն աստուծոյ հոգւոյն, թէ յառաջագոյն տեսեր, զի ոչ գոյ նենգութիւն 'ի լեզուի իմում, 'ի սկզբնաւորն նախաձայնեալ սաղմոսիս մինչև 'ի լրումն աւարտման բանիս։ Ո՛ խո՟րդ դատակցութե՛ դժնէից մարդոց համարեան այս մա՛հու և որդիս սատակման բարբառիմ զբարեշնորհին, ո՞չ ահա զատելիս քո տէր ատեցի, և զմիացուածն սորին կարգի. Ո՛ խո՟րդ մեծաւն փառահութեք տօնելի վեհին, անձն իմ և դու աշխար աշխարհի, զանդամ քո ոգի յառաջ ընծայեալ՝ մեծացուցանես ընդ պատկերոյն, թէ փորձեա զիս տ՟ր և տես, թէ իցեն անօրէնութի՛ք 'ի ձեռս իմ, և զյաւելուածն որ զհետ սորին։ Ո՛ խո՟րդ ես զոլով՝ և յայլոց աղօթեմ այլեւ՝ յուսացելոցն յատուած ձայնակցեալ, պահեա զիս տէր 'ի ձեռաց մեղաւորի և 'ի մարդոյ չարէ։ Ո՛ խո՟րդ համբարձայց ընդ փառաւորեալն մաղթել աստուծոյ, թէ դու ես յոյս և բաժին իմ յերկրին կենդանեաց։ Ո՛ խո՟րդ իբր համդիսացեալ ընդ ծգնաւորին՝ զմրցանակն յաղթանակի թագաւորին մատուցանելով՝ զառաւելեալն քան զօրինակ աղերս աղօթից, թէ ինձ սպասեսցեն արդարք քո մինչև հատուսցես ինձ։

Գ. Բարեբանեալ է և այս իմաստ հոգևոր և տէրունի գործոյն նմանի, որ զփորձիչն պատկառեցոյց, յորժամ զամ արհամարհիցէ և զսկզբնապատճառն եղելոց միայն ընտրիցէ ասելով, թէ երանի ժողովրդեան, որոյ տէր աստուած է նոցա։ Մ՛եծ է և այս բարձրութիւն շնորհի և զգուշական համարձակութի լցեալ երանութեք, թէ սուրբք քո օրհնեսցեն զքեզ։ Ո՛ղձալի է և այս ընտանութի մերձաւորական հոգևոր հաղորդութեան՝ յա՟ծ յուսալ և 'ի նոյն արձանանալ բանիւ սաղմոսին բերկրեալ, թէ զկամս երկիւղածաց իւրոց առնէ տէր. և զկարգ բանին կատարէ, մինչև զողբալին և զզուարճալին ազդեսցէ, թէ պահէ տէր զամենեսեան որ սիրեն զնա, և զամենայն մեղաւորս սատակէ տէր. 'ի գլուխս լրման գրոց նուագարանաց սաղմոսիս՝ իբր թէ զօրինակն

իսկ եղեալ վերջին հատուցման արդարոց և մեղաւորաց։ Օ՜ ուղղակցորդք են միմեանց և զկնի երգեցեալքս. զի թէ ընդունի զհեզս տէր և խոնարհ առնէ զամբարտաւանս մինչև յերկիր, ապա ինձ որքան եղկութիւնք կան առաջի. իսկ եթէ հաճի տէր ընդ ժողովուրդ սուրբ, և բարձր առնէ զհեզս 'ի փրկութեան, ապա հերքեալս 'ի բարեմասնութ՟նց ես ո՞ւր հաստատեցայց. իսկ եթէ օրհնելի է աստուած 'ի սուրբս նորա տիրապէս, ապա օտարս ես 'ի մաքրութեանց ընդ ո՞րս դասեցայց. իսկ եթէ 'ի կանխերգիցն մերձ այսր եղից յիշատակարան ինձ կշտամբութեան, թէ սիրեցէք զտէր սուրբք նորա, զի ստուգութ՟ի խնդրէ տէր՝ և կրկին հատուցանէ ամբարտաւանիցն, ապա յո՞ւմ գտից ես դըտայց գերեալս 'ի գաղտնեաց դատողին չարեաց։ Քանզի զորօրինակ տատանին տագնապաւ տերևք տնկոց եղևին ծառոց շարժեալք 'ի հողմոց ուժգին բախելոց հոսեալք 'ի խոնարհ, այնպէս ջանացաւ ջարդել զընթացից իմոց վերարձակութեան քաջարեր ուղէշս՝ զյարմարեալս ձեռամբ անեղ մշակիդ։ Օ՜ որ հաստատեսցես արմատացուցեալ վերստին դարձեալ նոր պտղաւորութեամբ անապականաւ, յանդաստան կենաց խնամոց քոց կամացդ ամենապարգև Թագաւոր Քրիստոս, օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ · ԿԲ

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. ՄԵՂ արդ ընդէ՞ր ոչ 'ի վերագրեցեալն սաղմոս նախաձայնական և յայլ մարգարէիցն մասն ինչ յօդեցից։

Քանզի զի՞նչ վայելումն իցէ կերակրոյն, եթէ անզգայեալ
ցաւովք ուտիցեմ. և կամ զո՞ր շահ սաղմոսն ունիցի, եթէ
ոչ 'ի միտ առնուցում։ Քանզի նզովեմ զիս ինքն 'ի նոսին և
ոչ խմանամ, լուացեալ լինիմ և ոչ պայծառանամ, արևու-
ծագեալ և ոչ լուսաւորիմ, մեղր ճաշակեմ և ոչ քաղցրա-
նամ; ռետնիւ ըմանիմ և ոչ բժշկիմ, միշտ կանխեմ 'ի նոյն և
դատարկ երևիմ, հանապազ ձաղիմ և ոչ երբէք խրատիմ,
ողոքիմ դարձեալ և ոչ զգաստանամ։

Բ. Արդարև մեղք և անօրէնութիւնք իմ յիս, և ես մա-
շիմ 'ի նոսին, ըստ մարգարէին որ 'ի դիմաց պարտաւորացն
բանի և տէրունական առակին հին տկոցն և նոր գինւոյն։
Վասն զի թէ սաստկին անօրէնք և մեղաւորք 'ի միասին,
ըստ Եսայեայ ձայնին, ապա և ինձ դժնէիս նոյն բաժին
հանդերձեալ պահի։ Քանզի ասեմ զսաղմոսն, թէ հատու-
ցանէ այնոցիկ՝ որ առաւել առնեն զամբարտաւանութի.
և կցորդեմ սմին զընթերցուածն, թէ օր տեառն 'ի վերայ
հպարտից և ամբարտաւանից. ասեմ, թէ օտար եղեն մե-
ղաւորք 'ի մօրէ, և որ ինչ կարգ սորին ցուցանէ. յարեմ
առ սմին, թէ կործանեսցին անօրէնք երկրի, և ամբարիշտն
բարձցի յերկրէ, և անիրաւք մերժեսցին 'ի նմանէ։ Այլ և
ինձ կարդացէք առ ձայնն, թէ զոր օրինակ վառի եղէգն 'ի
կայծականց հրոյ, այնպէս այրեսցին մեղաւորք 'ի բորբոքեալ
բոցոյն. լացէք առ սաղմոսն, թէ արկցես 'ի վերայ նոցա
կայծակունս հրոյ. աշխարու պատմեցէք 'ի բանս ածեան
վճռին մարգարէին ազդեցեալ, թէ ոչ կամիցէք լսել ինձ,
սուր կերիցէ զձեզ. կոծեցարուք առ սաղմոսն, թէ մահ
հովուեսցէ զնոսա. աղի արտասուս ողորմ հառաչմամբ ընդ-
հեծութիւնս իմ յարմարեցէք, յորժամ բարձրեալն ընդ-
Իսրայէլի և ինձ ասասցէ բանիւ սաղմոսին, թէ ժողովուրդ
իմ ոչ լուաւ ձայնի իմում. աւաղ կարդացէք Թշուառացե-
լոյս, յորժամ այլ մարգարէ զնոյն դիցէ, վայ նոցա զի վա-
ղեցին զինև։ Նարբաւ փողեցէք 'ի սիրտ մղձկեալ նոր ա-
ղաղակի, յորժամ տեսանողն Աստուծոյ ամաչեցուցեալ զիս

կշտամբեսցէ ընդ ապարասան տանն Յակոբայ, տեսէք արհամարհոտք՝ զարմացարուք և եղծարուք։

Գ. Այլ դարձուսցես և ամոքեսցես զբարձրացեալ զսուր բարկութեան ահաւորիդ սպառնալեաց 'ի սարտուցելոյս յերեսաց մեծիդ, և խնամովք աջոյդ բարերարութեան առ իս ժամանեալ՝ օծումն կենաց պարգևատրեսցես քո աղաչողիս։ Եւ քեզ փառք յերկինս 'ի բարձունս, և 'ի մահացուաց յերկիր 'ի խոնարհ, 'ի սահմանս բոլոր ազանց և յամենայն յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ · ԿԳ

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՄԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Բարերար և բազմագութ, մարդասէր և երկայնամիտ միայն Թագաւոր, ընդ Հօր քում պատուեալ և օրհնաբանեալ տէր ամենայնի, որդի աստուծոյ կենդանւոյ. անպատճառ միշտ խմում կորստեան, որ ամենևին անփորձ ես 'ի չարեաց, որ ոչ կամիս զմահ մեղաւորի, որ փրկութիւն 'ի քոց կամաց ընծայեցեալ, որ դարձուցանես զմրրիկ մեղաց 'ի յօդ քաւութեան, որ զհուր բարկութ՟ե յանձրև փոխարկես։ Որ զյետնեալ զկինն 'ի բարեաց՝ կրկնակի դոյն նահանջեր երկեակ բնութիւն 'ի նոյն արձանի, ոչ խակապէս ընդ անպարտսն, և ոչ համայն ընդ պատժաւորսն։ Որ զլուծութիւն ծովուն սահմանաց իբր զկարկառս քարանց կառուցեալ յեզանակեցեր. որ զկարծրանիւթ վէմն անապատին 'ի վիժակս փտակաց հոսեալ բղխեցեր։ Որ զՅորդանանու ջրոյն սրաշարժ վայրէկութիւն՝ հրաշաւոր անդրադարձութ՟ք 'ի յետնորդս հեթանոսաց լուացումն աւազանին 'ի

թիկունս առաքեցեր։ Որ զպատուաստեալ պարիսպն Երի-
քովի, յօրինակ կործանման բանութեանն սատանայի՝ իբր
զթեթեւութի յարդի ցնդեցեր. որ զվնասակար ջուր նորին
'ի յառակ այլայլութեան առ 'ի բարին փոխարկութեան՝
քանանացւոցն փրկութեան խորհրդական աղիւն համեմեալ
անուշեցեր։ Որ զՄեռային դառնութիւն, իբր զմնաց ան-
հաւանութիւն, կենացն փայտիւ 'ի քեզ յարմարեալ պի-
տանի արարեր։ Որ զառեալն 'ի գետոյն՝ 'ի գծագրութիւն
անսահմանդ քո հրամանի անորակիդ գունակութեան՝ 'ի
նոր երանգ բոսորային մածեր արիւն 'ի ցամաքի։ Որ զան-
կենդան ցուպ գաւազանին, 'ի կերպարանութիւն առ 'ի գ.քոյդ
մերումս նկարագրիլ, այլ և յօտարագնիցն բնութիւն, 'ի
ոխերն ապաթոյն կերպիւ վիշապի նմանեալ ցուցեր։ Որ
զերջանիկ ձեռն աջոյն Մովսէսի, 'ի ցոյցս տեսութե՛ ապա-
գայիցս հրաշից մարդեղութեանդ քո, բարձրեալ, և քև ախ-
տաւոր մարմնոյս մաքուր լինելոյ անփոփոխ փոխատրութի՝
կրկին գուշակեցեր։ Որ յայքանեայս շրջագրութիւն բա-
րեխնամապէս արուեստիւ սիրոյ զանակնկալն գիւտ մեղա-
ւորաց կորստականաց նշանակեցեր, օրհնեալ ամենադութ.

Բ. Որ բուսուցանես յերկրէ դալարի զմեռեալն յան-
շնչականէն, որ զանշարժն իբր զընթացող կառավարես, որ
յանարգ արգանդէ կոչես քեզ պատկերակիցս, որ տաս պա-
տանեկաց սզորիս ըմբոշխնելիս, որ յայտս մաքուրս հերս
ընծայես, որ զաղարթ սևութեան վարսից 'ի ձեան կեր-
պարան զարմանագործես, ցուցեալ՝ թէ առ ամենայն սահ-
ման հեռաւորական յաղթող ես հզօր. որ փոփոխես զշեր-
թունս բնաւորականս, ըստ բանին Յոբայ, 'ի կամս հաւա-
տարիմս։ Որ տասանես զերկիր և զսիւնս նորին 'ի հիմանց,
նշանակեալ հաստատածին գոյիւ՝ թէ դու միայն մնաս ան-
կործանելի. որ հոլովես զտարերս իբրև զանցաւորս, և դար-
ձեալ 'ի նոյնն կապես իբրև զյարակայս, յայտ արարեալ՝
թէ և առ մեղաց բազմութիւն դիւրապէս ունել կամ թո-
ղուլ զոյնպէս զօրաւոր իցես։ Որ զարուսեկին անդդայ

հութիւն իբր երամանաւ իմն դաստիարակես , երեւեցուցեալ այնր իրի կերպիւ , թէ զբնութեանս չար դիմեցումն յորժամ և կամիս հանդարտ առնիցես։ Որ զանբարբառ բոլորակ լուսնին կարգես ունայնս և պատարունս , լուսաւորեալ զպատճառն առ աւետիս տեսողաց՝ թէ 'ի նուազումն բարեաց զպարտաւորս մարմին դու ածես 'ի լրութի առաջնաստեղծ հարստութեանն։ Որ զպատկերս անխօս աստեղաց իբր զդասակս դոյզն հօտից տրոհես և ժողովես , յոյս իմն կենաց առ այս խորհրդաբերեալ , քաղցրահայեաց տեսութի , թէ և անաղաչաւորաց լեզուաց կարողապէս բաւես ողորմել։ Որ 'ի մէջ մահու և կենաց շաւիղ վստահութեան ուղղես 'ի ծովու , վկայութիւն եդեալ հաւաստի , թէ և յանկասկածաւորն վայրի քեւ պաշտպանիմք անգայթակղելի · որ իբր զջուր կաթսայից 'ի հրոյ եռացեալ , որպէս զմեղաց մրրիկ պղտորեալ՝ բանիւ կամաց քոց խաղուցանես։ Որ հայիս յերկիր և տատանես զսա , զի անբանիւն զմտաւորս զգաստացուցանես · որ իբր զակատ մի անձուկ նաւի 'ի վերայ շարժութեան ալեաց՝ զանբաւ թանձրութիւն գետնոյս դղրդես , որով ծանուցեալ լինիս ամենից հաստուածոց՝ թէ իցես աներկբայելի , որ 'ի բան քո զօրեղ հիմնացեալ ունիս զամենայն։ Որ սերմանես զարտաշնչացեալ մարմինս յերկրի , և զնոյն անկորուստ պահեալ կրկին կենդանածնես , որ ապականացուս աւանդեալ՝ աներծս ստանաս , որ ընդ մահացու նիւթոյս՝ զնշխարդ կենաց խառնես , որ հրամանաւ ակնարկութեան 'ի խուն վայրկենի կազմեցեր՝ պատրաստ կացուցեր զանզարդութիւն ամենից եղանակաց։ Քո է զօրութիւն և կարողութիւն , որ շրջանակես զժամանակս ամաց հոլովման աւուրց յայլ նմանութի բարեպատեհ տեսողութեան։ Որ կարդաս զանմռունչսն իբրեւ զկենդանիս · որ ազդես միայն , և նոքա ընթանան , որ միայն հենուս անկանես անձառ արուեստիւ հնարագիտութեան մէգ և առաւօտ։ Որ յետ նախակարգ յօրինուածոյն առաջնաստեղծ լինելութեանն , արարեր զփառաւորեալն

մեծամեծս հրաշակերտիցն հանդիսից, ըստ գրոյն երջանկութեան կանխահիացն զարմացման, այլ լոկ գոյացութիւն տօնելի տեսակի անեղծ աշխարհագործութեան ես քան զոյն 'ի մարդանալդ քո, որոց ոչ գոյ թիւ։

Գ. Որ ահա զնմանն մեր քեզ գրեցեր, որ զարդարութի՛ն քո մեզ շնորհեցեր, որ ընդ քեզ կրեցեր զհաշտութեանն մերում փրկանակ, որ ոչ երբէք լքանիս յողորմութենէ, դարձո զամբարշտեալս 'ի պաշտօն բարի երկիւղի, զթըմբրեալս 'ի զգաստութիւն արթնութեան սրտի, զանմաքուրս 'ի սրբութիւն պայծառութեան կերպարանի, զբազմաբիծս յանբծութիւն հանդարտական սուրբ պատկերի, զբեկեալս յողջութի՛, որ 'ի դիպմանց ոչ խորտակի, զլացեալս 'ի խնդութիւն զուարթութեան անտխրելի, զյուսահատեալս 'ի սէր միաւորիչ անքակտելի, զամաչեցեալս 'ի վստահութիւն հաստատութեան անշարժելի, զխաւարեալս 'ի լոյս երանութեան անմեկնելի, զմահու գերեալս 'ի կեանս որ ընդ եղծման ոչ անկանի։ Զի փառաւորեսցի անուն քո, Յիսուս, խոստովանեալ յամենայնի ընդ հօր և ընդ հոգւոյդ սրբոյ 'ի բարձունս երկնի և 'ի ստորինս երկրի և 'ի բնակիչս նոցա, յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

ԲԱՆ . ԿԴ

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Եւ արդ առ ամենայն բան յամենայնի ուղիղ ես, ած, իրաւամբք դատիս, արդարութեամբ կշռես, ճշմարտութեամբ չափես, օրհնութեամբ հետևիս, բարւոք ընթանաս, ստուգութիւն սիրես, յստակութիւն կամիս, լու-

սաւորութիւն համբուրես, փորձիւ յանդիմանես, երկայնմտութեամբ քննես. ոչ ունիս նենգութիւն և ոչ գոռոզութիւն, այլ ամենևին հեզութիւն, հանդարտութիւն և ողորմութիւն։

Բ. Արդարացար վերին իմաստութիւն անայլայլական հօրդ հանճարոյ՝ կրկին վկայեալ անզեղջ գովեստիւ յորդեգրեցելոցն շնորհօք, ըստ բանին սրբութեան՝ որ աւետարանաւն կենաց 'ի քէն ընկալաք. որ ոչ 'ի կոծելն ողբացի, և ոչ 'ի փողելն կաքաւեցի։ Ասացեր անօրինիս՝ թէ մի՛ անօրինիր, և ես 'ի նոյն չարիս պնդեցայ. մեղաւորիս՝ թէ մի՛ ամբառնար եղջիւր 'ի բարձունս, և ես զընդդէմն քեզ գործեցի, և ոչ զգացի երբէք զառածեալս, թէ 'ի ձեռին քո են եղջիւրք արքայութեան հպարտից ամբարձելոց, խոնարհեցուցանել և բարձրացուցանել, ըստ Ամբակումայ, Դաւթի և Զաքարիայ։ Օրհնութիւն ինձ կամեցար, ողորմած, և ես անիծեալս՝ մեծ տարագրութեամբ խոտորեցայ յարժանին ինձ մասն. սիրեցի բարկութիւն և ոչ բարութիւն, շօշափեցի ըստ գրոյն զխաւար, և ոչ զլոյս, կենդանի ձայնիդ քո, գթած, ապառումս պատասխանեցի։ Զորդն անմահտացեր բանիւ Եսայեայ, և զհուրն անշէջ և զկշտամբութիւնն անվախճան և զտեղին յաւիտենից և զօրինակ նմին սոսկալի, և ես ոչ իմացայ ըստ սաղմոսողին և ոչ մտաւեցի, այլ 'ի մեայլ մտաւորական կուրութեան գնացի։ Ցուցեր մարգարէիւն, թէ զօրհնութիւն տացէ որ զօրէնս դնէ, և ես համառօտել զնոյն փութացայ։ Արձան հոգևոր վիմի գրեալ մատամբ քո, տէր Յիսուս Քրիստոս, զԴաւիթ իւրովքն բանիւք կանգնեցեր, աներկին ինքեան ընտրութեան առ սոյն, թէ պահեցի զօրէնս քո յամենայն ժամ, յաւիտեան. անդրադարձութեամբ բանին միջնորդեալ զկրկին հաստատութիւնն, թէ և յաւիտեանս յաւիտենից. ընդ որս և զորին նմանիս պարծանաց առ իմս խրախոյս, և ոչ զկծեցայ. ձեպեցայ 'ի տունս Բահաղու և ոչ առ Այ. 'ի յերկուս հետս երկմտութեան կրկին կաղացի կաւեալ 'ի բարեաց, ըստ երգիծանելոյն Հեղիու։ Ունիմ զՄովսէս իւրովքն օրինակօք

եկեալ 'ի մեռելոց, և զտուս մարգարէիցն գրեալ 'ի յոգի, և զմատեանս առաքելոցն ընդ մտացս մատն յեռեալ, և ըզտէրդ հասարակաց կուսական աւետեաց յարուցեալ 'ի Թաղմանէ անթիւ ննջեցելովք, և անհաւատագոյն քան զհնգեսին եղբայրակցութիւնս այնր մեծատան, որ է առակ բանն յարմարական, նմանեալ զգայականացն մասանց անողոքիցն յղփացելոց, մնայի իբրև զսալ դարբնաց անոստ՝ յամառեալ քարացեալ սրտիւ, որպէս օրինակն է Բելիարայ, և ոչ ապաշխարեցի։

Գ. Այլ ազդեա վերստին առ սոյն կերպարան լքեալ կրկին ողորմութիւն բարի, աչաւոր, մարդասէր, խնամակալ, կենդանի, սուրբ, լուսաւոր և անխափան Թագաւոր, զօրութեամբ պանծալի խաչիդ խորհրդոյ, 'ի կարծրացեալս մեղօք անբեր անդաստան երկկամանցս յիմարութեան և անպտուղ սրտիս լքութեան. զի առեալ նպաստ օժանդակութեան 'ի գթութենէ կամաց ամենակալիդ, որոտացէ բղխեսցէ հողիս, ընծայեալ աչաց վշտագնեցելոյս վտակս արտասուաց արբուցանողաց ինձ 'ի փրկութիւն և 'ի մաքրութիւն, և քեզ 'ի հաճութիւն ընդունելութեան, ամենապարգև տէրդ բոլորից, փառաւորեալդ յաւիտենից. ամէն։

ԲԱՆ · ԿԵ

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ
ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Եւ արդ ես նախնիս ամբարշտաց, գլուխս մեղաւորաց, պետս անիրաւաց, առաջինս պարտաւորաց, պատկերս յանցաւորաց, ատոխկեցիս ըստ վատթարութեան՝ այլ ոչ ըստ բարեբաստութեան, ահա զանձաւոյն իմոյ ճառե-

ցի, զպատկառելւյն խայտառակեցի, զգաղտնիսն հրապարակեցի, զծածուկսն յայտնեցի, զԹաքուցեալսն ցուցի, զամփոփեալսն տարածեցի, զգառնուԹեանս մաղձ ժայԹքեցի, զգործակցուԹիւն չարին մատնեցի, զամբարեալ Թարախ վիրիս քամեցի, զխորս պարտեաց իմոց ծանուցի, զպատրուակն կեղծեաց առի, զքող տգեղուԹեանն վերացուցի, զամօԹալեացն զգեստ մերկացուցի, զգարշելւյն յանդիմանեցի, զմրուրն մահու փսխեցի, զպալարս հոգւոյս խածուածոց քահանայապետիդ Քրիստոսի բացի։ Յանձինս վտանգ ոչ անխայեցի, մարմնոյս սիրոյ ոչ աչառեցի, զարմատն հնուԹեան տեսիլ արարի, բնուԹեանս կարեաց ոչ ողորմեցայ, զմիաբանուԹեանն կապ խզեցի, զգզեակ սրտիս քանդեցի, ընդ կամացս որսոյ իբր ընդ դարանակալի մահու կռուեցայ, զպահեստ անյայտից արտաքս հանի, զմԹերիցն գանձ՝ մեծին գուշակեցի, զգատախազն դատաւորին հանդէպ կացուցի, զապառնեացն զփորձ այժմէն իսկ գոյի, ըզդաշն կործանողին կորեցի, զուխտն խաբողին ցրուեցի, ըզկատարած մարտին յաղԹուԹեան 'ի քեզ տէր Յիսուս ապաստանեցի, զպատերազմին խումբ գրգռեցի, զգիմադրուԹիւն դիմեցմանն՝ բանիդ աստուծոյ յուսացայ, զխաւարասիրացն փաղանգ լուսեղինացն զինուց սադրեցի։

Բ. Եւ արդ, ստեղծիչդ ամենայն եղելոց Քրիստոս որդի բարձրելոյդ աստուծոյ, զաստէն դարձելոյս յայպանեաց բանից և զհարուածելոյս յայսքանեաց գանից մի կշտամբեսցես կրկնակի դատել 'ի մեծի աւուրն։ Այո, հզօր անքննին անճառ բարերար Թագաւոր անմահ, առ այս կերպ պատկառանաց ինքնապարսաւ խոնարհուԹեան, որ ինձէն զանձն մեծաւ ձաղանօք յոդի դատեցի, լից նուազօք այսր մատենի անարգանօք ամօԹոյ զդէմսն սատանայի, և զերեսս կերպի պատկառեցելոյս նշանաւ խաչիդ զօրացո։ Ա՛ծցի կնիքդ լուսոյ 'ի գեղ տեսակիս, ամրուԹեանդ նշան հաստատեսցի 'ի տիպ դիտակիս, երեւակ կենացդ փայտի ձեւացի 'ի պատկեր այտիս, արուեստդ հրաշից 'ի ճակատիս շուք

նշանակեցի։ Մ՛ի այլայլեցի յինէն դրոշմդ լուսապաճոյճ, մի՛ բարձի ՚ի տեսանելեացս բոլոց ճաճանչդ օրհնութե՛ն, մի՛ մերժեցի ՚ի գլխոյս առ հաւատչեայդ վստահութեան, մի՛ սասանեցի ՚ի բերանոյս ամրութեան սեմոյ՝ փառք տեառնագրութեանդ։ Պահպանակդ երկրպագելի ՚ի զգայարան սրտիս միացի, չորից նիւթոց խմոյս գոյութեան քառաթևիդ նշոյլ ազդեցէ, ձեռինս կարկառման փրկչիդ իշխանութիւն օժանդակեսցէ, մատուցման հաստուածոյ մատին՝ խորհրդարանդ համարձակութե՛ց բարեգործեսցէ։ Ի մեկնելս խմուս մի՛ հեռասցի սրբութիւնդ, մի՛ լքցի պատիւս ՚ի պատիլն պարտաւորիս, մի՛ մերժեսցի ՚ի յոդւոյս անդաւաճանելիդ փրկութիւն, մի՛ ջնջեսցին գիծք կենդանատուիդ ՚ի քո գրեցելոյս շնչոյ, մի՛ եղծցի նկարումն արեան զօրութեան ՚ի տիրատիպ խորանէս, ընդ իս բնակեսցէ յիմում գերեզմանին. ՚ի ծորել մարմնոյս թշուառի օծումն շնորհիդ առ իս պահեսցի, ՚ի նորոգութեանն աւուր սոլահանդիպեցայց փառաց փեսայիդ, ՚ի քոյոց այտի ծանուցայց քոյովքդ վաստակօք պճնեցայց, երախտեօք մեծիդ յարդեցայց, աւազանին զգեստիւ պերճացայց՝ քաւեալ ողորմութեամբ։ Աստ, բարեգութ, զվերարկուդ անապականութեան տաժանեցելոյս մեղօք մարմնոյս, մի՛ յարիցէ ընդ քոյս՝ բանարկուին, հնացուցիչ հոգւոյս վատնեցի, խաւարաբնակացն պատիրք մի՛ ընդ իս վերբերեսցին։ Օրհնեսցի անուամբ քո, գթած, վիհն իմ հանդստեան, ողորմութեամբ քո լցցի գուբն իմ գերութեան, ընդարձակեսցի քև ինձ տեղին թշուառութեան, անդորր եղիցի, խնամող, ինձ բանտն բարկութեան, մնասցէ զիս առ յաճումն արդանդն մթութե՛ն, յուսով քո շտեմարանեսցէ զիս յարկն այն անձկութեան, ձեռամբ քո պահեցայց ՚ի խշտին տարտամութեան, թևօք քո ընկալայց ՚ի տունն տագնապի, դու, գովեալ, ընդ իս ՚ի սենեակն վտանգի։ Լուաս ինձ աստանօր ՚ի թիւս հազարաց, զի երբեմն էի վերնային և այժմ անդնդային, երբեմն տօնելի և այժմ աշխարելի։

Գ. Արդ եւ արդ կրկին դու օրհնեալ 'ի բոլորից գոլից յերկնայնոց եւ 'ի ստորնայնոց եւ 'ի սանդարամետականաց մեռելոց, անպարտականդ այս տարագրութեան։ Ես վրիպեցայ, ես ստարացայ, ես յիմարեցայ, պարտեցայ եւ խոտան գտայ. ես լքայ, կամեցայ եւ կործանեցայ. ես մոլորեցայ, ես մատնեցայ, ես մերժեցայ, ես խորթացայ, գերեցայ, եւ գայթակղեցայ. ես նզովեցայ, ես թշուառացայ, աղբեցայ եւ վատթարացայ. ես ընկլուզայ, ես խաբեցայ, ես անօրինեցայ, ես ապականեցայ, մահացայ եւ խապառ եղծայ. չիք քո առ այս ինչ մատն չարի, որ ես միայն անփոփոխ բարի։ Արդ կամք քո յիս, եւ խաւարն ինձ ճառագայթ. ճրագ յուսոյ քո անդ, եւ գիշերն վաղորդայն, մարմնոյ քո հաղորդեալ, եւ յամօթոյն կարծեաց ապրեալ։ Իսկ ես ոչ գրեմ զանձն իմ կենդանի վասն անփախչելի վախճանին, դարձեալ զի ոչ վարկանիմ կորուսեալ վ՟ աներկեան նորոգմանն։ Որ եւ փակեալ համարիմ ինձ զելս կենացդ վասն անբաւելեացն պարտեաց, դարձեալ՝ բացեալ ինձ զդրախտն՝ վասն փրկութեանն աւետեաց. քանզի ոչ այնքան վհատութեանն դոյժ տագնապէ, որչափ փրկութեանդ քաջալերեալ ձեռն կարկառէ։ Արդ տուր, տէր, տուր ողորմութի՛, առ իմ ձայն գոհաբանեալ, օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ · ԿԶ

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ
ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Արդ որ ոք եւ առցէ զայս դեղ մաղթանաց այսր մատենի պարկեշտականի պաղատել սովաւ, եթէ 'ի մեղաւորաց իցէ մատուցեալն, եղէց եւ ես խմոր բանիւ կցորդ-

եալ նմա. իսկ եթէ յարդարոյ գուցէ յառաջեալն, գտայց և ես սովիմք ընդ նմին ողորմեալ նովաւ։ Ապա թէ երջանկացի այնպիսին ինքեամբ՝ ինձ միայնոյ գրեալ զեղկութիւնն, և ես ինձէն վկայեմ այսմիկ։ Բայց յիշեսցէ նա ըզ Սողոմոն և զբանս նորա զհոգեշունչս, թէ ո՛վ ոք վստահասցի սիրտ սուրբ ունել, և կամ ո՛վ պարծեսցի մաքուր լինել ՚ի մեղաց, և զի ոչ յարեաւ մարդ երկրածին ազատեալ ՚ի պատասխանեաց. և ոչ ընտիր՝ ինքնարշաւ վազելքն, և ոչ՝ թէ և ՚ի թռիչս ամբարձման թևոց բերիցի. առ որ զգոյշ լինիցի կրկին երկուցեալ ՚ի վիմին իսկ հաստատութեան՝ ուսեալ ՚ի Պօղոսէ, գուցէ անկեալ ՚ի յերկիր՝ սահմանողի այսմ կանոնի իրաւադատի կշռեալ նմանեսցի։ Ա՛յլ առցէ զայս կշտամբութիւն մաքուրն՝ նիւթ պսակաց, առ ՚ի չխջանել անընտրողաբար յանձեռնհասն բարձրութենէ. և պատժապարտն՝ առիթ ազատութեան, որով ամբարձեալ ՚ի կործանմանէ հոգևորական մահուն՝ ապրեսցի յուսով։ Իսկ ինձ եղիցի պատգամս այս բանի արձան փորագրեալ ամենևին աներծանելի, որ փոխանակ իմոյ եղկելոյս անձին մահացուի՝ անդադար հնչմամբ հեծութեան լալոյ առանց լռելոյ միշտ աղաղակէ. լիցի և ոսկերացս քակտեցելոց ՚ի հողապատեան շիրիմ վերարկուին՝ անմռունչ ձայնիւ զայս խոստովանել. հացէ և մարմնոյս ՚ի հող լուծելոյ՝ բարբառով իմն անազդելեաւ ծածկատեսիլզոյն պաղատել։

Բ. Տէր գթութեանց, աղբիւր ողորմութեանց, պարգևք բարութեանց, որդի բարձրելոյ տէր Յիսուս Քրիստոս ողորմեա խնայեա, մարդասիրեա, նայեա ՚ի վտանգս, ակնարկեա ՚ի բեկութիւնս, խոնարհեաց ՚ի թշուառութիւնս, տես ՚ի տարակոյս անձեռնհաս տագնապիս, հասիր հաղորդել կորստականս կարեաց։ Շօշափեա բժշկապէս զամենաթշուառ ախտաւորութիւնս, ունկն մատուսցես քաղցրութեամբ ողորմագին հեծութեանս, լուր ՚ի խորոցն անդնդոց մահուն գերեզմանի անմռնչելի հառաչմանս, մինչ յական-

ջրս ամենալուր լսելեացդ ձայն պաղատանաց վատնեալ անդամոցս։ Աւ վասն զի գրաւական կենդանութեանս անապական է, անփոփոխ լիցի և սիրոյդ քո գթութի՛. կցորդ լիր հեզութեամբ տաժանաւորս տկարութեան։ Մ՛եռեալ պատկերիս մի՛ ոխս պահեսցես, ընդ անշունչ կերպարանիս մի՛ ՚ի դատ քննութեան մտցես, մահու տանջեցելոյս մի՛ հարուածս յաւելցես, ընդ բեկեալ խեցեղէն անօթոյս մի՛ ուժգնութեամբ մարտիցես, վճռաւ կոշկոճելոյս մի՛ բարկութիւն կրկնեսցես, կործանեալ շինուածոյս մի՛ պատուհաս մատուսցես, շանս սպանելոյ մի՛ քարինս արձակեսցես, լուոյս ջախջախելոյ մի՛ սաստիկս ոտտացես, հողոյս անպատուելոյ մի՛ իբր ամբարհաւաճի ուժգլինս մռնչեսցես։ Օ մոխիրս մերժելի մի՛ ՚ի դատ ընտրութեան կոչեսցես, զփոշիս ցընդելի մի՛ իբր զքո դիմամարտ գոցես, զորդն տաղտկալի մի՛ իբր զոսոխ վարկանիցիս զգարշութիւնս անգոսնելի մի՛ իբր զըռնամարտիկ վանեսցես, զխէթս ՚ի բաց ընկենլի մի՛ նիւթ գեհենին պահեսցես, զայսքանեայ բազմապատիկ բանից կշտամբեալս մի՛ վերստին յանդիմանեսցես։

Գ. Ա՛յս ամենաթշուառ և խաւարարդել շիրմին են ահա սրտաբեկ և յոգնաթախիծ արդահատութիւնք. հաստատեսցէ օրհնեալդ քո բան անփոփոխական լինել, ըստ սրտի արդահատելոյս. քանզի և այժմ մինչ կենդանեօքս խօսիմ, մեռեալ եմ անհասիդ. որպէս ՚ի կորուստ մահուն սատակման՝ ամենազօրիդ հրամանի անեղծ եմ հաւատովքս։ Ա՛րդ աղաչեմ զքեզ, տէր Յիսուս Քրիստոս, հայեաց յիս ողորմութեամբ, և մի՛ թողացուսցես լինել տնակից ինձ Բելիարայ. և զմահազեկոյց տապանին ազդումն անկենդանաւորն թնդման թշուառն թաղման՝ աղաղակ ձայնի հառաչման լալեաց քեզ հաշտեցուցչաց՝ յարդեսցես լսել, միայն բարեգործ, հոգեսէր, հզօր մարդասէր. և հոգիդ քո բարի բնակեսցէ ընդ իս՝ լոյս առնելով ինձ ՚ի խաւարին։ Մ՛նասցեն ընդ իս կենարար քո կրից պաշտեցեալ մասունք. զի իբր զաւանդ գանձու զիս պահեալ ՚ի քեզ, կենաց նո-

րոգման ընծայեցուսցեն . օճառք անվատնելի զինուց ինձ պատկանեսցին , ընդ իս յարակայեալ քարինք պարսից հօգևոր հնարից՝ զչարին հալածել զգունդ։ Մ՛արտն որ առիս քև , տէր , վանեսցի . զի եթէ յարիցէ 'ի վերայ իմ պատերազմել , տեսեալ զքաղաքն ունայն 'ի զօրաց և զազդողականացն գործի սպաձայն , զքեզ տէր ունիմ մշտնջենաւոր և աննիրհելի պահապան։

Դ . Զ՛ի եթէ այժմ իսկ կանխաւ արագեալ յառաջ քան զօրն կատարածի , և անշաւիղ արգելան ինձ պատրաստեսցէ , առաքեմ զաղօթսն տէրունականս նմին զան մահու . եթէ 'ի վայր զիս հնարի կործանել , զծնրադրութի՛ արարչին . եթէ 'ի մոխիր երկրի թաւալել ձեռն բերիցէ , երեսացն ոյ 'ի նոյն մածուցումն զնա հերքեսցէ . եթէ վատակս ինձ ցաւոց նիւթեսցէ , քրտունքն յուռթի արեամբն զանգեալ փրկչին աշխարհի զնա խուեսցէ . եթէ յընթացից բարեաց զշունչս իմ պատանդեսցէ , կապանք ամենատեղծին զիս արձակեսցէ . եթէ յուրացութի պարգևաց լուսոյն բռնադատեսցէ , հայհոյութեանն համբերութիւն յաստուածամարտիցն՝ զնոսին ընդ նոյն կարկեսցէ . եթէ հարուածս նետից գաղտնաձիգ զինուց ինձ արձակեսցէ , կարթ հնարից աղեղան փառաց հօրն կապարճից նմին պատահեսցէ։ Եթէ քողով լուսոյ խաւարականի մտանել ընդ աչս անամօթեսցի , կափուցմն գլխոյն ձորձով պատեցեալ լոմանն ամենից զնա տանջեսցէ . եթէ մոլեսցի զխտահութիւն ձեռինս կապել , եղէգն մատուցեալ 'ի յաջ գոյացուցչին զնա չարչարեալ ըմբերանեսցէ . եթէ ճաղանօք այպանման զիս կատակեսցէ , տանելն ծաղու ամենազօրին զնա հենդնեսցէ։ Եթէ բժժանօք ինչ յուռթից կախարդել խորամանկեսցէ , ապտակն դիմաց հզօրին աստուծոյ զնա սատակապէս ամաչեցուսցէ . եթէ 'ի մուտս գիշերային մթութեան խաւարաւ խաբէութեան լինեալ մարտիցէ , 'ի ճառագայթից լուսոյ երեսման քո , տէր , խայտառակեսցի . եթէ 'ի միջօրէական տապոյ փորձութեանցն արեգակնա-

կէզ վառնիչ խորշակին զիս 'ի յարմատոյ խախտել կարծիցէ, 'ի զօրութենէ նշանիդ լուսոյ խլեալ գօսասցի։ Եթէ 'ի փչմանն շնորհէ ունայն զիս առնել հնարաւորեսցի, թուքն զոր ընկալաւ տէրն քրովբէից ընդ մեղաւորիս զնա պատկառեցուսցէ։ Եթէ ժանիք խածողք ինձ ցուցանիցէ, լռութիւն երկնաւորին բերանոյ զնա պապանձեցուսցէ. Եթէ խածմունս աղուականս հոգւոյս ազդեսցէ, բեւեռացն հարմունք հաստողին բնաւից զնա կսկծեցուսցէ։ Եթէ յընթացս անիրաւութեանց խորհրդոց զիս մոլորեցուսցէ, սեւեռք ոտից անհասանելւոյն զնա կապեսցէ. Եթէ հրապոյրս ինձ դժնեայս արբուսցէ, քացախն ընդ լեղւոյն խառնեալ 'ի յարբումն բարերարին՝ զնա դառնացուսցէ։ Եթէ առաջին ճաշակմամբ փայտին զիս դոցէ, սոսկալի խորհրդով խաչին ըմբռնեալ խայտառ պարտաւորեսցի. Եթէ ընդ վզել ընդդէմ հնազանդութեան հրամանի զանձն իմ ուսուսցէ, բերումն պարանոցի անսասանելւոյն զնա կործանեսցէ. Եթէ 'ի մահ սատակման զիս վանեալ վիրաւորեսցէ, ստուար տէգ զինու մխելոյն 'ի կող ստեղծչին Ադամայ զնա հերձեսցէ, Եթէ երկամբք վշտաց դժոխականաց զիս պարփակեսցէ, պատանացն կտաւ էից ունողին զնա ըմբռնեսցէ. Եթէ յատակս մահու հայել զիս խարդախեսցէ, բնակել կենդանւոյն 'ի վէմն մահու զնա մեռուսցէ. Եթէ խնդասցէ ընդ մարդկորէնս իմ գայթագղութիւն, կրկին կորասցի կարկամեալ կամաւ, յորժամ անմահն ած յարուցեալ փառօք ընդ իւր նորոգեաց զբնաւ մահացեալս։ Եթէ ընդ լուծանել փոքր կապանաց հաղարամէից բերկրեսցի, դողասցի կրկնեալ վերստին խելոյն ընդ վերջին շղթայս անզերծ տագնապին ըմբռնման սատակագունի յանվախճան տանջանարանին։ Եթէ ընդ առաջին հարուածն դժուարեսցի, գոյժ կորստեան յետնում սատակմանն անշէջ գեհենին, որ պատրաստեալն է նորա և նորին հրեշտակաց, նմա պատմեսցի, որ յաւուրն մեծի մեծին ատենի։

Ե. Իսկ ինձ ապաւինելոյս 'ի քեզ տէր Յիսուս, միայն

թագաւոր ինքնակալ զօրեղ, արարիչ երկնի և երկրի և ամենայն զարդուն որ ՚ի նմա, որ գալստեանդ քո ակն ունիմ և ողորմութեան փրկչիդ սպասել յուսամ. ՚ի յոյս քո անկանիմ, և զգարշապարիդ հետս համբուրեմ, զպարտութիւնս խոստովանիմ և զմեղանս հրապարակեմ, կշտամբանաց քարամբք կոծիմ և հառաչանօք սրտիս տապանամ, ՚ի խէթ խղճիս խոցոտիմ և բոցով շնչոյս ճենճերիմ, աղի ցօղով արտասուացս այրիմ և երկիւղմանցս ազդմամբ կիզանիմ, յուսակտուր օդով ցամաքիմ և դառնաշունչ հողմով շիջանիմ, թախանձանաց բանիւս երերիմ և կողկողագին հեծութեամբ դողամ, տաժանելի կրիւք տուայտիմ և տագնապաւ հոգւոյս տատանիմ, ՚ի կոծ մրրկաց ծփիմ և ՚ի բախմանէ ալեաց սասանիմ, ՚ի լռութենէ համբաւոյն սարսեմ և յիշատակաւ ահին կործանիմ, կերպարանօք ատենին հալիմ և սպառնալեօք մեծիդ մեռանիմ, լուր բազմագութ, քաւիչ, մարդասէր և երկայնամիտ, քաղցրութի՛ անճառ, որ բարի և տես տենչալի։ Քանզի կարող ես յամենայնի և առ ելս շնչոյս իմոյ՝ փրկութեան մեծի. և քեզ ընդ հօր հոգւովդ սրբով փառք յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ · Հ։

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. ԲԱՅՑ քանզի յոյժ արդար է բան խրատանցն Քսի աստուծոյ առ ի քան առ սկզբնահայրն չարեաց սատանայ. զի վասն նորա յայն սակս յայտնեցաւ, զի լուծցէ զգործս նորին. և վասն իմ՝ զի զհնացեալ պատկերս նորոգեսցէ. առեալ զկերպարանիս բոլոր էութիւն կերպին խոկութեան

մեծին աստուծոյ՝ միացոյց ինքեան անշուշտ խառնութեամբ։ ՚Նորա ոչ են շնորհեալ ՚ի բազմացն, և ինձ զբովանդակն եհեղ առատութեամբ. վասն նորա ոչ երբէք չարչարեալ, և վասն իմ հանապազ պատարագի. նա անհաղորդ է կենացն, և ես միշտ վայելեմ ՚ի փրկութեանն. նա վանեալ է խաչիւն, և ես զօրացեալ նշանաւն. նա հերքեալ ՚ի լուսոյն, և ես միացեալ ընդ փառացն. նորա ոչ խոստացաւ հանգիստ և յերկրի, և ինձ զերկինս սեպհականեաց. զնորայն կորեաց զառհաւատչեայ, և զիմն առանց խզելոյ յարակայեաց. զնա յերամակս խոզիցն արգել, և զիս ինքն զօրացաւ. զնա կարծանց օրինակեաց, և զիս ճառագայթ նշանակեաց. զնա սողնոց նմանեցոյց, և զիս իւրոյն անուամբ կնքեաց։

Բ. Իսկ ես զերախտիսն այս լքի զայսքաննեաց բարեաց աբարողի, և չարին զկնի միտեցայ՝ հայել ընդ նմին յատակս դժոխոց, ահա անարժանս բարեաց, անձիրս երախտեաց անընդունակս սիրոյ, տուամբք մեղաց ձգեալս, յերկամանս խորոց խոցեալս, քանցեալ ծառս արմաւենւոյ, գինիս յեղաշրջեալ, ցորեանս հեղեղեալ, մուրհակս ջրեալ, վճիռս պատառեալ, կնիքս այլակերպեալ, նմանութիւնս փոխեալ, ապականելիքս կլզեալ, ըմպանակս կորուսեալ, նաւս ընկղմեալ, մարգարիտս մանրեալ, ակնս պատուական սուզեալ, տունկս գօսացեալ, նեցուկս խորտակեալ, փայտս ամենեկին փտեալ, մանրագորս աղաւաղեալ, յարկս տապալեալ, խորանս խարխալեալ, բոյս արմատաքի խլեալ, ձէթս հեղեալ ՚ի գետնս աղբեաց, կաթնս հոսեալ ՚ի կոյտս մոխրոց, այրս մահու ՚ի յարեանց գնդից։ Քանզի միշտ խրատեալ ընդ Երուսաղէմի առակաւ Բաբելոնի ՚ի մարգարէիցն ձայնից անձն իմ ողբալի, և ոչ ինչ խրատեցեալ. որ աստէն անգամնեալ եմ և անդէն խայտառակեալ, աստ դարմեալ և անդ կշտամբեալ, աստ ձաղեալ և անդ նախատեալ, աստ թշնամանեալ և անդ յանդիմանեալ, աստուստ ապշեալ և անդանօր լքեալ։ Աստ հեծուցի և անդ հառա-

չանք, սաստ կայծիւ և անդ կատարած, սաստ խէթ և անդ հատուցումն, սաստ արկածք և անդ հանդէսք դատաստանի, ուր ոչ է բան խրատանաց և ոչ ձայն պաղատանաց, ոչ թիւք աւուրց և ոչ ելք ժամանակաց, ոչ ուղիք յուսոյ և ոչ դրբունք ողորմութեանց, ոչ աջ պաշտպանութեան և ոչ ձեռն այցելութեան։

Գ. Դու ես ապաւինութիւն, դու լոկ փրկութիւն, դու այցելութիւն, դու և քաւութիւն, դու երանութիւն, քեւ բժշկութիւն, քո ողորմութիւն, միայն հզօր, կենդանի, անճառ, տէր Յիսուս Քրիստոս բարերար աստուած. օրհնեալ, օրհնեալ և դարձեալ օրհնեալ, ընդ հօգւոյդ քո սրբոյ յաւէտ բարձրացեալ ՚ի փառս հայրենի խնամութեան մեծիդ յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

ԲԱՆ · ԿԳ

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀԱՅՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Եւ արդ 'ի յիշատակ աճարկութեան վերադրեցելոցդ՝ որք յանձուստ են սպառնալիք ինձ ժամանեցեալք, զիա՞րդ դադարեցայց 'ի նորոգ ողբերգութեանց, և կամ ո՞րպէս զցամաքումն առցէ հեղեղք արտասուացս։ Ո՜ի եթէ զչորեքվտակեան առաջս գետոցդ յորդահոսան ծաւալմանցդ, որ զԵդեմ և զերկիր առ հասարակ ոռոգանեն՝ լիապէս բաւականութեամբ բաշխեալ ամենայնի, և զբղխումն ելից իւրեանց առ աչս իմ եդեալ, զանձինս մեղաց սաստկութե՛ զբոց զովացուցանել ոչ բաւականացին։ Եւ կամ մարգարէին սրբոյ ըղձականութի՛ կրկին ինձ լցի գլուխս ջուրց բազմութիւն, և ձիրագարան անսութեանց

կերպիւ՝ աղբերց կայլակմունք, զբեկման ոգւոցս չափել բզ վտանգ ոչ ձեռնարկեցեն. և ոչ եղերականք ջայլից համօրէն բանաստեղծից կանանց լալականաց 'ի սիրտ և յոգի վիրաւորելոց՝ զաղէտ վտանգիս 'ի յերգ արկանել և կամ 'ի նուագս ձայնից բերել։

Բ. Իմ է օրն լինելութեան նզովեալ, և ոչ Յոբայ կամ Երեմիայ. քանզի տօնելի է օրն նոցա, զորոց մի 'ի նոցանէ ոչ արժէ աշխարհ, և ոչ տարագրելի. ապա ուրեմն զիս նկատ եղեալ զոչ արժանիս լուսոյ և կամ միոյ մանաւոր բարւոյ, զհանդիպումն աւուրն անիծնի՝ յորում ես գտայ կորստեան որդիս և մահու դրացիս, մշակս մեղաց և արբանեակս անօրէնութեանց։ Որ ոչ կացի յուխտին կենաց՝ զոր դու սահմանեցեր, ծով բարերար. ոչ գնացի 'ի քո պատուիրանն կենդանական անմահացուցիչ, ոչ վաստակեցի 'ի հունձս արմտեացն, որով 'ի մուտս ձեռանն աւուրցն խաւարութեան կերակրել պատրաստեցայց. ոչ կառուցի ամրութիւն որմոց և ոչ ձեղուն յարկաց ձգեցի, որով 'ի շրջմանէ մրրկաց օդոց պահեցայց. ոչ համբարեցի նշխարս պաշարուց 'ի յուղին անեզրական, որով զտագնապ սովոյն իմ բժշկեցից. ոչ հանդերձաւորեցի քեզ աղերս աղօթից, որով առաջի քո կալ համարձակեցայց. ոչ կազմեցի թոշակ փրկութեան վարուց մաքրութեան, որ զնորոգութիւն ինձ երաշխաւորէ. ոչ եսու զընտրութեան հաշիւն 'ի կենցաղոյս ճանապարհի իմոյ մտանելն, զի 'ի դատաւորին ձեռանէ առնէի իսկ փրկայց. ոչ լրութեամբ ձեռին օրհնութեն մատեայ յանդիման, որով օրէնսդրին մասնակից գտայց սրբեցեալ։ Եւ դիմաց եսու զգուշութիւն և ոչ թիկանց պատսպարութիւն, ոչ աջոյս իմ զինուորութիւն և ոչ ահեկիս պարածածկութիւն, որով 'ի պատերազմիս վտանգէ զերծայց. զերկիւղս ոչ զգեցուցի զրահիւք, և ոչ զմարտիկս սպառազինուք, որով զճակատն յարդարեցից։ Ո՛ կանուխն ոչ կապեցի պտուղ, և անագանին ոչ ժամանեցի, և ահա տարակուսիմ ունայն 'ի բարեաց. մաքրութեան ծաղիկ ոչ

ունիմ և ոչ խուղ ողորմութեան, և գիշերոյն մառայլ՝ աննշոյլ· 'ի նիրհումն մահու ննջեալ եմ, և տագնապ կոչողին փողոյ տոխպէ · զզարդ հարսանեացն կրկին մերկացայ, և զձէթ վարուցն վերստին լքի, և դուռն մտին հարսանեաց առաջիկ փակի։

Գ. Եւ արդ զխա՞րդ առից մխիթարութիւն այսքանեաց վշտաց, և կամ ընդ ո՞րքանեաց տարակուսանաց խաւարի՝ լուսաւորութիւն յուսոյ կենաց խառնեցից. և կամ ո՞ւր արդեօք զդարչապարս ոտին կառուցից, և կամ յո՞ր վստահութիւն զաչս իմ յառեցից, և զի՞նչ անդորրութի՞ ծփանացս նկատեցից, և կամ յո՞ր ըղձական դիւրութիւն ձեռն համբարձից։ Զի եթէ 'ի ձեռուն բարձրութեան երկնի, անտի անձրևեաց հուրն Սոդոմայ, որպէս ասացեալ է. իսկ եթէ յատակ խորութեան երկրի, սա երաց զկոկորդն ըմբռնողական և եկուլ զԴադան բանակօքն Աբիրոնի։ Եթէ յանդգնեցայց փախչել յունողէն, գուցէ կալցի զիս վիշապն ահագին։ Եթէ ընդ գաղանս ինչ թափառեցայց, ալապունք են խնդրել զվրէժ ստացողին առաւել առ իս քան երբեմն զԵղիսէին առ մատաղ մանկունս բեթելացիս քըրմոդիս։ Եթէ յամենատարած օդոյս պարզութիւն, այն եղև եգիպտացւոցն խաւար շօշափելի։ Եթէ 'ի թռչունս բարձանց, նոքա են կոչեցեալք 'ի սպանդն զոհին բոսորոյ դիականցն։ Եթէ 'ի տկարսն խիզախեցից, վատնիմ 'ի պիծակացն, և զի՞ պիտոյ են ինձ առիւծունք։ Եթէ յարջոցն պատառողաց ապրեցայց, մժեխքն արեան ծարաւիք ինձ պատահեսցեն։ Եթէ յանհողս ուրեք նստիցիմ, մժղուկքն անարգագոյնք՝ իբր ցնցուղս հրոյ եռացման զինև մաղեսցին։ Եթէ յեղջերէ մեղջերուոյ փախնուցում զերծեալ, նկուն ճիճուք աղկաղկաց մնոցն մոլմոքողաց՝ զիս կեղեքեսցեն։ Եթէ 'ի սեննակս շտեմարանաց խորշից ղօղեալ ամփոփիցիմ, տաղտկատեսակ գարշութիւն գորտոցն մեղաց օրինակքն զիս զազրացուսցեն։ Եթէ 'ի վայրս ինչ անդաստանաց կացեալ զետեղեցայց, շուրջ շանաճանճոցն տարմից

զինն պատեսցեն։ Թողում ասել զխառնիճ՛ն և զջորեակն զզօրն զօրաւոր ընդ թունաւորն թրթուր և ընդ անկենդանական երևելն, հանդերձ ջրակարծ կարկտիւն և ապականագործ եղեմամբն. որ առ աչաց տեսիլ ապաշէնք և նըւաստագոյնք, բայց 'ի յայտնարկելն աստուծոյ յաւէտ դոռոզաբար ուժգնուք հարին հանին վանեցին զհպարտն ամբարհաւաճութիւն Փարաւոնի բռնութեանն բուռն գաւազանին՝ յաղթօղ վճռակաւ. որ են կերպարանք թագաւորաց կրից ընկողաց անձնականացն աներևութից եգիպտացւոցն անօրէնութեց՝ յոգի տանջողաց՝ գաղտնի մնասողաց։

Դ. Այլ դու ամենազօր արարիչ բնաւից տէրդ բոլորից, 'ի յառելան հանդխացիր հերքել զնոսա. և ինձ ողորմեա կրկին գթութեամբ ձեռն մատուցեալ փրկութեան տարակուսեցեալ կոչկոճեալ վարանեալ 'ի մահ պատելոյս։ Ո՛վ ի դու միայն ճանաչիս աստուած փառաւորեալ միշտ ընդ հօր հոգւովդ սրբով յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

ԲԱՆ. ԻԹ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ 'ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Տէր արդ, վասն զի 'ի ձեռն մեծիդ և ամենահնար արուեստաւորիդ խնամ եղանութեան տեառն և այ՝ երբ 'ի քրտամ բնութեան փութոյ քոյ սիրոյ հանապազ եռամ և ոչ երբէք պարզիմ, միշտ խառնիմ զուգիլ և ոչ ես միանամ, ահա զուր արծաթագործդ երկնաւոր իմ ճարտարապետ, 'ի ննտխս վաստակեալ առ խս աշխատիս, ըստ մարգարէին յայտնի առակի, և չարութիւնս իմ ոչ հալեցաւ. զոր ինձէն մոլեալ չարաչար՝ երբ զնեղագար դիւաբախ

իմն ողորմելի յանդգնեալ անկարգս խօսիմ՝ զիմս զպարտիսս աճեցուցանել, քան հաշտութեան հնարս ինձ այսու կազմել։ Եւ զի մի անընդել դիպուած և անկիրթ պատահումն և անհաւաստ հանդիպումն՝ պատրաստութիւնք հանդերձելոց տանջանարանացն ինձ երևեսցին, ամենևին անմոռաց պահեաց աստատին 'ի յիմում մարմնի նշխար մնացուածոց նախնումն անիծից. զոր 'ի փոքուէ տարրէ անարգէ զմեծն է ուսանել։

Բ. Քանզի խաղաղն ինքնաբերական դիւաք որովայնի՝ բոտոք ձապուկք շարժողականք և ազգի ազգիք, որդունք աղեաց գաղտնակուրք, խաղաւարտք հրակայծակք և բիծք բոցակիծք և անիծք անկերպաւորք և երամակք ոմանք քրտնածինք զազրաթորմիք կսկծեցուցիչք և մարմաջողականք։ Նպատակք ոլոց վայրենեաց, ըստ նմանութեան դիւաց գիշերամարտից և մեկնազէն բարբարոս գնդից խաւարասիրաց, և գաղանութեամբ քանասար զայլոց արաբացւոց, կորակոր գնացիւքն, արջնաթոյր գունովն, կրկնապարոյր կռածագ կոցաւն, որ զօրէն ունի խայթոցաց կարճի, իբր դժնիկ փշովք խոցոտեալ ծծեն ձգեն զարեանն խռնաւութիւն, և յանկողինս մահճաց հանգստեանն վատակս կրից ցուցանեն։ Եւ կարկառեալ ուրուք ձեռն՝ հատուցանել զհատուցումն նոցա նոցին, վաղվաղակի զգան զմնաս վտանգին՝ զոր ազգեն մարդոյն. և անդէն իսկոյն լերկամարմին փոքր հասակաւն՝ իբր թեւօք իմն թռիչս արձակեն, և ըստ մարախի ձևոյ ոստոստեալ այսր անդր տարաբերին. և ըստ բազմապատիկ նենգութեան բարոյից դաւող աղուեսուց՝ խորամանկեալ խուսափեն 'ի պատուածս բազում ելից, զի յերկիւղէ մահուն ապրեսցին։ Եւ այնքան չքոտի և անքատ անձամբքն ոչ միայն զռամիկսն և զխառնիճաղանճս, այլ և զթագաւորս հզօրս և ահագինս փախուցանեն հանեն տարագրեն 'ի դատիկոն յարկի ապարանիցն բարձրութեան, և կամ 'ի բացի բնակեցուցանեն. քաջք արանց արեաց, որք իշխեցին ամբոխից և տիրեցին

ժողովրդոց և առին զքաղաքս ազգաց , զպարտութի՛ւն իւր-եանց զօրաւոր ձեռինն ինքեանք վկայեն , թէ քանզի ոչ կարացաք 'ի դիմի հարկանել վեհիցն բռնութեան , վասն այնորիկ խոյս տուեալ հասաք յայս տեղի։

Գ · Իսկ զի՞նչ է ինձ զփոքունց և զանկածից ծաղրականաց ոմանց գոյութեանց 'ի կիր արկանել , որք զօրեղ և անհերքելի ջատագովք են աստուածութեանն՝ յիշատակել ինձ զհանդերձեալսն , որք 'ի մարմնոյս անօրինելոյ ընծային պտուղք դառնութեան։ Ընդ որս և եկամուտ սատակչականացն ախտից գլուղք , և կերչացն կոյտք անողոքելիք · յորոց չէ զերծանել , քան թէ հարկաւ մարմնոյն վտանգի զապագայիցն սոքօք իմաստասիրել . և ոչ տեղի է գտանել ապաստանի՝ փախստեամբ անկանել առ նոսա . այլ առանց կամաց քումդ ակնարկութեան և մարդկային կարք և հնարք վրիպեցան։ Իսկ դու , բարերար , զամենայն ունիս բաւականապէս զկենացն հնար՝ եթէ կամեսցիս փրկել , նորոգել , բուժել , բժշկել և կենագործել . և քեզ փառք յամենայնի յաւիտեանս յաւիտենից . ամէն։

ԲԱՆ · Հ

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ
ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա · Ե՛ւ քանզի համբարձեալ զընթացս բանիս 'ի փոքունց աստի երկրայնոց չհամարելոց ընդ գոյս եղելոց՝ 'ի մեծագունիցն տեսակս , ասացից զտօնելի հանդէս իրաւանց ահաւորին անաչառութեան։ Որ զի թէ մերձաւորագոյնք իցեն ոչ իբրև զնախածանօթ հայրապետութիւնն , և կամ մաքրագոյնք որպէս մարգարէսն , կամ անբծագոյնք իբրև

զառաքեալսն, կամ ընտրելագոյնք որպէս մարտիրոսսն, եթէ ոչ դու մարդասիրեսցես աննուաղ բարիդ և անփոփոխ խը-նամակալութիւնդ և անպակաս ողորմութիւնդ, ընդ ունայն է ինձ փրկութիւնն առ 'ի նոցանէ։

Բ. Օ՜ի եթէ առ նոյն ինքն Աբրահամ ձայն արձակի-ցեմ, իբր ողորմագին առակ ընչեղին ինձ վարդապետէ, 'ի տապոյ անտի պապակեալ, կաթի միոյ ջրոյ ոչ բաւականա-նայ. քանզի և նա փակեալ է ընդ կարեօք հաստարակաց անհնարութեան։ Իսկ եթէ առ Մովսէս, և նա զգածեալ է տկարութեամբ, որ ոչ զօրեաց առնն փրկութեան, որ զհայթայթանաց կրկուտն 'ի պահպանութեանն աւուր ժո-ղովէր. իսկ եթէ առ Ահարոն, և նա ինքնին իսկ կարօտա-ցաւ մաղթողի. իսկ եթէ առ Դաւիթ, 'ի մէջ բարեացն ա-ռաւելութեան սոգտեալ է և նա. իսկ եթէ առ Նոյ և Յոբ և Դանիէլ, զայս Եզեկիէլ մարգարէ մեկնեաց յան-ուանէ իսկ յիշատակեալ զնոսա, և զայն ընդ նոսին իբր 'ի դիմաց աստուծոյ ազդեալ, կենդանի եմ ես ասէ տէր, թէ ոչ ապրեցուսցեն զուստերս և զդստերս իւրեանց 'ի բար-կութենէն որ հասանիցէ, բայց եթէ ինքեանք միայն ապ-րեսցին. իսկ եթէ առ Պետրոս վէմն հաւատոյ, 'ի քումդ խնամոց խուռն մի խիթացեալ և նա ընդ կրիւք իմն դըրա-ւեցաւ։ Թողում ասել զբազմացն գումարութիւն խոնարհ-եալ առ կարիս կարիս, թէ և յաւէտ երջանիկք իցեն. ընդ որս և Յովասու ումն մարգարէի 'ի մէջ աստուածառաքն սպասաւորութեան մարդկօրէնն գայթագղութիւն՝ մնայ յոլովից անթարգմանելի, թէ և 'ի դէմս իմն մեկնութեան ձեւակերպեսցի։

Գ. Նա՛ քանզի չափեալ սահմանեցաւ զօրութիւն փրկու-թեան մարդկան, և ցուցան նոքա ողորմեալք բարերարիդ և զօրացեալք ամենակալիդ, կոչեցեալք պաշտպանողիդ և քաւեցեալք հնարաւորիդ, շնորհեալք ազատեցուցչիդ և բժշկեալք անախտականիդ, կենդագործեալք անապականիդ և լուսաւորեալք նորոգողիդ, այսուհետև գիտացեալ զակն

ողքանութեանց հողածին բնութեանս, որք մխիթարեն օրինակաւն նմանաբար հարազատապէս վստահութեան յուսահատելոց, ահա առ քեզ դիմեցից՝ որդի ա̃յ կենդանւոյ Քրիստոս օրհնեալ յամենայնի։ Մանաւանդ զառակն ազգակից այսմ մաղթանաց աստանօր յիշեալ, զվերագրելոցդ բան վերստին արդարացուցանէ · բարի է, ըստ իմաստնոյ ումեմն երջանկի, անկանել ՚ի ձեռս տեառն, և մի ՚ի ձեռս մարդկան · զի որպէս մեծութի՛ նորա, և ողորմութի՛ նորին։ Եւ այս բան թէ և զԴաւթին իմն գծագրէր, որ զերեքմեանեան հարուածն աստուածեան առաջի եդեալ՝ ընտրեաց ինքնին կամաւորաբար զդատակնիք մահուն սատակման՝ իբր զկենդանի Քրիստոսի հաւատոցն յաճախութ̃ք, քան զերկուսն ևս այլ փոքրկունս՝ որք տանջեն և ոչ ողորմին · սակայն և իմս օրինակութիւն բանիս պատկերի ճարակեցելոյ հնարս կենաց կորուսեալս անձին՝ ոչ է այլայլեալ յարմարութենէ · զի ոչ եթէ զփրկեալսն նուաստացուցանեմ ՚ի մատենի այսր ողբերգութեան, առանց որոց ոչ է մատչել առ տէր, այլ զփրկողին անուն պսակեմ, և զշնորհս նորին առ ամենեսին բարեհռչակեմ, և զընաւին բարձունսն ՚ի թռիչս վարուց խոստովանիմ բանիս պայմանաւ յաւէտ կարօտեալ ողորմութեանն դեղոյ։

Դ · Ահա դու կեանք, դու փրկութիւն, դու բժշկութի՛, դու անմահութիւն, դու երանութիւն, դու լուսաւորուի՛ · արա ինձ անդորր ՚ի մեղացս աշխատութեանց, զի և քեզ լիցի հանգիստ ՚ի մշտադատս հեծութեանց՝ ձանձրացուցիչս թախանձանաց · որ ոչ այլ ինչ, քան թէ փրկութ̃ք մարդկան պարարիս, օրհնեալ յաւիտեանս · ամէն։

ԲԱՆ · ՀԱ

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Ո՛ւ քանզի երջանիկքն և փառաւորեալք սրբոցն պարք, յորոց ոմանք դոյզն ինչ գթեցին և յաճախագոյնս հաստատեցան, փոքունս սասանեցան և մեծագոյն վառմամբ նշուլից հոգւոյն մաքրութե՛ լուսաւորեցան. յորոց մինն զգանգուածոյն յայտնէ զհասարակատեղծն տկարութիւն, իսկ միւսն զգերազանցն քան զբնութեանն օրէնս. վարս և առաքինութիւնս հրեշտակականս։ Եւ արդ նոքա որ օրհնեալքն են յամէնիշխան բերանոյ աստուածութեան հօրն Քրիստոսի, ընտրեալքն տօնեալքն խնկեալքն և բարեբանեալքն, իբրև զանդամս Քրիստոսի պաշտեցեալք, և իբրև զօթևանս հոգւոյն սրբոյ յարդարեալք, յորս չիք ինչ նըշմարանք և կամ գիտք խաւարի, այլ ամենեքին անկեղծու՛թ և լուսաւոր արդարութիւն, և որքան մարթ է զմարդն ա՛յ ա՛յ նմանեցուցանել։ Երեսք պարզք և անպատկառելիք, կրօնք բարձունք և անխոնարհելիք, կեանք զգաստք և անստգտանելիք, պաշտօն առ ա՛ծ կարծր և անփոխարկելի, ընթացք արիականք և անկասելիք, ճշմարտութիւն միատարր և անցնդելի, դիմագրաւութ՛ի զօրեղ և անհերքելի, տեսաւորութիւն պայծառ և անապշելի, իմաստասիրութ՛ի վերնական և անկոխել, պատկեր մաքուր և անաղարտելի։ Որոց կերպարանս և զյիշատակս անուանցն աղաչել ա՛ծ իսկ վարդապետեաց, և նոքօք հաճութիւն 'ի մէջ խառութեան արարչին բան լուսաւորեաց։

Բանք պանծալիք հաշտեցուցիչք աստուծոյ։

Բ. Այլ ես անպիտանս յամենայնի, և որքան բան զօրէ պարսաւելոյ, որ մինչդեռ արթունս եմ՝ ննջեմ, մինչդեռ զգաստ երևիմ՝ թմբրիմ, ՚ի բարեպաշտելս իմում դայթագղիմ, մինչդեռ աղօթեմս՝ և վրիպիմ, ՚ի յընթանալս իմում և կասիմ, յարդարանալս իմ և մեղանչեմ, ՚ի խաղաղանալս իմում ամբոխիմ, մինչդեռ արշաւեմս՝ առ ՚ի յետոյսն հակամիտեմ, ՚ի չուելն իմում՝ ընդ կրունկն դառնամ։ Ընդ լուսոյն մասին և խաւար յարեմ, ընդ քաղցրութեանն ճաշակ՝ օշինդր խառնեմ, ընդ կուղս բարեացն՝ չարիս հիւսեմ, ընդ կանգնելն և կրկին գլորիմ։ Ծաղկիմ և ոչ պտղաբերիմ, ասեմ և ոչ առնեմ, խոստանամ և ոչ կատարեմ, ուխտեմ և ոչ վճարեմ, կարկառեմ և անդրէն ամփոփեմ, ցուցանեմ և ոչ ընծայեմ, մերձեցուցանեմ և ոչ մատուցանեմ։ Ի ճարակել խոցուածոյս անդրէն վիրաւորիմ, ՚ի հաշտեցուցանելն՝ վերստին խռովեմ, զուր հանդիսանամ և իրաւամբք պարտաւորիմ, գրիմ և իսկոյն եղծանիմ, նուէմ և ՚ի գիծն թուլանամ, սկսանիմ և ՚ի հանգիստն ոչ ժամանեմ։ Կարգիմ և դարձեալ սասանիմ, լնանիմ և կրկին հեղում, շարունակիմ աստ՝ և անդ ՚ի ստորևս հօսիմ, բարդիմ և անդէն տոչորիմ։ Հիմն արկանեմ և ոչ գլխաւորեմ, սակաւ վաստակիմ և բիւրս վատնեմ, դոյզն գանձեմ և անթիւս սպառեմ, զայլս խրատեմ և ես ինքն անփորձ եմ, միշտ ուսանիմ և երբէք ՚ի ճշմարտութի գիտութեան ոչ հասանեմ։ Զշիջեալ չարիսն նոյնչափ արծարծեմ, սուղ ինչ քաջալերիմ և առաւելապէս լքանիմ, լայիմ և իսկ և իսկ առ նմին մեղկիմ, զայս կարկատեմ և զայն պատառեմ, խլեմ զեղիճն և տատասկ տնկեմ։ Ընդ ամբառնալն և այսրէն բերիմ, մտեմ ՚ի բոյնն աղաւնի և անտուստ ագռաւ ելնեմ, գամ սակաւ մի սպիտակ և սրանամ դառնամ բնաւին սևացեալ, ասեմ զիս քեզ դաւանել և սպանողին նուիրիմ, ընդ յանդիման լինելն և թիկունս դարձուցանեմ։ Մաքրիմ

և այլ մրճոտիմ, լուանիմ և նովին զագրանամ, կերպարանիմ զԴաւթին և գործք զՍաւուղայն կատարեմ, շրթամբք ճշմարտեմ, և ստեմ երիկամամբք, աջով մատակարարեմ և ահեակ կողմամբս աւերեմ։ Ընդ երկրագործութեն ցորենոյն՝ որոմն սերմանեմ, 'ի բարձրագոյն խմատիցն վայր իջեալ, ես ինքն գտանիմ։ Հրեշտականամ յերեսս և 'ի խորհուրդս դիւանամ, 'ի յոյս հաստատիմ և 'ի միտս տատանիմ, սուտ ձեւանամ և իրօք խոտորիմ, կեղծաւորիմ արդար և արդեամբք ամբարշտեմ։ Դասիմ 'ի պարս հեզոց և ընդ այսս կցքաւեմ, 'ի մարդկանէ գովիմ և 'ի տեառնէդ պարսաւիմ, 'ի հողածնելոցս երանիմ և յորդւոցն լուսոյ աւաղիմ, հաճոյանամ յետին ռամկին և թագաւորին մեծի յաչաց ելանեմ։ Զտեանն զատուցին թողեալ, խառնակրօնիցն աղերսեմ. հերքեալ 'ի վեհիցն, սոսկականացն սպրդիմ. մարմնով արտաքուստ պճնիմ, և անձամբս երփնիւ ճայլին ճանաչիմ. հպաւորիմ դաշն հաստատել, և ուխտակորոյս արտաքս մերժիմ։ Այսօր մաքուր հոգեկիր, և վաղիւ մոլի խելագար. զտէրունի պատուէրն լքեալ, թելադրութեան օձին հետեւիմ. արիանամ զօրապէս, և վատթարագոյնս ընկրկիմ. զծանրութիւն աւուրն բառնամ, և 'ի ժամ վարձուն անմասն ելանեմ. 'ի բացուստ ճոռոմս խօսիմ, և 'ի պատասխանատուութեանն պահու պապանձեալ կարկիմ. 'ի յելս արեւուն հարուստ երեւիմ, և ընդ երեկս ունայն դեգերիմ։ Ի յաթոռս ծերոց բազմեալ, և խելայեղից կցորդիմ. ննջեմ խեթիւ, և արհաւրօք զարհուրեալ զարթնում։ Զանդատանս կամացս չարաչարս հերկեմ, փոյթ խնամով 'ի չարիս, միշտ անառակ որդիս, անդարձ տարագրեալս, անզղջական զառածեալս, անմխիթար տրտմեալս, ինքնագրաւ գերեալըս, մահու և ապականութեան ծառայեալս, անողոքելի տանջեալս, անփրկելի մատնեցեալս, անպատուաստելի հառուածեալս, անարծարծելի շիջուցեալս, անկազդուրելի խորտակեալս, անհանդերձելի կործանեալս։ Նա եթէ պարտ է զստոյգն ասել անօրինեալս անձին նախատինս,

ահա գրեմ գրեմ և ոչ անխայեմ զխոփես նուիրեալ գեհենին։ Աստուածս նախանձու նորոյս Ադամայ երկնայնոյ, որպէս և կայենն առաջին հնոյն և հողեղինին. որ ունիմ զընաւն աստուստ 'ի յանձին զնշանակ ամբաստանութեանս, ոչ զշնչոյս տուրեւառուի, այլ զբանիցս կշտամբուի։

Գ. Ասէ արդ ո՞ւր իցեն փրկութիւնքն, ուր սկզբնահայրն հաւատոց 'ի յուսահատութեանն վայրի զանդթութեն իմ չարիս կրկնէ, մեծն մարգարէից քարամբք բանից կոչկոճէ, արին բարեփառ աշտէին նիզակաւ 'ի մահ սատակէ, պատկեր ճշմարտին ընդ Աքարու համայնիւ ջնջէ, աստուածարեալն վեհից՝ յարադողացն վրիժուց մատնէ, մարգարէածին տեսանողն՝ ընդ ամաղէկացւոյն առաջի տեառն սպանանէ, նախանձաւորն տոյ երկնատեղաց բոցոյն վառնէ, ստուերին լրումն և նորոյս սկիզբն՝ հեծանոցին բնութեամբ հոսէ, պետն առաքելոց ընդ Սափիրայի 'ի կենաց զրաւէ, զարմանալին քննութեամբ հոգւոյն՝ բուրումն ինձ մահու ընդ կենացն քարոզ խառնէ։ Արդ անաչառք և ինձ կաճառք երջանկացն, և ուժգնութեան հրամանի վերնոյն արի սպառազէնք. ընդ հրեշտակացն և մարդիկ, ընդ ոխեզերաց երկրի և տարերք, ընդ անզգայիցն և շարժողականք, որովք դատեալ միշտ լինիմ տուժիւք լկանաց յօրինակ և յիշատակ սոսկալեացն ապագայից. իբր հողմով փոթորկի ալեաց յաւէտ մրրկեալ կենացս վտանգութիւն, մնայ անկայուն 'ի հաստատութեանց։ Զոր եթէ ոք իմաստութեամբ 'ի քննին առեալ խուզեսցէ զլուղակայն բազմատեսիլ զանազանութիւն, զմանունս փոքունս ընդ մեծամեծացն դատեալ, որ առանց թուոյ և քանակութեան համարոյ թինդս առեալ անբաւ երամոց եսան զեռան սլանան 'ի մարմնիս ծովու, վկայեսցէ և հաստատեսցէ ճշմարիտ լինել զասացելոցս բանադրութիւն։

Դ. Այլ դու ինքն օրհնաբանեալ անմահ թագաւոր բարի երկնաւոր մարդասէր Քրիստոս, տոյ կենդանեաց միածին որդի, հզօր բարձրեալ անքննին անճառ քաւիչ ահա-

ւոր, սաստեա 'ի ձմեռն ամբոխեալ ալեաց ոգւոյս ծփանաց, արձանացո զծարաւս մոլեգին շարժման սրտիս խռովութեան, ընդոտնեա 'ի սանձս կապոյ երասանաց ըմբռնման զցնդեալ մտացս վայրագութիւն։ Եղիցի խաղաղութիւն հրամանաւ մեծիդ ամենավարան բքոյս սաստման, սատակեա խափանեա զբազմազլխեան անդամս ուրուականս գաղտնեաց ամօթոյս երկրակենցաղս հինից։ Գրեսցես աղօթս մտամատոյցս զայս նորընծայ տառ ողորմաղերս թախծագին ձայնի ողբերգարկութեան այսր մատենի. հան 'ի խորոց մահուս անդնդոց չքնաղ ապրեցեալ ընդ մարգարէին փրկելոյ. ընկալ զխոստովանութի՛ անձնադատ բանիս 'ի հօտ անուշից. շնորհեա մխիթար դառնութեան վշտաց ուժգին հեծութեան յուսահատելոյս։ Եւ քեզ ընդ Հօր հոգւովդ սրբով փառք պատիւ և իշխանութիւն յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ · ՀԲ

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Այլ ահա ձեռզ սեմ, ով եկեղեցիք միանձանց և աշակերտութիւնք կրօնաւորաց, որք մերկամարմին մատանցդ ձեռօք առ ակնկալութի՛ յուսոյն պարգևաց բարեացն անբաւից տեառն զինուորեալք, որոց զայս սեղան հանդերձանաց խորտկաց բանից ընծայեցուցի, ընկալարուք զայս աւանդութիւն խոստովանութեան 'ի շինուած փրկութեան հոգւոց։ Ծանիրուք սովիմբ զմարմնոյս պարտութիւն, յիշեցէք զմարգարէականն ընդ առաքելականին առեալ մեզ 'ի խրատ, զի մի՛ պարծեսցի ամ մարմին առաջի

աստուծոյ, և զոչ ոք է արդարն և ոչ մի։ Օ տէրունականն մի մոռանայք, 'ի կատարածն իսկ պատուիրանին գոգջիք զձեզ ծառայս անպիտանս. մի եղիցի լինել ձեզ որպէս խաբողին. զգուշացարուք և զդոյն, թէ կերակուրք նորա ընտիրքն։ Քանզի և ես իսկ, որ զայս նուագութիւն մատենաւոր պտղոյ ձեզ ջամբեցուցի, վկայեալ զանձնէ կամաւորական ստգտանք բիւր բամբասանաց անբժշկական մեղանաց, 'ի սկզբնահայրն սկսեալ մինչև 'ի սպառումն ծննդոց նորա՝ կամայականն յանձնառութեամբ հասուցի եդի զիս ամենայնիւ պարտական չարեաց։

Բ. Յուսայ յումեմնէ ոչ պարտաւորէ, և ոչ հաճեցայ, 'ի յաւելն՝ նորա անյարմարապէս առ այն, որոյ առաջի ոչ է արդարանալ մարմնոյ երկրածնի, թէ ոչ երբէք շնացայ, ոչ պոռնկեցայ, և ոչ զաշխարհիս ինչ համբուրեցի ճաշակս մահու։ Այլ ոչ ընդհատ ինչ յանօրէնութենէ. թողցէ նմա տէր աստուած զայսոսիկ. թէ և ճշմարտիւ իսկ գրեցաւ, ոչ ընթացաւ, որքան թէ գթեաց, 'ի յաւել զանյարմարան 'ի դիմաց ժողովրդեանն իսրայէլի բանիւ Զաքարիայ, օրհնեալ տէր, և մեծացաք. որ է փարիսեցւոյն ձայնի կերպարան։ Բայց ես քանզի դիտողին աստուծոյ մատնեալ եմ դատաստանի, որ զկիրս աներևութիցն մտաց 'ի կշիռս եդեալ՝ համարի դատել զիս նոքօք ամենիւրաւ հատուցմամբք, ոչ կերպարանեցայց տեսողին, ոչ կեղծաւորեցայց քննողին, ոչ ստեցից զոչ գործեցեալսն նկատողին, ոչ խաբէութբ ընդ միտ ինչ մտից մեծին, ոչ 'ի տեսիլ բարւոյ ցոփութեան զչարս քողարկեցից, ոչ 'ի պատկեր ընտանի զապիկարս երբէք յարդեցից, ոչ խենեշեցայց 'ի զարդ օտարոտի, ոչ պըճնեցայց այլով պայծառութեամբ, ոչ պաճուճանս յարմարեցից տգեղութեանս դիմոյ։ Ոչ ոք մեղաւոր իբրև զիս, ոչ ոք անօրէն, ոչ ոք ամբարիշտ, ոչ ոք անիրաւ, ոչ ոք չարագործ, ոչ ոք վրիպեալ, ոչ ոք սխալեալ, ոչ ոք մոլեգնեալ, ոչ ոք խարդախեալ, ոչ ոք շաղախեալ, ոչ ոք ամաչեցեալ, ոչ ոք դատապարտեալ, ես միայն եմ և այլ ոչ ոք, ես ամենայնն

և յիս ամենեցուն։ Ոչ հեթանոսք, զի ոչ գիտէին. ոչ հրէայք, քանզի կուրացան. ոչ ոգէոք և խառնիճաղանջք, քանզի յիմարք էին իմաստից։ Գետ վարժից կոչեցայ յանձինս դատախազ. ուրբի ուրբի անուանեցայ, և զգովեստ առ աստուած եղծի. բարի ասացայ առ եղկութեանն ժառանգութիւն. սուրբ վկայեցայ 'ի մարդկանէ, որ եմ անմաքուր առաջի աստուծոյ. արդար դաւանեցայ ամենայն իրօք ամբարիշտս. հեշտացայ 'ի գովեստ մարդկան, զի ծաղր եղէց յատենին Քրիստոսի. յաւազանէ կոչեցայ Արթուն, և ես 'ի քուն մահու ննջեցի. 'ի փրկութե՛ն աւուր Հսկող յորջորջեցայ, բայց զգաստութեանն աչս կափուցի։ Ահա դատաստան, ահա յանդիմանութիւն, ահա նոր կշտամբանք և հին դատապարտութիւն, ահա ամօթ դիմաց և տագնապ հոգւոյ, ահա խնդիրք փոքունց և կշիռք մեծամեծաց։

Գ. Այլ դու միայն տէր ամ մարդասէր, անոխակալ և երկայնամիտ, համարեաց մեղապարտս անձին ընդ վերջին պարտաւորութեան աւուրն ահաւորի զայս կսկծեցուցանող ինքնաբանական նախատինս։ Ո՛չ լուայց 'ի քէն զայսոսիկ, գթած, փոխանակ զի ես ինձէն անձինս գրեցի։ Արդ բարձցես և վերացուսցես զպահ պարտաւորութեան կանոնիս ընդ քեզ կապելոյս տենչանօք հոգւոյս։ Հա՛ն զնախատինս պարտաւանաց խայտառակութեանս, ծածկեա աջովդ կարողութեան զտգեղ տեսակ մարմնոյս մերկութե՛ն, մատո հանգստեան զթոպեալս ուժգին մեղացս բեռամբք, կարդեա ինձ սահման հետոց բարութեան առ ելս կենացդ, պահեա յիշատակ ինձ ողորմութեան և զկնի մահու կեանք ամենեին, օրհնեալ յերկինս և գովեալ յերկրի, բարեբանեալ միշտ յամենայնի` յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

ԲԱՆ · ՀԴ·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱԻԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ
ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա· Թագաւոր բարձրեալ հզօր ահաւոր, օրհնեալդ միայն տէր Յիսուս Քրիստոս, քո է փոխարկել յանակնկալս կենաց յուսահատութեան զպատակիչ անէծս առ կեցուցանող օրհնութիւնս, զպարսաւանս վհատութեան առ զուարթացուցիչ գովութիւն, ընդ ամօթոյն՝ համարձակութիւն, ընդ պատկառանացն՝ պատիւ, ընդ տարագրութեանն՝ յոյս բարութեան, ընդ բաժանմանն՝ ակնկալութիւն միութե՛, ընդ սպառնականացն բանից՝ ողոքական սփոփանս, ընդ միանգամ դատապարտութեանն կրկին ազատութիւն։

Բ· Ողորմեա, տէր, մահու մեղապարտիս յաւուր արձակման շնչոյս կենդանութեան, մինչ աչացս ողորմագին հայեցուածս 'ի բարձունս կողկողիցի, զբազմարկածեան ուղւոյն զանգերծ ընթացիցն զանփախչելին ճանապարհ յաչս բերելով մտացս տեսմամբ ամենայնիւ վտանգեալ. և 'ի յերդմնակութեան յարկիս նկատեալ յեղիցն շաւիղ, թշուառացեալ կիսամեռութեամբ, դիմօք այլայլութե՛, տատանմամբ մտացս, կարկամ հառաչմամբ, նուաղ հեծութք, նըրբական ձայնիւ, յոգի թախծութեան յոքնամանեայ տարակուսանաց՝ 'ի խորոցս աներեւութից զգործեցելոցս ողբալով հառաչեմ։ Կարօղ ես, բարեգութ, և անդ հրաշագործել յաւէտ զօրեղութեամբ ասելով, թէ ողջ եղիջիր յոգւոյդ խորտակմանէ, և կամ թողեալ լիցին քեզ մեղանք քո, կամ թէ, երթ 'ի խաղաղութիւն սրբեալ 'ի մեղաց։ Նա և զոր յոյժ ժամու ոչ ժամանեցից պաղատել, այսօր ընկալցիս մարդասիրապէս, ով երկայնամիտ բազմաշնորհ ամենակեցոյց։ Յորժամ, որ այժմս բանապաճոյճ խրոխտաձայն սփ-

գայող բարձրապարանոց , անկեալ դնիմ դի անկենդան , կարկեալ 'ի խօսից , կաշկանդեալ ձեռօք , լքեալ անդամօք , խփեալ շրթամբք , կափուցեալ աչօք , տախտակ անշարժուն , կոճղ կիսայրեաց , արձան անզգայ , պատկեր անբարբառ , գոյութիւն անշունչ , ողորմելի տեսիլ , աշխարհի կերպարան , ողբալի օրինակ , եղկելի դէմք , արտասուելի նմանութիւն , լռեցեալ լեզու , ցամաքեալ խոտ , թօթափեալ ծաղիկ , ծորեալ գեղ , չիջեալ ղամբար , դատարկ կոկորդ , խոպանացեալ սիրտ , աղխեալ ազդարան , սպառեալ աղբիւր , թալկացեալ մարմին , ժողնեալ որովայն , քակտեալ տաղաւար , կոտորեալ ոտք , բաժանեալ յօդք , հատեալ ծառ , սղոցեալ արմատ , թողեալ տուն , հնձեալ արտ , ստորախուզեալ բոյս , օտարացեալ բարեկամ , մոռացեալ պահեստ , թաղեալ գարշունի , մերժեալ ատելի , բարձեալ խէթ , անարգեալ կմախք , և իբր զանպիտան առ ոտն կոխեալ։ Կարօտեալ այլոց մաղթանաց , որք զհաւատոյ թշուառս ձայնիւ նուազեալ աղերս հառաչման , ցօղով արտասուաց բարեխօսիդ գթութեան 'ի բարձունս տարածանեն։ Ո առ քեզ դարձն յեղանակեն յարգահատելով , զոր օրհնեմ· ըզնշան խաչիդ փրկութեան , զոր երկրպագեմ· զյարութեանն ճշմարտութիւն , որում հաւատամ· զփառացդ քո յայտնութիւն , զոր փառաւորեմ· զդատաստանիդ ահաւորութիւն , զոր խոստովանիմ· զբանիցդ յանդիմանութիւն , յորմէ զարհուրիմ· զհոգւոյդ սրբոյ ինձ ուղեկցութիւն , զոր պաշտեմ· զօծմանդ տեառնագրութիւն , զոր և համբուրեմ· զթագաւորելն ընդ քեզ , տէր Յ՟ս , որում պաղատիմ։ Ընդ լքաւ մերժեցաւ բարձաւ տրոհեցաւ փախեաւ սպացաւ տեղի ետ կցորդութիւն զուգութեան կենցաղոյս կենդանութե՛ , և յուսոյդ որ 'ի քէն պարգև՝ միացական և անջնջական յ՛շատակարան պահեցաւ։

Գ · Տե՛ս ողորմութեամբ 'ի տարակուսանս վտանգելոյս , միայն բարեգութ փառաւորեալ որդի աստուծոյ , քաւել բժշկել կենագործել պաշտպանել նորոգել նկարել կանգնել

հաստատել, վերստին ստեղծագործել յերջանիկն անպատ-տութիւն. քո է կարողութիւն, քո է փրկութիւն, քո ողորմութիւն. չիք քո անկարութիւն, այլ ամենեին զօրութի՟, բարձրութիւն, իշխանութիւն, անվախճան թագաւորութի՟, իսկութիւն, ինքնութիւն, ամենատեղի բացարձակութիւն, բարերարութիւն, լուսաւորութիւն. փառաւորեալ տիրապէս, անպակաս և անյաւելուած, խնկեալ խորհրդով անթարգմանելեաւ յԵրրորդութեանդ սրբում, գոհաբանեալ յաւէտ և ես առ ամին 'ի նոյն պաշտօն հաւասարութեան միապատիւ զուգականութեան, երէկ և այսօր և յաւիտենից յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ․ ՀԴ․

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՄԱՆ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա․ ԱՐՔԱՅ երկնաւոր, տէր բոլորեցուն, առ ամենայն բան յամենայնի միշտ երկայնամիտ, աստուծոյ կենդանւոյ անքննին որդի։ Ահա անդ է ողորմելն իսկապէս, յորում հաստատ ակնկալութիւն վաստակոյն. անդ է բարեգործելն, յորում տեսութիւն իմաստիցն խափանեցաւ. յայնմ ժամու է մարդասիրելն, յորում տկարութեն վտանգ պաշարեալ տիրեաց ներքոյ և արտաքոյ. անդ անօր է բժշկութի՟ ա՟ծային քո ձեռինդ, յորժամ բնաւ անդամոցն տեղի ետ կենդանութիւնն. այն վայր է այցելութեան, յորում ելք հնարից ոչ գոյ։ Այն է քո մեծութիւն, յորժամ զյուսահատութե՟ վէրն ողջացուցանես. այն է հարազատ քումդ ազգակցուե՟, եթէ յանակնկալն ժամու սուեստաւորեսցես փրկութի՟. այն է հանդիսարան քում յաղթանակի, եթէ դփակեալն

մատոյ կենաց 'ի սպառումն շնչոյս բայցես, այն են քո շնորհք վայելչականք, եթէ զչարեացս իմոց մոռացեալ՝ զբարեացդ քո յիշեսցես։ Յայսմ ես անոխակալ, եթէ ապախտաւորիս ընդ երախտաւորացն խնամարկեսցես. 'ի սոյին ծանեալ գիտացից՝ եթէ նայեցար 'ի նուէր բանիս նախնի գթուքդ, եթէ զամոլորութիւն չարեացս բարձցես։

Բ. Յաղագս այսորիկ հիւսին բանք և եղանակին նուագերգութիւնք, յորժամ տէրն բարի՝ չարն ծառայի զբարեգործացն պարգևեսցէ. որ մինչ իրաւամբք մնացէ բանտի, նա յարքայական ապարանս զնա հանգուսցէ. մինչ հրաւիրեալ է 'ի գուբ տղմոյ, նա 'ի բազմականս ամենապատիւս գահոյս գրգեսցուցանիցէ. մինչ բրելոյ զաչսն դիտեսցէ, նա 'ի բարձրութիւն բերկրութեան հայեցուցանիցէ. մինչ ծառայութեան մատանցն սպասէ, նա մատանի համարձակութեան մատուցանիցէ. մինչ հայի հարուածոց գանից, նա գթոյ գիրկս արկանիցէ. մինչ պատրաստեալ յուսայ կորստեան, նա երևելի տեսողաց բազմաց առնիցէ. մինչ ակն ունի սատակման մահու, նա ընդ կենացն և փառս ընծայեցուսցէ. մինչ հատման գլխոյն նայեսցի, նա զնոյն պսակապայծառացուցանիցէ։ Այս պտուղք օրհնութեն, գթած, զքանչելարմատ քում շառաւիղաց. այս արդասիք կենաց արարչականդ քո հրամանաց. այս իղձք խորհրդոց խոստովանեալդ քո տենչանաց. այս նշոյլք լուսոյ ամենափառ ճառագայթից. այս ախորժութի ճաշակաց բարեբանեալդ քո քաղցրութեան։

Գ. Քո միայնոյ են այսոքիկ, տէր. 'ի քէն ազդեցաւ գրել ինձ զսոյն. ահա զքոյդ յատուկ աղերս աղաչեմ, օրհնեալ, 'ի քոյոց այտի պարգևեալ շնորհեա. բաց, տէր, ըզգանձս քո բարիս, ըստ աղերսանաց առակին։ Մի խառնեսցես 'ի համբարս բարեացդ քոց 'ի չարեացն իմոց. մի շտեմարանեսցես զատելին քո՝ որ են ոխութիւնք և ցասմունք, ընդ սիրելին քո՝ որ են գթութիւնք և ողորմութիւնք. մի պահեսցես 'ի ստացուածս քո պաշտելիս զանախորժելին

քո՝ որ են մթութիւնք և դաժանութ՟իք, և զիմ վնասելիքն՝ որ են մեղք և թշուառութիւնք: Մ՛ի գրեսցես աջովդ օրհնութեան ՚ի մատեանն կենաց զմուրհակ պարտուց իմոց անիծից. այլ զանհնարաւորն ինձ համարեա՛լ՝ մեծացուցես կրկին առաւել զանուն քո տէր ՚ի նոսին, ցուցանել զդոյն ինձ դիւրինս և հեշտականագոյնս: Շատ են իմ պարտիքս և անդր քան զթիւ, այլ ոչ այնքան հրաշալիք իբրև զքո զողորմութիւնդ. բազում են մեղանքս, այլ յաւէտ են նուազեալ առաջի քոյդ ներողութեան. յաճախ են չարութիւնքս, այլ յաղթական են համայնից, հզօր ամենակալ, քոյդ մարդասիրութիւն. ինձ են անհամար իմոյս անձին բիծք, այլ քեզ յոյժ գրաւեալ են ընդ սահմանաւ: Ոչ են այնքան զօրաւորք առ կենդանութիւն զէնք մեղանաց պատկառեցելոյս պտղաբերութեան, որքան յիշատակ մահու կենդանւոյդ առ վանումն կործանողին բանութեան: Զի՛նչ ազդեսցէ փոքր խաւար՝ աւուրդ սատուծոյ, զիա՞րդ բաւեսցէ դոյզն ինչ աղջամուղջ՝ մեծիդ ճառագայթից. զիա՞րդ համբարձցի կշռեսցի ընդ խաչի քո կրից՝ խակութ՟ի հեշտութ՟ն մարմնոյս տկարութեան: Զի՛նչ երևեսցի յաչս ամենակալիդ քոյ առատութեան՝ կոյտք մեղանաց ամենայն տիեզերաց. ահա կոչտ մի հողոյ դիւրափխրելի ՚ի կարծրութենէ բախման վանեցեալ, իբր զպղպջակ անձրևոյ բազմազեղ հոսմամբ քո կամացդ չքացեալ պայթեալ անդստին: Զի՛նչ պիտոյ են քում զօրութեանդ ամենահնարդ կարողութեան ժամանակաց առաւելութիւն առ յանցուածոց իմոց քաւութ՟ի. ոչ քթթել միական, ոչ խուն մի տեւութ՟ի ածանցական, ոչ սակաւ մի նայեցուած փայլական, ոչ կիսամասնեայ յամրութ՟ի, ոչ փութացելոց ոտից յեղեղումն, ոչ յելից բարձրութենէ միոյ կանգնոյ կաթի ակնունելոյ, ոչ գիծ մի չափոյ մտաց հետևեցելոյ, ոչ նշուլից արագութ՟ի, ոչ շնչոյ տուրևառութիւն, ոչ ինչ յայսմ յանդոյ և յանտպաւորական նմանութենէ անձև օրինակաց յաւէտ անկայից՝ այնքան առ ժամայնք կամ հարևանցիկք, որքան եղծմունք, ցնդմունք

և հարմունք մեղացս սառնամանեաց պահեստի՝ քումդ զօ-
րութեան, աստուած ամենայնի տէր Յիսուս Քրիստոս,
որդի անքննին կենդանւոյդ աստուծոյ։ Որ տաս պարգևս
արև քաղցրութեան՝ չարաց ընդ բարիս, և անձրևես երկա-
քանչիւրոցն անաչառապէս։ Կշռես սահմանես իրաւամբք և
զխտանգս՝ կրիցն հաւասարաբար. որոց մեծ է հանդիստն
առ ակնկալութիւն պարգևին, փոքր խթանաւ փորձութեան
զսակաւութիւն պարտուցն աստէն վճարես. իսկ որ զերկիր
ընտրեցին, ներես ողորմութեամբ, տալով և սոցա դարման
ընդ նոցա՝ միշտ առ քեզ դարձին սպասես։ Եւ քեզ փառք
ամենազօրիդ առ ամենայն հրաշագործութի՛ բարեխնամող
երկայնմտութեան, օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ · ՀԵ

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ
ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Եւ արդ ընկղմեալ զմայլեալ և խայտառ ծածկեալ
՚ի յանձնառութենէ առաւելութեան բազմամասնեայ յա-
ճախութեան մեծիդ երախտեաց, որ ամենառատ լրմամբ
աննուազելեաւ յաջմէ և յահեկէ՝ ՚ի դիմաց և ՚ի թիկանց
համբարեալ կան անբաւութիւնք։

Դարձեալ առ նմին կրկնապատիկ երկրորդութի՛ աստուածային հոգւոյն ազ-
դեցեալ, որ ինչ յառաջելոցն սահմանեցաւ աւանդութիւն՝ առ ամենայն լու-
սաւորութիւն եկեղեցւոյ դաւանութե՝ մեկնապէս եդեալ աստանօր։ Եւ որ
առ անշնչականս նիւթեղէն ցուցանի երանաւոր կերպադրութիւն անճառելի։

Բ. Մատուցանեմ ընծայեմ դարձեալ աստանօր աւանդ
գովեստի դաւանման ճշմարտականի։ Զի որպէս երբեմն

հերձուածականին չարափառութեամբ ամենապատիրն խաբէութք նենգողին կարթիւն հատուածեալ 'ի բաց հերքեցայ՝ ելեալ 'ի դրախտէն, արդ միաւորականաւս այսու ուղիղ ամբծութեամբ՝ 'ի յաւանդ խնկապէս շնորհի անդրէն միւսանգամ համբարձեալ սովխմբ՝ 'ի թռիչս թևոց լուսոյ ահա յերկինս ժամանեցից հետևեալ։

Գ · Ա՛յլ քանզի յարգանդէն՝ յորում յղացայ հոգևոր երկամբք ծնեցեալ, զմեծ և զերջանիկ դշխոյ անարատ՝ ամենից կուսից խնկուհի՝ զպանծալի մայրն իմ գովելի պարտ է կանոնաւ սահմանի բանի արձանագրել յայսմ մատենի. զի ծանիցի ցուցցի և այլոց ևս ապագայիցն ազգաց պատմեսցի որքանութիւն փառաց խնկելոյն, արժանապէս պաշտմամբ պատուեալ իբր մաքուր մարմին ընդ գլխոյ մարդեղութեան բանին աստուծոյ, 'ի յիշատակ ճառիս հաւատոյ Երրորդութեանն դաւանութեան։ Նա՛ւ արդ 'ի յայս օրինակ հոգենկար պատկերի բանի, որ զխորանէս լուսոյ յարմարի, ընկալ զիս, գթած օրհնեալ, քաւեցեալ և սրբեալ 'ի սմին։ Հան սովաւ 'ի հոգւոյս զնախատինս մեղացս, անմեղս և անբիծս ընդ հովանեաւ սուրբն բազմեցո, յաւել զտկարս 'ի տունն Դաւթի, և անտուստ փոխեալ 'ի տունդ աստուծոյ, ըստ մարգարէին ձայնի՝ որ 'ի քեզ Յիսուս ակնարկէ։ Մ՛ի սուկ զմտիցն, և մի՛ անօգուտ զելիցն հետևութիւն արասցես. մի՛ զհաւատոյս ջերմութիւն ցուրտ համարեսցիս, և մի՛ զհամբոյր ողջունիս անկարգ ինչ վարկանիցիս, մի՛ զպաշտօնն ապաշնորհ գրեսցես, և մի՛ զերկրպագութիւնն անխորհուրդ Լքցես. մի՛ անպտուղ լիցի տեսականութիւն պատկերին, և մի՛ աննշոյլ կերպարանին սքանչելութիւն, մի՛ անհուր ողջակիզին սպանդ մեռցի, և մի՛ պատարագ ուխտի այս ճառի՝ արտաքոյ ցրեսցի. մի՛ ճաշակդ լուսոյ ինձ մահու լիցի, և մի՛ բաժակ քո կողիցդ արեան՝ 'ի դատապարտութի եղիցի։

Դ · Աղաչեմ զքեզ, տէր Յիսուս միդ յէութենէդ, որով զգխտութիւն հօր քո և հոգւոյդ սրբոյ ճաշակեալ ծանեաք.

քանզի 'ի քէն իսկ վարդապետեալ զամենապարգև կարգս եկեղեցւոյ, և 'ի սմին աղօթանուէր լուսարան կենաց փըրկութեան բարեաց, տարածեալ զսիրտս ձեռաց համբարձմամբ զայս կնդրուկ բանի բնակողիդ 'ի սմա տիրողիդ բը-նաւից երեքսրբենիդ մատուցեալ յաւէժ ընծայեցուցանեմք այսու բարբառով բարեշնորհութեան։

Առ որ 'ի Նիկիայն սահմանեցաւ բան, այլ իմն խորհրդածութիւն աստուածային աւանդութեան։

Ե. փառաւորեմք վերաձայնեալ նուագօք օրհնութեան երգոյ 'ի հաւատ պաշտաման բանի զբարեհրաման պատճառն եղելոց զծնորդութիւնն անսկիզբն՝ անհամեմատ բարձրութի, անհասական խորհրդոց և անըմբռնելի իմաստից, անզննելի զգայութեանց և անբերելի եղելոց, քանակութիւն վերնականն երկնի և անսահման ներքնային խորոց, լրութիւն սպառմանց և նախադրութիւն սկզբանց, մի յերից անշփոթ կերպից, և երիս՝ 'ի միոյ անհատուածելի խակութեանց, 'ի վեր քան զմտաց անարգելութի յարաձգեալ ամենայն ուրեք բովանդակ։ Անփոփոխ բարի, անսասանելի ուղղութիւն, անխառն կերպարան սիրոյ, մեծութիւն անյաջորդ, բարձրութիւն անխոնարհելի, անվատնելի տեսականութիւն, բարերարութիւն աննուազելի, կամք կայուն, հրաման կենդանի, ակնարկութիւն փրկչական, երանութիւն ճշմարիտ, ակնկալութիւն հաւատոյ, խոստումն անստելի, աւանդ արդասաւոր, սոյդ աւետիս, վերամբարձութիւն անձեռնարկելի։

Զ. Ա՛ի հայր միայնոյ որդւոյ՝ միական հոգւոյն պատուեալ, ամենահարուստ բարութեամբ ամենեւին ունայն 'ի չարէ, օրհնաձայն գոհաբանութեամբ անքննելին ներբողեգովեալ։

Է. Ա՛ին բարձրեալ աչաւոր անուն՝ համապատիւն կցորդութեանց, անպատումն ազգականութեանց, եռալուսեանն զուգակցութեանց, անյաւելուածն լրակա-

նութեանց, ինքնիշխան կամաւորութեամբ պատուասիրեալ առ հայրն հանգունատիպ՝ գործակցութբ հոգւոյն սրբութեան խոնարհեալ իջեալ 'ի յերկնից, աննուազ գոլով ընտանի փառացն, հաճեցաւ մտանել յարգանդ մայրենի աստուածածին կուսին մաքրութեան. յորում աճեցոյց ըզ բոյն օրհնութեան 'ի լուսասահման անդաստանին անարատութեան. ընդ ամենակատարն էութեան համամնեալ յանանջրպետ միականութիւն, թափանցական խառնութեամբ յաստուածութեանն ողի բաղկացոյց զգոյութիւն շնչոյս հրաշապէս։ Որով անստամբակելի երասանաւ սանձաց կըրթութեան զստահակութիւնս իմ հանդարտեցոյց. և կամաւ ընծայեալ խաչին՝ ամբարձաւ ծաղիկն պտղոյն կենաց 'ի ծայրս լրութեան անմահականն տնկոյ. 'ի մահ վիրաւորեցաւ՝ աստուածութենն անընդմիջելի 'ի մերասերն մարմնոյ, որով կենսացոյց զգործին պարտեալ, արարչութեանն խկութեան 'ի նմին յաւէտ անբաժանօրէն ընդ նիւթական մարմնոյն վշտացեալ։ Իջեալ 'ի վայրս խաւարային դժոխոց, եհան ըզկապուտն իւրաստեղծ 'ի կապանաց օձտողին. և իբր 'ի նիրհմանէ քնոյ զարթուցեալ, յինքն նահանջեալ զգխմեցումն մահու, կանգնեցաւ կենդանացաւ աստուածապէս՝ ելեալ 'ի յերկրէ հացն կենաց և հովիւն հօտից բանաւորականաց։ Հաւատարիմ եղև յաշխարհի, և երևեցեալ նոյնութեամբ ամենեքին աննուազելի, որպէս եկն համայն, և համբարձաւ բովանդակ. բազմեցաւ նստաւ 'ի գերունակն գահոյս նախնականին պարզութեան արարչական փառաւորութեամբ։ Զոր խոստովանիմք աստուած բարերար և տէր բոլորից, որ դատի զամենայն երկիր արդար ընտրութեամբ յաւուրն մեծի, որ ինքն է սկիզբն և ինքն կատարած, նոյն առաջին և նոյն առյապայ, անպակաս բովանդակութեամբ թագաւորեալ 'ի լոյս անմատոյց։

Ը. Օրհնաբանեմք ընդ հօր և որդւոյ և զանբաժանելի բղխումն՝ նոյին փառակից հոգւոյն տէրութեան. որ ստեղծ զընաւս և կենդանածնէ զամենայն, որ անդասին

խակ 'ի ընէ համապարփակ մթութեան աշխարհական միգի շրջէր նկարէր և կերպարանէր ամենունակ ջուրքն անբաւութեան երկրատարածն ծովու՝ 'ի կատարումն արդեան խորհրդոյս՝ զուրբ աւազանն լուսոյ։ Նախ արար և այժմ գործէ, գոյացոյց և միշտ կատարէ արուեստս, սքանչելիս, նախատեսութիւն սրբանելոց, ազդմունս աստուածօրէնս, զօրութիւնս զարմանաւորս, մարգարէս, առաքեալս, վարդապետս վարժողս կրթութեան հանճարոյ։ Զսրբարարն մատուցման արեանն Քրիստոսի յարդարեաց, քաւութիւն անձանց, առողջութիւնս մարմնոց, ըստ նմանութեան Քնի ողորմութբ հրամայեաց։ Մկրտեաց և գեր քան զջուր, ինքեան միայն բաւականութեամբ նորոգեաց լուսաւորեաց. հանապազ նովին բարեգործութբ զօրանայ։ Վկայեաց միածնին աստուածութեանն 'ի հոսանան Յորդանանու, օրինակաւ տեսութեան ամպոց ցուցաւ ձայնիւ հօր 'ի լերինն Թաբօրական։ Ի նոյն տիպ նմանութեան հոլանի եղև յակոբեան տոհմին 'ի յելսն Եգիպտոսի. յուղեգնացութիւն զօրավարութեանն Մովսէսի՝ հողմով սաստկութեան զՓարաւոն ընկղմեաց։ Քահանայս կատարագործէ, իմաստունս կազմէ, թագաւորս զօրացուցանէ, քաւութիւնս ընձեռէ, կեանս շնորհէ մահացելոց 'ի նորոգութիւն յարութեանն։ Նոյն ինքն է օծումն մարդացելոյն աստուծոյ. միանջինաւոր հաւասարութեամբ ընդ հօր երկրպագեալ՝ 'ի պատիւ մեծութեան որդւոյ, անսահման փառաւորութեամբ օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն։

Նորին ասացեալ 'ի խորհուրդ սրբոյ եկեղեցւոյ, ընդդէմ ոմանց աղանդաւորացն Թոնդրակեցւոց, նոր մանիքեցւոց։

Թ. Դաւանեմք 'ի հաւատ ուղիղ և անխոտորնակ ամբըծութեան՝ համբուրիւ շրթանց ողջունեալ զկառուցեալս խորան յանշէջական արձանաց՝ աստուածային բնակութե եկեղեցւոյս շինուածոյ. որ գերազանց դասու և երկնի ամենայարդ բարձրութեամբ, որ 'ի նոցին իսկ յառաքելակա-

նացն դասուց հիմնեցաւ, յաշակերտաց վերնոյն խնկեցաւ, 'ի սպասաւորաց բանին պաշտեցաւ։ Սկիզբն առեալ կենացս այս գանձու 'ի վերնայարկն սրահէ, խորհրդակատարն վայրէ, զոր հոգին աստուծոյ լցոյց, փայլեցուցեալ 'ի նմա զօրութ՟ի յաւուր մեծի պենտակոստէին. Նախ զտունն բարետեսիլ՝ յօրինակ սրբութեան կատարման շնորհի այսր եկեղեցւոյ կանխամեծար առաւելութեան, յորում ապա և 'ի նմին բնակչացն տուաւ լուսանորոգ բարեփառութիւն։ Ուստի արիւն հզօրին աստուծոյ բաշխեալ մատուցանի՝ յաւէտ քան զՀաբելին մահու գուժարկու, մեծաւ բարբառով ձայնի բերկրութեան կենդանութիւն անմահութեան 'ի սմա ազդելով։ Քանզի ոչ է կար զօրութեան ուրուք ընդերկնաւ յանդիման արեգական 'ի սպասաւորութիւն խորհրդոյ այսր ահաւորութե՟ ձեռնարկել, եթէ ոչ ընդ թևօք սորին պահեսցի. Նա զի ոչ երկնիւք բաւականանայ այս նրւէր տէրունի մարմնոյ, եթէ ոչ զայս ձեռուն օրհնութեան ծածկոյթ ունիցի. վասն զի մահու անիծիւք հերքի այր ըստ օրինին, որ արտաքոյ խորանի այս վկայութեան զա՟ծային պատարագն մատուցանէ. մանաւանդ զի պարտաւոր արեան կոչեսցի, որ ոչ զանձինն օրինակ արիւն յայս նուիրան ընծայեցուսցէ։ Ա՝ի 'ի սմա լուացումն 'ի մահն Քրիստոսի, զի մի յանդէտս անարգեալ աստուածութիւնն՝ 'ի ծանուցելումն զնախնին կրեսցէ. մի ձեռնադրութիւն 'ի պատիւ օծութեան լուսոյն, զի մի յամբծութիւնն խաբէութիւն խառնեսցի. մի և շնորհօք քան թէ ապաշխարութեամբ քաւութիւն, զի մի ճշմարտութիւնն կերպարանօք խորամանկեսցի. մի յընտրութիւնն ապառնի՝ հաւատ, զի մի սպառնալիք հատուցմանն զըղջս ինչ օտար համբաւոյ գրեսցի. մի երկաքանչիւրոց գդութեանց մերոց իրաւամբք կշտամբութիւն, զի մի կխամամանեայ առ մարդն ներքին և առ արտաքին՝ չարի և կամ բարւոյ փոխատրութիւնն կարծիցի յանմահ զօրութիւն արքայական որդէգրութեանն, զի ընդելութեամբ երկրայնովս առաւելութիւն վերնումն

թագաւորութեան յայտնապէս ճշմարտեսցի · մի յոյս կեն-
դանութեան առ անեղծութիւնն սրբոց , զի աներկեւանու-
թիւն խոստացելոցն՝ 'ի միտս ունկնդրացն ծանուցեալ
հաւատասցի։

Ժ · Այս դշխոյ պաշտելի անշնչական եկեղեցի տայ կեանս
և մահու իշխէ , ըստ օրինակի ադամեան պտղոյն յարմարա-
պէս ճաշակելի · գերազանց քան զբանականս յանշնչութենէ
հրաշագործէ · մինչ զի կատարումն ընձեռէ և նորոգ հաս-
տատէ , վերստին նկարեալ 'ի մեզ զկերպարանն փառաց
լուսոյ։ Դրեալ ևս է տեսակ մեծութեան վերնումն կամա-
րին սկզբնաւոր յառաջակառոյց քան զբնակիչս հոգեղինացն
'ի նմա զօրութեանց։ Նոր իմն ընծայէ թափչս մարմնոյ
ընդ թեթեւութիւնս հոգւոց , պատուականին հարստու-
թեամբ զանարգն յարգաւորեալ։ Աչ ինքնակիր մեղօք
զազրանայ , եթէ ոչ 'ի մարդոց չարաց և կամ յանհա-
ւատից կոխիցի։ Տիպ իմն է զարմանաւոր յաղթող ի-
մաստից մերս տեսութեանց · անբանն 'ի բանաւորէն կա-
ռուցեալ , նմին օժանդակեալ իբր վեհագոյնն յաւէտ նը-
ւաստի։ Մեծ է քան զմարդ , որքան ընտրեցելոյն Մովսէսի
ցուպն յաղթողական · առաւել քան զբանաւոր , որքան
զԱհարոնին գաւազանն խորհրդական ծաղկեցեալ · գերա-
զանց քան զմտաւոր , որչափ զԵղիաս և զԵղիսէոս գետա-
հերձ մաշկեակն սքանչելահրաշ փայլեալ արուեստիւ։ Օգ-
նութիւն պարգեւէ կրկին ամենակատար սրբանեալ ձեռաց
մաքրաբար , քան թէ զինապէս · մարմին նիւթական քարի
և հողոյ , դոյակից հարազատ զգայականաց և սրբոց։ Իբր
զկէմն անմահ կենդանի 'ի կործանումն է և 'ի կանգնումն ·
որպէս զդատաւորն ամենից հոգւոց հանդիմանայ հրաշա-
պէս ազդմամբ յանէծս և յօրհնութիւնս · իբրեւ տեսող
աներեւութից զոմն հրապարակէ և զոմն տածէ · առ ինքն
կոչէ գրեալ յանուանէ իբր զոխրող հրամանատար էիցս։
Իբր զերանի յաւիտենական անհարուածելի է 'ի դիմամար-
տից · ըմբռնէ զհոգեւորս իբր զհնարագրութի մեծին ար-

ուեստի. անմեղս և անվրիպութիւնս ըստ Քրիստոսի հետոյն ընթանայ, բարձր ձոխութեամբ անպատկառաբար համարձակապէս զօրէն գոլերոյ գլուխ ամբառնայ։

ԺԱ. Որչափ մեծ ունի սրբութիւն, մինչ զի զոյս ըստ պատկերի աստուծոյ եղեն, կանոնաւ խորէ։ Յետ յոգունց ընտրութեանց փորձից՝ թէ համարձակեսցի մարդ որք սխալեալ 'ի գաւիթս նորին մտանել՝ ոչ պղծի, այլ ընդ անպատրաստից թերութեանց դժուարի. ոչ 'նզովի, այլ տեղի տայ ոչ գիտողացն զշնորհին զչափ. ոչ լքանի ինքեամբ պարտաւոր իւրումն գանեալ, այլ 'ի մերոց գործոց խրթնանայ. ոչ թողացուցանէ երկիցս մատչել յըմբռնումն ատիցն կենդանատուաց, ըստ տիրական անձառ խորհրդոյն. ոչ կրկին յաւուր զնոյն ցուցանէ, զի մի անընտրաբար 'նուիրանն խայտառակեսցի։ Աշտակցէ կարեաց զօրապէս իբր անախտակիր ապականութեանց որ 'ի մեզ շարժմանց. առանց բարբառոյ տիրապէս հրամանաւ դատի։

ԺԲ. Նա զի և տապան իմն է մաքրական, կրկին երջանկական, 'ի հեղձմանէ կենցաղոյս ալեաց պահապան. ոչ բազմօք անբանիւք գազանաց դասուք և սակաւ մարդկամբ, այլ ընդ երկրայնոցս և զվերինն յինքն հաւաքէ. ոչ ալիս խառնութեան բերի, այլ 'ի բարձրութիւն երկնի համբառնայ։ Իբր զաշակերտս հրահանգեալ հոգւոյն աստուծոյ փախչի 'ի նենգութենէ. ոչ 'ի բողբ մահու մարմնոյ հարուածոց, այլ 'ի կենայն աւետիս ըմբռնեալ ածէ. ոչ Նոյիւ ձեռնարկեալ գործի, այլ հաստողին հրամանաւ շինի. ոչ Մովսէս ընդ Բեսելիէլ, այլ միածինն աստուծոյ հոգւովն սրբով զսա հանդերձէ. ոչ յարաշարժ հանապազափոխ, այլ մշտակայուցյ հիմամբ անսասանելեաւ զսա հաստատէ։ Դարձեալ իբր զտապանակն անխօս փայտեղէն մածեալ տախտակօք առանց զգայութեան տեսողականաց մեզ առաջնորդէ. որպէս կերպարան անքանակ Էին յառաջ հետեւեալ՝ 'ի հանդերձանս լուսոյն կենաց տեղի պատրաստէ։ Ընդ Ոզիէլի անսուաստ սատակէ, եթէ ոչ խաչապէս յոգի բերկցի.

սպանանէ վատնեալ վաղվաղակի առժամայն . Եթէ անսա-
նայինն ընկցութեամբ երկրափրաբար գետնակոխ սող-
իւք՝ իբր զանօթ ինչ ձեռնազննին բարձեալ տանիլի։ Ոչ
լեզուաւ մարմնոյ, այլ բանիւ հրեշտակաց խօսի . ոչ ունկան
գոյականութիւն, և արագապէս մաշեալ լսէ . ոչ ձայն
կերպաւորական բարբառոյ, և զպատգամս գործոյն Յ՟նի
համօրէն ազանց պատմեալ հռչակէ . ոչ խաղալեաց շարժա-
կանութիւն, և աստուածային իմն կենդանութեան հա-
գագաւ ազդէ։ Ոչ ոսկերաց և ջլաց յօդուած, և երկուք
հազարօք կանգնօք լայնութեամբ՝ իբր զգունդն անհամար
բարձրեալն աստուծոյ՝ զկենդանական զօրուն գումարտակ
հեբրայական վառեալ ամբոխին, և այժմ ընդ նոսին իբր
զանմաքուրս 'ի սրբութենէ՝ զամանս ախտիւ մեղանաց ջեռ-
եալս հասուածեալ յինքենէ հեռի, ուղեկցէ ապրեցելոցն
'ի տաժանաւոր աշխատութեանցն։ Նոյն իսկ էութիւնն
աստուծոյ մարմին եղելոյ՝ անուամբ այս վիմի նշանակե-
ցաւ, պատառմամբ կողին զընաւս արբուցեալ։ Ոչ արեան
երակաց ընթացք, այլ լուսոյ վերնոյն շառաւիղք Թափան-
ցանց միութեամբ զսոյն կենդանացուցեալ նորոգ պաշտ-
պանէ . ոչ Սողոմոն կամ Զօրաբաբէլ մահկանացուաց ստոխ-
կանութիւն, այլ ամենից ունողին իմաստ զսա գծագրէ . ոչ
անձնուիրական հասարակաճաշակ իւղով առ 'ի Յակոբայ պա-
րարի, այլ ահաւորին արեամբ և փառօք մեծին օծանի։
Ոչ տուն երկրային նիւթոյ՝ քան թէ մարմին երկնային
լուսոյ աստուծոյ զսորին որդիս կնքեալ ձեռնադրէ . ոչ կեն-
ցաղոյս յերկրէ յղացմունս, այլ արքայութ՟ն երկնից ժա-
ռանգս կլթէ . զ'ի ծոց իւր գրգեալսն գոգոյն Աբրահամու
ընծայեցուցանէ։ փեսայ հարսնութ՟ե սորա որդին աստուծոյ
կենդանւոյ, օրիորդք խնձոյից սորին հայրապետացն գումարք։
Այն ինքն մռաւցումն առնէ այսակիր բարձանցն կռամո-
լութեան, զի զերկնայնոյն տ՟յ ունի զծանօթութիւն . ստա-
բութի է ամենայնիւ դիցն դրօշելոյ, զի 'ի համօրէն քարինս
սորա ք՟ի երկրպագի . քակտումն է յայտնապէս ուրուական

ըղձիցն անտառաց , զի 'ի բնաւից մայրից աշխարհի նմանութք կենացն փայտի 'ի սմա տէրն նուիրի · խորտակումն է համայն դիւապատիր յուռթիցն արձանաց , զի քարն գոլեալ կարկեհան ակամբք և վիմօք կենդանեօք այսրէն հաստատի ։

ԺԳ · Այս յարկ չքնաղ և աստուածընկալ ազատ է միանգամայն 'ի յամենուստ ծառայութեան · ոչ օրինակ վերնոյն Սիօնի , քան թէ ճշմարտութիւն նմին ճանաչի · ոչ կռապաշտութեն կապաւ բագին և կամ լծով օրինին տեղի պարտաւորութեան , այլ տէրունի բարերարութեանն պարգեւարան 'ի մէնջ համբուրի ։ Ոչ սասանի երբէք յայլ իմն կերպարան ձևոյ փոխարկեալ , այլ 'ի նոյն շուք փառաց մեծապէս ընդարձակի · սոյն ինքն և երկին երկնի յերկրի լուսապայծառ կերպիւ հռչակի ։ Որպէս չէ առանց հօրն Քի , և ոչ առանց այսր մօր արդանդի յոգի կատարի ։ Անուն շրջի անբովանդակելին , եթէ ոչ 'ի սմին տան տաղաւարացի · ոչ ունի տեղի գլխոյն հանգստեան տէրն բոլորից , եթէ ոչ 'ի յայս կայարան կենաց մտեալ ագանիցի ։ Քան 'ի կամար վերնային երկնի՝ 'ի յայս հիւթաւոր բնակութի առաւել պարծի · անքաւութի աստուածեան լուսոյն , որպէս զդէմս մարգարէին և զօրինակս սորին ծածկեցին , որպէս փախեան 'ի փառաց երեսաց նորին , և նմանութեան սորուն՝ որ 'ի տաճարին՝ ոչ հանդարտեցին , 'ի տօն հանդիսի մեծի գոլեատի , և 'ի բանականացս դասուց խմբեալ նուագի · աստ օրհնի կրկին բաղձանօք , քան 'ի դրախտն վայելչական ։

ԺԴ · Այս մայր հոգևոր երկնաւոր լուսաւոր , քան թէ երկրաւոր շնչաւոր մարմնաւոր , զիս դդուեաց որդի · կաթն տեանց սորա արիւնն Քրիստոսի ։ Եթէ ածածնին իսկ պատկեր զսոյն ոք գրեսցէ , ոչ անօրինի ։ Իբր զնշան խաչին փրկութեան զօրութիւնս զարմանազանս և արուեստս բազմօրինակս կատարեալ հրաշագործէ · բեմ ահաւորին ատենի՝ 'ի սմա հաստատեալ տեսանի · սովաւ խորթաբարոյից հերձուածողաց մոլեգնածնառ բերանք կարկին ։ Սենի և քարինս

իմն իմանալիս և բանաւորականս, որով զգազանամիտս անմաքուրս բացուստ 'ի բաց հալածեալ տարագրէ։ Ծնանի և աստուածս ոմանս եղականս՝ պատկերս մաքուրս միոյն այ Քրիստոսի։ Ունի և զդիրն իւր ընդ արևելս՝ 'ի տեղի խոստման բնակութեանն մերոյ առաջնոյ. ձեռամբ իմն ցուցանէ յայտնապէս զգալստեանն աստուծոյ շաւիղ, զփայլականն առակ տիրական 'ի դէմս բերեալ մեզ վարդապետէ, զփրկութիւնն 'ի յելից անտի ծագման արուսեկին քրիստոսեան երևմանն 'ի վերջնում աւուրն արարածոց երկրի թարգմանէ։ Ցաւս հալածէ, ախտաժէտս բժշկէ, դիւաց բռնութեանց զօրէ։ Արգանդ ողորմայնի սուրբն աւազանն կենդանարար. 'ի պար հարսանեաց սորա դասք առաքելոցն։ Այնքան ճոխացաւ բարգաւաճեալ երանութեամբ, մինչ զի նոյն ինքն փրկչին անուամբ վայելչապէս յորջորջեցաւ. տիրամօրն լուսոյ կոչմամբ 'ի մերձաւորաց միածնին ձայնեալ կոչեցաւ։ Ծփելոց մեղաւորաց նաւահանգիստ հանդարտութեան. խրախճանարան վերնոցն դասուց, բժշկարան անսխալելի տարակուսեալ պարտաւորաց։ Նորոգութիւն անպատում 'ի սմա փառաւորի օրհնեալ յամենայնի։

ԺԵ. Իսկ եթէ ոք ձեռն չարութեան 'ի վերինն արքայութի յանդգնաբար համբառնայցէ, և զիւր ինչ մարմնաւոր և կամ հնարք մարդկային և կամ արուեստ երկրակենցաղ զսահմանեալ աւանդութիս առ ձեռակերտս եկեղեցի վարկանիցի, և ոչ պարգև առաւել կենաց և ակնկալութիւն աստուածային և հոգւոյն սրբոյ յայտնեալ լուսաւորող նախագրութիւն և երախտեաց բարձրելոյն ամենատուր լիականութիւն և կամաց արարողին խնկաւորեալ խորհրդարան և առաքելոց ձեռինն աջոյ բարեհանճար հիմնարկութիւն, և միանգամայն ասել՝ դուռն երկնից և քաղաք այ կենդանւոյ և մայր կենդանեաց ազատ 'ի պարտեաց և ճշգրիտ տեսակ կերպի երևակիս բանականի, իմանալին՝ խորհուրդ հոգւոյս, և շօշափելին՝ պատկեր մարմնոյս, և սրբութեանցն անդ անճառից գերազանցեալ նոր սրբութի և քրիստոսեանն

նշանաւ պայծառապարծ պսակեցեալ, զայնպիսի ոչ խոստովանողսն մերժէ յերեսաց իւրոց հայրն ամենակալ 'ի ձեռն բանին իւրոյ էակցի, բարձեալ 'ի նմանէ և զաւանդ շնորհի հոգւոյն փառակցի. փակեսցէ զդուռն կենացս այս առագաստի յանդիման նորին։ Իսկ մեք զորս գրեցաք՝ ամին և վկայեմք, հաւատացեալ որում կարդեցաքս, յանուն և 'ի փառս ամենակալ Երրորդութեանն և միում աստուածութեանն; յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

Այս իմ հաւատ յԵրրորդութիւնն, և այս 'ի մայրն իմ լուսափառ խոստովանեալ դաւանութիւն։

ԲԱՆ · ՀԶ

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. ԱՍՏՈՒԱԾ ողորմած, բազմագութ, հզօր, ահաւոր, մարդասէր, օրհնեալ, կենդանի, անճառ, որ ոչ ելանէ երբէք ըստ բան քո իր անձեռնարկելի, որ և մնաց է անհնարաւոր. քո է հատուցանել պտուղ քաղցրութեան ընդ փշոց խստութեան, սկզբնահայրդ այսմ նորոդ և զարմանաւոր կանոնաց կենաց. քանզի բարի առնել ատելւոյն և աղօթս 'ի վերայ հալածչին, և փրկութիւն հայցել խոցողին, և սպանողին ներումն խնդրել՝ 'ի քէն ընծայեցաւ պտուղս այս հրաշից. որոյ քաղցրութիւն անճառ է քան զօրինակ և բարեբանեալ կամաց քոց ախորժելիք և գովեալ շրթանց քոց ճաշակելիք. հոգի երեսաց և զօրութիւն դեղոյ մերոյ տէր Քրիստոս օրհնեալ 'ի բարձունս։ Այլ մարդք երկրածինք և ամենավրէպք՝ և բարեմատոյց ձեռաց չարիս դարձուցին. իսկ դու լոյս և տուիչ լուսոյ ոչ լսես անէծս, ոչ ախորժես չար, ոչ

կամիս կորուստ, ոչ ըղձանաս մահ, ոչ յուզիս ՚ի խռովութէ, ոչ տիրես ՚ի ցասմանէ, ոչ հարկիս ՚ի բարկութենէ, ոչ մթանաս ՚ի սիրոյ, ոչ այլայլիս ՚ի գթութենէ, ոչ փոփոխիս ՚ի բարութենէ, ոչ թիկանց շրջումն և ոչ երեսաց անդրադարձութիւն, այլ ամենևին լուսաւորութիւն և նկատումն փրկութեան։

Բ. Եթէ քաւեսցես, կարող ես. եթէ բժշկես, զօրաւոր ես. եթէ կենդանացուցանես, բաւական ես. եթէ շնորհես, առատ ես. եթէ ողջացուցանես, հնարաւոր ես. եթէ պարգևես, ամենալի ես. եթէ արդարացուցանես, ամենարուեստ ես. եթէ մխիթարես, ամէնիշխան ես. եթէ նորոգես, ամենակալ ես. եթէ հրաշագործեսցես, ամենաթագաւոր ես. եթէ վերստին հաստատես, արարիչ ես. եթէ կրկին գոյացուցանես, աստուած ես. եթէ հոգաս ընդ մեր, ամենատէր ես. եթէ կոչես ՚ի մեղաց, այցելու ես. եթէ չարժանեացս ընձեռես, օրհնեալ ես. եթէ յորսողէն զերծուսցես, փրկիչ ես. եթէ զեղցես ՚ի քոյոցդ ՚ի մեզ, հարուստ ես. եթէ նախ քան ՚ի մէնջ խնդրելն դու կարկառեսցես, անկարօտ ես. եթէ լայնես նեղութեանս, անդորրիչ ես. եթէ զվերջացեալս կոչես, խնամակալ ես. եթէ ըզսասանեալս հաստատես, վէմ ես. թէ պապակելոյս արբուցանիցես, աղբիւր ես. թէ զծածկեալսն երևեցուցանես, լոյս ես. թէ զօգտակարսն իմ ծանուցանես, բարի ես. թէ ըզբիծս անտես առնիցես, երկայնամիտ ես. թէ ընդ փոքու ՚ի դատ ոչ մտանիցես, բարձրեալ ես. թէ ծառայիս ձեռն մատուսցես, ստացող ես. թէ աջովդ քո պաշտպանեսցես, յանձանձիչ ես. թէ վհատելոյս դարման մատուսցես, կերակրիչ ես. թէ զանդէտս պարարեսցես, վարդապետ ես. թէ զդիմեալս առ քեզ ընկալցիս, ապաւէն ես։

Գ. Եւ արդ քո են այսոքիկ, տէր ողորմութեան, ոչ միայն գրեալ, այլ կատարեալ և գլխաւորեալ, նախնի նահատակդ համբերութեան վկայից, որ վասն իմոյ փրկութեան հանդիսացար զօրապէս յասպարիսի ճակատուն, զի կախղեսցես

զկարծր բանութիւն մարմնոյս գոռոզութեան վարժմամբ կրթութեան չարչարանացն վտանգի. և յանպարտակիրդ մարմին չափեալ զբնութենս մերում զտաժանականն տագնապ տուժի, զի զգթութիւնդ որ առ մեզ՝ արդեամբք ցուցցես 'ի քեզ օրինակեալ, օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ . ՀԷ

ՎԵՐՍՏԻՆ ՑԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Ո՞ւ քանզի օր է օրհնաբանեալ և լուսանորոգ կրկնութեան երկուց ընտրութեանց արարածոցս սաստանուե՛ց՝ յեղանակելոյ յայլ իմն էութիւն երկնակենցաղ անփոխադրելի, ամբարձելոցն խոնարհութեան և կործանելոցս վերբերութեան, սարսափելի Ուրբաթու մեծի Պասեքիս, յորում եկն եհաս ժամ բարեպատեհ գրել ինձ զայս նուագ ձայնի հեծութեան զուարճախառն երկիւղիւ, ահա ըղձալի համարիմ ասել աստանօր 'ի քոյոց այտի՝ զոր ընդ իմ կրեցեր, աստուած բոլորից։

Բ. Կացեր յատենի քում ստեղծուածոյն խմուլս կերպիւ, ոչ խօսեցար տուիչդ բանի, ոչ բարբառեցար հաստիչդ լեզուի, ոչ ձայն արձակեցեր սասանիչդ երկրի, ոչ մռնչեցեր ամենազդեցիկ փողդ մեծութեան, ոչ երախտեօքն քո յանդիմանեցեր և ոչ չարեօք նոցին ըմբերանեցեր, ոչ մատնեցեր ամօթոյ զմատնիչսն դքեզ տանջանաց մահու, ոչ 'ի կապելն դքեզ դիմադարձեցեր և ոչ յապտակելն դժուարեցար, ոչ 'ի թքնուլն թշնամանեցեր և ոչ ընդ կոփելն երբէք խռովեցար, ոչ ընդ կատակելն սրտմտեցար և ոչ ընդ խաղ արկանելն երեսս փոխեցեր։ Ներկայացուցին զդեսա

պատմուճանին իբրեւ 'ի տկարէ, եւ դարձեալ ագուցին իբր անփրկանաւոր ըմբռնեցելոյ: Եթէ ոչ էր արբեալ կրկնակի քացախ զանդեալ ընդ լեղւոյ, ոչ էր հեղեալ մաղձն իմ մթերեալ նախնի դառնութեանն. ճաշակեաց վհատութե՜ եւ արգել անդէն տարակուսանօք, առին մոլեգնաբար եւ դարձեալ մատուցին անպատկառապէս: Գանիւ հարուածոց յետին անարգութեան 'ի մէջ խառնիճաղանջն ամբոխի ծոց յետին անարգութեան 'ի մէջ խառնիճաղանջն ամբոխի դատապարտեցին, ծունր կրկնեցին նախատանաց եւ պսակ եդին արհամարհութեան:

Գ. Ո՛չ ետուն հանգիստ կենդանարարիդ, եթէ ոչ զգործի մահուն կրել քեզ պատրաստեցին. ընկալար իբր երկանամիտ, առեր իբրեւ զհեզ, բարձեր որպէս համբերող, ստանձնեալ իբր զպարտական զփայտն վշտաց. որպէս զծաղիկ շուշանաց հովտաց՝ ուսով բերեալ զզէնն կենաց, զի յարհաւրաց գիշերայնոց զխուրակերտս զահաւորակս մարմնեղէն գոյութեանս պահպանեսցէ 'ի դատապարտութեանն վայրի իբր 'ի խորախաճան խնձորից: Հանին արտաքս իբր զողջակէզ. կախեցին իբր զխոյն Սաբեկայ ձգեալ զեղջերացըն, տարածեցին 'ի սեղան խաչին իբր զպատարագ, բեւեռեցին որպէս չարագործ, պնդեցին իբր զապստամբ, զխաղաղութիդ երկնաւոր իբր զաւազակ, զանկապուտ մեծութիդ իբր զտառապեալ, զառ 'ի բոլորէից պաշտեցեալդ իբր զբամահեալ, զանհամանդ կենաց իբր զարժանաւոր սատակման մահու, զաւետարանիս նկարիչ իբր զհայհոյիչ օրինին, զտէր եւ զկատարումն մարգարէից իբր զհամառօտիչ գրեցելոցն, զճառագայթդ փառաց եւ զկնիք անքննին խորհրդոյդ հօր իբր զներհակ ծնողին կամաց, զօրհնեալդ խնկապէս իբր զտարագրեալ, զկայծ օրինին լուծիչդ իբր զայր 'ի նզովս գրեալ, զհուրդ ծախիչ իբր զհերքեալ իմն կալանաւոր, զահաւորդ երկնի եւ երկրի իբր զհաւատոյ պատժաւոր, զ'ի լոյս անմատոյց ծածկեալդ իբր զհողածին ըմբռնեալ:

Դ. Ո՛վ քաղցրութիւնդ եւ երկայնամիտ բարերարութիդ ողորմածից գթութե՛, որ վասն ապախտաւոր եւ անօրինեալ

ծառայիս տէրդ բոլորից զայս ամենայն կամաւորապէս և հաւանողական հաճութեամբ տարեալ մարմնոյդ միութեամբ 'ի քեզ ընկալար, և մինչև 'ի քնարան չիրմին տապանի անպական 'ի լռութենէ ամբողջ նոյնութե՛ աստուած անքննին՝ զնոյն կրեալ նախատինս անձառ համբերութե՛, յարեար կենդանի ինքնիշխան բարձրութեամբ լուսոյ, աննուազ մարմնով և անթերի աստուածութեամբ։ Օրհնեալ փառօք, գովեալ գթութեամբ, բարեբանեալ միշտ ողորմութեամբ, յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

ԲԱՆ · ՀԲ

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Եւ արդ անկեալ յերեսս հողանիւթ կերպիւս, 'ի վայր խոնարհեալ ծնրադրական երկրպագութեամբ, զբարեգործիդ ողորմածութեան զկենդանարար ոտս համբուրեմ, զայս օրինակ մաղթանաց մեծիդ ընծայեցուցեալ։

Բ. Աղաչեմ զքեզ, միայն խնամակալ, մարդասէր, գըթած, կեցուցիչ, հզօր, այցելու, պաշտպան, մի՛ ունայնացի վաստակք աշխատութեան փրկականդ կրից մարդացելոյդ վասն իմ աստուծոյ, մի՛ սուտ եղիցի քրտանցն կաթուած խառնեցեալ արեամբ 'ի մատնութեանն աւուր գիշերին. մի՛ լիցի առաւերացեալ լուսոյդ երախտիս, զոր ձրի և առանց փրկանաց թշուառացելումս ինձ պարգևեցեր. մի՛ ջնջեսցին շնորհացդ աւետիս, զոր կողից քոց կայլակք նորոգեցին. մի՛ անշահ եղիցին կրիցդ պտուղք, զոր կարօտութե՛ս իմում մատուցեր. մի՛ պարծեսցի բանսարկուն վանեալ՝ զքո ընտացեալս իւրացուցանել. ահա յաղթեսցես կամօք քո՝ ըղ-

ձիգ չարին, վերստին ապշեցի միանգամ զարհուրեալն,
կրկին պարտեցի խոպառ դառնցեալն. մի՛ անխայեր զա-
զատարարդ քո բան, որ զառեղծեալս քո քեզ ընծայեալ՝
վերստին առ քեզ դարձուցանէ։ Օանձաւն արարեր բա-
բերարութիւն յանակնկալ ժամու՛ն յուսահատութե՛, յոր-
ժամ բնաւ խոկ կորեալ և օտարացեալ էր կենդանութե՛ն
շարժողութիւն. մեռար անմահդ և զմահացեալս նորոգե-
ցեր. եթէ զկանոն համաձևութեան օրինին փոխեցեր, արդ
զգլխոյնն և զհեշտականն և զես հնարաւորն մի՛ արգելցես,
սկզբնաձիր ողորմածութեան բարեգութ օրհնեալ և եր-
կայնամիտ Թագաւոր։ Ազդեա բանիւդ ամենազօրաւ, որ
զգայութիւն լուսոյն ստեղծեր 'ի նախնումն աւուր, և վաղ-
վաղակի փոփոխեալ դտայց 'ի լաւ անդր. և փոխանակ զի
ես ոչ խնդրեցի հետևել լուսոյդ, դու ելցես ինձ յայց՝
ճառագայթ ծագման հայրենի կերպիդ, և կոչեցայց առա-
ջի քո ծառայս վնասապարտ՝ ողորմեալ շնորհեալ առ 'ի քէն.
ոչ է ժամանակ յերկարաձգութեան առ 'ի զպարտսն հա-
տուցանել, ահա շնորհեա ինձ տառապելոյս զերեսս քո՝
լոյսդ 'ի խաւարի սրտից վհատելոց։ Արգել և կնքեա զըն-
թացմունս ելիցն, որ միշտ զեղուն բարիքն հոսեալ 'ի յու-
շոյս իմ տեսութենէ. պահեա ինձ զշնորհ ամենապայծառ
գանձուցդ մնացականաց, որով պատուական գոլեալ՝ քո
անուանեցայց, պաշտպանեալ 'ի քէն, անսահման բարի։

Գ. Ահա ողորմեա ինձ, գթած, աղաչեմ զքեզ ողորմեա
ինձ, հզօր, կրկին ողորմեա։ Մի՛ փոխարկեր երկուոս ցաւոց
ընդ չարեաց իմոց, բարիդ ամենեւին. մի՛ բառնար 'ի վտան-
գելոյս զառ 'ի քէն պարգևեալդ շնորհ, մի՛ կապտեր զփչումն
ամենօրհնեալդ հոգւոյ, մի՛ լուծաներ զխնկեալ զկնիք ար-
քունական պատկերիդ։ Մի՛ յայտնեսցին փուշք մեղանացս
'ի սրբութիւնս մտացս. մի՛ խզեր զկապ միութեան զըն-
քեզ սիրոյն պնդութեան, մի՛ մերժեսցես զարուեստ զօրու-
թեան լեզուոյս յարմարութեան, մի՛ պակասեցուցաներ զա-
ջողուած աջոյս առ 'ի զլուսոյդ մասունս բաշխել։ Մի՛ գրեր

'ի դպրութեն կենաց մատենից զմահուն պարտս, մի՛ պահեր, մի՛ ինձ համարիր, մի՛ յիշեցուցաներ, մի՛ ամաչեցուցաներ, մի՛ նախատեր, մի՛ ոտն հարկաներ, մի՛ արձանացուցաներ զմեղկութեանցն, մի՛ ամբարեր զկորստեանցն, մի՛ իբր ստգտեալ ինն ամբաստաներ։ Մի՛ յարուցեր ընդ իս զծառն անիծից, մի՛ արձակեր 'ի յիս զսաղարթ վնասուցն, մի՛ ընծիւղեր զծաղիկ մեղացս, մի՛ բերցես ընդ առաջ զնամակ պարտուցս, մի՛ արտաքսերեր զէուի պտղոյն։ Մի՛ թուեսցես 'ի ձիւղս երկրատեղծ մատանցդ զգիւտս գործոցս, մի՛ մատուցես բան ընդդէմ ահեղ զանօրէնութիւնս իմ յիշատակել, մի՛ մատնեսցես իմոցս կամաց զաւանդս հոգւոյս վարել 'ի գերութեան, մի՛ աստէն զիս փառաւորեր՝ զի անտանօր դատապարտեսցես, մի՛ նուազութեամբ այսր անցաւորի զյաւիտենական բարիսն տուժեր, մի՛ 'ի սակաւում այսմ ժամանակի զանվախճանելի զփառսն չափեր, մի՛ ընդ հոլովս վշտաց հեծութեան զանախտական զկեանս դրաւեր, մի՛ ընդ ստուերի այսր մթութեան զանձառելիդ լոյս փոխանակեր, մի՛ զերասանակ մտացս լքցես՝ ըստ արտուղի հետս հետևել, մի՛ զկամուրջ կենցաղոյս դրեսցես ինձ հանգստեան բաւականութիւն. մի՛ զհովիտ հանճարոյս ստուերական պահեր 'ի հանդերձեալսն ինձ հրապարակել։ Եթէ ամբարես զառանց համարոյ գործոցս իմ չարիս, մեռայց կենդանւոյն. եթէ շտեմարանես 'ի սրտի, աստոտին կիզեալ անբոց այրեցայց. եթէ քննեսցես զանօրէնութիւնս, առանց յանդիման քեզ լինելոյ խոպառ հալեցայց. եթէ տնկակից ինձ թողցես զմեղսն, 'ի նոյն վատնեալ մաշեցայց։

Դ. Անարկեա, միշտ զօրեղ ամենակարօղ, փախնուլ չարութեանցս որ յիս, զի բարիդ քո եկեալ փոխանորդեսցէ. հրամայեա, գթած, խնամակալ, գովեալ, լոյս անշիջանելի, զօրութեամբ անսահմանելեաւ, զի նոր հաստատեսցի գոյութիւն բնութեանս մարմնեղէն յարկի անդամոցս. յորում հանդուցեալ անլքանելի բնակեսցես բազմեալ ախորժ տենչանօք՝ միութեամբ հոգւոյս իմ ընդ քեզ. զա-

պականութիւն մեղաց մերժեալ խզատ՝ յանարատութին զիս պատրաստեսցես ամենակեցոյց Թագաւոր անմահ տէր Յիսուս Քրիստոս, օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ · ՀԹ

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. ՅԻՇԵԱ տէր, տէր գթութեանց, սիրողդ իրաւանց, աստուած ճշմարիտ. Նայեա վերստին 'ի բնութեանս կերպարան մերս սխալական. զննեա ինձ դարձեալ զամէնընթաց տարածմունս ելից արեանս շարժողութեան. բժշկապէս մատիր տեսանել, զի մարդ եմ հաստատեալ մոզք խակութեան թերի խորհրդոյ յայն ինչ, զոր դու խակ վկայեցեր տեսողդ ոչէից՝ միայն դու անմասն ստութեան խաւարի։ Ապա իրաւունս է գրել ինձ ընդ մեղուցեալսն մարդկօրէն վրիպանաց սխալմամբ պարտեալ կրկին իբր զերկրածին մահացու մարմին, քան բանիդ քում սուտ երևել. քանզի արդարև գիտակ խակ ես, թէ չար է արարն և ընդաբոյս չարութիւնն մեր, և ոչ փոփոխին խորհուրդք մեր յաւիտեան, ըստ հոգեհանճար իմաստնոյն կանխազեկոյց առակի։

Բ. Խեթեւացո զաստկութիւն տանջանացն, որ պատրաստեալ և մնայ ինձ՝ արկանել զորդիս դեհենին զարդմահուն յաւիտենականի. բարձ զամօթոյս պարտիս, որ պահեալ է յայտնել թշուառականիս յետին աւուրն յանդիմանութեան։ Խրատ խաղաղութեան յառաջապարգև ողորմութեամբ քո ընծայեցո. զի մի անտանելիքն ահաւորութեան 'ի ցոյց ինձ եկեալ կերպարանեսցին, անյոյս արշուն

ընդ կենաց զղջման առաջի կարգեալ, դատաստանն ահաւոր, անկաշառ և անխաբելի դատաւորն, ամօթն սոսկալի կշտամբանքն սարսափելի, յանդիմանութիւնն անփախչելի, տագնապն անճողոպրելի, պակուցումն անխրախուսելի, դողումն անվճարելի, լալումն անսփոփելի, կրճումն ատամանցն անբժշկելի, ապականութիւնն անողջանալի, անէծքն սարսափելի ածայլն ·քո բանից, փակումն դթոյն և արգելումն ողորմութեանն։ Որ ընդ դալարեն երկնի և ընդ երկրի դղրդեն ընդ կարծրութիւն յատակիս, ըստ կուտակելոյ կոհակաց խռովութեան ծովու իբր փախստեան կերպ ցուցանելով, մի զմիոյ հետ խափանեն կասեալ յերկոցունց. և տատանեալ սասանեալ լայնատարած գետնոյս Թանձրութեան 'ի հիմանց անտի, ընդ ուժգնակի բախման Թնդելոյ ներքնային խորոց հարթէ զլերինս, և հալեալ հըրդեհին բնութիւնք վիմաց և ամենայն տարերաց գոյից. այլայլին երկինք յանեղծ փոփոխութիւն, և յեղանակին արարածք տարերօք իւրովք 'ի նորոգ նմանութիւն։ Ծածկութիւնք գործոցս հրապարակին և աներևոյթք կրից մեր յայտնին. վարք կրօնից ներգործեցելոց 'ի մարմինս մեր նըկարին. Թագաւորն երկնից յառնէ նստի, վճիռ հատուցմանն 'ի ձեռին իւրում։ Ահա վայ ինձ եօթնիցս անգամ կրկին եղկութեամբ, ըստ չափոյ կշռութեն այսր համարոյ, որ զանբաւութիւնս Թուոց պարագրէ։ Զինչ գործեցից ողբալիս հոգի յայնմ մեծի աւուր վտանգի. քանզի սաստիկ է յիշատակն իսկ յառաջեալ քան զհանդիպումնն. զոր ումն մարգարէ զօրինակին նմանութիւն 'ի դէմս բերելով, զճեպ տագնապի անզերծ փախստեանն նշանակէ ասելովն. զորօրինակ եթէ փախնուցու ոք 'ի ձեռաց առիւծու և պատահեսցէ նմա արջ, և փախնուցու յերեսաց արջոյն և մտանիցէ 'ի տուն և յեցուսցէ զձեռն իւր 'ի յորմ, և խածանիցէ զնա օձ. և դարձեալ կրկին սաստկացուցանէ առ նոյն կերպարան իւր զտեսիլն քստմնելի. Ո՞չ ապաքէն, ասէ, խաւար է օր տեառն, օր խաւարոյ և մթոյ, օր ամպոյ և մառախղոյ։

Գ. Յորժամ հրեշտակն պահպանողական կենակից հզօր ոստիկան իրաւամբք ամբաստանեսցէ, և հատուցանօղն ահաւոր արդարութեամբ յանդիմանեսցէ. սպասաւորք Թագաւորին առանց խնայելոյ խուճապեն, զոմանս 'ի կեանս հրաւիրեն և զոմանս յամօթն դատապարտեն. կիսոց դէմս լցեալս ծաղու ցուցանեն, և ինձ ահարկուս և քստմնելիս երևեցուցանեն. ոմանց պսակս լուսապաճոյճս մատուցանեն, և այլոց կորուստ մահու բողոքեն. արդարոցն ձայն աւետեաց, և ինձ դոյժ անխախճան մշտայ: Յորժամ առ բարին՝ մահու յաղթութիւն իսպառ մեռանի, և ինձ չարագործիս կրկին յարակայի. ուր դրանն բաղխել ոչ ինչ օգտիցէ, վճար եղեալ գթութեանն առ իս: Յորժամ դպրութիւնք հրաշիցն զարմանալեաց, որ են ծածկեալքն յայժմուս հասարակաց վարուցն տեսակք մարդկային բնութեանս գործոց. յաղագս որոյ եղեն դրութիւնք ամենայն էից, յիւրաքանչիւր մարմինս անպակաս գրութեամբ իսկոյն երևեսին. և խորութիւնք անճառելիցն կնքեցելոց յիմաստից ատենացս առաջի աչաց մերոց կերպարանին: Ուր այժմ շահավաճառութիւնք ողբոց և արտասուաց զերկինս դրաւեն, և անդիբր զապաժաման ընդունայնութի՛ւք արհամարհեալք լքանին. հառաչմունք հեծութեան ոչ կանխաւ աստի առաքեալ, չէ երբէք գտանել անդէն. ողորմութիւնք ձչգոլ սերմանեալ, ոչ պայծառ վառմամբ գնան առաջի: Ուր տապանն Նախայանցիցն և կտակարանն տիրանարգիցն և նշանն աչաւոր այժմուցս՝ յանդիման եղեալ մեծաձայնս դատախազեն. յորում սոսկալի վայրի ոմն զուխտն կցորդութեան հայրենի և ոմն զխորանն վկայութեան անտեսիցն և ոմն զարիւն մեծին աստուծոյ ամբաստան իմն իրաւացի առաջի իմ տարածանեն: Ո տանջանարանն բազմապատիկս անձամբ անձին ատէն իսկ պատրաստեցի, զի՞արդ մխիթարեցայց համառօտեալս յուսոյ. զի եթէ զօրքն լուսոյ՝ դասուք արդարոցն, որ փառաւորեալքն են երանութեամբ, սարսեն դողալով, ոչ բաւեն բերել զահաւոր տեսիլ երևոյց մեծ

դատաստանին, ես եղկելիս՝ աւանդակորոյս սատակման որ-դիս ո՞ւր երևեցայց. որ ոչ միայն չեմ պսակելոց, այլ և պա-տուհասն իմ անհատանելի և կորուստն անսպառելի։

Դ. Այլ արդ ես, ամենապարգև զօրութիւն անճառ, ձեռն փրկութեան ի կորուստ դերելոյս. զի օգնեալ ի քէն՝ դարձայց միւսանգամ ի դրանց դժոխոց, ամենապատրաստ հանդերձեալ ամենևին անվտանգելի պրծեալ ի պատժոց. աստանօր տեսեալ մտայս իմաստիւ զապագայիցն դիպուա-ծըս, բաւականացեալ ի լուր երկիւղին ի տագնապէ տան-ջանաց՝ աշխին համբաւով, կամօք քո բարեաց զերծեալ ապրեցայց. և մի մատնեցայց կորեանցն առիւծուց, որք խնդրեն ի քէն զիս ի կերակուր՝ ծախել ատամամբքն դա-ռնութեան. զի զորովայն մահուն լցուցեալ՝ զաստուած-պարարեալս անդ ձգեալ հալէն, ուր անսպառ պահի մնաց-ուած մթերիցն ի ծախումն յաւիտենից։ Օ՛ ի դու միայն բաւես կորզել ի ժանեաց սատակման ի կեանս և յերա-նութիւն, բնաւից ապաւէն թագաւոր լուսոյ տէր Յիսուս Քրիստոս, օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ · Ձ

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՄԱՅՐՆ ԵՐԱՆՈՒԹԵԱՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ՏԻՐՈՒՀԻՈՅՆ

Ա. Եւ արդ ի վերայ այսքանեաց յուսահատութեանց և ահարկու սրտաբեկութեանց, պակուցանողական սաստ-կութեանց աստուածային բարկութեանց, տագնապեալ ոգւով թախծութեան խպառ, աղաչեմ զքեզ սուրբ ածածին. հրեշտակ ի մարդկանէ, մարմնատեսիլ քերովբէ, երկնաւոր արքայուհի, անխառն իբրև զօդ, մաքուր ոպ լոյս, անշաղախ

ըստ նմանութեան պատկերի արուեստին բարձրութեան , գերազանց քան զբնակութիւն անկոխելին սրբութեանց , երանաւոր խորանն տեղի , Եդեմ շնչական , ծառ կենացն անմահից , բողբոջն սրոյն պարունակեալ , 'ի բարձրեալն հօրէ զօրացեալ և հովանացեալ , հանգստեամբ հոգւոյն հանգերձեալ և մաքրագործեալ , բնակութեամբ որդւոյն յարդարեալ և տաղաւարեալ . միածինն հօր և քեզ անդրանիկ , որդի քո ծննդեամբ և տէր արարչութեամբ . ընդ անաղտ մաքրութեանդ և անբիծ բարի , ընդ անարատ սրբութե̃նդ և խնամակալ բարեխօս ։ Ընկալ զմաղթանս այսր աղերսանաց քում դաւանողիս , և մատո ընծայեա ընդ սմին խառնեալ զբանն իմ նախնի մեծիդ ներբողի 'ի քոյդ պաղատանս . հիւսեա միացո զմեղուցելոյս դառն հեծութիւն ընդ քումդ երջանիկ և խնկաւորեալ հայցուածոց , տունկդ կենաց պտղոյն օրհնութեան . զի 'ի քէն միշտ օգնեալ և բարեգործեալ , և 'ի մաքրական քո ծնելութիւնդ ապաւինեալ և լուսաւորեալ , կեցից Ք̃նի որդւոյ քո և տեառն ։

Բ . Օժանդակեա թևոյդ աղօթիւք , խոստովանեալ մայրդ կենդանեաց , և ելցեն իմ յերկրէս հովտէ , առանց լքանաց հետևել 'ի կեանս օթևանացդ պատրաստութեան . զի թեթևացի կատարածն իմ ինձ ծանրացելոյս անօրէնութ̃բ ։ Առաքեա տօն ինձ բերկրութեան զօրն իմ տագնապի , ողջացուցիչ երկանցն Եւայի . բարեխօսեա խնդրեա աղաչեա , զի ըստ անճառելի մաքրութեանդ և ահա զբանիդ հաւատամ զընդունելութիւն ։ Արտասուօք օգնեա վտանգեցելոյս , գովեալդ 'ի կանայս . ծունր խոնարհեցո առ իմ հաշտութիւն , ծնողդ աստուծոյ . ընդ իմում թշուառիս հոգւս , խորան բարձրելոյն . ձեռն տուր անկելոյս , տաճար երկնային . փառաւորեա զորդիդ քո 'ի քեզ՝ աստուածօրէն ինձ հրաշագործել քաւութ̃ի և ողորմութ̃ի , աղախին տ̃ն և մայր . բարձրացելի պատիւ քո ինև և ցուցցի փրկութիւն իմ քև ։

Գ . Եթէ զիս գտցես՝ տկարամայր , թէ ինձ ողորմեսցիս՝ սրբուհի , թէ զկորուսեալս շահեսցիս՝ անարատ , թէ զհար-

թուցեալս յանձանձեցեր՝ երջանիկ, թէ զամաչեցեալս յառաջ մատուցեր՝ բարեշնորհ, թէ յուսահատելոյս ինձ միջնորդեցեր՝ միշտ սուրբ կոյս, թէ զմերժեալս ընտանեցուցեր՝ մեծարեալդ աստուծոյ, թէ յիս ցուցցես զգթութիւն՝ լուծիչդ անիծից, թէ զծփեալս հաստատեցեր՝ հանգիստ, թէ 'ի խաւարութեանցս յուզմանց փոխեցես զիս՝ խաղաղարար, թէ մոլորելոյս ինձ հնարաւորեցեր՝ դոլեալ, թէ վասն իմ մտցես 'ի հանդէս՝ մահու նահանջիչ, թէ զդառնութիւնս իմ անուշեցեր՝ քաղցրութիւն, թէ զբաժանմանն իմ խարոց քակեցեր՝ հաշտութիւն, թէ զանմաքրութիւնս իմ բարձեր՝ եղծման ընդոտնիչ, թէ զմառեալս մահու փրկեցեր՝ կենդանի լոյս, թէ զլալեացս ձայն հասցեր՝ բերկրութիւն, թէ զխորտակեալս կազդուրեցեր՝ դեղ կենաց, թէ 'ի կործանեալս յիս ակնարկեցեր՝ հոգելից, թէ ողորմութեամբ ինձ պատահեցեր՝ կատակ նուիրեալ։ Օրհնեալդ միայն 'ի շրթունս անբիծս լեզուաց երջանկաց, ահա կաթիլ մի կաթին քումդ կուսութեան յանձն իմ անձրևեալ՝ կենաց ինձ զօրէ, մայրդ բարձրելոյ տեառն Յիսուսի արարչին երկնի և բնութին երկրի, զոր անձառապէս ծնար բովանդակ մարմնովն և համայն աստուածութեամբն, որ փառաւորեալն է ընդ հօր և հոգւոյն սրբոյ էութեամբ և անքննութեամբ մերոյին բնութեամբս միացելով, ամ և յաւիտեանս, մի յերրորդութէն. նմա փառք յաւիտենից յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ · ՁԸ

ՎԵՐՍՏԻՆ ՑԱՒԽԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԷՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Ընդ աստուածածնին մաղթանաց՝ ահա և զվերջնոյն անմահ հրեշտակացն լուսակերպից զաղերս հայցուածոց, որ վասն իմ դշխին առանց լռելոյ հանապազորդեան արդահատութեամբ մաքուր բերանոց, ընկալ բարեգութ. որք են բարիք բարեգործեալք 'ի բարերարէդ անկիրթք չարեաց, հաստեալք յամէնիշխան հրամանաց էիդ, զօրութիք հզօրք ահարկութե՛ն բարձրելոյդ, սուրբք, մաքուրք, անարատք, օրհնեալք, փայելչականք, յաղթողք և անպարտելիք, և ըստ ընթացից տեսութեան մտաց արագունք։

Բ. Որք և պտղակորդս անկոյ թզենւոյն եռամեանն դատարկութեամբ, որ զընաւ յաւխտեանս պարունակէ ժամանակին՝ զանցեալն ընդ ներկայիս և ընդ ապառնւոյն, յամայր յամրութեամբն յերկարաձգելոյ, յայգի աշխարհիս արմատացելոյ, սին սաղարթիւն պաճուճելոյ՝ զրկեալ 'ի պտղոյ, որ է ճշգրիտ պատկեր թշուառ մարդկութեանս, սոքա բարեխօսք, հանդերձիչք, այլ և խնամակալք. որ դեգերին հանապազ առ մեզ՝ ընդ մերում կրից կարեկցելով, բարեմանութեանն մեր սպասեն. և յաւխտենականն կենդանութ՛ն փրկութ՛ն մեր աղօթեն՝ զայս բան ասելով, զգործս ձեռաց քոց մի՛ անտես առներ։ Քանզի արդարև մեր են այս աղաչանք 'ի բարերարէդ աստուծոյ վասն մեր կարգեալ առ նոսա. զի նոքա բանիւ են ստեղծեալ, և մեք ձեռօք նորգործեալ։ Որք և գալոց են ընդ միածնիդ վկայք սոսկալի դատաստանին հատուցման, ճշմարտաբան դատախազք յանցաւորութեան երկրայնոցս, յահաւորին ատենի յայտնիչք խրատամբք զմատակարարութիւնն որ առ մեզ. որ և

անտանօր կարեկցեն ազգեալ հառաչմամբ զմշտանուէրն նուագ ձայնի, ողորմեա՝ դու ստեղծեր, մի՛ կորուսաներ։

Գ. Արդ ընդ գոհաբանութեան ձայնիցն խնդրուածոց անմահականացն վեհից՝ և 'ի մեր հեծութիս հաստատեցիս, ընտրելոց արարիչ, որ յաղթես գթութեամբդ քո վերնոցն և ստորնայնոցս. քանզի քո է բարերարելդ առ մեզ և առ նոսին։ Արդ վասն բարեգարդութեան անախտականացն, հրաշատեսիլ հրակերպիցն, անշաղախ մաքրոցն, անմեղիցն, բոցանիւթիցն, հոգեղինացն և անվանելեացն, ամենաճեցուն առաւելութեամբ 'ի բարձրն ընտրականութիւն գերափայլ յաճախ գիտութք՝ անցուրտ ջերմութեամբ ջեռուցանողք ինքնաբուն տապովն աստուածսիրութե՛ ընդ ինքեանց զմեզ առնասէր սրտիցս անբորբոք չիջուցին, այրել անաղօտ 'ի մեծախորհուրդ սրբում սեղանին՝ որ 'ի խորանին, առանց նիրհելոյ և դանդաղանաց սպասել հրամանաց երանականաց կեցուցիչ կամաց ամենաստեղծիդ, քրովբէօրէն առաքինութեամբ յաստուած միացեալք անբաժանելի։ Որք երկնաւոր պետութիւնք են մեծք, և զինուորութիւնք անբիծք, աչաւորք, երկնաւորիդ աստուծոյ ազատագնեայ պաշտօնեայք, 'ի յամպոյդ լուսոյ ցոլք նշուլից։

Դ. Արովք և ինձ մեղաւորիս հողեղինի մարդասիրեսցես ողորմել, Յիսուս, աղաչանօք խմբին հրեշտակի, դարձուցանելով զիս, Տէր, 'ի բարիդ քո հետս լուսոյ. զի զաւանդ հոգւոյս իմ պաշտպանութեան, զոր հաւատացեր նմին տեսչութեան, զընկալեալն 'ի քէն 'ի կենցաղ աստեացս՝ ուրախութեամբ սրտիւ յիս բերկրեալ, անմեղադրելի առ 'ի քէն օրհնեալ՝ խնդալից դիմաց զուարճութեամբ քեզ, արքայ բարձրութեան փառաց անհասից, 'ի խրախճանս կենդանախումբս բերկրեցելոյն պարուց մատուցեալ ընծայեցուսցէ, գովեալ ողորմած։ Նա քեզ անքննին ընդ հօր անհասի՝ Թը-ւակցութեամբ հոգւոյդ անճառի վայելէ փառք պատիւ և երկրպագութիւն, յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

ԲԱՆ · ՁԲ

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀԱՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Տէր ած բարերար, բազմապարգեւ թագաւոր, կենաց պատսպարան, լուսոյ կերպարան, լիակատար հանդըստարան. որ յաղագս մեղուցելոյս եկեալ մարմնացար, դործեցեր զանպատումն եւ հանդերձեցեր զհրաշալիսն, մինչեւ կատարեցեր զաւետեացն ընդ ամենալիր ածութեանդ:

Բ. Արդ վասն առաքելոցն սրբոց յերկնատեղծ քո ձեռացդ ձեռնադրելոց եւ հոգւովդ սրբով օծելոց, զորոց զգօվեստն արժանաւորութեան բազում կարի՝ առ ՚ի փառս քո, տէր ամենայնի, յայլում բանի պաշտեցի, եւ ինձ ողորմեցիս յիշատակաւ սրբոյ նոցին բնութեան: Շաւիղ ինձ եղիցի նոքօք եւ հանդերձեսցես յերանութիւնն փափագելի. ձայն բարի հովուութեան նոցին ՚ի յողջոյն ինձ կենաց քաղցր լուիցի: Նման կալցայ ՚ի յանեղծութիւն փրկութեան տօնեցեալ յուսոյն՝ ընդ առաջնորդացն կենաց, սկզբնաշնորհիցն պատուոյս, փառաւորեալն դասուց, գետոյն բանականաց, աւետարանչացն բարձանց, իշխանացն պանծալեաց, լուսապայծառ թագիւ պսակելոյն, ՚ի զարդ անկապուտ զօրութեան շնորհին պայծառացելոց, եւ զօրին զուարթութեան տիրական լուսոյն կատարելոց:

Գ. Ընդ աշակերտաց մեծին հրամանի բարձրեալդ Յի Քրիստոսի՝ եւ մարտիրոսացն ընտրելոց նահատակութեամբ, որք մահացու եւ վշտաչարչարն մարմնով, վտանգաւոր եւ ամենակիրն անդամօք, երկրաւորական եւ հողաշանդուածն բնութեամբ մարտուցեալ ընդ տարր գոյից ամենայն նիւթից՝ պատկերացն բարձրացեալ եւ կենդանեացն հողեղէն. տիրա-

բար ելեալք 'ի յերկրէ, ըստ մարգարէին, վկայք ճշմարիտք ամենափրկչին մահու, իմանալեացն անտեսիցն և ծածկելոց աներկբայ բարեացն յուսով տեսելոցն աստէն նկատիչք. աշակերտք առաքելոցն և չարչարակիցք նոցին. որ հաւասարեալ գործովք ընդ նոսին, կատարեալ լրմամբ անպակասելեաւ պարեն 'ի խրախճանս անկէտն երանութեան. որոց հաճոյական և ընդունական մաղթանօք, արիւնընծայ վաստականաւէր քրտնակնդրուկ աղերսիցն յարգմամբ՝ ընկալ զիս նորոգ ըստ նոցին մասին անեղծ փրկութեամբ 'ի քեզ արձանացեալ:

Դ. Ընդ խաղայեալսն հուրբ և սուսերբ արեամբ ներկելոյն և ճգնաւորացն սրբոց հարցն միանձանց և քեզ հետևելոցն, որդի աստուծոյ, անպարտելի քաջութեամբ և անպատիր զգաստութեամբ, ընդ դժնեայ դոռոզի մարմնոյս բռնութեան արիապէս մարտուցեալ, սովիմբ վանեցին զանմարմինն բելիար. և մշտամարտ հանդիսիւ յասպարիսի կենցաղոյս առանց զգուանաց ծանրաբեռնութեան 'ի լայնածաւալ ծփանաց աշխարհիս ծովու տապանակաւ մարմնոյս թանձրութեան զթեթևութիւն հոգւոյն թռուցեալ՝ 'ի նաւահանգիստն կենաց հասին. և իբր սիրողք վերնում վիճակին առանց յետնոյն մտածութեան, զթագն յաղթու՛ համարձակապէս պայծառ ճոխութեամբ պճնեալ խնկապէս 'ի գլուխ կապեցին. վասն նոցին արժանաւոր մաղթանաց և նուիրական հայցուածոց և զիս զմեղաւորս 'ի պատժականաց ընկալ ընդ նոսին:

Ե. Այլ ահա խառնեալ զանմաքուրս բան ընդ նախագրեալ երջանկացն փառաւորական աղերսարկութիւն, որ վասն իմ գոչեն քեզ 'ի հաճութիւն, և ես ընդ նոսին իբր դառնութի եղեալ ընդ քաղցու, կամ տատասկ ընդ ողորկութեան, տգեղութիւն ընդ վայելչութեան և տիղմ ընդ գեղեցկութեան մարգարտի, կամ հող ընդ յստակութեան ոսկւոյ, և քարինս անարգս ընդ պայծառութեան արծաթոյ, բացասութիւն ընդ ճշմարտութեան, կամ աւազ ինչ առամ-

նաւու ընդ կակղութեան զանգուածոյ հացի․ արդ լուր, հզօր, հնարաւոր, գովեալ, զնոցայն վասն իմ և զիմս ընդ նոսին 'ի նոցին գովեստ, 'ի փրկութիւն իմ և 'ի փառս քո, ամենագութ, բարերար, օրհնեալ, երկայնամիտ, կարող, անքննին, անճառ, անեղծ և անստեղծ։ Քո են պարգևք, քո են շնորհք․ դու սկիզբն և պատճառ բարեաց ամենայնի։ Ոչ ես դատապարտիչ, այլ ազատիչ․ ոչ ես կորուսիչ, այլ գտիչ․ ոչ ես մահացուցիչ, այլ կեցուցիչ․ ոչ ես տարագրիչ, այլ ժողովիչ․ ոչ ես մատնիչ, այլ ապրեցուցիչ․ ոչ ես ընկղմիչ, այլ վերածիչ․ ոչ ես գլորիչ, այլ կանգնիչ․ ոչ ես անիծիչ, այլ օրհնիչ․ ոչ ես վրիժառու, այլ շնորհիչ․ ոչ ես թըշուառացուցիչ, այլ մխիթարիչ։ Ոչ եղծանես, այլ գրես․ ոչ սպանանես, այլ հաստատես․ ոչ ոտն հարկանես, այլ սփոփես․ ոչ պատճառս յօդես մահու, այլ հնարս խնդրես կենաց․ ոչ ես 'ի կամս շարժեալ սատակման, այլ 'ի փրկութի ողորմութեան։ Ոչ մոռանաս զայցելութիւն, ոչ լքանես զբարի, ոչ արգելուս զգթութիւն, ոչ բերես վճիռ կորըստեան, այլ կտակ ազատութեան։ Ոչ թշնամանիս յառատութեանց, ոչ բամբասիս 'ի շնորհաց, ոչ հայհոյիս 'ի պարգևաց, ոչ նախատիս 'ի ձրի ձրից, ոչ անգոսնիս յերկայնմըտութեանց, ոչ եպերիս 'ի ներութեանց, ոչ բանսարկիս 'ի բարութեանց, ոչ անպատուիս 'ի քաղցրութեանց, ոչ քամահիս 'ի հեզութեանց, ոչ առաքին այսոցիկ տրտնջմունք, այլ անլռելի գոհաբանութիւնք։ Դարձ՛ զմեղս իմ, հզօր․ լոյծ զանէծս իմ, օրհնեալ․ քաւեա զպարտիս իմ, ողորմած․ ջնջեա զյանցանս իմ, գթած․ մատո մատն այցելութեան, և անդստին լոկ կատարեցայց․ զի՞նչ քեզ, տէր․ քան զոսւին դիւրագոյն, և կամ զի՞նչ ինձ պարտաւորիս կարևորագոյն։ Ա՛յլ կենդանագրեա, բարեխնամ, քրիստոսեղծ պատկերիս փչումն կրկին 'ի շունչ նորոգման լուսաւորութեան մաքրական շնորհի զամենամեղս ոգի պաշտպանեալ։

Զ․ Մ՛ի ածեր, ողորմած, ինձ օր տարաժամ 'ի համառօտս երբեք՝ անթոշակ սպաձեռնութեամբ ընդ անկատար

ուղին հետևել, մի՛ մատուցաներ բաժակ դառնութեան 'ի ժամ ծարաւու. մի՛ փակեր, գթած, իմ հանդէպ դյաջողուած հոգևոր օգուտս, և մի՛ իբր յանկարծադէպ հինից ասպատակ գիշեր մահուն ինձ պատահեսցէ. մի՛ տապ տօթոյն յանպատրաստ պահուն զարմանս հատեալ ցամաքեցուսցէ, և մի՛ լուսնական դիպուածք հասեալ գաղտնեօք վնասեսցեն, մի՛ պահեսցի ինձ սառն մեղացս, և մի՛ հոսանք ուղխից կենցաղոյս զիս ողողեսցեն։ Մի՛ հանդիստն մահ բերիցէ, և մի՛ ննջումն 'ի սատակումն յառաջեսցէ. մի՛ քունն ինձ կորուստ լիցի, և մի՛ նիրհումն ապականութիւն գործեսցէ. մի՛ վախճանն անյարմար 'ի վերայ իմ արշաւեսցէ, և մի՛ շնչոյս վերարձակութիւն ըմբռնեալ 'ի խոնարհ լքցի։

Է. Դու ես տէր, դու գթած, դու բարերար, դու երկայնամիտ, դու ամենակարող, առ ամենայն բան անհասութեան անճառ զօրաւոր, քաւել փրկել կենդագործել լուսաւորել, վերստին հաստատել, 'ի ժանեաց կերչաց գազանաց և կամ յատամանց վիշապաց 'ի կեանս կորզել, 'ի խորոց անդնդոց 'ի լոյս բերկրութեան ածել, և 'ի հեղձմանէ ծփանաց մեղաց ընդ արդարս երջանկաց փառօք բազմեցուցանել։ Ամենայն ոգի քեզ ակնկալեալ յուսով սպասէ, կարօտեալ քում շնորհաց, եթէ երկնայինք և եթէ երկրաւորք, եթէ անկածն մեղօք և եթէ ամբարձեալն արդարութեամբ, եթէ տէր և եթէ ծառայ, եթէ տիկին և եթէ աղախին. և 'ի ձեռին քո է շունչ կենդանական բոլորեցուն։ Դու քեզ ընդ հօր և հոգւոյդ սրբոյ փառք յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

ԲԱՆ · ԼԳ

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. ԲԱՐՁՐԵԱԼ անքննին, զօրութիւն ահեղ, տէր արարածոց, թագաւոր երկնի, առեղծիչ հրեշտակաց, գոյարան մտաց, հաստիչ հրեղինաց, պետ բարի հոգւոց, աջ ապաւինութեան, անդորրութի՛ հանգստեան, տեսարան լուսաւորութեան, պայծառութիւն բերկրութե՛, ճանապարհ երանութեան, պատճառ կենդանութեան, աւիթ բանաւորութեան, փրկութիւն առանց չարութեան, առաջնորդ խաղաղութեան, պարիսպ ամրութեան, պատուար պահպանութեան, ցանկ բոլոր մեծի օրհնութեան, սահման անոխակալութեան, յիշեա յայսմ ողբերգութեան մատենի բանիս խոստովանութեան և զոր ՚ի մարդկային ազնէ թշնամիս մեր՝ ՚ի բարի, և արա կատարեա նոցին քաւութիւն և ողորմութի՛։ Մի՛ բարկասցիս նոցա վասն իմ, տէր, իբրև զսուրբս բամբասողաց՝ առ յաճախ սիրոյդ որ յիս, այլ որպէս զչարս կշտամբողաց և իրաւամբք նախատողաց՝ ներեա յանցանաց նոցա։ Եւ արդ մատուցեալ երկրպագանելւոյս առաջի քո, արդարադատ, ոմանք առ մեզ վնասակարադործք սակաւուք, թերևս և յիրաւի բամբասելոցս, և ես առ քեզ, ամենապարգև, անթիւս և անկշռելիս բազմօրինակ ուխտազանցութիւնս։

Բ. Արդ յիշեա զքո մեծութիւնդ, տէր, նայեցեալ ՚ի յիմս անարգութիւն. և ընդ խնդրելս իմ ՚ի քէն բարի խնդրոյն ատելեաց, և դու առ քոյս բոլորում մեծութեանդ անճառելիս հրաշագործեսցես։ Մի՛ սատակեսցես զիմն խածանողն, այլ փոփոխեսցես. խլեալ զխատանս բարս երկրաւորս,

զբարիսն արմատացուցեր և յիս և 'ի նոսին։ Մ՝անաւանդ-
զի դու լոյս ես և յոյս, և ես խաւար և յիմար. դու խնկու-
թեամբ բարի գոլելի, և ես համայնիւն չար ապիկար.
դու տէր սորիցս և երկնից, և ես անիշխան ընչոյս և հոգ-
ւոյս. դու բարձրեալ 'ի կարեաց զատեալ, և ես տաժանա-
ւոր և վտանգաւոր. դու 'ի վեր քան զկիրս երկրիս, և ես
կաւ անարգութեան գարշութեան. դու ըստ մարգարէին
մնաս յաւիտեան յանբաւ բարձրութեան, և ես միշտ կո-
րնչիմ ըստ նորին բանին. Ի քեզ ոչ է՞ սթուլթիւն կամ սօս-
գութիւն, և ես բովանդակն խակ եմ՝ որ զաւանդն իմ ոչ
պահեցի։ Հան զիս 'ի բանտէս, արձակեա 'ի կապանացս,
զերծ 'ի շղթայից, փրկեա 'ի խեղդմանէս, ազատեա 'ի տագ-
նապէս, քակեա 'ի յերկաթիցս, լոյծ 'ի պաշարմանցս, ար-
տաքսեա յերկմտութեանցս, սփոփեա 'ի տխրութեանցս,
հանգո 'ի նեղութենցս, փարատեա 'ի վշտացս, հանդարտեա
'ի խռովութեանցս, ապաքինեա 'ի լալոյս, մերժեա 'ի հեծու-
թեանցս, հեռացո 'ի յողբոցս, կազդուրեա 'ի կականմանցս։
Աստուած ողորմութեան և պարգևատու քաղցրութեան,
մի զգրաւեալս արեամբ հզօրիդ անտես արարեալ ընդ վայր
կորուսաներ. կանգնեա զհասեալս յափն մահու 'ի բազմա-
վտանգ հիւանդութենէս։

Գ. Ահա բարդեցան կուտեցան շրջանակք ամացս ըն-
դունայնութե, յորմէհետէ յայտնեցեալ ցուցայ յոչ պէտս
երևեալ, 'ի յանդաստանէ մօրն իմոյ սնեալ փուշս դժնկի
մեղաց շաւաւիղի. մի լինիր ինձ խայթող խոցոտիչ՝ որպէս
անդ տոհմին Յուդայի, և կամ զաւակին Եփրեմի։ Ու քանզի
բուսուցեալ տնկեցի յոգիս փոխանակ ցորենոյն բարեսեր-
մութեան խոսս խայթողականս ինքնաթոյնս ընդարմացու-
ցիչս, ըստ գրոյն բանի՝ որ երէցն է քան զաւետիսն, զի՞րդ
ոչ կոչեցից զանձն իմ գարշելի անդաստան անիծաբեր փը-
շովք մեղաց հեղձեալ։ Ոչ սերմանեցի արդարութիւն, ըստ
բանին Ովսեայ, և զի՞րդ հնձեցից և ժողովեցից զկենաց
պտուղն։ Անկաւ սովոյ կուսութեան անձին մաքրութե,

ըստ մարգարէին բանի՝ որ առ Իսրայէլ, կարող ես տէր 'ի նոյնս հաստատել։ Լայնեցի ընդարձակեցի ըստ մոլեկան բարուցն Յուդայի զանկողին կամացս՝ դիւացն հոմանեաց, 'ի ձեռս քո է ամփոփել դարձեալ 'ի նոյն զգաստութի։ Եթէ մարմնապէսն կցորդութիւն ընդ տեսանողին անարատ գործեաց զպոռնիկն, իսկ դու փրկութիւն հոգեպէս միացեալ 'ի յիս՝ կրկին մաքրեսցես. եթէ արեգակնս այս անկենդան առեղծեալ առ 'ի քէն երկրիս մատակարար, և զկարակումն մորից յամաքէ և զոհաս պտուղս հասուցանէ, իսկ ստացողդ ամենից՝ հոգիդ ո՜յ որքան զօրեսցես զտիղմ չարեաց աղտոյ և զթարախ պղծութեան մեղաց մթերից խոցոյն սպառել։ Վասն այսր կանխաւ իսկ ժամանեցի հասանել առ 'ի քէն բարի՝ առեղեացն իմոց 'ի կարգ այս բանի, զի զհերքեալ վնասակարս պարտուց մահու յամենախնամ աչաց հզօրիդ մի մերժեսցես, օրհնեալ գթութիւն. արդ կենագործեա զիս զամենամեղս անդամօք մարմնոյս ընդ բնութեան հոգւոյս խորհել միշտ զքոյդ։ Իսկ բարեգործացն խնդրել բարիս, բնութեան են օրէնք՝ անբռնադատ կրիցն յարակցապէս առ սոյն բերումն։ Քանզի արդարև առ միդ այդպատուէր ամենայն հասակ զօրանայ, իսկ միւսոյդ երկրորդի առաջնորդ խնամով հանդիպել՝ աստուածականիդ է նմանութիւն. յաղագս այսր իրի նախնի դասեցի զթշնամեացն իմոց աղերսանս քան զերախտաւորացն բարիս։

Դ. Եւ արդ յիշեա զնոսա կրկին ընդ միոյ, որ 'ի քո անուն բարձրացեալ զանարժանս զիս ընկալան. և տուր նոցա, տէր ամենառատ բարերար և անոխակալ, վարձս արդարոյ և մարգարէի, թէ և ես յաւէտ թափուր իցեմ յարժանեաց, ըստ հաւատոց նոցա և առ յոյս նոցին ակնկալութեան, որ առ պարաւոր գերիս ողջամիտ կամօք ակնարկեն, որպէս թէ 'ի մասանցդ քո կեցուցչաց 'ի պահպանարան հոգւոյս ծածկութի լեալ ունիցիմ։ Եւ զպատժաւորս անամփոփելի 'ի քոց տեսութեանց և անխաբելի 'ի յուղիղ կշռութեց՝ քաղցր գթութեամբդ անսահմանելեաւ մերձեցեալ առ իս

մաքուր արտասուս, անխայտառակելի պահելով 'ի տիեզերական յանդիմանութեանն։ Եւ որպէս շուք իմն վայելչական դնել ախորժեն ինձ անարժանիս սիրելիքն քո վասն քո, նայեցեալ 'ի կրօնս զգեստու բարեկերպութեան, չզլանելով զբիծս գաղտնեացն՝ երջանիկ կարդան եղկելոյս, և դու հընարաւոր ամենապարգև օրհնեալ մարդասէր՝ առ բնաւս ողորմած, վասն ամենաթշուառ հեծութեան հաշտեաց ընդ նոսա ըստ հաւատոց նոցա. ընծայեալ նոցին մասն պարգևեա զանեղծ մեծութիւնդ և զանթառամելի զպսակդ յաջաւոր աւուրն յետնում հատուցմանն ամենափորձ ընտրութեանն։

Ե. Ո՛վ դու ես գրաւ փրկութեան, մեծութեան անվատնելի և անծախ գանձուց արկղ և սնուցելոյս, 'ի վաճառ վերնային շահու օգտութեան՝ բանիւդ որ 'ի քեն՝ յարդեալ ձոխանամբ։ Կաց ինձ սահման ջրոյ հանդստեան. արձանացո, անփոփոխ, պատրաստական վստահութիւն. կարգեա, օրհնաբանեալ, անկեղակարծ յուսոյ ամրութի՛, տուր, ամենախնամ դու անաչառ պաշտպանութիւն, սասանեցելոյս բարեաց անդորրութիւն, տարակուսելոյս լուսոյ ապաւինութիւն, աշխարելոյս մեծ երջանկութիւն, վհատելոյս կենաց օգնութիւն, լքելոյս անդայթագղելի օժանդակութիւն, նահանջելոյս անսայթաք վերընթացութի՛։ Ո՛վ քո է բնաւդ և 'ի քեն է ամենայնդ, և 'ի ձեռն քո բաշխին հատուցութիւնք պիտանացուաց համայնից կենաց. և քեզ վայելէ փառք յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

ԲԱՆ · ՂԳ

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ. ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Արքայ երկնաւոր, թագաւոր բարձրեալ, տէր բոլորից, ամենից ակնկալութի՛, ստեղծող տեսականաց, հաստիչ իմանալեաց, պատճառ եղանութ՛եց, կազմիչ հանդերձելոց, տուիչ լուսոյ, առիթ առաւօտու, պատրաստիչ վաղորդայնի, երեւեցուցիչ երեկորի, տայրիչ խաւարի, արուեստաւոր բարեհնար, իմաստութ՛ե գործօնեայ, քաւարան օրհնեալ, հալիչ մեղանաց, հալածիչ ցաւոց, քակտիչ դառնութ՛եց, պահպանարան հանգստեան, հնարք նիրհման, յարմարիչ քնոյ, պարգեւիչ ննջման, շնչոյ յարակարգութիւն, զգայուն տեսողութիւն, ցրիչ ցնորից, յեղանակիչ անրջոց, փոխարկու՛ զարհուրմանց, այլայլութիւն տխրութ՛եց, խափանիչ խիթմանց, ընդարձակիչ կարծեաց, համադրութիւն ծփմանց, անհագնութիւն խարդախմանց, հարուածիչ դիւաց, փախուցիչ ախտից, ընկղմիչ գայթագղութեանց։

Բ. Պաշտպանեա երկնատեղծ ձեռամբդ, զօրացո բարձրացեալ քո աջովդ, ամփոփեա ամենակալդ թեւօք, ծածկեա աստուածեան խնամօքդ, ամրացո վերակացութեամբ վերայնոցդ, շուրջանակի պարսպեա գումարտակօքդ անմահից, 'ի յամենուստ պարփակեա կցորդութեամբ հրեշտակացդ, վանեա զընդդիմամարտն իմ զինուորութ՛ե զուարթնոցդ, պատսպարեա զսասանեալս՝ աստուածածնիդ մաղթանօք, զբանակս անդրանկացդ բարեկարգեա ինձ պահապան։ Բաց ընդ աչացս դիմաց և զմտացս իմ տեսանելիս, զգաստ արա ընդ ոգւոցս և զծանրաբեռն կրիցս դանդաղութ՛ի, վերացո, տէր, 'ի զգայութեանցս զմածեալս յիմարութիւն. բարձ,

միայն բարեգործ, զպատուակիս թանձրութիւն։ Ընդ սկզբան բերմանս լուսոյ՝ զողորմութիւն քո ծագեա, ընդ երկից արեւուն՝ արդարութեան արեգակնդ 'ի յանձկութիւն աշտախ մացէ. ճառագայթ քո փառացդ 'ի յիմաստիցս խորհրդանոց ջահեսցի. խաչիդ տեսանողութիւն ընդ շունչս և ընդ մարմինս համասփիւռ տարածեսցի։ Յանձն առնեմ քեզ յաւուրս զքո յարմարեալ տաղաւարս պաշտաման ողջոյն՝ որ 'ի սմին։ Զի դու ես աստուած անքննին, առ ամենեսին բաւական և յամենայնում բովանդակ, օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ · ՁԵ

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀԱՍԿՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ
ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. ԻՍԿ արդ վասն զի արթնականն մեր զուարթութիւն քեզ ննջումն իմն է համարեալ, իսկ 'ի խոր թմբրութիւն լռելն՝ վասն ուղիղ հաւատոյն 'ի քեզ՝ անթարթափ բացութիւն աչաց, ուղղեա հօգւոյդ քո իմաստութբ զյաջողուած ձեռին գործոյ ընդ հեծուն ձայնիս մաղթանաց։ Զօրացո, տէր, 'ի հանդէս բարի ճգնաւորական արի վաստակոյ, կցորդ լեր կարեացս տկարութեան, թեթեւ կացո զաշխատութեանս այս սկիզբն. արագեա, միշտ կարող, զյառաջադրեալ ձեռնակերտս, դիւրաւորս ընթացս 'ի յաւարտումն լրման։ Ի փոխան իմն բերկրութեամբ զիս հասո, ժամանն կացուսցես 'ի հանդիպումն յուսոյն, կցորդ լեր ուղւոյն ճանապարհիս ընթացից, 'ի թռիչս ամբարձման փութացուսցես յօդուածսն, ընդ աջմէ իմ լիցիս 'ի վտանգի ծանրութեան, զձայն քո լուր 'ի յանձկութեանն պահու,

ձեռամբ քո կեցո ՚ի կորստեանն ժամու, մտամբք քո ազդեա ՚ի սահմանին անձկութեան, հարթեա զխորոց ամենաչար խափանմանն, հողեղինիս առաքմամբ ըստ Ամբակումայ ինձ հնարեա, բան ինձ շնորհեա ՚ի յատենի բազմութե՛ն, իմաստութիւն յիս տնկեա ՚ի հանդիպման քննութեանն։ Ամպով կամաց քոց հովանացիր հրաշապէս, հանդարտեցո փայլուեղ կենաց զծովուս մրրիկ, սանձեա զատեաց կենցաղոյս պատկեր քոյին հրամանաւդ. քանզի թէ ոչ ողորմութիւն քո, տէր, կամեսցի, այս լուծութիւն կոհակաց կարծր է քան զվէմ. եւ թէ ՚ի ցամաքի անտես առնիցես, իբր զանկայու՛ն պնդութիւն յատակս ՚ի ներքոյ սառի հաստեալ ստանի։

Բ. Արդ՝ ընկալ, Յիսուս, զպաղատանացս ձեռնարկութի՛ քեզ ՚ի հաճութիւն, եւ արա ինձ զամենակարծն զայթագղութիւն մեծ փառահութիւն։ Որպէս ՚ի ջրահեղձոյց ամենակործանն դարու, որք ՚ի հարթ տարածման գետնի առանց երկիւղի յանհոգս կէին, յողորմութենէդ ամայի մնացեալ կորուսան. իսկ ընդ հովանաւոր մածուածով լաստին յողնատառան հիմանն հայթայթանօք յանուն զթածիր յեցեալ պահեցան. ընդ որս եւ զաղաչողս մշտատատան ՚ի նաւահանգիստն խաղաղութե մարդասիրապէս պծեալ ապրեցո. վարձս ՚ի քոյոյդ ընդ իս բերելով հոգեւոր շահից, զտատարբերս այս ստուարութիւն պարտուցս լքեալ բանից առակաւ, ՚ի քեզ տէր անկայց միացեալ խաղաղ անբաժանելի, օրհնեալ յամենայնի։ Ես կցորդելով այսմ մաղթանաց հողեղէնքն ամենամաքուրք ընդ հողեղինացն մարտիրոսաց, որք ջրով եւ հրով փորձեցան. եւ յելից զերծմանն ընդ մեր խնդրեցին, եւ մեզ յիշատակ թողին օգնութե, սոցին ընդ մեզ համբառնաբար զուգամանութի՝ եղիցի եղիցի։

ԲԱՆ · ՁԹ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀԱՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Ընդ այսր հառաչանաց թախծութեան ողբոց ՚ի բազմաց կերպից շարակարգելոց, և ամենից հոգւոց ողորմեա, գովեալ և երկայնամիտ թագաւոր. ՚Նա և այնոցիկ տուեալ որոց հատեալ է անձկալութիւն փրկութեան կենաց. որք ննջեցին անպատրաստաբար շիջեալ լապտերօք իւղոյն պակասութեան. Ահա յիշեա, Տէր իմ գթութեան, և ՚ի յայս եւս պատճառ խրատունս ինձ գրեա. Քանզի թէ և ՚ի փառս ահաւորութեան պանծալեաց մեծիդ՝ հակառակօքն հանդերձեցեր զկազմած մարդոյս, զմին ծանր և զմին թեթև, զմին զօղ և զմիւսն հրային զի զխնդրութիւնն ՚ի հակառակացն հարթ պահեցեալ՝ արդար կշռեցուք հաւասարիմ հաւասարութեամբն. և ՚ի յայսմ ՚ի դարման առողջութեան վերաբերեալ ընդ ամբարձելոյն, զխոնարհութիւնն առ կուռն զխնամն անմոռաց պահեալ՝ պսակ ընկալցուք ճգնաւորականս. Այլ քանզի յայսմ կանոնէ ուխտի վրիպեցաք, և անամանաբար աւհեցմամբ բաց հողոյն զկշման ընդ երկիր մածաք, այլ ոմն ախտիւ և այլ ոմն անգթութեամբ, միւս մասն մոլութեամբ ամենաբաղձ կերակրոց իբր գազան մշտաբոյծ յարակաց կապեալ ընդ բնութեանս. Իսկ ՚ի քանիցս ոմն անդրդուելի և անդզրելի ողորմամբ ՚ի բաց տառացեալ՝ փայփայելս ամբարտաւանէ. Եթէ ջեռնումք տապով սիրոյն որ ՚ի քեզ՝ նշխարս բոցոյն որ ՚ի մեզ, ցուրտն առընթեր կենակից նմին զնոյն կամեցուցեալ բարւոյն ընդ միջէ. Եթէ օդակիտուն հրեշտականաց յանկցիւք ՚ի քեզ, ծանրութիւն թանձրու անդրանիկ նիւթոյս այս հողոյ ՚ի տարև քարշեալ խոնարհէ.

Բ · Եւ արդ յանձնաւոր պարտեալ եւ խոստովան լեալ՝ իբր զայլիկար հաշմեալ հեղձեալ կորեալ վանեցեալ, վատնեալ 'ի բազմաց 'ի մահ դրուեցեալ. վասն որոյ 'ի պարգեւականէն զինեցեալ՝ յաղթութեանն կողմ նոյին, եւ պատկառեալ դիմօք համօրէնից ունողս զբնաւից աղերսարանեմ զմեռելոցն՝ քեզ կենդանեաց. քանզի կարող ես յաւէտ հնարիւք եւ կարողականացն բառս մեռելոցն. ամենայն ինչ քեզ դիւրելի է. նա՛ զի եւ ընդ անհնար կարելոյդ եւ կամելդ է ախորժելի։

Գ · Արդ այսց երկուց բարդուած՝ շնորհաց նորոգչաց առ միմեանս եկեալ՝ կարելն ընդ կամելն, բարձեալ եղիցի եւ յուսահատութեան վհատութիւն ազգաց մեղաւորաց. եւ ժամանեալ հասցէ աւետեացդ լոյս հոգւոց բժշկութեան քում հրամանի, Տէր ամենայնի, օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ · ՁԷ;

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀԱՄՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա · Եւ արդ քանզի 'ի գլուխ կատարման հասեալ սակաւամասնեայ կտակի այսր ողբերգութեան, արա, Տէր, փոխանն դադարման առնուլ ընդ այսց բանից մաղթանաց ինքնանախատաց կշտամբութեն՝ եւ որ յիս կրին չար սովորութիւնք։ Որ քեզէն կարգեցեր սահման աւետեաց անյեղլութեան դատապարտելոյս՝ ասելով, ոչ են կամք առաջի հօր իմոյ՝ եթէ կորիցէ մի ոք 'ի փոքրկանցս. եւ դարձեալ, այս են կամք հօր իմոյ՝ զի զամենեսին ինձ յանձնապարգեւեալս ոչ կորուսից։

Բ · Ահա օրհնեալ ես 'ի գթութեան, բարերարեալ միշտ 'ի քաղցրութեան, խոստովանեալ յերկայնմտութեան, ծա-

նուցեալ 'ի յայցելութեան, քարոզեալ տէր 'ի փրկութե՛ն, ներբողեալ դու յառատութեան, պատուեցեալ 'ի պաշտպանութեան, փառաւորեալ ես 'ի փրկութեան, երկրպագեալ յանբաւ բարձրութեան, պաշտեցեալ 'ի յանքննութեան, գովեցեալ միայն 'ի յաղթութեան, վերաձայնեալ 'ի մեծ զօրութեան, խնկաւորեալ յողորմածութեան, համբուրեցեալ յանձառ հեզութե՛ն, ճաշակեցեալ 'ի խոնարհութեան։ Ընդ քեզ և ծնողդ քո երկնաւոր ա՛ծդ բոլորից մխիթարութեան. ըստ որում հոգիդ քո սուրբ բարութեան, որ զանկեալ զգրաստ թշնամւոյն և զդայթագղեալ մարդն անբանութբ՝ կանոնեցեր ոչ անտես առնել։ Արդ երախտիս հզօրիդ 'ի յիս, և առաքինութիւն մեծիդ 'ի բարձուն տօնեալ անդադար յանխախճան փառաբանողաց. որովք զայս ձայն աղերսական յարգեալ ընկալցիս մարտիրոսացն պաղատանօք 'ի հոտ հաճութեան բուրման անուշից։ Նաև այսու փրկանօք հաշտարար բանի՝ զնախնեացն պարտս և զաներևոյթ վէրս միջնովքն և վերջնովքն մահացուցանողօքն զանձն և զմարմին բժշկեա, ամենակարող, զներքինս և զարտաքինս, զտոխպքն և զգիծքն և զխարանս հարուածոյն, բարձեալ և մաքրեալ դեղովք ողորմութեանդ զկտեալ խածուածս բազմադունիս, որք դարշելիս ընդ ախորժելեացն քեզ ցուցանեն զէութիւն բնութեանս։

Գ. Նաև եթէ հասից յամս ծերութե՛ն քև առաջնորդեալ արժանիս մահու, մի թողցես զտկարութիւնս, մի անարգեր զալիսն, մի կորացուսցես զկործանեալն, մի զլջուսցես ըղկքեալն, մի վայրաբերեր զխոնարհեալն, մի շնչման հողմոյ մատներ զառկայծեալն, մի ընդ պահկեսցես զդեդևեալն, մի անվերարկու առներ զսառուցեալն, մի անդարման լքցի տագնապեալն, մի առանց տածելոյ յարկն խարխալեալ, մի անպատիւ պատկերն հնացեալ, մի պարարտութիւնն անհամեալ, մի շուք շնորհին անարգեալ, մի հնութիւնն քամահեալ, մի նաւ հոգւոյս ալէկոծեալ, մի երկարութիւն յուսոյն կտրեցեալ, մի լար շաւիղին խզեալ, մի ուշ խմա-

տին բարձեալ, մի՛ գոյին կազմած զեղծեալ, մի՛ ամբարձ-մանն թեւք փետտեալ, մի՛ զուարթութիւն դեղոյն ոգեղ-եալ, մի՛ ճաճանչ նշուլին քաղեալ, մի՛ պատուհանք աչացս փակեալ, մի՛ լուսաւորութիւն նորին խափանեալ, մի՛ պատ-կերն խօսուն անկեալ։ Ահա աղաչեմ զքեզ, բարեգութ, ամենայն սրբովք պաղատիմ, լուր ասցին ինձ կանխաւ, զի զանազանն մի՛ մոռասցիս։ Դու առաջնորդեսցես ինձ ըստ սաղմոսողին եւ ապրեցուցես. հան, տէր, ընդ երգողին եւ ՚ի կարծեացն կասկածանաց, յորմէ երկնչիմ։ Իսկ ես չեմ ար-ժանի ՚ի քէն եւ ոչ հասարակական կերակրոյն վարձու, այլ դու կարող ես սովորաբար եւ առ զըղջացողս բարեգործել։ Որ են զարմանալիք անճառից բարեաց, միայն հրաշագործ առ ամենայն երկայնմտութիւն, ընդ հօր եւ հոգւոյդ սրբոյ օրհնեալ հանապազ յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

ԲԱՆ · ՁԶ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ
ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Եւ արդ ջուր կամաց եւ կաթ արտասուաց՝ բեկու-թեամբ հոգւոյս մտացս լքմամբ՝ խորտակմամբ սրտիս հեղ-եալ առաջի, զմարգարէին յիշեցուցանեմ զարամաթացւոյն Սամուէլի, զոր առեալ եհեղ ՚ի սկաւառակէ յանդիման քո, ամենատես, առ ժողովրդեանն օրինակութիւն զանձն ար-կանելոյ խոստովանութեամբ եւ հնազանդութեամբ կենդա-նարարդ գարշապարաց։

Բ. Եւ արդ ընկալ զայս հիւսուած բանի աղիողորմ հե-ծեծանաց, եւ հաստատեսցես յայս նուէր բանի անարիւն զո-հի, թագաւոր երկնի. եւ օրհնեալ սրբեա զտառ մատենի

այր ողբերգութեան , և գրեալ դրոշմեսցես յարձանի յաւիտեան ընդ հաճոյականացն սպասաւորութիւնս։ Կացցէ առաջի քո մշտնջենաւոր , և յիշատակեսցի 'ի լսելիդ քո հանապազ․ բարբառեսցի շրթամբք ընտրելոց քոց , և խօսեսցի բերանովք հրեշտակաց քոց․ տարածեսցի հանդէպ աթոռոյ քոյ , և ընծայեսցի 'ի սրահ սրբութեան քոյ․ խնկեսցի 'ի տաճար անուան քոյ , և բուրեսցի 'ի սեղանի փառաց քոց․ պահեսցի 'ի գանձարանի քում , և համբարեսցի 'ի ստացուածս քո։ Պատմեսցի 'ի յականջս ազգաց , և քարոզեսցի 'ի լուր ժողովրդոց․ նկարեսցի 'ի դրունս իմաստից , և տպաւորեսցի 'ի սեամս զգայութեանց․ իբր կենդանեօք զիմս պատմեսցէ խոստովանեալ զանօրէնութիւն . և թէպէտ մախճան ընկալայց իբր զմահացու , այլ յարակայութեամբ բանի այսր սոփերի՝ գրեցայց կենդանի։ Մնասցէ սա անեղծ 'ի կամս քո , տէր , ինձ պատժապարտիս համբարձեալ միշտ անդուլ դատիչ , անաչառ կշտամբիչ , անպատկառ յանդիմանիչ , անխնայելի դսրովիչ , անողոքելի պարսաւիչ , անհամբոյր ծանակիչ , անմարդասիրելի մատնիչ , անփրկելի տանջիչ , անկաշառ կառափիչ , անխնամելի յայտնիչ , ապառում հրապարակիչ , աշխարհալուր բողոքիչ։ Փողով մեծութեան ազդման առանց լռութեան և կամ դադարման զիմոյս պարտեացս խոստովանեսցի։

Բ․ Այն գիր իմոյս ձայնիւ իբր զիս ընդ իմ աղաղակեսցէ , տարածեսցէ զծածկեալսն , հռչակեսցէ զգաղտնիսն , կականեսցէ զկատարածն , հնչեսցէ զմոռացեալսն , յայտնեսցէ զաներեւոյթսն , բարբառեսցէ զբարուրսն , քարոզեսցէ զխորոցն , պատմեսցէ զմեղացն , մերկացուսցէ զանտեսցըն , ցուցցէ զկերպարանս թագուցելոցն։ Շօշափեսցին սովաւ որքն , գոյլին գայթագղութիւնքն , յանդիմանեսցին անձառքն , քամեսցին չարեացն մնացուածքն։ Եւ թագաւորեսցեն կեանքդ շնորհաց ողորմութեան քո , Քրիստոս , 'ի գանձս պահեստի ոսկերացն ցամաքելոց․ որով 'ի ժամանակս կենդանականս սկզբնաւոր լուսոյ մտի գարնայնոյն նորոգման աւուրն պայծառութեան՝ քոյով ցօղով յոգի աճեցեալ

այսու փրկութեամբ անմահականաւ, և անցամաքելի վերամբարձութեամբ շառաւիղս ձգեալ իմանալեացն բարեաց՝ դարձեալ դալարեցայց և կրկին ծաղկեցայց ըստ քոյինաշունչ գրոյն յուսադրութեան։ Աւ քեզ միայնոյ փրկողի և հոգւոյդ քում հօր խակակցի, միամնական տէրութեանդ և անճառ երրորդութեանդ խորհրդական զօրեամբ փառք և երկրպագութիւն յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ · ՂԹ

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. ԱՍՏՈՒԱԾ *և տէր, կեանք և արարիչ, ողորմած, գթած, լոյս, երկայնամիտ, անոխակալ, մարդասէր, ամենագութ, պարգևատու, փրկիչ, օրհնեալ, գովեալ, բարեբանեալ։ Դարան ամրութեան, պատսպարան վստահութեան, առանց նենգութեան բարի, առանց խաւարի ճառագայթ, քաւիչ մեղաց, ողջացուցիչ վիրաց, անհասանելեաց հնարք, անմատչելեաց հպաւոր, անյուսութեան ելք, անուն քո խոստովանեալ աստուծոյ որդի. և հօր քո ընդ քեզ հզօրի և աչաւորի, և հոգւոյդ ամենակալի և ընդ քեզ երկրպագելոյ՝ փառք և պաշտօն գոհաբանութեան յաւիտեանս. ամէն։*

ԲԱՆ · Գ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ
ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. ԲԱՐԵԲԱՆԵԱԼ ած երկնաւոր, միայն արարիչ, տէր ամենակալ, մեծութիւն ահեղ, գթութիւն օրհնաբանելի, ողորմութիւն խոստովանելի, բարերարութ՛ի երկրպագելի, խնամակալութիւն պաշտելի, մարդասիրութիւն տօնելի, պահպանութիւն խնկելի, բարձրեալ անքննելի, մերձաւոր կամարար, ապաւէն անկասկածելի, մխիթար սրտից, փարատիչ վշտաց, ապաքինիչ ցաւոց, սպառումն վհատութեանց, բարձումն պարտեաց, փոխարկիչ կարեաց, կարգաւորիչ կրքից, յարմարիչ բանից, սանձարկու լեզուի, շրջադրութիւն շնչոյ, կացուցիչ հագագի, ամփոփիչ խորհրդոց, կրթարան կամաց, արձանացուցիչ յուզմանց, հանդարտութ՛ի մրրկաց, խաղաղութիւն ծփանաց, որ ունիս զթելոց ամէնընթաց իշխանականիս, և իմաստութեամբ նուաճեալ առ քեզ դարձուցանես:

Բ. Գոհաբանեալ միշտ երախտաւոր, որ հեզութեամբ անհպարտութ՛ե երկայնամտեալ հանդչիս տենչանօք անճառահրաշիւք յանձինս սրբոց. թագաւոր էից համայնից, ամենայնիւ ծանուցեալ գթած. սկզբնահայր և նախաշաւիղ սիրոյն ընթացից. ճանապարհ կենաց, որ առաջնորդես քաղցրութեամբ զխմելոյս 'ի լոյս վերին: Չեռնկալու մեծ վստահութեան, որ ոչ թողացուցանես գայթագղելոյս 'ի վայր կործանել. յուսոյ կերպարան, ճշմարիտ առ հաւատչէիւ աղաչողաց մատանց յայտնի երևեալ. ապաւինութիւն հանգստեան, որ ոչ երբէք մատնես վտանգի դատապարտութե: Ազատութիւն շնորհաձիր, որ տաս լիապէս առանց փոխատրութեան փրկանաց. առատութ՛ի աննախանձելի, որ քոյին

փառաւորութեամբ զանարգ նիւթ հողոյս ճոխացուցանես։ Պայծառութի՛ անստուեր, որ ճառագայթիւք աչեղ բարձրութեան պարածածկեալ զթշուառս՝ կրկին բարգաւաճանես։ Քաւիչ մեղանաց բազմաց, որ զհերքեալս ՚ի փրկութենէ առաջնոյն պայծառութբ նորոգեալ՝ վերստին վայելչացուցանես։ Հնարաւոր դիւրահաս առ ամենայն անբաւ գերամբարձութիւն յաւէտ յառաջեալ, եւք վստահութեան առ խոստացելոցն վայելս. երանութի՛ անձկալի, յոր զկենդանութի՛ շնչոյս լքանելն է ախորժելի, զի զքեզ գտից՝ կենդանի։ Կամք անփոխադրելի առ ՚ի քաւութիւն գերւոյս զօրացեալ ամենազօրելի. անսխալելի դեղ կենաց, որ և մեռելոց բնաւին եղծելոց առնես զքանչելիս։ Ամենաստեղծ աներկբայելի, որ զհուրբ կիզեալն և զհողմով հոսեալն և զժանեօք գազանաց ծախեալն ՚ի քթթել ական նոյին հիւթականութեամբ անպակաս յարուցանես։ Անհաւասար համարձակութիւն, յորում աստուածօրէն պանծանօք պարծելն է իրաւացի։

Դ. Հայեաց, տէր, յերկնից զուարթ քաղցրութեամբ
յամենակործան վտանգ նեղելոյս, և արա անդորր հանգըս-
տական դիւրաւոր ՚ի բազմատագնապս հեծութենէ։ Նո-
զյարուցեալ գումարս սատակչացն, եթէ սպառազէնք այ-
սական դժնեայ հնարաւորութեան բուռն մարտակցաց
պատկանեալ զինուք, եթէ մեղաց ոգեղ և քո ատելի կեր-
պարանք, եթէ ցաւոց և ախտից վտանգիչ և կորստական նըշ-
մարանք, մերժեսցես հանցես հալածեսցես խափանեսցես և հա-
լածեսցես հեռի սահմանաւ խայտառ տարագրեալ անդարձ
որոշմամբ վերստին կորստեանն. և կառուսցես կացուսցես
նպաստակ կենաց և ամուր մահարձան զնշան խաչիդ ապա-
ւինելոյս ՚ի քեզ փրկութիւն. և յայսմ անպարտ և անպարտելի
և անվանելի արուեստից ահաւորդ մեծութեան լուծցին
որոգայթքն գաղտնածածուկ սատանայականք, կարտեսցին
մեքենայքն, վատնեսցին գայթագղութիւնքն, խայտառա-
կեսցին հաղբեցն դրութիւնք, յայտնեսցին երեւոյթք որսոյն,

գտցին նենգողին ծուղակք, վերացցին վարմին վերարկուք, տոչորեսցին որոմանցն բոյսք, նզովեսցին բանաւորին չարաբանութիւնք, կորեսցի լար խաբէութեան 'ի մահ որսողին, պարտեսցին պատողին բանսարկութիւնք, պակասեսցին զէնք զրպարտողին, անկցին սուսերք մահաբերին, սուզեսցին սադրողին պատրաստութիւնք, արձակեսցին տոռունք տագնապողին։ Ապականեսցին սուտ կերպարանք կեղծաւորին, սատակեսցին խորոտականացն խիստ յարձակմունք, ցրուեսցին կցորդութիւնք կերչացն, բաժանեսցին ազինք աւազակացն, քայքայեսցին բոյլք բարբարոսացն, քանդեսցին ամրոցք ապստամբողացն, արգելցին ամպրոպք յանդգնելոցն, փարատեսցին փորձողին անձրեւք, հալեսցի և ցամաքեսցի եղեամն ադանդաւորին։ Խորտակեսցի եղջիւր գոռոզին, մանրեսցին ամբառնալիք դրօշիցն կերպարանաց, փշրեսցին ամբարհաւաճութիւնք հպարտացելոցն, նահանջեսցին դիմեցմունք ճակատելոցն, քակտեսցին միաբանութիւնք զօրացն բելիարայ՝ թէ անմարմինք և եթէ մարմնաւորք, փախիցեն ընդ նոյն ճանապարհ 'ի մի շաւղաց հեռոց յեօթն տարակոյս· 'ի գուբն ինձ փորեալ ինքեանք ընկճեսցին։ Յեղանակեսցին ձմերունք ձանձրացուցչին, հատցի կապն կցորդութե՛ մշտաջան աւազակին, նողկասցի մոտացս կայից համբոյր շողոքորթին, ընդ միջեալ մեկնեսցին նետաձգութիւնք նեղչին, կայցէ 'ի սասանման նաւ խարդախողին, խլեսցին յարմատոց անտի տառամունք խածանողին։

Դ. Առն փայլոփ օրհնութեան կենաց՝ յորում պրկեցար սատուածդ անըմբռնելի, յիշատակաւ բեւեռացդ որով 'ի գործի մահուն մածուցար արարիչդ երկնի և երկրի, արեամբդ տէրունականաւ՝ որով զվիշապն մեծ կարթիածեալ որսացար, լեղւոյն դառնութեամբ՝ զոր արբեալ, զդեղատուութիւն կորուսչին արտաքս հեղեր, պատմարանութեամբ ըղձական ճաշիւք կրկին սարսափելեաց՝ որով զլրբութիւն հակառակողին ըմբերանեալ ամաչեցուցեր, անուամբդ անհասականաւ ամենայնիւ անթարգմա-

նելոյդ՝ յորմէ դողան և դատապարտին սոսկացեալ սաս-
տիկ սարսափմամբ բնութիւնք ամենայն երևութից և աներ-
ևութից, եղիցին այս ամենայն պարգևք շնորհաց խոստո-
վանելոյս 'ի պաշտպանութիւն, 'ի բժշկութիւն և 'ի քաւութի։
Եւ մահաբեր դառնաթոյն օձին, և որ 'ի նմա ազդեաց տի-
եզերադաւ չարութիւնն, 'ի սատակումն եղիցի նորին. նոյն
ինքն 'ի կորուստ և յանբժշկական հարուած տանջանացն
տխուր մատնեսցի, կապեսցի և ըմբռնեսցի։ Եղիցի ողորմու-
թիւն ստեղծողիդ ընդ իս, և շունչ ոգւոյս իմ ընդ քեզ ան-
բաժանօրէն կապաւ միացեալ 'ի մի։

Ե. Եւ որ ոք ընթերցցի զայս աղերս ձայնի մաղթանաց
գոչման աղօթից հայցման ծերոյ և տղայոյ, կուսի և երիտա-
սարդի, և եթէ յաղախնաց ոք պաղատեսցի աստուածսիրա-
բար, հաւասարապէս անաչառութբ ընկալցին 'ի քէն մասն
երանութեան պարտուց ազատութեան, հաստեալ վերստին
յանարատութիւն նորոգ մաքրութեան, նկարեալ դարձեալ
զքոյդ կերպարան անփոփոխելի։ Ա՛հա տիրապէս հնարա-
ւոր, զօրեղ, անպատում, անհաս, անիմանալի, տեսցես աս-
տանօր 'ի հառաչանս կողկողանաց այսր հեծութեան, որ 'ի
բոլորից շրթանց ընծայեալ քեզ մատուցանի, վասն հօր քո
երկնաւորի և բարերարի, և հոգւոյդ սրբոյ փառակցի և
կենդանատուի, աստուածածնիդ բարեխօսութեամբ և խըն-
դրուածովք ամենայն սրբոց։ Ո՛վ դու ստեղծեր զամ,
և 'ի քէն եղեն ամենայնք, և դու տիրես ամենայնի. և քեզ
փառք յամենեցունց, մինչ յիսկութենէ անժամանակ Եր-
րորդութեանդ, զուգակցապէս փառաւորեալ յանբաւս,
և յաւիտենից յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ · ՂԴ

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա · Տէր տէր գթութեանց և ա՟ծ ողորմութեանց, անուն մեծութեան, ձայն ահաւորութեան, կոչումն սաստկութե՟ն, լուր անհասութեան, բարբառ դողութե՟ն, հնչումն հիացման, յուսադրութի՟ւն բարերարութե՟ն ամէնողորմ քաղցրութե՟ն. յորմէ երկուցեալ սասանին ամենայն բնութի՟ւնք եղելոց ՚ի քո սպառնալեաց ահիդ պակուցման, սաւառնին սերովբէք, ամփոփին քերովբէք, պարուրին պարք լուսակերպից, երկնչին հիացմամբ բոլոր պետութի՟ւք վերնոցն, նոյնք ցնծան դողութ՟բ մեծաւ ՚ի մի նաւակատիս բերկրութե՟ն, զարհուրին դեւք, ընկրկին չարութ՟ցն գունդք, պակասին խաւարասիրացն հոգիք, անդնդոց մատնին հրեշտակք օտարին։ Կայլին նշանաւ խաչին յարձակմունք դիմամարտին, փակին ՚ի ստորին բանտի քինաւոր ամաղեկացիքն, անխզելի հանգուցիւք պաշարին խումբք հակառակորդին, արգելին անգերծ զընդդմաւ՝ մահաշղինայն կաճառք, սնգլին ՚ի մետաղս ահեղ հրամանիդ այսակիանացն գումարք, պապանձին կարկեալ ընդդիմաբանիցն դասակցութի՟ւնք, պարաւանդին հիւծմամբ կորստեան աներեւութիցն ժողովք, անլոյծ շղթայիւք նեղին ապերախտութի՟ւնք Բելիարխատոսին։

Բ · Ահա կարկառեմ մատամբք ձեռին զտեառնագրութի՟ւն նշանիդ ՚ի ժամ գիշերիս, որ ոչ մթանաս խաւարաանգիտութեան, ամենևին տեսականութի՟ւն, քան թէ ՚ի լոյս անմատոյց հանդուցեալ բնակես։ Ընկալ զաղաչողս փառնգաւոր գոհաբան ընդ պահպանութ՟բ թևոց հզօրիդ, փրկեա ՚ի ցնորից եկամուտ պղտորութեանց, սուրբ արա զզգայարան հայելեաց սրտիս նկատմանց, ամրացո փայլուդ

կենաց 'ի տխրական անդնդոց , արեամբ քո սրսկեա զերջանկութիւնս կայից , զհետս ելումոյն կաթուածոյ կենարար կողից գծագրեա , երգոյն պահպանարան քառակերպիդ ձեւակերպութ'ի եղիցի , հանդէպ տեսուն աչացս ամբարձման փրկականդ քո կրից խորհուրդ առդիցի , ընդ բարաւոր յարկիս չարչարանաց քոց գործի հաստիցի , զծառոյդ օրհնութեան հաւատք յուսոյ խնդ կախեսցի: Նորդել , տէր , սովազատակիչն հոգւոց , մնացէ անխաբան պաշտպանն լուսոյ , և ընդ սաստիկ ծանրութեան ցաւոցս և զբեռն պարտեացս թեթեւացո , զոր 'ի լուարանի մտացս ամփոփման մահճացս անկողնի ուշաբերեալ գյուսահատութեանցն դառն պտղոցն՝ խոստովանիմ ամենագիտիդ զանհամար մասունս գործոց չարաչար անօրէնութեանցս:

Գ. Զանգո զվստակեալս 'ի բազմածուփս աշխատութենէ , բարձ զտագնապ տարակուսանաց ոգւոյս կործանման , զդառնութիւնն ընդ վշտացն , զհեծութիւնն ընդ կարեացն , զանձկութիւնն ընդ թշուառութեցն , զհառաչմունսն ընդ խորտակմանցն , զբեկութիւնսն ընդ ապշութեանցն , ընդ թմբրութիւնսն ընդ շրտմանցն , զարբեցութիւնն ընդ յիմարութեանցն , զթերամտութ'ին ընդ խելագարութեցն , զսառումն սիրոյն և զհրային ջերմութիւն աղուական ախտին: Օժանդակ լեր տկարութեան բազմախուռն տարտամութեան , բարեգործ աջովդ շնորհի , ձեռամբդ նորոգողի , մատամբդ կենսաբաշխի , փառօքդ մշտափայլի , յարակայութեամբդ անեղծի , երեսօքդ զուարթականի , խնկութեամբ էիդ պաշտելի , բարձրութեամբդ երկրպագելի: Զառ ընդ չարաչար հեծութիւն կորստականս խեղդման , զնոր գիւտ չարին , զհին խարդախութիւն բանսարկուին , զօտար ազդեցմունս 'ի մահ կրթողին , զանյարմարական երեւոյթս հանապազորդեան եղեռնագործին , զառ աչս հնարագործութիւնն դժնդակ դիւին , զողոքական բոցաշնչութիւն ձգող կախարդին: Պահեա 'ի տեղւոջ հանգստեան մեռօրինակ այր դադարման յանկրկնելի մտածութեանց , 'ի մանուոր

սխալութե՛ց, 'ի մեծագոյն գայթագղութե՛ց, 'ի փոքրագոյն ոտնառութեանց, 'ի խաբեբայ չար ձանձրութե՛ց: Հեռացո զանհանդէպ մտածութիւնն 'ի զգայութե՛ց ծառայիս յանցաւորի, զկիրս բարկելիս, զվարս թշնամանելիս, զդիպուած պատկառելիս, զհետս վրիպելիս, զպատիրս ձաղելիս, զխորհուրդս անդոսնելիս, զաւերաբանութի՛ս նշկահելիս: Անխալ հոգւով և անշաղախ մարմնով զապաւինեալս 'ի քեզ հանդերձեա, 'ի շնչմանէ հողմոց, 'ի զարկմանէ բռնութեանց, 'ի բախմանէ փոթորկաց, 'ի յոստմանէ մրրկաց, 'ի յարձակմանէ գազանաց: Ի կախման աչացս հայեցուած սրտիս մի ստուերասցի, այլ զուարթասցի պայծառասցի վայելչասցի՝ ընդ քեզ փայլեսցի, տէր Յ՛ս Ք՛ս, լուսաւոր վառմամբ անշիջանելեաւ: Բանիւ քո սրբեա զպատապարանս բազմականիս 'ի խորամանկութե՛ց, 'ի զբաղմանց, 'ի քո ատելի յիշատակաց, 'ի վերնամարտ մտածմանց, 'ի քբէական մոլուսութեանց, 'ի տիրանենգ անշնորհութե՛ց, յամենընդդէմ հերձուածութե՛ց: Գնդիւք վերնայնոցդ վերակացու ինձ լիցիս, պետութեամբք, իշխանութ՛բք զօրաւորօքն անյաղթականաց մաքուր մատակարարաց սուրբ ա՛ծութեանդ. առաքեալքն աւետեաց աւետարանաւն, մարգարէքն կտակարանօքն, մաղթանք երջանկացն 'ի կատարածի աւուրն ընծայեալ: Որովք նկրհեցից երկիւղիւ ընդ քեզ տրտմութեամբ, և զարթեայց շնորհօք քո կրկին ուրախութ՛բ. եթէ վհատութ՛բ ննջեցից, յարեայց դարձեալ հոգևորական բերկրութ՛բ. եթէ ընկղմեսցայց մեղանօք, կանգնեսցայց վերստին զատեալ 'ի խղճէ անաղտ անբծութեամբ:

Դ. Որ խնդրուածոց ամենահաւաչ ձայնիս հեծութե՛, միայն բազմագութ, բարեխօսութ՛բ սրբոյ ա՛ծածնիդ և ա՛մ արդարոց և նահատակաց ընտրելոց: Եւ քեզ փառք յաւենեցունց իմոյս գոչմամբ վերաառաքեցեալ սրբովք զուարթնոցն անմահականաց դասուց, 'ի գովեստ հօր քոյ ա՛յ մերոյ և հոգւոյդ սրբոյ բնաւից հաստողի և նորոգողի, յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն:

ԲԱՆ · ՂԲ

Ի ՓԱՅՏՆ ԵՐՋԱՆԻԿ ԲԱՐԵԲԱՍՏՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՀԱՐԻՆ ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԵԱՆ

ԱՂԱՉԱՆՍ ԵԴԵԱԼ ԸՆԴ ԿԵՐՊԱՐԱՆՍ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԵԱՆՆ

Ա. ԳՈՀԱՆԱՄ զքէն, բարեգութ, միայն մարդասէր, արարիչ երկնի և երկրի, որդի աստուծոյ կենդանւոյ, այն ինչ զարթուցեալ անձկութեամբ սիրոյ քո յիշատակի 'ի լրութի հնչման փայտից հրաւիրման։ Որով բախեալ զձայնարձակութեանցն զազդողարան, սթափեցաք կանգնեցաք, 'ի վեր յարուցեալ 'ի մեռօրինակս թմբրմանէ, ուստի իբր կոչմամբ սփոփանաց բանի բերեալ ձգեցաք 'ի ժամ պաշտաման օրհնաբանութեան, յանդիման լինել քեզ ուրախութեամբ հանդէպ հատուցմանս բեմի։

Բ. Ահա փառք քեզ, անսահման անուն և անբովանդակելի զօրութիւն, որ այսքանեօք հնարաւորութեամբք ընդ փրկութեան խնամ հոգացար. գոհաբանեալ անեղծ խոկութիւն, որ կերպարանեցեր հրաշիւք աստուծին զհանդերձելոյն նմանութի, հանդարտ գործեաւ վայելչականաւ փայտի անօթոյ առ քունս անյարիր սաստիկս ղտատացեր. որպէս թէ ընդ ծուլութեանս դանդաղութիւն զյանդիմանութիւն խրատուդ խառնեցեր, 'ի հայրենի սիրոյդ հեզութիւն զուժգնութիւն ճայթմանն յարեցեր. յընդոստ զարկուած երկուց միջնորդաց՝ մարդասիրապէս քաղցր անձրևեցեր. ոչ մեղմութեամբ մեղմական վանդիւ նիրհմամբ ընկղմեցեր, և ոչ անխնամաբար ահաւորութեամբ զտառապեալ հոգիս զարհուրեցուցեր։ Ընտրողական երկրպագութիւն առեղծծիդ բոլորից, որ այժմէն ցուցեր համայն յայտնապէս զօրինակ ահեղ բարբառոյն մեծի աւուրն յարութեան, կենդանացուցեր 'ի դադարմանէ դժոխական անբանութենէ, 'ի խնդիր ելեալ կոչեցեր զպակասամիտս 'ի գինիդ ուրախու-

թեան. տարաբեր զսոյն լինել հանդերձիչ անարատ հարսինն առ սէր փեսային. երկուցեր փոքր այս խմթանաւ զապարասանլին զվիթխարութիւն, լուծ սուր կրթութեան սամբակին ուսոյ զայս իր գործեցեր, վարապան մինչ չարախօսին կզակաց եղեալ կազմեցեր։ Փառաւորեալ յաւէտ անբաւ բարձրութիւն մեծիդ ծոյ, որ փոխարկեցեր զփայտին պարտիս յաղատութիւն շնորհիդ կենաց, խմատնացուցեր վերստին դարձեալ զյիմարս ցնդեալ՝ հոգեւորական հանճարովդ, կարկառ կանխմամբ զանբժշկութիւն հարուածոյ օձին առանց մռուցման միշտ թարգմանեցեր, ընդ Երրորդութեդ գծագրութիւն զկայն երեքկին խմ փոսակարին 'ի կատարածին սոլխմբ կրկնեցեր։

Գ. Գոլեստ ներբողից բուրմամբ խնկոց մերատաքեմ քեզ, ամենախնամ, զի 'ի ստապատիր կռոցն բազմաստուածութենէ առաւել յանձնագունիւք որսացայ զանձն իմ պարտաւոր 'ի քո երկրպագութիւն, խորոտ և աչարկու նուիրեալ փայտիւս զճշմարտութիւնն քարոզեցեր, մեծացուցեր այսր պատճառաւ պաշտամկանաւ զնոր աւետարանութեանդ պատիւ։ Այն ինքն աղաղակ բարձրութեան գոչման սպառազինութեանդ քո, արքայ պետութենց կայսերաց երկրի տէր Քրիստոս. նշան խրախութեան աւարտման հանդիսի մարտի քո, Յիսուս, յորում խմանալին Փարաւոն կապեալ ըմբռնեցաւ, կամփեչ հանապազորդեան գըլխոյ դաղանթան հպարտացեալ չարագործին՝ չերտա այս տաչեցեալ։ Մոխաւ դումարին 'ի պատերազմի որդիք Սիոնի ընդդէմ աշխարհակալին խաւարի. տօն լիմն աստուածաւանդ կրթութեան կարդեալ 'ի հեռուստ այս դրօշուած իւղեալ՝ առանց հնանալոյ և կամ խափանման, նշանակիչ ժամանակի ապագայիցն հաստուցման 'ի բացուստ անդր ծանուցմամբն, ազգակից հանդունանման կենացն փայտի՝ որ 'ի դրախտին աստուծոյ, կոչարան բարւոք հաւաքման փոյթ ընթացիւք 'ի յարկն օրհնութեան, պատկեր տեսակի տընկոյն դիտութեան 'ի կարգ ընտրութեան բարւոյն և չարի,

յիշատակ մեծ տեսանողութեան յերեսս կերպիւ հոգւովդ սրբով զնշան խաչիդ, նախազեկոյց աւետամատոյց փառաց գալստեան 'ի դշխոյն պահեալ սուրբ Թագաւորիդ, յորդորիչ քաջալերական մաքրապարկյն խրախճանութեան, անախտական սիրարկու անձնահամբոյրն կցորդութեան շքեղաշուք քողընծայ ամենածին կուսին Թագուհւոյ, յարդարիչ ծածուկ պճնութեան՝ որ 'ի հոգին է վայելչութիւն, նմանութիւն պատգամին Սինայ, որ 'ի տէրունեացն արտաքս առաքիւր. միշտ օրհնորդ պանծալի անշաղախ որդւոց մայր անարատից՝ սովաւ փառազարդէր։

Դ. Գերագոյն քան զԵրիքովին փողն եղջերեայ զբռնութ՛ին Բելիարայ սովաւ հարթեալ տապալեցեր, քարինս արձակեցեր պարսիւս այս փայտեայ՝ ընդդէմ Գողիաթու, գայխան նորոգ կառուցեր վկայ ահարկու կործանմանն սատանայի, զ'ի խոր աճեցեալ արմատս մեղացն մեքենայիւս այսու խլեցեր, զմոռացեալ գործոցս իմ պարտիս՝ այսր երախտեօք ընդ իս կապեցեր։ Զոր եթէ այլ իմն ձայն բանիդ աստուծոյ անուանեմ նախապատուեմ եկաւորութեն, ոչ սխալեմ քան թէ ճշմարտեմ. 'ի տկար ամանս այս նիւթոյ հոգէկրի՝ մեծութիւն գործոյդ Յիսուսի առաւելապէս պատմեալ հռչակի. բիւրաւոր օգնականութիւնս մերնապարգեւս և քոյինատուրս 'ի յայսմ անպատսպար ապաւինութենէ երկրականաց զարմանագրեցեր։

Ե. Խոստովանեալ անուանդ անքննին մարդասիրիդ բարեխնամութեան, խնկեալ խորհրդով սրբամասնութեան, անդծագրելի կերպարան լուսոյ, որ կրկնաձիր նշանաւս այսու նետս արձակեցեր հեռաձիգս ձայնատրականս օդաչուս և յարմարաթափիչս ունողս յինքեան հոգի կենդանի, որով անխալ հանդիպմամբ զնպատակն խաւարային աղեղնաւորին գաղտնութեան յաւէտ կործանմամբ 'ի յետս ընկճեցեր։ Իբր զպատնէշս ամրաբերձ բերդամարտութեան կանգնաւորս անվայրարկելի՝ աստուստ անդանօր զկտեալ դիպուածս այս փայտի զարկման հրեշտակ կամարար Թշնամւոյն

ներհակ մեր յուղարկեցեր։ Բանիւ հրամանի մեծիդ ակնարկութեան, օծութեամբ շնորհիդ արեամբ քո խառնեալ՝ զայս եղջիւր խեթկիչ մոլի գոռոզին իբր զխաչիդ փրկանակ յեսանեալ սրեցեր։ Ի մեծ ազդմանէ այսր աղաղակի գեր քան 'ի վերնոցն քանդեալ վերացաւ դրանդն ամրութեան կամաց անվայելուչ և ամէներկչոտ խենեշութեան կարծամոլին, ընդ հրէական սրտին իմաստից և սուտերական տանն կործանութեան։

Զ· փառաբանութիւն քեզ վերընծայեմ, անմահ Թագաւոր, զոր արարեր և հաստատեցեր աջովդ քո հզօր, աղաչեմ զքեզ, կրկին ներգործեա։ Մնուցեր սովաւ հերքեալ առ 'ի մէնջ զխէթ դժնդակ խորամանկութեան բանսարկուին, զտաժանական տապ մեղաց, զհողմն դառնութեան շնչման խաբողին, զտարր արկածից մահու երկիւղի, զառ 'ի յոդից ցնդմանէ մնասակար բերմունս տխրեցուցիչս, զայսախառն հեծեծութիւնս թալկացուցիչս։ Ցրուեա վերստին քոյինաղէն հեծանաւս՝ օժանդակեալ թևօք նշանիդ՝ զամպս հրածինս, զորոտմունս կարկտաբերս, զցաւագին ցոլմունս հրախաւար կեղծաւորութեան փչման բազմոտանի վիշապին, զսուր սատակման, զծակատամարտ դիմեցման, զյարուցելոցն 'ի վերայ վայրենական խորհրդոց զդիւացն կաքաւս։ Յորմէ զարհուրին յայսմ իրէ փոքուէ՝ տեղի տուեալ մեծաւ դողութեամբ, կիրթ իմն ծանօթութեամբ յայտնի գիտացեալ, թէ յայս ազդ ձայնի յառնէ տէր 'ի դատաստան։ Նա խրախուսին յոգի արութեամբ զրահեալ պնդապէս սուսերաւ հոգւոյն ածարեալ մարտիկք ամենայն 'ի ձև կանոնի այսր յիշատակի, որ զամենափորձ հրոյն ընթութենէ գոչմամբ անկերպագրելեաւ համօրէն աղանց քարոզէ 'ի յօրինաւոր ապարէզ երջանկաբար նահատակուել։

Է· Հարաւ ահա փող աւագափող, համբարձաւ սովաւ սառուած օրհնութե՛, պատմեցաւ սոլիմբ ամենայն երկրի, հնչեաց 'ի լսելիս բաժանման հեթանոսաց, ձայն պահապանաց մեծին զօրացաւ, ըստ բանին Եսայեայ, և 'ի նոյն

բարբառ առ հասարակ ցնծացուք։ Ցնդեցան ջրոյն առա-
կաւ 'ի ձեռն սորին Թշնամիք խաչին, անպատուեցաւ ճա-
շակն պողոյ առաջին փայտին, տօնեցաւ նիւթս այս խոր-
հրդական կենաց անուանեալ, անարգեցաւ երկաթ առ 'ի
պէտս պատերազմի, իբր զօրութիւն տեառն 'ի սանձս ե-
րիվարին մեծին նշանի այս փայտ կենաձայն յարմարադրե-
ցաւ, ամփոփեցաւ օծեալս ցպով հոլովին երկնայնոյ սուր
իշխանութեան մարդկային ձեռքին։ Ոչ գծեաց 'ի քար տա-
ճարին մուրճ ինչ գործողի. իսկ յաստուածակերտս խորան
փայտս այս նուիրեալ ընդ խաչին թեւոց սլացեալ զօրէ։ Ոչ
'ի գլուխս ամրոցն և կամ յեօթնիցս եօթներորդս յոբելի-
նիցն՝ յանկեան ուրեք խափանմամբ փողէ, այլ ընդ ծագս
տիեզերաց և ընդ ծիրս եզերաց՝ 'ի ծոցս ջուրց բազմութե
ծովուց և կղզեաց նոցա յաճախ սաստկութեամբ անարգել
ձայթմամբ իմն ոծայնով հնչեցեալ աւետարանէ։ Կատա-
րեցան սուսերք սատակողին այս փայտի ցուցմամբ, յա-
նօգտակարէ անտի մեզ փոխաձեւեալ 'ի խոփս և 'ի մանգաղս։
Ը. Ոչ արձագանք արձանաց 'ի խորոց ինչ գանչութենէ
խփատս առաքեցեալ, և ոչ դժնդակապէս ըստ իմաստակի ու-
մեծին օտարի զօդ վիրաւորեալ, ոչ անախորժ սրութեամբ
ընդ ունկն մտեալ և ոչ զաման ուղղոյն անկամակութեամբ
չար թնդեցուցեալ, ոչ ոսկերցն փուշ խրտուցման յանձն
բուսուցեալ և ոչ մտացն այլայլ ապշութիւն առաջի ար-
կեալ, ոչ զանգակ նիւթոյ պղնձոյ դանդաչեցուցեալ և ոչ
քար ընդ վիրգս սալի առանց քաղցրութեան առ նոյն զար-
կուցեալ։ Պարփակարան անխորտակելի Նորոյս Սիոնի, մի
սա 'ի սպասուցն կազմուածոց արարչաւանդիցն գլխաւո-
րաց, զոր եկեղեցականքս քրիստոնէից ընդ ղեւտականացն
զգուշաւորապէս բարձեալ յանձանձեն. օրինակ ձայնի հր-
րեշտակին, զոր առակողին բան՝ հաւուն կոչմամբ այսու
տեսակաւ զայն տպաւորեաց. նոր գործի շնորհի նուագա-
րանաց աւետարանին՝ զարթուցիչ հոգւոյն ծոյ մաւ՝ պշուց-
առ օրհնաբանութիւն սաղմոսարձգին կարգաւորեալ կամք

Սկզբնապար նախընթացութեան աղէյարմար ջութակաց
բարետաւիղ ողբերգակութեանց՝ բարացուցական բամ-
բռան բառացի բարառնութեանց . որինկ նորոգ այլ իմն
տեսակաւ առեալ մեզ ընդ հնոյն փոխանորդութեամբ , ոչ
հեթանոսօրէն ուրուածայն հնչման եւ կամ հրէաբար խա-
կախորհութե , զոր մարգարէն տէրամբ ազդեցոյց՝ 'ի բաց
արա յինէն , այլ զսա սիրեաց եւ կրկին պատուեաց մաքրա-
կան տածմամբ՝ ահարկու դիւաց եւ ամ չար պատահարաց։

Թ. Դու արդ ընկալ օրհնութեամբ յարգեալ գովեստի-
զայս տուր սրբութեան՝ ինձ պահպանութիւն եւ քո փա-
ռաւորութիւն , քո պաշտօն եւ իմ գոհութիւն , անաղանդ-
արուեստ բարձրութեան արարչական փառաւորութեանդ։
Ստացէ ձայնդ այդ ծածարեալ ընդ պատուաստ յօդից շաղ-
կապութեան , հանել 'ի հոգւոյս զպատիրս դիւաց եւ զմուտս
անիծից եւ մեղաց ապականութեան։ Արասցես լինել զայս
իր նշանակիչ ջնար ջահաւորական , անջրելի նամակ , ջատա-
գով անխափանական տէրունական տնօրինականացդ։ Ահա
պարգեւեա սիրաւ , բարեգութ , աղաչեմ , հզօր , կրկին մեզ
շնորհեա պահպանութիւն 'ի դիմամարտից յաներեւոյթ եւ
յերեւելի։ Ընձեռեա մեզ , ձեռն ամենալի , որ բանաս եւ
մատուցանես պատրաստաբար բաշխմամբ 'ի մասունս բազ-
մապիսիս , օդոց քաղցրութիւն , անձրեւաց շահեկանութիւն։
Պակասեսցին քոյով հրամանաւ այսու բարբառով հողմ տա-
պախառն , շնչումն ցաւաբեր , յարձակմունք հինից չար
խարդախութեան . սիրաւ խափանեսցին ամենայն դիմամար-
տութիւնք զինուորութեանց դժնեայ մահուչին , հալեսցին
հատցին եւ մեռցին յերջանիկ ձայնէ օծեալս այս փայտէ
որդն եւ ուտիչ , եւ ամենայն նմանք սոցին , որ 'ի մերոց մեղաց
զօրացեալ ընդ մեզ պատերազմին։ Արմատացո մեզ սիրա-
տունկ երանութեան զյուսոյդ 'ի քեզ մեծ պաշտպանու-
թիւն , առեղծիչ բոլորից , տէր արարածոց , զայս ծառ Սա-
...ունի կախեալ 'ի դիտակ ոստոյն զաւանդ սուրբ
... ծագեալ քո , Քրիստոս , 'ի

պտուղ կենաց անմահականաց։ փախիցեն յանհուն հեռաստան խորին խաւարի՝ այսր փայտի փառաւորելոյ բարեզեկոյց ձայնարձակութեամբ՝ նեսարք ներհակք ստապատիրն ստորինականաց բազմաձեռնեան խարդաւանողաց։ Մ՛երժեսցին սովաւ 'ի յանդոց պտղատոհմական արօրադրութեց մերոց սահմանաց և 'ի քո մշակեալ կենդանի երկրէ՝ վէրք վատնիչք և հոյլք մորմոքեցուցիչք․ կորեսցին սովաւ յաւելուածք կրկնադեղ և անվայելուչ պատահմանց՝ 'ի հնարից չարին 'ի մեզ յայտնելոց․ իսկապէս վանեսցի սովաւ, որք յերկպաքանչիւրոց բնութեանցս մերոց վերերեին ինքնաստեղծութիւնք մերձաւոր դաւաճանողաց, յումեմն օտարին վրիպակ մտածմունս, և յայլումն գարշ գոյութիւնք անմաքուր զեռնոցն ապականողաց։ փրկեա, տէր Յիսուս, աղաչեմ զքեզ, փրկեա, բարերար․ կարկառեա առ իս զաջդ ամենազօր, և օգնեալ ինձ սովաւ՝ զերծո զիս յամենեցունց ընդդիմացողաց։

Ժ․ Խառնեսցի միացի հրաման քո 'ի սոյն՝ առ 'ի փոխարկել զանդամանդեայ սիրտս յիմարեալ՝ 'ի քոյին բանիդ արդիւնաւորութիւն․ հալեսցես մխեսցես զայս նեցուկ հրաշից քումդ սքանչելեաց 'ի սիրտս ծորեալս և յոգիս լքեալս, և հաստատեսցես կազմեալ պնդապէս 'ի կայումն ուղիղ անսասանելի․ իսկ զանընդոստն կակղացուսցես զարթնուլ և զգաստ լինել յոգի հեզութեան ծծաւանդ քո պատուիրանիդ, որպէս զՊօղոսն և զՄատթէոսն։ Յիշեցո՝ մարդասէր, պատուեալս այս փայտիւ զերախտիս խաչիդ, որով զանձառումն ներգործեցեր․ բարձ յինէն կեցուցիչ, զվտանգպարտեացս պանծալի լծակօք ամբառնալեաց նոր տապանակիդ։ Բացցին կամօք քո, հզօր, 'ի յայս ձայն կենաց՝ լսելիք սրտից յամառեցելոց․ լուիցեն յայս մեծի բարութեան 'ի քումդ ակնարկութեան՝ ականջք խլից․ պարզեսցին 'ի ձեռն սորին լեզուք համրացելոց․ լուսաւորեսցին 'ի սոյն տեսարանք աչաց, հայել մաքրապէս 'ի քեզ պշուցեալ անայլայլաբար․ զղջասցին դարձցին կազդուրեալ կամք

յափրացելոց. ընձեռել տացես, տէր, տագնապելոյս անձրև արտասուաց։ Եղիցի քեզ սա մեզ լուր ցնծութեան, ձայն ուրախութեան, բարբառ բերկրութեան, նուագ հանգստեան, նիւթ երանութեան, պատճառ փրկութեան, առիթ քաւութեան, մերժումն վշտաց, խզումն խեղդմանց, ընդարձակութիւն նեղութեանց, համառօտումն խեթմանց, հալածումն հեծութեանց, թեթևութիւն թառաչմանց, յապահովութիւն կարեաց, կարգադրութիւն կրից, սփոփութիւն վհատմանց, բժշկութիւն ցաւոց, տևականութիւն հեղգութեանց, ուշադրութիւն անտեսից։

ԺԱ. Ի յայս կամուրջ ցանկալի անխոտոր և անխոտորնակ, և ՚ի վերնաշաւիղ բարձրաբերձ սրբահետ սանդուղ երկնաչու, առ հայր քո օրհնաբան ահաւոր անուն ձգեալ մատուցես, բարերար, հոգւոյդ առաջնորդութեամբ միանալ ՚ի քեզ անընդմիջելի. որով և սրբոց միոյ միայնոյ և միանական տէրութեանդ և անեղծ արարչութեանդ ՚ի կենդանեաց և յանշնչականաց հաստելոց վայելչական գոհութեամբ փառք և իշխանութիւն յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

ԲԱՆ · ՂԳ

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ
ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Աղօթք Թարգմանօրէն վասն սրբալոյս եւղոյն Միւռոնի։

Ա. ՍՈՒՐԲ ահաւոր անուն բարձրեալ անպատում, անձկութեան փափուկ յարախորժելի, ՚ի սրբերգենիցն փառատրողաց միշտ սրբաբանեալ բնակեալդ ՚ի սրբում, լի և ամենազեղուն բարութեամբ առատաձեռն աննուազելի, լոյս բարի և ծագումն գոլելի, երկրպագեալ փառաւորելի,

ահեղ և անզննելի , ամէն և յամենայնում։ Ա՛յսու բանիւ գաշամբք յուսոյ ուխտ ընդ քեզ միութեան , հզօր , այո , ամէն , ալէլուիա · գովեալ Թագաւոր հանուրց , աստուած բոլորից , ստեղծիչ գոյից և տէր կամարար , միայն առիթ պատճառաւորաց , փրկիչ և օծեալ մշտապաշտելի։

Բ · Աստի մեկնապէս Թարգմանեալ 'ի մեզ զայս գանձ անվաճառ և հարստութի՛ անփոխադրելի , Յիսուս Քրիստոս արքայ երկնաւոր , որում գոհութեամբ մեծաւ սպասեն ան-մահականացն ահեղից լուսաբերան բազաշնչութի՛ք , կրկնեալ քեզ յօժարութեամբ 'ի հաճութե՛ անխոտոր մնաց , ծունր գոհութեան ստեղծող էութեանց , որ են 'ի տեսման և 'ի ծածկութեան։ Որ եսդ և էիր միայն բովանդակ ամենեքին անպականելի , առեր զմերս խնկապէս համայն , զի 'ի լրութե՛ քումմէ լցուսցես · օրհնեալ և բարեբանեալ , ծանուցեալ յաւէտ միշտ անքննութեամբ ողորմութեամբ մեզ 'ի փըր-կութիւն , 'ի փառս և 'ի գովեստ անճառ բարձրութե՛ ահա-ւորիդ բարերարութեան։ Սկզբնաձիր օծմանս շնորհի մե-ծախորհուրդ հրաշագործութեան · քանզի լոյս քո մեզ ծա-նուցեալ ճառագայթ անհաս , ծագումն անսահման , արե-գակն անաչառասփիռ , աստղ սահմանից երկակշիռ տար-րութե՛ց , ճրագ ոտից և լոյս հետեւմանց , որով 'ի ցոյցս իմաս-տից եկեալ տեսութեամբ բանիս այս յարմարութեան , տօ-նեմք պարերգութ՛ հրեշտակօրէն յստակամտաբար փրրկ-չակայելուչ կնդրկաւ խնկեալ զպարգևաբաշխ առատա-տրութի՛ ամենիմաստիդ յեւղ զուարթ անքիծ դաւանմամբ։ Քանզի 'ի սկզբան անդ կազմեցելոյ ողորմելի տխրակա-նութ՛ 'ի փչմանէ բարձրագոյն շնորհին՝ հայրն իմ սկըզբ-նաստեղծ՝ և հնացեալ յաւէտ մեղացն գերմամբ 'ի մահ գրաւեցաւ , կապեալ ընդ եղծման ապականութե՛ անզերծ հանգուցիւ , 'ի ծառոյն պատճառաւորեալ յանկումն անյա-րիր ամենակործան գլորման , հերքեալ 'ի լուսոյ՝ այսր խա-ւարին վայրի մատնեցաւ · իսկ դու , գթած տէր ողորմու-թեան , քանզի յաւէտ քան զնոյն ծանեար զոր ստեղծեր ,

և զի չէին ակնկալութեամբ չեկաց յոր ինչ էին, որով անկարողանայր իսկապէս տեսանել 'ի լոյսն վերին անմատոյց գերակայութեան անսահմանելւոյդ, ոչ մշտափայլ յարակայ վառմամբ անաղօտելի տարածանեցեր, այլ գիշերայնոյն ոտնալպիրծ մթին արհաւրաց ձեռնկալութիւն ձիթոյ՝ շարամանութեամբ նիւթոյ պատրուկի ընդ նոյն զանգելոյ՝ յօրինակ քո անախտ միութ՟ե ընդ մեզ խառնելոյ՝ մարդասիրապէս հիւսեալ կազմեցեր. զի որ 'ի ստուերս մահու տարագրեալ գտաք՝ կանխակորուստ անկումն պարտեաց, 'ի պատճառ իւրն ազգակցաւ պողոյն ջահաւորեցեալ հաւատոյն վառմամբ՝ 'ի նոյնն դարձցուք խնկաւորութ՟ի. որպէս և փայտիւն մահու՝ մածմամբ քո 'ի նա՝ ածեալ մածուցեր զմեզ, առակաւ մեծի խորհրդոյն միաւորեալ 'ի փայտն կենաց։

Գ. Նաւ արդ որպէս ոչ է օր լրմամբ առանց գիշերոյ, և ոչ տնօրէնութիւն յայտնի առանց ձիթոյ պիտոյից խնդրոյ. քանզի իբր օրինակն հասարակային ոչ նուիրաւոր՝ զմարմնաւոր աչաց տեսութիւն լուսաւոր առնէ, նոյնպէս և մաքրեալն քոյինաշունչ շնորհին ընտրութեամբ անիմանալեաւ զաներևոյթ հոգիս միութեամբ 'ի մեզ անտեսիդ հրաշափառապէս պայծառացուցանէ։ Ո՛վ որպէս յիջումն լուսարանի սուրբ աւազանին լուացմամբ մարմնոյն զանձինն հաւատովք առնուլ սրբութիւն, սոյնպէս 'ի յօծումն իւղոյն պարարեալ յուսով՝ զհոգւոյն զօրութիւն սովիմք և 'ի սոյն համարիմք ունել ամենայնիւ աներկմտելի։ Նաւ որպէս հրամանդ տէրունական օրհնաբանելի զքաւութ՟ի մեղաց ախտացելոցն նախախնամէիր, իսկ ոչ հաւատ ունողացն առ այն՝ բժշկութիւն հրաշալի յանդիմանակաց անտուստ առ նմին մարմնոյն տեսակի հաւատարիմ վկայ անդարձիցն հաստատէիր, սոյնպէս իւղս այս փրկութեան լուսով կատարեալ՝ հեղեալ 'ի մեզ օծանէ զարտաքին խորանս. իսկ զներքին մարդս աներևակ ծածկապէս մտեալ՝ նոր կենդանածնէ։

Դ. Պատկեր պանծալի այս զանգուած նիւթոյ արարչիդ երկնի. քանզի ովք զիւղոյն կրեցին օգտութիւն՝ որ յողոր-

մութենէն շահընծայութիւն , և դու 'ի գովեստ քեզ զայս
բան սահմանեալ, թէ ողորմած եմ ես տէր · քանզի որպէս
սիրոյն անուան կցորդիս աստուած , նոյնպէս 'ի մասնէ և այ-
սու զիջեալ գծագրիս՝ ըստ տնտեսութեն որ առ մեզ։ Վե-
հագոյն մեծութեան խորհրդոյ յարմարաւոր դիմակերպու-
թիւն այս ճարպ պարարտութեան երկրի թանձրութեան
հողանիւթ գոյականութեան · զի որպէս սոյն մասն 'ի կեն-
դանեոյն ոչ 'ի կերակուր հրամայիւր անդ ըստ օրինին , այլ
արարչութեանդ բոլորովին պտուղ որոշիւր , նոյն նմանութբ
ևս և աստանօր իբր զգօրութիւն՝ տեառն մատչելի յայս ա-
ւանդ հաճութեան էիդ աստուծոյ վայելչապէս տուեալ
նուիրի , հոգւոյս հարազատ զուգաճանապարհ , արարողիդ-
պահեալ և ուխտեալ · քանզի ոչ շունչ արեան և ոչ ճենճեր
ինչ զուարթութեան օրինակ հոգւոյս իմոյ և կարոյս ընդ-
անդամաթիւս մսոյն ծախի , այլ աքքայութեանդ վերնում
վիճակի տէրունական բազմականին ձօնեցեալ ճաշակ՝ այս
նիւթ ջահաւորական մշտաբորբոք անաղօտելի։

Ե · Ոչ էր մատչելի 'ի նախադահութիւն արու անդրա-
նիկ դատիչ քննողաց , եթէ ոչ ծծմամբ ինչ նշանակէր · ոչ
քահանայութիւն 'ի յանկոխելին տեղի ձեռնարկէր , եթէ ոչ
այսու կատարեալ լինէր։ Յակոբ զքարն պատկեր Վ խմին ,
'ի խորհուրդ երկար՝ խորանին ընտրութն , ծծմամբն տպա-
ւորեալ կերպացոյց · առ որ զիջումն անճառ բարձրելոյդ-
տեսութեամբ սանդղոցն յարմարութեան , և զխ 'ի վեր տա-
նելոյն անդուղեկցութեամբն , զարձանն իւղեալ կառոյց
նպատակ 'ի ցոյցս ապառնեացն յիշատակի։ Ահարոնեան
քահանայութեանն պայծառութիւն հրամանաւ մեծիդ ևս
ծծմամբն ճոխանայր · որով 'ի գլխոյ անտի 'ի մօրուսն զեղեալ
գերափառ իւղոյն զարմանազան կենդանագրութիւն , ըստ
սաղմոսողին , զփառաց նախնեոյն առակէր զանդրադարձու-
թիւն և զշնորհիդ կենաց սրբութեան ընդ մեզ խառնութի։
Թագաւորութիւն ոչ էր պանծալի անդանօր պատկերաւն
ստեղծագործիդ , եթէ ոչ եղջերբ իւղոյն օրհնութն ձեռ-

նորոգեալ՝ պսակաւ պճնութեան թագին յանուն քո, Քս՛, գլուխ ամբառնայր։ Եւ զիա՞րդ զնախնին վեհից մոռացայ, զծառայն մեծիդ և զկերպարանն անպարագրելւոյդ. ո՞չ ահա Մելքիսեդեկ յօրինակ ճշմարտիդ ահաւորութեան 'ի ձիթաստանեաց լերինն, ուր յետոյ ոտք մարմնացելոյդ Ա̃յ զետեղեալ կային, 'ի վերնոց անտի հրեշտակաց 'ի պտղոց տեղւոյն իւղեցաւ. ուստի շիրմի սկզբնահօրն պաշտպան եպիսկոպոսական արքայապատիւ ճոխութեամբ 'ի քէն հանդերձեալ նորա, մինչև յայտնեցար երևեալ լրմամբ համայն խկութիւն ադամայինն կենդագործութեանդ։

Զ. Եւ արդ, քանզի քո են շնորհք և քեզ վայելեն գոհաբանութիւնք, օրհնաբանեալ որդի Ա̃յ, դու ինքն յարմարեա բարենշմար տպաւորութեամբ զաղաչանս իւղաւորականս ընկալաւորս զմռսալիս պատճառ քեզ փառաց, և ինձ մեղապարտիս առիթ բժշկութեան. մատո, տէր Յս՛, վերացս աներևութից զայս ձէթ լուսանիւթ, և արկ 'ի սոյն խարանս խոցոյ մահացուի զկաթուած օրհնութեան իւղոյդ փրկութեան անապակ գինեաւ սիրոյդ, միութեամբ արարչականաւ պատսպարեալ պատուիրօք խնամոց. զի յիշատակարանս Թարգմանօրէնս բանից մաղթանաց՝ վայելչական իմն յարմարութեամբ 'ի թևս հոգւոյդ զկարգ իւր գտցէ։ Ի վերայ Դաւթի հոգի քո, բարձրեալ, յայնմ օրէ խաղաց, յորմէ օծութեամբն նուիրեցաւ. Սաւուղ յայր յայլ և 'ի մարգարէս ոմանս անտուստ իսկ գրեցաւ, յորժամ օծումն ժամանեցաւ գագաթան նորին. արքայութիւնն աստետանեայց օծմամբն գրաւեալ մատուցաւ 'ի կցորդութիւն տանն Իսրայէլի. կայսերս ոմանս նշանաւորս վեհս և երևելիս 'ի խժականաց բարբարոս ազգաց իւղս այս կենդանացուցող ցօղով անձրևեալ՝ իբր կարթիւ որսացաւ 'ի յընտանութի հպատակութե՛ն մեծիդ աստուծոյ. բանն որ առ Կիւրոս երկնաւորին պատուասիրութեան՝ զօծեալն ձայն նմին մեծ փարկաւ. ձայն սաղմոսողին գեր քան զմարգարէութիւն զօծեալն անուն նախայարմարեաց, կանխանափակ ընդմիջար-

կութեամբ պատուէր աւանդեալ, մի՛ մերձենայք և մի՛ մեղանչէք․ առ Հեղիա առաքելութիւն ածային հրամանատուութեանն, նշանակ իմն հանելոյ 'ի պաշտամանէ անտի բահաղու, զօծելութիւնն 'ի Քորեբ ազդեաց Յէուայ և Ազայէլի։ Իւղ թափեալ անուն փեսայիդ 'ի հոգելից բանից իմաստնոյն վերավկայեալ՝ կանխաւ իսկ գրեցաւ․ որպէս զի հոգին, ա՟յ յաւէտ պատկեր և նշանակիչ, զ'ի փոքուս զմեծկերպագրութիւն քո նկարագրեալ՝ ընդ քեզ միացուք առմամբ քո շնորհիդ։

Է․ Նու զի՞ ևս երկարս պատուածորէնս բացականադոյնս գծագրականս և առակաւորս շարագրեցից առաջի վերնոյդ և աճաւորիդ մաղթողական բանաստեղծութիւնս․ տէրդ և կենդանարարդ՝ արարիչդ երկնի և երկրի 'ի յօծմանէ անտի սկսար քարոզել զաւետարանն արքայութեան, վկայեալ անտուստ 'ի Յովհաննէ՝ օծեալ և գառն աստուծոյ բարձող մեղաց աշխարհի։ Զի թէպէտ ընդ օծմանն օրհնութեան հոգին էր քեզ խակաբար լրմամբ և ածութեանն խառնութ՟ի բովանդակապէս, այլ անուանն պաշտօն խորհրդեամբ շնորհին հրաշափառապէս ազդելոյ 'ի սուրբն․ զի զարկութիւն ադամեան մարմնոյն մեծանալ յաւէտ այսու յորջորջմամբ պատրաստ արասցես։ Բացեալ զառածս մարգարէութեանն Եսայեայ՝ դու ինքն ածութիւնդ մարդացեալ ընթերցար, հաւատարիմ առնել զբան ծառայից քոց, տէր․ և իբրև ծանուցեալ եղեր օծութ՟ն 'ի կարգ անդ բանին, թէ հոգի տեառն 'ի վերայ իմ՝ որով և օծ իսկ զիս, ապա փակեցեր 'ի հանգիստափառն օծելութենէ զորքանութ՟ի երկաքանչիւրոցն յայտ արարեալ խորոգաւ սահմանի՝ ընդարձակ հեռաւորութեամբ մեծաւ կնքեցեր, զմերս կաթուածով ինչ շնորհազարդեալ, և զքոյդ խնկութ՟է ընդ հօր և ընդ հոգւոյդ հաւասարութեամբ թարգմանեալ։ Ի նախածանօթ միակերպութ՟ն պանծալի իմն գովեստի՝ օծեալն կոչմամբ 'ի հրեշտակացդ փառատրողաց արարածոց երկրի ծանուցար։ Զոր մարգարէն կանխաւ գուշակեաց զ'ի Յորդանան, և

յընտրեալն լեառն Թաբօրական հայրենի ձայնիդ եկաւորութիւն, թէ որ պատմէ 'ի մէջ մարդկան զծնեալ իւր· զոր սաղմոսին ձայն կանխաւ պատմէ՝ հզօրիդ փառաց զայս պատիւ առ 'ի զառեալդ ձեռնադրելոյ, օծ զքեզ աստուած՝ աստուած քո իւղով ուրախութեան։

Ը· Հոգի երեւաց մերոյ տէր Քրիստոս· որ է օծեալ անունդ իւղոյն, որով զփչումն կենդանութեան 'ի դէմս մեր լոյս բարերարութեամբդ քո ազդեցեր· իմաստութեամբ ումեմն երջանկի՝ մարդասիրութիւն խոստովանելի, ասելով առ ոմն, թէ եդ վկայութիւն առաջի տեառն օծելոյն· զնոր աւետեացս վկայելով, թէ կոչիկս անգամ ոչ առի յամենայն մեղեաց։ Նորգոյն երգ իւղեփեցական գինի զաստուծով ծանուցեալ զխորհուրդն 'ի գովեստ հարսին սուրբ եկեղեցւոյս՝ զմուռս առաքինութեան հանդերձ ամենայն առաջին իւղովն · և ևս զմուռս և կնդրուկ մաքրութեան փառուց ամենայն փոշեաց անուշից իւղովքն զանգեալ՝ անդստին և այսր յառաջաբերեաց։ Դանիէլ զկենսատու մահու քո, Քրիստոս Թագաւոր երկնի, 'ի վեր քան զօրինակ կոչումն ձայնի զայս անուանադրեալ վկայեաց յայտնի, թէ զկնի վաթսուն և ինն եօթներորդացն սպանցի օծեալն, և օծեալ առաջնորդ զքեզ յորջորջեաց։ Ճրագակիր աշտանակն Զաքարիայ Ադդովայ՝ որ 'ի Բարեքեայ իւղոյն բարեբաշխ բացատրութեամբ 'ի մասունս եօթանց առաջադրութեանց գնդիցն վառելոց՝ 'ի ջահէ անտի զօրութեամբ անեկամտաբար վիճակաւորեալ, զ'ի քոյդ լրութենէ 'ի մեզ փրկութի և օծելութիւն գերաբնապէս նախազեկուցեր։ Որ ըստ օրինին անտուստ գուշակմամբ 'ի խորանին որ 'ի տաճարին՝ ամէներգել իմն կրթութեամբ սովորաբար մատուցեալ լինէր, պանք բաղարջընծայք և նաշինք իւղովք խառնեցեալք, և զուարակք եզանց իւղարկեալք, և տիրական անուամբ ձայնեցեալք, և հաւուց ոմանց թաթաւմամբ յազգակից ճարպին 'ի յարիւն, այսր խորհրդոյ առ ձեռն տեսակք և նշանակիչք յարմարականք քեզ, միածին ծնունդ

օրհնաբանեալ մեծիդ աստուծոյ. միայն դու օծեալ նորոգ և զարմանալի՝ ինքնութեամբ համայն էութեամբ իսկապէս լրմամբ ամենայնիւ անպակասելի։

Թ. Եւ զի՞ ես իցէ բազմապատիկս նշանակել առ այս մեծ խորհուրդ անհասանելի, և ոչ ճաշակել զքեզ, քաղցրու՛ն. իմանալ քեւ զայս՝ թէ զի՞նչ իցէ իւղն, եթէ ոչ զոխրու՛ն 'ի փայտն պարտեաց սոլիմբ բժշկեալ, ըստ սաղմոսողին, զուարթ գործեցես. և զի՞նչ պարարտութիւնն, եթէ ոչ զկերակուրն մահու սովու մոռացուք լցեալ 'ի սմանէ. և զի՞նչ օծութիւնն, եթէ ոչ զմոխրոյն թշուառ տեսութիւնն 'ի ձեռն սորին փոխարկեցուք 'ի պայծառութի՛ յաւէժ ուրախութեան, անուամբ քո փրկեալ յոգի զօրութեան՝ հօր անուանեցուք. և զի՞նչ արդեօք մարգարէին հոգւոր ըղձականութիւն ամենատենչ բաղձանացն իցէ իմանալ, որոյ ծերութիւնն առակի 'ի ձէթ պարարտութեան, և կամ օծանելն իւղով զգլխոյն վերամբարձութիւն, եթէ ոչ զհի՛ն խարդախութիւն սգոյն սատակութեան 'ի մահ կործանմանն կենագործեալ դեղովս այս կենաց՝ պատսպարեալ օժանդակեցես. և զի՞նչ ճրագին լուսաւորելոյ շնորհակալութի՛, եթէ ոչ 'ի մէջ իմն անյուսութեան մեղացն միգի և կռապաշտութեանն խաւարի՝ կերպակցապէս միութ՟բ 'ի յիս Էմմանուէլ. և կամ զի՞նչ մարգարէն աստուածաբանեալ 'ի սփոփանս զուարթարարս օրհնութեան՝ նշանակ յայտնի վայելչապէս ոմանց աւետէ, օծցին իւղով 'ի մրրոյ պարզելոյ. և կամ իմաստունն 'ի դիմաց հարսինն ասէ օրիորդացն, հաստատեցէք զիս իւղով և գեղեցկազարդ խնծորով յարկեալ ծածկեցէք, և 'ի պարտէզ իւղենեաց տածեալ գրգեցէք, եթէ ոչ այսր ահա ընտրական նիւթիւ հոգւովդ քո լցեալ՝ 'ի սոյն լոյս տեսցուք զանիմանալիդ 'ի մեզ բարձրութիւն գովեալ։ Եւ արդ քեզ, միայն խնամակալ, պատճառ բարի բնաւից եղելոց, ձեռն համբառնամ տարածմամբ բազկացս, երկիւամանցս գործակցութեամբ, սրտիս հեծութեամբ, լեզուիս և շրթանցս ձայնարկութեամբ. լուր ողոր-

մութեամբ, տէր, պաղատանաց խնդրուածոց առ քեզ կարդալոյս. շնորհաւորեալ այսու պարգեւօք՝ գոհաբանութիւն քեզ վերընծայեմ, հզօր ահաւոր բարձրեալ անքննելի, անփակ փափաքմամբ միշտ համբուրեցեալ, սուրբ սուրբ եւ միայն միշտ սուրբ, օրհնեալ հանապազ յաւէժ անդադար երգաձայնութք. Ընձեռեա առաւել բարերարութիւն խոտավրիպելոյս. տուր յոյս քաղցրութեան՝ ոչ մասին միոյ մատուցման լուսոյ արժանաւոր ինձ հանդիպելոյս, լայնել քեւ, բարի, գնդրութիւն ծածուկ խորհրդոյս, դրդութիւն խառնեալ ընդ աղերս՝ առել ընդ Դաւթի, ընկալայք աստուած զողորմութիւն քո, եւ զծածուկս գաղտնեացդ անտեսից՝ իմաստութեամբ քով յայտնի արարեր։

Ժ. Նաեւ արդ մեծութիւն քեզ, ամենակալ առատաձեռն աննուազելի, ամենափոյթ առ 'ի գթութիւն, մշտայօժար 'ի բժշկութիւն, զի միացուցեր խառնեցեր ընդ մերձաւոր դիւրագիւտ ընտանի նիւթոյս զհրաշս անճառս քումդ բոքանչելեաց ահաւորութեան։ Քանզի զոր երկին ամենայն բարձանց՝ երկրիս լայնութեամբ եւ անդնդոց ներքնոց խորութեամբ՝ ծովուց բազմութեամբ ոչ զօրէ տանել, այլ իբր զդոյզն 'ի մեծէ բերի, 'ի փոքր դոյս տեսականեցեր զօրութեամբ՝ սահմանեալ ճշմարտապէս անհրապուրելի. զի մի նորոգ իմն երեւելով յայլ էութենէ՝ առ աչս հարեւանցի երեւականութի ինչ վարկանիցի, վիրաւորել քան թէ բժշկել անընտրաբար զկարծիս մտաց։ Քանզի որպէս մարմին քեզ հաւատապէս, օրհնաբանեալ որդի աստուծոյ, խոկու՛ի եւ ոչ օրինակ 'ի յարդեանցն ցորենոյ ալարչապէս միշտ հանդերձեցեր, եւ կայլակ կողիդ զարիւն խաղողոյ, եւ արգանդ կենաց հոգեւոր ծննդեանն զառատութիւն ջուրց յոլովութեան, նոյնպէս եւ զհոգի անմահից փչման՝ սովաւ եւ 'ի սոյն արգիւնաւորեցեր. երկուեք կենաց՝ որոյ կերպարան յառաջ եկեղեցն եւ ոչ հեթանոսութեամբ է փոխարկութիւն, որպէս ոչ տեառնագրութեան խաչական փայտի ինչ երկրպագու՛ի, նուաղոյս յերկրի խաւարի ըստ նմանութեան քո, տէր,

ծագեցեր։ Քանզի յայս կերպարան շնորհի զանպակաս լրութիւն անհասափդ յայտնեալ յաշխարհի լուսաւորեցեր, զի մի տնանկն կարօտասցի և մի ընչեղն բարձրամտեսցէ, ըստ օրոյ հաւասար բաշխման և լուսոյ արեգական տարածման և ջրական վտակաց զեղման. զի հաւասարապէս բաշխիւր երկրածնաց մանանային զուգամասնութիւն՝ փոքունցն առաւել քան մեծամեծացն։

ԺԱ. Իսկ այս նիւթոյ տեսաւորութիւն խորին խորհրդոյ և 'ի բնուստ անտուստ հրաշապէս ունի զթարգմանութիւն. որպէս զի ոչ երկմիտ ինչ շուրթափութիւն անհաստատապէս զտեղի փոխէ, և ոչ նենգողաբար զընակութիւն ինքեան լքանէ. քանզի ոչ վերջնականօք ածառովք հերքի, և ոչ յընդդիմակցէ ումեքէ ողողեալ արտաքս ելանէ։ Այսն զի որպէս պատահումն գունոյ յէութիւն մարմնոյ անփոփոխ իմն և անհրաժեշտ, որ գոլովն գոյացուցանէ և ոչ գոլովն ապականէ, այսպիսաւ իմն յարմարութեամբ իւղոյս զօրութիւն անդստին 'ի յիւրոյ անտի կերպարան զառեալն ունողի միասնական զուգութեամբ ընդ մեզ իսկ կցորդեցեր, տէր Յիսուս Քրիստոս, ընդ իւրն գոյի և զօրինակն ծակցելով. քանզի զանխմանալին տեսութեան աչաց և մտաց ըղձից 'ի դէմս բերեալ կերպաւորեցեր, 'ի պտղոց երկրի ճնշեալ մզելով զարմանալեօք հրաշագործութեամբ մատակարարիլ մեզ պատրաստեցեր։ Ա՛նաւանդ զի ոչ յոլովից խառնից 'ի մի եկելոց խմբակցութենէ զանազան ծաղկանց, ըստ հնոյն և առուերին բաղմաբուրեան այլայլութենէ, զայս իւղ օծութեան հրամանատրեցեր, այլ իբր զօրինակ փոխեալ զայն առ այս՝ դու ինքն խառնեցար 'ի սոյն մաքրութիւն վերնալոյս ձիթոյ։ Որ թէպէտ անձառ են համեղութիւնք քուամդ անուշութեան, և ընդ օրինակաց լրիք ոչ համեմատի, այլ ծաղիկ դաշտի և շուշան հովտաց և նարդոս ընտիր և եղեգնախունկ խառնեալ հալուէիւ, յարմարութիւն հոտոյ քրքմոյ՝ փթթեալ ողկուզոյ և աղբիւր գինւոյ, ոչ սոսկ քան թէ իւղոյ մրութեամբ պատշաճապէս օրինակեցար փա-

ռաւորեալ անուանդ անքննին, որ զամենայն լնուս, և յիրի խմբէ ամենեւին ոչ կարօտանաս։ Ուստի ոչ չփոթելովք 'ի հակառակաց բանադատութեանց բաժանեալ կամաց մեկին առակի, այլ 'ի սիրոյ հաւանութենէ աստուածապէս 'ի մէնջ պարարիս, վասն մեր ըստ մեզ առ ամենայն վայելչական նմանութիւն օրինակեցեալ. առ որս լոյս բարի և հուր ջեռուցիչ, տապ սիրոյ առանց մասին ինչ շիջման անդթական սառնացրտութեան այս զանգուած նիւթոյ կաթուածոյ ձիթոյ մաքուր մոմոց տեսեալ խմանի, որով յիրաւի սովոր 'ի յաստուած է միանալ։ Ընդ Սողոմոնի ծնելոյ որդեգրեցելոյ աստուծոյ երգեմ բերանով հարսինն երկնաւոր փեսային բարեբան գոհաբանութիւն, համբուրեալ 'ի յիղձս մոմոց զհոտ իւղոց քոց քան զամենայն խունկս, և իբր զբանս կենաց յաւիտենականաց ունողի, ըստ հոգելից բանի իմաստնոյն և աստուածաբան աւետարանչին, զհետ քո 'ի հոտ իւղոց քոց ընթասցուք լուացեալ զերեսս ջուրբք կենաց, որ 'ի վեր է քան զերկին օդոյս այսորիկ, և օծեալ զգլուխս անախտական իւղովդ երկնայնով՝ յանդիման եղէց քեզ ուրախութեամբ, զուարթապէս և ոչ տխրաբար։

ԺԲ · Այս իւղ խնկելի պաշտելի և երանելի, ոչ սոսկ օծումըն ուղղոյս սեննեկի, և կամ հերաց վարսից գագաթան նըպաստ ինչ մատուցանի, եթէ ոչ տէրունական կենսատու խաչիդ տեառնագրեցի։ Այն իւղ զարմանահրաշ օրհնութե լուսոյ զհրեայն և զխուժն՝ զհնդիկն և զբարբարոսն՝ զսկիւթացին և զելլենացին՝ զդուժն դժնէաբար և զարհաւրատեսակ շանագլուխն սոսկալլիէխար, զտէրն ազատ և զըստրուկն ծառայածին՝ քրիստոսեան արարեալ, անուամբ քո կնքէ, և հոգւոյդ սրբոյ ընծայէ, և հօրդ երկնաւորի հարազատ որդի հաստատէ։ Նախօրինակ են սովոր արուեստից տեսմունք յարմարեցեալք նախ նիւթոյն, ապա զօրութենն։ Քանզի իբր անօթ փայտեղէն մինչև օծեալ իցէ՝ դիւրաբար հերձի և անօգուտ եղեալ անպատուի, նոյնպէս և մարդ ոչ իւղեալ սովոր՝ հեշտեաւ խոտանի, և մեկուսի

եղեալ առ 'ի քէն՝ ոչ լուսաւորի։ Ա՛ստ սա քո, Յիսուս, որով զհրաշալեան զարմանագրես. քանզի իբր անգծելի կաղմութեամբ կարծր պաշտպանակաւ՝ ամենապատրաստն շըրջարկութեամբ պաշտպանեալ ծածկէ յայլազունակ խորթնի եկամտից. մինչ զի այսու մաքրութեամբ թաթաւեալն 'ի սմա ոչ ներկի արեամբ, և ոչ ախտատեսակ երփնիւ պղծի։ Նա զի և թափանցանց իմն խառնութեամբ հոգեպէս ընդ թանձրութիւն մերոյս գոյութեան մտեալ անցանէ. զի թէ անէծք սաղմոսողին ձիթոյ առակաւ ընդ ոսկերս չարին համայնիւ բաշխի, որչափ ևս հոգիդ սոյն ճարպով լուսոյ զաներեւոյթ ներքնոյն տեսակս կենագործեալ ողջացուցանէ, ազդումն տուեալ 'ի խորոց անտի շնչման հագագին՝ մինչև 'ի սպառուած ծայրիցն եզերաց զընաւն ընկղմէ գլխատակ մարմնոյ մահուն արկածից. քանզի կենդանական զօրութն քո միշտ աճաւոր, տէր Յիսուս Քրիստոս, 'ի սմին խառնեցեալ՝ ընդ սոյն իսկ բնակէ։

ԺԳ. Այս օծումն բարետեսիլ և առ բռնամարտիկ մերկամրցանակ ըմբիշս իբր զօրաւոր հնարից կերպարան ճըգնաւորական անըմբռնելի ձեռաց ներհակին օրինօք պաշտի, դիւաց և ախտից հզօր ահարկու։ Քանզի յոգնապաճոյճ պճնութիւն բանին Եզեկիէլի առ իմանալին Փարաւոն, հենգնաւոր առակագրութ՛ ողբականօք շարայարմարեալ, յորժամ եղեր, ասէ, և հանդերձեցար ընդ օծելոյ քերովբէին, ուր արձանքն հրեղէնք հաստատեալ կառուցան։ Օրհնաբանեալ աճաւորութիւն ամենալայր ձեռընկալութեան, որ միշտ անճառ ես բանից և դերազանցեալ քննութեանց, որ աւետարանաւն կենաց խնկիս յարակայ իբր նորածին օծեալ 'ի քաղաքի Դաւթի, և 'ի քահանայապետին հարցմանէ, դու ես օծեալն որդի օրհնելոյն, և յերանաւորին դաւանութենէ Պետրոսի օծեալ միայն որդի այ կենդանւոյ, և յապահաւատ քննողացն, եթէ դու ես օծեալըն, ասեն, ասա մեզ համարձակ. և 'ի կանոնականացն քոյ հաւատամք յօծեալդ ուսուցիչ և տէր ամենայնի. և Հերովդէս

յառաջ քան զծնեալդ անուն յայտնապէս հարցեալ. և զիա՞րդ գրեն, դու իսկ ասացեր, զծնեալն աստուծոյ զտէրն Դաւթի զանսկիզբն որդի՝ ժամանակաւ որդի։ Քանզի այսպէս ընկալաք վայելչաբար զայս Թարգմանեցեալ, որ 'ի մեզ բերի ծայրն կատարման խորհրդական կոչմանն՝ վիճակ քրիստոնէից Նախապատուութեան։

ԺԴ. Ո՜րքան ունի ահաւորութիւն միանգամայն և սըր-բութիւն խաղաղական խնկաւորութիւն սոսկալի անունս օծութեան, մինչ զի որպէս ոչ է համարձակել ուրուք յերկ-րայնոցս աստուած անուանել՝ այլ աստուածային, նոյնպէս ոչ բերէ մարմին զՔրիստոսդ անուն անձին համարել, այլ զՔրիստոնեայն. անտանելի նախնւոյն մեծութեան մկրտչին՝ ջուրբ զհոգին հրաւիրողին. քանզի չեմ ես, ասէ, օծեալն, այլ առաքեալ առաջի նորա։ Սովաւ շրջէին, որպէս բանն ազդէ աւետարանչին Մարկոսի, առաքելականացն ըծակ-ցութիւնք, իբր ազգակից հարազատ ձեռնիդ աստուծոյ՝ այսու վարեցեալք. քանզի իւղով օծանէին և առանց մարդ-կային հնարից անուամբ քո բժշկէին։ Սան զի որպէս խա-ւար 'ի լուսոյ և ցաւ յառողջութենէ, գիշեր 'ի տունջենէ և մահ 'ի կենաց, այսպէս և 'ի սոյն իրէ տիրապարգևէ ամենայն չարին երևոյթք մերժին խափանին և բնաւին ամփոփին։ Քանզի որպէս ճանճք զաղբք և փոքր զեռունք սարդից և ունկնամոից իբր 'ի դեղոց մահու յայս նիւթոյ սպառեալ պակասին, սոյնպէս լրութեամբ շնորհի օրհնութեան սոյն իւղ զօրացեալ՝ և զայսս վանէ և զմուրհակս չարեաց ջրէ և զմծիռ մահու պատառէ։ Ոչ է աւազան կատարեալ՝ առանց օծման օժանդակութե՞ն։ Եթէ աւազականցն մահու-խոցման զմարդն առաջին, այս դեղ փրկութեան մատուց-եալ տուաւ. եթէ անձարակ վիրացն Յակոբայ և Իսրայէլի, սոյն իր պատուական յիշատակեցաւ. այս իւղոյ փափաքեալ Դաւիթ՝ իբր ձիթենի պտղալից 'ի տանն աստուծոյ յուսով յարակայի, լքեալ զԹլփատութիւնն՝ անդստին զմկրտութեան շնորհ գուշակէ։ Եւ զի՞ է ինձ զայսմանէ ճառել, և համայնին

կարծել հասանել, որ և ոչ վերինքն զօրէն ձեռնարկութե ինչ բանի զայն խորհուրդ ՚ի մասնաւորէ ինչ ճառելով նշանակել, թողում ասել՝ թէ յիսկութենէ։

ԺԵ · փառք քեզ միշտ և յամենայնի, անմահ Թագաւոր, ՚ի յայժմու երգեցեալ օրհնաբանութեանս, զոր արարեր և կատարեցեր առ իս, բարեխնամ գթած և երկայնամիտ, հարուստ և առատ ամենայաղթող․ անդստին ՚ի հայրցն գծագրելով զօրինակն՝ մինչև ՚ի լրումն ածեր զիսկութիւնն ճըշմարտապէս։ Դու լոյս իսկ բնութեամբ և արեգակն միշտապայծառ, և զաշակերտացն դաս լոյս անուանեցեր, որով զարարածս ամենայն երկրի ճառագայթիւք երջանիկ շնորհինացն լցուցեր։ Ընկալար զիւղն անուշութեան յումեմնէ ՚ի յոտս՝ յօրինակ ընդունելութեան մաղթանաց առ քեզ, և ՚ի միւսմէ պռնկէ ՚ի գլուխ՝ նշանակ սիրոյ գթութեանդ առ մեզ․ միտափափաք բաղձանօք անսահմանելիդ ՚ի սոյն հոտոտեալ, մինչ զի ուխտիւ անփոխադրելեաւ օրէնս յարակայս օրհնաբանելիս՝ քրիստոսհրաման պատուէրս կենաց ընդհանօրէն աշխարհ քարոզել զսակաւաձեռն իւղոյն յարգաւորութիւն, զարմանս հրաշից լռողացն առ ապառնեացն յուսադրութիւն։ Դուք օծութիւն ունիք զսրբոյն՝ ասաց երջանիկն առաքելութեանց, մեկնեալ զխորհուրդն որ ՚ի մեզ զեղեալ յառաւելութենէ կենդանարարիդ անպակաս բովանդակութեան։ Ուստի յաւէտ իմն յարմարաւոր և հանդունատիպ առ ՚ի մասնաւորն նմանութի լուսոյդ և հոգւոյդ սրբոյ՝ այս կաթուած օրհնութեան ՚ի վերնոյդ բարեբաստութեանց անսպառաբար սրսկեցեալ ՚ի մեզ, և ասի լոյս, իբր զնախաթիւ գոլ ստեղծուածոց և արարչութեանդ պատկերակից, որով զխաւար մթութեան մեղաց հալածես․ իսկ հուր, զի յամենայն տարր արարածոց հաւասարապէս ունի զուգութիւն ըստ էականին կշիռ բաշխութեան, ծածուկ և յայտնի, լուեալ և ծանուցեալ․ և եթէ ոչ ընդհարցի ՚ի հակառակէն, ոչ յինքնաստատ յօժարմտութենէ բաղձայ բորբոքիլ։ Դարձեալ և օծումն, զի արքայաբար

որդէգրեալ ընդ քեզ 'ի ժառանգութիւն հօրդ մատուցես. ողորմութեանդ ազդակցաւ նկարեալ 'ի մեզ անեղծանելի՝ 'ի հանդերձեալ փառսն փայլեսցուք. դարձեալ և հոգի, զի մաքրեալ զարկածս խաբէութեն՝ որ 'ի բանսարկուէն ներգործութենէ, նորոգ փոփոխմամբ հոգւով և ճշմարտութե հօրդ երկնաւորի երկրպագեսցուք, բևեռեալ ընդ քեզ յուսոյն հաւատովք, ամենապարգև։

ԺԶ. Ո՛հա արդարև յաւէտ խնկապէս իւղս այս լուսապատար խնկալից՝ վերնականիդ սիրոյ տեսութի։ Սան որոյ և Պօղոս իսկ պատուշաճ վարկաւ 'ի ձեռն գոհաբանութեանն՝ ասելով յայտնի, որ օծ զմեզ ձեօք հանդերձ 'ի Քրիստոս Յիսուս՝ աստուած է, որ և կնքեաց զմեզ և ետ զառհաւատչեայ հոգւոյն 'ի սիրտս մեր. և դարձեալ, մի, ասէ, տրտմեցուցանէք զհոգին սուրբ աստուծոյ, որով կնքեցարուք յաւուրն փրկութեան։ Պատկառելի և անվանելի օծութեն յորջորջութիւն՝ իբր 'ի նորումն յաւէտ քան 'ի հնումն. քանզի բանն դաւթեան սաղմոսին զտիրական տնօրինականացդ սկզբնաւոր կրկցդ խորհուրդ՝ ճշմարտաբար վերասահմանէ, ժողովեցան կուտեցան իշխանք ժողովրդոց վասն տեառն և վասն օծելոյ նորա։ Մարգարէութի մեծ տպաւորեալ զանսրբելի արեանդ պարտիս հրէախումբ չար մոլեգնութեանն՝ որ 'ի տէրդ յանդգնութի, ո՞վ է որ ձգիցէ զձեռն իւր յօծեալն տեառն և քաւեսցի. քանզի թէ և յազգայնոյն սպանաւ Սաւուղ, այլ ոչ իսպառ մերժեցան յամօթ և 'ի նախատինս ազգաց օտարաց, մինչև արեանդ աստուծոյ հաղորդեալ գտան։ Գրաւական մեծ յիշատակի ապագայից ժառանգութեան աղօթանուէր աղերսարկութիւն ասել սաղմոսին, վասն Դաւթի սիրելոյ քոյ մի դարձուցանէր զերեսս քո յօծելոյ քումմէ. և դարձեալ, նայեա և տես յերեսս օծելոյ քոյ, և արա ողորմութի ընդ օծելոյ քոյ։

ԺԷ. Ձեռինդ քո, Քս, երկրպագեալ պարգևատրութիւն այս հիւթ լուսակիր. քանզի ոչ այլ մեծ բարձրութի յարքայութեանն ձոխութենէ ասէ մարգարէն 'ի դիմաց

քոց, տէր, քան թէ գտի զԴաւիթ ծառայ իմ և իւղով սրբով իմով օծի զնա։ Աստի կիրթ իմն յիշատակաւ զքոյդ համբուրեալ լուսոյ օծութիւն, տէր Յիսուս Քրիստոս, ծանիցուք զքեզ անփոփոխ միանջենաւորութիւն, թէ դու ես ամենայն՝ և յամենայնի միայն Թագաւոր Թագաւորութեանց, և ճշմարիտ օծեալ իւղելոց, փառաբանեալ երկրպագութիւն երէկ և այսօր։ Քանզի զոր օրինակ պատրոյկ թացեալ ՚ի ճարպում ոչ երևեցուցանէ ինչ նշոյլ՝ մինչև հուրբ լուցեալ վառիցի, սոյնպէս և այս օծութիւն լուսոյ առ ՚ի մեզ հեղեալ ՚ի հանդերձեալն ջահաւորի։ Այս է կերպարանին մեկնաւոր բացերևութիւն, ՚ի նախնեացն և այսր բերեալ բարենշան իմն յարմարութեամբ՝ հրաշափայծառ երանգաւ գունեալ։

Ժը· Այդ այսոցիկ պատճառ վերագոյն մասանց կեցուցչաց աստուածականաց արարչութենդ հարազատաց, առանց որոյ ոչ է գիլ Քրիստոսեան, և ոչ Նազովրեցի անուանիլ, և ոչ յիշատակիլ յորդիս Յուդայի, և կամ խրախոյս բառնալ յանուն աստուծոյ Յակոբայ, այս հիւթականութիւն որհնութեան ձիթոյ, յորում սուրբ Երրորդութիւնդ խառնեցեալ միաւորի, ճառագայթ շնորհաց, շուք մերոց դիմաց, նկարագրութիւն երեսաց, բարեձևութիւն պատահմանց, լուսաւորութիւն աչաց, տեառնագրութիւն բբաց, վայելչութիւն այտից, զարդ կերպարանաց, պահպանարան շրթանց, հանդերձիչ կրօնից, յարմարիչ վարուց, շաղկապ հաւաքմանց, զօրութիւն անձանց, ուժգնութիւն դիմեցմանց, խափանիչ յուռթից, քակտիչ հմայեկաց, նահանջիչ ձեռնածուաց, խայտառակիչ կախարդաց, գտիչ աղանդից, բռնախոյեան դիւաց, փարատիչ ցաւոց կատարիչ կնքեցելոց, տենչանք երախայից, անզննին արտաքնոց, հիացումն հեթանոսաց, նախանձարկու անհաւատից, մերկացուցիչ գաղտնեաց, յարդանք յետնոց, փառք սրկաց, պճնումն կանանց, աճեցումն տղայոց, հրճուանք ծերոց, ձեռնադրիչ նուիրելոց, զգուշութիւն մաքրոց, պսակ Թագաւորաց,

ճոխութիւն արքայից, յառաջադրութի՛ւ կայսերաց։ Քանզի զոր օրինակ ատամն ինչ կնքեալ՝ նշանակիչ իմն է ներքնայնոյն մեծագնութեան, նոյնպէս բարձրութիւն շնորհին 'ի մեզ սովաւ ծածկեցեալ յանուն քո, աստուած տէր Յիսուս Քրիստոս, վայելչական իմն տեսակաւ ծանուցեալ նշանակի։ Իսկ անունն իսկոյն անդստին 'ի նոյն յորջորջեալ կոչմամբ, ըստ հոգելից արանց իմաստնոց՝ որ յեգիպտացւոց անտի սկսեալ, 'ի դէմս ածելով զիւրին կերպարան՝ աչաւոր խորհրդոյ պատկեր։

Սակս սրբալոյս իւղոյն Միւռոնի։

ԺԹ. Քանզի Միւռոնս այս օրհնաբանեալ, զոր մարգարէն կանխաւ լոյս աչաց գրեթէ զսոյն աղերսեալ խնդրէր, ըստ քերթողութեանն բառի որ ըստ խորութեանն Հոմերոնի, թարգմանեալ իմանի, ինձ մայր. այսինքն է՝ առ 'ի յինքն ձգող զմերս բնութիւն զօրապէս, և կայուն հաստատել չքնաղ փոփոխմամբ զջուրց լուծականութիւն առ աւազանին լուսաւորութիւն. և իբրև զգեղ մածուցիչ կաթին՝ 'ի նոյն ինքն յեղանակել զծնդեալս իմ վայրագութիւն, և զաղբերց հեղեղեալ միտահոսութի։ Իսկ մառնամուռ՝ որ և այս Միւռոն, ըստ այլում բառի ցուցանի. այսինքն է՝ մթին, որ և խաւարչուտ գոլ և ծածկեցեալ՝ կամ աներևական. որ և սոյն կոչումն գիմառութեան չէ օտարացեալ. քանզի արդարև յիրէ անտի անունն նշանակի. վասն զի անքննին է այս խորութիւն յաւէտ քան զամենայն սրբութիւն սրբոց։ Ո՛չ ոչ եթէ ջրոյ օրինակաւ զաղտ ինչ լուանայ, և կամ հացի բնութեամբ զսիրտն հաստատէ, այլ նորոգ իմն յարմարութեամբ 'ի մասունս ազգողականացն անօրինապէս տեսանագրի. սակայն անհասութեամբն վերնականաւ և զանունն ունի անքննին։ Քանզի որպէս աստուած իսկ և իսկ 'ի լոյս անմատոյց ասի, իսկ անսահման վառաւորութեամբն յեղանակաւ իմն անբաւութե 'ի խաւար անզննին ծածկեալ

իմանի, փակեալ արտաքուստ 'ի ձեռնարկութեանց մերոց իմաստից, նոյնպէս և այս ծորումն լուսոյ 'ի լեզուաց ոմանց ճարտարաց 'ի ճահ ճեմութեանց դրականապէս անուանագրութեամբ մռայլ առձայնի, վասն ոչ զօրելոյ երկրածին բնութեան զիսկն գիտելոյ։ Իսկ զերկաքանչիւրս ծածկանացն անդստին յինքեան հարստաբար տիրապէս նմանակերպունի · քանզի 'ի կոչումն անուան բարձրելոյն նմանակերպեալ՝ կրկին մեծանայ խաղս այս նուիրեալ ամենաբուրեան ազնիւ կնդրկաւ · վասն զի աստուած մեր հուր ծախիչ է ըստ Մովսէսի, և դարձեալ լոյս է ըստ Յովհաննու. ուստի և Եսայի ճշմարտապէս զսոյն ակնարկէ, եղիցի, ասէ, լոյսն Իսրայէլի 'ի հուր։

Ի. Դարձեալ այլ իմն կերպացուցանելով զբանս առ 'ի նոյն պատկեր յայտնութեան իրի · վասն զի ոչ մոռանամ զիմն նողկութիւն՝ որ 'ի գթութենէ մեծիդ քաղցրացաւ՝ վերստին դոլեստիւ օրհնել. քանզի Մեռոյ, որ է դառնութիւն, այսինքն՝ նշանակ իմն յարմարական չարչարաւոր կրից տաժանմանց, որ և Միւռոն ստուգաբանեալ մեկնապէս ըստ մեզ՝ մեռելութեան ազգականութիւն։ Քանզի այսու օծմամբ հոգևորականաւ խզեալ կամ հատեալ 'ի սնոտիասէր մահակերպարան տաղտկազազրական հեշտութեանց հակառակողին, որ օդախռնաւ մեղկութեամբ զքնարս ձայնատրական և կամ զարկուած վերածածկութեան մզնարհեստ ուժգնաբարբառ խրոխտահնչական կազմուածոյ թմբկիս գործականութեան ջրացիր իմն գիջութեամբ անվայելուչ թուլադաշնակեալ՝ 'ի ստորև կորստեան քարշէ զօրինակ մերս գոյութեան, կապիմք յուսով վերստին դարձեալ ընդ անճառ խորհրդոյ խաչի քո, Քրիստոս, մկրտեալք 'ի մահ կենդանւոյդ՝ անվախճան կենացդ սովաւ հաղորդիմք, 'ի քեզ իսկ աստուած համայնիւ խրախուսեալ իսպառ ամենեւին անհատուածելի։

ԻԱ. Այս իսկ զգրօշեալն քառակուսեան յանուն քո, Յս̃, նշանի բարձրելոյդ հաւասար հաստէ. շնորհ ընձեռեալ

զուգափառ և նմանատիպ արեան կեցուցչիդ նոյն անվանելի փառօք պսակեալ մեծացուցանէ։ Փայտ անուանի խաչդ օրհնութեան, ըստ մարգարէին կանխաձայնութե՛, զ՚ի հասարակաց կազմեցեալ բուսոց անտառաց զօրապէս ուղղեալ՝ ՚ի խակութենէ չարին արկածից և օտար կարծեաց ՚ի տեղծողդ վերաբերեալ առ նոյն նիւթս կենաց հասուն ներգործէ։ Զի և որ ՚ի մեզ մուծցն պատուհանաց մշտաբացիկ թափանցանցութիւնք՝ յանուն մեծութեան ահաւորիդ զօրութե՛ ՚ի խոհական իմն համեստութի՛ք և տեառնագրեցեալ առ ՚ի յըղձակերտ օթեվան հոգւոյդ՝ անազդելի պատրանաց չարին խաւարահողմ խարդախողին, այսու լուսով զպեալ ամփոփիմք ՚ի նուագ գոհութե՛ երեկորեան պաշտաման ընդ երկնայնոցն զամբարաց՝ առ օրինակ վառման շնորհիդ որ ՚ի մեզ. ՚ի սոյն յիշատակ փրկութե՛ բարեացն սովաւ տնկեցեալ ծագի, և ծաղկաւէտ եղեալ պտղածնի, ՚ի սպաս ընթրեացն պատրաստութեան յետնում գիշերի ՚ի մեծիդ գալստեան. ահա զայս լոյս ճրագի համարեալ ՚ի կիր արկանեմք։

ԻԲ. Դարձեալ ըստ գծագրացն դաւմարութեան քան և չորիցն չարագրութեան՝ որ յալփափետաց անտի վերաթուի մինչև ՚ի քսաներորդ երկրորդն կարգի, յորում զայս խորհուրդ խորութեան անտուստ թարգմանեալ՝ ճաշակ հեշտալի որոց հաղորդին ջամբել պատրաստեմք ամենակազմ յարմարութեամբ. քանզի յութներորդէ անտի գրոյ ՚ի չորեքհարիւրն փոխաբերեալ՝ սուղ գաբանօրէն քննութեամբ ընդ ձիթոյն անուան նիւթ ճշմարտագրի. որ է կերպարա՛ն արդեան խմորոյ յինքն բերողի զզանգուածն զօրեղապէս. որ ոչ սակաւն ՚ի յոլովէն պարագայի, քան թէ ՚ի նոյն իրն դարձուցեալ, ըստ աւետարանական առակին, զամենայն առ ինքն վերաբերեալ աճեցուն առնէ։

ԻԳ. Այն իւղ հեզութեան միշտ համբարձման և խոնարհութեան օրինակ և նմանութի՛, առ ո՛մն կակուղ պատառամատուցեալ ջամբի, հարթակշիռ և բարեյարմար բանի կերպարան. իսկ համօրէնիցս լուծականաց հոսանուտ և սառ-

բածորելի նիւթից գերափառ վերաշրջական հրաշափառ խորհրդոյ պատկեր. քանզի և յաման ինչ մորթոյ արկեալ՝ ոչ ըստ գինւոյ ձևոյ և կամ ջրոյ թացութեան մեղկէ, այլ 'ի սահման պատշաճին պահէ։ Այսպէս ընկալեալ զքոյոցդ բարեաց անհաւասար առաւելութ՛ի, որդի աստուծոյ կենդանւոյ, զորբանուէր այս օծելութիւն 'ի ճակատ դիմացս արեամբ քո դրեմք, և 'ի բնութ՛ի շնչոյս հոգւով քո տպաւորեմք, հաւատացեալ խորհրդով մտացս, եթէ յաւէտ յայտնեսցի նորոգ փայլեցեալ բազմաճաճանչ ծայրարձակութեամբ 'ի տարածումն յողնատեսիլ զարմանահրաշ ընդարձակութեան՝ պտուղ իւղոյ ընծայեալ զլոյս 'ի փառս ապառնեացն հանդերձելոցն։ Այս ճարպ հոգևոր երջանիկ և վերնանշոյլ 'ի դէմս երեսաց իմս պատկերի՝ քումդ նշանաւ ջահաւորեսցի։

ԻԴ. Եւ քանզի իբր անհաս ոչ ըմբռնական այս մեծ զօրութիւն արագ ոլացմամբ 'ի թևս թեթևս մտաց պայմանի, անդր քան զկարծիս ուշոյ իմաստից սնհուն հետևման անհետ փախստեան՝ լայն իմն միջոցաւ խպառ որոշեալ, փախեցաւ յինէն, ոչ օրինակեցաւ կցորդաւ, ոչ նմանեցաւ զուգամանութեամբ, ոչ սահմանեցաւ ձևակերպութ՛ք, ոչ կշռեցաւ ընկերին չափով. այլ ահա ընդ աստուածեան խաչիդ նշանի հաւասարութեամբ արեան կեցուցչիդ հոգիապէս գերազանցեցաւ։ Եւ արդ օրհնեա զմեզ, տէր, սովաւ և 'ի սոյն. ես և անուանդ քո ահաւոր, լուսաւոր, երկնաւոր և զարմանաւոր, 'ի գովեստ փառաց անճառից մաքրակրօնից բուրվառաւ խնկեալ, սուրբ, սուրբ, անքննին, անպատում, բարձրեալ, ողորմած, վերերդեալ, ճշմարիտ, բարերար և սուրբ, արա սովաւ փրկութիւն, տուր և քաւութիւն, պարգևեա բժշկութիւն, հանդերձաւորեա շնորհ, առատաձեռնեա երանութիւն։ Զօծումն այս ձիթոյ երկնանձրև լուսոյ անարատ դրոյց. յիւղեալս այս թեզան բանաւորական մի՛ մնասցէ և մի՛ գրաւեսցէ տխրականութ՛ի աղտոց մեղանաց՝ շաղախել երբէք զոգւոյս կերպարան։

Եկեղեցի սոյն ինքն որոց մատչին օծանիլ սովաւ հարսնապաճոյճ պանծանօք պճնել գեղայօրէն սուրբ վայելչութեամբ՝ երջանկապէս յոգի զարդարեալ։ Եկեղեցի հուրս այս լուսափառ և աստուածաձիր՝ մերձեցելոցն 'ի սոյն ընտրութիւն՝ մուխ կրկնեռաց և բարեփափաք ջերմութեան այլ յօրինուածոյ, որով ամենայնիւ ամենապատրաստ պնդութք՝ 'ի կարծրականումդ անսասան վիմիդ յարակայեցեալ միշտ աձանացայց 'ի քեզ հաստատեալ աներկմտելի։ Եկեղեցի նշանակ վերնամրցանակ այսր պարգևի սովաւ վառելոցն, ոչ ողողիլ ջուրբ, ոչ այրիլ հուրբ, ոչ ցրտանալ 'ի սառնութենէ, ոչ մխասակար հողմով շիջանիլ, ոչ աղտեղիլ յուրուական ինչ պղծութենէ, ոչ զպահեալսն՝ չարին մատնել, և ոչ 'ի սորևելիցն զմթերս գանձուն կենաց յիմարաբար արտաքս հանել. ոչ անպատսպար մնալ 'ի թևոց քոց օգնականութենէ, և ոչ զէացեալն 'ի մեզ ծնութիւն անմաքրապէս 'ի բաց մերկանալ։ Այլ եղիցուք քև 'ի սոյն հրացեալ, սոլիմք պարարեալ, սովաւ լուսաւորեալ, այսու արդարացեալ ազատացեալ պսակեալ և թագաւորեալ։ Ի քեզ միայնոյ միայն ծնելոյ յամենեցունց օրհնութիւնք երգոց, աւէլուք լեզուաց, հնչմունք ձայնից, յաղթանակութիւնք գովեստից, բարեբաստութիւնք շրթանց, սրբաբանութիւնք սաղմոսաց, ընդ հօր և հոգւոյդ որբոյ յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

Այն իմ ձեռնարկութիւն 'ի սրբութիւն, և այս արձանագրութիւն 'ի սրբութեանցն սրբութիւն։

ԲԱՆ · ՂԳ

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. ԱՍՏՈՒԱԾ յաւիտենական, բարերար եւ ամենակալ, ստեղծիչ լուսոյ եւ յօրինիչ գիշերոյ, կեանք 'ի մահու եւ լոյս 'ի խաւարի, յոյս ակնունողաց, եւ երկայնմտութիւն տարակուսելոց, որ ամենարուեստ իմաստութեամբ քո դարձուցանես յայգ զստուերս մահու, աննուազ ծագումն եւ անմուտ արեգակն. քանզի ոչ զօրէ ծածկել զփառս տէրութեան քո խաւար գիշերոյ. որում կրկնի ծունր երկրպագութեան ամենայն եղելոց երկնաւորաց եւ երկրաւորաց եւ սանդարամետականաց. որ լսես զհեծութիւն կապելոց եւ հայիս յաղօթս խոնարհաց եւ ընդունիս զխնդրուածս նոցա, աստուած իմ եւ Թագաւոր իմ, կեանք իմ եւ ապաւէն իմ, յոյս իմ եւ վստահութիւն իմ, Յիսուս Քրիստոս աստուածդ ամենայնի, սուրբդ հանգուցեալ 'ի հոգիս սրբոց, մխիթարութիւն վշտաց եւ քաւարան մեղուցելոց, որ գիտես զամ յառաջ քան զլինել նոցա. առաքեա զպահպանողական զօրութիւն աջոյ քո եւ փրկեա զիս յերկիւղէ գիշերի եւ 'ի դիւէ չարէ։ Որպէս զի զյիշատակ սոսկալի եւ սուրբ քո անուանդ միշտ համբուրեալ շրթամբք հոգւոյ ըղձութեան շնչոյ, կեցից պահպանեալ ընդ այնոսիկ՝ որ կարդան զքեզ 'ի բոլոր սրտէ։

Բ. Եւ 'ի դրոշմէ խաչի քոյդ նշանիդ, զոր աստուածային արեամբ քո ներկեալ նորոգեցեր, եւ 'ի նոյն շնորհ որդեգրութեան զմեզ մկրտեցեր, եւ 'ի փառս պատկերի քո նըկարեալ յօրինեցեր, այսու պարգեւօք աստուածականօք ամաչեսցէ սատանայ, քակտեսցին մեքենայքն, բարձցին

որոգայթքն, պարտեսցին մարտուցեալքն, պակասեսցին զէնքն սայրասուրք, մերժեսցի մէգն, փարատեսցի խաւարն, մեկնեսցի մառախուղն։ Բազուկ քո հովանասցի, և աջ քո կնքեսցէ․ վասն զի գթած ես և ողորմած, և անուն քո կոչեցեալ է 'ի վերայ ծառայից քոց։ Եւ քեզ ընդ Հօր հոգւովդ սրբով փառք և իշխանութիւն յաւիտեանս յաւիտենից․ ամէն։

ԲԱՆ · ՂԵ

ՎԵՐՍՏԻՆ ՑԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. ԱՐԵԳԱԿՆ արդար, ճառագայթ օրհնեալ, լուսոյ կերպարան, փափագ անճկութեան, բարձրեալ անքննին, զօրեղ անպատում, բարւոյ բերկրութիւն, յուսոյ տեսունի, գովեալ երկնաւոր, թագաւոր փառաց, Քրիստոս արարիչ, խոստովանեալ կեանք։ Եւ արդ զթերութիւն վրիպանաց բազմասխալ ձայնի եղկելոյս ամենազօրդ բանիւ լցեալ մատուսցես յաղերս հաճութեան հօր քում բարձրելոյ։ Որ վասն իմ 'ի փորձ եկիր անիծից, կերպարանեալ զիմ նմանութիւն, ամենևին կենաց օրհնութիւն, վերնոց և ներքնոց բարեխնամող տեսուչ համայնից։ Ո՜վ թէ յանձն առեր մեռանել վասն իմ, աստուած և տէրդ բոլորեցուն, որչափ հաճեսցիս առաւել և այժմ վտանգաւորս կրից կարեկցել, ընդ իմ պարտաւորիս միշտ աղօթելով ազգակցաւ մարմնոյդ առելոյ 'ի մէնջ առ համապատիւդ քո հայր։

Բ. Եւ վասն արեանդ պատուականի միշտ մատուցելոյ 'ի հաճութիւն կամաց առաքչիդ՝ բարձցին վտանգք մեղուցեալ դատապարտելոյս, թողցին պարտիքն, ապաքինեսցի ամօթն,

մոռացին պատկառանքն , բարեգործեցին դատակնիքն , սատակեցին որդունքն , վերացի լալն , հանդարտեցէ կըռծումն ատամանցն , սպառեցին ողբքն , հատին արտասուքըն , մերժեցի սուգն , հալածեցի խաւարն , վանեցի հուրն սաստկութեան , հերքեցին տանջանարանքն բազմօրինակք ։

Գ · Նկեցեն գթութիւնք կամողին և պարգևողին կենաց ամենից , ծագեցի լոյսդ , արագեցէ փրկութիւնդ , հասցէ օգնութիւնդ , ժամանեցէ այցելութիւնդ , կանխեցէ ցօղդ ողորմութեան , յառաջեցէ արբուցէ ղանդաստանս պասքեալ՝ անկեալ ոսկերացս Թշուառութե՛ ՚ի վիհն մահու . ծաղկեցուցէ պտղաբերեցէ բաժակդ երկնաւոր արեան կենարարիդ զերկիրս խնամեալ աւուրն լուսոյ , որ անծախապէս միշտ պատարագի յիշատակ կենաց փրկութեան հոգւոց ննջեցելոց ։ Ով ի ամենայնիւ մահացեալ հոգիս մարմնովս մեղաց՝ շնորհօք քո , գԹած , ՚ի քեզ զօրացեալ քև նորոգեցայց , զատեալ ՚ի մեղաց անմահ կենդանութե՛ ՚ի յարութե՛ն արդարոց , հօր քում օրհնեցեալ ։ Ընդ որում քեզ փառք , և հոգւոյդ սրբոյ բարեբանութիւն վայելչական գոհութե՛ , այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից . ամէն ։

ՎԱԽՃԱՆ

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՄԱՏԵՆԻՍ ԴՊՐՈՒԹԵԱՆ

ԸՍՏ հոլովման ընթացից ամանակաց յառաջ շարժուն, որ ըստ լրապատարն նշուլագեղն արփիաճաճանչ լուսակիրն օրակշիռն մղտափարատն ակնապարար ականն արեւու՝ ընթեղծականն արուսեկի, որ համբարէ հոլովէ կուտէ ամաց յոլովութիւն 'ի չափս դարուց շնչապառ եւ կենդանանորդ առուղեկան յաւիտենիս, 'ի յաւարտումն կատարման ենէներեակ յոբելինին, 'ի սկիզբն պսակելոյ մտի տասնեկին Յաբեթական տոհմիս տումարի, յետ երից ամաց անցելոց՝ որ զկնի գալստեան 'ի կայս եւ 'ի կոյս կողմանց հիւսիսոյ դիմաց արեւելից՝ յաղթող եւ մեծ կայսերն Հռոմոց Բասլի, յորժամ ընդարձակ եւ մակագաւիթ կանոնաւ սփիռ տարածէր՝ լիասահման եւ անխտրոց 'ի ստուարակարկատ կոթողս կարծր արձանաց՝ 'ի ձգումն ձեռին եւ յանխզելի լարս պարանաց երկարագունից՝ անթարթափ 'ի նոյն վերապալարեալ 'ի յաջ եւ յահեակ՝ սեպհականել յաւելուլ բաժինս մասանց վիճակաց խմբից աշխարհաց 'ի ծոց իւր. արդ 'ի յայնմ անդորրութե միջոցի, յորում եգերեալ ընդոստնեցաւ թշնամիք եկեղեցւոյ, ստացեալ հիմնեցի, կառուցի, կարգեցի, կուտեցի, արձանացուցի, դիզի, բարդեցի, կացուցի, ցուցի, հաստատելով 'ի հրաշակերտութի միադոյ իրի զբազմաստեղնեան դրուագս դրութե այսմ սփերի արդասաւորի, ես Գրիգոր կրօնաւոր քահանայ, յետին բանահիւսաց եւ կրտսեր վարժապետաց, գործակցութք եղբօր իմոյ ընտրելոյ Յովհաննէս կոչեցելոյ՝ Նարեկայ մեծափառ եւ բարձրապատիւ ուխտի վանականի. որք իբրեւ զմի մարմին բանական 'ի յերկուց առ մի կերպարան շինելոյ դիմաց կենցաղավարելով, ոչ միայն հարազատք, այլ եւ միաշունչք միակրօնք համապատիւք զուգահաւանք, 'ի քառից աչաց առ մի եւ նոյն շաւիղ խորհրդոյ տեսեալք։

Արդ հայցեմք 'ի ճաշակողացդ յայսմ սեղանոյ յոգնօրէն եւ ախորժահամ հանդերձելոյ՝ յիշատակել զմեզ 'ի մաղթանս ուղիղըս եւ 'ի պատկանաւոր խնդրուածս, սեռն սիրով 'ի միտս բարխորով եւ դուք եղիջիք գրել 'ի մատեանս կենաց վերին դպրութե։

ՅԻՇԱՏԱԿ ՎԱՐՈՒՑ ՀՈԳԵԿԻՐ ՀՌԵՏՈՐԻ ՍՐԲՈՅՆ ԳՐԻԳՈՐԻ

ՄԵՆԱՓԱՅԼ նշոյլս ճառագայթից շնորհաց հոգւոյն աստուծոյ՝ լուսապատար պայծառազարդեալ հրեշտակն 'ի մարմնի սուրբն Գրիգոր՝ էր յԱնձևացեաց գաւառէ Վասպուրական աշխարհին. որդի տեառն Խոսրովու Անձևացեաց եպիսկոպոսի. 'ի ժամանակս կայսրութեան Յունաց Վասլի և Կոստանդեայ. յաւուրս Սենեքարիմայ Հայոց արքայի. և 'ի հայրապետութեան տեառն Վահանայ կաթուղիկոսի։ Սա սնեալ 'ի կարգ կրօնաւորութեան 'ի վանս Նարեկայ, որում և եղև առաջնորդ, ուստի և հռչակեցաւ Նարեկացի։ Սոյն սա երկնահանճար վարդապետութեամբ գերափայլեալ՝ մեկնեաց զԵրգն երգոց Սողոմոնի. գեղգեղեաց զՃառխաչին, և զՆերբողեանս 'ի սուրբ աստուածածինն, 'ի համօրէն գունդս առաքելոց, և 'ի սուրբն Յակոբ Մծբնայ. և զՔարոզս գանձից։ Ապա բանապաճոյճ պերճամանութբ գրեաց զսոյն զՂԵ բանս աղօթից 'ի խնդրոյ հայցման հարց միանձանց, զոր թողեալ մեզ վերջին ժառանգուն անսպառ մթերից՝ փոխեցաւ յաստի կենաց՝ վախճանեալ յերկրաւորական հասակի, 'ի թուականիս Հայոց՝ Դ. ՆԾԲ. և ամփոփեցաւ 'ի նոյն վանս Նարեկայ։ Իսկ յորժամ Սենեքարիմ արքայ փոխեաց զտէրութիւնն 'ի փոքրն Հայաստան, ապա և միանձանցն Նարեկայ դիմեալ մերձ 'ի կողմանս քաղաքին Ակնայ և Տիւրիկեայ, շինեցին վանս յանուն Նարեկայ, ուր բերեալ հանգուցին զպատուական մարմինն, թէ և այժմ է աւերակ, և կոչի ուխտ Արակայ, յորմէ լինին նշանք բժշկութեան 'ի փառս աստուծոյ։ Որոյ աստուածախօս մաղթանաց օժանդակութեամբ արժանասցուք զմայլական տեսութեանն աստուծոյ. որում պատիւ. փառք ծնրադրական երկրպագութեամբ յաւիտեանս. ամէն։

ՍՐԲՈՅՆ ԳՐԻԳՈՐԻ ՆԱՐԵԿԱՑՒՈՅ ՆԵՐԲՈՂԵԱՆ
ԱՌ ՍՈՒՐԲ ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆՆ

Ա. ԳՈՒՄԱՐԴ խմբից դասուց երջանկացն պատուասիրեն բիւրաբեղուն բանիւք գովեստի զսկզբնալոյսն կենաց գոյից ՚ի կիցս բանից ըղձաձայնութեանց. և որպէս փողովք տաւղօք և քնարիւք զգայական սրտի շարժեալ զգործի՝ զգերազանցեալն ՚ի լոյս անմատոյց ուրախութեամբ վերագրուատեն։ Նա զանձառ արարչութեան հրաշագործ ամենասուրբն տէրութիւն օրհնելով՝ պատճառ փառաբանութեան խոկութեան հաստչին զհաստատուածոյս առնուն գոյութիւն. որպէս և ճշմարիտ բան ցուցանէ, ՚ի ստեղծանելն իւրն զայս ամենայն, բոյլք զօրաց դասուց երջանկացն օրհնեցին զիս մեծաձայն, և ամենայն հրեշտակք իմ գովեցին զիս։ Նա արդ եթէ հրափայլ և երագընթացն փառաբանչօք վերնաթռիչ պատգամաւորօք հոգիանիւթ և անեղծական կենդանեօքն նա օրհնաբանի. որ թէպէտ և նոքա վեհք են բնակութ՟բ կայից սորիցս, և նշոյլ երկրորդ լուսոյ առաջնոյն, այլ սակայն յոյժ անտեսաբար տպաւորութեամբ առ բնութիւն բարի բանին բարձրելոյ բարեզարդաբար բերկրանօք բերին. և որ գոհաբանի առ ՚ի նոցանէ սուրբ ծնութիւնն, լայնաձիգ հեռաւորութ՟բ և ընդարձակ միջոցաւ յաւէտ անջրպետ նշուլիւքն ծածկի ՚ի նոցունց։

Բ. Ապա զայն որ զանհասն հրեղինաց ՚ի հողեղէն յարկն պարունակեաց, և զանձառն ՚ի սերովբէից զգալի մարմնոյ յօդիւն պատեաց, և զկերակրիչն դասուց հրեշտակաց կաթնասուն սնեամբքն դիեցոյց, ո՞ր երգ պատկանակիր ՚ի ձայն գովեստից օրհնեալ պատուեսցէ։ Ո՜ մարմնարանն անտեսին և զծնմարանն մեծին, զտաղաւարն տիրական և զխորանն ածական, զխառնարանն ճաշակման անապական խրախճանութեան, զորբարանն մաքրութեան և զընդունակն զգաստութեան, զնպատակն կուսութեան և զօրինակն երանութեան, զհարսնարանն անլուծանելի՝ անժամանակականն փե-

ոյի, զբնակարանն հաճութեան կամաց անեղին ածութեանն. Ո՜ այսքան փառազարդ շնորհաց ընդունակն և ոչ նոքին աստուածութեանն օրհնաբանք հրեշտակացն պարք որպէս պարտն է պատուել ժպրհին, թող թէ մարդ երկրային 'ի կըշիռ չափոյ բերանոյ հողազանգուածս հիւթոյ մեղս մարմնոյ. քանզի անճառութք անհասականաւ վեհագոյն ամենեցուն փակեալ գտանի. և ոչ զօրէն երկնայինք զարարչին անհաս տնօրէնութեանն զանքննելին ծնող արժանապէս վերաքարոզել։ Քանզի թէ ըստ առաքելական ձայնին Պօղոսի, մարդն անձնացեալ ոչ յումեքէ պատմի, ապա որ զըրութիւն բանին էութեան աստուածութեն յղացեալ կրեաց 'ի մարմնի՝ զիա՞րդ զննեսցէ չարժութեամբ շրթանց լեզումարմնեղէն զնա ճանաչել։ Ո՜ի թէ դասք պետութեանց անմահից վեհից վերնոյ բնակութեանն՝ եկեղեցեաւս յայս խորհուրդ խորին յառեցան, ապա յայտ է թէ մեծ է առ նոսա հիացումն սքանչելի գործոյս այսորիկ, քան զհասումն երկրաւորացս բանից պատմութեան։

Գ. Բայց սակայն երգեսցէ բանս որքան զօրեսցէ 'ի բաղձանաց սրտի փափագման՝ նմին ընծայ օրհնաբանք փառաց տեսչութեան. նա զի թէ երկինք փառացն աստուծոյ լինին պատմաբանք, և յանդրէն դարձ տարագրելոյ տոհմին Յուդայի ժողովք ժողովրդոց տեսին զփառս անեղին, ապա այժմ յերևիլ բանին 'ի մարմնի և լինել մարմին տգամեան կերպիւ, հարկ է յոյժ ճահողապէս՝ ոչ միայն անմարմնոցն, այլ և զգայնոցս արժանաբար ըղձականութք հնչել զձայն բերկրանաց բարբառոյ բանից օրհնութեց։ Քանզի խոնարհս այս երկիր եղեալ ոլորակիր, գտաւ լծակից ընդ աստուածակիր երկինն վերին. վասն որոյ խրախուսեալ հոգևորական հրճուանօք երկուցն դասուց 'ի մի խումբ պարու, տօնս տարեկանս փրկչին փայլման կատարեն, զգայական սեռս տեղականաց, և անմարմին դասք հրեշտակաց. յերևելին տեսականաց, և յիմանալեան ծածկեցելոց։ Ընդ որս և մեք կցորդք այսօր եկեղեցի դուստր վերինն յարկի երկնային

առագաստի, պարեմք հոգեպէս տարփմամբ՝ երգելով քեզ ընդ երկնայնոցդ ձայն սրբասաց։

Դ. Ո՛վ ամենասուրբ արարչընկալ տիրուհի և ծնածին, որ զանտանելին երկնի բարձրութեան և երկրի լայնութե՛ն, ծովու խորութեան և անդնդոց անհասութեան, զ'ի քէն մարմնացեալն խկութեամբ էութեան յորովայն անձուկ սուրբդ քում սենեկի կրել զօրեցեր։ Նա որ հայեցեալ երջանկին Յոբայ՝ պատուաբանեաց 'ի ձև առակայ, զանբաւութի՛ն մեծին սքանչացուցեալ, յումեմն դիմաց ասելով՝ եթէ չունիմ զնա, և զայլմէ՝ թէ չէ ընդ ինև։ Որում երգակցեալ վեհին Յովհաննու 'ի բանն Յայտնութեան ասէ հիացմամբ. փախեաւ երկին և երկիր 'ի մի սաստանութիւն 'ի դիմաց էին, և տեղի ոչ գտաւ. քանզի արդարև յաւէտ անձկութեամբ ամփոփին 'ի բերումն բովանդակութեան արարչական բանին հանգստեան։ Իսկ դու ընտրեալ 'ի զարմէ և 'ի զանգուածոյ մաքուր զաւակի սուրբ աստուածածին, տարար զնա 'ի քեզ սխորժ հանգստեամբ կամացն հաճութեան, եղեալ երկիր անձնական բանական բուսոյն, և զգայական անդաստան կենացն հացի, և վառարան բորբոքման անշէջ կայծական, և վայր դալարաբեր հայրական ծոցածին ծաղկին, և ծառ երկնուղէշ անթարշամ խընծորին, և գործարան գոյութեան լուսատու մարգարտին, և լեառն արձանունակ երկրալըր վիմին, և այգ արփիակիզըն աստեղն առաւօտին, և յարկ դիտապետին բանական հօտին, և արքայարան լուսակերտ անմահ թագաւորին, և մայր կաթնամատոյց բնաւից ստեղծողին, և հարսն սրբուհի հօրն Քրիստոսի։

Ե. Խնդա և ուրախ լեր ձայնիւ երգոցս օրհնութեան քումդ երանութեան բանադովութե՛ն. խրախացիր և ձայնիւ ողջունի գաբրիէլեան աւետեացն, բերկրեալդ 'ի կանայս, բնակարան արժանաւոր բանին խոնարհութեան, տնկաստազարթ մարմնոյ աստուածութեանն խառնարան, խղարան ծնելութեան քրիստոսական անուանադրութե՛ն. որ նախ քան

զծնանիլ բանին առ 'ի քէն անմեղի լուսանուէ հրեշտակական թևոցն սքողմամբ ցանդ արկեալ պահէիր անաղտ անբծութբ։ Առ որ հաճեալ հաւանութբ երրորդական փառք ածու-թեանն, ճանապարհ արար հանդստեան. քանզի հոգին սուրբ եկն 'ի քեզ յօրինողն անախտ սրբութեան. և բարձրելոյն հօրն զօրութիւն մօրդ հովանացաւ, որդւոյն պատրաստեալ զքեզ ընդունակ։ Նա որ բնակեցաւն էակցին հօր բարձրելոյ՝ էր անժամանակ. և որ յօդաւոր մարմնով 'ի քէն ծնաւ՝ սկիզբն ունի էութն նախ քան զարուսեակ. ուստի և զյօդաւոր մարմինն միակ՝ խառնեաց ընդ ածական բնութեանն իւր անքակ. և սեպհականեաց զաթոռն հօր իւրոյ Դաւթի յաւիտեան, թագաւորեալ տանս աշխարհի և երկրիս քաղաքի. արկեալ սոցա ուղ ճանապարհի զփայտակերտն գործի՝ հանել 'ի կամարն երկնից տաճարի. և կանգնեաց զխորանն կործանեալ ադամեան մարմնոյն 'ի նորոգութիւն շինութեան քրիստոսական ուխտին դաշնաւորութեանն։ Արդ այսպիսեաց բազմաթիւ և բարձրագոյն բարեաց ընդունակ և մատակարար միայն դու մաքուր կուսութեամբ էիր խնկարան տիրուհի օրհնեալ սուրբ աստուածածին. քանզի երբև զծնչումն խառնութեան խնկոց կնդրկի և զմուռ ընդ տաշխին և կասիայի բուրբուքեալ հրով մաքրութեան, բարդեցեր զծուխ բուրման անուշահոտ սրբութեան 'ի հոտոտելիս աստուծոյ և հօր հաճութեան. վարուք մաքրեալ, բարութեամբ լցեալ, հեզութեամբ արձանացեալ, առաքինութեամբ կատարեալ, քաղցրութեամբ աղբերացեալ սուրբ աստուածամայր։

Զ. Խնդա և ուրախ լեր յարկ անճառ ծնելոյդ 'ի քէն անեղդ այ, որ 'ի նմին յորդւոյն քո խնամոց հրաշագործփառօք ամբարձար 'ի կատար աւարտման վերնայինն երկնի լուսապէս, և թևօք թեթևութեան հոգւոյն սլացեալ՝ միմանալիս վերացուցեր 'ի կայանս հանգչելը։ Ուստի և զանհասանելին իշխանականս իմացման՝ զանկապտելին զգայուն պտղի նկատման փայլը անտեսին անձնայն. հոգևորը-

կեալ, զանեղծին փառաց ճոխութիւն քեզ սեպհականեցեր, սուրբ աստուածածին։

Է. Ներբողեալ ես մաքուրդ փայլումն կրող արարչին առաքինութեան, որ զքանչելարուեստ հրաշիւք ներգործեալ քեւ 'ի մեզ զփոփոխումն մեծ արգասեաց փառացն ընդփոքուն յեղանակեցեր. քանզի զանհայլին մանուկ մայրդորդեպէս գերագգուեցեր. եւ ընթանեալ բարձողաց ձեռացդ բազկօք զանպարագիրն էակ մարդացեալ՝ 'ի համբոյր հպելոյ մատուցման շրթանցդ ողջագուրեցեր. որում գտաք մեք ժառանգակիցք աբբայ հայր զաստուած առաձայնել 'ի ձեռն քումդ միջնորդութեան, սուրբ աստուածամայր։

Ը. Բարեհամբաւեալ ես մաքրութեան շաւիղ նախընթաց կուսից, որ զլրութք ունողն գոյից կարօտաբար կաթամբ լցուցեր, եւ աչաց մարդկութեան զանտեսն 'ի մարմնի ետուր նկատել. վասն որոյ զամենայն բերան գոհութեամբ ստացար քեզ օրհնաբանս անձկով տարփման, սուրբ աստուածածին։

Նրանեալ ես դու 'ի լեզուս անբիծս ընտրական շրթանց ծաղկեդ Յեսսեայ պտղոյն մեր կենաց. որ 'ի դրութենէ խառնութե քառից յեղանակեալ տարերաց՝ անկցորդ մնացեր 'ի մասնէ հողածնելոցս հասարակաց. ոչ բերող ծանրութեան բնակակիր համաստեղծս կարեաց, այլ քրովբէօրէն հրաբերան բղխող նշուլից։ Աստի երագ ընթացիւք հետոց հեռացեալ՝ 'ի վայրն անմատոյց յարփին վերին ընծայեցար, սուրբ աստուածամայր։

Թ. Խրախացիր յաւէտ հրճուանօք բերկրեալդ 'ի կանայս, որ դժուարընտել դատխարակաւ խաչին վարժեալ կրթեցար. որդւոյ քոյ կցորդակցութք միաւեակն ժուժկալութեամբ կրելով զերաշխէպ վշտաց ծնիցելոյդ 'ի քէն տեառն՝ մշտաչարչարին մեռելութք անձնատուր տօթով խորտակեալ. իբրեւ զորոշ անարատ քահանայական նուիրմամբ 'ի վերայ սիրոյ սեղանոյդ մատեար, ասարաքոյս եւ ստեագիտակ դեղմնաբարձ մաքուր պատարագ. 'ի ձգնաւորական վարս ողջակիզեալ, քան թէ 'ի սրոյ հանդէս խողխողեալ։ Ան

այորիկ 'ի նուէր քոյ զենման հրեշտակացն պարք պաշտպանեալ, ընդ առաքելոցն գումար դասակցեալ, զմիայն արժանիդ պատուեալ գոլէին, սուրբ աստուածածին։

Ժ. Խրախացիր համայն տարփանօք բերկրեալդ 'ի կանայս, որ 'ի կոյս և յանարօր արգանդէ բան բեղմնաւորեցեր՝ ցաւոց անիծից արմատ օրհնութեան, հօրն Ադամայ որդի բերկրութեան։ Վասն որոյ շնորհս ունելով քեզ օրհնեալքս 'ի յորդւոց քո փրկիչ աշխարհի, երանեմք քեզ, սուրբ աստուածածին։

ԺԱ. Խրախացիր անբաւ բերկրանօք հարսն լուսոյ ոսկեզարդ զգեստուք պաճուճեալ, որ յօրէնս երկրայինս աղցաւոր կրից՝ զերկնայինն ածեալ մատուցեր, և զաննմանն նըմանեաց մազանդուած ազգի մարդկութեանս 'ի չափ հասակի գեղոյ գեղեցիկ զատեղն փայելուչ 'ի Լիբանանէ մեզ պարգևեցեր։ Ուստի զպատկեր նախահօրն 'ի քէն առացեալ՝ նորոգ հաստատեալ, գոհաբանեմք զքեզ տիրամայրդ։

ԺԲ. Խրախացիր յողջոյն նախընծայ երկնային աւետաւորին, տաճար սրբափայլ. որ լուսով ծածկանաւ ուռճացեալ լցար, և երկրաւոր մարմնով երկնայնոյն աթոռ կազմեցար, և արեգակնապէս հոլովմամբ առ արուսեակն երագ ընթացար։ Վասն որոյ բացեալ զբերան պառաւոյն ամլածին որդւոյն, օրհնէր զօրհնեալդ 'ի կանայս սուրբ ծածածին։ Նա և դու լցեր զտունն Զաքարիայ բարբառովն գոհութե՛, յօրինակ հանրական եկեղեցւոյ, որ է քո միշտ օրհնաբան. զի երանեն ահա յայնմհետէ քեզ ամենայն ազգք ըստ բանի աստուածազգացիկ քում դաւանութե՛. սկզբնարար կուսից անարատութեան, 'ի բերկրեալ լեզուս շրթանց զուարթնոց միշտ բարեբանեալ սուրբ աստուածածին։

ԺԳ.. Բանիցի արդ եկեղեցի դասուց անդրանկաց զ'ի քէն մարմինն 'ի բանէն անանջատ համապատիւ հօր փառաւորէ յերկիւ սրբասացս. առ որ հպաւոր քո գոլով ահաւոր խորհրդոյդ տեսող՝ զանճառն ուրախութի՛ յաւէտ վայելեա։ Ո՛ւ զոր նոքա թեւաքողելով դիմաց ծածկութիւ 'ի բացում

ակնարկեն , դու յաւէտ համարձակ նմին կաթնաձիր մայր ցուցեալ ծանուցար , և ՚ի մէջ դաստակաց ձեռաց որպէս զմանուկ զծերն հին աւուրց գգուանօք ընկալար , եղեալ կառք անձնաւոր կայից բազմելոյն յաթոռ քրովբէից։ Քան-զի ոչ ընդ քեզ միայն , այլ և ՚ի քեզ . ոչ միայն փարեցաւ բազմեալ , այլ և բնակեցաւ տաղաւարեալ . ոչ միայն միա-ցաւ ՚ի զանգուած մարմնոյ , այլ և մարդացաւ՝ առեալ ըզ-կերպարան ՚ի քէն սկսելոյ . ոչ միայն մի զօդեցաւ Քրիստոս յերկուց գոյութեց , այլ և ընկղմեցաւ յանապական անօսր էութիւնն մարմնոյն վերբերումն . ոչ միայն միջնորդաւ ան-ձինն ընդ հողոյ միաւորեցաւ դիմակ տեսակօք , այլ եռա-ման խառնեալ էութեամբք միաւորեցաւ անշփոթելի։ Մ՚ի-որդի մերովս բնութեամբ յաթոռ հօրն իւր աջոյ յերկնա-ւորացն միշտ պաշտպանեցաւ։

ԺԴ. Յաղագս որոյ և մեք երկրաւորքս զմատակարարդ և զպաստաւոր մեծս խորհրդոյ երանեմք ըղձական երգօք՝ զանժամանակն էութեան երջանիկդ ծնող . որ զամենայնի և ամենեցուն պատկերն հոգեշունչ երգօք՝ ՚ի քեզ ընկալար , ոչ ՚ի մասնէ , այլ ՚ի լրութենէ . ոչ հաւամամբ , այլ հաստա-տութեամբ . ոչ բաժանաբար , այլ ամբողջապէս . ոչ փոփոխ-մամբ , այլ փոխատրութեամբ . ոչ ՚ի ծիրս սահմանի տեղւոյ , այլ ՚ի սեննակ լայնատարր ոգւոյ։ Քանզի զբերոյն ՚ի կշռա-ձեռին զերկիր և զերկինս տարար յարգանդի . և ոչ միայն ՚ի տես նկատման աչաց նայեցար ՚ի նա , այլ և շօշափմամբ ձեռացդ ծանեար . ոչ միայն ողջունեալ զանհուպն շրթանց , այլ և ըմբռնեալ . ոչ միայն զննեալ զհասարակաշէն խորան մարդացեալ բանին , այլ և անուանեալ կոչմամբ Յիսուս՝ զՔրիստոսն աստուծոյ . ոչ միայն առեամբքդ սնուցեր զան-ժամանակն բստ աւուրց , այլ և աճման հասակի զնոյն ըն-ծայեցեր։ Զոր խոստովանի հանրական եկեղեցի զծնեալդ ՚ի քէն աստուած ճշմարիտ՝ ընդ նախեղակ գոյակն միացեալ ՚ի տեսութենէ իմաստից քննութեն մեր փակեալ։ Յորոյ սիրոյն ապացուցի խաբողն Յակոբ ըմբռնեաց զմարմնացեալն ընդ

իւր պնդապէս , և զանխուլ խորհրդով զաստուածատեսն անուն ընկալաւ։ Նոյնպէս և որ 'ի քէն ծնեալդ մարմին 'ի յարգանդ սրբոյդ սենեկի ընդ աստուած խառնեցաւ . և խաբեալ զնգոմն մարդկան Թշնամին՝ մարմնով գերազանց նմին բարձրացաւ . վասն որոյ ոչ տեսող ա̃յ՝ այլ ճշմարիտ ա̃ծ անուանեալ , զամենեսեան յիւրայէն անուն փոխադրեաց։ Սակս որոյ լի բերանով զպաշտպանդ փրկութե̃ն այսմ մեծս խորհրդոյ՝ երանեմք զտիրուհիդ սուրբ աստուածածին։

ԺԵ. Որոյ տեսչութեամբն ա̃յ Նախագիծ 'ի ծոցէ քարն պատուական հրափայլ և սպիտակ մարգարտին մաքուր կերպարան գոյացեալ ցուցաւ։ Քանզի արդարև դու ես ակն պատուական 'ի յաշխարհիս ծոցէ ընտրութեան , որ զա̃ծային հրոյն տարար կերպարան։ Ո՜վ որքան մեծ է 'ի քեզդ աւարտեալ խորհուրդ , սրբուհի . զի Թէ առածք մարգարէիցն հոգեկիր յղացմամբ Իսրայէլի ծնողք ասացան , ապա դու որ զբանն ա̃ծ անձնաւոր՝ հայրենի բնութեանն հպաւոր՝ 'ի սենեկի քում մաքրականի մարմնապէս բացածանուցեր , զորպիսի արժանապատիւ գոլութիւնս ոչ ընդունիցիս։ Ո՜վ շնորհաշուք գեղով արփաւոր ծածկութիւ յանմատոյց գեղեցկութենէն պաճոյճ փաղփաղեալ . ո՜վ համեստ հեզուհի , խոնարհ անբծութեամբ , կերպասիւք լուսոյ 'ի հոգւոյն պարաքողեցեալ . ո՜վ զարդուք երկնայնովք ոսկեզօծ սրբուհի , արծաթափայլ մաքրութեամբ , ականակապ պսակ քեզ փառաց զբարձրելոյն հովանի 'ի գլուխ ընկալեալ . ո՜վ քառեակ մանեկաւ նշուլափայլ մաքուր ուլանցն յեռմամբ , աստուծոյ հոգւոյ և մարմնոյ խառնմամբ , 'ի մի էութիւն երկցն հիւսմամբ 'ի յորդւոյն լանջք սուրբ քո շնորհօք առլցեալ։

ԺԶ. Օրհնեալդ միայն 'ի կանայս շրթամբք քահանայուհւոյ մօր մարգարէին Յովհաննու , փառաւոր և 'ի դասուց համազարմ նմանացեղիցս ցանկալի երգօք ներբողական տաւղօք։ Զի Թէ բանական մարդոյ գոյութի̃ պատկեր աստուծոյ 'ի սկզբանն ստեղծաւ , և այսր աղագաւ ստեղծողին զշնորհս կալաւ , ապա ես առաւել քեզ պարտական եմք

երկրպագութեամբ ունել շնորհ , տիրամայր , որ աստուծոյ 'ի ծառայի կերպարան ստեղծման եղեր պատճառ · առ որ 'ի լրումն աւարտման մարգարէական կտակն հասանիւր , այն զոր ասէ , եղիցի 'ի վերայ առն ձեռն քո , և աջ քո 'ի վերայ որդւոյ մարդոյ 'ի քեզ խրախուսելոյ։ Ո՛չ և կարողութիւնն և բազուկն հօր միածինն 'ի քեզ հանգուցեալ , և զամենայն որդիս մարդկան վկայս և երկրպագուս իւր զօրացուցեալ։ Լոյսն նկարագիր և կերպարանն հօր գոյութեան 'ի քեզ բնակելովն , սրբութիւն և արդարութիւն լրման աշխարհի ընձեռեաց։ Ապա յիրաւի և արժանապէս հոգեշարժ քնարիւք զքեզ բարեհամբաւեմք , սուրբ աստուածածին։

ԺԷ · Ի մարդկային զարմէ հրեշտակ երկնային , յեղծականաց սեռիցս անմահ սերովբէ , 'ի հողային նիւթոյ ոսկի Սոբերայ , 'ի ծովային բերմանց շնորհալոյս մարգարիտ , 'ի յեսսեանն բուսոյ քաղցրապտուղ ծաղիկ , 'ի յաւուրց նախնեացն ճիռ օրհնութեան , ցօղոյն հանդարտի ամպ անձրեւածիր , արևուն ծագման ակն արփիափայլ , մերկացելոյ այգոյն աստղ առաւօտի , գիշերային մթոյն խօսնակ բերկրանաց , օրինի սուրբերին տառ ճշմարտաճառ։ Սակս որոյ իբր զնիւթ գործօնեայ այսքանեաց բարեաց օրհնեալ ես դու 'ի կանայս , նախաստեղծին մերկացելոյ փառք անկապտելի , վշտացելոյ անիծապարտ մօրն սփոփիչ քաւութեան , որդւոց նոցին խռովութեան՝ խաղաղութեան ձայնատու։ Նա արդ ո՞ր բան բաղդատելով՝ զանհամեմատ քո մեծութիւնդ լիցի կարող գերահռչակել , արարչին մայր , անհասին ծնող , անբաւին դրկարան , ամենակալին յանձանձիչ , փառազարդողին զգեցուցիչ , վերօրհնելոյն գրգիչ։ Ահա յաղագս այսոցիկ ըստ անսուտ քո բանի յիրաւի տացուք քեզ երանի , մայրդ Յիսուսի։

ԺԸ · Աննիրհելի դիտմամբ տեսակ լուսալիր աչօք նըկատեալ , կտակ մակագիր անեղծ պայմանաւ արձան հաստատեալ , սահման յարակայ մեծութեան կցորդութեանն , երկուց միութեանն անայլայլականի կապ պատկանակիր ,

վեհին պատկեր կերպիւ կշռորդեալ, թեթեւ պարզութիւն հիւթիւ բաղկացեալ, տառ տարբերական տողիւ ձեւացեալ, տումար տենչալի անսխալ դրոշմեալ, մատեան մեծութեան շնորհիւ նկարեալ, նամակ ընտրութեան բանիւք բարդեցեալ, արձան անձնական իմաստիւք զօդեալ, կնիք մատանւոյ տերամբ կերպագրեալ։ Օ՜ զգեստ լուսանիւթ երկնից արքային, օթոց սրբութեան անմահ բնակողին, յարկ վայելչութեան անեղ շինողին, աւիթ մարդկութեան բանի անեղին, գործի մարմնութեան վեհին բնութեան, պատճառ պատշաճից անպատկառ ճգնութեանց, օրինակ ուղղութեան անայլայլակ վրիպութեան, անպակաս աճելութիւն լման թերութեան, խկուհի երկնային կենդանեաց գաւառին, մանակից շնորհընկալ հայրական գթութեանն, անպարտակիցն ազգակցութեան երկնիչ վերստին, անամանակն արգանդի ծանուցող ծննդեան։

Ժ.Թ. Դու զհօրն լուսոյ զորդի հարազատ՝ 'ի սոյնս կոյս աշխարհի մայրենի կաթամբ ջամբեալ դիեցուցեր, և որպէս թեւովք խնայական պահպանութեամբ զպարունակողն պարփակեցեր։ Դու զկենցաղոյս ընթացս ընդ լուսազարդ կենացն շաւիղ ձգեցեր, և ըստ նմանութեան արագման օդային թռչնոյ 'ի յանցաւորաց աստի փոխեցար, և 'ի մէջ դասուց հրեշտակաց ունող աստուծոյ յայտնեալ ծանուցար։ Դու լուսափիլ ամպով առ 'ի նոցանէ պատուեալ համբարձար, և հողեղէն հաստուած 'ի քրովբէից աղի հանգուցար, և 'ի կանանց ազանցն կերպից արուսեկին տեսակաւ տեսար, և զննելի բնութեամբ մարդկայնոյ յանձառաշնորհ խորհուրդ ծածկեցար, և 'ի ստեղծողէն քո և համայնից հպատակօրէն ձեւով պաշտեցար, և հաստողին ծագաց աշխարհի մայր օրինակ անուամբ ձայնեցար, և մեղուցելոյ կնոջն առաջնոյ առանց յանցանաց զաւակ գովեցար, և տմ անբծաց ընտրութեան պսակ սրբուն դու դաւանեցար, և իբրև զհանդարտ երկնից անարատ արարչաւանդ լծոյն մատուցար, և իբր յաւանակ կամաց անբաւին աստուածութեանն հեծեծեցար,

և 'ի խորոց ծովէ աշխարհի շուշանական շաւղօք ամբարձար, և իբր 'ի դժնեայ փշոց խստութեանց յաշխարհէս զբաղմանց ծաղկեցար, և իբր 'ի դառն արմատոց երկրի քաղցրաճաշակ պտուղ յայտնեցար, և Երրորդութեանն անտես Թագաւորութեան խորհրդակից սիրոյ կոչեցար, և ծածուկ հաւաքման բանին իբր լուսատու ձորձով պատեցար, և անքակ էին տէրութեան սահման սկսման վերակարգեցար, և 'ի սրբաննեալ միջոց քո սահմանց զանկէտն 'ի տաշխին ծրար Թագուցեր. և 'ի կուսական քում բարունակէ զանմահարարին ողկոյզ հասուցեր, և միջնորդ կենաց երկոցունց սքանչելապէս համարձակեցար, և համօղէչ 'ի խաղաղութիւն մրրկածուփ շարժմանց կացուցար, և խրախակից վերնոյն բարձրութեան անկապտելի անուամբ պատուեցար։

Ի. Արդ յայսքանս և 'ի սոյնպիսիս, և յես ընտրելական երգս բանահիւսից գերահռչակեալ ես վսեմական փառուց նախընթաց և յառաջաշաւիղ սուրբ աստուածածին։ Ս՛ան զի որպէս երևեալն 'ի քէն միածին անդրանիկ բնութեանն հօր՝ սկիզբն ասի հետևման խաչունակ մահակիր ճգանց, այսպէս երանեալդ և բարեբանեալդ գերօրինակ ցուցման տեսակի աստուածակրօն կարգաց ծագեցար։ Քև զանմատոյց հուրն կիզանող անապական ծաքմամբ ծախեցաք, քև զարադեալն 'ի թևս օդայինս 'ի քառընթաց կենդանիս տեսաք, քև զանկցորդն տեսականաց 'ի մարդկային կերպ նկատեցաք, քև զդոլեալ բարձօղն մեղաց իբր զդառն ճաշակ ընկալաք, քև զատելոյն 'ի չարագործաց որպէս նոյ ճշմարտի երկրպագեցաք, քև զանծանօթն հօր տէրութիւն աղդակցապէս օրհնաբանեցաք, քև զմուրհակ պարտուց անխծիցն 'ի յաւազանին ջուր ընկղմեցաք, քև զանտեսն աչաց հրեշտակաց տղայական տիօք գգուեցաք, քև զանսահման բանին բնութիւն 'ի հասարակածին տիպ համբուրեցաք, քև զԱդամն նոր հոգեղէն 'ի չափ հասակի առաջնոյն տեսաք, քև զարեգակն արդարութեան կենցաղակից մեր կցորդ առայաք, քև զանժամանակ բանին էութիւն՝

սկսեալ 'ի Դաւթայ պատմեցաք , քեւ զանհամեմատն մարդոյ պատկերի մեզ նմանատիպ գործով գրեցաք։ Որդ այսքանեաց սրբազնա կանխասանցս ճառեցելոց դու միայնակ պատճառ , անարատ կուսից նպատակ կրօնից , տիրամայր սուրբ աստուածածին։

ԻԱ. Քանզի թէ չէր 'ի քէն ածեալ ուղէշն երկնային, ոչ էր պատուաբերեալ զանձաշակելին 'ի շրթանցն մեր հաղորդութիւն . և թէ չէր երևեալ հօրն արդարութիւն 'ի յերկնից , չև էր սկսեալ ճշմարտութիւնն 'ի յերկրէ . և թէ չէր յղացեալ յանխորձականդ քում արգանդի , ոչ էր մարմնացեալ . և թէ չէր յայտնեալ մերով բնութեամբս , ոչ էր շօշափեալ և ըմբռնեալ անհասն իմաստից . և թէ չէր կրեալ 'ի գիրկ բարձողաց հողեղէն բազկաց , ոչ էր ծանուցեալ . և թէ չէր համբուրեալ երկրաւոր շրթամբք , ոչ էր ճառեցեալ . և թէ չէր հեռեալ 'ի մարդկան ընթացս , ոչ էր քարոզեալ էակն 'ի յէից . և թէ չէր թափեալ իւղն անապական 'ի վեհագունէն , ոչ էր զմեզ օծեալ . և թէ չէր խառնեալ զմերս ընդ իւրուսն , ոչ էր մկրտեալ . և թէ չէր խրախուսեալ մարդն 'ի յերկնայնուսն , ոչ ես էր սրբեալ . և թէ չէր խոնարհեալ բարձրն 'ի յընտանի փառացն , ոչ էր վերացեալ 'ի ստորնայնոցս աւեցեալն։

ԻԲ. Ուստի մարմնացաւ , որքան մարդացաւ . նոյն և յայտնեցաւ , ըստ որում ծանուցաւ . աւետարանեցաւ , ուստի փառաւորեցաւ . իսկ մաքրեցաւ , որպէս երդեցաւ . իսկ մկրտեցաւ , որ և լիացեցաւ . նոյն իսկ պատմեցաւ , որպէս ճառեցաւ . իսկ տնանկացաւ , որով ճոխացաւ . իսկ հնազանդեցաւ , որով պաշտեցաւ . իսկ երկրպագեցաւ , որով խոցեցաւ . իսկ կենդանացաւ , որով թաղեցաւ . իսկ սպանուեցաւ , որով պատժեցաւ . իսկ ամաչեցոյց , որով պատկառեաց . իսկ բերկրեցոյց , որով տրտմեցաւ . իսկ զգեցոյց , որով մերկացաւ . իսկ ողջացոյց , որով բևեռեցաւ . իսկ կանգնեցաւ , որով վտանգեցաւ . և սլացաւ որ՞ վերնայն , թռեաւ որպէս հողեղէն , ծածկեցաւ որպէս զանքննին , փախեաւ

որպէս զանհաս, 'ի յամպս երկնից եդ զգնացս, գովեցաւ
որպէս միածին, բոսորաբուղխ կայլակօք ներկեալ, անկից
վիրացն խոցով հարցաքննեցաւ, 'ի վեհից անմահ հրեշտա֊
կացն հաւատացաւ. յաղթող մրցման և մարտի փառաւո֊
րեցաւ, դատաւոր արդարակշիռ յամենայն ազգաց վերա֊
պատմեցաւ։ Քանզի 'ի քէն հիմնադրեաց զսկիզբն մար֊
դեղութեան անեղն իսկութիւն. և յընտրեալ անպատում
շնորհէ զայս ամենայն անփոխանորդելի պարգևական ձիրս
ընկալաք. և քև ամենայն այս պատրաստութիւն բարերա֊
րութեան բազմերանեան յուսոյ հրճուանաց մեզ հանդեր֊
ձեցաւ։ Այլ զա̃մ փառս երանական լուսոյ նշուլից վերնոց
և ներքնոց ծածուկ խորհրդոց բազմադովեստ պայծառ յօ֊
րինման նոր արարածոց անճառ շինուածոյ սուրբ եկեղեց֊
ւոյ, 'ի քէն ծնիցելոյ կերպիս մերոյ և բարձրացելոյ անուանն
Յ̃ի ծնկովք կրկնելովք մատուցանեմք։ Ուստի և քեզ բերկ֊
րեցելոյդ զտօնորականն օրհնաբանութ̃ի բանիւ երկրորդեմք։

ԻԳ. Օրհնեալ ես դու 'ի կանայս, գլուխ նոցին պանծա֊
նաց, և պայծառ պսակ։ Պսակ կուսութեան մաքուր հար֊
սնութեան, պսակ ընտրութեան անփորձ գովութեան, պսակ
անեղծութեան, լուսոյ նմանութեան, պսակ շնորհանորոգ֊
էլին ծնելութեան, պսակ երանական բանին հօր մայրուե̃,
պսակ սուրբ պանծանաց կենացն բարձրութեան, պսակ
պայծառափայլ փառուց իմաստութեան, պսակ տիրապա֊
տուաստ երկնահանճարին գիտութեան, պսակ պետանական
եկեղեցւոյ գեղեցկութեան, պսակ պաշտելութեան Միածնի
նորոյ զարդարման, պսակ յոգնանկար յարիից եօթանց փայ֊
լատակման, պսակ առաջնորդական վերնոցն ազգակցութ̃ե,
պսակ անբծութեան շաւղացն արդարութեան։

ԻԴ. Արդ ամենեցուն վերակարգելոյ Թուոցս այսոցիկ
բնակարան բաղձալի, և երանելի, և ընդունարան ընտրական
կամաց անբաւին զքեզ խոստովանիմք երկրաւոր ծնունդքս
նորաստեղծականն Ադամայ. որոց անհամար և անթի֊
ւոց ամրական և պահպանական պարիսպ կառուցար։

Քանզի յարժանահայց և յամենազօր քո բարեխօսութիդ
միշտ ապաւինեալ մնամք ՚ի հաստատութեան, խնամեալք և
հանգուցեալք ընդ հովանեաւ պաշտպանութեան ամուր
պատուարի սուրբ աստուածածնիդ։ Պատուար պճնայօրէն
՚ի զանազան մաքրազարդ ականց յարմարեալ. պատուար
հրապարփակ անմատոյց ընդդիմորդացն հինից. պատուար բո-
ցանշոյլ անհուպ և անհաս մատուցման դժնեայ դրժողաց.
պատուար ամենահրաշ ըստ Եզեկիելի, որ աղխեալ զմուտ
քո ճշգրտապատուամ գրեաց. պատուար շրջապարիսպ ըստ
Դաւթայ, որոյ հիմն անշարժութեան ՚ի բարձրելոյն հաս-
տատեցաւ. պատուար ամրականոյց քաղաքին վերնոյ ըստ
Պօղոսի, որում զհանուրս բնակիչս արարեր։ Քանզի զա՟ծ
ծնար ՚ի մարմնի, և զծնունդս մարմնաւոր Սիոնի որդիս
արարեր վերնումն հոգւորի։ Որոյ աղագաւ օրհնեցաւ ար-
դարև քո կուսութիւն ՚ի շրթունս նոցին, և խոստովանեցար
յամենեցունց մարմնարան և տաճար հօր էակցին։

ԻԵ. Որով արդարապէս ՚ի քեզ ընծայեալ զբան պատմո-
ղին, եղեր մեր օգնական և տուն ապաւինի յուղխից հե-
ղեղաց յաւուր անձկութե. մաքրութիւն կուսից և սկըզբ-
նաշաւիղ դասուց երջանկաց, մայր հիմնադրութեան հաս-
տատութե եկեղեցւոյ, և ծնող անարատ բանին աստուծոյ։
Ո՛ քեզ յաւէտ օրհնութեամբ միշտ պսակեմք ՚ի նուիրեալ
տեղիս սրբութեան քում տաճարի, և ՚ի Թևս պահպանութե
լայնատարած քումդ մաղթանաց ապաւինելով, զձեռս մեր
՚ի սմա տարածեմք. և աներկբայ յուսով հաւատամք ապրիլ։
Արդ աղաչեմք ընկալ զերգաբան օրհնութիւն մերում
լեզուի. և հաճեալ տացես սմա զձիրս շնորհաց Սիոնի և
Բեթղեհէմի։ Ասափ արժանացուք ընդունել մասն փըր-
կութեան յաւուր գալստեան մեծի յայտնութեան փառաց
աներծի, փրկչին անմահի, քումդ միածնի, միոյն աստուծոյ,
տեառն Յիսուսի։ Եւ իբր զպատճառ սկզբնաշաւիղ այս-
քանեաց բարեաց՝ ՚ի սոյն կամարի գեղապճնելոյ դքեզ
պատուեսցուք, անժամանակ էլին բարձրացեալ ծնող։

ԳԵՐԱԶԱՆՑ չափոյ կշռման երկրային բնութեան, և բովանդակումն նախադասութե՛ եղեալ վեհական․ որբուհի պայծառ առագաստ փրկչին Ք՛ի, և նորուն խոկ տեսաւորիչ վասն մեր․ ծունր կրկնեսցի արժանապատիւ քումդ պատկերի․ հայցեա վասն մեր առ ծնեալդ ՚ի քէն ա՛ծ ՚ի մարմնի։

Բազէից յոգնաթիւ մասանց բերկրութիւն, ազգաց և ազանց արմատք օրհնութեան․ ՚ի ծագմանէ փառացն երկնայնոյ անստուեր նշոյլ տարփալի շողեալ ՚ի ստորինս տեղի․ անորիչ հպմամբ մերձաւոր անմատոյց լուսոյ, անձառ խառնմամբ ապաւինեացն յուսոյ ՚ի մահու պարտեացն զերծո զառ քեզ ապաստան ծառայքս քումդ որդւոյ։

Ի յերկրաւոր նիւթոյ մարմնաւոր վարուցն՝ երկնայնոցն կրօնից եղեր հպաւոր, Մարիամ աւխթ տեսութեան նոցին զանզննին որդւոյն կերպարան։ Ուստի տեսին զանկէ՛ն ըսկսեալ, և երանեցին զարմատդ և զպտուղդ․ յորմէ և մեք հայցեմք զնորոգութիւն կենաց, և պաշտպան զտիրամօրդ ձեռնտուութիւն։

Գլխաւորեալ այսօր ՚ի քեզ զիմանալին փարթամ մեծութիւն․ որ սլացեալ հասեր ՚ի բարձունս երկնից, իբր անընդունակ ապականութեան և մահու լուծման՝ մարմին, յորմէ պատկառեաց ամօթով պարտեալն մահու․ և ցուցար բնակիչ արժանապատիւ կենդանեաց երկրին՝ տեսանող կենակից սուրբ տիրամայր․ արգահատեա միշտ զողորմութի՛ որոց պանդխտիմք ՚ի վիհս նեղքին։

Սնող հրձուանաց անթիւ խրախութեանց աստուածային անկէ՛ն խոստմանց ՚ի բուրաստանս անդաստանաց տիրական անկոյն, որոյ ստեղունք շառաւիղացն երկրային հնարից գերազանց․ անդր մուծցես զքո դաւանողքս, սուրբ տիրուհի մայր Յիսուսի։

Բանեմք ՚ի քէն աղերսիւ բանի, որ ես քաղցրալուր դրաւաշխարհի․ միայն երանեալ և բարեբանեալ, հօրն հաճութե՛

հովանաւորեալ. որդւոյն ծնող, հոգւոյն վերընդունող, Երրորդութեան փառացն տարող. վերանկարեա զառ յաւազանէն անախտ արգանդէ զկարդացեալս անուն 'ի գիր մատենի վերնում դպրոցին։ Նու զերգագրութիւն սակաւամասնեայ այսր գովեստի՝ արժան հաստատեա միշտ անկործան սրբոյդ առաջի. ընծայեալ մարմնոյս զմրաշարս գիծ, և զգայական շնչոյս զպատկեր բանիս։ Զի երբ 'ի գոյից երկուց զուգելոց 'ի մի խառնութիւն միոյ կենդանւոյ, միշտ փառաւորեսցիս դու սոյին օրհնութեամբ, որպէս անեղծ պաշտօնէիցդ օրհնաբանութեամբ։ Թերևս 'ի ձեռն զօրեղ քոյին հայցուածոց լիցի մեզ անդատապարտ համարձակութիւն յատենի մեծ և ահաւոր սուրբ դատաւորին։ Նուգոցուք արժանի անբիծ վարուք, և ուղիղ դաւանութ՟բ՝ հաւատոյն հաստատութեամբ հանդիպիլ և անդանօր ընծայիւք բանից քումդ երանութեան. փառաւորել ընդ քեզ և ընդ քոյսն յանդիման դիմաց պաշտելի և պատկերի քում աստուածափայլ և լուսանշոյլ մեծ պայծառութեանդ զէութիւն անքակ և անքննելի սուրբ Երրորդութ՟ն 'ի միում տէրութեան և արարչութ՟ն։ Որում վայելչական պատիւ, և գովեստ անդադար երգոց այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

Համառօտութիւն աղօթից եռամեծի և քաջ վարդապետի Մխիթարայ գոշի խստակրօն ճգնաւորի և բանիբուն հռետորի՝ ասացեալ ՚ի սուրբ Պատարագին։

Տէր աստուած իմ Յիսուս Քրիստոս բան հօր և կերպարան, կենդանի և կենդանարար, լոյս և փրկութիւն ամենեցուն որ կարդան առ քեզ։ Որ շնորհես առաւել քան զարժանն, և տաս խնդրողացն զպիտոյս կարեաց։ Զի ոչ միայն արարեր և ստացար ՚ի վերստին յանցանելն մեր՝ չարչարանօք խաչի քո, այլ և միշտ զքեզ ետուր փրկանս կենաց մարդկան։ Վասն որոյ մեծ եղև մինչև յերկինս ողորմութիւն քո, և յամենայն երկրի ցուցաւ փառք քո։ Եւ այնքան գերազանցեաց պարգևաց քոց նշանակ, մինչ զի ոչ միայն մարդկայինս հիանան ազգք, այլ և երկնայինն զօրքն և առաւել մերձակայքն. ընդ որս սոսկացեալ փառաւորեն անլռելի ձայնիւ ասելով, սուրբ՝ սուրբ՝ սուրբ՝ տէր զօրութեանց. զորս և ուսեալ մեր՝ երգեմք ՚ի ժամ անմահից զենման՝ կցորդելով անմարմնոցն երջանկաց։

Զի զառ մեզ զանճառն տեսանելով զխորհուրդ՝ զօրինակ մահուն ճշմարտի, ընդ մեր եղեալ՝ մարդկապէս ընդ մեզ եղանակեն զերգս օրհնութեան։ Զի եթէ զօրինակն անդիմանան գովասանութեան՝ միայն զսուրբն կարդան, ուստի զերեսն ծածկեն և զոտսն. մեք զո՞ր ասասցուք զօրհնութիւն և զգովութիւն, բայց միայն զքեզ օրհնեսցուք սարսափմամբ, և հաւատովք մերձեսցուք յանտեսանելիդ և ՚ի տեսանելիդ անճառութիւն։

Օրհնեմք զհայր՝ զառաքող փրկողիդ։

Օրհնեմք և զհոգիդ սուրբ՝ զկատարիչ և զորբիչ զգալւոյն օրինակի։

Օրհնեմք զանիմանալի զքո խոնարհութիւնդ։

Օրհնեմք և զմեծ քո քաղցրութեան կամոյդ։

Օրհնեմք՝ որ զկենդանարար մարմին և զարիւն քո սուրբ շնորհեցեր մեզ ՚ի քաւութիւն։

Օրհնեմք՝ որ հուր աստուածութեան քոյ՝ ոչ կիզու զբ-
նութիւնս հողեղէնս։
Օրհնեմք՝ զոր ոչ տանին երկինք ամենայն, այլ տանին
նիւթական և նուաստական եկեղեցիք։
Օրհնեմք՝ որ նստիս 'ի քերովբէս, և բազմիս 'ի սեղան սր-
բութեան։
Օրհնեմք՝ զոր ոչ ունին երկինք վերին՝ և իննեակ դասք
անմարմնոցն, բառնան մատունք քահանայից։
Օրհնեմք՝ զոր և սերովբէն ունելեօք մատուցանէր 'ի բե-
րան մարգարէին. իսկ աստ ձեռամբ բաշխիս հողեղինաց և
մատամբք մատչիս ճաշակողաց։
Օրհնեմք՝ որ ոչ դարշիս յաղտեղութէ մարմնական կրից,
այլ մաքրես սրբութեամբ քով։
Օրհնեմք՝ որ զպէսպէս յանցանս անտես առնես զազգի
մարդկան՝ որք հաւատով ապաւինին 'ի քեզ։
Օրհնեմք՝ որ միջնորդութք կենարար մարմնոյ և արեան
քոյ՝ հաշտեցուցանես զհայր քո ընդ օտարացեալս մեղօք,
տալով վճիռ անսուտ. ոչ ուտողացն և ոչ ըմպողացն ոչ
ունել կեանս, և ուտողացն և ըմպողացն զբնակիլն 'ի քեզ,
և զքեզ 'ի նոսա։
Քանզի տիրապէս մարմին և արիւն քո սուրբ կատարեալ
արձակումն է և ազատութիւն 'ի կապանաց մեղաց։
Ո՛ ի եթէ սուրբք ամենայն առ հասարակ յիշէին, և քոյոց
բարեաց կարօտին, զիա՞րդ և ոչ ես անկեալս 'ի շնորհաց և
ունայնս 'ի բարեզարդութեանց։
Ո՛ ի եթէ այժմ ոչ ողորմիս, յորում բացեալ ես զդուռն
անձառ ձրից, ե՞րբ տայցես յայլում ժամու. քանզի անվրէպ
յայսմ ժամու է առնուլ 'ի քէն զխնդիրս, որպէս և սուրբք
'ի քաղցրութեան ժամանակի։
Ո՛ ի եթէ յորժամ ընդհանուր երկինք և երկիր առ հասա-
րակ բարեխօսեն՝ ոչ լսես, այլ յո՞րում ժամու զամենեսեան
ժողովեցից։
Ո՛ ի եթէ մինչ հիանան անմարմնոյն դասք ընդ առատու-

թիւն պարգևաց քոց, և զօրհնութիւնս մատուցանեն, ոչ առնում. յորժամ 'ի կշիռ դնես՝ զիա՞րդ ընկալայց։

Օ՜ի եթէ յորժամ դատք հրամանիւթիցն դոչեն ասելով՝ ողորմեա քո արարածոց, մասն ինձ ոչ տացի. ընդ որո՞ց այլոց առից։

Աղաչեմ զքեզ տէր, մի՛ ունայն դարձուցաներ զիս յամենասուրբ երեսաց քոց, անչափ պարգևացդ իշխան։

Յորժամ յարգեալ է իբրև զգետս 'ի լրութենէ ծովու մեծիդ պարգևք, ուստի և ինձ կաթիլ մի բաւական է. զի ստկաւն քո անչափ ունի մեծութի, և առաւելեալ է քան զխորս ծովու։

Օ՜ի եթէ 'ի ծաղիկ լուսոյ արեգականդ ոչ լուսաւորիմ, 'ի գիշերի որպէս պայծառասցայց։

Իւ եթէ ձրի բժիշկդ մերձ ես՝ և զդեղդ կենաց ոչ տացես, այլ ո՞ւր գտից բժիշկ զի բժշկեսցայց։

Եթէ յարուցչիդ պատահեալ մեռանիմ, և ո՞ զիս յարուսցէ։

Եթէ բնութք ձոխացուցիչդ զաղքատութիւնս ոչ բարձցես, առ այլ ո՞վ երթայց 'ի փարթամանալ։

Ընդ խաղաղութեան աշխարհիս զոր շնորհես, տուր և ինձ խաղաղութիւն յամբոխից կրից. ընդ հաստատութեան եկեղեցւոյ՝ հաստատեա և զշարժեալ անձինս։

Ընդ քահանայապետաց և քահանայից՝ սարկաւագաց և դպրաց՝ և ամենայն ուխտի մանկանց եկեղեցւոյ պահպանութեան, զօրութք քո և զիս ընդ հովանեաւ քով ամփոփեա։

Ընդ թագաւորաց և իշխանաց՝ զօրավարաց և զօրականաց յաղթող և զիս 'ի վերայ աներևոյթ թշնամեացն արասցես։

Ընդ ննջեցելոցն հաւատացելոց յիշեա և զիս տէր զմեռեալս մեղօք. զորս 'ի խորոցն հաներ անդնդոց, ընդ նոսին հան և զիս 'ի չարին բանդէ՝ միջնորդութեամբ կենարար մարմնոյ քոյ և արեան, արժանապէս գոհանալ զողորմութէ քումմէ։

Գոհանամ զքէն տէր՝ որ արժանի արարեր զիս տեսլեան սուրբ խորհրդոյ քոյ։

Գոհանամ՝ զի զսոսկալին և զահաւորն լուայց զօրհնութե՛ն։

Գոհանամ՝ զի զաստուածախօսութ՛ի քո լսել արժանացայ։

Գոհանամ՝ որ զհոգիս յուսով լցեր, և զսիրտս ուրախութ՛բ։

Ո՞ր օրհնութիւն կամ զգոհութիւն քեզ մատուցանեմ՝ աստուած իմ Յիսուս, զի արժանի եղէ կենաց հացիդ և անմահարար բաժակիդ։

Գիտեմ՝ զի չար է ինձ մերձենալն չարեօք, և տարակուսանք հեռանալն. մանաւանդ զի անսուտ սահմանեցեր, եթէ որ ոչ ուտէ զմարմին իմ և ըմպէ զարիւն իմ, կեանս ոչ ունիցի յանձին իւրում։

Ահա յայտնապէս խոստովանիմ, զի ես մեռեալ եմ, և քեզ է յարուցանելն. զի փառաւորեցից զքեզ ընդ հօր քում ամենազօրի, և ընդ ամենասուրբ հոգւոյդ ճշմարտի, այժմ և միշտ և յաւիտեանս. ամէն։

Ամենակալ ամենախնամ աստուած՝ յամենայնի օրհնեալ. որ յամենայնի ես և ամենեցուն անհաս՝ և բովանդակեալ պահես զամենայն արարած՝ զհոգեղէնս և զհողեղէնս, զաննիւթս և զնիւթեղէնս. զի մահկանացուաց կեանք ես և անմահութեան յարատևութիւն։ Բաց զդուռն ողորմութեան քոյ՝ զթած, և ծագեա լոյս խաւարելոյս։ Ո՛ ծանրացեալս բեռամբք մեղաց՝ թեթևացո. զսևացեալս աղտեղեալ կրիւք՝ սպիտակացո. զսառուցեալս յաստուածայնոյն սիրոյդ՝ ջերմացո. զմթացեալս անմատնական սահկցմամբ՝ զգաստացո։ Ո՛ ըմբռնեալս 'ի ծուղակ որոգայթին՝ փրկեա և ազատեա. զմնացեալս 'ի ժանեաց կերչին՝ կորզեա և կենագործեա. և զհոգիս խաւարեալ մեղօք՝ անճառ լուսով քով լուսաւորեա, և միշտ առ քեզ հայեցո։ Ո՛ գերեալ խորհուրդս 'ի գերողէն՝ առ քեզ դարձո. զըմբռնեալ կամս 'ի խարդախողէն՝ զերծո. զյօժարութիւնս՝ քաղցրութեամբ 'ի քեզ միացո. զբանական մասն հոգւոյս՝ խոհեմացո. ըզսրտմտականն սփփացո. զցանկականն ողջախոհացո, և առ քեզ դարձո. զերիս մասունս՝ արդարութեամբ ամրացո. զնսեմացեալ միտս՝ պայծառացո։

Օ՜ ներբողամադրեալ բնութ՛ի բանիս՝ հոգւով քո խառնեա. զարտաքերեալս յօդուտ լողից՝ շնորհօք քո ներկեա. զզգայարանս կարկառման մտացս՝ առ քեզ հայեցո. զզգայութիւն պատուհանացս՝ ազդմամբ քո լցո։ Տեսանելեացս՝ ցոյց զողորմութիւն քո. լսելեացս լսելի արա զձայն քո. ճաշակելեացս՝ քաղցրասցին բանք քո. հոտոտելեացս՝ բուրեսցի հոտ կենաց քոց, մինչ առ քեզ պաղատիլ և աղաչել և երկրպագանել՝ բաղխմամբ կրծից, տարածմամբ ձեռաց, տատանմամբ մատանց, կականմամբ ձայնից, հառաչմամբ սրտից, հեծութեամբ ողբոց, արտասուօք աչաց, յայտնութեամբ գաղտնեաց, խոստովանութեամբ մեղանաց, և 'ի քէն ընդունիլ թողութիւն սխալանաց, քաւութիւն յանցանաց, հանդիստ փառաց, և զուարճանալ տեսութեամբ աչաց, և վայելել 'ի փառս երրեակ անձնաւորութեանդ յաւիտենից յաւիտեանս. ամէն։

Տէր Յակոբէ վարդապետի ասացեալ Ներբողեան ՚ի սուրբ Գրիգոր Նարեկացին։

ԱՐՓԻԱԿԱՆ լուսոյ երկնային, Յիսուս Քրիստոս Հօր միածին, լցեր շնորհիւ քո անքննին, զսուրբ Գրիգոր Նարեկացին։

Բղխեալ աղբիւր անհիւթական, անճառ հոգւոյդ մեծական, մեղուցելոց լոյս փրկութեան, յանցաւորաց ազգի մարդկան։

Գանձ անսպառ անապական, աննիւթ նիւթով շարադրական, զի որք առնուն փարթամանան, շահով երկնից արքայութեան։

Դեղ խոցելոց ՚ի բանսարկուէն, և անջատումն ՚ի չար ախտէն, մեզ օգնական լինի և զէն, ընդդէմ այսոց նետաձգողէն։

Երանելի տէր սուրբ Գրիգոր, դուռըն բացեր մեզ հոգեոր, ռահըս ցուցեր մտաց մոլոր, բանիւ քոյին արդիւնաւոր։

Զարքայն երկնից աչօք տեսար, զհոգին աստուած սուրբ ընկալար, հօրըն լուսոյ ուռ կազմեցար, յորթըն Քրիստոս պատուաստեցար։

Էին հըրովըն մաքրեցար, անտես բոցովըն վառեցար, ընդ աստուծոյ խօսակցեցար, մեղուցելոց ցուցեր դարձար։

Ընտրեալ ծաղիկս ՚ի սուրբ գրոց, հաւաքեցեր ՚ի մի շարոց, դեղ կազմեցեր հիւանդ հոգւոց, պարգևեցեր ձիր մարդկայնոց։

Թախանձանաց բանս լալագին, բարբառեցար դու ՚ի խորին, խորտակեցեր զժանիս չարին, զգլխաց գնդին Լեգէոնին։

Ժամանակաւ յետին ցուցար, քան զառաջինսըն պատուեցար, յերկնային լոյս ծագեցար, քան զմիջօրեայ պայծառացար։

Իմաստութեամբ քո անքննին, անբիծ վարուքդ իսկ 'ի մարմին, եղեր պարծանք տանս Արամին, Աշքանազեան Հայկ Արմենին։

Լուսաւորչին համանման, Գրիգորիս արթուն անուան, զի որք նովաւ 'ի լոյս դարձան, ես առաւել քեւ ցըն-ծացան։

Խաչեալ մարմնով ընդ Քրիստոսի, զօրհանապազ միշտ յաղօթի, Գրիգորիս լոյս գերարփի, լուսաւորիչ մեզ 'ի հոգի։

Ծաղիկ յաշնան ժամ յայտնեցար, անմահութեան հոտ բուրեցար, Գրիգորիս ծառ ծաղկեցար, պտուղ կենաց պարգեւեցար։

Կեանք մեղուցեալ մարդկան ցուցեր, յուսահատից յոյս կանգնեցեր, Գրիգորիս բանս երգեցեր, յանցաւորաց կանոնս եդեր։

Ճաղըն չարին անխըղճելի, որ ընդ մարդկան պատու-տեսցի, Գրիգորիս սուր երկսայրի, սուրբ աղօթիւքդ խորտակի։

Ձայնիւ քոյին հըսկողական, սանդարամետքն ահիւ դո-ղան, Գրիգորիս դու աննման, հողանիւթեայ բնութեանս մարդկան։

Ղամբարափայլ ճաճանչ փառաց, 'ի դասուն Ըոըշ-տունեաց, քան զարեգակն ընդ աստեղաց, նոյնպէս բան քո ընդ այլ կոտակաց։

Ճրագ եղեալ յաշտանակի, ըստ հրամանի տեառն Յսի, Գրիգորիս մարմնով յերկրի, հոգւով 'ի դասս հրեղէն գընդի։

Աշտահոսան հոգւովն անճառ, յարմարեցեր բանիւ մեզ ճառ, Գրիգորիս մըտօք պայծառ, փարատեցեր զմեղաց մըրայլ։

Յանեղ լուսոյ լոյս կոչեցար, յաշտանակի մարմնոյդ ե-դար, եկեղեցւոյ ջահ վառեցար, խաւար հոգւոց դու լուսարար։

Նախանձաւոր հարանց վարուց, ճգնաւորաց նախնի դասուց, Գրիգորիոս ցանկ խրատուց, բանս խօսեցար վասըն նոցունց։

Շաւաւիղք րաբունական, առեր շնորհս և գաւազան, քարոզ լինիլ որդւոց մարդկան, կոխելով զօձն անդընդական։

Սըրախնամն յաւէժական, ազգըս Հայոց Թորգոմական, յորժամ լսեն զքո խօսեալ բան, որ դեղ կենաց է փրկութեան։

Չարին յաղթեմք քոյին երգով, և զնա ուժգին խոցոտելով, զլուխ մեղաց մեր մաքրելով, քաղցրանուագ այսու դեղով։

Պարուց վերնոյըն հրակերպեան, եղեր մարմնով համանըման, Գրիգորիոս կանգնեալ արձան, Ռըշտունեաց ծովըն յանդիման։

Ջնջեալ 'ի մէնջ զաղօթըս մեղաց, սուրբ աղօթիւք քո յոռընկաց, Գրիգորիոս տեղ պարծանաց, ակըն լուսոյ Հայաստանեայց։

Սետին կենաց մեզ կազմեցեր, առատապէս մեզ բաշխեցեր, Գրիգորիոս կոչ արարեր, զքաղցեալս հոգւով կերակրեցեր։

Սուրբ և մաքուր բանից քոյին, պլասելոց ազգ ցանկային, եռափափագ սիրով եկին, և գծագրեալ առեալ գնացին։

Մըշտացելոց դու մխիթար, և նեղելոց անդորրարար, տէր սուրբ Գրիգոր հայր բարերար, պատահարից դեղ և հընար։

Տաղանդ շնորհաց զոր ընկալար, բազմապատիկ զայն շահեցար, Գրիգորիոս կատարեալ այր, աստուածութեանն կամարար։

Բանից ստեղծչին դու խօսակից, ճգնաւորաց աղօթակից, վարդապետաց հանուրց վարժից, Գրիգորիոս պետ բաղձալից։

Ցնծան մանկունք սուրբ հաւատոյ , ընդ լուսակիր աղօ-
թքս քո , Գրիգորիոս դու սիւն լուսոյ , Հայաստանեայց
եկեղեցւոյ։

Հիւանդ հոգւոյս մարդկային , բարեխօսեա տեառն Յի-
սուսին , սուրբ աղօթից քոց կցորդին , ընդ տիրամօր
աստուածածնին։

Փայտին կենաց սրբոյ խաչին , և ձայն սրբոյ Կարապետին ,
Ստեփաննոսին՝ սուրբ Գրիգորին , յորդիս լուսոյ զմեզ
ծնողին։

Քեզ Քրիստոս փառաբանեմք , ընդ հօր հոգւով երկր-
պագեմք , Երրորդութեանն փառս վերբերեմք , աստուա-
ծութեամբ մի դաւանեմք։

ԱՒԵՏԱՐԱՆՔ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ

Սրբոյ Աւետարանին Յիսուսի Քրիստոսի որ ըստ Մատթէոսի

ՏԷՐՆ ՄԵՐ ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ

Եւ շրջէր Յիսուս ընդ ամենայն կողմն Գալիլեացւոց. ուսուցանէր 'ի ժողովուրդս նոցա՝ և քարոզէր զաւետարանն արքայութեան, և բժշկէր զամենայն հիւանդութիւնս՝ և զամենայն ախտս 'ի ժողովրդեանն։ Եւ ել լուր նորա ընդ ամենայն երկիրն Ասորւոց, և մատուցին առ նա զամենայն հիւանդս՝ որ նեղեալ էին 'ի պէս պէս ցաւս և 'ի տանջանս, և զդիւահարս և զլուսնոտս և զանդամալոյծս. և բժշկեաց զնոսա։ Եւ երթային զհետ նորա ժողովուրդք բազումք 'ի Գալիլեէ և 'ի Դեկապօլեայ և յԵրուսաղեմէ և 'ի Հրէաստանէ, և յայնկոյս Յորդանանու, և բժշկեաց զնոսա։

Եւ իբրև էջ 'ի լեռնէ անտի, գնացին զհետ նորա ժողովուրդք բազումք։ Եւ ահա մատուցեալ բորոտ մի, երկիրպագանէր նմա, և ասէր. տէր, եթէ կամիս՝ կարող ես զիս սրբել։ Ձգեաց զձեռն իւր և հասոյց 'ի նա Յիսուս՝ և ասէ. կամիմ, սրբեաց. և վաղվաղակի սրբեցաւ 'ի նմանէ բորոտութիւնն։ Եւ ասէ ցնա Յիսուս, զգոյշ լեր՝ մի ումեք ասիցես. այլ երթ ցոյց զանձն քո քահանային. և մատո ըզպատարագն, զոր հրամայեաց Մովսէս, 'ի վկայութիւն նոցա։

Եւ մտեալ 'ի Կափառնաում, մատեաւ առ նա հարիւրապետ մի, աղաչէր զնա, և ասէր. տէր, մանուկ իմ անկեալ կայ 'ի տան անդամալոյծ՝ չարաչար տանջեալ։ Ասէ ցնա Յիսուս. ես եկից՝ և բժշկեցից զնա։ Պատասխանի ետ հարիւրապետն և ասէ. տէր, չեմ բաւական՝ եթէ ընդ յարկաւ իմով մտցես. այլ ասա բանիւ, և բժշկեսցի մանուկն իմ։ Քանզի և ես այր մի եմ ընդ իշխանութեամբ, ունիմ ընդ ինև զինուորս. ասեմ սմա երթ՝ և երթայ, և այլում թէ եկ՝

և գայ, և ծառայի խնում թէ արա զայս՝ և առնէ։ Իբրև լուաւ Յիսուս՝ զարմացաւ, և ասէ ցայնոսիկ՝ որ զհետն երթային. ամէն ասեմ ձեզ՝ և ոչ յԻսրայէլի այսպիսի հաւատս գտի երբէք։ Բայց ասեմ ձեզ, զի բազումք յարեւելից և յարևմտից եկեսցեն՝ և բազմեսցին ընդ Աբրահամու՝ և ընդ Սահակայ՝ և ընդ Յակոբու յարքայութեան երկնից։ Եւ որդիքն արքայութեան ելցեն 'ի խաւարն արտաքին. անդ եղիցի լալ և կրճել ատամանց։ Եւ ասէ Յիսուս ցհարիւրապետն. երթ, և որպէս հաւատացերդ եղիցի քեզ. և ողջացաւ մանուկն նորա յաւուր յայնմիկ։ Եւ եկեալ Յիսուս 'ի տուն Պետրոսի, ետես զի զոքանչ նորա անկեալ դնէր տապացեալ. կալաւ զձեռանէ նորա՝ և եթող զնա ջերմն. յարեաւ՝ և պաշտէր զնոսա։ Իբրև եղև երեկոյ մատուցին առ նա դիւահարս բազումս, և եհան զայսն բանիւ. և զամենայն հիւանդս բժշկեաց։ Զի լցցի բանն, որ ասացաւ 'ի ձեռն Եսայեայ մարգարէի. նա զհիւանդութիւնս մեր վերացոյց, և զցաւս մեր եբարձ։ Եւ իբրև անց յայնկոյս յերկիրն Գերգեսացւոց, պատահեցին նմա դիւահարք երկու՝ ելեալք 'ի գերեզմանացն, չարաչարք յոյժ. որպէս զի չէր հնար անցանել ումեք ընդ այն ճանապարհ։ Եւ ահա աղաղակեցին և ասեն. զի՞ կայ մեր և քո Յիսուս որդի Աստուծոյ, եկիր տարաժամ տանջել զմեզ։ Եւ էր հեռագոյն 'ի նոցանէ երամակ մի խոզից արօտական։ Եւ դևքն աղաչէին զնա և ասէին. եթէ հանես զմեզ աստի, հրաման տուր մեզ երթալ յերամակ խոզիցն։ Եւ ասէ ցնոսա. երթայք, և նոքա ելեալ գնացին յերամակն խոզից. և դիմեաց ամենայն երամակն 'ի դարէ անտի 'ի ծով, և մեռան 'ի ջուրսն։ Եւ խոզարածքն փախեան, և երթեալ 'ի քաղաքն պատմեցին զամենայն, և զիրս դիւահարացն։ Եւ ահա ամենայն քաղաքն ել ընդ առաջ Յիսուսի, իբրև տեսին զնա՝ աղաչեցին զի գնասցէ 'ի սահմանաց նոցա։

Եւ մտեալ 'ի նաւ անց յայնկոյս, և եկն 'ի քաղաք իւր։ Եւ ահա մատուցին առ նա անդամալոյծ մի, որ դնէր 'ի

մահիճս․ և տեսեալ Յիսուսի զհաւատս նոցա՝ ասէ ցանդամալոյծն․ Թողեալ լիցին քեզ մեղք քո։ Եւ ահա ոմանք 'ի դպրացն ասեն ընդ միտս․ հայհոյէ դա։ Եւ ծանուցեալ Յիսուսի զխորհուրդս նոցա՝ ասէ ցնոսա․ ընդէ՞ր խորհիք դուք չարիս 'ի սիրտս ձեր։ Ո՞ր ինչ դիւրին է․ ասե՞լ՝ Թողեալ լիցին քեզ մեղք քո, թէ ասել արի և շրջեաց։ Այլ զի գիտասջիք՝ եթէ իշխանութ՛ի ունի որդի մարդոյ յերկրի թողուլ զմեղս․ յայնժամ ասէ ցանդամալոյծն․ արի՛ առ զմահիճս քո՝ և երթ 'ի տուն քո։ Եւ յարուցեալ գնաց 'ի տուն իւր։ Իբրև տեսին ժողովուրդքն, զարմացան․ և փառաւոր առնէին զա՟ծ զտուիչն այնպիսի իշխանութեան՝ մարդկան։

Մինչդեռ նա զայս խօսէր ընդ նոսա, ահա իշխան մի մատուցեալ երկիրպագանէր նմա՝ և ասէր․ դուստր իմ արդ ես վախճանեցաւ․ այլ եկեալ դիցես զձեռն քո 'ի վերայ նորա՝ և կեցցէ։ Յարեաւ Յիսուս՝ և գնաց զկնի նորա աշակերտօքն հանդերձ։ Եւ ահա կին մի տեռատես երկոտասանամեայ՝ մատուցեալ յետոյ մերձեցաւ 'ի դրօշակ հանդերձի նորա։ Քանզի ասէր 'ի միտ իւրում, թէ միայն մերձենամ 'ի հանդերձս նորա՝ փրկիմ։ Իսկ Յիսուս իբրև դարձաւ և ետես զնա՝ ասէ․ քաջալերեաց դուստր, հաւատք քո կեցուցին զքեզ․ և փրկեցաւ կինն 'ի ժամէն յայնմանէ։ Իբրև եկն Յիսուս 'ի տուն իշխանին, և ետես զփողարսն և ամբոխ յոյժ, ասէ ցնոսա․ 'ի բաց գնացէք․ զի ոչ եթէ մեռեալ է աղջիկդ՝ այլ ննջէ։ Եւ ծաղր առնէին զնա։ Եւ իբրև ել ամբոխն 'ի բաց, եմուտ՝ կալաւ զձեռանէ ն՟ր, և յարեաւ աղջիկն։ Եւ ել համբաւս այս ընդ ամենայն երկիրն ընդ այն։

Եւ մինչդեռ անցանէր ընդ այն Յիսուս, զհետ եղեն նորա կոյրք երկու, աղաղակէին՝ և ասէին․ ողորմեաց մեզ որդի Դաւթի։ Եւ իբրև եկն 'ի տուն, մատեան առ նա կոյրքն․ և ասէ ցնոսա Յիսուս․ հաւատա՞յք՝ եթէ կարող եմ առնել ձեզ զայդ․ ասեն ցնա՝ այո, տէր։ Յայնժամ մերձեցաւ յաչս նոցա՝ և ասէ․ ըստ հաւատոց ձերոց եղիցի ձեզ։

Եւ բացան աչք նոցա. և սաստեաց նոցա Յիսուս՝ և ասէ. զգոյշ կացէք՝ մի ոք գիտասցէ։ Եւ նոքա ելեալ համբաւեցին զնա ընդ ամենայն երկիրն ընդ այն։ Եւ յելանելն նոցա արտաքս, ահա մատուցին առ նա այր մի՝ համր դիւահար։ Եւ յելանել դիւին՝ խօսեցաւ համրն. և զարմացան ժողովուրդքն՝ և ասեն. թէ և ոչ երբէք երևեցաւ այսպիսի ինչ յԻսրայէլի։ Իսկ փարիսեցիքն ասէին, թէ իշխանաւն դիւաց հանէ դա զդևս։

Եւ շրջէր Յիսուս ընդ ամենայն քաղաքս և ընդ գիւղս. ուսուցանէր 'ի ժողովուրդս նոցա, և քարոզէր զաւետարանն արքայութեան. և բժշկէր զամենայն ախտս և զամենայն հիւանդութիւն 'ի ժողովրդեանն։ Եւ տեսեալ զժողովուրդսն՝ գթացաւ 'ի նոսա. զի էին աշխատեալք և ցրուեալք իբրև զոչխարս, որոց ոչ իցէ հովիւ։ Յայնժամ ասէ ցաշակերտսն իւր. հունձք բազում են՝ և մշակք սակաւ։ Արդ՝ աղաչեցէք զտէր հնձոց՝ զի հանցէ մշակս 'ի հունձս իւր։ Եւ կոչեցեալ առ ինքն զերկոտասանեսին աշակերտսն իւր, ետ նոցա իշխանութիւն այսոց պղծոց հանել զնոսա, և բժշկել զամենայն ցաւս և զամենայն հիւանդութիւնս։

Եւ գնացեալ անտի Յիսուս եկն 'ի ժողովուրդն նոցա։ Եւ անդ էր այր մի՝ որոյ ձեռն իւր գօսացեալ էր. հարցին զնա՝ և ասեն, եթէ պա՞րտ իցէ 'ի շաբաթու բժշկել. զի չարախօսեսցեն զնմանէ։ Եւ նա ասէ ցնոսա. ո՞վ է 'ի ձէնջ մարդ՝ որոյ իցէ ոչխար մի, և անկանիցի այն 'ի խորխորատ 'ի շաբաթու. միթէ ո՞չ ունիցի և յարուցանիցէ զնա։ Իսկ արդ՝ ո՞րչափ ևս առաւել է մարդ քան զոչխար. ապա ուրեմն պարտ է 'ի շաբաթու բարիս գործել։ Յայնժամ ասէ ցայրն. ձգեա զձեռն քո, և նա ձգեաց՝ և եղև ողջ իբրև զմիւսն։ Իսկ փարիսեցիքն ելեալ արտաքս խորհուրդ առին զնմանէ՝ թէ որպէս կորուսցեն զնա։

Յայնժամ մատուցաւ առ նա դիւահար մի կոյր և համր, և բժշկեաց զնա. որպէս զի համրն և կոյրն խօսիցի և տեսանիցէ։ Զարմացան ամենայն ժողովուրդքն՝ և ասէին. միթէ

սա՞ լիցի Քրիստոսն որդի Դաւթի։ Բայց փարիսեցիքն իբրև լուան՝ ասեն․ ոչ իւիք հանէ դա զդևս՝ եթէ ոչ Բէեղզեբուղաւ իշխանաւն դիւաց։

Եւ ելեալ անտի Յի գնաց ՚ի կողմանս Տիւրոսի և Սիդոնի։ Եւ ահա կին մի Քանանացի ՚ի սահմանաց անտի նոցա ելեալ, աղաղակէր և ասէր․ ողորմեաց ինձ, տէր, որդի Դաւթի, դուստր իմ չարաչար այսահարի։ Եւ նա ոչ ետ նմա պատասխանի․ և մատուցեալ աշակերտքն նորա՝ աղաչէին զնա և ասէին․ արձակեա զնա զի աղաղակէ զհետ մեր։ Նա՝ պատասխանի ետ և ասէ․ ոչ ուրեք առաքեցայ՝ եթէ ոչ առ ոչխարս կորուսեալս տանն Իսրայէլի։ Եւ նա մատուցեալ երկրպագանէր նմա և ասէր․ տէր, օգնեա ինձ։ Պատասխանի ետ նմա և ասէ․ ոչ է բարւոք առնուլ զհաց մանկանց՝ և արկանել շանց։ Եւ նա ասէ․ այո, տէր, քանզի և շունք կերակրին ՚ի փշրանաց անկելոց ՚ի սեղանոյ տեառն իւրեանց։ Յայնժամ պատասխանի ետ նմա Յիսուս և ասէ․ ով կին դու՝ մեծ են հաւատք քո, եղիցի քեզ որպէս և կամիս։ Եւ բժշկեցաւ դուստր նորա ՚ի նմին ժամու։

Եւ գնացեալ անտի Յիսուսի, եկն ՚ի ծովեզրն Գալիլեացւոց, և ելեալ ՚ի լեառն նստէր անդ։ Մատեան առ նա ժողովուրդք բազումք որ ունէին ընդ իւրեանս՝ կաղս կոյրս համերս միակողմանիս, և այլ բազումս․ և ընկեցին զնոսա առ ոտս նորա՝ և բժշկեաց զնոսա։ Մինչև զարմանալ ժողովրդոցն՝ որ տեսանէին, զի համերքն խօսէին, կաղք գնային, միակողմանիք բժշկէին, կոյրք տեսանէին, և փառաւոր առնէին զաստուած Իսրայէլի։

Եւ իբրև եկն ՚ի ժողովուրդն, մատեաւ այր մի՝ ՚ի ծունր իջանէր և ասէր․ տէր, ողորմեաց որդւոյ իմում, զի լուսնոտի՛ և չարաչար հիւանդանայ․ բազում անգամ անկանի ՚ի հո՛ւր և երբեք ՚ի ջուր։ Եւ մատուցի զնա աշակերտացն քոց՝ և ոչ կարացին բժշկել։ Պատասխանի ետ Յս՝ և ասէ․ ով ազգ անհաւատ և թիւր, մինչև ցե՞րբ լինիմ ընդ ձեզ՝ մինչև յե՞րբ անսայցեմ ձեզ․ ած զնա առ իս․ և ածին զնա առ Յս։ Եւ

սաստեաց 'ի նա Յս՝ և ել 'ի նմանէ դևն, և բժշկեցաւ մանուկն 'ի ժամէն յայնմանէ։ Յայնժամ մատեան աշակերտքն առանձինն՝ և ասեն ցՅս. մեք ընդէ՞ր ոչ կարացաք հանել զնա։ Եւ նա ասէ ցնոսա. վասն թերահաւատութեան ձերոյ։ Ամէն ասեմ ձեզ՝ եթէ ունիցիք հաւատս քան զհատն մանանխոյ, ասասջիք լերինս այսմիկ՝ փոխեաց աստի անդր, և փոխեսցի. և ոչ ինչ անհնարին լինիցի ձեզ։ Բայց այս ազգ ոչ ելանէ՝ եթէ ոչ աղօթիւք և պահովք։

Եւ յելանելն նոցա յԵրիքովէ, գնացին զհետ նորա ժողովուրդք բազումք։ Եւ ահա կոյրք երկու նստէին առ ճանապարհաւն. իբրև լուան թէ Յիսուս անցանէ՝ աղաղակեցին և ասեն. ողորմեաց մեզ, Յիսուս, որդի Դաւթի։ Եւ ամբոխն սաստեաց նոցա՝ զի լռեսցեն. և նոքա ևս առաւել աղաղակէին և ասէին, տէր, ողորմեաց մեզ, որդի Դաւթի։ Ոտեալ առ Յիսուս, կոչեաց զնոսա և ասէ. զի՞նչ կամիք՝ զի արարից ձեզ։ Ասեն ցնա. տէր, զի բացցին աչք մեր։ Եւ գթացեալ Յիսուս մերձեցաւ յաչս նոցա, և վաղվաղակի տեսին. և գնացին զհետ նորա։

Սրբ Աւետարանն Յիսուսի Քրիստոսի՝ որ ըստ Մարկոսի։

ՏԵՐԱՄԲ ՄԵՐՈՎ. ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

Եւ մտանեն 'ի Կափառնաում, և խակ և խակ 'ի շաբաթուն մտեալ 'ի ժողովուրդն, ուսուցանէր զնոսա։ Եւ զարմանային ընդ վարդապետութիւն նորա, զի ուսուցանէր զնոսա իբրև իշխանութիւ՝ և ոչ որպէս դպիրքն։ Եւ էր 'ի ժողովրդեանն նոցա այր մի, յորում այս պիղծ գոյր 'ի նմա. որ աղաղակեաց՝ և ասէ։ Թո՛ղ տուր, զի՞ կայ մեր և քո՝ Յիսուս նազովրեցի, եկիր կորուսանել զմեզ. գիտեմք զքեզ՝ ով ես սուրբդ աստուծոյ։ Սաստեաց 'ի նա Յիսուս և ասէ, կարկեաց և ել 'ի դմանէ։ Եւ զարկեալ զնա այսն պիղծ. և աղա-

զանկեալ 'ի ձայն մեծ, և ել 'ի նմանէ։ Եւ զարմացան ամենեքին, մինչև հեծել ընդ միմեանս՝ և ասել. զի՞նչ է այս նոր վարդապետութի՛ւ, զի իշխանութեամբ և այսոց պղծոց սաստէ՝ և հնազանդին սմա։ Եւ ել լուր նորա ընդ ամենայն կողմն Գալիլեացւոց։

Եւ փութապէս ելեալ 'ի ժողովրդենէն, եկն 'ի տուն Սիմոնի և Անդրէի՝ Յակոբու և Յովհաննու հանդերձ։ Եւ զոքանչ Սիմոնի դնէր ջերմացեալ, և փութապէս ասեն ցնա վասն նորա։ Եւ մատուցեալ յարոյց զնա՝ կալեալ զձեռանէ նորա. և եթող զնա տենդն՝ և պաշտէր զնոսա։

Եւ իբրև երեկոյ եղև 'ի մտանել արեգականն, բերէին առ նա զամենայն հիւանդս և զդիւահարս. և էր ամենայն քաղաքն ժողովեալ առ դրանն։ Եւ բժշկեաց բազում հիւանդս 'ի պէս պէս ախտից, և դևս բազումս եհան, և ոչ տայր խօսել դիւացն, զի գիտէին զնա թէ Քրիստոս է։

Եւ ընդ այգն ընդ առաւօտն յարուցեալ ել և գնաց յանապատ տեղի, և անդ կայր յաղօթս։ Եւ գնաց զհետ նորա Սիմոն՝ և որ ընդ նմայն էին։ Եւ իբրև գտին զնա՝ ասեն ցնա, թէ ամենեքին խնդրեն զքեզ։ Եւ ասէ ցնոսա. եկայք, երթիցուք և յայլ մօտաւոր գիւղաքաղաքսն, զի և անդ քարոզեցից. զի յայս խոկ եկեալ եմ։ Եւ քարոզէր 'ի ժողովուրդս նոցա ընդ ամենայն Գալիլեայս, և դևս հանէր։ Գայ առ նա բորոտ մի, աղաչէր՝ 'ի ծունր իջանէր՝ և ասէր. Տէր, եթէ կամիս, կարող ես զիս սրբել։ Իսկ Յիսուս գթացեալ ձգեաց զձեռն, մերձեցոյց 'ի նա՝ և ասէ ցնա. կամիմ, սրբեաց։ Եւ իբրև ասաց զնա, փութապէս գնաց 'ի նմանէ բորոտութիւնն՝ և սրբեցաւ։ Եւ սաստեալ նմա՝ եհան զնա արտաքս փութապէս, և ասէ. Զգուշ լեր՝ մի՛ ումեք ինչ ասիցես. այլ երթ, ցոյց զքեզ քահանային. և մատո վասն սրբութեանդ քո պատարագ՝ զոր հրամայեաց Մովսէս, 'ի վկայութիւն նոցա։ Եւ նա ելեալ սկսաւ քարոզել յոյժ՝ և հռչակ հարկանել զբանն, մինչ ոչ ևս կար լինել նմա յայտնապէս 'ի քաղաք մտանել, այլ արտա

յանապատ տեղիս էր. և գային առ նա յամենայն կողմանց։

Եւ մտեալ դարձեալ ՚ի Կափառնաում յետ աւուրց. լուր եղև եթէ ՚ի տան է։ Եւ ժողովեցան բազումք՝ մինչև տեղի ևս ոչ լինել՝ և ոչ առ դրանն. և խօսէր նոցա զբանն։ Եւ գային առ նա՝ բերէին անդամալոյծ մի բարձեալ ՚ի չորից։ Եւ իբրև ոչ կարէին մերձենալ առ նա յամբոխէ անտի, քակեցին զյարկն՝ ուր էր Յիսուս, և բացեալ զառաստաղն իջուցին զմահիճսն յորում կայր անդամալոյծն։ Եւ տեսեալ Յիսուսի զհաւատս նոցա, ասէ ցանդամալոյծն. որդեակ, թողեալ լիցին քեզ մեղք քո։ Եւ էին ոմանք ՚ի դպրաց անտի՝ որ անդ նստէին. և խորհէին ՚ի սիրտս իւրեանց. զի՞նչ է այս՝ որ խօսի սա զհայհոյութիւնս. ո՞վ կարէ թողուլ զմեղս, եթէ ոչ՝ մի աստուած։ Եւ գիտաց Յիսուս յոգի իւր՝ թէ այնպէս խորհին ՚ի սիրտս իւրեանց, և ասէ. զի՞ խորհիք զայդ ՚ի սիրտս ձեր։ Զի՞նչ դիւրին է. ասել ցանդամալոյծն՝ թողեալ լիցին քեզ մեղք քո, եթէ ասել՝ արի, առ զմահիճս քո և երթ ՚ի տուն քո։ Այլ զի գիտասջիք եթէ իշխանութիւն ունի որդի մարդոյ ՚ի վերայ երկրի թողուլ զմեղս. ասէ ցանդամալոյծն. քեզ ասեմ, արի, առ զմահիճս քո՝ և երթ ՚ի տուն քո։ Եւ յարեաւ վաղվաղակի առեալ զմահիճսն, ել առաջի ամենեցուն. մինչև զարմանալ ամենեցուն՝ և փառաւոր առնել զաստուած՝ և ասել, թէ այսպիսի ինչ երբէք ոչ տեսաք։

Եւ եմուտ միւսանգամ ՚ի ժողովուրդն, և էր անդ այր մի՝ որոյ ձեռն իւր գօսացեալ էր։ Եւ սպասէին նմա՝ եթէ բժշկիցէ զնա ՚ի շաբաթուն՝ զի չարախօսեսցեն զնմանէ։ Եւ ասէ ցայրն՝ որոյ ձեռն գօսացեալ էր. արի, անց ՚ի մէջ։ Եւ ասէ ցնոսա. զի՞նչ արժան է ՚ի շաբաթու, բարի՞ ինչ գործել՝ եթէ չար առնել, ոգի մի ապրեցուցանել՝ եթէ կորուսանել. և նոքա լռեցին։ Եւ հայեցեալ Յիսուսի զնոքօք լի ցասմամբ, տրտմեալ վասն կուրութեան սրտից նոցա՝ ...է ցայրն. ձգեա զձեռն քո. և նա ձգեաց, և ողջացաւ ...ն նորա։ Եւ ելեալ արտաքս վաղվաղակի փարիսեցիքն

հերովդիանոսօքն հանդերձ, խորհուրդ առնէին վասն նորա՝ թէ զիա՞րդ կորուսցեն զնա։

Իսկ Յիսուս աշակերտօքն իւրովք գնաց ՚ի ծովեզրն. և բազում ժողովուրդ ՚ի Գալիլեացւոց երթային զհետ նորա. և ՚ի Հրէաստանէ, և յԵրուսաղէմէ, և յայնկոյս Յորդանանու, և որք ՚ի Տիւրոսէ և ՚ի Սիդոնէ. բազում ժողովուրդ իբրև լուեալ՝ որչափ ինչ առնէր, գային առ նա։ Եւ ասէ ցաշակերտսն իւր, զի նաւակ մի պատրաստական կացցէ նմա վասն ամբոխին՝ զի մի՛ նեղեսցեն զնա։ Քանզի զբազումս բժշկեաց. մինչ գալ խռնել զնովաւ՝ զի մերձեսցին առ նա, որք ունէին ախտս ինչ։ Եւ այսք պիղծք յորժամ տեսանէին զնա, անկանէին առաջի նորա, աղաղակէին և ասէին. թէ դու ես որդին աստուծոյ. և նա յոյժ սաստէր նոցա, զի մի՛ յայտնի առնիցեն զնա։

Եւ եկն յայնկոյս ծովուն յաշխարհն Գերգեսացւոց։ Եւ ընդ ելանելն նորա ՚ի նաւէ անտի, պատահեաց նմա այր մի ՚ի գերեզմանացն՝ զոր ունէր այս պիղծ. որոյ և բնակութիւն իւր իսկ ՚ի գերեզմանս էր. և ոչ շղթայիւք ոք ևս կարէր կապել զնա. վասն բազում անգամ ոտնակապօք և շղթայիւք կապելոց, և խզելոյ ՚ի նմանէ շղթայսն, և զոտնակապսն խորտակելոյ. և ոչ ոք կարէր պարտել զնա. քանզի հանապազ զցայդ և զցերեկ ՚ի գերեզմանս և ՚ի լերինս աղաղակէր, և կոծէր զանձն իւր քարամբք։ Իբրև ետես զՅիսուս ՚ի հեռաստանէ, ընթացաւ և երկիրպագ նմա։ Աղաղակեաց ՚ի ձայն մեծ՝ և ասէ, զի՞ կայ իմ և քո՝ Յիսուս որդի աստուծոյ բարձրելոյ. երդմնեցուցանեմ զքեզ յած, մի՛ տանջեր զիս։ Քանզի ասէր ցնա. ել այսդ պիղծ ՚ի մարդոյ այտի։ Եւ հարցանէր ցնա՝ թէ զի՞նչ անուն է քո. և ասէ ցնա. Լէգէովն անուն է իմ, քանզի բազումք եմք։ Եւ աղաչէին զնա յոյժ, զի մի՛ առաքեսցէ զնոսա արտաքս քան զաշխարհն։ Եւ անդ էր առ լերամբն երամակ մի խոզաց արօտական մեծ։ Աղաչեցին զնա ամենայն դևքն և ասեն. առաքեա զմեզ ՚ի խոզսն, զի մտցուք ՚ի նոսա։ Եւ

հրամայեաց նոցա . և իբրև ելին այսքն պիղծք՝ մտին 'ի խոզսն , և դիմեաց երամակն 'ի դարէ անտի 'ի ծովն . էին իբրև երկու հազարք , և հեղձնուին 'ի ծովուն: Եւ խոզարածքն փախեան , և պատմեցին 'ի քաղաքին և յագարակս , և ելին տեսանել զի՞նչ իցէ՝ որ գործեցաւն: Գան առ Յ͞ս , և տեսանեն զդիւահարն զի նստէր զգեցեալ և զգաստացեալ , որ ունէր զլէգէոնն , և զահի հարան: Եւ պատմեցին նոցա՝ որոց տեսեալն էր , թէ զի՞նչ եղև այսահարին , և զի՞նչ վասն խոզիցն: Եւ սկսան աղաչել զնա գնալ 'ի սահմանաց նոցա: Եւ իբրև եմուտ նա 'ի նաւն , աղաչէր զնա դիւահարն՝ զի ընդ նմա իցէ . և Յիսուս ոչ ետ նմա թոյլ , այլ ասէ ցնա . երթ 'ի տուն քո առ ընտանիս քո , և պատմեա նոցա , որ ինչ միանգամ տէր արար քեզ՝ և ողորմեցաւ քեզ: Եւ չոքաւ՝ և սկսաւ քարոզել 'ի Դեկապօլիս , զոր ինչ արար նմա Յիսուս , և ամենեքին զարմանային:

Եւ իբրև անց Յիսուս միւսանգամ յայն կողմն՝ ժողովեցաւ առ նա ժողովուրդ բազում , և էր առ ծովեզերբն: Եւ ահա մի 'ի ժողովրդապետացն գայր , որում անուն էր Յայրոս . և իբրև ետես զնա՝ անկաւ առ ոտս նորա . աղաչէր զնա յոյժ և ասէր , թէ դուստր նորա մերձ է 'ի մահ , զի եկեալ դնիցէ նմա ձեռն , որպէս զի ապրեսցի և կեցցէ: Եւ գնաց ընդ նմա . երթայր և ժողովուրդ բազում զհետ նորա , և նեղէին զնա: Եւ կին մի էր 'ի տեռատեսութեան արեան զերկոտասան ամ . և յոյժ վշտացեալ 'ի բազում բժշկաց , և ծախեալ զինչս իւր զամենայն՝ և չէր ինչ օգտեալ , այլ ևս առաւել զայրացեալ: Իբրև լուաւ զՅ͞սէ՝ եկն 'ի մէջ ամբոխին յետոյ՝ և բուռն եհար զհանդերձէ նորա . քանզի խորհէր 'ի միտ , թէ միայն մերձեցայց 'ի հանդերձս նորա , փրկեցայց: Եւ վաղվաղակի ցամաքեցաւ աղբիւր արեան նորա . և գիտաց 'ի մարմին իւր թէ բժշկեցաւ 'ի տանջանացն: Եւ անդէն վաղվաղակի գիտաց Յ͞ս յանձն իւր զզօրութիւն որ ել 'ի նմանէ , դարձաւ յամբոխն և ասէ . ո՞վ մերձեցաւ 'ի հանդերձս իմ: Եւ ասեն ցնա աշակերտքն ,

տեսանե՞ս՝ զի ամբոխդ նեղէ զքեզ, և ասես՝ թէ ո՞վ մերձեցաւ 'ի հանդերձս իմ։ Եւ շուրջ հայէր տեսանել՝ թէ ո՞վ զայն արար։ Եւ կինն զարհուրեալ և դողացեալ վասն որոյ գաղտն արար. քանզի գիտէր զինչ եղև նմա, եկն անկաւ առաջի նորա, և ասաց զամենայն իրսն ստուգութեամբ։ Եւ Յիսուս ասէ ցնա. դուստր, հաւատք քո կեցուցին զքեզ. երթ 'ի խաղաղութի, և եղիջիր ողջ 'ի տանջանաց քոց։

Մինչ դեռ նա զայն խօսէր, գան ոմանք 'ի տանէ ժողովրդապետին, և ասեն՝ թէ դուստրն քո մեռաւ, զի՞ ևս աշխատ առնես զվարդապետդ։ Իսկ Յիսուս իբրև լուաւ զբանն ասացեալ, ասէ ցժողովրդապետն. մի՛ երկնչիր, բայց միայն հաւատա։ Եւ ոչ զոք եթող ընդ իւր երթալ, բայց միայն զՊետրոս և զՅակոբոս և զՅովհաննէս՝ զեղբայրն Յակոբայ։ Գայ 'ի տուն ժողովրդապետին, և տեսանէ ամբոխ յոյժ և լալականս, և աղաղակ յոյժ։ Եւ մտեալ 'ի ներքս՝ ասէ ցնոսա. զի՞ խռովեալ էք և լայք, մանուկն ոչ է մեռեալ, այլ ննջէ։ Եւ ծաղր առնէին զնա. և նորա հանեալ արտաքս զամենեսեան, առնու ընդ իւր զհայր մանկանն և զմայր, և զնոսա որ ընդ նմայն էին, և մտանէ ուր դնէր մանուկն։ Եւ կալեալ զձեռանէ մանկանն, ասէ ցնա. տալիթա կումի, որ թարգմանի, աղջիկ դու՝ քեզ ասեմ, արի։ Եւ վաղվաղակի յարեաւ աղջիկն և գնայր, քանզի էր ամաց իբրև երկոտասանից. և զարմացան մեծաւ զարմանալեօք։ Եւ պատուէր տայր նոցա յոյժ, զի մի՛ ոք գիտասցէ զայն. և ասաց տալ նմա ուտել։

Եւ իբրև անցին յայնկոյս, եկին յերկիրն Գենեսարէթ։ Եւ իբրև ելին 'ի նաւէ անտի՝ իսկ և իսկ ծանեան զնա արք տեղւոյն այնորիկ. և ընթացեալ ընդ ամ գաւառն, սկսան մահճօք բերել զհիւանդս, ուր լսէին՝ թէ անդ իցէ։ Եւ ուր և մտանէր 'ի գեօղս կամ 'ի քաղաքս կամ յագարակս, 'ի հրապարակս դնէին զախտաժէտս, և աղաչէին զնա՝ զի գոնէ 'ի քղանցս հանդերձից նորա մերձենայցեն. և որ միանգամ մերձեցանն՝ փրկեցան։

Եւ անտի յարուցեալ՝ եկն 'ի սահմանս Տիւրոսի և Սիդոնի. և մտեալ 'ի տուն՝ ոչ ումեք կամէր յայտնել, և ոչ կարաց ծածկել։ Լուաւ կին մի զնմանէ, որոյ դուստր իւր ներդեալ էր յայսոյ պղծոյ. եկն անկաւ առաջի նորա։ Եւ կինն էր հեթանոս՝ Փիւնիկ Ասորի յազգէ. և աղաչէր զնա՝ զի զդեւն հանցէ 'ի դստերէ նորա։ Եւ Յիսուս ասէ ցնա. Թոյլ տուր՝ նախ յագեսցին մանկունք. զի ոչ է բարւոք առնուլ զհաց մանկանց և արկանել շանց։ Նա պատասխանի ետ և ասէ. տէր, և շունք 'ի փշրանաց սեղանոյ մանկանցն կերակրին։ Եւ ասէ ցնա. Վասն այդր բանի երթ, ել դեւն 'ի դստերէ քումմէ։ Գնաց 'ի տուն իւր, և եգիտ ելեալ զդեւն, և զդուստրն, զի անկեալ դնէր 'ի մահիճս։

Եւ ելեալ միւսանգամ 'ի սահմանացն Տիւրոսի և Սիդոնի, և եկն 'ի ծովեզրն Գալիլեացւոց 'ի մէջ սահմանացն 'ի Դեկապօլեայ։ Եւ բերին առաջի նորա խուլ մի և համր. և աղաչէին՝ զի ձեռն դիցէ 'ի վերայ նորա։ Եւ առեալ զնա մեկուսի յամբոխէ անտի, արկ զմատունս իւր ընդ ականջս նորա՝ և եթուք անդր. և կալաւ զլեզուէ նորա. հայեցաւ յերկինս՝ յոգւոց եհան և ասէ. Եփփաթա՝ որ է բացիր։ Եւ նոյնժամայն բացան լսելիք նորա, և լուծան կապանք լեզուի նորա. և խօսէր ուղիղ։ Եւ պատուիրեաց նոցա՝ զի մի ումեք ասիցեն. և որչափ նա պատուիրէր նոցա, նոքա ևս առաւել քարոզէին. և ևս քան զևս զարմանային և ասէին. զամենայն ինչ բարւոք գործեաց սա, զի խլից լսել տայ՝ և համերից խօսել։

Գան 'ի Բեթսայիդա. և ածեն առաջի նորա կոյր մի, և աղաչէին զնա՝ զի մերձեսցի 'ի նա։ Եւ առեալ զձեռանէ կուրին՝ եհան արտաքոյ շինին, ենթուք յաչս նորա, և ձեռն եդ 'ի վերայ նորա. և հարցանէր ցնա՝ թէ տեսանիցէ ինչ։ Բացաւ՝ և ասէր. տեսանեմ զմարդիկ՝ զի շրջին իբրև ըզծառս. Դարձեալ եդ ձեռս 'ի վերայ աչաց նորա՝ եբաց, և տեսանէր. ողջացաւ՝ և տեսանէր համարձակ զամենայն։ Արձակեաց զնա 'ի տուն իւր՝ և ասէ. 'ի շինն մի մտանի-

ցես, այլ երթ 'ի տուն քո. և յորժամ 'ի շէնն մտանիցես՝ մի ումեք ասիցես 'ի շէնին։

Եւ եկեալ առ աշակերտսն, տեսին ամբոխ շուրջ զնոքօք. և զդպիրսն՝ զի վիճէին ընդ նոսա։ Եւ վաղվաղակի ամենայն ժողովուրդն իբրև տեսին զնա՝ զարմացան, և ընդ առաջ ընթացեալ ողջոյն տային նմա։ Եւ եհարց ցնոսա՝ թէ զի՞նչ վիճէիք ընդ նոսա։ Պատասխանի ետ մի ոմն 'ի ժողովրդենէն և ասէ. վարդապետ՝ ածի զորդի իմ առ քեզ, զոր ունի այս համր, և ուր հասանէ՝ զարկուցանէ զնա. և փրփրէ՝ և կրճճէ զատամունս իւր և ցամաքի. և ասացի ցաշակերտսն քո զի հանցեն, և ոչ կարացին հանել զնա։ Պատասխանի ետ նոցա և ասէ. ո՛վ ազգ անհաւատ՝ մինչև յե՞րբ իցեմ առ ձեզ. մինչև ցե՞րբ անսայցեմ ձեզ. ածէք զնա առ իս։ Եւ ածին զնա առ նա. իբրև ետես զնա այսն, վաղվաղակի շարժեաց զնա, և անկեալ յերկիր թաւալէր և փրփրայր։ Եհարց ցհայր նորա և ասէ. քանի՞ ժամանակք են՝ յորմէհետէ այդ եղև դմա։ Եւ նա ասէ. 'ի մանկութենէ. բազում անգամ 'ի հուր արկանէ զդա և 'ի ջուր՝ զի կորուսցէ. արդ՝ եթէ կարող ինչ ես, օգնեա մեզ տէր՝ գթացեալ 'ի վերայ մեր։ Եւ Յիսուս ասէ ցնա. ասացեր թէ կարող ես. ամենայն ինչ հնարաւոր է այնմ, որ հաւատայն։ Եւ վաղվաղակի աղաղակեաց հայր մանկանն՝ և ասէ. հաւատամ, տէր՝ օգնեա անհաւատութեան իմում։ Իբրև ետես Յիսուս՝ եթէ կուտի ժողովուրդն 'ի վերայ, սաստեաց այսոյն պղծոյ և ասէ. համր և խուլ այս՝ ես տամ քեզ հրաման, ել 'ի դմանէ, և այլ եւ մի մտանիցես 'ի դա։ Եւ աղաղակեաց՝ և յոյժ լլկեաց զնա, և ել. և եղև պատանեակն իբրև զմեռեալ, մինչև բազմաց իսկ ասել թէ մեռաւ։ Եւ Յիսուս կալաւ զձեռանէ նորա՝ յարոյց զնա, և կանգնեցաւ։ Եւ իբրև եմուտ նա 'ի տուն, աշակերտքն առանձինն հարցին ցնա. մեք ընդէ՞ր ոչ կարացաք հանել զնա։ Եւ ասէ ցնոսա. այդ ազգ ոչ իւիք ելանէ, եթէ ոչ պահովք և աղօթիւք։

Եւ գան յերկիրն. և ընդ ելանելն նորա յերկրէն աշա-

կերպօքն՝ և բազում ժողովրդով, որդի Տիմէի Բարտիմէոս կոյր նստէր մուրացիկ յանցս ճանապարհի։ Իբրև լուաւ՝ թէ Յիսուս Նազովրեցի է, սկսաւ աղաղակել և ասել. որդի Դաւթի Յս՝ ողորմեաց ինձ։ Եւ սաստէին նմա բազումք՝ զի լռեսցէ. և նա առաւել ևս աղաղակէր. որդի Դաւթի ողորմեաց ինձ։ Զտեղի առ Յիսուս՝ և հրամայեաց կոչել զնա. կոչեն զկոյրն՝ և ասեն ցնա. քաջալերեաց, արի՝ կոչէ զքեզ։ Եւ նորա ընկեցեալ զձորձս իւր, յարեաւ և եկն առ Յիսուս։ Պատասխանի ետ նմա Յս և ասէ. զի՞նչ կամիս՝ թէ արարից քեզ. ասէ ցնա կոյրն. րաբբունի՝ զի բացայց։ Եւ Յս ասէ ցնա, երթ՝ հաւատք քո կեցուցին զքեզ. և վաղվաղակի բացաւ, և երթայր զհետ նորա 'ի ճանապարհին։

Սուրբ Աւետարանին Յիսուսի Քրիստոսի՝ որ ըստ Ղուկասու։

ՏԷՐՆ ՄԵՐ ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ

Եւ էջ 'ի Կափառնաում 'ի քաղաքն Գալիլեացւոց, և ուսուցանէր զնոսա 'ի շաբաթուն։ Եւ զարմանային ընդ վարդապետութիւն նորա, զի իշխանութեամբ էր բան նորա։ Եւ էր 'ի ժողովրդեանն այր մի, զոր ունէր այս դիւի պղծոյ, և աղաղակեաց 'ի ձայն մեծ, ասէ. Թուլացո, զի՞ կայ մեր և քո՝ Յս Նազովրեցի, եկիր կորուսանել զմեզ. գիտեմք զքեզ՝ ո՞վ ես սուրբդ Աստուծոյ։ Սաստեաց 'ի նա Յիսուս և ասէ. պապանձեաց ել 'ի դմանէ. զգետնեաց զնա դեւն 'ի միջի անդ՝ և ել 'ի նմանէ, և ինչ ոչ վնասեաց նմա։ Եւ եղեն զարմանալիք 'ի վերայ ամենեցուն, խօսէին ընդ միմեանս և ասէին. զի՞նչ է բանս այս, զի իշխանութեամբ և զօրութեամբ սաստէ այսոց պղծոց՝ և ելանեն։ Եւ երթայր հռչակ զնմանէ ընդ ամենայն տեղիս շուրջ գաւառաւն։

Եւ յարուցեալ 'ի ժողովրդենէ անտի, եմուտ 'ի տուն Սիմոնի։ Զոքանչ Սիմոնի տագնապէր ջերմամբ մեծաւ,

և աղաչեցին զնա վասն նորա։ Եկաց առ նմա՝ սաստեաց ջերմանն, և եթող զնա. և վաղվաղակի յարեաւ՝ և պաշտէր զնոսա։ Եւ ընդ արեւուն մտանել՝ ամենեքեան որոց էին հիւանդք ՚ի պէսպէս ցաւս՝ բերէին զնոսա առ նա։ Եւ նա իւրաքանչիւր ումեք ՚ի նոցանէ դնէր ձեռս՝ և բժշկէր զ-նոսա։ Ելանէին դևք ՚ի բազմաց, աղաղակէին և ասէին. եթէ դու ես որդի Աստուծոյ. և նա սաստէր՝ և ոչ տայր նոցա թոյլ խօսել, զի գիտէին զնա թէ Քրիստոսն է։

Եւ եղև ՚ի հասանելն նորա ՚ի մի քաղաքացն, ահա այր մի լի բորոտութք իբրև ետես զՅիսուս՝ անկեալ ՚ի վերայ երեսաց աղաչեաց զնա՝ և ասէ. տէր, եթէ կամիս, կարող ես զիս սրբել։ Ձգեաց զձեռն իւր՝ հասոյց ՚ի նա՝ և ասէ. կամիմ՝ սրբեաց. և վաղվաղակի գնաց ՚ի նմանէ բորոտութիւնն։ Եւ նա պատուիրեաց նմա մի ումեք ասել, այլ թէ երթ, ցոյց զանձն քո քահանային. և մատո պատարագ վասն սըր-բութեան քո՝ որպէս և հրամայեաց Մովսէս, ՚ի վկայութիւն նոցա։ Եւ յորդէր առաւել բանն զնմանէ. և ժողովէին ժո-ղովուրդք բազումք լսել՝ և բժշկել ՚ի հիւանդութեանց իւրեանց։ Եւ նա խոյս տայր յանապատ տեղիս, և կայր յաղօթս։

Եւ եղև ՚ի միում աւուրց՝ և ինքն ուսուցանէր, և փա-րիսեցիքն և օրինացն վարդապետք նստէին. որ ժողովեալ էին յամենայն քաղաքաց Գալիլեացւոց՝ և Հրէաստանի և Երուսաղէմի. և զօրութիւն տեառն էր ՚ի բժշկել զնոսա։ Եւ ահա արք բերէին մահճօք զայր մի՝ որ էր անդամալոյծ, և խնդրէին զնա մուծանել ՚ի ներքս՝ և դնել առաջի նորա։ Եւ իբրև ոչ գտանէին թէ ընդ որ մուծանիցեն զնա ՚ի ներքս վասն ամբոխին, ելին ՚ի տանիս և ՚ի ցուոյն կախեցին զնա, և իջուցին մահճօքն հանդերձ ՚ի մէջ առաջի Յիսուսի։ Եւ տեսեալ զհաւատսն նոցա՝ ասէ ցնա. այր դու՝ թողեալ լիցին քեզ մեղք քո։ Սկսան խորհել դպիրքն և փարիսե-ցիքն, և ասեն. ո՞ է սա՝ որ խօսի զհայհոյութիւնս, ո՞վ կարէ թողուլ զմեղս՝ բայց միայն Աստուած։ Իբրև գիտաց Յս զխորհուրդս նոցա, պատասխանի ետ և ասէ ցնոսա. զի՞ խոր-

հէք 'ի սիրտս ձեր։ Զի՞նչ դիւրագոյն է. ասել՝ թողեալ լիցին քեզ մեղք քո, եթէ ասել՝ արի և գնա։ Այլ զի գիտասջիք եթէ իշխանութիւն ունի որդի մարդոյ յերկրի թողուլ զմեղս, ասէ ցանդամալոյծն, քեզ ասեմ՝ արի առ ըզմահիճս քո՝ և երթ 'ի տուն քո։ Եւ առ ժամայն յարուցեալ առաջի ամենեցուն՝ էառ զիւրև յորոյ վերայ անկեալ դնէր, գնաց 'ի տուն իւր, և փառաւոր առնէր զած։ Զարմանք կալան զամենեսեան, և փառաւոր առնէին զաստուած. լի եղեն ահիւ, և ասեն, եթէ տեսաք այսօր նոր նշանս։

Եւ եղև 'ի միւսում շաբաթուն մտանել նմա 'ի ժողովուրդն՝ և ուսուցանել. և էր անդ այր մի՝ և ձեռն իւր աջ գօսացեալ էր։ Եւ սպասէին նմա դպիրքն և փարիսեցիք՝ թէ 'ի շաբաթուն բժշկիցէ, զի գտանիցեն չարախօսութիւն զնմանէ։ Եւ նա գիտէր զխորհուրդս նոցա, ասէ ցայրն՝ որոյ ձեռնն գօսացեալ էր. արի անց 'ի մէջ. և նա յարուցեալ եկաց։ Ասէ ցնոսա Յիսուս. հարցից ինչ զձեզ. զի՞նչ արժան է 'ի շաբաթու, բարի՞ ինչ առնել՝ եթէ չար գործել, ոգի մի ապրեցուցանե՞լ թէ կորուսանել։ Եւ հայեցեալ շուրջ զամենեքումբք զայրագին՝ ասէ ցնա. ձգեա զձեռն քո. և նա ձգեաց, և հաստատեցաւ ձեռն նորա իբրև զմիւսն։ Եւ նոքա լցան յիմարութեամբ, և խօսէին ընդ միմեանս՝ թէ զինչ առնիցեն Յիսուսի։

Եւ իջեալ նոքօք հանդերձ 'ի տեղի մի տափարակ. և ժողովս աշակերտացն նորա՝ և բազմութիւն յոյժ ժողովրդեանն, յամենայն Հրէաստանէ և յԵրուսաղէմէ՝ և յայնմ կողմանէ՝ և 'ի ծովեզերէն Տիւրոսի և Սիդոնի. որ եկին լսել 'ի նմանէ՝ և բժշկել 'ի հիւանդութեանց իւրեանց. և նեղեալքն յայսոց պղծոց բժշկէին։ Եւ ամենայն ժողովուրդն խնդրէր մերձենալ 'ի նա, զի զօրութիւն բազում ելանէր 'ի նմանէ՝ և բժշկէր զամենեսին։

Եւ իբրև կատարեաց զամենայն զբանս իւր 'ի լսելիս ժողովրդեանն, եմուտ 'ի Կափառնաում։ Հարիւրապետի ուրուեմն ծառայ չարաչար հիւանդացեալ՝ մերձ էր 'ի վախ-

ռանել, որ էր նմա պատուական։ Եւ իբրեւ լուաւ զՅսէ,
առաքեաց զծերսն 'ի հրէից, աղաչէր զնա՝ զի եկեսցէ եւ
ապրեցուսցէ զծառայն նորա։ Եւ նոքա եկեալ առ Յիսուս՝
աղաչէին զնա ստէպ՝ եւ ասէին, թէ արժանի է՝ որում ըզ-
շնորհս զայս առնես։ Զի սիրէ զազգս մեր, եւ զժողովրդա-
նոցն նա շինեաց մեզ։ Եւ Յիսուս գնաց ընդ նոսա. իբրեւ
ոչինչ կարի հեռի էր 'ի տանէն, յղեաց առ նա հարիւրա-
պետն բարեկամս, եւ ասէ ցնա. տէր, մի ինչ աշխատ լինիր,
զի չեմ բաւական եթէ ընդ յարկաւ իմով մտանիցես։ Վասն
որոյ եւ ոչ զանձն համարեցայ արժանի՝ առ քեզ գալոյ. այլ
ասա բանիւ՝ եւ բժշկեսցի մանուկս իմ. քանզի եւ ես այր մի
եմ կարգեալ ընդ իշխանութեամբ. ունիմ ընդ ինեւ զինուորս,
եւ ասեմ սմա՝ երթ, եւ երթայ. եւ այլում թէ եկ, եւ գայ. եւ
ծառայի իմում թէ արա զայս, եւ առնէ։ Եւ իբրեւ լուաւ
զայս Յս՝ զարմացաւ, դարձաւ առ ժողովուրդն որ երթային
զհետ նորա՝ եւ ասէ. ամէն ասեմ ձեզ՝ թէ եւ ոչ յԻսրայէլի
այսչափ հաւատս գտի։ Եւ դարձան անդրէն պատգամա-
ւորքն 'ի տուն, եւ գտին զծառայն հիւանդ՝ բժշկեալ։

Եւ եղեւ 'ի վաղիւն երթայր 'ի քաղաք մի, որում անուն
էր Նային. երթային ընդ նմա եւ աշակերտք նորա եւ ժողո-
վուրդք բազումք։ Իբրեւ մերձ եղեն 'ի դուռն քաղաքին, եւ
ահա հանէր մեռեալ մի՝ որդի միամօր մօր իւրոյ, եւ նա
էր այրի. եւ ժողովուրդ բազում քաղաքին էր ընդ նմա։
Իբրեւ ետես զնա տէր՝ գթացաւ 'ի նա եւ ասէ. մի լար։ Եւ
մատուցեալ մերձեցաւ 'ի դագաղն. եւ որք բարձրեալն
տանէին՝ զտեղի առին. եւ ասէ, պատանի դու՝ քեզ ասեմ՝
արի։ Կանգնեցաւ եւ նստաւ մեռեալն, եւ սկսաւ խօսել. եւ
ետ զնա ցմայր իւր։ Եւ ահ կալաւ զամենեսին, եւ փառա-
ւոր առնէին զաստուած՝ եւ ասէին, թէ մարգարէ ոմն մեծ
յարուցեալ է 'ի միջի մերում, եւ եթէ այց արար ած ժողո-
վրդեան իւրում 'ի բարութիւն։ Եւ ել զրոյցս ընդ այս ամ
Հրէաստան վասն նորա. եւ ընդ ամենայն կողմանս աշխարհին։

Եւ պատմեցին Յովհաննու աշակերտքն իւր վասն ամե-

նային այսոքիկ։ Եւ կոչեաց առ ինքն երկուս ոմանս յաշակերտացն իւրոց՝ Յովհաննէս, առաքեաց առ տէր և ասէ. դո՞ւ ես որ գալոցն ես, եթէ այլում ակն կալցուք։ Եւ եկեալ արքն առ նա՝ ասեն, Յովհաննէս Մկրտիչ առաքեաց զմեզ առ քեզ՝ և ասէ, դո՞ւ ես որ գալոցն ես՝ եթէ այլում ակն կալցուք։ Եւ ՚ի նմին ժամու բժշկեաց զբազումս ՚ի հիւանդութեանց և ՚ի հարուածոց և յայսոց չարաց, և կուրաց բազմաց շնորհեաց տեսանել։ Պատասխանի ետ նոցա և ասէ. երթայք պատմեցէք Յովհաննու՝ զոր տեսէքդ և լըւայք. զի կոյրք տեսանեն, և կաղք գնան, բորոտք սրբին, խուլք լսեն, մեռեալք յառնեն, աղքատք աւետարանին. և երանի իցէ՝ որ ոչ գայթագղեսցի յիս։

Եւ նաւեցին իջին յաշխարհն Գերգեսացւոց. որ է յայնկոյս հանդէպ Գալիլեայ։ Եւ ընդ ելանելն նորա ՚ի ցամաք, պատահեաց այր մի ՚ի քաղաքէն՝ յորում էին դեւք. և բազում ժամանակս չէր հանդերձ զգեցեալ՝ և ոչ ՚ի տան բընակեալ, այլ ՚ի գերեզմանս։ Եւ տեսեալ զՅիսուս, աղաղակեաց և անկաւ առաջի նորա, և ասէ մեծաձայն. զի՞ կայ իմ և քո Յիսուս որդի աստուծոյ բարձրելոյ, աղաչեմ զքեզ մի՛ տանջեր զիս։ Քանզի հրաման տայր այսոյն պղծոյ ելանել ՚ի մարդոյ անտի. քանզի բազում ժամանակս յափըշտակեալ էր զնա, և կապէր ՚ի շղթայս, և պահէր յերկաթս, և խզէր զկապանսն, և վարէր ՚ի դիւէն յանապատ։ Եհարց զնա Յիսուս և ասէ. զի՞նչ անուն է քեզ. և նա ասէ, Լեգէոն. զի դեւք բազումք մտեալ էին ՚ի նա։ Եւ աղաչէին զնա՝ զի մի՛ հրաման տացէ նոցա երթալ յանդունդս։ Եւ էր անդ երամակ մի խոզից բազմաց արօտական ՚ի լերինն, և աղաչեցին զնա զի հրաման տացէ նոցա մտանել ՚ի նոսա. և հրամայեաց նոցա։ Եւ ելեալ դեւքն յառնէն՝ մտին ՚ի խոզեանն. և դիմեաց երամակն ՚ի դահէ անտի ՚ի ծովակն՝ և հեղձաւ։ Իբրև տեսին խոզարածքն զիրսն որ եղեն՝ փախեան, և պատմեցին ՚ի քաղաքին և յագարակսն։ Եւ իբրև ելին տեսանել զգործսն, և եկին առ Յիսուս, և գտին

զայրն՝ ուստի դեւքն ելեալ էին, զգեցեալ և զգաստացեալ նստէր առ ոտսն Յիսուսի, և երկեան։ Պատմեցին նոցա որոց տեսեալն էր՝ թէ զի՞արդ փրկեցաւ դիւահարն։ Եւ աղաչէր զնա ամենայն բազմութիւնն շուրջ զկողմամբքն Գերգեսացւոց՝ գնալ 'ի սահմանաց նոցա, քանզի ահիւ մեծաւ տագնապէին. և նա մտեալ 'ի նաւ՝ դարձաւ անդրէն։ Աղաչէր զնա այրն՝ ուստի դեւքն ելեալ էին՝ շրջել ընդ նմա. արձակեաց զնա՝ և ասէ. դարձ 'ի տուն քո, և պատմեա՝ զոր միանգամ արար քեզ աստուած. գնաց 'ի քաղաքն՝ և քարոզէր զոր ինչ արար նմա Յիսուս։

Եւ իբրև դարձաւ անդրէն Յիսուս, ընկալաւ զնա ժողովուրդն. քանզի ամենեքեան ակն ունէին նմա։ Եւ ահա եկն այր մի՝ որում անունն էր Յայրոս, և նա էր իշխան ժողովրդեանն. անկեալ առ ոտսն Յիսուսի՝ աղաչէր զնա մտանել 'ի տուն նորա. զի դուստր միամօր էր նորա՝ ամաց իբրև երկոտասանից, և էր մերձ 'ի մահ. և ընդ երթալն նորա՝ ժողովուրդքն նեղէին զնա։ Եւ կին մի էր 'ի տեռատեսութեան արեան ամաց երկոտասանից, որ 'ի բժիշկս ծախեալ էր զամենայն ինչս իւր. որում ոչ էր լեալ հնար յումեքէ բժշկիլ։ Մատուցեալ յետոյ մերձեցաւ 'ի քղանցս հանդերձի նորա. և նոյն ժամայն եկաց բղխումն արեան նր̃։ Եւ ասէ Յս̃. ո՞վ է՝ որ մերձեցաւն յիս։ Իբրև ամենեքեան ուրանային, ասէ Պետրոս՝ և որ ընդ նմա էին. Վարդապետ, ժողովուրդք պնդեն և նեղեն զքեզ։ Եւ ասէ Յիսուս. ոմն մերձեցաւ յիս, քանզի գիտացի՝ եթէ զօրութի̃ ել յինէն։ Իբրև ետես կինն՝ եթէ ոչ ծածկեցաւ 'ի նմանէ, եկն դողալով՝ և անկաւ առաջի նորա, թէ վասն որոյ իրաց մերձեցաւ 'ի նա՝ պատմեաց առաջի ամ̃ ժողովրդեանն. և թէ ո՞րպէս բժշկեցաւ առ ժամայն։ Եւ ասէ. քաջալերեաց, դուստր, հաւատք քո կեցուցին զքեզ. երթ 'ի խաղաղութի̃։

Եւ մինչդեռ նա խօսէր, գայ ոմն 'ի տանէ ժողովրդապետին՝ և ասէ ցնա. մեռաւ դուստրն քո, մի ինչ աշխատ առներ զդա։ Իսկ Յիսուս իբրև լուաւ, պատասխանի

ետ նմա՝ և ասէ . մի երկնչիր , բայց միայն հաւատա՝ և կեցցէ։ Եւ մտեալ ՚ի տունն՝ ոչ զոք եթող մտանել , բայց միայն զՊետրոս և զՅակոբոս և զՅովհաննէս , և զհայր մանկանն և զմայր նորա։ Լային ամենեքեան՝ և կոծէին զնա։ Եւ նա ասէ . մի լայք՝ զի չէ մեռեալ՝ այլ ննջէ։ Եւ նոքա ծաղր առնէին զնա , զի գիտէին թէ մեռաւ։ Եւ նորա հանեալ զամենեսեան արտաքս , կալեալ զձեռանէ նորա՝ բարբառեցաւ և ասէ . արի , կաց մանուկ դու։ Եւ դարձաւ ոգի նորա , և կանգնեցաւ վաղվաղակի . և հրամայեաց տալ նմա ուտել . և զարմացան ծնողքն նորա։ Եւ նա պատուիրէր մի ումեք ասել՝ որ ինչ եղեն։

Եւ եղև ՚ի վաղիւն մինչ իջանէին ՚ի լեռնէ անտի , ընդառաջ եղև նմա ժողովուրդ բազում։ Եւ ահա այր մի ՚ի ժողովրդենէ անտի աղաղակեաց և ասէ . Վարդապետ , աղաչեմ զքեզ հայեաց յորդի իմ , զի միածին է ինձ։ Եւ ահա այս հարկանի ՚ի նմա , և յանկարծ գոչէ՝ և զարկուցանէ և թաւալեցուցանէ զնա և փրփրեցուցանէ , և հազիւ մեկնի ՚ի նմանէ խորտակեալ զնա . և աղաչեցի զաշակերտսն քո զի հանցեն զնա , և ոչ կարացին։ Պատասխանի ետ Յս և ասէ . ո՜վ ազգ անհաւատ և թիւր , մինչև յե՞րբ եղէց ընդ ձեզ՝ և անսայցեմ ձեզ . մատո այսր զորդին քո։ Եւ մինչդեռ մատչէր , զարկոյց զնա դևն՝ և շարժլեաց։ Սաստեաց Յս այսոյն պղծոյ , և բժշկեաց զմանուկն . և ետ զնա ցհայր իւր։ Եւ զարմանային ամենեքեան ՚ի վերայ մեծամեծացն այ . և ՚ի զարմանալ ամենեցուն ՚ի վերայ ամենայնի զոր առնէր , ասէ ցաշակերտսն իւր . դիք դուք ՚ի լսելիս ձեր զբանս զայսոսիկ . զի որդի մարդոյ մատնելոց է ՚ի ձեռս մարդկան։

Եւ հանէր դև մի համր . և եղև յելանել դիւին՝ խօսեցաւ համրն , և զարմացան ամենայն ժողովուրդքն։ Եւ ոմանք ՚ի նոցանէ ասեն . բէեղզեբուղաւ իշխանաւն դիւաց հանէ դա զդևս։ Եւ այլք փորձէին՝ և նշան յերկնից խնդրէին ՚ի նմանէ։ Իսկ նորա գիտացեալ զխորհուրդս նոցա , ասէ ցնոսա . ամենայն թագաւորութիւն բաժանեալ յանձն՝

ուերի, և տուն բաժանեալ յանձն՝ կործանի։ Արդ եթէ և սատանայ բաժանեցաւ յանձնէ, զիա՞րդ կացէ թագաւորութիւն նորա. զի ասէք զինէն եթէ Բէեղզեբուղաւ իշխանաւն դիւաց հանէ դա զդևս։ Եթէ ես Բէեղզեբուղաւ հանեմ զդևս, որդիքն ձեր իւ հանիցեն. վասն այդորիկ նոքին եղիցին ձեր դատաւորք։ Իսկ եթէ մատամբ այ հանեմ զդևս, ապա հասեալ է 'ի վերայ ձեր արքայութիւն աստուծոյ։ Յորժամ հզօր վառեալ՝ պահիցէ զտուն իւր, 'ի խաղաղութեան են ինչք նորա։ Բայց եթէ հզօրագոյն քան զնա 'ի վերայ եկեալ յաղթեսցէ նմա, զսպառազինութիւնն հանէ՝ յոր յուսացեալն էր, և զաւար նորա բաշխեսցէ։ Որ ոչ է ընդ իս՝ հակառակ իմ է, և որ ոչ ժողովէ ընդ իս, ցրուէ։ Յորժամ այսն ելանիցէ 'ի մարդոյ՝ շրջի ընդ անջրդին տեղիս, խնդրէ հանգիստ. և իբրև ոչ գտանէ, ասէ. դարձայց անդրէն 'ի տուն իմ ուստի ելի։ Եւ գայ գտանէ մաքրեալ և յարդարեալ։ Յայնժամ երթայ և առնու եօթն այլ այսս չար ևս քան զինքն՝ և մտանէ բնակէ անդ, և լինի յետինն մարդոյն այնորիկ չար քան զառաջինն։ Եւ եղև մինչդեռ խօսէր զայս, ձայն եբարձ կին մի 'ի ժողովրդենէ անտի և ասէ. երանի է որովայնին՝ որ կրեաց զքեզ, և ստեանցն՝ որ դիեցուցին զքեզ։ Եւ նա ասէ. նա երանի այնոցիկ է, որ լսեն զբանն աստուծոյ, և պահեն։

Եւ ուսուցանէր 'ի միում ժողովրդանոցացն 'ի շաբաթու։ Եւ ահա կին մի՝ զոր ունէր այս հիւանդութեան ամս ութուտասն. և էր կարկամեալ, և ոչ կարէր ամենևին 'ի վեր հայել։ Եւ տեսեալ զնա Յիսուսի՝ կոչեաց առ ինքն՝ և ասէ ցնա. կին դու՝ արձակեալ ես 'ի հիւանդութենէ քումմէ։ Եւ եդ 'ի վերայ նորա ձեռն, և առ ժամայն ուղղեցաւ, և փառաւոր առնէր զաստուած։ Պատասխանի ետ ժողովրդապետն ցասուցեալ՝ թէ ընդէր 'ի շաբաթու բժշկեաց Յս, և ասէ ցժողովուրդն. վեց օր է՝ յորս արժան է գործել, յայնս եկայք բժշկեցարուք, և մի յաւուր շաբաթու։ Պատասխանի ետ նմա տէր՝ և ասէ. կեղծաւորք, իւրա-

քանզի որք 'ի ձեռնն 'ի շաբաթու ո՞չ արձակէ զեզն իւր կամ զէշ 'ի մսրոյ՝ և տանի տայ ջուր։ Իսկ այս՝ դուստր Աբրահամու էր. զոր կապեաց սատանայ աչաւադիկ ութուտասն ամ, ո՞չ էր արժան արձակել 'ի կապանաց անտի 'ի շաբաթու։ Եւ զայս իբրև ասէր, յամօթ լինէին ամենեքին որ հակառակն կային Նմա. և ամ ժողովուրդն ուրախ լինէր 'ի վերայ ամենայն փառաւորութեանցն որ գործէին 'ի Նմանէ։

Եւ եղև 'ի մտանելն Նորա 'ի տուն ուրումն իշխանացն փարիսեցւոց 'ի շաբաթու ուտել հաց, և Նոքա սպասէին Նմա։ Եւ ահա այր ոմն էր անդ ջրգողեալ առաջի Նորա։ Պատասխանի ետ Յիսուս՝ և ասէ ցօրինաւորսն և ցփարիսեցիս. եթէ արժա՞ն իցէ 'ի շաբաթու բժշկել։ Եւ Նոքա լուռ եղեն. և բուռն հարեալ զնմանէ՝ բժշկեաց զնա, և արձակեաց։ Եւ ասէ ցնոսա. ո՞յր ուրուք 'ի ձեռնջ էշ կամ եզն՝ անկանիցի 'ի ջրհոր, և ոչ վաղվաղակի հանիցէ զնա յաւուր շաբաթու։ Եւ ոչ կարացին տալ Նմա պատասխանի առ այն։

Եւ եղև մինչ երթայր Նա յԵրուսաղէմ, և ինքն անցանէր ընդ մէջ Սամարիայ և Գալիլեացւոց։ Եւ մինչդեռ մտանէր 'ի գեօղ ուրեմն, պատահեցին Նմա տասն այր բորոտ՝ որք կացին 'ի հեռաստանէ, բարձին զձայնս՝ և ասեն. Յիսուս վարդապետ, ողորմեաց մեզ։ Եւ իբրև ետես զնոսա, ասէ ցնոսա. երթայք ցուցէք զանձինս քահանայիցն. և եղև իբրև գնացին, առժամայն սրբեցան։ Մ՝ի ոմն 'ի նոցանէ իբրև ետես՝ եթէ բժշկեցաւ, դարձաւ անդրէն՝ 'ի ձայն մեծ փառաւոր առնէր զաստուած. անկաւ 'ի վերայ երեսաց իւրոց առ ոտս Նորա, և գոհանայր զնմանէ. և ինքն էր Սամարացի։ Պատասխանի ետ Յիսուս և ասէ. ո՞չ տասն նոքա սրբեցան, իսկ արդ՝ ինունքն ո՞ւր են։ Ո՞չ գտան դառնալ տալ փառս աստուծոյ, բայց միայն այլազգիս այս։ Եւ ասէ ցնա. արի, գնա. զի հաւատք քո կեցուցին զքեզ։

Եւ եղև 'ի մտանելն Նորա յԵրիքով, կոյր ոմն նստէր առ ճանապարհաւն մուրացիկ։ Իբրև լուաւ զանցանել ժողովրդեանն, հարցանէր՝ թէ զի՞նչ իցէ այն։ Եւ պատմեցին

նմա, թէ Յիսուս Նազովրեցի անցանէ։ Աղաղակեաց և ասէ. Յիսուս, որդի Դաւթի՝ ողորմեա ինձ։ Եւ որ առաջին երթային՝ սաստէին նմա զի լռեսցէ. և նա ևս առաւել աղաղակէր, որդի Դաւթի, ողորմեա ինձ։ Զտեղի էառ Յիսուս, և հրամայեաց ածել զնա առ իւր. և իբրև մերձ եղև առ նա, եհարց զնա և ասէ, զի՞նչ կամիս դու՝ զի արարից քեզ. և նա ասէ. տէր, զի բացցին աչք իմ՝ և տեսից։ Եւ Յ՟ս ասէ ցնա. հայեաց, հաւատք քո կեցուցին զքեզ։ Եւ առժամայն ետես, երթայր զհետ նորա՝ և փառաւոր առնէր զա՟ծ. և ա՟մ ժողովրդեանն տեսեալ, տային օրհնութիւն ա՟յ։

Սուրբ Աւետարանն Յիսուսի Քրիստոսի՝ որ ըստ Յօհաննու։

ՏԷՐՆ ՄԵՐ ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ

Եւ յետ երկուց աւուրց ել անտի և գնաց ՚ի Գալիլեայ։ Զի ինքն իսկ Յիսուս վկայեաց՝ եթէ մարգարէ յիւրում գաւառի պատիւ ոչ ունի։ Այլ յորժամ եկն նա ՚ի Գալիլեայ, ընկալան զնա Գալիլեացիքն. զի տեսեալ ևս էր զամենայն նշանսն, զոր արար յԵրուսաղէմ ՚ի տօնին. քանզի և նոքա եկեալ էին ՚ի տօնն։ Եկն դարձեալ ՚ի Կանա Գալիլեացւոց՝ ուր արար զջուրն գինի. և անդ էր Թագաւորազն մի, որոյ որդի նորա հիւանդ կայր ՚ի Կափառնաում։ Նա իբրև լուաւ եթէ Յիսուս եկեալ է ՚ի Հրէաստանէ ՚ի Գալիլեայ. եկն առ նա՝ և աղաչէր, զի իջցէ և բժշկեսցէ զորդի նորա. քանզի մերձ էր ՚ի մեռանել։ Ասէ ցնա. եթէ ոչ նշանս ինչ և արուեստս տեսանէք՝ ոչ հաւատայք։ Ասէ ցնա Թագաւորազն. տէր, էջ մինչև մեռեալ իցէ մանուկն իմ։ Ասէ ցնա Յիսուս. երթ՝ որդին քո կենդանի է. և հաւատաց այրն բանին՝ զոր ասաց նմա Յիսուս, և գնաց։ Եւ մինչդեռ իջանէր, ընդ առաջ եղեն նմա ծառայքն իւր. աւետիս ետուն և ասեն, թէ մանուկն նորա կենդանի է։

Հարցանէր ցնոսա վասն ժամուն՝ յորում ապաքինեաց. և ասեն ցնա. երէկ յեօթներորդ ժամուն եթող զնա ջերմն։ Գիտաց հայրն նորա՝ եթէ յայնմ ժամու՝ յորում ասացն ցնա Յիսուս՝ թէ որդին քո կենդանի է. և հաւատաց ինքն և ամենայն տուն իւր։ Զայս դարձեալ երկրորդ նշանս արար Յիսուս եկեալ 'ի Հրէաստանէ 'ի Գալիլեա։

Յետ այսորիկ տօն էր Հրէից. և ել Յիսուս յԵրուսաղէմ։ Եւ էր յԵրուսաղէմ 'ի Պրոպատիկէ աւազանին. որ կոչէր Եբրայեցերէն Բեթհեզդա. հինգ սրահս։ Յորս անկեալ դնէր բազմութիւն յոյժ հիւանդաց՝ կուրաց կաղաց գօսացելոց, որ ակն ունէին ջրոյն յուզելոյ։ Եւ հրեշտակ տն իջանէր ըստ ժամանակի յաւազանն՝ և յուզէր զջուրսն. և որ նախ 'ի շարժումն ջուրցն իջանէր յաւազանն՝ բժշկէր, ոչ ունելով նշան հիւանդութեան։ Եւ անդ էր այր մի, որոյ երեսուն և ութ ամ էր 'ի հիւանդութեան իւրում։ Զնա իբրև ետես Յս՝ զի անկեալ դնէր, և գիտաց եթէ բազում ժամանակք են այնուհետև, ասէ ցնա. կամիս ողջ լինել։ Պատասխանի ետ նմա հիւանդն. տէր, ոչ զոք ունիմ, թէ յորժամ ջուրքն յուզիցին՝ արկցէ զիս յաւազանն. և մինչ ես դանդաղիմ, այլ ոք քան զիս յառաջագոյն իջանէ։ Ասէ ցնա Յս. արի, առ զմահիճս քո՝ և գնա։ Եւ ողջացաւ այրն, և յարեաւ՝ էառ զմահիճս իւր՝ և շրջէր. և էր շաբաթ յաւուրն յայնմիկ։ Ասեն Հրէայքն ցբժշկեալն. շաբաթ է՝ և ոչ է արժան քեզ առնուլ զմահիճս քո։ Պատասխանի ետ նոցա և ասէ. որ բժշկեացն զիս, նա ասաց ցիս, առ զմահիճս քո՝ և գնա։ Հարցին ցնա և ասեն. ո՞վ է այրն՝ որ ասաց ցքեզ, առ զմահիճս քո՝ և շրջեաց։ Եւ բժշկեալն ոչ գիտէր թէ ո՞վ իցէ. քանզի Յս խոյս ետ վասն ամբոխին 'ի տեղւոջէ անտի։ Յետ այսորիկ գտանէ զնա Յս 'ի տաճարին, և ասէ ցնա. ահաւադիկ ողջացար, մի ևս մեղանչեր՝ զի մի չար ևս ինչ լինիցի քեզ։ Գնաց այրն՝ և պատմեաց Հրէիցն, եթէ Յս էր՝ որ բժշկեացն զիս։ Եւ վասն այնորիկ հալածէին զՅս Հրէայքն, զի զայն առնէր 'ի շաբաթու։ Եւ Յս պատաս-

խանի ետ նոցա. Հայր իմ մինչև ցայժմ գործէ, և ես գործեմ։ Վասն այնորիկ առաւել խնդրէին Հրէայքն սպանանել զնա. զի ոչ միայն լուծանէր զշաբաթս, այլև հայր իւր կոչէր զԱստուած, և հաւասար առնէր զանձն Աստուծոյ։

Եւ մինչդեռ անցանէր՝ ետես այր մի կոյր 'ի ծնէ. և հարցին զնա աշակերտքն նորա՝ և ասեն. ռաբբի, ո՞ր մեղաւ, սորա՞՝ թէ հօր և մօր իւրոյ, զի կոյր ծնցի։ Պատասխանի ետ Յս. ոչ դորա մեղաւ, և ոչ հօր և մօր իւրոյ. այլ զի յայտնի լիցին գործքն այ 'ի դմա։ Եւ ինձ պարտ է գործել զգործս այնորիկ՝ որ առաքեացն զիս, մինչ աւուր կայ. գայ գիշեր՝ յորժամ ոչոք կարէ գործել։ Մինչդեռ յաշխարհի եմ, լոյս եմ աշխարհի։ Զայս իբրև ասաց, եթուք 'ի գետին՝ և արար կաւ 'ի թքոյն, և ծեփեաց զկաւն 'ի վերայ աչաց կուրին։ Եւ ասէ ցնա. երթ, լուա յաւազանին Սելովմայ. որ թարգմանի առաքեալ. չոքաւ լուացաւ. եկն և տեսանէր։ Իսկ դրացիքն՝ և որոց տեսեալ էր զնա յառաջագոյն՝ թէ մուրացիկ էր, ասէին. ո՞չ սա էր՝ որ նստէրն և մուրանայր. կէսքն ասէին. նա է։ Այլքն ասէին. ոչ՝ այլ նման է նմա. և ինքն ասէր՝ թէ ես եմ։ Ասեն ցնա. իսկ զիա՞րդ բացան աչ.ք քո։ Նա ետ պատասխանի. այր մի՝ որում Յսն ասեն, կաւ արար՝ և ծեփեաց զաչս իմ, և ասէ ցիս. երթ 'ի Սելովվամ, և լուա. չոքայ լուացայ՝ և տեսանեմ։ Ասեն ցնա. ո՞ւր է նա. ասէ ցնոսա. ոչ գիտեմ։ Ածին առ փարիսեցիսն զնա, որ երբեմն կոյրն էր։ Եւ էր շաբաթ՝ յորժամ զկաւն արար Յս. և եբաց զաչս կուրին։ Դարձեալ հարցանէին զնա փարիսեցիքն, թէ զիա՞րդ տեսանես. և նա ասէ ցնոսա. կաւ եդ 'ի վերայ աչաց իմոց, և լուացայ՝ և տեսանեմ։ Ասեն ոմանք 'ի փարիսեցւոցն. ոչ է այրն այն յայ, զի զշաբաթս ոչ պահէ։ Կէսքն ասէին. իսկ զիա՞րդ կարէ մարդ մեղաւոր այսպիսի նշանս առնել։ Եւ էին հերձուածք 'ի մէջ նոցա։ Ասեն դարձեալ ցկոյրն. դու զի՞ ասես վասն նորա՝ զի եբաց զաչս քո։ Եւ նա ասէ՝ թէ մարգարէ է։ Եւ ոչ հաւատային Հրէայքն զնմանէ՝ եթէ կոյր էր՝ և բացաւ. մինչև կոչեցին

զծնողս բացելոյն. հարցին զնոսա և ասեն՝ սա՞ է որդին ձեր, զորմէ դուքն ասէիք, եթէ կոյր ծնաւ. արդ՝ զիա՞րդ տեսանէ։ Պատասխանի ետուն նոցա ծնողքն նորա և ասեն. գիտեմք զի սա է որդին մեր, և զի կոյր ծնաւ. բայց զիա՛րդ այժմդ տեսանէ՝ ոչ գիտեմք. կամ թէ՝ ո՞ եբաց զաչս դորա՝ մեք ոչ գիտեմք. ցդա իսկ հարցէք, ինքնին ՚ի չափ հասեալ է. ինքն իսկ խօսեսցի վասն իւր։ Զայս ասացին ծնողքն նորա, զի երկընչէին ՚ի Հրէիցն. քանզի ուխտ եդեալ էր Հրէից, եթէ որք խոստովանեսցի զնա Քս՝ ՚ի բաց կացցէ ՚ի ժողովրդենէն։ Վասն այնորիկ ասացին ծնողքն նորա, թէ ինքնին ՚ի չափ հասեալ է, զնա իսկ հարցէք։ Դարձեալ կրկին անգամ կոչեցին զայրն՝ որ կոյրն էր, և ասեն ցնա. տուր փառս այ, մեք գիտեմք՝ զի այրն այն մեղաւոր է։ Եւ նա ասէ. թէ մեղաւոր իցէ՝ ես ոչ գիտեմ. բայց զայս գիտեմ, զի կոյր էի՝ և արդ տեսանեմ։ Դարձեալ ասեն ցնա. զի՞նչ արար քեզ, զիա՞րդ եբաց զաչս քո։ Պատասխանի ետ նոցա. այժմ ասացի ձեզ՝ և ոչ լուայք. զի՞ կամիք միւսանգամ լսել. միթէ և դո՞ւք կամիք աշակերտել նմա։ Նոքա հայհոյէին զնա՝ և ասէին. դու լիջիր նորա աշակերտ. մեք Մովսէսի աշակերտ եմք։ Մեք գիտեմք՝ զի ընդ Մովսէսի խօսեցաւ ած. զսա ոչ գիտեմք ուստի իցէ։ Պատասխանի ետ այրն և ասէ ցնոսա. այդ իսկ են սքանչելիք. զի դուք ոչ գիտէք՝ ուստի իցէ, և զիմ զաչս եբաց։ Գիտեմք զի ած մեղաւորաց ոչ լսէ, բայց եթէ ածապաշտ ոք իցէ՝ և զկամս նորա առնիցէ, նմա լսէ։ Ի յաւիտենից ոք ոչ լուաւ՝ եթէ եբաց ոք զաչս կուրի ՚ի ծնէ կոյր ծնելոյ։ Եթէ ոչ յայ էր այրն այն՝ ոչ կարէր առնել ինչ։ Պատասխանի ետուն և ասեն ցնա. ՚ի մեղս իսկ ծնեալ ես ամենևին, և դու վարդապետե՞ս լինիս մեզ։ Եւ հանին զնա արտաքս։ Լուաւ Յս՝ եթէ հանին զնա արտաքս, և իբրև եգիտ զնա՝ ասէ ցնա. դու հաւատա՞ս յորդի այ։ Նա պատասխանի ետ և ասէ. տէր, ո՞վ է՝ զի հաւատացից ՚ի նա։ Ասէ ցնա Յս. և տեսեր զնա, և որ խօսիդ ընդ քեզ՝ նա է։ Եւ նա ասէ. հաւատամ, տէր, և երկիրպագ նմա։

Ադդով: Զաքարիայ մրգրէի պապուն անունն է: ՂԳ· 8:
Ադոնայի տէր: Որ աստուծոյ կըսուի · Թանըրը: ԼԳ· 8:
Ազատագնեայ: Քիշիզատէ: ՁԱ· 3:
Ազդարան: խապար տրուած տեղ · ԾԹ · 2: կամ խապար տուող գործիք, որ է՝ բերան, կամ լեզու: ՀԳ· 2:
Ալելուք: Օրհնութիւնք, գովասանք · մէտհ: ՂԳ· 24:
Ալէտանջ հողմ: Տալղա հանող հով: ԾԴ· 3:
Ալփափետք: Այբբենին շարքը: ՂԳ· 22:
Ախտարծարծ: Ախտը շարժող · մարազ Թէփրէտիճի: Կ· 4:
Ածանցական: Անցաւոր, Թէզմը անցնող: ՀԴ· 3:
Ական: Նաւու Թէքնէ, կամ փինատէ խայեխ: ԿԳ· 2:
Ակնայայտ: Աչքը մտըռող: ԽԸ· 4:
Ակումբ: Ճիւմհիւռ, սիւրիւ: ԻՋ· 1:
Աղարտեալ: Աւրած, խարապ եղած: Ե· 1: և ԻԵ· 2:
Աղաւաղել: Աւրել, փճացընել, եօխ ընել: Բ· 3: և ԿԷ· 2:
Աղէյարմար: Քիրիշով տիւզէնլէնմիշ եղած: ՂԲ· 8:
Աղխասարկութիւն: Քէրփիճճիութիւն, Թուղլաճիութիւն: ՀԵ· 12:
Աղխեալ ազդարան: Կղպած գոցուած բերան, կամ լեզու: ՀԳ· 2:
Աղոյի ըմբոշխնելի: Տէյիրմէն՝ եզմիշ ընելու, որ է ծամելու ակռաները: ԿԳ· 2:
Աղու աղաւնի: Մազլըմ կէօվէրճին: Բ· 1:
Աղուական: Անուշիկ · միլայիմ: ԿՋ· 4:
Աղուական ախտ: Թամթլը մարազ, որ է ցանկութին: ՂԱ· 3:
Աղջութիւն: Մթութիւն · քարա տուման: Ջ· 3:
Աղտաղտին: Աղի լեղի · աճը զէհիր: ԼԹ· 2:
Աղօթկեր: Աղօթող, աղօթաւոր: ԾԱ· 5:
Աղօտանալ: Մթննալ, 'ի լուսոյ պակասիլ: Է· 3:
Աճառ: Սապօն: ՂԳ· 11:
Աճիւն: Մոխիր · քիւլ: Ի· 1: և ԻԳ· 2:
Ամանակ: Ժամանակ, ատեն · վագթ: 'Ի Ցէլտափայտան:

Ամբարձուղէշ։ Բարձր ձիւղ ունող. իւձէ տալըր։ Թ. 2։
Ամենագրաւ։ Ամէնը զապդ ընող։ Բ. 2։ կամ խիստ սաստիկ զապդ ընող։ Ը. 1։
Ամենապինկար։ խիստ ոկար. զայիֆ։ ԼԸ. 2։
Ամպրոպ։ Վէլվէլէ։ Ջ. 3։ և Ղ. 3։
Այո։ Եանայք։ ԿԳ. 2։
Անագան։ Կէձուէն կէձ։ ԼԹ. 3։ կամ վերջինը. սոն-րաքի։ ԿԸ. 2։
Անախտակիր։ Ախտ ցաւակից չըլող։ Ծ. 1։ և ԾՋ. 2։ կամ խարէզ չըպաշող։ Բ. 2։
Անաղելի՝ խակակութ։ Չի աղուած՝ նոր ծնած բիձ։ ԾԳ. 2։
Անարծարծելի։ Ա՛լ չի վառվելու։ Է. 3։ և ՀԱ. 2։ կամ ա՛լ չըինվելու։ Ի. 2։
Անբոյժ։ Չի բժշկելու. ճնղուլմաղ։ ԾԸ. 2։
Անդաձմունք։ խորուկ մոմառք։ ԻԷ. 3։
Անդամանդեայ։ Էլմասփաշէս ալինդ։ ՂԲ. 10։
Անդանձառք։ Անդ, այսինքն՝ ՚ի հնումն անձառելիք. որպիսի էր ՚ի հին օրէնս՝ սրբութիւն սրբութեանցն, որ անձառելի և անմատչելի էր նոցա. վասն որոյ աստցուածոյս՝ Սրբո—Բեանց անդանձառեաց, իմացեալ լինի՝ Սրբո—Բի-ն սրբո—Բեանցն։ ՀԵ. 15։
Անդասելի։ Կարգէ դուրս, նիզամ չի մտած։ ԼԳ. 7։
Անդուլ։ Իժիր, տայմայ։ ՁԸ. 2։
Անդուղեկցութիւն։ Այն տեղը երթալու ճամբորդութի և եօլտաշութիւն։ ՂԳ. 5։
Աներևակի։ Աներևոյթ. կէօրիւնմէզ։ ԻԳ. 3։ և ԾԵ. 3։
Աներկեան։ Անվախ. շիւպհէսիզ։ Գ. 1։ և ԿԵ. 3։
Անընդել գազան։ Եապանի եավրուզ ճանավար։ Թ. 3։
Անկանել։ Տօղումագ։ ԿԳ. 2։
Անկեղակարծ։ Անկասկած. շիւպհէսիզ։ ՁԳ. 5։
Անկիւնէ։ Շունչը կտրած. նէֆէսի քէսիլմիշ։ ԺԳ. 2։
Անհագագ։ Շունչ չունող, հոգի չունող. ճանսըզ։ ԼԳ. 7։
Անհամբոյր։ Թէրպիյէյի չեկող. հէրկէլէ։ ԻԲ. 2։ կամ

չի դոցուող, շատախօս։ ԻԳ. 2։ կամ գարշելի, պէթ։ ԾՁ. 2։ կամ խամթր կէօնիւլ չի նայող։ ՁԸ. 2։

Անհամոզելի։ խօսք մտիկ չընող. ինատճը։ ԾՁ. 2։

Անհատուածելի։ Անբաժանելի, չի զատուելու։ ՀԵ. 5։

Անհրաժեշտ։ Անդառնալի. միւհքէմ։ ԿԱ. 2։ կամ անխախտ, անզատելի։ ԴԳ. 11։

Անձաւ։ Մաղարայ։ Խ. 2։

Անձնամատն։ Ինքիր անձը մատնող։ ԽԸ. 2։

Անձուկ։ Նեղկուկ։ Ա. 2։ և ԿԴ. 2։ կամ քչիկ մը. պիր ազաճըք։ ԺԷ. 2։

Անյարիր ջատուկ։ Վեր չելլելու նեղգաւոր և ցաւագար։ ԾԸ. 2։

Անշամանդաղ։ Չխմթնալու պայծառ. տումանըզ։ Գ. 2։

Անշուշտ։ Անփոփոխ, անխառնակ։ ԿԷ. 1։

Անոպայ։ Էյլիկ պիլմէզ. նախոռ։ ԽԸ. 4։

Անպատուար։ Պատ չունող. հիսարսըզ։ ԼԹ. 2։

Անջրպետ։ Բաժանող, զատող. պէօլմէ։ ԻԷ. 2։

Անյապուժելի։ Ետ չինձգուելու, էհմալ չըլլուելու։ ԼԹ. 2։

Անստգիւտ։ Անպակաս. էքսիքսիզ, մահանաըզ։ ԻԸ. 3։

Անվթար։ Անխալ. քուսուրսուզ։ Ժ. 2։

Անտարբերական։ Տարբերքի տակ չընկնող, նիւթեղէն բանեբէն դուրս։ ԺՁ. 1։ և ԼԴ. 3։

Անքատ։ Տկար, փոքրիկ. զայիֆ։ ԿԹ. 2։

Աշխար։ Ողբ, լաց, սուգ։ ԻԷ. 3։ ԼԹ. 3։ ԽԸ. 2։ ԾՁ. 2։ և այլն։

Աշտանակ։ Շամտան։ ԽՁ. 2։

Աշտէ։ Խըշտ, մըզրախ։ ՀԱ. 2։

Ապաբան։ Պապանձած, անճըրկած։ ԽԷ. 3։

Ապաղէն։ Զէնք չունող. սիլահսըզ։ Է. 1։ և ԿԸ. 3։

Ապաթոյն։ Թոյն չունող. զէհիրսիզ։ ԿԳ. 1։

Ապախտաւոր։ Անշահ. էյլիկ պիլմէզ։ Ձ. 2։ և ՀԴ. 1։

Ապահար։ Ամօթական հայցը բռնած։ Ի. 2։

Ապաձեռն։ Օգնական չունող, խեղճ։ ԻԴ. 3։ և ԼԷ. 3։

Ապաշուք։ Անպատիւ. [Թ] պալուրը։ ԼԴ. 7։

Ապաշան։ Ջանք չընող․ խայրէթսիզ։ Բ․ 2։
Ապառումն։ Լիրբ․ առսըզ։ ԺԱ․ 3։ և ԻԱ․ 2։ և ԿԴ․ 2։
կամ խաժր կէօնիւլ չինայող, անգութ։ ՁԸ․ 2։
Ապարանջան։ Պիլէզիկ։ ԼԳ․ 1։
Ապաւանդակ։ Չուան նաւու․ բալամար։ ԻԵ․ 2։
Ապաւինութիւն խարսխի։ Նաւուն մեծ երկաթը․ ձան
գուրթարան։ ԻԵ․ 2։
Ապաքինել։ Փարատել, դադրեցընել, կամ ըռընտըը-
նել։ ՁԳ․ 2։ և ՂԵ․ 2։
Ապէնիազ։ Անկարօտ, միւհտաճ չըլլող։ ԾԹ․ 2։
Ապիկար։ Տկար, խատիր չըլլող։ Ժ․ 1։ և ԻՋ․ 2։
Առակայք։ Առաջիկայք, առջևը, կամ մօտը եղածները,
կամ քիչ մի ետև ըլլալիքները։ ԺԴ․ 3։
Առանցեալ։ Դադարել 'ի ծնելոյ, վախտը անցած։ ԼԱ․ 1։
Առիզած։ Գոգնոց․ փէշտիմալ։ Ի․ 2։
Առկայծեալ։ Ճրագն որ մարելու մօտեցած, վերջին կայ-
ծակը հասած։ ՁԷ․ 3։
Առհաւատչեայ։ Չէշնի, նումունէ․ կամ փէյ։ ԻԵ․ 4։
ԿԵ․ 2։ և ԿԷ․ 1։
Առուղեկան յաւիտեան։ Անցաւոր ժամանակ։ ՚Ի Յէշ″։
Առօրինակեալ։ Բաղդատեալ, նմանեցուցեալ։ Ա․ 2։
Ասուի։ Բրդեղէն, չուխայ՝ և այլք նմանք։ ԻԱ․ 3։
Ասպականապատ։ Շան կերակրի խմիտ ընող։ ԼԵ․ 3։
Ասպատակ։ Քէլէփիրճի, փուսու խըլողը։ ԿԹ․ 2։
Ասպարէս, կամ Ասպարէզ։ Մեծ միյտան․ աթ միյտանը։
Ա․ 2։ և ԽԸ․ 4։ Դարձեալ՝ երկրի չափ է, որ է մէկ միլ
տեղին՝ ութը փային մէկը։ Թ․ 1։
Աստարտէ։ Կնկան կերպարանքով կուռքի մի անունն է։ Կ․ 4։
Ատտիկեցի։ Աթենացի, որ 'ի հնումն այս քաղաքացւոց
զլաւ մարդն՝ խիստ նամուսար, և զվատն՝ խիստ պէթնամ
համարէին։ ԿԵ․ 1։
Արահետ։ Լան ճամբայ․ քեօռ եօլու։ Թ․ 2։ կամ շիտակ
ճամբայ․ ճատէ։ ԽՋ․ 3։

Արամաթացի։ Արիմաթացի, ուստի էր Սամուէլ մարգարէն։ ՁԸ. 1։
Արբուն։ Կատարեալ հասակ. քեամիլլիք չաղը։ Գ. 2։
Արգահատել։ Ցաւակցելով մխիթարել, սիրտ տալ։ ԺԲ. 1։ կամ աղաչել, րեճա ընել։ ԺԵ. 1։ և ԾԵ. 2։
Արդասաւոր։ Արդիւնաւոր. մէյվէտար։ Ն Յէլտաքօրանն։
Արդարալուկ։ Հախ տեղը տանջուող։ ԻԹ. 2։
Արդեան։ Հիմակուան. շիմտիքի։ ՀԵ. 8։
Արդւառնական։ Հիմակուց թէլէֆ եղած։ ԻԲ. 2։
Արկածք։ Փորձանք. պէլայ։ Ջ. 3։ և Կ. 2։ և ԿԷ. 2։
Արձագանք։ Ետ դարձող ձայն, որ մաղարաներուն մէջ, կամ խորունկ տեղուանք՝ կանչողն ինչ որ կանչէ, ձայն կը լսէ։ ՂԲ. 8։
Արուարձան։ Քարէ փորած երիկ մարդու պատկերք, կուռք։ Կ. 4։
Արութիւն։ Արիութիւն, կորիճութիւն։ ԻԹ. 3։
Արուսեակ։ Սապահ եըլտըզը, զէօհրէ. կամ արեգակն. կամ սադայէլ։ ԼՋ. 2։
Արջնաթոյր։ Սև գոյն ունող։ ԿԹ. 2։
Արջնատես։ Սիեահ կէօրինիւշլիւ։ ԼԱ. 3։
Արտալած։ Ճամբէ դուրս ելած. եօլսուզ. կամ սիւրկիւն եղած։ ԾՋ. 2։
Արտաքնայարդար։ Դրսի դիյէն թէմիզ։ ԻԷ. 3։
Արտուղի։ Ճամբէ դուրս, ծուռ. եանլըշ։ ՀԸ. 3։
Արփիացնցուղ։ Լոյս տարածող, շուխ ծագող։ Գ. 1։
Արօտ։ Արծուելու տեղ. չայըրլըխ։ ԻԵ. 3։ և Կ. 2։
Արօր։ Չիֆթ քշելու գործիք. սապան։ ԾԴ. 2։
Աւաղական։ Ափսոսական, ողբալու։ ԻՋ. 1։
Աւանդ։ Էմանէթ։ Դ. 1։ կամ տուլք. վէրկի։ Թ. 2։ կամ թէմպիհ, վասիեթ։ ԻԷ. 4։
Աւողական։ Բեռի ալըշմիշ չեղած. աճամի, հէրկէլէ։ ԻԲ. 2։
Աքար։ Պատժուած մարդոյ մի անունէ. (Յեսուայ. 7. 1)։ ԻԷ. 2։ և ՀԱ. 3։

Աքիա Սիլոնացի։ Մարգարէի մը անուն է, որ 'ի Սելով քաղաքէն էր։ (Գ. Թագ.''). ԺԱ. 29։ ԽԲ. 4։

Բաբելոն։ Պաղտատ քաղաքն է։ Ա. 1։ և ԿԷ. 2։

Բագին։ Կուռքի սեղան, կուռք։ ԻԷ. 3։ և ՀԵ. 13։

Բազմակ։ Բազմելու տեղ. մէքեան։ Կ. 3։

Բազմական։ Մէձլիս նստող։ ԽԲ. 1։ և ՂԳ. 4։ կամ բազմելու, նստելու տեղ։ ՂԱ. 3։

Բազմաձեռնեան խարդաւանողք։ Շատոլոր հիլէպազներ. կամ ֆէնտէրով խաբողներ։ ՂԲ. 9։

Բազմայածեան։ Բարբարական պլորող։ Կ. 3։

Բազմատեղնեան։ Շատ ձիւղ ունող. տալը պուտախլը։ ԽԵ. 2։ և Յէշա''։

Բազմարկածեան։ Շատ փորձանքոտ. թէհլիքէլի։ ՀԳ. 2։

Բահաղ։ Կուռքի անուն է։ ԿԴ. 2։ և ՂԳ. 6։

Բամբիռն։ Չալփարայ, զիլ։ ՂԲ. 8։

Բանդագուշեալ։ Խելացնոր. չըլղըն։ ԺԲ. 2։

Բանին սերմնականութիւն։ Խօսքին էօզը զայ ընելը, խենթ ու մենթ եօլսուզ խօսիլը։ ԽԵ. 2։

Բառաչ։ Ոչխարներուն և նմաներաց պօռալը։ ԺԵ. 2։

Բառացի։ Փառաւոր. չէօհրէթլի։ ՂԲ. 8։

Բասիլ. Վասիլ։ Էր կայսր Յունաց։ Դ Յէշա''։

Բարեկլի։ Մեղադրելի. այըպլանմաղա լայըղ։ ՂԱ. 3։

Բարբառնութի։ Խօսիլ չի կրցողի բերնով խօսիլ։ ՂԲ. 8։

Բարացուցական։ Բալքը ցըցընող, թապլիէթը յայտնող։ ՂԲ. 8։

Բարաւոր։ Դրան վերի շեմը։ ՂԱ. 2։

Բարետաւիղ։ Անուշիկ խայալէլի. տիւզէնլի։ ՂԲ. 8։

Բարեքիա։ Զաքարիայ մարգարէի հօրն անունն է։ ՂԳ. 8։

Բարունակ մանողկուղեան։ Ասմայի ձիւղ՝ որ զէհիրլի սալքըմ ունի։ Է. 2։

Բաւանդակապէս։ Բովանդակապէս. կամ բաւականապէս։ Զ. 4։

Բաւիղ։ Սաչախ, որ մաղարայի, կմ դրան վրայ կ'ըլլայ։ Խ. 2։

Բժժանք։ Պխլխլծիկ կամ պախըլծիկ չըխըն։ ԿԶ. 4։

Բիծք բոցակիծք։ Կրակի պէս կծուած ուռեցներ, ինչպէս՝ Թախտապիթիէն, կամ սիլըխինէկէն խածուած տեղ-ուանքը։ ԿԹ. 2։

Բոլորապատուղ։ Ողջակէզ. Թամամ փէշկէշ։ Ա. 1։

Բոսրայ գինակուռնք։ Կարմրագոյն արիւնաթաթախ լէշեր։ ԿԸ. 3։

Բոսրային։ կարմրագոյն, կարմրած. գըզըլ։ ԿԳ. 1։

Բռեալ։ Սըխլայած, կամ պատանդ եղած։ ԻԷ. 3։

Բռնախոյեան։ Դէմ ելլող կորիճ ճէնկճի։ ՂԳ. 18։

Բռնամարտիկ։ Կորիճ ճէնկ ընող։ ԿԶ. 2։ կամ ուժով կխ-չէշմիշ ընող։ ՂԳ. 13։

Գահաւորակ։ Թահտրաւան. քէօշկ։ ԻԵ. 2։

Գաղձնաւոր։ Ընշահ խոտերով, (կամ այրըխ խոտով) լցուած։ ԾԶ. 2։

Գաղտնակուր։ Գաղտնի ուտող, ինչպէս պաղըրսախից մէջի որդերը։ ԿԹ. 2։

Գայիսոն, երկան մըզըրախ։ ՂԲ. 4։

Գանչութիւն։ Հնչումն, կանչուածք։ ՂԲ. 8։

Գարնանադայր գետ։ Գարնան ատենը աղմիշ ընող չայ. Թաշղըն ըռմակ։ ԾԴ. 3։

Գեղայօրէն։ Գեղեցիկ յօրինած. հիւսիւնկըլու։ ՂԳ. 24։

Գեղմն։ Ճերմակ բուրդ. եափաղը։ ԾԲ. 1։

Գերաբնապէս։ Բնութէ առէթէն վեր, հրաշապէս։ ՂԳ. 8։

Գերանակիր։ Տիրէկ կրող, կամ տիրէկ ունող։ ԻԷ. 3։

Գերաշխարան։ խիստ ապաշխարող, շատ լացող ողբացող։ ԽԸ. 5։

Գերաշխարհիկ։ Ամենէն պատուաւոր, խիստ իմթիպարլը։ Գ. 3։

Գերունակ։ Ամէն գերազանցութի և կատարելութի ունող։ ԻԷ. 2։ և ՀԵ. 7։ կամ ամէնէն էվէլ ունող։ ԽԹ. 2։

Գթել։ Գըրիլ, սխալիլ. չի գիտնալով պակասութիւն ընել՝ ընկնիլ։ ԼԱ. 2։ ԾԵ. 4։ ԾԷ. 3։ և ՀԲ. 2։

Գժգմնութիւն։ Մրդողելով երեսը ծռելը. խզզալ։ ԽԵ. 2։
Գժտութիւն։ Կռիւ. Նիզա։ ԽԵ. 2։
Գինդ։ Օղ. գիւփէ։ ԼԳ. 1։
Գիշերավար։ Սատանայ. շէյթան։ ԼԷ. 1։
Գլխաշուք կտաւ։ Գլուխը ծածկող՝ զարդարող լաչակ։ ԼԴ. 1։
Գլխաւորել։ Գլուխ հանել, լմընցընել։ ՀԱ. 2։
Գոգջէք։ Ասացէք։ ՀԲ. 1։
Գողտրական։ Կակուղիկ, փափուկ. Նազիք։ ԽԶ. 2։
Գոմոր։ Սոդոմայ մէկ քաղաքն է։ ԾԴ. 2։
Գոյարան։ գոյացնող, ստեղծող. վար էտիճի։ ՁԴ. 1։
Գործականութիւն։ Գործելը. իճրա ընելը։ ՂԳ. 20։
Գործնականաց գործի։ Գործելու ալեաթ, որ է՝ ձեռքն։ ԻԳ. 2։
Գործօնեայ։ Գործող փէյտահ ընող։ ՁԴ. 1։
Գումարտակ։ Գումարեալ բազմութիւն. ճէմիյէթ, ճիւմհուր։ Զ. 3։ ԻԴ. 1։ ԼԷ. 1։ և ՀԵ. 12։
Գունել։ Գոյն տալ, ներկել։ ԼԶ. 2։ և ՂԳ. 17։
Գուպար։ Պատերազմի զօրք. ճէնկ ասքէրի։ Կ. 4։
Գռիհ։ Գռեհ. սօխախ։ ԿԷ. 2։
Գրաբանական։ Գրով խօսուած՝ զրուցած։ ԼԴ. 1։
Գրաւական։ Ձէշնի. նումունէ։ Ժ. 2։ ՂԳ. 16։
Գրգեալ։ Ջէփքի սէֆայի մէջ ըլլող։ ԽԸ. 2։
Գրկանք։ Սիրով և գթով գրկելը. գուճմագ։ ԻԷ. 2։
Գրուան։ Շինիկ, ցորենի էօլչէկ։ ԼԵ. 3։
Գօշել։ Կակղցընել, խըշխըշցընել, սիրտը ցաւցընել։ ԺԷ. 1։
Դադան։ Աբիրոն։ Երկու եղբարք էին, որ Մովսէսի դէմ կեցան ու գետինը անցան (Թուոց. 16. 1)։ ԿԸ. 4։
Դանդաշել։ Գուրգուրալ, քերօրի պէս շարժիլ։ ԺԹ. 3։
Դանդաչեցուցանել։ Երերցընելով չընկըր չընկըր ձայնը հանել։ ՂԲ. 8։
Դաստակ։ Սիւրիւ, պէօլիւկ։ ԿԳ. 2։
Դատակնիք։ Վճիռ. սիճիլ։ Դ. 1։ և ԺԷ. 3։

Դարաստան։ Դրախտ. պախճա։ ԽՋ. 3։
Դեգերեալ ողբայ։ Աղլայըպ եաթըյօր։ ԻԵ. 2։
Դերաքրիստոս։ Նեռն. թէճճալ։ ՂԱ. 1։
Դժնիկ։ Փուշ. քարա չալը։ ԿԹ. 2։
Դժուարամբերելի։ Դժար անուշնալու. զէհիր թապիէթլի։ ԻԸ. 3։
Դըժել։ Խօսքէն դառնալ, խաւլը աւրել։ ԾԵ. 4։
Դիզել. այսինքն՝ դիզեցի։ Եըղմիշ ըրի։ ԻԷ. 3։ կամ նիզամը շարեցի։ Ի Յիշատակարանն։
Դիմագրաւութիւն։ Գլուխը օրթան դնելով սէրպէստութիւն, սէրտէն կէչմիշութիւն։ Կ. 4։ և ՀԱ. 1։
Դիմակ։ դէմք, կերպարանք. քիալէթ։ Դ. 1։
Դիմակերպութիւն։ Ույղունութի. մինասիպէթ։ ՂԳ. 4։
Դիմակս դիմակս։ Թիւրլիւ թիւրլիւ։ ԼԹ. 3։
Դիտակ։ Տեսնելու բարձր տեղ, ինչպէս՝ կէմիին չանախըլը։ ԻԵ. 2։ կամ տեսնալու տեղ, ինչպէս՝ մարդու երեսը։ ԿԵ. 2։
Դիտակ ոստոց։ Ծառի ճիւղերուն ծայրը։ ՂԲ. 9։
Դիւաճենճեր զօհարան։ Սատանայի համար զուրպան եփելու տեղ։ ԾԱ. 4։
Դիւրափխրելի։ Խօլայ փշրուելու, փարփելու։ ՀԴ. 3։
Դուժ։ Եապանի միլլէթ. խորեաթ։ ՂԳ. 12։
Դստիկոն։ Տանը խաթը, կամ վերի խաթը։ ԿԹ. 2։
Դարուել։ Քամահրել, սիթեմ տալ։ Լ. 3։
Դրականապէս անուանադրութիւն։ Ույղունճա լաղապ դընելը։ ՂԳ. 19։
Դրանդ։ Դրան վերի շէմը։ ՂԲ. 5։
Դրուակ, կամ դրուագ։ Դրուած, օրինած շինուած։ ԼԴ. 8։ և Ի Յիշատակարանն։
Դրօշ։ Թուղ, սանճախ, խաչալէմ։ ԼԷ. 1։
Դրօշեալ։ Փորուած կուռքի պատկերք։ Բ. 1։ և ՀԵ. 12։
Եդովմայեցիք։ Եսաւայ այալէթին բնակիչները։ Ա. 2։
Եզող։ Եզ վարող, չիֆթ քըշող։ ԾԴ. 2։

Եթովպացի։ Արապխատանցի․ արապ։ ԾԴ․ 2։

Ելլենացի։ Հելլենացի, Հոռոմ։ ԴԳ․ 12։

Եղեամն։ Խըրաղը։ ԿԸ․ 3։ և Ղ․ 3։

Եղեռնագործ։ Չարագործ․ գիւնաքեար։ Դ․ 3։ և ՂԱ․ 3։

Եղերական ձայն։ Լալկաններու թախծալից լացը։ ԿԸ․ 1։

Եղեւին։ Բարձր սէրվի, կամ չամի ծառ։ ԿԱ․ 3։

Եղէգնախունկ։ Պուհուր գամըշը։ ԴԳ․ 11։

Եղէգնախառնիւ։ Խամըշի կոտրտուք՝ եանկա։ Է․ 3։

Եղինձ։ Ըսըրկան օթլուղու։ ՀԱ․ 2։

Եմակ։ Ձոր․ տէրէ։ Խ․ 2։

Եպերիլ։ Քամահրիլ․ խաթիրքալ օլմաք։ ՁԲ․ 5։

Երախայրի։ Առաջին պտուղ․ թուրֆանտայ։ ԼԱ․ 2։

Երախան։ Լալկաններու սիւրիւ։ ԻԶ․ 1։

Երամակ։ Սիւրիւ, սիւրէկ։ ԽԶ․ 1։

Երասանակալ։ Տիզկինը բռնող, զապթ ընող։ ԼԲ․ 2։

Երբեք, երբեքի։ Ժամանակ․ զաման։ ԼԴ․ 3։

Երգիծանութիւն։ Սիրտ կսկծցնելու խօսք․ սիթէմ։ ԽԸ․ 2։

Երեւականութիւն։ Երեւոյթ․ խէյալ կէօրիւնիւշ։ ԴԳ․ 10։

Երեւիլ։ Ծառոց և խոտոց կիւլէն է։ ԿԸ․ 3։

Երիզապնդեայ։ Երկան կտաւով սըխը փաթթած։ ԾԸ․ 3։

Երիթացեալ։ Ցամքած, չորցած։ ԻԹ․ 2։

Երինջ։ Մատղաշ կով․ կէնճ ինէք։ ԽԵ․ 2։

Երիքով։ Սուրբ Եէմի սէմթը քաղաք մի է։ ԿԴ․ 1։ և ՂԲ․ 4։

Երկակշիռ տարրութիւն։ Երկու ներհակ բան, ինչպէս՝ տաքն ու պաղը, ցորեկն ու գիշերը։ ԴԳ․ 2։

Երկեւանութիւն։ Կասկած, շիւպհէ։ ԺԱ․ 1։

Երկնաձեւ։ Երկինքը հանող, կէօյէ չըքարան։ ԼԲ․ 2։

Երկնել։ Տղաբերքի ցաւ քաշել։ Ա․ 2։ և Բ․ 2։

Երկուորեակք։ Լուծք եզանց, որով չիֆթ կը քշեն։ ԾԴ․ 2։

Երկրակենցաղ հէնք։ Երկրիս վրայ կեցած մախսարկութիւններ, աշխարքիս մութալիս խաքրութիւք։ ՀԱ․ 4։

Երկրորդութիւն։ Թէքրարլամիշ ընելը։ ՀԵ․ 1։ և ԴԳ․ 10։

Երփն։ Գոյն․ ըռէնկ։ ՀԱ․ 2։

Երկք։ Աշխատանք․ զահմէթ, մէշագգէթ։ Է․ 1։
Եւղընծիւղ փայտուեղ տուող ծառ, ինչպէ՛ս ձիթենին։ ԼԹ․ 2։
Զակատիլ։ Քէօրի պէս՝ շաշխընի պէս ըռէզիլ ըլլալ։ Ի․ 2։
Զանգուած։ Քանի մը բաներէ խառնուած՝ մէկ խմոր ե-
  ղած, ինչպէ՛ս մարդոյ մարմինը։ ԻԳ․ 2։ և ՀԱ․ 1։
Զառածեալ։ Մոլորած, ճամբէ ելած։ Ը․ 1։ և ԿԴ․ 2։
Զարհօրատեսակ։ Զարհուրելի տեսք ունող․ աչքին չէհ-
  րելի։ ԴՑ․ 12։
Զարմանութիւ։ Զարմանալիք, թաաճիւպ ընելու։ ԽԹ․ 1։
Զեղծանիլ։ Սոփլ, խօսքը փուճ ըլլալ։ ԾԵ․ 1։
Զըլացող։ Երախտամոռաց, հախը ինքեար ընող։ ՁԷ․ 3։
Զըմբաղ։ Ուրախութիւն․ զէվք՝ սէֆա։ ԾԵ․ 3։
Զընդամ զընդանաւ։ Չարչարուիմ զընտանով։ ԺԶ․ 1։
Զկծեցուցիչ։ Սիրտ կսկծցունող, աչքը կոտրող։ ԼԹ․ 3։
Զկծիլ։ Հազմ չընելով սիրտը երիլ։ ԻԹ․ 2։ և ԿԴ․ 2։
Զմռսալից։ Քաղցրահոտ, անպէնտով լցուած։ ԴՑ․ 6։
Զոփանալ։ Ցրտէն դողալ․ թիթրէմէք։ ԻԹ․ 2։
Զրահետական։ Պօշ պարապ, անպտուղ․ մէյվէսիզ։ ԽԵ․ 2։
Զօրէն։ Նման․ այնի։ ԿԹ․ 2։
Ըղձութիւն։ Իղձ, փափաք․ աշգ։ ԴԴ․ 1։
Ըմբերանեալ։ Աբլըքէրան եղած, հախ չունենալով պայըն-
  ծած։ Բ․ 1։
Ըմբոշխնել։ Ծամել․ չէյնէմէք։ Ե․ 2։
Ըմպահկանք։ Արհամարհանք․ բէզարլըք, մէզագ։ ԽԸ․ 4։
Ընկլուզեալ։ Ջրի մէջ պաթմիշ եղած։ Գ․ 3։
Ընդակից։ Հետը ույղուն, այախտաշ։ ԿԱ․ 1։
Ընդարմացուցիչ։ Թմրեցնող, սէրսէմցնող։ ՁԴ․ 3։
Ընդգոգեալ։ Գոգին մէջ ժողուած պահած։ ԾԱ․ 4։
Ընդերք։ Փորոտիք, փորու մէջի աղիք․ պաղըրսախ։ ԼԶ․ 2։
Ընդ կրունկն դառնալ։ Ետ ետ դնալ։ ՀԱ․ 2։
Ընդհատ։ Պակաս, հեռու․ ֆարգլը։ ՀԲ․ 2։
Ընդմիջարկութիւն։ Օրթայէն իբրու պատ քաշելը․ մէօհ-
  քէմ թէնալիհ։ ԴՑ․ 6։

Ընդմիջել։ Փէրտէ քաշել ԼԷ․ 3։ կամ էնկել ըլլալ՝ զատել։ ՁՋ․ 1։

Ընդոստնուլ։ Վեր ցաթկել․ սըչըրամագ։ Ե․ 3։

Ընդունայնաթօպ․ քիրտն․ սըխլէթ տուող պօշ քրտինք, որ է ասել՝ նաֆիլէ զահմէթ։ ԽԲ․ 4։

Ընդպահկել։ Երեսէ ձգել, ձեռքէ թող տալ։ ՁԷ․ 3։

Ընկճիլ։ Սըմքիլ, տակ ընկնիլ, սինմէք։ Լ․ 3։

Ընկրկիլ։ Ետ ընկնիլ, ետ փախչիլ, կէրիյէ գաչմամագ։ ՂԱ․ 1։

Ըստանձնեալ։ Շալակն առած․ յիւքլէնմիշ։ ԾԵ․ 3։ և ՀԷ․ 3։

Ըստ բան քո։ Քու խօսքէդ դուրս․ սէնին սէօզիւնտէն տըշարը։ ՀՋ․ 1։

Թառանչ։ Հառաչանք․ կէօյիւս կէչիրմէք։ ԻԳ․ 2։ Լ․ 1։ և ԽԲ․ 2։

Թատր։ Մէյտան օյունու։ ԼԱ․ 2։

Թարահատ։ Կուռքի անուն է, զոր Թարա հայրն Աբրահամու շինէր էր։ Կ․ 4։

Թարթափումն։ Աչք գոցել բանալը։ ԼԷ․ 3։

Թարմատար։ Փուճ, պօշ, բան մը չարժող։ ԾՋ․ 2։ և Կ․ 4։

Թափանցանց։ Մտնող անցնող, թէէսիր ընող։ ՂԳ․ 12։

Թեզան։ Մանած, երկան թել։ ՂԳ․ 24։

Թելադիր։ Յորդորող․ թահրիք էտիճի։ ԽԲ․ 2։

Թերափ։ Կռապաշտից գործիք, համայիլ։ ԽԲ․ 3։

Թինդս առնուլ։ Ցաթկոտել, լողալ։ ՀԱ․ 3։

Թխատիպ։ Սևադոյն, մութ գոյն․ զիֆիրի։ Խ․ 3։

Թշուառաքիրտն Թոշակ։ Մահուան քրտինքով վաստակ․ մէշագգէթլի կյար։ ԽԵ․ 3։

Թոպեալ։ Զարչարուած, պէրպատ եղած։ ՀԲ․ 3։

Թուլադաշնակեալ։ Տիւզէնը թուլցած, տիւզէնը աւրած։ ՂԳ․ 20։

Ժայթքել։ Փըսխել, գուսմագ։ ԿԵ․ 1։

Ժանիք։ Գազանի ակռաներ։ Դ․ 1։ ԿՋ․ 4։ և ՀԹ․ 4։

Ժխոր։ Խիքեար ընող, հիլէ ընող։ Բ․ 1։

Ժողխեալ։ Մարագներով լցուած, հոտած, լխկած։ ՀԳ. 2։

Ի գիծն Թուլանալ։ Շիտակ ճամբան չի կրնալ երԹալ, Թուլնալ ու ճամբան մնալ։ ՀԱ. 2։

Ի ձիւղս մատանց Թուելը։ Մատներուն վրայ մէկիկ մէկիկ համրելը։ ՀԲ. 3։

Իններեակ յոբելինի։ Ինն անգամ յիսուն, որ է չորս հարիւր յիսուն։ ՚Ի Յիշատակարանն։

Ինքնարգոյ բարձրայօնի։ Ինք զինք յարգող մեծարող հըպարտ։ Գ. 2։

Ինքնոգոր։ Ինք իր հետ կռուող։ ԾԹ. 1։

Ինքնօրէն։ Ինք իրմէ. կէնտի քէյֆինէ։ ԿԱ. 1։

Իշանդամ։ Իշու անդամի պէս ամօԹ ունող։ Կ. 4։

Իսկ անունն իսկոյն։ Բուն իսկական անունն իսկուԹեանն. զաԹինին խամի զաԹի։ ՂԳ. 18։

Իրաւամերժ։ Իրաւունքով մերժուած, միւսԹահախմը մը֊ընտրուած։ ԻԹ. 2։

Լայնատարր հետք։ Լայն ու արձակ ճամբայ։ Ե. 3։

Լանջք։ Կուրծք, կէօյիւս։ ԼԳ. 1։

Լաստ։ Նաւուն տակը, կէմիի Թէքնէ։ ԻԵ. 2։ և ՁԵ. 2։

Լաստին դադարք։ Կէմիին հանգչելու տեղը. լիմանը։ ԻԴ. 2։

Լափլիզող։ Լափելով լիզող, արիւնը ծծող։ Ժ. 1։

Լկնիլ։ ԱնամօԹ լինիլ, էտէպսիզ օլմագ։ ԿՋ. 4։

Լուծ։ Թէրազիի ԹաԹ։ Թ. 1։ կամ պօյունտուրախ։ ԽԵ. 2։

Լուծք ստուարք ամոլից։ Կէմիի կէօվէրԹէլին հաստը գօտիները։ ԻԵ. 2։

Լուղակ։ Լողացող, ինչպէս՝ ձկները։ ՀԱ. 3։

Լուռ։ Լսեցո՛. իշիԹտի՛ր։ ՁԵ. 1։

Լուսանցոյց երգ։ Երդիքէն լոյս մտնելու տեղ. պաճա։ ԺԲ. 3։

Լուսնական դիպուած։ ԹուԹարքի։ ՁԲ. 6։

Լուտացող։ Քամահրող. պէԹ սէօյլէյիճի։ ԺԱ. 3։

Լպրշեալ։ ԱնամօԹ՝ էտէպսիզ եղած։ ԾՋ. 2։

Լճնացեալ։ Ճերմըկած, ինչպէս՝ լուացած եարային տեղը։ ԻԴ. 2։

Լրապատար։ Լըման լեցուն. մունէփփէր։ Ն Յէլտըա″։

Լրթագոյն։ Մթնագոյն. փէք գարամթը։ Լ. 2։

Լքանել։ Դուրս ձգել. րէտտ էթմէք։ Բ. 3։ և ԻԷ. 2։

Խաթարեալ։ Աւրած, խարապ եղած, փճացած։ ԻԵ. 3։

Խակախորհութիւն։ Խամ իմացմունք, ճահիլութիւն։ ՂԲ. 8։

Խաղաւարտ հրակայծակ։ Կծած ուռեցք՝ կրակի պէս երող՝ կսկծցնող։ ԿԹ. 2։

Խաղը։ Իբրև թէ՝ խիղը. որ է՝ կապ, կամ կապանք. ըստ այլոց՝ հաղը. որ է՝ որոգայթ։ ԼԲ. 3։

Խայրիք։ Պտուղներ. մէյվէլէր։ ԷԳ. 1։

Խառնիճ, կամ ջորեակ։ Խանատըրղ չէկիրկէ։ ԿԸ. 3։

Խարան։ Նարա տաղամիշ ընելու երկաթ։ Ջ. 1։ կամ տաղամնիշ եղած խոց։ ՁԷ. 2։ և ՂԳ. 6։

Խարդաւանք։ Խաբեբայութիւնք. ֆէնտ։ Կ. 2։

Խարխափանք։ Քէօռի քալուածք, գուրգուրալ։ ԺԷ. 2։

Խափուցանել։ Խափանել. մէն էթմէք։ ԿԳ. 2։

Խեւլք։ Նաւու խըշ։ Խեւլք չըթանց։ Խըշէին թարաֆի քիւփէշտէներ։ ԻԵ. 2։

Խեննեշանալ։ Նտէպսիզճէ հագուիլ կապուիլ։ ՀԲ. 2։

Խժական բարբարոս։ Կոպիտ, խորեալթ եարամազ։ ՂԳ. 6։

Խիղախել։ Համարձակիլ, ճիւրահալթ ընել։ ԿԸ. 3։

Խիթ։ Խօստուկ, սանճը։ Ջ. 1։ և ԻՋ. 3։

Խլրտումն։ Տեղացը ժաժիլ, թէփրէնմէք։ Ջ. 3։ և Է. 1։

Խծբիծ։ Խառնելը փնտռելը. արաշտըրմաը։ ԽԸ. 4։

Խխայթ. խղխայթ։ Պէօճէկ, թըռթըռ։ Է. 1։

Խնծիղք։ Խնտում. զէվք, շաղլըք։ Դ. 1։

Խնկաւորութիւն։ Օրհնէնք, գովասանք։ ՂԳ. 14։

Խոհեր։ Գարշելի գործք, մուրտառ բան։ ԽԵ. 2։

Խոպանացեալ։ Չորցած, աւրած, խարապ եղած։ ՀԳ. 2։

Խորշակ։ Տաք հով. սամ եէլի։ ԿՋ. 4։

Խուել։ Չարչարել. էզիէթ էթմէք։ ԿՋ. 4։

խուզել։ Փնտռել։ Թ. 2։ և ԾԵ. 4։
խուժադուժ։ Նապանի, ապուռճուպուռ։ Կ. 4։
խուճապել։ Խիստ աճելով սխլէթ ընել։ ՀԹ. 3։
խուն։ Սակաւիկ. պզտիկ։ ԿԳ. 2։ Հ. 2։ և ՀԴ. 3։
խոփ։ Արօրի երկաթ. սապան տէմիրի։ ՂԲ. 7։
խտրոց։ Ջատող միջոց. պէօլիւճիւ սընըռ։ Բ. 1։ և ՂԲ. 7։
խրթնանալ։ Խոժոռիլ. մթննալ՝ զզուիլ։ ՀԵ. 11։
խրթնի։ Սեցած, աղտոտ. չիրքին։ ՂԳ. 12։
խօլական ցնորք։ Խենթ ու մենթ երազներ։ ԾԲ. 3։
խօսնականաց շարժողական գործի։ Լեզու. տիլ։ ԼԵ. 3։
Ծայրախոտոր։ Ծայրագոյն կատարող, խիստ ջարդող։ ԻԸ. 1։
ծերպ։ Քարերու և ծառերու ծակ. գօվուք։ Խ. 2։
ծնգեցեալ։ Հալած մաշած, խիստ վատուժ։ ԾԸ. 2։
ծորիլ։ Մաշիլ, եօխ ըլլալ։ ԿԵ. 2։ ՀԳ. 2։ և ՂԲ. 10։
ծործոր։ Լեռներու մէջ տէրէ, ձոր։ Խ. 2։
ծորումն։ Կաթելը, վազելը, բըխալը։ ԼԵ. 1։ և ՂԳ. 19։
ծուէնք։ Պատըռտուք, պէզ երըթըլարը։ ԻԵ. 2։
ծուղակ։ Որոգայթ. տուզախ, խափանձա։ ԽՋ. 3։
ծուր և ծայթան։ Սուր, Սայտա. են քաղաքք Փիւնի-
կեցւոց։ (Եզեկ՛՛. 28)։ Բ. 1։
ծրդեալ։ Աղտեղեալ, պըռշկած՝ մրոտած։ Բ. 1։
Կազդուրել։ Նորոգել, բժշկել խալըսել։ Զ. 3։ և ԶԳ. 2։
Կականիլ։ Հեկեկալով լալ. հէօքիւր հէօքիւր աղլամագ։
ԾԲ. 1։
Կաղակարծ, կամ կեղակարծ։ Շիւպհէլի Լ. 2։ և ԽԸ. 2։
Կաշկանձողական։ Վնկվնկալով, եալթախլանմիշ ըլլալով։
ԼԵ. 3։
Կայթ։ Ցաթկոտելով խաղ, պար։ ԻԱ. 2։ և ԼԱ. 2։
Կայտառ։ Վնասակար կենդանի. պէօճէկ։ ԽԵ. 3։
Կայմ։ Նաւուն եէլքէն քանալու սէրէն տիրէկի։ ԻԵ. 2։
Կապարան ձգողական։ Ձուան՝ քաշելու, իփլարը։ ԽԵ. 1։
Կապարանք զըստի։ Նաւու թէքնէի երկու կողմի կապե-
րը, խապուրղանները։ ԻԵ. 2։

Կապարճ։ Նետ դնելու աման. Թէրքէշ։ ԿԶ. 4։
Կապուտ։ Եաղմա եղած մալ. Թալան։ ԺԶ. 1։ և ՀԵ. 7։
Կառափիճ։ Գլուխ կտրող, սպաննող. Ճէլլատ։ ՁԸ. 2։
Կարակուռ մօր։ Մուրտար չամուռ. պալչըխ։ ՁԳ. 3։
Կարակցել։ Ցաւակից ըլլալ։ ՂԵ. 1։
Կարթ։ Որոգայթ. քէմէնտ, օլթա։ ԽԶ. 3։ և ԿԶ. 4։
Կարծրերախ։ Տիզկինի չեկող, զապթ չըլլուող, ինչպէս՝ գլուխը սէրթ ձին։ ԻԲ. 2։
Կարկառ։ Քարերու երդըն. Թաշլըխ։ ԿԴ. 1։
Կարկառել։ Մատուցանել, երկնցնել. սունմաղ։ ԺԸ. 2։ ԼԴ. 2։ և ՂԲ. 9։
Կարկառ կռճուճն։ Վէր վերցնելով զարնելը։ ՂԲ. 2։
Կարկեհան։ Ճեվահիր քար, որ գիշերը լոյս կուտայ. չամ-չըրաղ։ ՀԵ. 12։
Կարութիւն։ Կարողութիւն. քատըրլըք։ ԺԹ. 4։
Կափառնաում։ Յորդանան գետի բերանը մեծ քաղաք մի է։ Բ. 1։
Կաքաւ։ Ցաթկելով խաղալը։ ԼԱ. 2։ և ՂԲ. 6։
Կեղեքել։ Պատառել, բըզըքտել։ ԺԷ. 1։ և ԿԸ. 3։
Կենդանախարոյկ կայծակն։ Երելով մաքրող՝ ողջընցնող կրակ։ ԼԳ. 5։
Կենսախրախոյս։ Կեանքի ուժուտ տուող։ ԽԴ. 2։
Կիսայար։ Կիսկատար տայանմիշ եղած՝ կանգնած։ ԼԲ. 2։
Կիտի կորիւն։ Մեծ ձուկի եավրու։ ԽԵ. 1։
Կիւրոս։ Պարսից Թագաւորի մի անուն է։ (Ես՛՛. 45. 1)։ ՂԳ. 6։
Կմախք։ Մեռելի ոսկորները։ ՀԳ. 2։
Կնդրուկ։ Անուշիկ հոտով ծխանելի պուհուր։ Ի. 2։ ՀԵ. 4։ ՂԳ. 8։ և 19։
Կնիւն։ Սաղ, որ ջրոտ կեօլ տեղ կը բուսնի։ ԼԹ. 2։
Կշտամբեալ։ Յանդիմանած, չեխուած։ Բ. 1։
Կուփող։ Իւմբուխով գլխու զարնող՝ ծեծող։ ԼԶ. 2։
Կոթող։ Բարձր տնկած քար. տիքիլի Թաշ։ ԼԵ. 2։ և Ցէ՛՛։

Կոհակ։ Ալիք ծովու․ տէնիզ տալղասը։ ԻԵ․ 2։ և ՁԵ․ 1։

Կողկողանք։ Խղճալի կերպիւ լալը՝ աղաչելը։ ԻԶ․ 1։

Կոչկոճել։ Խիստ չարչարել՝ տանջել։ ՀԱ․ 3։

Կոշտ։ Պինդ հողի կտոր, խմբու հող։ ՀԴ․ 3։

Կորակոր գնացք։ Ծռմռկելով քալուածք։ ԿԹ․ 2։

Կտեալ։ Ջարդուած՝ ետարալանմիշ եղած։ ՁԷ․ 2։

Կտեալ դիպուած։ Ջարդելու դպչելը․ վուրուճու տո-քանըշ։ ԴԲ․ 5։

Կրթականութիւն։ Թալիմլի մարիֆէթ․ հիւնէր։ ԽԴ․ 1։

Կրկնադատ անթափելի։ Թէքրար սիճիլ եղած՝ որ ա՛լ չի ազատուիր։ ԻԶ․ 2։

Կրկնակապէն։ Երկու անգամ տրուած կաշառք, որ անգամ մի Յուդայէն տրուեցաւ, անգամ մի ալ զինուորներուն։ ԼԶ․ 2։

Կրկնապարոյր կռածադ։ Չէնկէլի պէս ծառը ծուռ ինչպէս փիրէյին կտուցն է։ ԿԹ․ 2։

Կքումն ։Սրմքիլը, երկու խաթ ըլլալը, խասխաթի մնալը։ ԺԸ․ 2։

Հագագ։ Ձայն, շունչ, սէտա, նէֆէս։ ԻԴ․ 2։ ԽԵ․ 2։ Ղ․ 1։ և ՂԳ․ 12։

Հալուէ։ Անուշահոտ եղ մի է, կամ էօտ աղաճիին էօղը։ ՂԳ․ 11։

Հաղը։ Որոգայթ․ տուզախ։ Դ․ 1։ ԾԴ․ 1։ և ԾԵ․ 2։

Համաբանաբար զուգամասնութեամբ։ Միաբերան ամէնը մէկէն։ ՁԵ․ 2։

Համաձեւութեան օրէնք։ Ըրածը գտնելու օրէնք․ գը-սասա գըսաս չէրահաթը․ ինչպէս Մովսիական օրէնքն էր՝ ակն ընդ ական, և այլն։ ՀԸ․ 2։

Համառօտ երբ։ Կարճ ժամանակ․ քըսա վաղթ։ ՁԲ․ 6։

Համանեալ յանանջրպետ միականութիւն։ Միաւորեալ անբաժանելի միաւորութեամբ։ ՀԵ․ 7։

Համասփիւռ։ Ամէն կողմ եայըլմիշ եղած։ ԼԳ․ 1։

Համբարտակ վստահութեան։ Սըղընմիշ ըլլալու խուլէ։ Գ․ 4։

Չայթայթանաց կրկուտ։ Կէչինմէյի համար չալը չըւմը, եմնդա։ Հ. 2։
Չայթայթումն։ Ասդին անդին ընկնիլը՝ ճար ընելը։ ԺԳ. 2։ և ՁԵ. 2։
Չանդխտափառ։ Նման փայտ ունող. ադրան։ ՂԳ. 7։
Չանգոյց։ Կապանք, քայտուպէնտ։ ԾԸ. 3։ և ՂԱ. 1։
Չանդերձանք։ Ցարմար խառնուածք չինուածք։ ԻԳ. 2։ կամ սալթանաթ, թախըմ։ ԼԸ. 2։
Չանդերձաւորիլ։ Զարդարուիլ, պատրաստուիլ։ Դ. 2։
Չանի։ Մամ, մեծ նէնէ։ Չանի Մովաբու։ Մովաբին մեծ մարը, որ է Ղովտայ կինն։ ԼԶ. 2։
Չաշմեալ։ Սախտած, խախախթի եղած։ ՁԶ. 2։
Չափ։ Ցորենի կամ գարիի գլուխ։ ԼԸ. 4։
Չատարան։ Չաստատուելու կանգնելու տեղ, դաւադան. տէյնէկ։ Դ. 3։
Չաստուածք։ Չաստատուածք. միձուա, կէօմլէ։ Զ. 3։
Չատուածեալ։ Կտրուած, զատուած։ Ը. 2։ և ՀԵ. 2։
Չարեանցի երեւականութիւն։ Այլը չեղած երեւոյթ. խէյալէթ։ ՂԳ. 10։
Չարեանցիկք։ Երեւցող ու թէզ մը անցնող։ ՀԳ. 3։
Չարթուցեալ։ Լեզուով ծեծած, թազիր եղած։ ԺԷ. 1։ և Ձ. 3։
Չեծան։ Բիր. սօփայ։ Ժ. 2։ և ԺԲ. 1։ կամ սուրբ խաչին պօյձա փայտն, որ է Քրիստոսի զէնքը։ ՂԲ. 6։
Չեծանոց։ Չարմանձիներուն մատ մատ քիւրէկն, որով յարդը՝ ցորենէն կը զատեն. եափա։ ՀԱ. 3։
Չեղեղատ կեդրոնի։ Երուսաղէմի սէմթ դեռ մի է։ Ա. 2։
Չեղեղախտր։ Ջուր կոխած տեղ, կեօլ։ ԼԹ. 2։
Չեղխառ։ Եղխա մարգարէն։ ՂԳ. 6։
Չեղոյս։ Բեւեռ. էքսէր, չիւիւ։ ԻԵ. 2։ և ԻԸ. 6։
Չենգնել։ Ծառը ընել. մեղաւ էթմէք։ Կ. 4։ և ԿԶ. 4։
Չենուլ։ Չինել, հուսել։ ԿԳ. 2։
Չ... ռեա։ Օրէնքէ դուրս ելող՝ դէմ կեցող։ ԼԳ. 4։

Հերապանծ տունկ։ Տերևներով ձիւղերով զարդարուած ծառ։ Թ. 2։
Հէն։ Չէթէճի, խուրսան։ ՂԲ. 9։
Հիւղ։ Մանրիկ փոքր. հիւղէ։ ԽԷ. 2։
Հմայեկ։ Համայիլ։ ԴԳ. 18։
Հմայք։ Պախըձիութիւն, տալէթ։ ԽԸ. 3։
Հնարագիր։ Տուզախ խուռմիշ ընող։ ԾԵ. 3։
Հոգենկար։ Հոգւով սրբով բէամ եղած. կամ հոգևոր գրուած։ ՀԵ. 3։
Հոմանի։ Պոռնիկի սիրահար։ ՁԳ. 3։
Հոմերոն։ Հոմերոս, բանաստեղծ մարդոյ մի անուն։ ԴԳ. 19։
Հովիտ։ Ձոր. տէրէ։ Ա. 2։ Խ. 2։ ԴԳ. 11։
Հրաշակերտութիւն։ Գեղեցիկ և զարմանալի շինուածք։ 'ի Յիշատակարանն։
Հրաշեկ։ Կրակի պէս կարմրած։ Բ. 2։
Հրապոյր արբուցանել։ Թմրեցնող ու խելացնող դեղ խմցընել։ ԿՋ. 4։
Հրատապ։ կրակի պէս տաքցնող։ Խ. 3։
Հօրան ուլուց։ Սիւրիւ՝ այծու ձագերու. օղլագլար սիւրիւսիւ։ ԽԸ. 1։
Ձեղուն։ Տանը ծածքը, առիք։ ԿԸ. 2։
Ձեռնազննելի։ Ձեռքով բռնուելու։ ՀԵ. 12։
Ձեռներէց լինել։ Յանդգնութեամբ ձեռք ձգել. էօն այագ օլմագ։ ԾԸ. 2։
Ձուլածոյ։ Տէօքմէ կուռքի պատկերք։ ԽԸ. 3։
Ղօղիլ։ Պահուիլ. կիզլէնմէք, սագլանմագ։ Դ. 1։
Ճակատիլ։ Պատերազմիլ, ճէնկ ընել։ Կ. 4։
Ճայ։ Ճայեկ, սևագոյն թռչուն մի է։ ՀԱ. 2։
Ճայթումն։ Սաստիկ հնչումն, չաթըրտը։ ՂԲ. 2. և 7։
Ճապուկ բոստ։ Կակուղիկ բարակուկ՝ փորու սողուլձան։ ԿԹ. 2։
Ճարպ։ Փորու եղ. իչ եաղը։ Ա. 1։ ԴԳ. 8. 17. և 23։
Ճենճեր։ Քեպապին փիփուրը՝ քէֆը։ Ա. 2։

Ճիրան։ Սուր ըղունկով ճանկ, փէնչէ։ Զ. 3։ և ԿԸ. 3։
Ճնշեալ մզել։ Սխմելով քամել։ ՂԳ. 11։
Ճշդով։ Էշկերպէ այլըստ ընելով։ ԽԵ. 1։ կամ Նէքէսու-թիւնով։ ՀԹ. 3։
Մ՝ագնեստխ վէմ։ Մըխլատըղ Թաշը։ ԽԵ. 1։
Մածուած լոյծ։ Ջրեղէն երկինքն է։ ԼԴ. 4։
Մածուած լաստի։ Կէմիի Թէքնէ։ ՁԵ. 2։
Մակագաւթ։ Լայն և արձակ տեղ։ Ն Յէլ"։
Մամռարմատ։ Բոլոր քէօքէն մամռոտ, գորտընբըրդոտ. եօսունլու։ ԾԴ. 3։
Մանկաղ։ Մանգաղ. օրագ, Թռփան։ ԼԵ. 3։ և ՂԲ. 7։
Մառնամուտ։ Մութ տումանով ծածկած, չի տեսնուելու։ ՂԳ. 19։
Մարդելոյզ։ Շողջքորդ, մուտահանէ ընող։ Կ. 4։
Մարմանջուան։ Ցանկութեան հարադէթ։ ԽԵ. 2։
Մեծգլխակական։ Մեծապէս գլխցող, իֆլամ վուխուֆ։ Գ. 2։
Մեկնաղէն։ Զէթէճի. փոսու խըլըրըզը։ ԿԹ. 2։
Մեկին։ Յայտնի. էշկերպէ։ ՂԳ. 11։
Մեղկել։ Թուլցնել, կէվշէթմէք։ ՂԳ. 23։
Մեղսամակարդ։ Մեղքով պլըշկած։ ԾԵ. 3։
Մեղքոմ։ Կուռքի անունն է։ (Գ. Թագ". 11. 5)։ Կ. 4։
Մեռայ։ Դառնութիւն, լեղիութիւն. և է անուն տեղւոյ։ (Ելից. 15. 23)։ ԿԳ. 1։ և ՂԳ. 20։
Մերասեր։ Մեր, այսինքն՝ մարդոյ սօյէ ծնած։ ԼԴ. 9։ և ՀԵ. 7։
Մերկամրցանակ։ Չպլախ ճէնկ ընող՝ կիւլէշ բռնող։ ՂԳ. 13։
Մերկապարանոց։ Յայտնի. էշկերպէ, պէյան։ Ը. 1։
Մեքենայ։ Խափանճա. տուզախ։ ԾԵ. 2։ Ղ. 3։ և ՂԴ. 2։
Մզնարհեստ։ Կաշիի զարի պէս բարակ կազմած։ ՂԳ. 20։
Մթեր։ Գանձարան. խազնա։ Դ. 1։
Մժիխ։ Մոծակ. սիվրիսինէկ։ ԿԸ. 3։
Մժղուկ։ Գինիի, կամ ճիպրէի մանրիկ ճանճ։ ԿԸ. 3։
Մխադոյիր։ Շատ մասունքէ ճեմ եղած մէկ բան։ Ն Յէ"։

Մխատարր։ Ջուտ, սոյդ. զաթը, եօզ։ ՀԱ. 1։
Մխեղջերու։ Ճակատը մէկ պոյնուզ ունող քաջ կենդանի մի է, քէճկէրտան։ ԿԸ. 3։
Մղձկիլ։ Լալը գալ. տօլուքսումաք։ Խ. 3։ և ԿԲ. 2։
Մղտափարատ։ Մութը հալածող՝ տէֆ ընող։ Ի Յիշ՟"։
Մողոք։ Կուռքի անուն է։ (Ամով. 25. 6)։ Է. 2։
Մոմաքեցուցիչ։ Սիրտ կակղցնող, խշխշցնող։ ԴԲ. 9։
Մուխ։ Ջուր տուող, զաղլամիշ ընող։ ԴԳ. 24։
Մուրհակ։ Վճռոյ գիր. խլամ։ ԽԸ. 2։
Մուրճ։ Թաշճիի չէքիչ. քիւլիւնկ։ ԴԲ. 7։
Մտել։ Մտանել, մոնել. կիրմէք։ ՀԱ. 2։
Մրմնջել։ Թրմնջալով և էզկիով լալ՝ ողբալ։ ԼԹ. 3։
Մրցանակ։ Կորիճութեան ճէնկ։ Ժ. 2։ կամ կորիճութեան համար պախշիշ, չէլէնկ։ ԿԱ. 2։
Յաբեթական տոհմ։ Նոյ նահապետի որդւոյն սերունդն է, որ է ազգն մեր՝ Հայոց։ Ի Յիշատակարանն։
Յամայր յամրութիւն։ Շատ ժամանակ ուշանալը։ ՁԱ. 2։
Յամրայիք։ Ուշ մնացող, ջալանմիշ ըլլող։ ԽԸ. 2։
Յայրատ։ Անամօթ. առսըզ, էտէպսիզ։ ԼԳ. 1։
Յայրատատես։ Էտէպսիզճէ նայող՝ տեսնող։ ԾՋ. 2։
Յանդաւորութիւն։ Լմննալը. թամամլըք։ Թ. 3։
Յանգիլ։ Վերջը հասնիլ, լմննալ։ ԿԱ. 1։
Յանկաւոր։ Ույղուն, եախըշըխլը։ ԾԴ. 2։
Յանձանձել։ Պէտ ընել, թիմար ընել։ ԽԹ. 2։ և Ձ. 3։
Յառաջատեալ։ Յառաջ ընկնող. իլէրի սէրթիլէն։ ԾԳ. 1։
Յարադօղ։ Արևին դէմ կախող՝ մեռցնող։ ՀԱ. 3։
Յարդահատել։ Ցուպկցելով աղաչել, եալվարնալ։ ՀԳ. 2։
Յարկել։ Օտայի պէս տեղ շինել՝ մէջը պահել։ ԴԳ. 9։
Յաւակնիլ։ Աներևութեամբ լըքութիւն ընել։ ԼԴ. 7։
Յաւմնական. յօնական։ Ամբարտաւանական. էտէպսիզ տիւզէնլի։ Կ. 4։
Յափրացեալ։ Տաղտկացեալ, պըխմիշ եղած։ ԴԲ. 10։
Յեղուզակ։ Աւազակ. հարամի։ Ջ. 3։

Ցեղանակել։ Դարձընել, պաշխայ կերպ ընել։ Բ․ 3։ ԿԳ․․ 1։
և ՂԳ․․ 19։ կամ Երգել։ ՀԳ․․ 3։
Ցեղյեղել։ Փոխարկել, Թեպտիլ ընել։ Թ․ 2։ կամ շատ կրկնել՝ յիշել։ ԿԱ․ 2։
Ցեսանել։ Սրել․ պիլէմիշ ընել։ ՂԲ․ 5։
Ցերիերումն։ Ջարդարելը՝ եախըշելս բերելը։ Խ․ 3։
Ցէու և Ազայէլ։ Երկու Թագաւորայ անուանք են։ (Գ․ Թագ․․ 19․ 15)։ ՂԳ․․ 6։
Ցփացեալ։ Խիստ կշտացած․ ի փրամ թօյմուշ։ ԾԹ․․ 2։
Ցօբելեան։ Ցիսներորդ տարի, Թողութեան տարի։ (Ղևտ․ 25․ 8)։ ՂԲ․ 7։
Ցոլոլամեղծ ծուխ։ Շատ խուրուս փէյթան ընող ծուխ, խոլի թիւթիւն։ ԽԸ․ 4։
Ցողք դեգերիլ։ Գերբեկնալ․ ըեձայա մեշղուլ օլմաք։ ՃԲ․ 1։
Ցայգ մոայ։ Մամուք, մութի ալավէրա։ Թ․ 3։
Ցոլանակ։ Աւանակ, իշու քուռակ․ սըխա։ ԻԲ․ 2։
Ցորջորջումն։ Կոչումն, անունը տալը։ ԼԴ․ 3։ և ՂԳ․․ 7։
Ցուցայսել։ Կռնըկին վրայ գետինը ձգել։ ԼՁ․ 2։
Ցուռթի քրտունք։ Առատ քրտինք․ քան թէռ։ ԿՁ․ 4։
Ցռուռթ։ Հաւմայիլ, կամ կռապաշտական հնարք։ ԿՁ․ 4։ և ՀԵ․ 12։
Ցուայ ձգարան։ Ցոյցին թելը, ումուտին չուանը։ Դ․ 4։
Ցօնիցն յաւակնութիւն։ Ընդունիներուն հպարտութիւնը՝ ըրբութիւնը․ մաղրուրլուք էռէպսիզլիղի։ ԽԵ․ 2։
Նախայանցք։ Առաջուց մեղանչողք, չըհեղեղին ժամանակի մեղաւորները։ ՀԹ․ 3։
Նախայլք։ Առաջին այլք․ էվէլքիլէր։ Գ․ 4։
Նահանգ։ Մէմլէքէթ․ այալէթ։ ԼԷ․ 1։
Նահանջեր։ Նահանջեցեր արգիլեցիր խափանթի ըրիր։ ԿԳ․ 1։
Նաշիհ։ Շարմաղուն՝ խիստ բարակ ալուր։ ՂԳ․ 8։
Նարդոս։ Անուշահոտ ծաղիկ է, նօնօֆար։ ՂԳ․ 11։
Նարեկ։ Էր վանք կրօնաւորաց՝ ի գաւառին Անձևացեաց, ուր վանահայր էր վեհափառ այս ժեր Գրիգոր Նարե-

կայլս Ի Յիշատակարանն։

Նաւակատիք։ Տօն, ուրախութիւն. տօնանմայ։ ՂԱ. 1։
Ներգևեալ։ Խեղճ՝ անփիլ եղած. տէրախմէնտ։ ԴԱ. 2։
Ներութիւն։ Ներողութիւն, սուչը պախշելը. աֆւ։ ԺԸ. 1։
և ՁԲ. 5։
Նեցուկ։ Յենարան. տայախ։ ԿԷ. 2։ և ՂԲ. 10։
Նէսար։ Այս պիղծ, չար դև, սատանայ. ճինն։ ՂԲ. 9։
Նժար։ Թէրազիի Թաս, Թաթ։ Թ. 1։
Նկատ եղանիլ։ Նկատել, տեսնող ըլլալ։ ԿԸ. 2։
Նկարագրեր։ Նկարագրեցեր, մուսէվէտէն գրեցիր, խմա-
ցուցիր։ ԾԲ. 1։
Նհանջել, կամ Նահանջել։ Արգիլել, ետ դարձնել։ Բ. 3։
և ԽԱ. 1։
Նշաւակել։ Ցոյց տալ. խպրէթ էթմէք։ Գ. 2։
Նշկահեալ։ Անարգուած. մէզալ եղած։ ԿԲ. 1։
Նոզկալ։ Գարշելի՝ զզուելի ըլլալ։ Ղ. 3։
Նուիրան։ Նուէրարան, փէշկէշ ընծայելու տեղը։ ՀԵ. 9։
Նպատակ։ Նշան առնուած տեղ. նշանկեահ։ ՂԲ. 5։
Շաղակրատ։ Ապուռձուպուռ խօսող. լաֆազան, պօշ պօ-
ղազ։ ԾՋ. 2։
Շամբ։ Անտառ եղեգանց. գամըշլըգ։ Թ. 1։
Շամրին։ Սամարիա, որ Երուսաղէմի մօտ գաւառ մի է։
(Եզեկ՝. 16. 46)։ ԾԴ. 2։
Շանդ։ Կայծակ. երլտըրըմ։ Ջ. 3։
Շերտ։ Փայտ. սօփա, օտուն եառմասը։ ՂԲ. 3։
Շշուկ։ Սատանայական աղմուկ՝ վէլվէլէ։ Խ. 3։
Շուայտութիւն։ Ցանկական ճիւնունութիւն։ ԽԸ. 3։
Շութափութիւն։ Խիստ արտորալը. աճէլէ։ ՂԳ. 11։
Շուշան։ Ծաղիկ է, զամպախ։ Կ. 1։ և ՂԳ. 11։
Շուք։ Պատիւ, փառք. իզզէթ։ ՁԳ. 4։ և ՂԳ. 18։
Շտեմարան։ Ներսէ ներս օտայ. սըր օտասը։ Խ. 2։
Շրջադրութիւն։ Էթրաֆը տօնաթմիշ ընելը, կամ պահ-
պանելը։ ԿԲ. 1։ և Ղ. 1։

Շրտումն։ Շուարումն, անձրկիլը, շաշմիշ ըլլալ միալը։ ՂԱ. 3։
Ոգորիլ։ Կռուիլ, ճէնկ ընել։ Թ. 3։
Ողիէլ։ Մարդոյ անուն է։ (Բ. Թագա″. 6. 7)։ ՀԵ. 12։
Ողնափայտ։ Նաւուն գլխէն մինչև 'ի խորշըն՝ տակի երկան տփրէկն է, որոյ վերայ կողերն շարած է։ ԻԵ. 2։
Ողողիլ։ Լուացուիլ, աձռելով ցօղվըլիլ։ ՂԳ. 11. և 24։
Ողողակ մթային ոչ ընդելական։ Լողացող քէօր անամի։ ԾԵ. 2։
Ողայ, Ողիբայ։ Էին անուանք երկուց Թագաւորութեանցն՝ Սամարիոյ և Երուսաղէմի. զորս եդ մարգարէն։ (Եզեկ″. 23. 4)։ ԾԴ. 2։
Ոռոգել։ Ջրել, ինչպէս՝ պախճան, ծառը։ ԼԷ. 2։
Ոստոյնս կկել։ Կտաւ, կամ էօրխմճէկ գործել։ Է. 3։
Ոստիկան։ Վերակացու. քեահեայ։ ԾՁ. 2։ և ՀԹ. 3։
Որոջ։ Գառն. գուզու։ ԼԱ. 3։
Ուղերձեալ։ Ծլած ծաղկած, ֆիլիզլէնմիշ եղած։ ԺԵ. 4։ և ԽԹ. 2։
Ուղէշ։ Ծառի ճիւղ. տալ պուտագ։ ԻԳ. 2։ և ԿԱ. 3։
Ունելիք։ Կրակի մաշա, խըսաճ։ ԼԳ. 5։
Ունկ, ունկի։ Յարդի մանրուք. սաման թօզու։ ԻՁ. 2։
Ունկնախից։ Ականջը խըցած՝ գոցած, խուլ։ Ծ. 4։
Ուշ։ Միտք. ֆիքիր, ֆէրասէթ։ ԻՁ. 3։ ԼԴ. 2։ ԾԹ. 1։ ՀԸ. 2։ և ՂԳ. 24։
Ուտիչ։ Ցեց. կիւվէ։ ՂԲ. 9։
Ուտաճահալ։ Ցեցէն կերուած, փտտած։ ԾՁ. 2։
Ուրոյնութի՛ ել։ Զատութի՛ ըլլալ, զատ զատ ըլլալ։ ԼԴ. 7։
Ուրուական։ Գարշելի, փուճ, դիւական։ ՀԱ. 4։ ՀԵ. 12։ և ՂԳ. 24։
Չարաչուք։ Չարութիւն երևցնող, զզուելի. պէթ։ ԾԵ. 2։ և ԾԸ. 2։
Չորեքփտակեան առաջ։ Չորս մեծ գետ ունող բամակ. որ էր յԵդեմայ բղխած գետն։ (Ծն″. 2. 10)։ ԿԸ. 1։

Չու։ Քալուածք, յառաջ քալել գնալը։ Բ. 2։ և ԻԵ. 2։
Չքնաղ։ Խիստ աղէկ գեղեցիկ։ ԺԱ. 1։ և ՀԵ. 13։ կամ փառաւոր, հրաշալի։ ՀԱ. 4։ և ՂԳ. 19։
Չքոտի։ Նուաստ, փոքրիկ, փուճ. զայիֆ։ ԿԹ. 2։
Պակուցեալ։ Խիստ վախցած, սիրտը փրթած։ Ծ. 2։
Պահակ։ Անկարիայի բռնուած, որ էր Սիմոն Կիւրենացին (Մատ․ 27. 32)։ ԾԸ. 3։
Պահպանակ։ Պահող, պահպանող։ Դ. 3։ և ԿԵ. 2։ կամ զըրխ։ ՂԳ. 12։
Պաղպաջունք։ Գեղեցիկ պայծառ քէօշկ։ ԻԵ. 2։
Պաճար։ Կոլոր սիւրիւ։ ԾԵ. 3։
Պայթիլ։ Փաթլամիշ ըլլալ, ճաթիլ։ ՀԴ. 3։
Պայման։ Զափ. սինօռ։ Բ. 3։ ԻԶ. 2։ և ՂԳ. 24։ կամ ուխտ, խաւլ։ ԾԳ. 5։
Պան։ Հաց, սօմուն. էքմէք։ ՂԳ. 8։
Պաշտօնատէր։ Խըզմէթ ընող։ ԻԱ. 2։ ԻԸ. 2։ և ԾԳ. 4։
Պաշտօնատեղ։ Աղօթքի տեղ։ ԾԱ. 4։
Պատանդիչ ցանցարկ։ Խաւլամիշ ընող զայթ ընող՝ խուռուլմիշ եղած տուզախ։ ԾԵ. 2։
Պատարուն։ Լեցուն. սիլմէ՝ տօլու։ ԽԸ. 3։ և ԿԳ. 2։
Պատգամ։ Խապար, խօսք. քէլամ։ ՂԲ. 3։
Պատնէշ։ Թապիյէ, պէտէն, մէթէրիզ։ Կ. 2։ և ՂԲ. 5։
Պատուածօրէն։ Պտըղտուք՝ տօլաշըքլը։ ՂԳ. 7։
Պատուաստումն։ Կցուիլը, էքլէնմիշ ըլլալը։ Լ. 4։
Պատսպարան։ Սըղընմիշ ըլլալու տեղ. սիփիէր։ Խ. 2։ ՁԲ. 1։ ՁԹ. 1։ և ՂԱ. 3։ կամ տայախ, իբր՝ Թէմէլ։ ԽԵ. 2։
Պատրոյկ։ Ճրագի ֆիթիլ։ ՂԳ. 2։
Պարս։ Սափան, որով քար կը նետեն։ ԼԴ. 7։ և ՂԲ. 4։
Պարսել։ Իբր սափանով քարոտել, տանջել։ Է. 2։ կամ հալածել, դուրս ընել։ ԼԲ. 3։ և Ղ. 3։
Պիծակ։ Իշմեղու. էշէկ առըսը։ ԿԸ. 3։
Պիտակ։ Լոկ. սալթ, սատէ։ ԻԸ. 6։
Պղպջակ։ Ուռեցք, որ ջրին երեսը բուշտ բուշտ կ՚ըլլայ.

տու գապարձըղը։ ՀԴ. 3։
Պղտորարբութիւն։ Պուլանըխ խըմելը։ ԾԴ. 3։
Պճնելի։ Զարդարելու, սազելու։ Բ. 2։
Պնդիլ։ Ետեւէն ընկնիլ՝ վազել։ Բ. 2։
Պուետիկոս։ Բանաստեղծ. շայիր, աշըգ։ ԽԸ. 6։
Պուրակ։ Ծամման, կամ ծառերու երըզըն, տէմէթ։ Թ. 1։
Պչրութիւն։ Լոէպաւիզ սաղուխը, ինչպէս՝ լկտի կանանց տիւղէնը։ ԽԸ. 4։
Ջախել։ Ջաղխել, Ջարդել. կոտրտել։ ԽԸ. 4։
Ջահաւորիլ։ Մաշալայի պէս վառիլ, փայլիլ։ ՂԳ. 17. և 23։
Ջահել։ Ծագել, լուսաւորել։ ՁԳ. 2։
Ջամբել։ Կերցընել, տալ։ ԺԴ. 3։ և ՂԳ. 22։ և 23։
Ջնար։ Սանդուռ։ ՂԲ. 9։
Ջնել։ Ջարնել, ծեծել։ Կ. 2։
Ջուլհակ։ Սանդուռ, կամ քէմանէ։ ՂԲ. 8։
Ջրակարծ։ Ջրէն կարծրացած՝ սառած, ինչպէս՝ կարկուտը։ ԿԸ. 3։
Ջրել։ Ջնջել, աւրել. պոզմագ։ ԼԲ. 3։ ԽԸ. 1։ ԿԷ. 2։ և ՂԳ. 14։
Ջրողող։ Ջրհեղեղով ապականած՝ թէլէֆ եղած։ Կ. 5։
Ռետին։ Թիլէմէնթին, որ եարայի դեղ՝ մէհլէմ լինի։ ԿԲ. 1։
Սաբեկ։ Է անուն ծառոյն, յորմէ կախեալ տեսաւ Աբրահամ՝ զխոյն։ (Ծն՛՛. 22. 13)։ ՂԲ. 9։
Սադրել։ Մատնել, խամըշել. էլէ վէրմէք։ ԿՆ. 1։ կամ չար ֆիթ տալ։ Ղ։ 3։
Սակ։ Հարկ. վէրկի, խարաճ։ ԽՆ. 1։ կամ չափ. հիսապ։ ԺԷ. 3։ ԽԷ. 2։ և Հ. 3։
Սակաւաձեռն։ Տկար, զայիֆ, նուազ։ Գ. 3։ և ՂԳ. 15։
Սահանք ծովու։ Ծովու ախընթը։ ԿԳ. 1։
Սահանք յորձանաց։ Տէրէ, սէլ տէրէսի։ Խ. 2։
Սաղարթ սեւութեան վարտից։ Տերև՝ և եափրախներուն, որ է ստեղ, և մօրուք։ ԿԳ. 2։
Սամի։ Տիւմէնը դարձընող փայտ, եէքէ։ ԻԵ. 2։

Սառնասէր։ Պուզի սօյ, պուզի պէս փառցած։ ՁԱ. 3։
Սատեր։ Սիկղ, զօլոթա, որոյ գինն էր 88 ստակ։ (Մտթ″. 17·26)։ ԽԵ. 1։
Սարդ։ Մամուկ։ ԴԳ. 14։
Սարտուցեալ։ Բաժանուած, երեսէ ձգած։ ԽԸ. 2։ ԾԵ. 2։ և ԿԲ. 3։
Սաւառնիլ։ Թռչտելով խանատները վրայ բերել՝ ծածկըւիլ։ ԴԱ. 1։
Սափիրա։ Պատժեալ կնկան մի անուն է։ (Գործ. 5·9)։ ՀԱ. 3։
Սելով։ Խաղաղութիւն, քաղաք մի է։ Ա. 1։
Սեղանանենգ։ Սեղանը, կամ տաճարը թալլող։ ԽԸ. 2։
Սեպուհ։ Պէյզատէ, քիչիզատէ։ Գ. 2։
Սեռն։ Մաքուր, ուղիղ. հիլէսիզ։ Ժ. 2։ և ՛ի Յիշատ″։
Սեւեռք։ Գամուածք, մըխլանմիշ ըլլալը։ ԿՉ. 4։
Սթափիլ։ Այըլմալ, խելքը գլուխը գալ, արթըննալ։ Գ. 3։ և ԴԲ. 1։
Սիգացող։ Ֆօտուլութք ունեցող, սալըմիշ ըլլող։ ՀԳ. 2։
Սիդոնացիք։ Սայտացիք, որք նամտար կուռք մի ունէին, զոր պատուեաց Սողոմոն։ (Գ. Թագ″. 11·5)։ ԽԸ. 3։
Սիկ։ Անուշիկ հով. խօշ րուզկեար։ ԼԲ. 3։
Սին։ Դատարկ, պօշ, փուճ։ ԻԷ. 3։ և ՁԱ. 2։
Սլաք։ Օք տէմիրի, խըշտ։ ԻՉ. 3։
Սկախառն։ Մուրտառ պուլանըխ, չիրքէֆ։ ԾԳ. 3։
Սկաւառակ։ Քեասէ, թաս, ամանն։ Լ. 2։ և ՁԸ. 1։
Սկիւթացի։ Թաթարաց ազգն է։ ԴԳ. 12։
Սնոտիապաշտութիւն։ Ընչաւ չինուած, նիշանըդ տիւշէնմիշ եղած։ Գ. 1։
Սնոտիասէր։ Պօշ՝ փուճ սէր ունող։ ԴԳ. 20։
Սոսկական։ Նայան։ Գ. 3։ կամ Ռամիկ, ֆախիր։ ՀԱ. 2։
Սոսկալիթխար։ Ահարկու ըէնտուհա, պէտտալլի։ ԴԳ. 12։
Սոր։ Խորուկ սէլի ճամբայ, տէրէ։ Խ. 2։
Սուզել։ Տակը իջեցընել. պաթըրմագ։ ԼՉ. 2։

Սուրհանդակ։ Սայի, մէնզիլ։ ԾԶ. 2։
Սովեր։ Մառեան, գիրք. քիթապ։ ՁԸ. 2։ և ՚ի Յիշատ.։
Սպանդ։ Ջոհ. ղուրպան։ ԽԴ. 2։
Սպանդարան։ Ղուրպան մորթելու տեղ։ ԽԷ. 3։
Սպառազէն։ Սիլահլը, փիւր սիլահ։ ԾԶ. 2։
Սպեղանի։ Դեղ, մէհլէմ։ Բ. 3։ և ԽԸ. 1։
Ստամբակ։ Նախս, զալըմ, եարամազ։ ԽԸ. 3։ և ՂԲ. 2։
Ստգտանք։ Մեղադրանք. սիթէմ։ Թ. 3։
Ստորեւելք։ Վարէն վեր ելող, կամ ելած։ ՂԳ. 24։
Ստուար։ Թանձր, հաստ։ ԽԶ. 2։ և ԿԶ. 4։
Ստուարատեղն։ Ճիւղը հաստ. գալըն տալը պուդագլը։ Թ. 2։
Ստուգաբանել։ Ույղուն գալով խապալթ եղած։ ՂԳ. 20։
Ստրուկ։ Խեղճ՝ ծառայ. րայէ։ Գ. 3։ ՂԳ. 12. և 18։
Սորջանալ։ Ափսոսալ, զղջալ, փիշման ըլլալ։ ԻԹ. 2։
Սրահի առագաստ։ Բակի վերտէն, որ է՝ դուռն։ ԽԸ. 1։
Սրանալ։ Թռչիլ, փախչիլ։ Ի. 2։ Լ. 4։ ԽԸ. 3։ ՀԱ. 2։ և ՀԴ. 2։ կամ Սիվըրիլմիշ եղած քէսկինցած։ ԻԸ. 3։
Սրացեալ վարատական։ Փախչող հեռացող, տէտիրկին։ ԺԱ. 3։
Սրբերգեան։ Սբ Սբ երգող, ինչպէս՝ Սերոբէքն։ ՂԳ. 1։
Սրինկ։ Նէյ. Կիրիֆ։ ՂԲ. 8։
Սրկուռն։ Ցրցըքնելը, սէրփմիշ ընելը։ ԾԱ. 4։
Սփոփանք։ Սփոփութիւն, մխիթարանք. թէսէլլի։ Դ. 1։ ԼԴ. 3։ և ՂԳ. 9։
Սքանչելահրաշ։ Հրաշալի. մուճիզաթլը։ ՀԵ. 10։
Սքանչելատես։ Զարմանալի գեղեցիկ տեսիլ ունող։ ԾԱ. 4։
Սքանչելարմատ։ Զարմանալի գերազանց քեօք ունող։ ՀԴ. 2։
Վայրագասուն։ Լեռը մեծցած, եապանի։ ԽԶ. 1։
Վայրագութիւն։ Եապանի կոպտութիւն. եաւուզլուք։ ԺԱ. 3։ Լ. 4։ ՀԱ. 4։ և ՂԳ. 19։
Վանդակապատ։ Պարմախլըխ շարած գեղեցիկ քէօշք։ ԻԵ. 2։

Վատնիչ։ Զայ ընող, Թէլէֆ ընող։ ԻԶ. 2։ կամ փճացընող, չիւրիւթմիշ ընող։ ԴԲ. 9։

Վարակեալ։ Պաշարեալ, մուհասէրէ եղած։ ԼԱ. 3։

Վարանիլ։ Վախուն թասայիլ՝ անձրկիլ։ ԻԶ. 3։ և ԻԲ. 2։

Վարապան։ Կէմ, հալխա, որ գազանի բերան կը կայեն։ ԴԲ. 2։

Վարատիլ։ Զատուիլ՝ տէտիրկին ըլլալ։ ԻԷ. 3։

Վարմ։ Տուզախ, խափանձա։ Խ. 3։

Վարք։ Մազեր, որ թէ մարդոց իցէ՝ փէրչէմն է։ ԿԳ. 2։ և ԴԳ. 12։ և եթէ ծառոց իցէ՝ եափրախներն է։ Թ. 2։

Վերակացումն։ Զայխութեամբ ձեռք վերցընելը։ Ա. 2։

Վերակենդացեալ։ Կրկին ողջնալ, յարութիւն առնել։ ԼԴ. 5։

Վերակնարկել։ Վեր նայիլ, դէպ ՚ի վեր ուժուտ ընել։ ԻԶ. 3։

Վերնամարտութիւն։ Վերինին հետ ձէնկ, որ է աստուծոյ դէմ դնելը։ ԾԱ. 4։

Վերնամրցանակ։ Երկինքէն տրուած յաղթութեան համար՝ վարձք. չէլէնկ։ ԴԳ. 24։

Վերջին դատակնիք։ Ի կորուստ յաւիտենական մնալ, որք են դատապարտելոցն դարք։ ԻԷ. 2։

Վերջնական։ Ետքինը. կամ խիստ պէթէրը։ Ծ. 3։

Վերջնական աճառ։ Քէսկին լէբէ սապօնու։ ԴԳ. 11։

Վէս։ Հպարտ, ինքնահաւան։ Ծ. 2։

Վիժած անդրելի կոչման։ Անցուցած տղայ, որ մարդ չի կոչուիր։ Ի. 2։

Վիհ վհից։ Խորունկներուն խորունկը։ Խ. 2։

Վիրգ մահու։ Մեռացնող ձէնկի քար. կիւլէ։ Կ. 2։

Վիրգ սալի։ Տէօշէմէյի քար, դայկան։ ԴԲ. 8։

Վտակ։ Ախընտը, կամ սել, ըռմախ։ ԾԴ. 3։ և ԴԲ. 10։

Վտանել։ Վատուժցնել, չիրքինցնել։ Ի. 2։

Վրիժակ։ Վճիռ. իլամ, սինձիլ։ ԻԷ. 2։

Վրիպակ։ Մոլար, ծուռ։ ԺԸ. 2։ ԽԸ. 4։ և ԴԲ. 9։

Վրնջողական։ Բղջախոհ ցանկութեամբ կատղելը, ազմիշ ըլլալը։ ԽԵ. 2։

Տակաւ տակաւ։ Կամացուկ կամացուկ, քիչ քիչ։ ԾԲ. 3։
Տաղանդ կամ քանքար։ Քսան մը տակ, բիւր քանքար, տասը հազար քսան տակ, կամ այլ աւելի։ ԻԶ. 2։
Տաղաւարեալ։ Բնակելու տեղ ըլլալ։ Չ. 1։
Տաղաւարիլ։ Գօնաղ էթմէք։ ՀԵ. 13։
Տաղտկազազրական։ Իքրահ ընելու, մուրտառ։ ՂԳ. 20։
Տաշտ։ Քեասէ, թաս։ Լ. 2։
Տատամսելի։ Տրտմելի, խասաւէթ ընելու։ ԼԱ. 2։
Տարազ։ Կերպ. թարզ։ ԺԲ. 2։ և ԾԳ. 5։
Տարացոյց։ Նման էօրնէկ, ույղուն։ ԺԵ. 2։ և ԽԵ. 3։
Տարժանելի կամ տաժանելի։ Խիստ աշխատելի մէշագ-գէթլի։ Բ. 1։ և ԿԶ. 5։
Տարմ։ Խանատըլըներու քիւմէ՝ երդնախ։ ԿԲ. 3։
Տարր։ Բոլոր նիւթաւոր մարմիններուն թէմէլը, և է չորս. Հուր. Օդ. Ջուր. Հող։ ՁԲ. 3։ և ՂԳ. 15։ և զայս բառս՝ պէս պէս նշանակութեամբ գործածէ սուրբս. զոր օրինակ, ի տարր գոյի։ Տարերքէ եղածներուն մէջ, կամ կայ եղածներուն էօզին մէջ։ ԽԱ. 2։
Տարր ժամանակի։ Ժամանակին կայութիւնը, կամ չափը, որ հիչի մօտ՝ քիչ է։ ԾԵ. 3։
Տարր ժամանակաց։ Չորս եղանակն է. Գարուն. Ամառն. Աշուն. Ձմեռն. որք իբր տարին տարերքն են։ ԽԶ. 2։
Տարր մահու։ Մահուան քէօքը՝ սէպէպը։ ՂԲ. 6։
Տարերս սասանել։ Բոլոր աշխարհս շարժել՝ դողցնել։ ԼԶ. 2։
Տարր փոքր։ Փոքրիկ ոչինչ իր. չէյճիղէզ։ ԿԹ. 1։
Տեառնագրել։ Խաչել, խաչակնքել։ ԺԲ. 3։ և ՂԳ. 12։
Տենդ։ Ջերմ. սըթմա։ ԻԲ. 5։
Տեսական։ Տեսանող, կէօրիւճիւ։ ԼԳ. 5։ կամ երևելի. կէօզէ կէօրիւնէն։ ԼԴ. 3։ և ՁԴ. 1։
Տեսականել։ Ասըլ էօզը խըլ խոլ մը մէյտան հանել։ ՂԳ. 10։
Տէգ։ Մըզրախ, խըշտ։ ԽԵ. 3։
Տիրադաւ։ Իր տէրը խաբող՝ մատնող։ ԾԶ. 2։
Տիրադրուժ պաշտօնեայ։ Իր տէրը փէնտով խաբող խըզ-

մէթքեպի։ Է. 2։

Տիւրոս։ Կամ Ծուր, քաղաք մի է Սայտայի ա.մթ. (Ես․ 23. 15)։ ԼԹ. 3։

Տխրատեսակ ծո—ր, կամ Երէն։ Մութ գոյն, սև ըռէնկ։ ԼԴ. 8։ և ՂԳ. 12։

Տղմախիտ գուբ։ Չամուրով լեցուն հոր։ ԺԶ. 1։

Տնտեսել։ Պէտ ընել. քէրէմ էթմէք։ ԺԵ. 2։ կամ յայտնել, ցուցանել։ ԽԸ. 6։

Տոյժ տանջանաց, կամ ըկանաց։ Վնաս պատժոյ. գաղէպ ճէրիմէսի, սիասէթ։ Բ. 2։ և ՀԱ. 3։

Տռուն։ Չուանէ կապ. իպլար։ ԻԸ. 1։

Տուայտիլ։ Չարչարուիլ, ճէֆայէն մաշիլ։ ԿԶ. 5։

Տպաւորագոյն։ Էշկէարէ ույղուն, թըպգը։ ԺԹ. 3։

Տրոհել։ Որոշել, բաժանել, զատել. այըրմագ։ ԽԸ. 1։ և ԿԲ. 2։

Ցանց։ Սիճիմով հիւսուած թոռ. աղ, տուզախ։ Խ. 5։

Ցիռ։ Վայրի էշ. եապան էշէկի։ ԽԶ. 2։

Ցնցուղ։ Ցաթկոտուք. սէրփինթի ջրոյ, կամ հրոյ։ Զ. 3։ և ԿԸ. 3։

Ցուք նշուղից։ Շողշողումն ճառագայթից, շաւխին փայլըլով ցաթելը։ ՁԱ. 3։

Ցոփութիւն։ Անառակութիւն, աներեսութիւն. էտէպսիզլիք։ ՀԲ. 2։

Ցրիչ ցնորից։ Խենթ ու մենթ երազները տաղըթմիշ ընող։ ՁԴ. 1։

փագոլը։ Բէլփէգովը. կուռքի անուն է։ (Թուոց. 25. 3)։ ԽԸ. 3։

Փաղանգ։ Ճիւմհիւռ. թապուռ. օռտու։ ԿԵ. 1։

Փաղաքշել։ Երեսպաշտութի՛ ընել, խօշամէտի խօսիլ։ Ժ. 1։

Փապար։ Ծակ, խօվուխ. չուխուր։ Խ. 2։

Փարաքումն։ Բղջախոհ ցանկութի՛, էտէպսիզութի՛։ ԽԵ. 2։

Փթթեալ։ Ֆիշկիւլէնմիշ եղած, ծաղկած։ ՂԳ. 11։

Փղշտացիք։ Բարբարոսաց և ամ այլազգաց կրաւնի։ Ա. 2։

Փոկ: Կաշիէ կապ: ԽԵ. 2:

Փրկանակ: Փրկութեան տեղ: ԻՋ. 2: կամ ուժուտ թելի: ԾԱ. 4: կամ ազատելոյ գործիք: ԿԳ. 3: և ՂԲ. 5:

Քաղցկեղ: Մարմինը չուրիւթմիշ ընող եարա մի է, կեր-ցաւ. չիրխիէնչէ: ԺԸ. 3:

Քամոս: Մուաբի անունն է: (Գ. Թագ՛՛. 11. 7): Կ. 4:

Քայլ: Մէրտանլըք, կամ լէօֆ: ԼԴ. 1:

Քանան: Նոյ նահապետի թոռն է, Քամայ որդին: Բ. 1:

Քանանուհի: Կին մի էր Քանանացի, որոյ զաղջիկն Քս բժշկեաց: (Մտթ՛՛. 15. 22): ԼԵ. 3:

Քանասար: Կատաղի. եավուզ, զալըմ: ԿԹ. 2:

Քանցել: Ճուղերը կոտրտելով փրցնել: ԻԴ. 1: և ԿԷ. 2:

Քառաղխմակի: Է մեկնութիւն բառին քեանայ, որ երեւի ելեալ ՚ի Յունական բառէն կիվօն, որ Թարգմանի քառակուսի. ուստի քեան՝ քառաղխմակի պատկեր, առել է՝ չորս երեսով, կամ չորս Թարաֆը կուռք, զորպիսի շինեաց Մանասէ: (Դ. Թագ՛՛. 21. 5): ԾԱ. 4:

Քաւարան: Քաւող, մեղքը թողող: ՂԴ. 1:

Քեղի: Օրթա տիրէկ, թէմէլ տիրէկի: ԼԲ. 3:

Քիմք: Տամախ, կէյնզ: ԻԳ. 2:

Քինաւոր: Քէն ունող. զարէզ ունող: ՂԱ. 1:

Քղանց: Հանդերձի փէշ. էթէկ: ԺԸ. 2:

Քոյինանիւթ: Քու նիւթըդ: Քոյինանիւթ զանգուած. քու նիւթիդ խմորը, որ է խակ մարմին խորհրդոյ: ԾԳ 4:

Քորեբ: Արապիստան լեռ մի է, ուր խօսեցաւ աստուած Եղիայի հետ: (Գ. Թագ՛՛. 19. 8): ԼԴ. 9: և ՂԴ. 6:

Քստմնափուշ: Վախցնող՝ մարմինը փուշ փուշ ընող: ԻԸ. 6:

Քստմնելի: Զարհուրելի, խիստ վախցնող: Ը. 1: ԺԸ. 2: ԻԸ. 2: ԽԸ. 4: և ՀԹ. 3:

Քրայ: Խալճիի օճախ: ԺԹ. 1: ԻՋ. 3: և ԿԹ. 1:

Քրէական: Խիստ մեծ մեղք, որ է մահոյ դէմ: ԾԱ. 4: և ՂԱ. 3:

Քրձազգած լինել: Չուլ հագնիլ: ԻԹ. 2:

Քրքում: Զաֆրան չիչէկի, կամ զաֆրան: ՂԳ. 11:

Օգք, օղէղ։ Ոտից աման, ինչպէս՝ չիզմէ, փապուճ։ Խէ. 3։
Օթոց։ Հանդերձ. էսպապ։ Գ. 1։
Օժանդակել։ Նպաստամ լինել, ուժ տալ։ Ե. 1։ Ժ. 2։ ԺԱ. 1։
ԼԴ. 6։ Ձ. 2։ և ՂԳ. 9։
Օձառ։ Ճէնկի թախըմ. սիլահ։ ԿԶ. 3։
Օն և օն։ Սանկ ու նանկ. չէօյլէ պէօյլէ։ ԻԹ. 3։
Օշինդր։ Լեղի խոտ մի է. փէլին։ Զ. 3։
Օստացի։ Յօբ երանելին է, զի էր յՕստեր գաւառէ. որ է ՚ի կողմն Արապիստանու։ ԽԲ. 6։
Օտարազն։ Օտար ազգէ, այլազգի։ ԿԳ. 1։
Օտարութիւն։ Անըմանութի՛ւն, մինասիպէթսիզլիք։ ՀԵ. 12։
Օրակշիռ։ Օր չափող, որ է արեգակն։ ՚Ի Յէլադափորանն։
Օր ՚ի յօր յերկարաձգել։ Օրէ օր ձգել։ ԾԲ. 3։
Օրհներգ։ Երգող օրհնութեան, կամ օրհնութիւն։ ԿԱ. 2։
Գովութիւն, բարեբանութի՛ւն, որ միայն աստուծոյ վայելէ, որ է անսկզբնաբար սկիզբն ամենայն սկսելոց, և անեզրական վախճան։

ԱՂՕԹԻՑ

Աղօթք առաւօտու։ ԲԱՆ · Խ · ՁԴ · ՁԵ · ՂԲ։
Աղօթք գիշերային։ ԺԲ · ԽԱ · ՂԱ · ՂԴ։
Աղօթք զղջման։ Է · Ը · ԻԲ · ԻԶ · ԻԷ · ՀԱ։
Աղօթք խնդրելոյ զշնորհս և զթողութիւն մեղաց։ Դ · ԺԵ · Ի · ԻԴ · Լ · ԼԲ · Խ · ԽԷ · ԽԹ · Ծ · ԾԷ։
Մաղթանք հաւատոյ։ Ժ · ԺԱ · ԺԴ · ԼԴ · ԽԴ · ՀԵ։
Մաղթանք յուսոյ և սիրոյ։ Բ · ԺԲ · ԼԴ · ԼԷ · ԽԲ · ԽԹ · ԿԵ · ՁԸ։
Աղօթք յառաջ քան զպատարագն կամ զհաղորդելն։ ԼԴ · Ե · ԻԴ · Դ · ԽԷ · ԾԲ · ԾԴ։
Աղօթք զկնի պատարագին կամ հաղորդելոյն։ ԼԴ · Ա · Ե · ԻԴ · ԿԷ · ՁԵ։
Աղօթք ՚ի սուրբ չարչարանս Քրիստոսի։ ՀԵ · ԻԸ · ԼԶ · ԿԶ · ՀԶ · ՀԸ · ԽԴ · ԿԷ · ԼԷ · ԾԲ · ԾԸ · Ղ։
Աղօթք առ սուրբ աստուածամայրն։ Ձ · ԻԶ։
Աղօթք բարեխօսութեամբ սրբոցն։ ԼԱ · Հ · ՀԱ · ՁԲ · ՁԶ · ՁԷ · ՂԱ։
Աղօթք առ հրեշտակս և առ պահապան հրեշտակն։ ՁԱ։
Աղօթք վասն բարի մահուան։ Բ · ԿԶ · ՀԴ · Ձ · ՁԵ։
Աղօթք վասն բժշկութեան։ Գ · ԺԴ · ԺԷ · ԺԸ · ԻԵ · ԼԵ · ԽԲ · ԽԴ · ԽԸ · ԿԴ · ԿԴ · ԿԶ։
Աղօթք վասն հոգեվարաց յիշատակաւ մահու գերեզմանի յարութեան և դատաստանի։ Ա · Բ · Է · Ը · Ի · ԻԴ · ԼԲ · ԼԷ · ԼԹ · Խ · ԿԵ · ԿԶ · ՀԴ · ՀԴ · ՀԹ · Ձ · ՁԱ · ՁԸ · ԿԷ · ՂԱ · ՂԵ։
Աղօթք վասն ննջեցելոց։ ՁԶ։
Աղօթք վասն հարուածոց արտորէից։ Գ · ԿԴ · ՁԸ · ՁԹ · ՂԲ։